QUADRÍVIUM
REVISTA DIGITAL DE MUSICOLOGIA
12
(2021)

Associació Valenciana Musicologia
ISSN: 1989-8851
Dipòsit Legal: V-476-2011

La Marcha heroica de Ruperto Chapí: anàlisi i edició crítica

Frederic Oriola Velló
Conselleria d'Educació i Cultura de la Generalitat Valenciana
Mari Àngels Faus Mascarell
Conselleria d'Educació i Cultura de la Generalitat Valenciana
Rubén Penadés Silvestre
Director i compositor
Ramón Garcia i Soler
Director i compositor

RESUM

El 28 de gener de 1878 el jove Ruperto Chapí gaudia d'una estada formativa a l'estranger quan va ser convidat a participar en els actes de la retreta al Palau Reial amb motiu de l'enllaç entre Alfons XII i María Mercedes d'Orleans. Per a ella va compondre una obra de pompa i circumstància sota el títol *Marcha heroica* que va ser interpretada per les bandes militars que hi participaren. La peça va caure en l'oblit sent conservada en els fons de la Biblioteca Nacional d'Espanya d'on ha estat recuperada, transcrita, adaptada a banda moderna i enregistrada. Eixe és el propòsit de la present aportació, servir d'exercici de musicologia aplica i posar en valor en patrimoni dels repertoris històrics de les bandes de música.

Paraules Clau:: Ruperto Chapí; Marcha heroica; Música de banda; Musicologia aplicada; Biblioteca Nacional d'Espanya; Repertori històric.

RESUMEN

El 28 de enero de 1878 el joven Ruperto Chapí disfrutaba de una estancia formativa en el extranjero cuando fue invitado a participar en los actos de la retreta en el Palacio Real con motivo del enlace entre Alfonso XII y María Mercedes de Orleans. Para ella compuso una obra de pompa y circunstancia bajo el título *Marcha heroica* que fue interpretada por las bandas militares que participaron. La pieza cayó en el olvido siendo conservada en los fondos de la Biblioteca Nacional de España de donde ha sido recuperada, transcrita, adaptada a banda moderna y grabada. Este es el propósito de la presente aportación, servir de ejercicio de musicología aplicada y poner en valor el patrimonio de les repertorios históricos de las bandas de música.

Palabras Clave: Ruperto Chapí; Marcha heroica; Música de banda; Musicología aplicada; Biblioteca Nacional de España; Repertorio histórico.

ABSTRACT

On January 28, 1878, the young Ruperto Chapí was enjoying a formative stay abroad when he was invited to take part in the retreat events at the Royal Palace on the occasion of the marriage between Alfonso XII and María Mercedes de Orleans. He composed a work of pomp and circumstance under the title *Marcha heroica* which was performed by the participating military bands. The piece was forgotten and kept in the Biblioteca Nacional de España, where it has been recovered, transcribed, adapted into a modern band and recorded. That is the purpose of this contribution, to serve as an exercise in applied musicology and to highlight the heritage of the historical repertoires of music bands.

Keywords: Ruperto Chapí; Marcha heroica; Band music; Applied musicology; Biblioteca Nacional de España; Historical repertoire.

RECEPCIÓ / RECEPCIÓN / RECEIVED: octubre 2021 / octubre 2021 / October 2021
ACCEPTACIÓ / ACEPTACIÓN / ACCEPTANCE: desembre 2021 / diciembre 2021 / December 2021

El darrer mes d'octubre des de «En clau de vents: registres sonors»[1] vam efectuar una intervenció dintre de les *XVII Jornades de Musicologia* organitzades per AVAMUS. A continuació, passem a desenvolupar un dels projectes que hem dut endavant durant l'any 2021 i que ha comptat amb la col·laboració de la Unió Artística Musical d'Ontinyent (València), com és la recuperació i posada en valor de la *Marcha heroica* de Ruperto Chapí.

L'any 1878 Ruperto Chapí Lorente (1851-1909) comptava amb vint-i-set anys i gaudia d'un període de formació a l'estranger. El 16 de juny de 1875 havia pres possessió d'una de les beques de pensionat músic a Roma oferides per l'Acadèmia de Belles Arts de San Fernando i, posteriorment, el 7 de juny de 1878 es desplaçà per ampliar estudis a París. D'estos anys foren les òperes *La hija de Jefté* (1876), *La muerte de Garcilaso* (1876) i *Roger de Flor* (1878), així com la *Simfonia en re menor* (1877) i el *Oratorio de los Ángeles* (1880).

Va ser en desembre de 1877 quan havia retornat a Madrid que se'l va designar perquè componguera un himne per a la retreta militar que anava a celebrar-se en la plaça d'Armes del Palau Reial amb motiu de l'enllaç d'Alfons XII i María Mercedes d'Orleans. Els actes estaven programats per al 28 de gener de 1878 i, en ell, les onze músiques que participaren eixirien de diferents punts de la ciutat culminant en el palau on tindria lloc una gran desfilada militar i un concert.[2]

El programa va estar conformat pels pasdobles triomfals *Alfonso XII* de Carlos Pintado Argüelles (1834-19??) i *El Pacificador* de Raimundo Lladó Massó (1827-19??), la fantasia *La alborada: sinfonía militar* de Leopoldo Martín Elexpuru (1837-1900) i, finalment, dues composicions de Chapí: la 'Serenata' de la seua *Fantasía Morisca* i la *Marcha Heroica*. Posteriorment, el concert va ser recollit en un àlbum amb reducció per a piano sota el títol *Ecos de la gran retreta militar: álbum para piano* del qual es conserva còpia en la Biblioteca del Palau Reial de Madrid.[3] La premsa descrigué la peça com «Pasodoble Heroico» i d'ella s'apuntà que:

> mereció ser celebrada de cuantos la oyeron, así por la grandeza de concepción y desarrollo instrumental, como por la belleza de su inspirada melodía. Por lo demás, esta fiesta, que ha tenido, como hemos dicho, todos los honores de un gran concierto, ha valido, lo mismo a los músicos mayores que al Sr. Chapí, encargado de su dirección, los más justos y merecidos elogios por el acierto que en ella han demostrado y el gusto con que han sabido organizar un espectáculo tan nuevo y poco conocido entre nosotros.[4]

Passades unes setmanes de l'esdeveniment, els caps de les guarnicions acantonades en Madrid li dispensaren un regal al compositor de Villena: «un magnífico reloj con cadena riquísima, dentro de un elegante estuche».[5]

Gràcies al catàleg col·lectiu de la Biblioteca Nacional d'Espanya (BNE) sabíem de l'existència d'una còpia

[1] «En clau de vents: registres sonors» és un projecte sense ànim de lucre de musicologia aplicada dirigit per Frederic Oriola Velló (Quatretonda, 1978) i Mari Àngels Faus Mascarell (Rótova, 1977). El seu objectiu és recuperar i donar a conèixer la música de banda d'autors espanyols composta amb anterioritat a l'any 1975. La iniciativa es duu endavant emprant les ferramentes de *Youtube* i d'*Instagram*, on cada setmana es presenta i es comenta una composició seleccionada. A més, col·laboren amb una secció quinzenal al programa de ràdio «El Musiquer», l'espai de música clàssica que s'emet en À Punt Media i en la Xarxa d'Emissores Municipals Valencianes. https://www.youtube.com/channel/UCAcdOjsfj4xgdGgMdXhIGLg , [consulta 3 de gener 2022].

[2] Les músiques que prengueren part en l'espectacle van ser la del regiments Princesa, Ciudad Rodrigo, Artilleria, Arapiles, Mallorca, Manila, Granada, Puerto Rico, primer d'Enginyers, segon d'Enginyers i la del Reial Cos de Guàrdies Alabarders. *La Iberia,* 19-01-1878 y *La correspondencia de España*, 26-01-1878.

[3] «Ecos de la gran retreta militar: álbum para piano» en Biblioteca Real https://realbiblioteca.patrimonionacional.es/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=80049 , [consulta: 3 de gener de 2022].

[4] *Revista contemporanea*, vol. 3, 15-02-1878, p. 379.

[5] *La correspondencia de España*, 17-03-1878.

digitalitzada d'esta oblidada obra de Chapí.[6] Estos van ser els materials utilitzats per transcriure-la; a continuació, Ramón Garcia i Rubén Penadés feren l'adaptació a banda moderna, ja que presentaven una organologia vuitcentista. Una vegada amb els materials preparats, la peça va ser assajada per la Unió Artística Musical d'Ontinyent (València) sota direcció de Ramon Garcia Soler, sent enregistrada pel tècnic de so Arnau Múria el 26 de juny de 2021 i publicada al canal especialitzat de música històrica de banda «En clau de vents: registres sonors».[7] Finalment, la *Marcha heroica* de Ruperto Chapí va ser reestrenada cent quaranta-tres anys després en el concert efectuat el 10 de juliol de 2021.

Amb la present aportació volem tancar el cercle i posar a disposició del públic general els materials perquè qualsevol persona física o jurídica puga tenir accés a ells. Comencem amb un apartat sobre la producció bandística de Ruperto Chapí, per passar a parlar de l'anàlisi que presenta la *Marcha heroica*, les adaptacions que han segut necessàries dur a terme, unes breus conclusions i un annex amb el guió i les partitures en format pdf.

L'obra per a banda de Ruperto Chapí

Ruperto Chapí va ser un prolífic compositor de música lírica i simfònica, però amb una minsa producció bandística.[8] Cal apuntar que el gros de les seues composicions per a banda s'emmarquen durant la seua joventut, especialment abans de marxar a estudiar a Roma i París.

D'aquesta etapa formativa és el propi Ruperto qui ens informa de la mà dels seus «Apuntes sobre mis primeros veinticinco años», una autobiografia que va ser redactada en 1876 i on relata la seua infantesa a Villena, els anys al Conservatori de Madrid i la seua etapa castrense com a músic major de la música del 3r regiment d'Artilleria a Madrid.

Nascut en el si d'una família humil, però amb sensibilitat musical, ell i els germans s'iniciaren de ben aviat en la música i les lletres en l'església arxiprestal de Santa María de Villena de la mà del mestre de capella i del seu germà.[9] En 1858, amb set anys, ja tocava el flautí en la banda «Música Nueva» de Villena, moment en què efectuà la primera composició, una polca en do amb trio en fa. A esta li'n seguiren d'altres de reduïda organologia pensades per a clarinet en si bemoll, dos trompinos en mi bemoll i bombardí en do (Gracia Iberni, 1995: 41).

El primer avanç en el jove Chapí es va produir a partir de 1861 quan Higinio Marín López (1834-1902) es va fer càrrec de la direcció de la banda. Este músic va ser qui el va iniciar en l'estudi de l'harmonia i el primer a parlar amb la família perquè es dediqués professionalment a la música. Començà fent arranjaments d'un vals i una dansa originals de piano de Dámaso Zabalza (1835-1894), instrumentades per a dos clarinets en si bemoll, dos cornetins i dues trompes en mi bemoll, al que li seguiren altres xicotetes composicions, així com tasques de transcripció de materials publicats en l'editorial especialitzada en materials per a banda *Eco de Marte*. Per influx de Marín i la seua *La batalla de los Castillejos* (1860), inicià una composició descriptiva anomenada *Un día entre bosques*, una fantasia

[6] «Marxa heroica» partitura de la *Biblioteca Digital Hispánica*: http://bdh-rd.bne.es/viewer.vm?id=0000059850&page=1 , [consulta 3 de gener 2022].
[7] «Marxa heroica» publicada al canal: *En clau de vents: registres sonors:* https://www.youtube.com/watch?v=ZfzAW_NtQ3s , [consulta 3 de gener 2022].
[8] Sobre la producció de banda de Ruperto Chapí també convé citar el treball de Botella Nicolás (2012: 347-354).
[9] Probablement els germans Antonio Palao i Jerónimo Palao.

dividida en els temps: 'El amanecer; La caza', 'Dúo de aldeanos al lado de la fuente', 'Gran andante de descripción general del valle y la plegaria de aldeanos', 'Vuelta de los cazadores' i 'Danza final' (Gracia Iberni, 1995, pp. 43-48). Per la seua banda, en 1863, amb dotze anys, efectuà el seu primer treball orquestral: l'obertura *Un sueño*, dedicat a la banda de Bocairent (Gracia Iberni, 1995: 46-47).

Amb quinze anys, en setembre de 1866, li oferiren la possibilitat de fer-se càrrec de la direcció de la seua banda. La primera tasca que va haver d'atendre va ser la creació de repertori, ja que com assenyalava:

> Mis atentecesores habían ido quedándose con el repertorio y fue necesario crearlo todo de nuevo. Los protectores (...) nos habían abandonado por completo y ya no había suscripción ni yo tenía dinero para sostenerla y los músicos eran en general pobres (...) fue preciso que yo compusiera y tocara un nuevo repertorio (Gracia Iberni, 1995: 53-54).

Però poc de temps va estar al capdavant de l'entitat perquè l'any següent es desplaçà a Madrid per cursar els estudis musicals al Reial Conservatori (Gracia Iberni, 1995: 53-54).

Acabats els estudis, després d'anys de penúries econòmiques on arribà a viure al carrer i hagué de buscar-se la vida fent classes particulars, tocant en teatres i fent transcripcions per a la revista *Eco de Marte*, li eixí l'oportunitat de consolidar-se laboralment. En la primavera de 1872 un amic el convidà a presentar-se a una plaça de músic major al 3r regiment d'Artilleria. Gràcies a l'expedient militar sabem que l'oposició consistí en quatre exercicis: executar una peça lliure amb acompanyament de piano, que ell escollí una fantasia de Jean Baptiste Arban (1825-1889) al cornetí; dirigir a primera vista una composició en la banda del regiment; compondre un pasdoble; i, finalment, arranjar per a banda una peça de curta durada escrita per a piano. Tant per a la composició del pasdoble com per a l'arranjament els opositors disposaven de vuit hores.[10]

El tribunal va quedar conformat per Jesús de Monasterio (1836-1903), violinista i docent, el músic major Manuel Monlleó (1832-1900), José de Juan Martínez (1809-1888), professor de cornetí, i Johann Daniel Skoczdopole (1817-1877), director del Teatre Real. Després d'efectuar els exercicis quedaren en la terna a la plaça Anacleto Tejedor López, Laureano Miguel Navarro i Ruperto Chapí, sent el de Villena qui l'aconseguí.[11] Malgrat certs avantatges d'algun dels opositors, l'execució amb la banda, gràcies a la seua experiència en Villena, fou el que motivà guanyar l'oposició.

Ruperto signà una contracta amb el regiment que el lligà durant un període de dos anys, entre l'1 de maig de 1872 i el 30 d'abril de 1874. Entre les seues obligacions figurava efectuar les partitures per a banda, escriure almenys dos pasdobles cada mes, fer lliçó als músics de plaça de la banda podent ser auxiliat pels de contracta, en cas necessari executar les parts principals durant les actuacions, dur a terme els assajos i, finalment, adquirir i mantindré en bon estat l'uniforme militar. A canvi tindria un sou de 200 ptes./mensuals, el tractament d'alferes, en els desplaçaments del regiment gaudiria del dret a bagatges igual que la resta d'oficials i arribat el cas, poder rebre la jubilació.[12]

El full de serveis poc més ens informa, més enllà que durant el temps que durà la contracta estigué destinat a

[10] AGMS. *Hoja de Servicios de Ruperto Chapí Lorente*. «Egercicios [sic.] de oposicion... 20 de abril de 1872». Sign. Sección 1ª, Legajo CH-101.
[11] AGMS. *Hoja de Servicios de Ruperto Chapí Lorente*. «Junta económica... 27 de abril de 1872». Sign. Sección 1ª, Legajo CH-101.
[12] AGMS. *Hoja de Servicios de Ruperto Chapí Lorente*. «Condiciones bajo las que se contrata al professor de música D. Ruperto Chapí... 29 de abril de 1872». Sign. Sección 1ª, Legajo CH-101.

Madrid.[13] Ara bé, en la seua autobiografia sí que dona més detalls.[14] La primera tasca que va dur a terme va ser reorganitzar la banda «que se encontraba en un estado de derrota escandalosa, gracias a la falta de un director general de las música militares» (Gracia Iberni, 1995: 93-94). De fet, la principal feina va ser proveir-la d'un repertori apte basat en pasdobles i transcripcions, i també elaborà una fantasia:

> Aparte de esas cositas que siempre hay que hacer, como pasodobles, también arreglé algunas obres de orquesta, entre ellas las sinfonías del *Perdón, Guillermo y Estrella del Norte*, mi marcha y concertante del concurso y algunas fantasías de ópera con motivo del concurso de bandas convocado por el Fomento de las Artes, hice con gran precipitación la *Fantasía morisca,* idea de la sinfonía grande para orquesta que tal vez haga más adelante, pues creo que puede hacerse una obra de mucho carácter (Gracia Iberni, 1995: 96-97).

Des del punt de vista de la composició bandística, l'obra més destacada de tota la seua carrera va ser la *Fantasía Morisca o La Corte de Granada*, que estèticament cal emmarcar dintre de l'alhambrisme simfònic (Sobrino Sánchez, 2010: 4).[15] La primera edició es va fer en 1873 i, segons Luis Gracia Iberni, presenta la influència d'autors com Giacomo Meyerbeer (1791-1864) i Gioachino Rossini (1792-1868), al mateix temps que s'uneix al model de suite característica o pintoresca. Composició dividida en quatre moviments: el primer 'A Granada', amb el subtítol de 'Introducció i marxa del torneu'; el segon, 'Meditació'; el tercer, 'Serenata'; i el darrer, 'Final' (Gracia Iberni, 2009: 53-56).

Com assenyala el propi compositor, l'obra, o almenys una part d'ella, la marxa i el concertant, van ser compostes a correcuita per ser presentades al concurs musical organitzat en 1873 per la societat «El Fomento de las Artes». Les primeres notícies es publicaren durant el mes de març quan se suggerí celebrar un concurs d'obrers, un certamen musical i un concurs de bandes militars.[16] El termini per presentar treballs acabava el 15 de juliol, però l'ajornaren fins al 5 d'agost amb l'objecte d'ampliar el nombre de participants.[17] A inicis de setembre el Ministeri de Foment entregà els diplomes honorífics als artistes guardonats declarant que «el gobierno de la república siente no poder, en vista del estado actual de la Hacienda, conceder premios de otra naturaleza».[18] Ara bé, les fonts consultades no detallen cap de les obres guardonades, desconeixent si la de Chapí fou tinguda en consideració.

Del temps com a músic major també sabíem que havia compost peces de xicotet format que de moment estaven perdudes. Ara bé, l'arxiu de la Societat Musical de Llosa de Ranes (València), conserva quatre d'estes composicions que poden ser datades en este període: dues polques militars i dos pasdobles.[19] Procedeixen del fons musical del música major Rafael Rodríguez Silvestre (1862-192?), i de moment desconeguem com acabaren en esta població de La Costera.

---

[13] AGMS. *Hoja de Servicios de Ruperto Chapí Lorente*. Sign. Sección 1ª, Legajo CH-101.

[14] Per exemple Ruperto reflexiona sobre la falta de criteri a l'hora de contractar als directors militars així com la falta d'homologar els salaris i els temps de servei: «La paga asignada al que debía organizar la banda era de veinte duros mensuales menos que la del que la había desorganizado. A mí se me había dado por oposición para luego tener que firmar un compromiso por dos años, después de los cuales los jefes eran dueños de despedirme. Al otro no se le hizo sufrir la menor prueba ni se le fijó plazo. Todo esto resultado de la completa falta de organización de nuestras música militares» (Gracia Iberni, 1995: 95).

[15] També assenyalar l'article de José Benjamín González que presenta una interessant descripció de la «Fantasía Morisca o La corte de Granada» (González Gomis, 2021: 10-20).

[16] *La Correspondencia de España,* 1-03-1873.

[17] *La Correspondencia de España,* 24-07-1873.

[18] *La correspondencia de España*, 6-09-1873 y *El Gobierno*, 6-09-1873.

[19] En concret es tracta de: *1ª polca militar* i *2ª polca militar*, ambdues conformades per 31 papers; *Ecos de guerra: pasodoble* i *Pasodoble*, ambdós conformats per 26 papers.

Un darrer aspecte és el de la relació amb el seu germà Isidoro. Ruperto va ser el cinquè d'un total de set germans.[20] En les seues memòries no dona massa detalls sobre la seua relació familiar, més enllà que de menut volia anar a música amb els germans o que a casa cada nit tocaven i cantaven. Ací és on cal ubicar al seu germà Isidoro, qui també desenvolupà carrera musical a l'Exèrcit.

Segons la seua autobiografia, va ser l'any 1867 quan marxà acompanyat del seu germà a Madrid a estudiar al Conservatori. Eixe setembre, Isidoro, qui tenia dinou anys, entrà com a soldat i entre setembre de 1867 i setembre de 1871 estigué en diferents regiments.[21] El 9 d'octubre de 1871 figurava com a músic de primera voluntari al regiment d'Enginyers de Madrid, on va estar fins a juliol de 1872, llavors es va incorporar a la música del 3r regiment d'Artilleria, el mateix que dirigia Ruperto, i on estigué fins a setembre de 1875 en què finalitzà la contracta que hi tenia signada. L'any següent ingressà de nou com a músic de primera voluntari al regiment d'Enginyers on va estar fins a desembre de 1883.[22] En estos anys sabem que cursà estudis de clarinet al Conservatori de Madrid amb Antonio Romero Andía (1815-1886).[23] En Isidoro es presentà a oposicions a músic major i les guanyà, passant d'ençà a ocupar la direcció de la xaranga del batalló de caçadors Ciudad Rodrigo amb seu a Madrid fins a febrer de 1898 en què va rebre la baixa per malaltia i faltà l'11 de març.[24]

A partir de 1875, any en què inicià els seus estudis a l'estranger, la tasca compositiva de Ruperto Chapí se centrà en la realització de música orquestral i lírica, fins a convertir-se en un dels grans referents de la sarsuela espanyola. La producció bandística pràcticament desaparegué i des d'aleshores sols hi podem afegir uns pocs títols com la *Marcha heroica* que tot seguit passem a analitzar.

D'altra banda, a l'inici del novell segle XX apareixen dues composicions. En 1901 compongué una tanda de valsos anomenada *El liberal en Bilbao*, obra dedicada al seu amic l'escriptor Miguel Moya i datada en El Espinar (Segovia) a 10-08-1901. D'esta composició no hem trobat referències a la premsa sobre la seua interpretació, ara bé, existeix còpia digitalitzada al llegat Chapí de la BNE.[25]

L'altra és el *Pasdoble sobre motivos asturianos*, compost cap a 1902. Segons Luis Gracia Iberni, l'arxiu de la Banda Municipal de Villena en guarda còpia, a més, la BNE disposa d'una còpia digitalitzada del guió de l'edició efectuada per l'SGAE a mitjans de la dècada de 1910,[26] i també l'arxiu de la Corporació Musical Primitiva d'Alcoi[27] (Gracia Iberni, 2009: 546). Almenys es té constància de diferents interpretacions arreu de la geografia espanyola durant la

[20] En concret els fills del matrimoni conformat per José Chapí i Nicolasa Lorente Puche foren: Encarnación Felipa (1842), Dolores Rosalía Leonor (1843), Eduardo Epifanio (1845), Isidoro Francisco de Paula (1847), Ruperto (1851), María Dolores (1855) i María Virtudes (1857-1858).

[21] Desconeguem si durant este període va ocupar plaça de músic o de soldat, el full de serveis no ho aclareix i sols indica que va servir al regiment d'infanteria Galicia entre el 10 de setembre de 1867 fins al 30 de juny de 1869; en la Reserva d'Alacant fins a setembre de 1870; en el regiment d'infanteria Soria fins al 31 de gener de 1871; i de nou en el Galicia fins al 30 de setembre. AGMS. *Hoja de Servicios de Isidoro Chapí Lorente*. Sign. Sección 1ª, Legajo CH-100.

[22] AGMS. *Hoja de Servicios de Isidoro Chapí Lorente*. Sign. Sección 1ª, Legajo CH-100.

[23] *Gaceta de Madrid*, 19-07-1876.

[24] AGMS. *Hoja de Servicios de Isidoro Chapí Lorente*. «Hoja de hechos de D. Isidoro Chapí... 1 de marzo de 1898». Sign. Sección 1ª, Legajo CH-100.

[25] Es pot disposar d'ella en obert en els fons de la Biblioteca Digital Hispánica de BNE: http://bdh-rd.bne.es/viewer.vm?id=0000060420&page=1 , [consulta 3 de gener 2022].

[26] Es pot disposar d'ella en obert en els fons de la Biblioteca Digital Hispánica de BNE: http://bdh-rd.bne.es/viewer.vm?id=0000124709&page=1 , [consulta 3 de gener 2022].

[27] A l'arxiu de la Corporació Musical Primitiva d'Alcoi figura «Paso-doble sobre motivos asturianos» de Ruperto Chapí amb la signatura 1/B-1/95 amb guió imprès i particel·les manuscrites. http://primigest.primitivadealcoi.org/archivo , [consulta 3 de gener 2022].

primera dècada del s. XX com les efectuades per la música d'Enginyer a Madrid el 19 d'octubre de 1903,[28] la Primitiva d'Alcoi durant les festes de 1904,[29] la banda del Patronat de Torrent que amenitzà les festes de Manises de 1905,[30] la banda de l'Acadèmia d'Artilleria a Segovia en 1905 i 1906,[31] o la Banda Municipal de Santander en 1906.[32]

Anàlisis formal, organològic i harmònic de la *Marcha heroica*

La *Marcha heroica* és una peça de pompa i circumstància amb forma ABA, o forma *da Capo*, i amb una durada de set minuts i vint-i-quatre segons. La denominació "marxa" fa esment a una composició musical de ritme cadencial que regula la desfilada. En aquest cas, es tracta d'una marxa de pompa i circumstància per a celebrar les noces entre Alfons XII i Maria Mercedes d'Orleans, però recorda a la forma característica de les marxes i pasdobles de l'època, és a dir, una mena de forma minuet modificada, on cadascun dels moviments és també una forma ABA. Aquesta forma minuet va ser utilitzada per un gran nombre de compositors com Ludwig van Beethoven (1770-1827) en les seues marxes militars per a instruments de vent, o en les *English folk songs* de Ralph Vaughan Williams (1872-1958). Així, doncs, els temes A i B es desmembren en tres seccions cadascun. Podem observar l'estructura general de la *Marcha heroica* visualment:

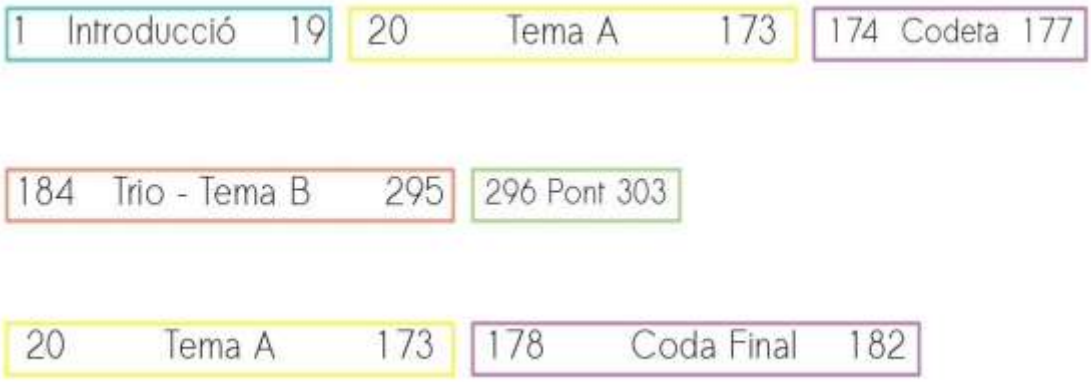

Des del punt de vista organològic,[33] cal destacar l'ampla secció d'instruments de vent metall que Chapí inclogué a la partitura: fiscorns, cornetins, trompetes en mi bemoll, trompes, trombons, barítons, bombardins i baixos. Cal apuntar que aquest tipus d'instruments eren els habituals en les músiques militars del darrer terç de la centúria del huit-cents, per tant, és normal que hi predominen pel fet de ser una marxa de caràcter militar.

Per contra, utilitzà pocs instruments de vent fusta: requint, clarinets primers i segons i flautí en reb, instrument transpositor que no va ser fins a mitjans del s. XX que va passar a afinar-se en do. Assenyalar també que hi

[28] *Flores y abejas*, 18-10-1903.
[29] *Heraldo de Alcoy*, 10-04-1904.
[30] *La correspondència de Valencia*, 13-07-1905.
[31] *El defensor*, 16-12-1905 i *El porvenir segoviano*, 3-03-1906 i 19-09-1906.
[32] *La Atalaya*, 14-01-1906.
[33] La partitura original conservada en la BNE presenta la següent plantilla: flautí reb; requint; clarinet 1; clarinet 2; saxo tenor sib; saxo alt mib; fiscorn; cornetí; tromba mib 1; tromba mib 2; trompa mib; trombó 1; trombó 2-3; baríton; bombardí 1; bombardí 2; baix; caixa; bombo-plats.

apareixen dos saxos, alt i tenor, instruments que es van incloure a les acaballes de la dècada de 1860 en les músiques militars i quedaren incorporats ençà les reformes desenvolupades a partir de 1875 en les músiques i xarangues de l'Exèrcit espanyol.

La *Marcha heroica* té la forma d'un minuet modificat: ABA-CDC-ABA, on cada tema consta de dos temes melòdics. Per tal de no introduir noves lletres que puguen confondre, a les diferents melodies del Tema A les anomenarem A-A'-A en comptes d'A-B-A.

La introducció s'inicia amb un toc de corneta militar interpretat pel metall agut: fiscorns, corneta i trompetes. Els dos motius rítmics que conformen aquesta introducció són:

Motiu 1	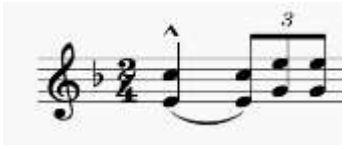
Motiu 2	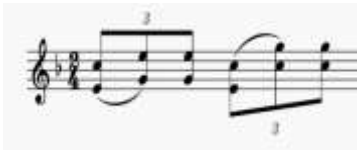

Podríem afirmar que la introducció és un toc de rendició d'honors i d'ordre protocol·lari degut a l'autoritat a la qual va destinat. A continuació, en el c.20 comença el tema A.

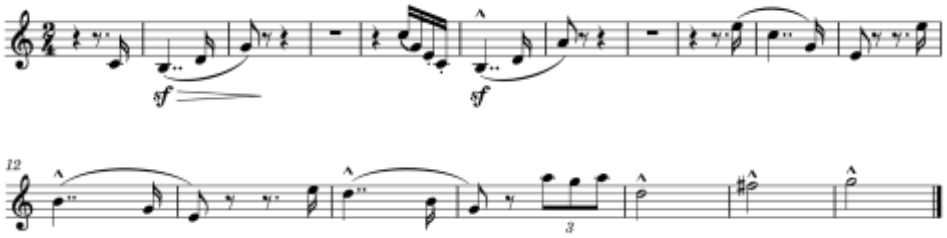

Els dos motius rítmico-melòdics del Tema A són el motiu 3, ascendent, i el motiu 4, descendent:

Motiu 3	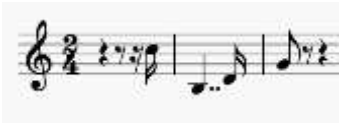
Motiu 4	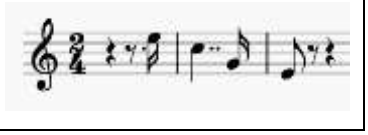

El tema A' apareix al c.55:

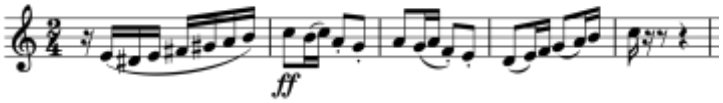

El motiu rítmico-melòdic 5 l'utilitzarà després d'exposar el tema A' per a construir una xicoteta transició contrapuntística tonalment inestable. El tema A' finalitza amb una mena de coda amb el motiu rítmico-melòdic 6 (vent fusta) combinat amb els motius 1 i 2 interpretats pel vent metall. Una cadència en la dominant de MibM indica la fi de la A' i la tornada de nou al Tema A:

Motiu 5	
Motiu 6	

.

A partir del c.135, la melodia es construeix amb un desenvolupament dels motius ritmico-melòdics exposats amb anterioritat, a manera de progressió, fins a arribar a la coda final i final del Tema A.

Tot seguit arribem al Trio. Chapí, en aquest cas, ha construït el trio a la manera del pasdoble, això és: melodia del trio en piano – desenvolupament melòdico-harmònic – trio en fort. En aquest cas la melodia és interpretada pel vent metall agut.

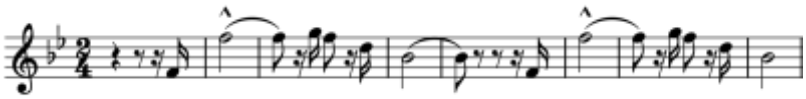

En el c.219 comença el desenvolupament melòdico-harmònic fins a arribar al c.263 on torna la melodia del trio amb dinàmica fort i tessitura aguda.

En la graella següent apareixen les diferents seccions de la *Marcha Heroica* amb els seus canvis harmònics i tonals.

Secció	Tonalitat	Compassos
Introducció	MibM	1-19
Tema A	MibM	20-55
Tema A'	Lam – MibM	55- 63
Secció modulant Tema A'	FaM - Rem – MibM	70 - 109
Tema A	MibM	110 - 129
Desenvolupament	RebM	130 - 153
Conclusió Tema A	MibM	154 - 177
Tema B – trio en piano	LabM	179 - 202
Desenvolupament melòdico-harmònic	Progressions inestables tonalment	203 - 234
Preparació al final Tema B - trio en fort	LabM	235 - 295
Tema A	MibM	20-55
Tema A'	Lam – MibM	55- 63
Secció modulant Tema A'	FaM - Rem – MibM	70 - 109
Tema A	MibM	110 - 129
Desenvolupament	RebM	130 - 153
Conclusió Tema A i Fi	MibM	154 - 177

La tonalitat principal de la *Marcha heroica* és MibM i tant la introducció com el Tema A estan en aquesta tonalitat. Per contra, A' transita entre diverses tonalitats: Lam, MibM, FaM i Rem.

De nou en el tema A, en el c.110, el desenvolupament, a l'estil de les obertures d'òpera italianes, ens porta canvis tonals cap a RebM i al to de la dominant en progressió cap a una cadència perfecta en la tonalitat principal.

El Tema B consta d'una primera part melòdica en la tonalitat de LabM, subdominant de MibM. A continuació, el compositor genera tot un seguit de progressions melòdico-tonals, de vegades modulants, i altres, com en el fragment entre el c.234 i 245, que es tracta d'una progressió fugada no modulant. Això ens conduirà a la tercera part, on la melodia del Trio en fort està acompanyada per un obstinat rítmico-melòdic del vent fusta que comença en el c.260 i finalitza en el c.295. Tot seguit, del c.296 fins el 303, transitem de nou cap al Tema A. Després de reexposar el Tema A des de l'*O*, la *Marcha Heroica* conclou en la segona casella de l'*S* amb una cadència perfecta de MibM i un final grandiós.

La textura homofònica predomina en tota la composició, però també trobem textura contrapuntística en els c.70-85 i c.234-245.

Finalment, volem assenyalar com la partitura presenta algunes curiositats gràfiques, ja que utilitza en repetides ocasions números i lletres per repetir de nou un seguit de compassos. Sembla que aquesta era una pràctica habitual entre els compositors de l'època.

Les adaptacions organològiques. Una tasca necessària per a la recuperació del nostre patrimoni

La plantilla organològica de les formacions més estandarditzades dins de la música clàssica ha anat canviant al llarg dels temps. En el cas de la banda o orquestra de vents, des dels seus inicis ha evolucionat cap a una plantilla que busca clarament les seues correspondències amb la plantilla orquestral; és a dir, els compositors sempre han buscat nous recursos que els permeten escriure amb la major gamma de possibilitats tímbriques.

En el cas que ens ocupa –la *Marcha heroica* de Ruperto Chapí– podem observar com aquesta plantilla organològica respon a unes necessitats molt concretes. Està pensada per a una gran retreta militar; és a dir, moltes persones a l'aire lliure junt amb una gran desfilada, emmarcades en els actes de les noces reials. Això no obstant, eixa plantilla organològica difereix de l'actual, tal com mencionàvem abans.

Són molts els exemples en què diversos compositors, musicòlegs, directors o músics en general han fet adaptacions o ajustos en obres antigues per a poder interpretar-les en les formacions *bandístiques* actuals. En molts casos per la manca d'eixos instruments en l'actualitat (onnovens, barítons, etc.), o perquè hui en dia existeixen alguns instruments que en l'època en la qual es va escriure l'obra no existien, o bé la banda per a qui es va escriure eixa obra no els tenia en la seua plantilla. Cal puntualitzar que moltes vegades les obres s'escrivien per a una banda i una plantilla organològica concretes, on la instrumentació i la composició anaven supeditades a les capacitats d'eixe grup de músics.[34]

El treball que s'ha realitzat amb la partitura de Chapí busca precisament això, l'adaptació de la música ja escrita pel mestre de Villena per a una formació de vents, a una plantilla organològica més estandarditzada amb els cànons actuals de la banda. No obstant això, sempre s'han respectat les intencions tímbriques i dinàmiques de l'autor. En cap cas s'ha afegit material nou, ni s'ha modificat l'essència del material original. Així doncs:

- S'ha transportat el paper de flautí en reb a flautí en do.
- S'han afegit parts de flauta i oboè basades en les parts de flautí i clarinets.
- S'han afegit parts de clarinet baix i saxo barítón basades en les parts de tuba i bombardí 2n.
- S'ha transportat el paper de trompes en mib a trompes en fa.

[34] Un d'aquests casos el trobem amb la marxa àrab *El Moro Nefando* del compositor Fernando Tormo Ibáñez (1882-1964). Es tracta d'una marxa molt poc interpretada i coneguda, si ho comparem amb altres obres coetànies del mateix gènere. Al respecte, Amando Blanquer Ponsoda (1935-2005), té una "revisió" d'aquesta marxa àrab per a la banda Primitiva d'Alcoi, on adaptà alguns ritmes i instrumentacions per a les circumstàncies del moment que tenia la plantilla d'aquesta banda. I sense anar més lluny, citem també casos del propi Blanquer on també es troben diverses revisions sobre alguns papers, on probablement es trobaria amb circumstàncies que farien que tingués que adaptar la instrumentació o la dificultat de certes parts de la partitura als músics que tindria en aquell moment. Açò últim no s'ha de confondre amb les versions que trobem d'algunes de les seues obres, escrites en molts casos per altres circumstàncies alienes als músics o a les plantilles de les bandes. Com dèiem, moltes vegades s'han d'adaptar les partitures a les plantilles que en eixe moment es tenen, i aquesta feina era realitzada normalment per els directors de les pròpies bandes. Citem, per exemple, el treball de Joan Lamote de Grignon (1872-1949), i sobretot, del seu fill Ricard Lamote de Grignon (1899-1962) amb la Banda Municipal de Barcelona a principis i mitjans del segle passat, ja que del seu treball es desprenen grans transcripcions i arranjaments d'obres de tots els estils i formacions, com per exemple la *Fantasía sobre temes del mestre Serrano*.

- El paper de trombes en mib s'ha passat al de trompetes en sib.
- S'ha afegit una part de contrabaix basat en el paper de tuba.

La resta de parts que no hem mencionat en els punts anteriors s'han respectat tal com apareixen en l'original, llevat d'algunes revisions per que fa a articulacions, alteracions o tessitura donades algunes contradiccions entre alguns dels instruments.

La tasca realitzada ha sigut la d'adaptar la *Marcha heroica* de Ruperto Chapí a una formació més estandarditzada i actual, sense afegir ni modificar la idea sonora o musical de l'autor. Però el que està clar és que, amb adaptació o sense, el valor històric, musical i patrimonial d'aquesta peça musical continua, i continuarà, intacte amb el pas del temps; i que iniciatives com aquesta ajuden a la difusió i recuperació del nostre preat patrimoni musical.

Conclusions

La *Marcha Heroica* de Ruperto Chapí és un compendi de diversos models compositius i estètics de l'època en la qual es va compondre. D'una banda, podem entreveure clarament la música per a banda militar, pasdobles i marxes de processó; però de l'altra, també trobem passatges instrumentals propis d'obertures operístiques al més pur estil rossinià.

Possiblement, va ser escrita en poc temps i eixe és el motiu de la utilització i variació dels motius ritmico-melòdics que empra el compositor durant tota la composició. És innegable, això si, la destresa per compondre a la manera dels grans músics del Romanticisme.

Amb el present exercici de musicologia aplicada pretenem rescatar i tornar a posar als faristols el nostre patrimoni bandístic.

Bibliografia

Botella Nicolás, Ana (2012): «La formación de Chapí en el contexto de las bandes valencianas del s. XIX» dins de Sánchez, Víctor y otros (eds.): *Ruperto Chapí. Nuevas perspectives*, València, IVM, 347-354.
De Pedro, Dionisio (1993): *Manual de formas musicales.,*Madrid, Real Musical.
Gauldin, Robert (2009): *La práctica armónica en la música tonal*, Madrid, Akal Ediciones.
González Gomis, José Benjamín (2021): «Ruperto Chapí y la música festera: una paternidad no demostrada», *Ewali: revista de investigación antropològica, històrica, cultural y/o social en el entorno Mediterràneo* 3, pp. 10-20, https://revistas.innovacionumh.es/index.php/eWali/article/view/1339 , [consulta 3 de gener 2022].
Gracia Iberni, Luis (ed.) (1995): *Ruperto Chapí. Memorias y escritos*, Madrid, ICCMU.
Gracia Iberni, Luis (2009): *Ruperto Chapí*, Madrid, ICCMU.
La Rue, Jan (1998): Análisis del estilo musical, Cooper City, SpanPress Universitaria.
Kühn, Clemens (1998): *Tratado de la forma musical,* Cooper City, SpanPress Universitaria.
Sobrino Sánchez, Ramón (ed.) (2010): Ruperto Chapí. *Fantasía Morisca*: per a banda, València, IVM i Piles editorial musical.

Frederic Oriola Velló

Frederic Oriola Velló (Quatretonda, 1978). Llicenciat en Historia i Diplomat en Biblioteconomia i Documentació per la Universitat de València; Especialista en gestió cultural de societats musicals per la Universitat Jaume I de Castelló i Màster en mètodes i tècniques avançades en investigació històrica per la UNED. Actualment exerceix en el cos de professors d'Educació Secundària de la Generalitat Valenciana en l'especialitat de Geografia i Història. Col·labora habitualment en diferents programes de la ràdio d'A Punt Media i és un dels impulsors del projecte «En clau de vents: registres sonors» en Youtube i Instagram especialitzat en la recuperació de música històrica de banda.

Mari Àngels Faus Mascarell

Mari Àngels Faus (Ròtova, 1977). Titulada Superior de música en l'especialitat de flauta travessera pel Conservatori Superior "Joaquín Rodrigo" de València i *Premier Prix* en flauta travessera de la *Union des Conservatoires de la Seine-Saint Denis-Paris*; Llicencia en Historia i Ciències de la Música per la Universidad de La Rioja i Màster en Educació Interdisciplinària de les Arts per la Universitat de Barcelona. Actualment exerceix en el cos de professors d'Educació Secundària de la Generalitat Valenciana en l'especialitat de Música.
Col·labora habitualment en diferents programes de la ràdio d'A Punt Media i és una dels impulsors del projecte «En clau de vents: registres sonors» en Youtube i Instagram especialitzat en la recuperació de música històrica de banda.

Rubén Penadés Silvestre

Rubén Penadés Silvestre (Ontinyent, 1996). Titulat Superior en Composició Musical i Màster en Investigació Musical. Actualment, es troba cursant els estudis superiors de direcció de Cor i Orquestra en el Conservatori Superior de Música "Joaquín Rodrigo" de València; tasca que compagina amb la docència en el Centre Professional de Música "Ciutat Ducal" de Gandia en les especialitats d'harmonia, anàlisi i fonaments de composició. A més, és el director titular de la Societat Musical Nueva Artística de Anna, del cor Ars Nova de Xàbia i subdirector de la Societat Unió Artística Musical d'Ontinyent.

Ramón Garcia i Soler

Ramón García i Soler (Atzeneta d'Albaida, 1971). Títols Superiors en Composició i Guitarra pel Conservatori Superior de Música "*Oscar Esplá"* d'Alacant. Actualment exerceix la docència en la xarxa de Conservatoris de la Generalitat Valenciana i en el Curs de direcció de banda de la Joventuts Musicals de la Vall d'Albaida, activitats que compagina amb la direcció de la Banda Simfònica de la Societat Artística Musical d'Ontinyent i de la SEM Sta. Cecília de l'Olleria.
En el camps de la composició té al seu catàleg un centenar d'obres de diferents gèneres i estils, realitzant enregistraments i BSO per a diferents mitjans audiovisuals.
Ha rebut diferents reconeixements i guardons, entre els que destaquen el *Font de Anta* de Sevilla, l'*Euterpe* i l'*Hermes* de la FSMCV, la nominació als *Hollywood Music in Media Awards* (2014) i la Medalla d'Oro als *Global Music Awards* (2015).

Cita recomanada

Oriola Velló, Federic; Faus Mascarell, Mari Àngles; Penadés Silvestre, Rubén; Garcia i Soler, Ramón. 2021. "La *Marcha heroica* de Ruperto Chapí: anàlisi i edició crítica". *Quadrívium-Revista Digital de Musicologia* 12 [enllaç] [Consulta: dd/mm/aa].

Partitura

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

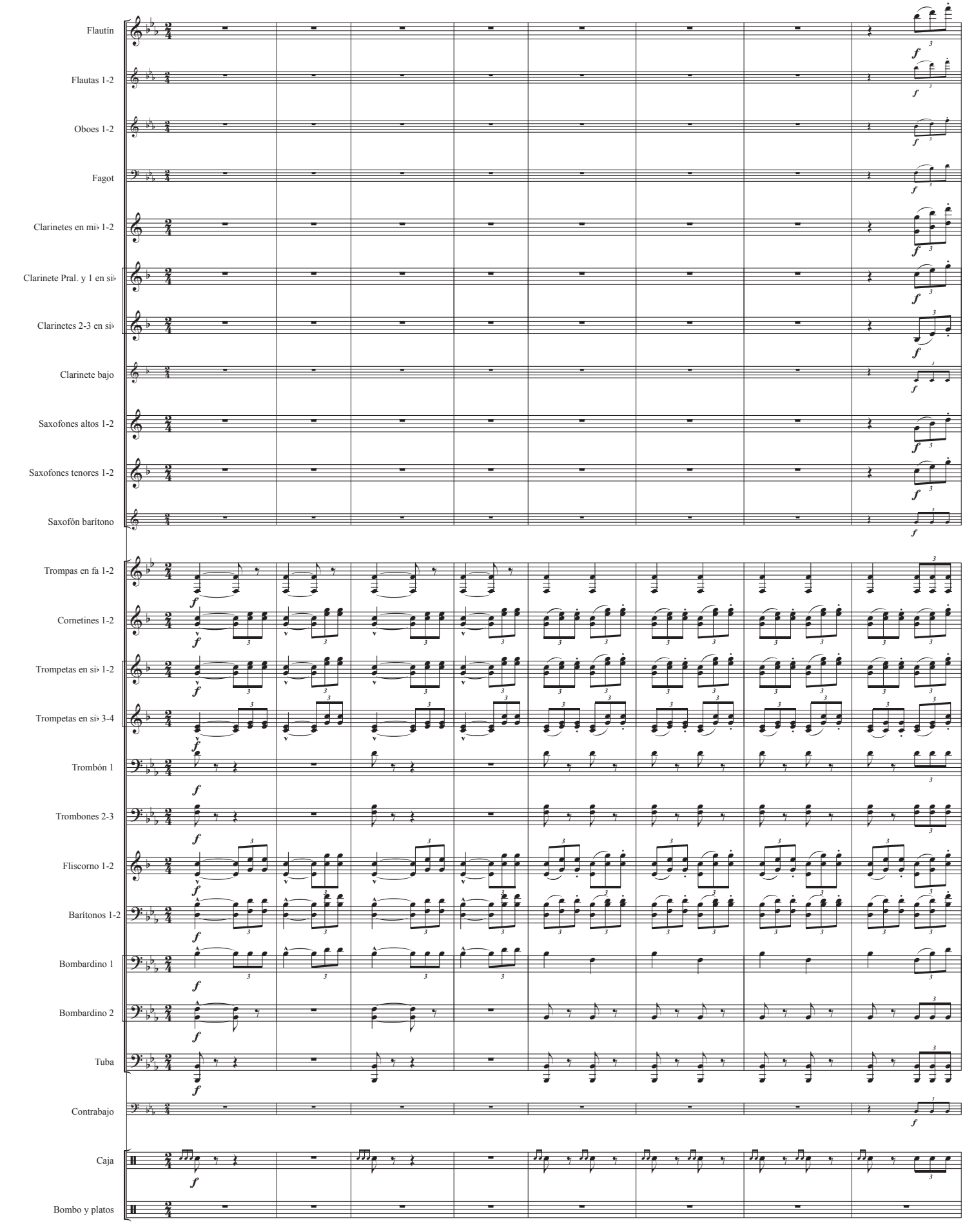

Marcha heroica

9

Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.

f

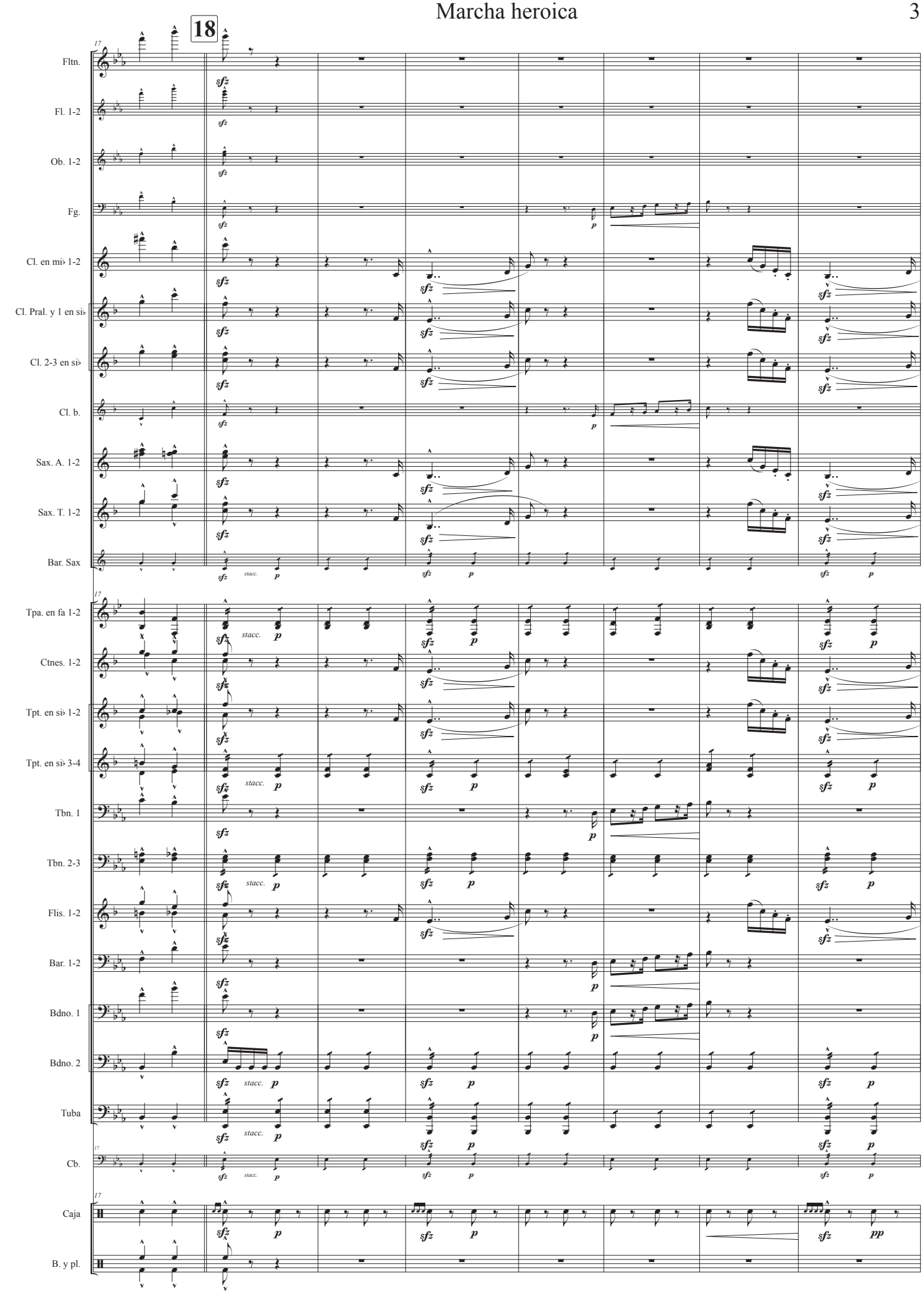
18
17
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
pp
stacc.

Marcha heroica

32

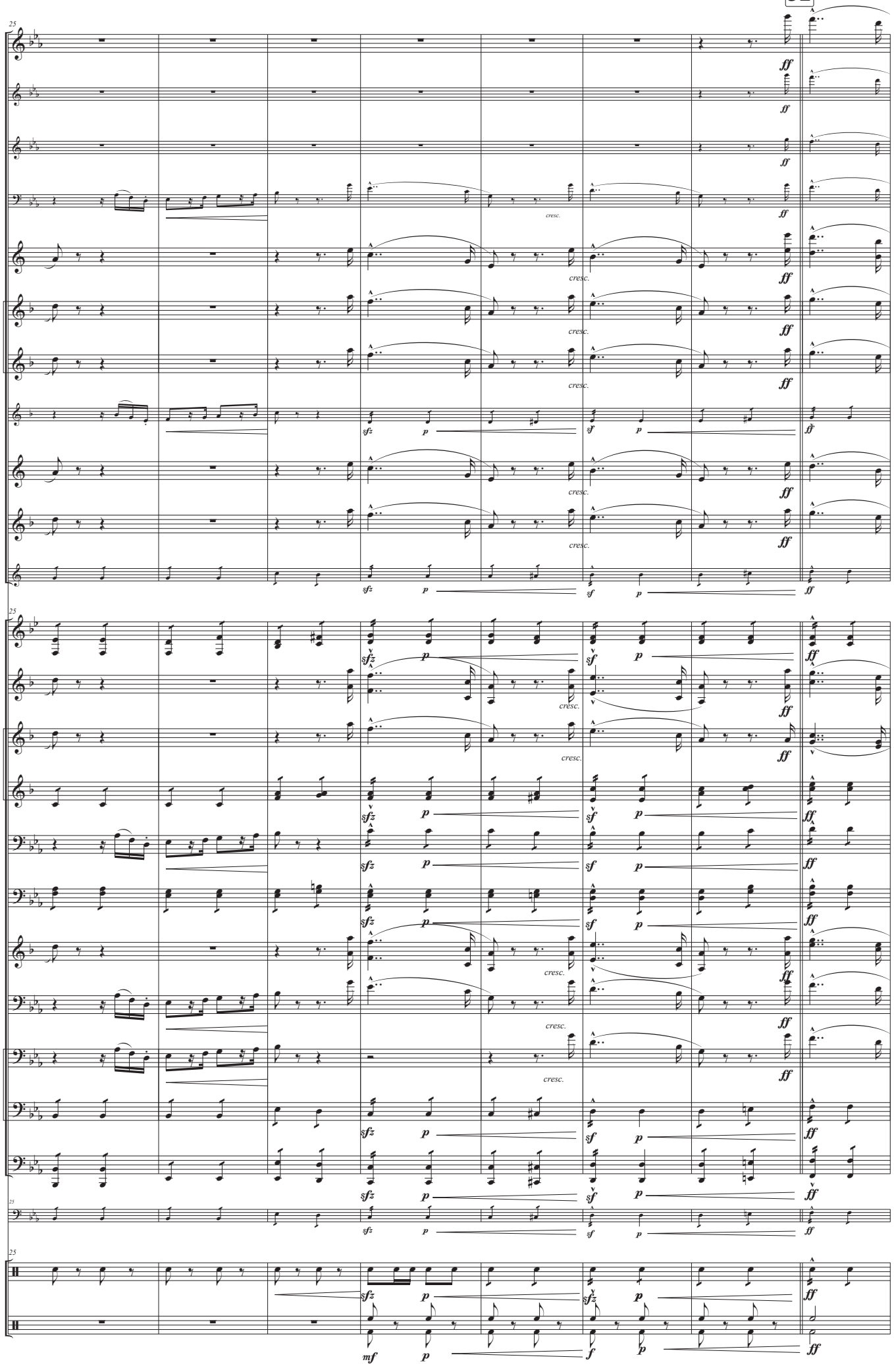

39

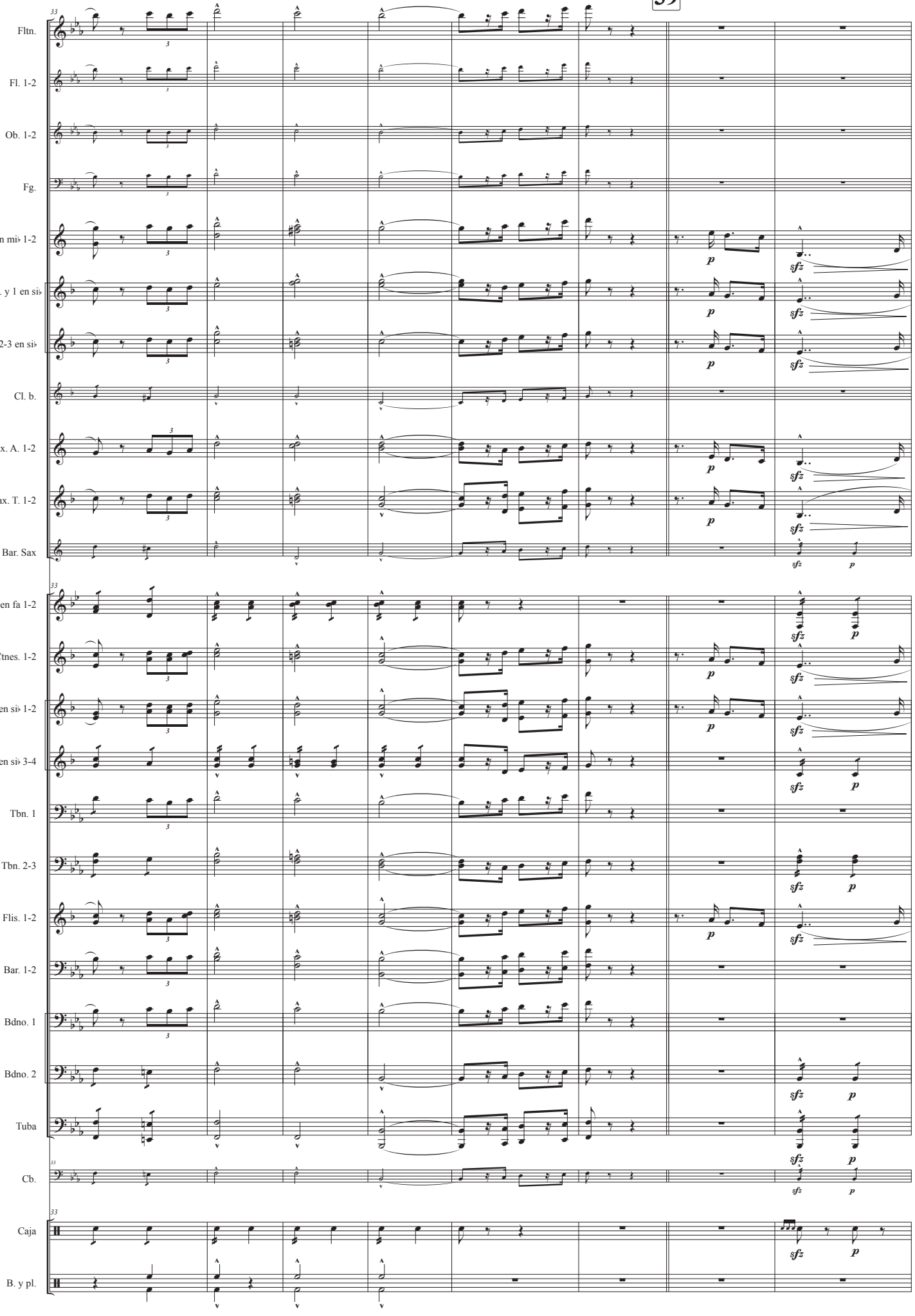
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.

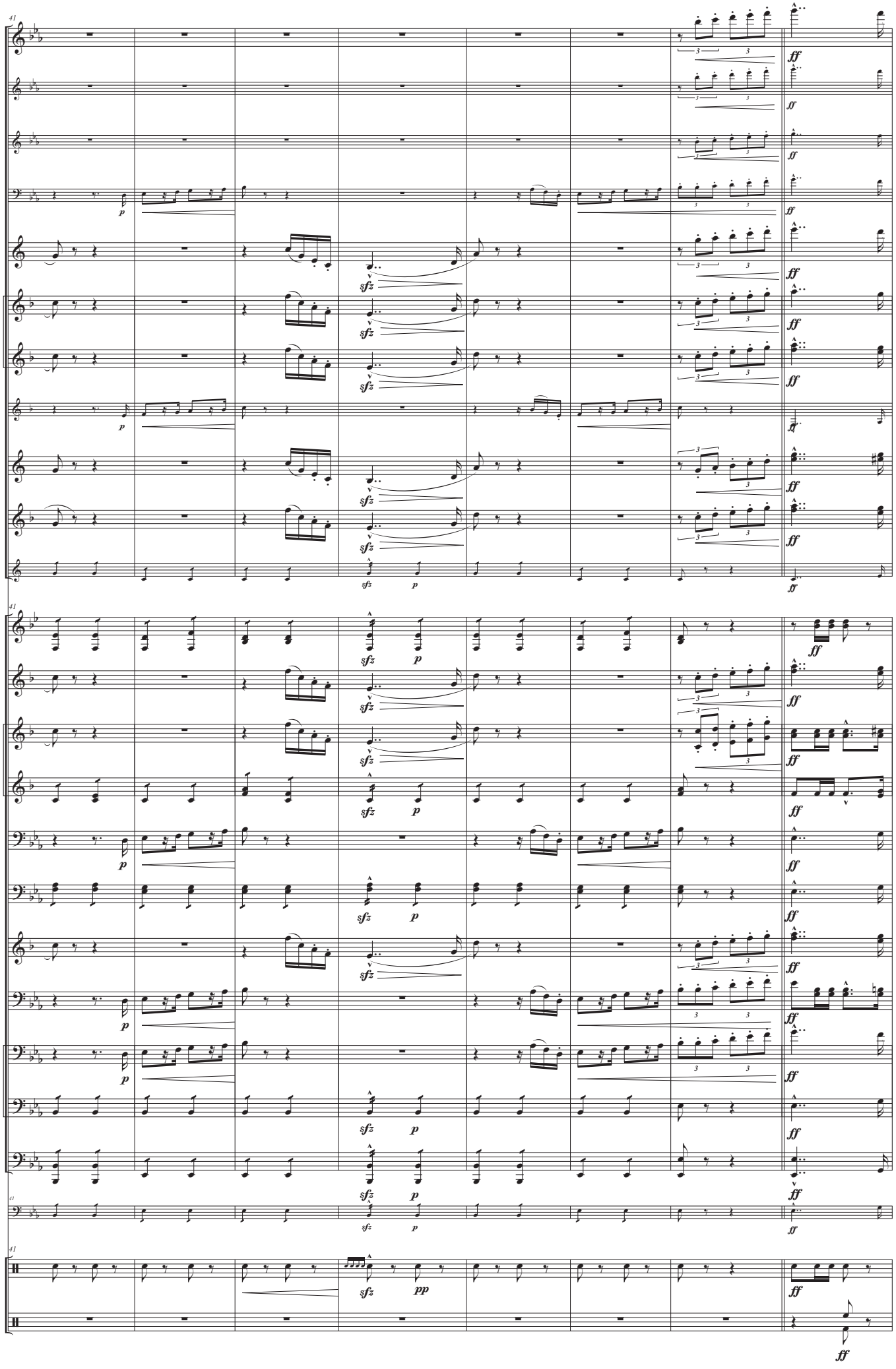
41
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
p
sfz
ff
pp

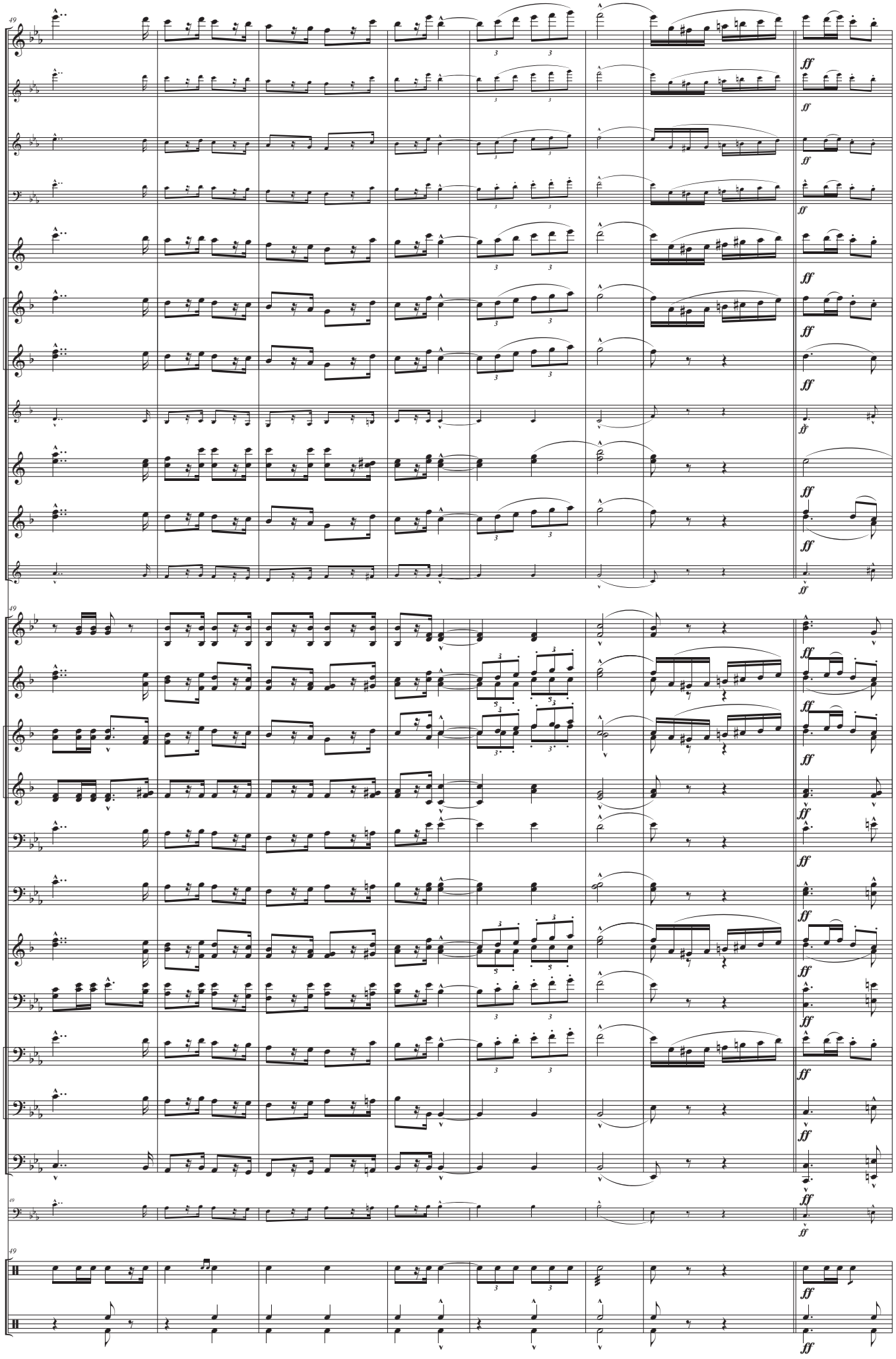
49
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
ff

Marcha heroica

64

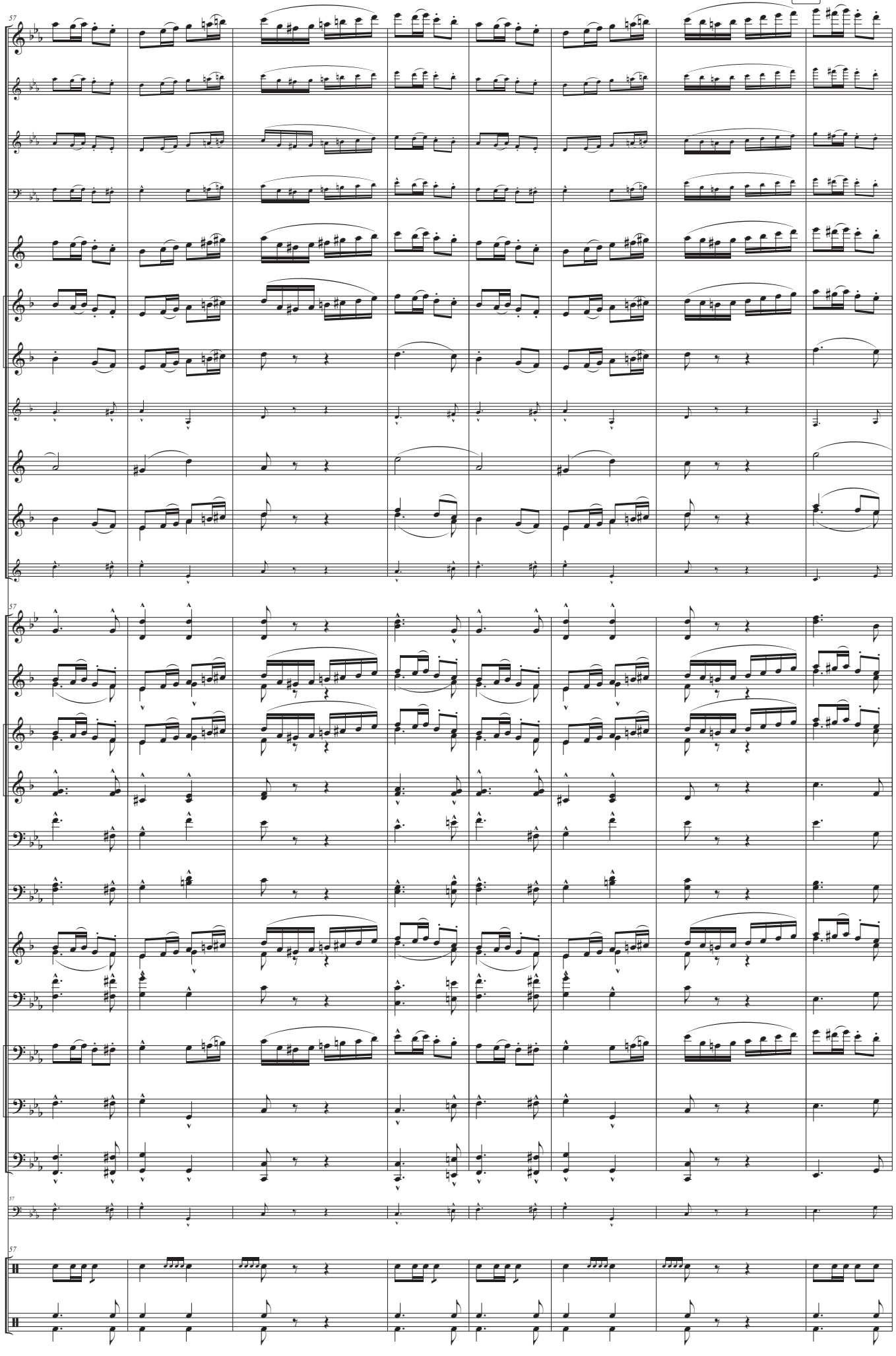

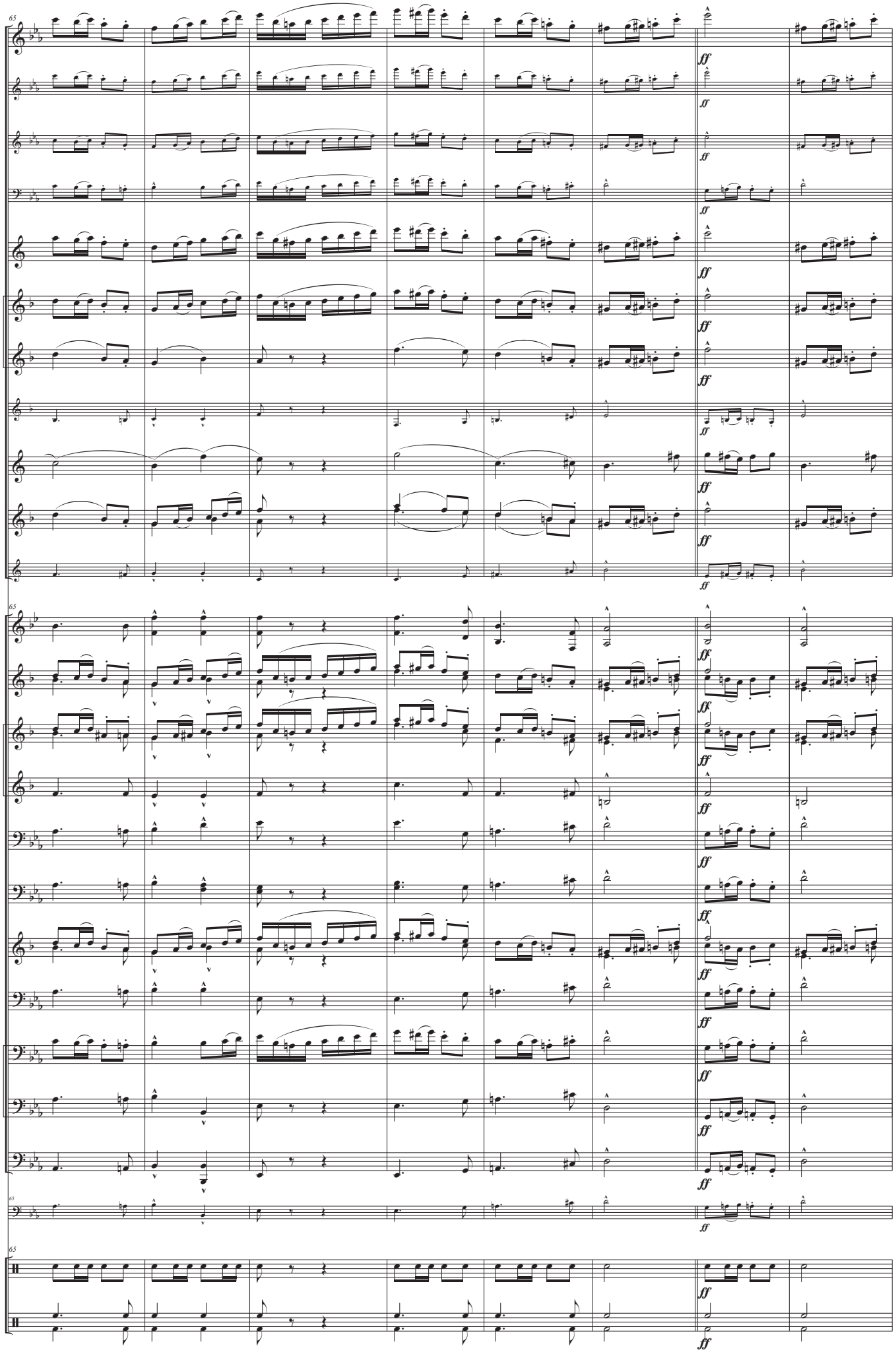
65
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
65
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
65
Cb.
65
Caja
B. y pl.
ff

Marcha heroica

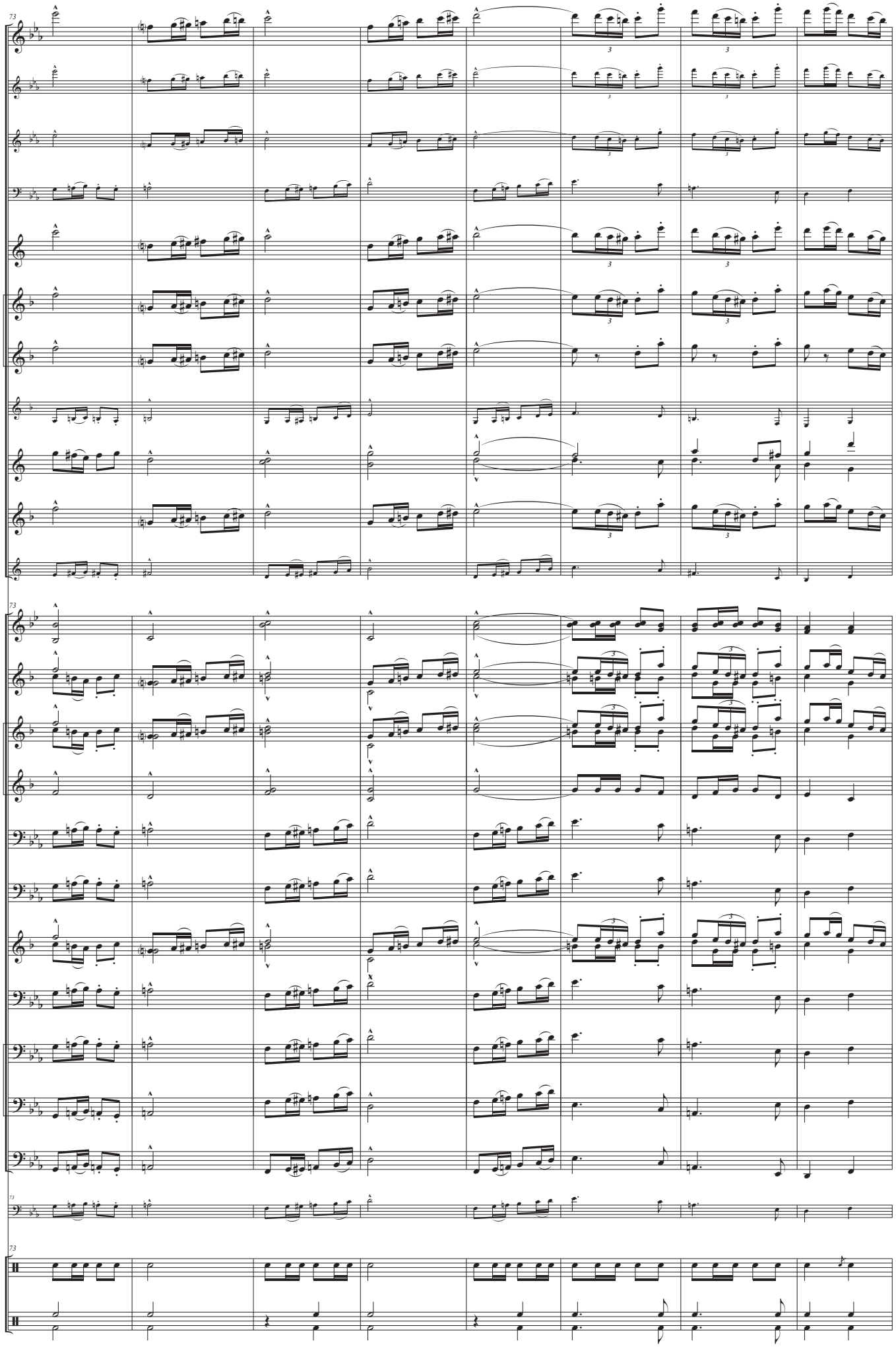

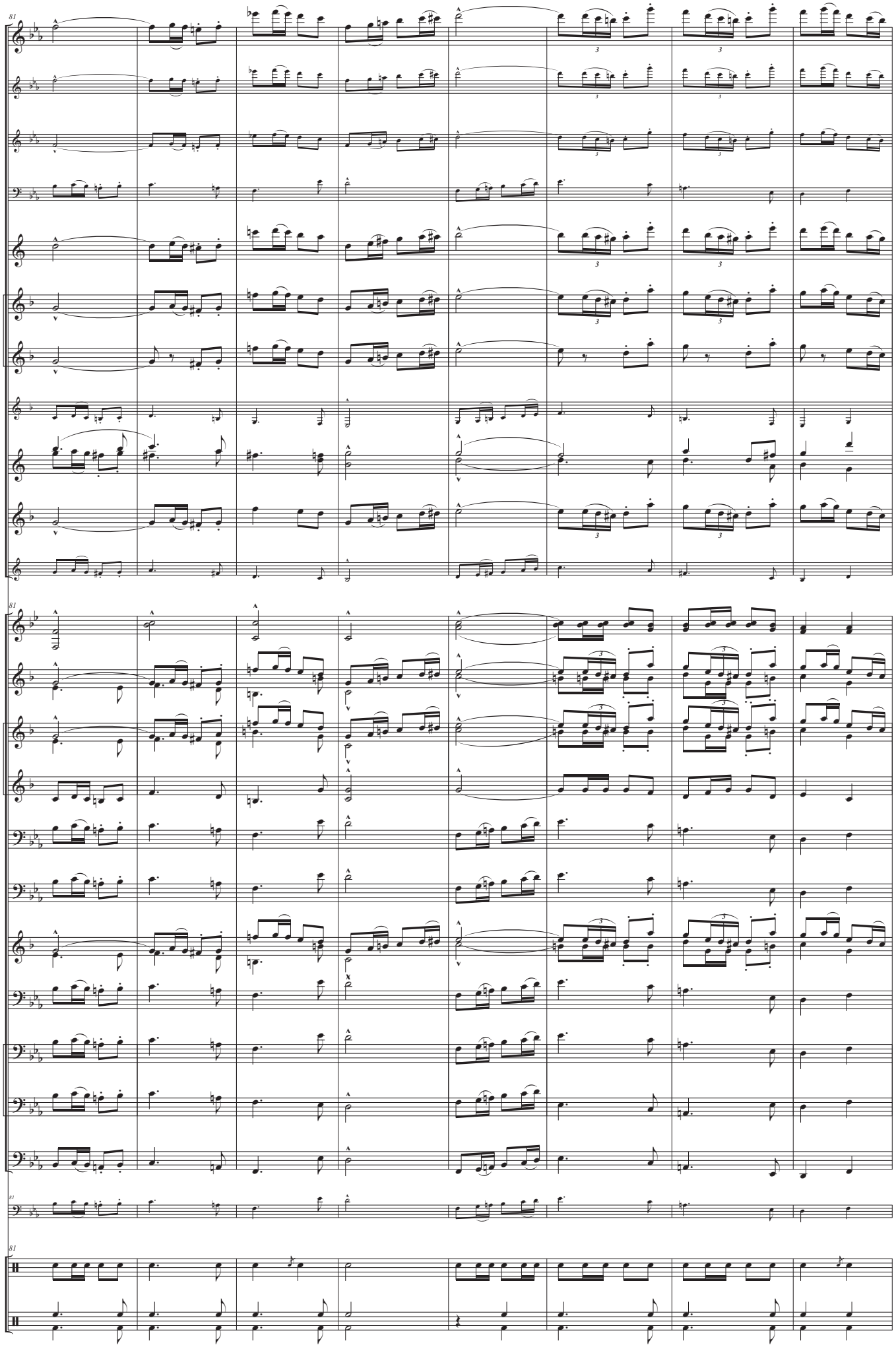
81
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
81
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
81
Cb.
81
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

92

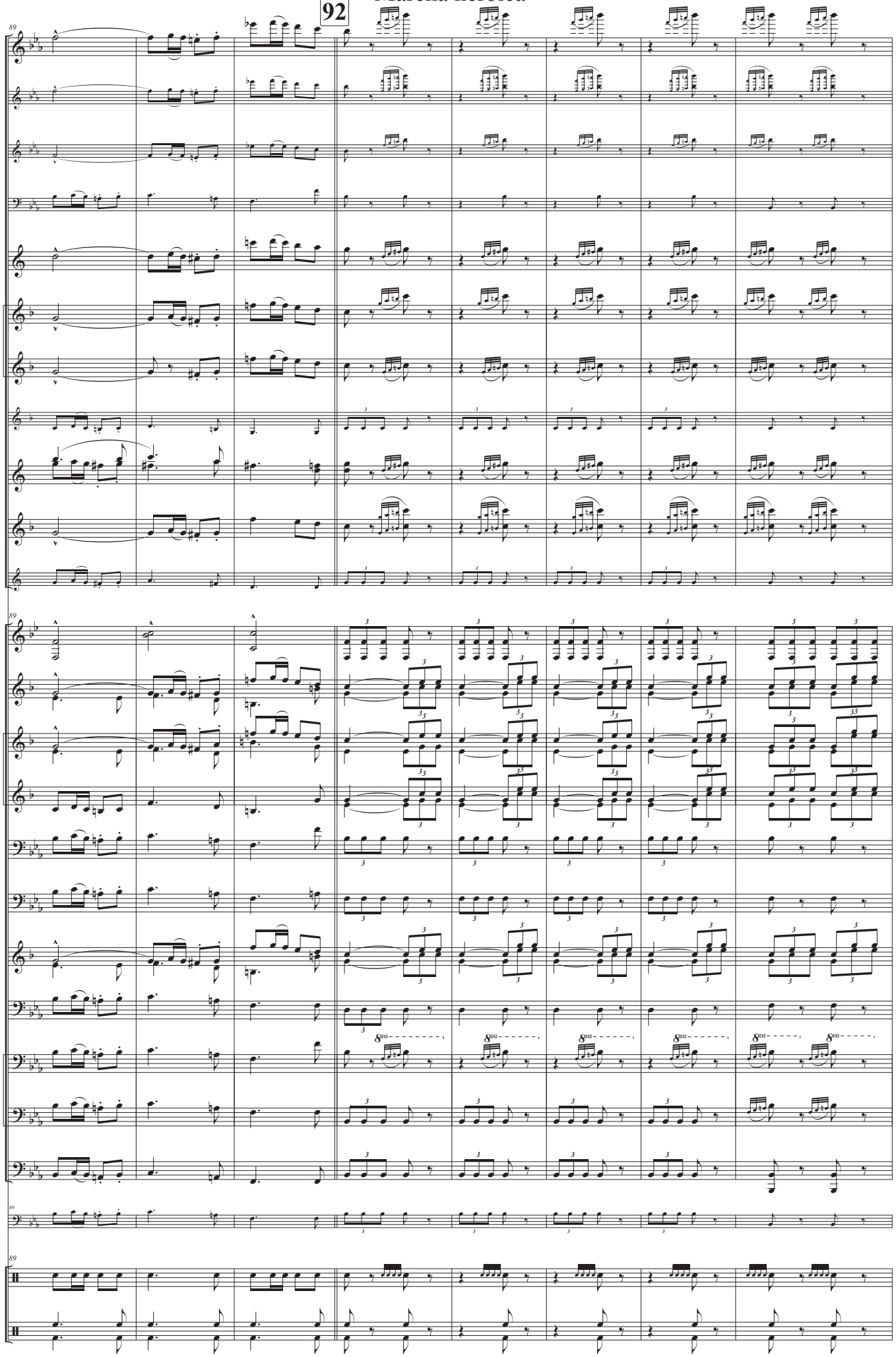

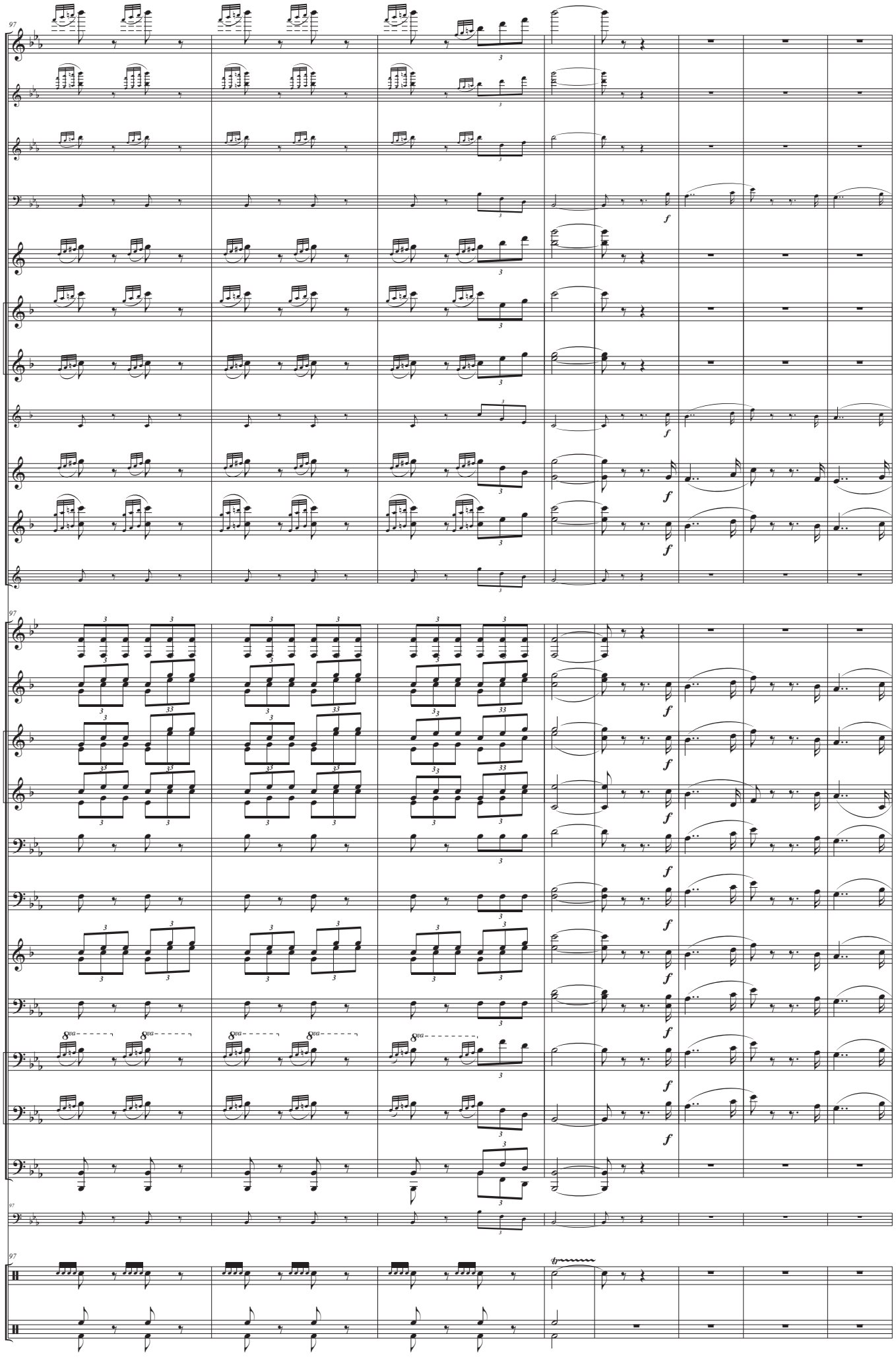
97
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
f
8va

Marcha heroica

109

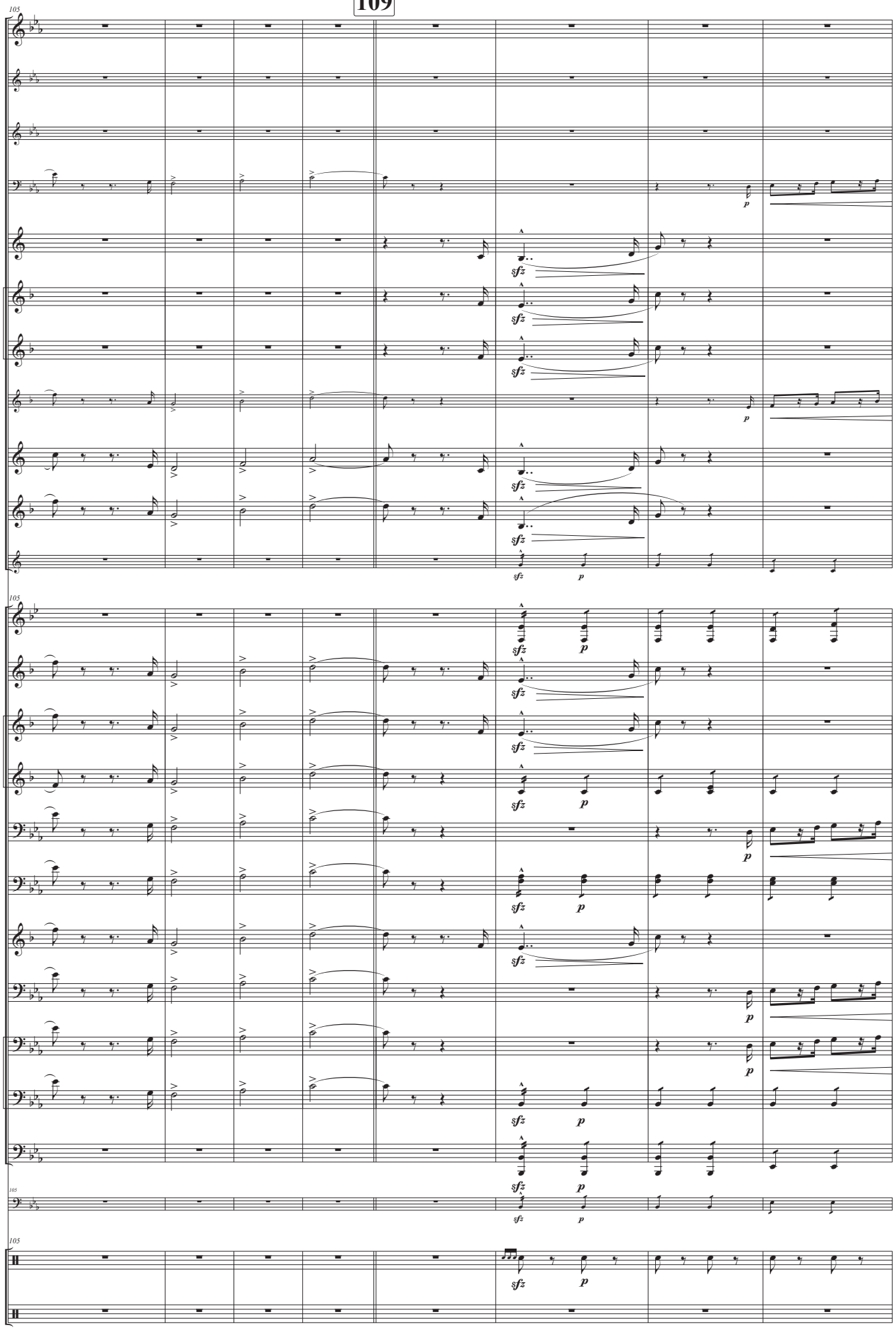

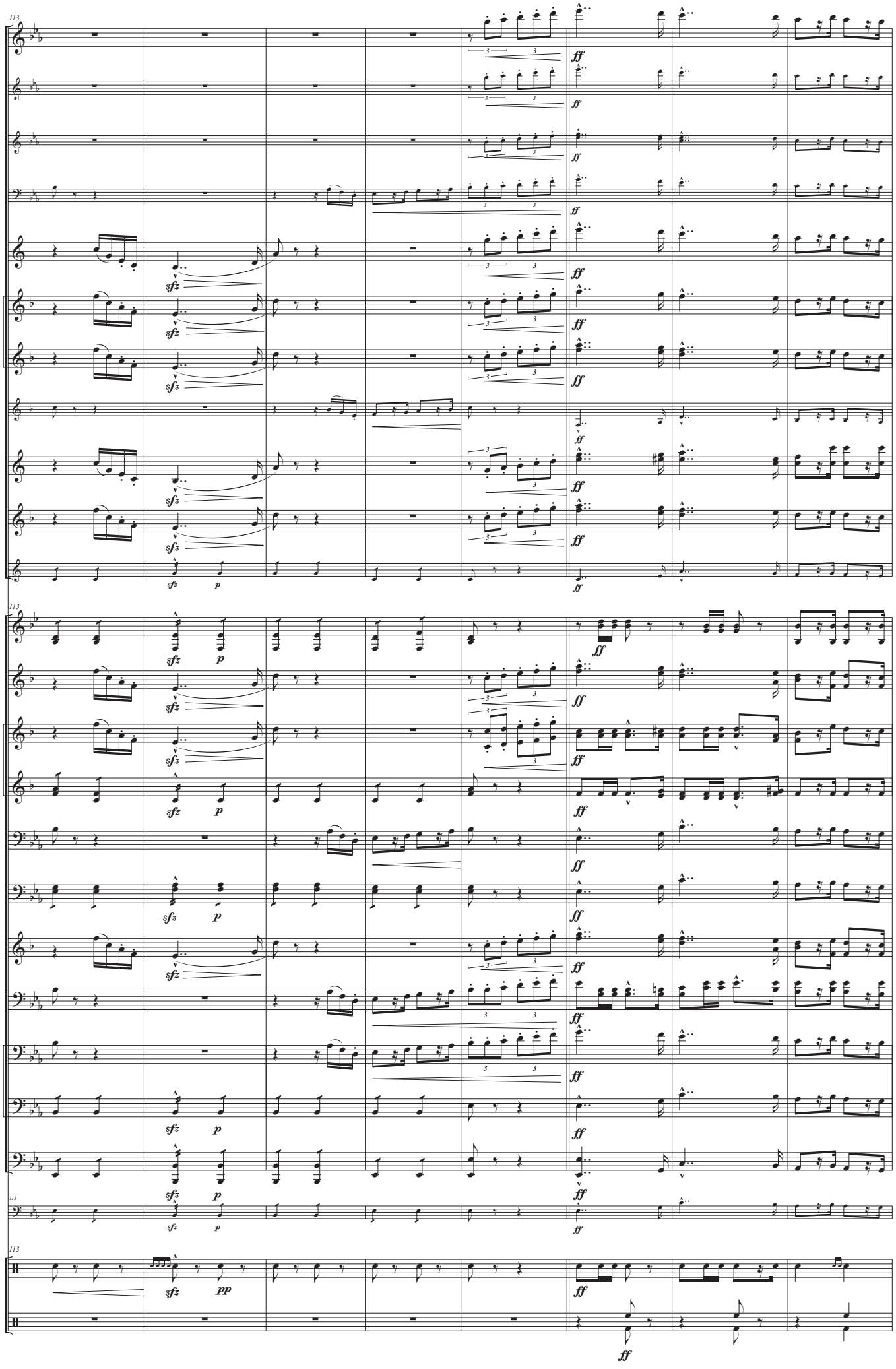
113
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
ff
pp

Marcha heroica

122

126

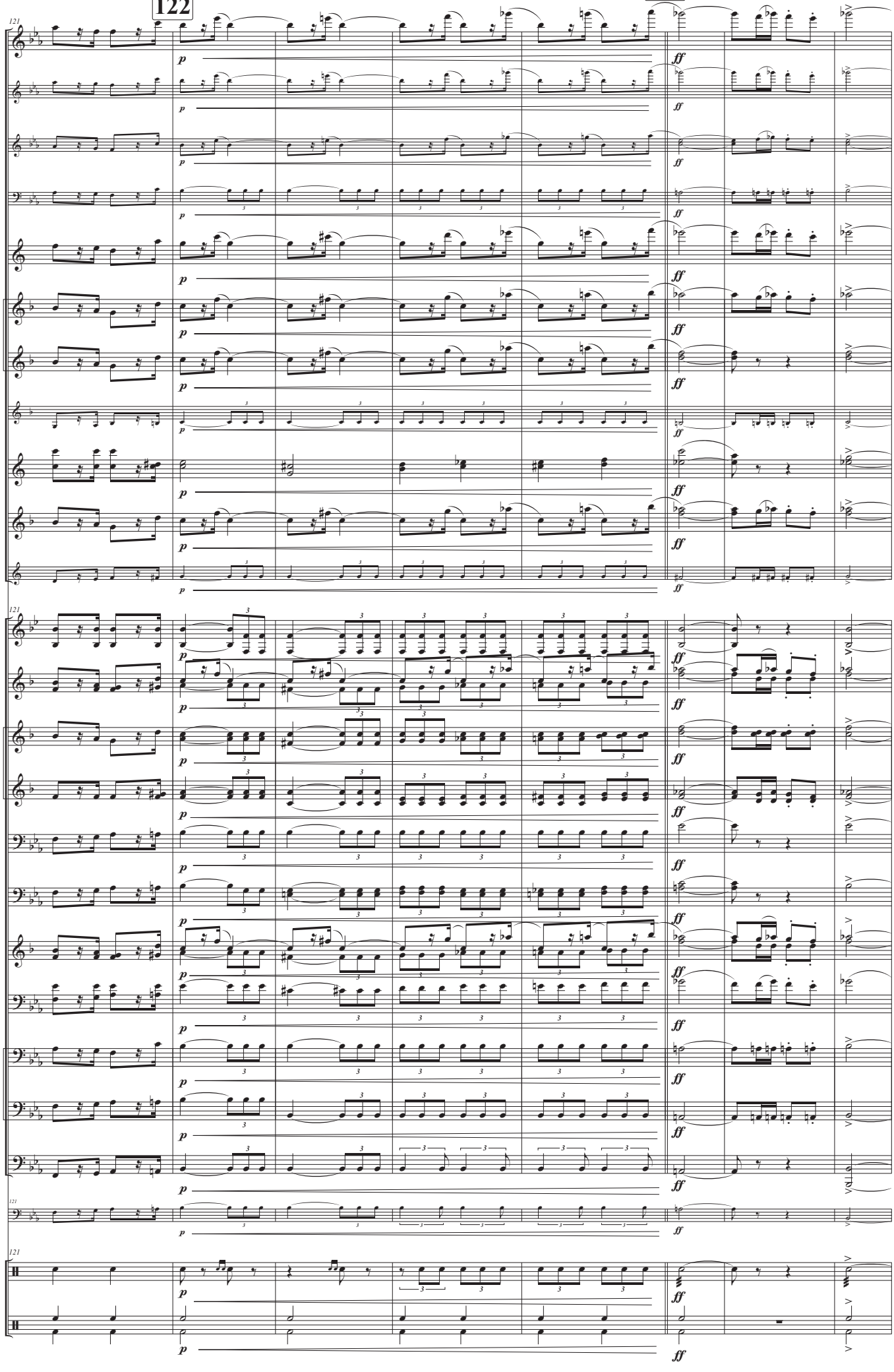

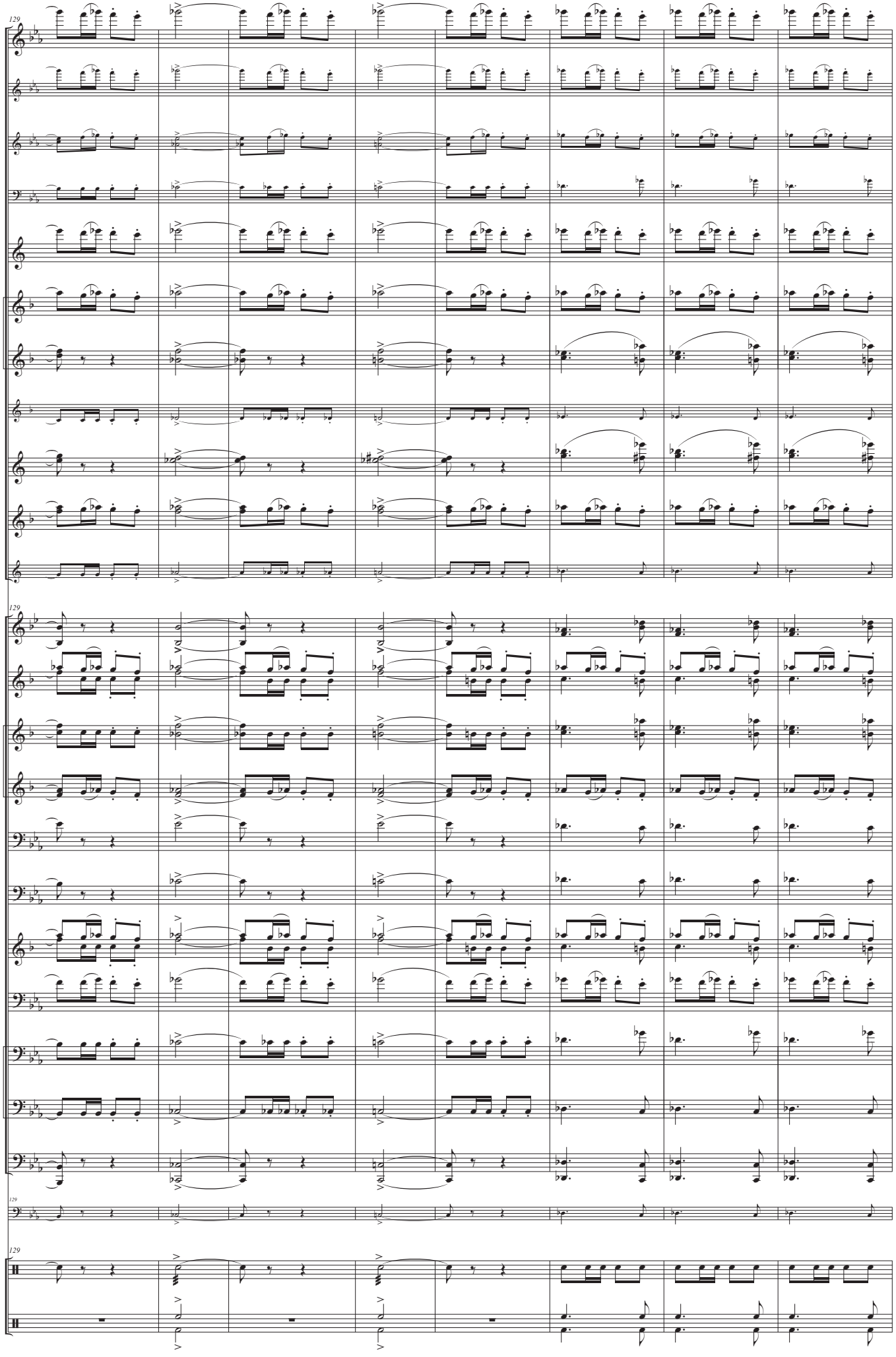
129
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
129
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
129
Cb.
129
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

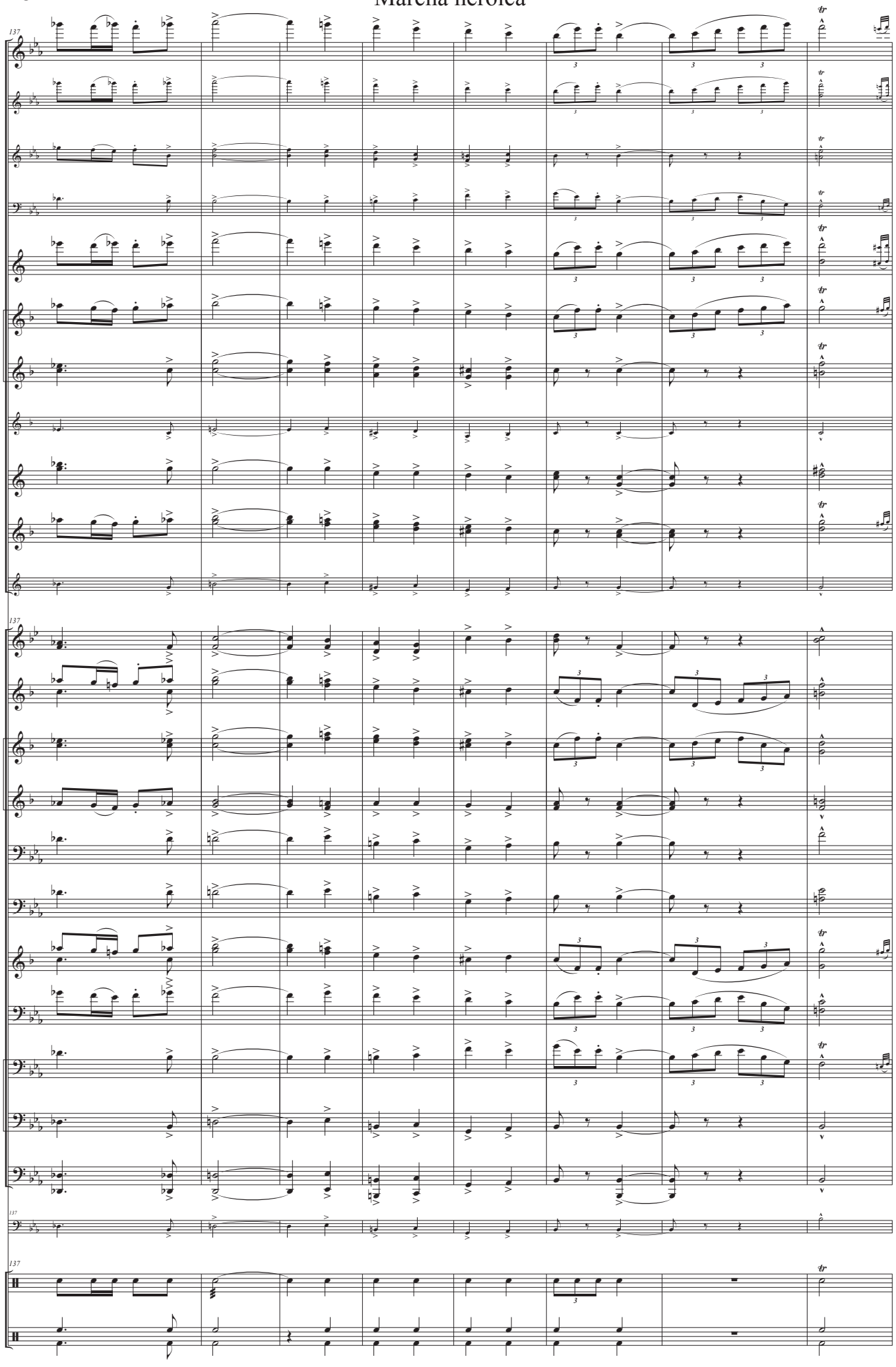

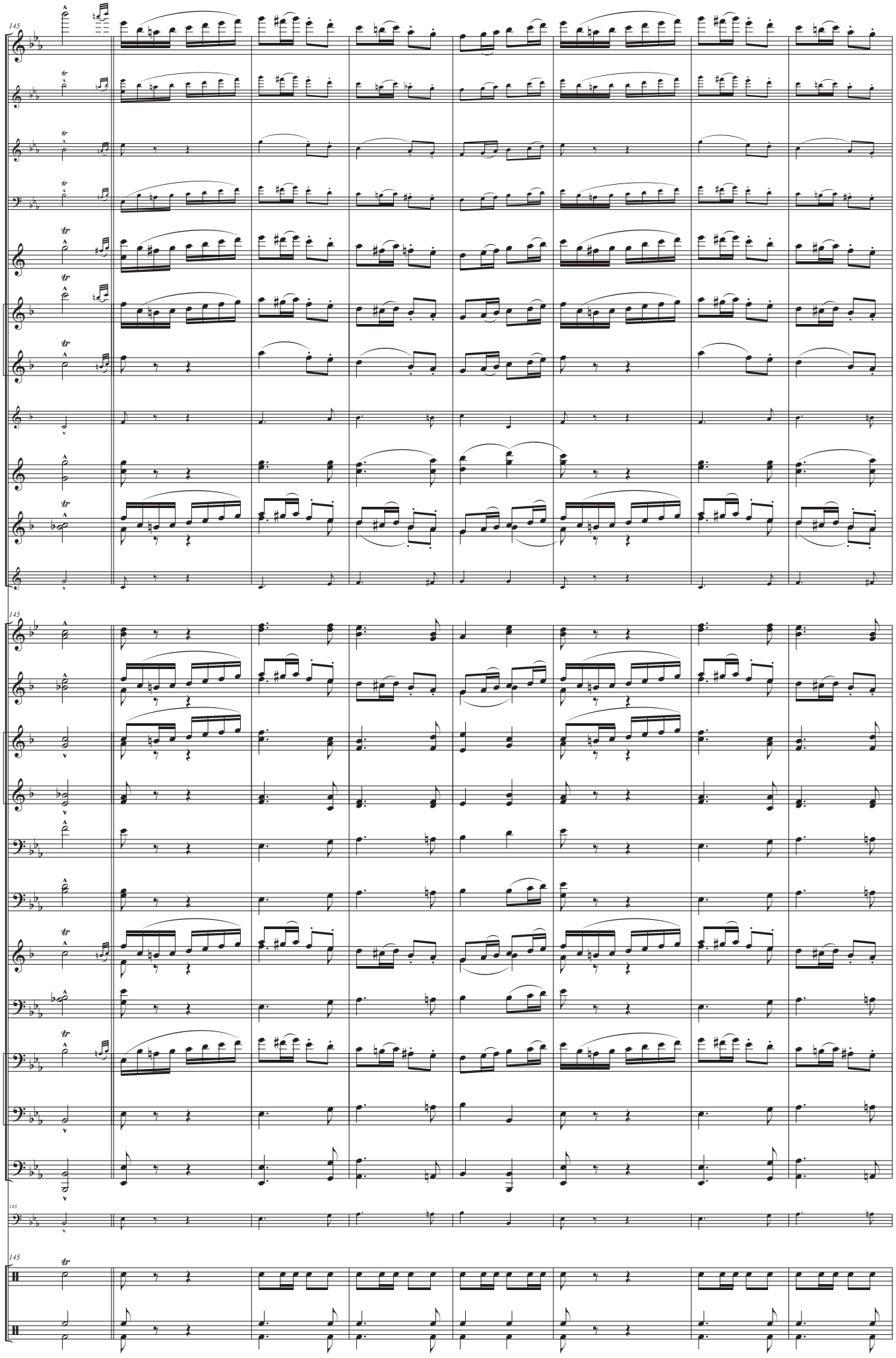
145
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
145
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
145
Cb.
145
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

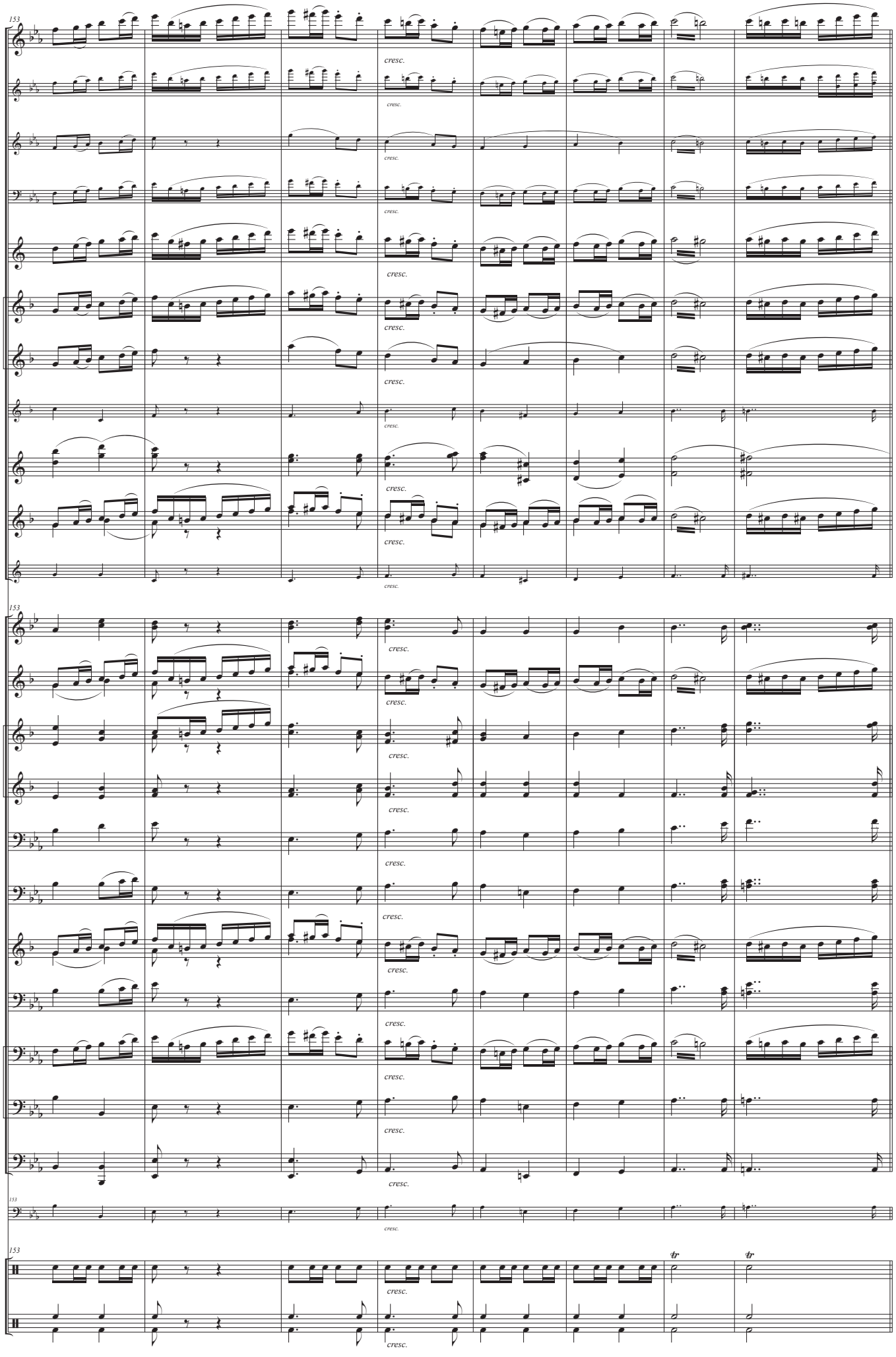

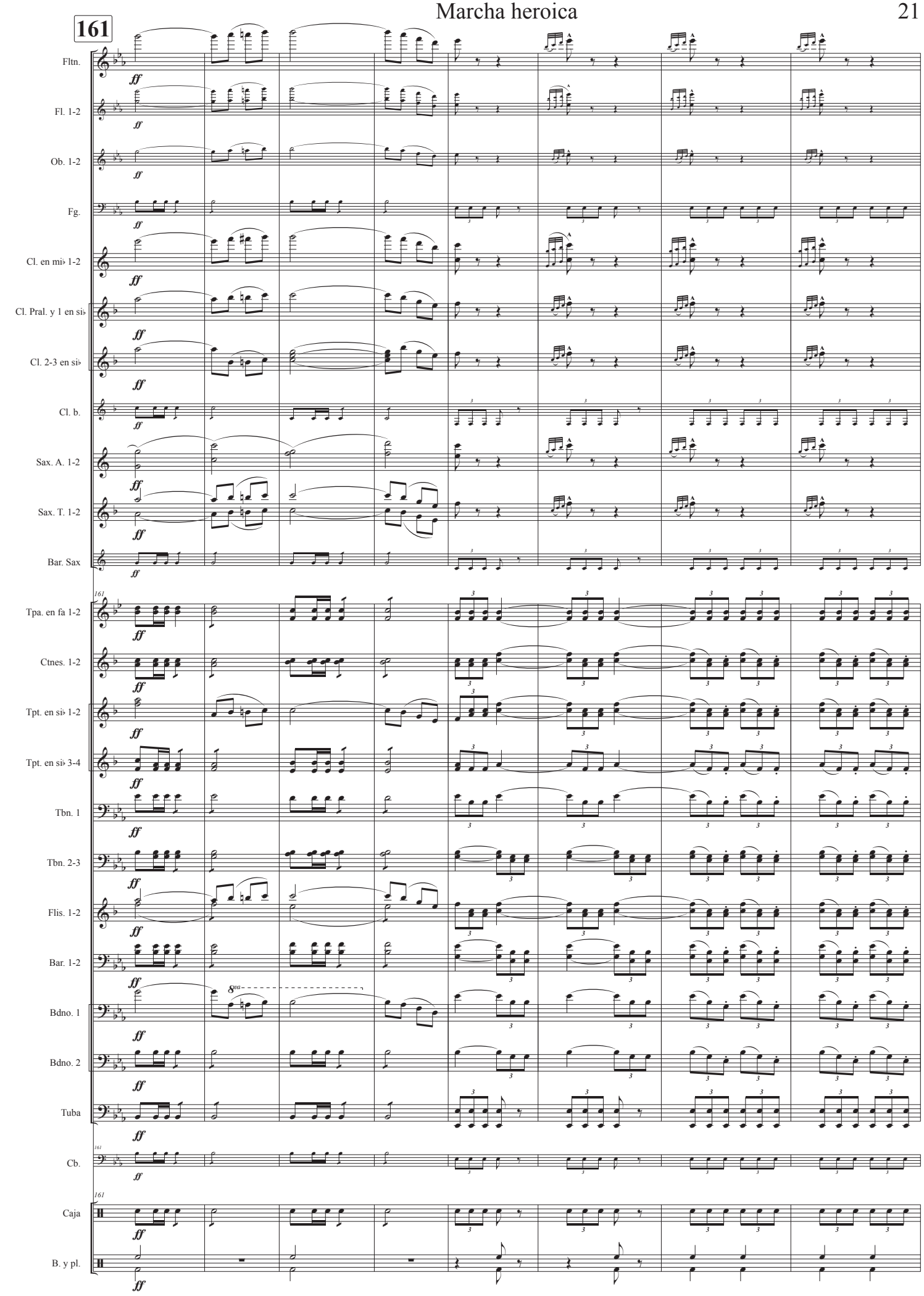
161
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
ff
8va

Trio

175

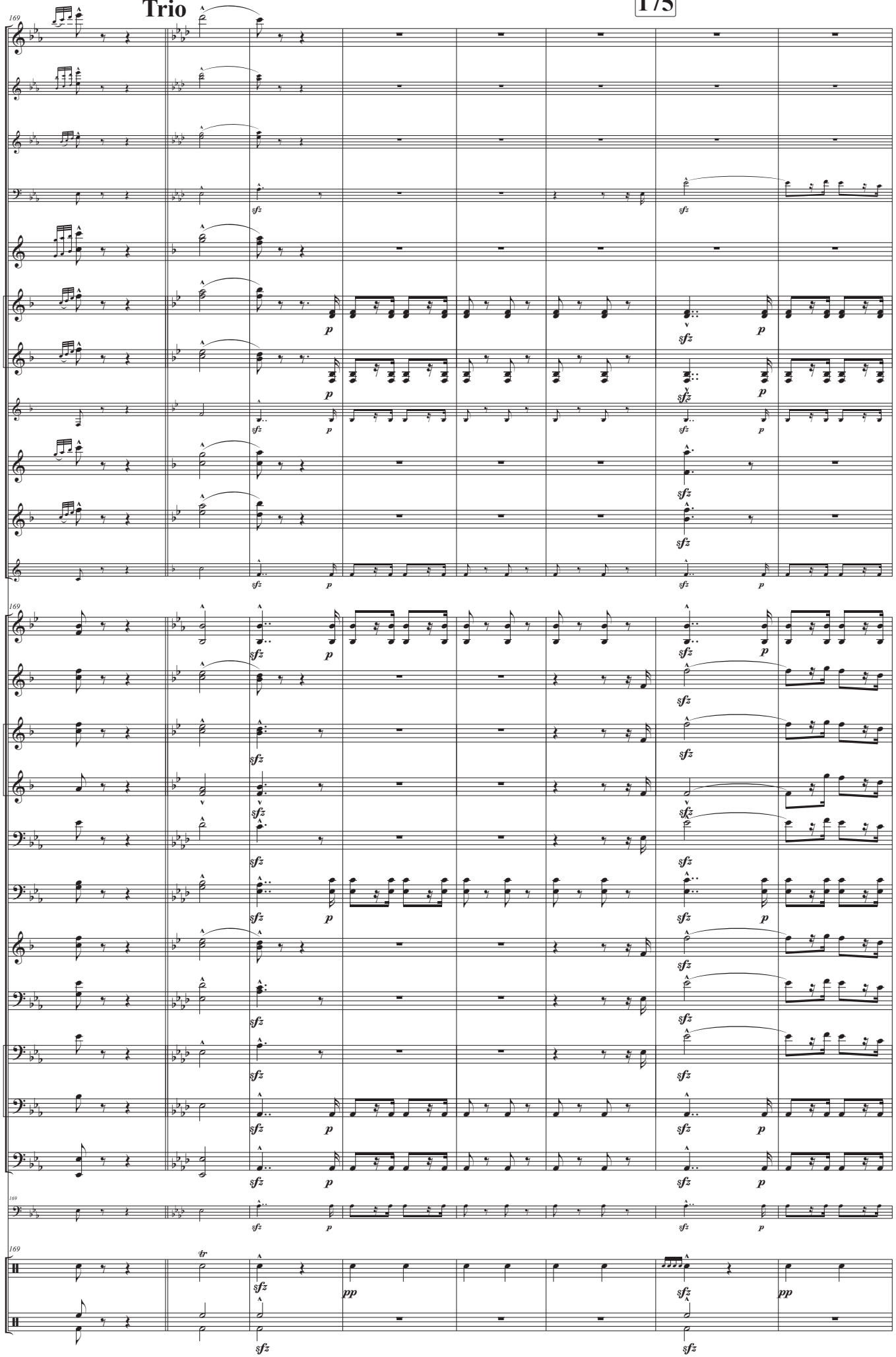
169
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
pp
tr

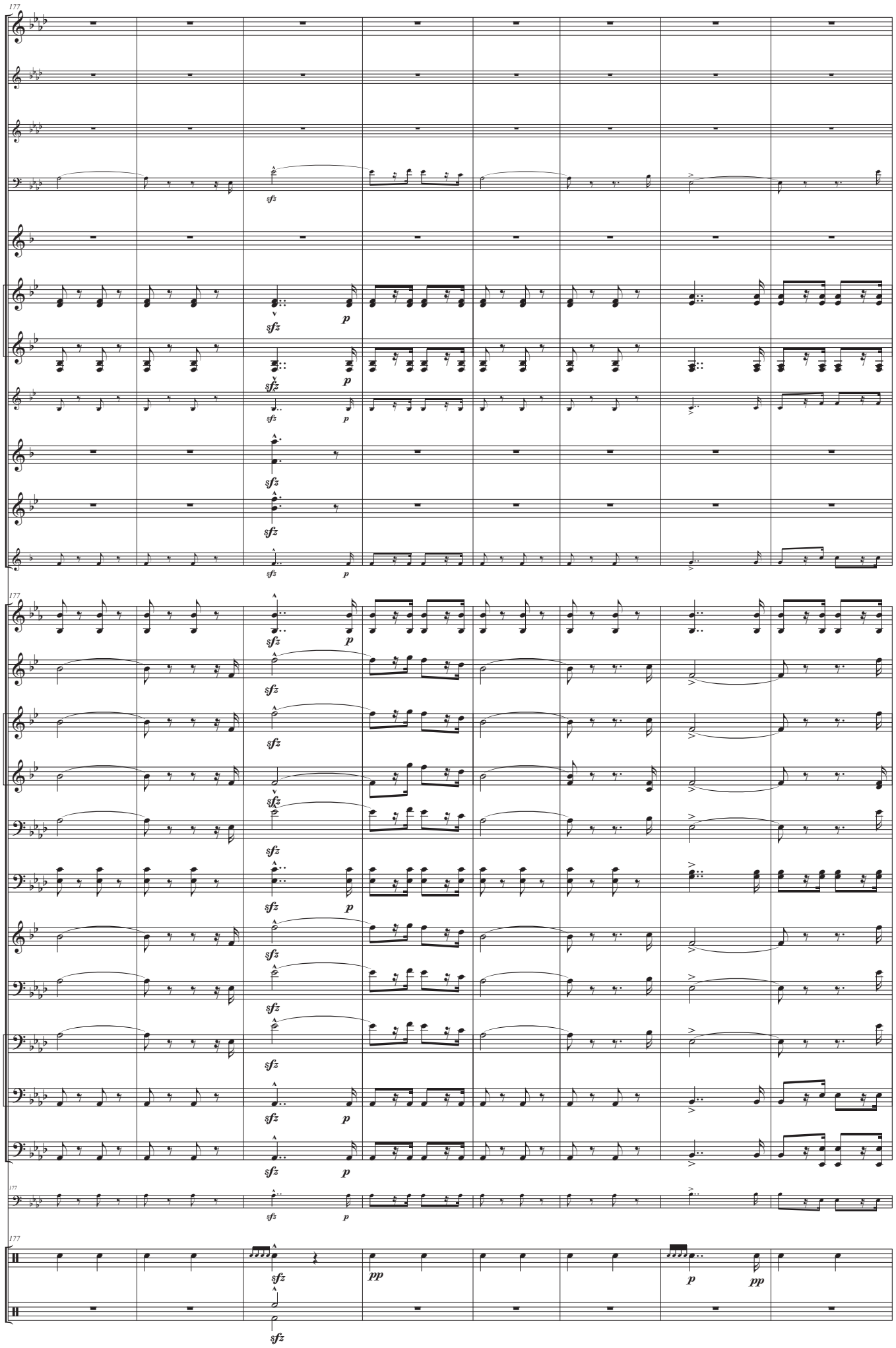
177
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
pp

Marcha heroica

191

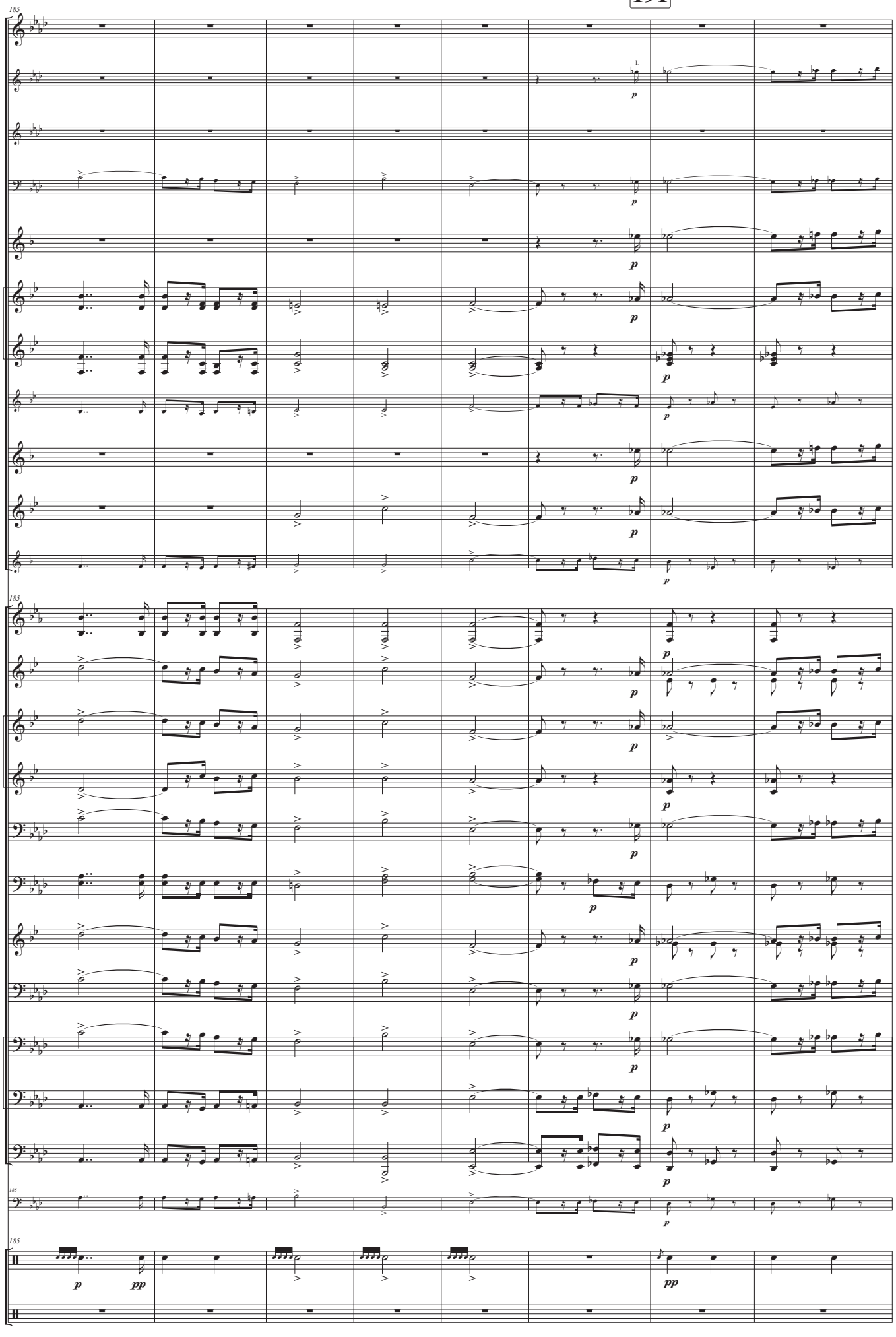

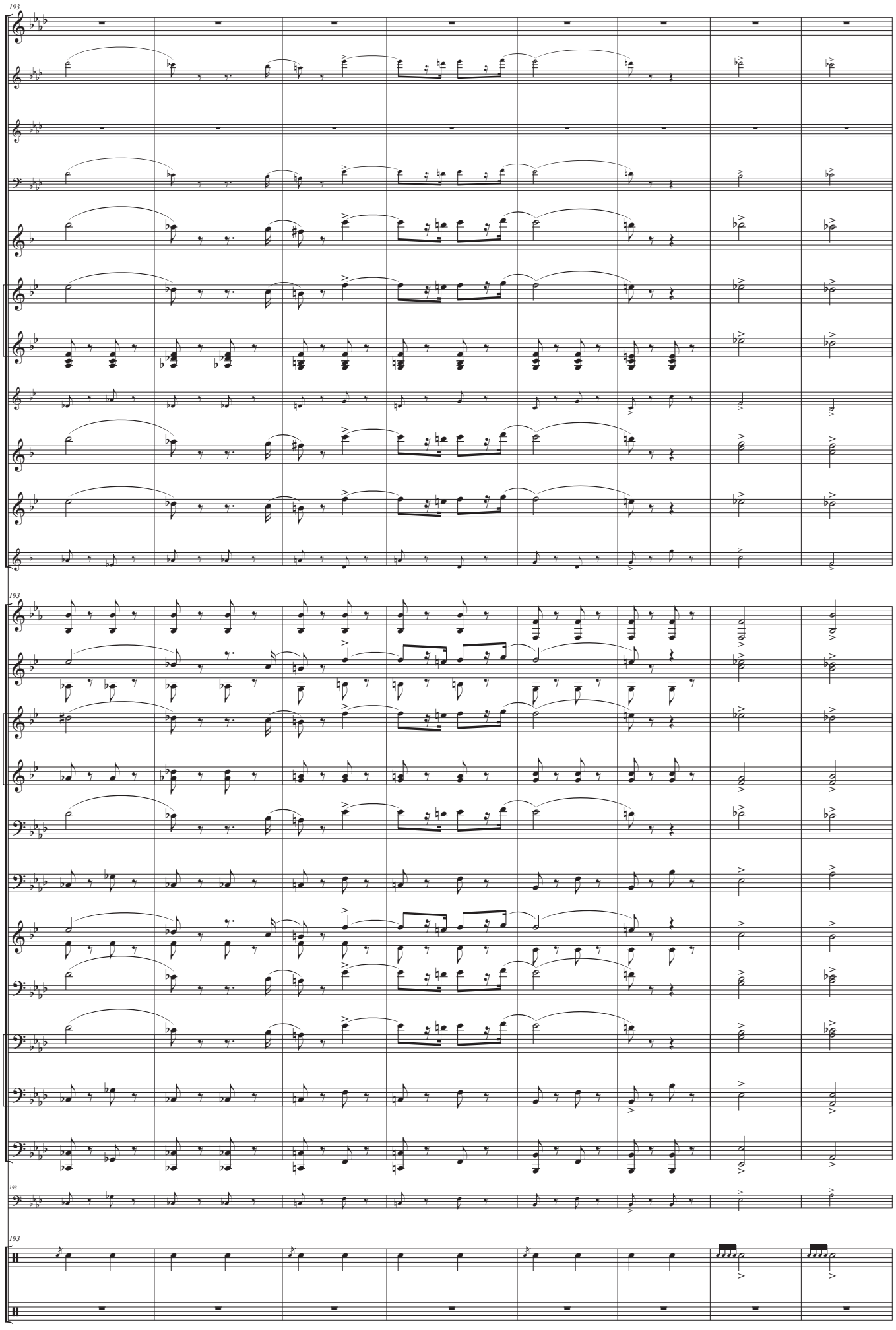
193
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
193
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
193
Cb.
193
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

207

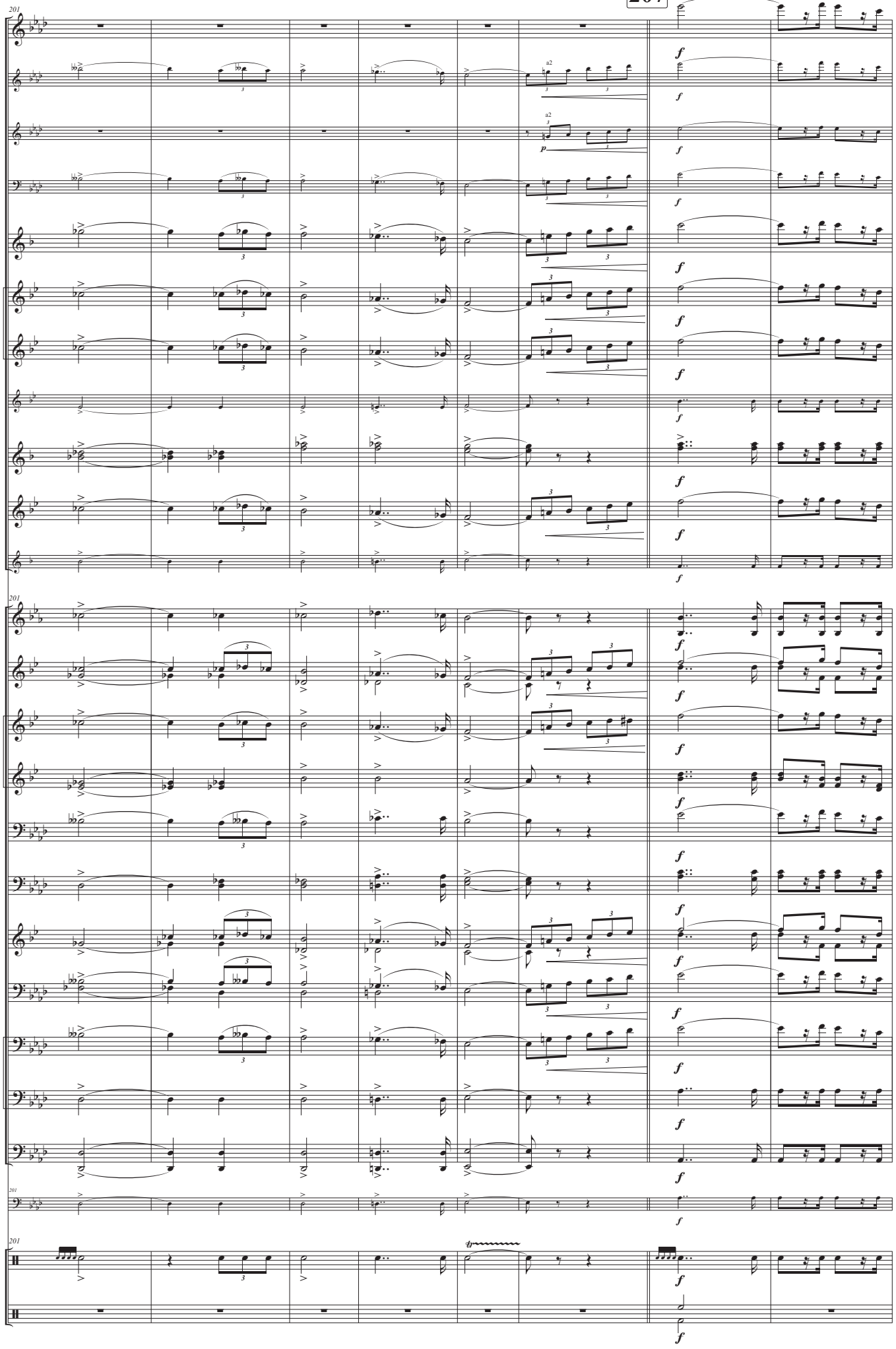

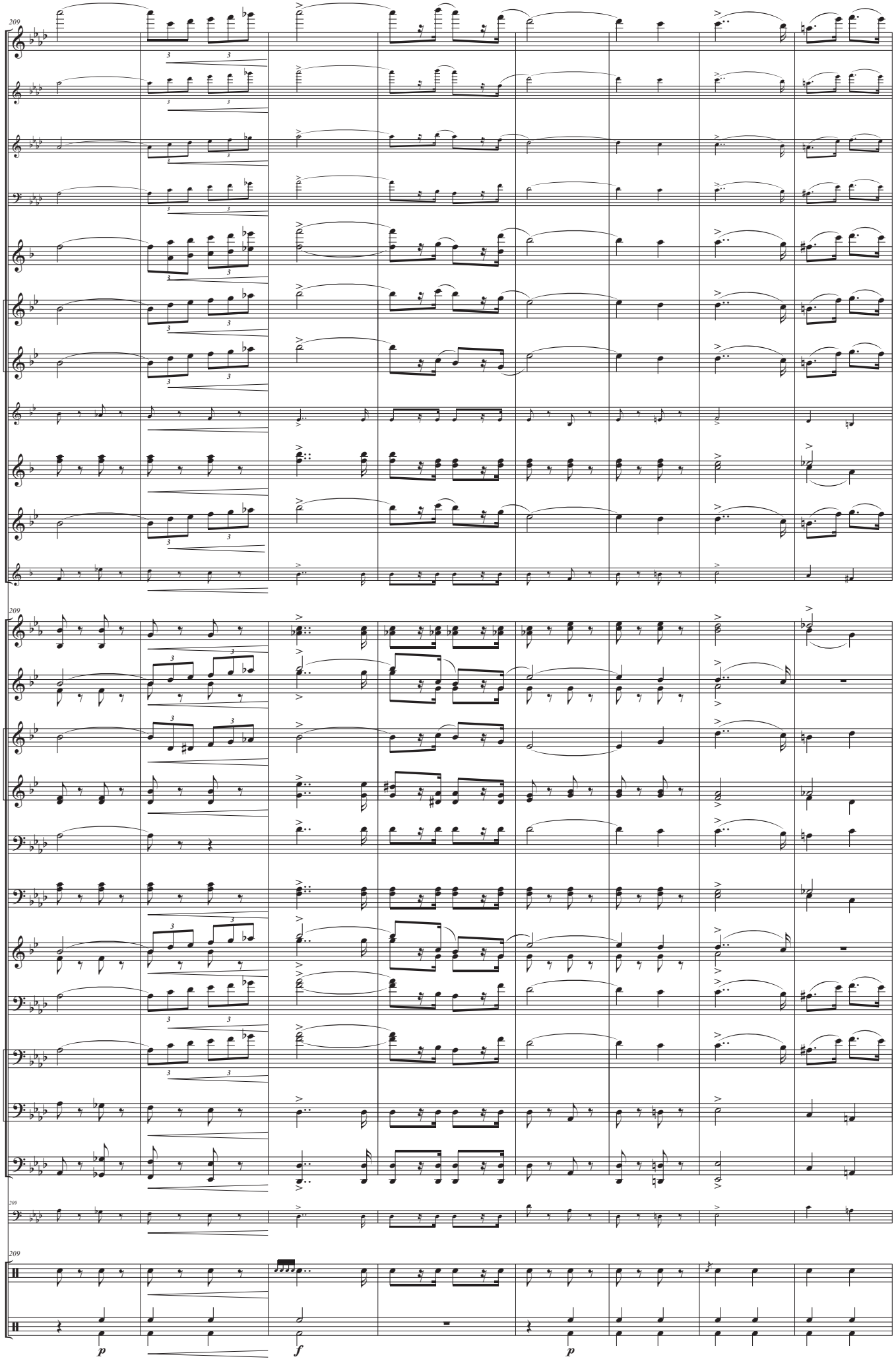
209
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
p
f
p

Marcha heroica

222

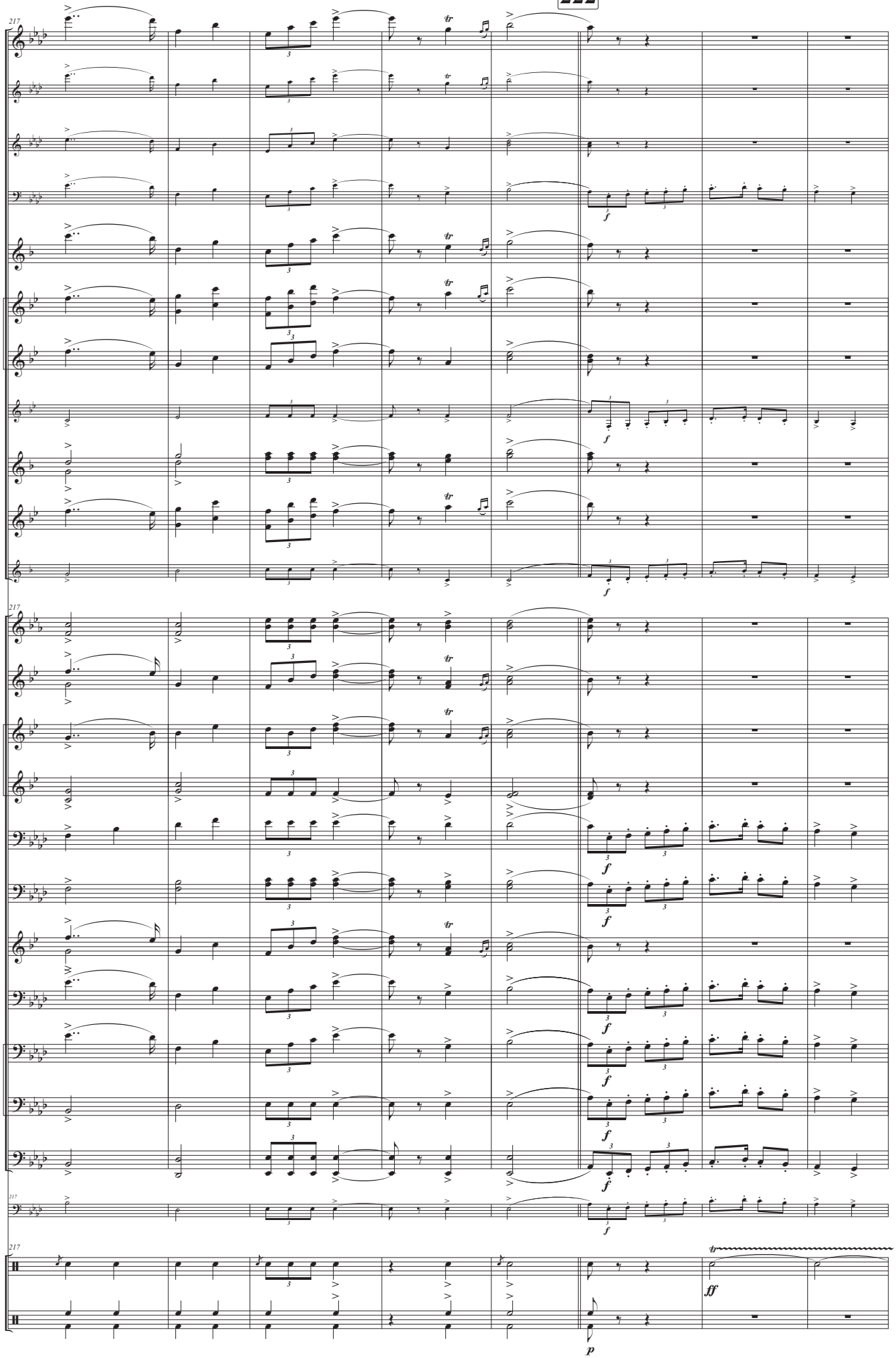

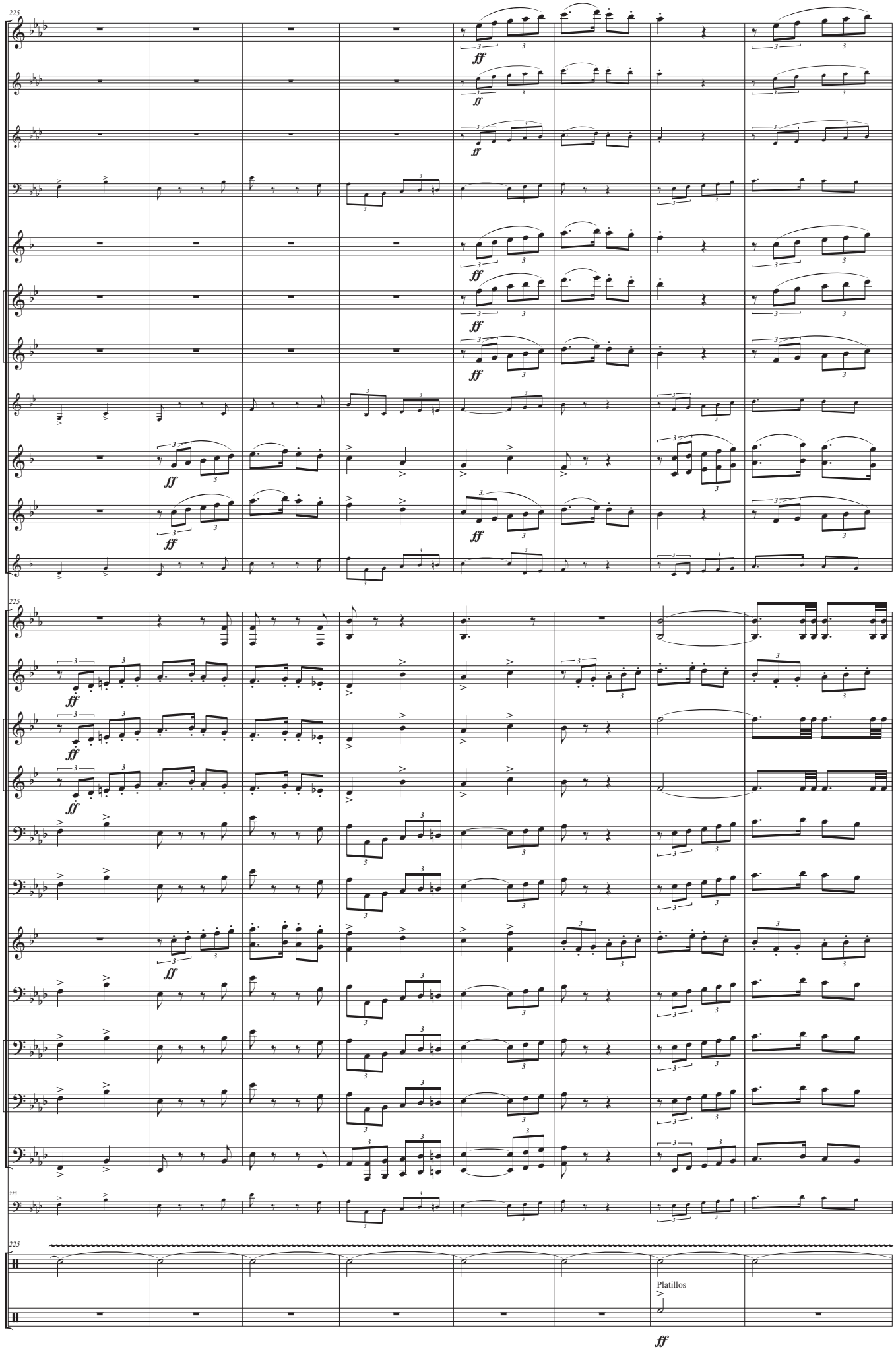
225
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
ff
Platillos

Marcha heroica

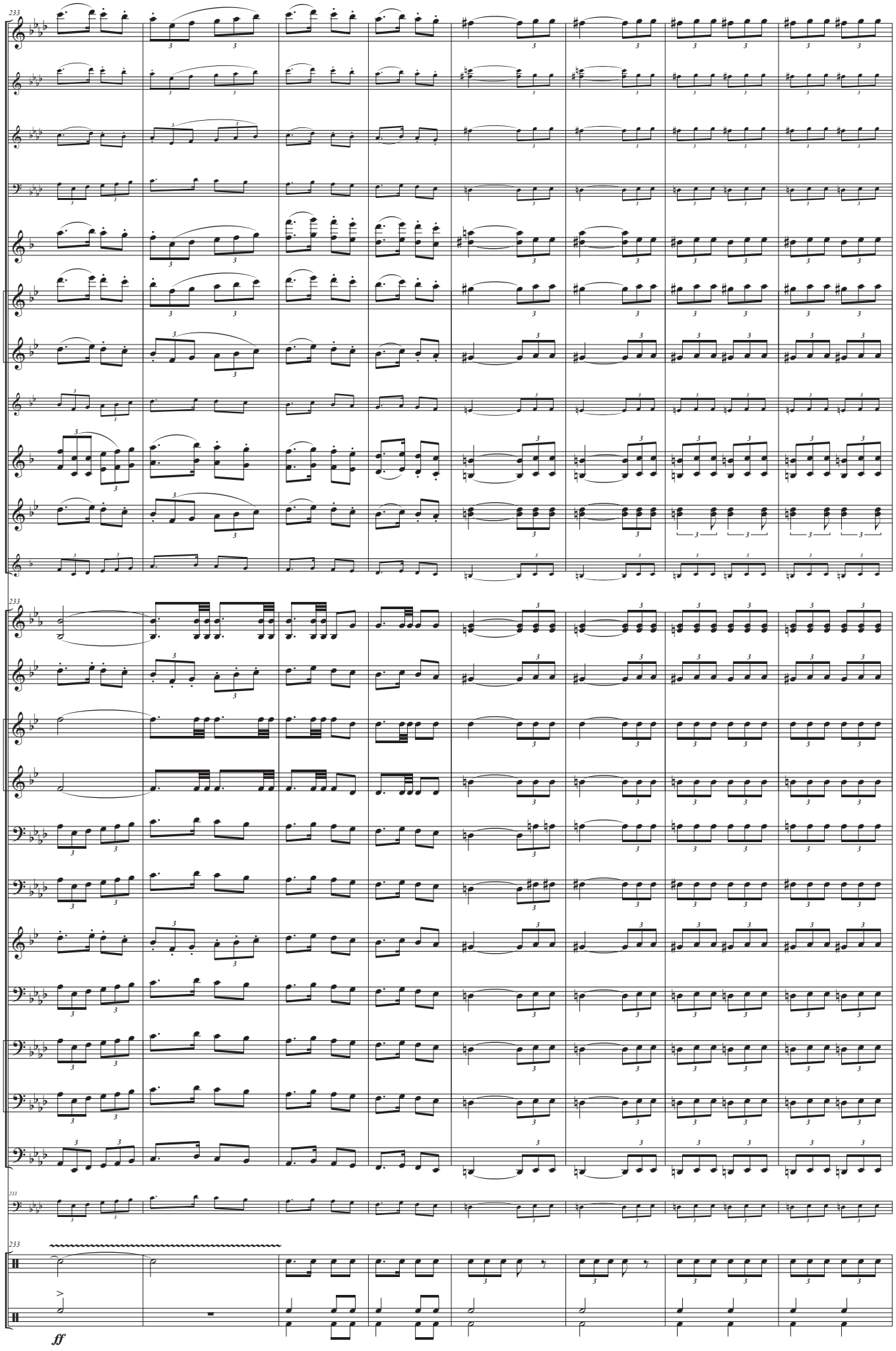

247

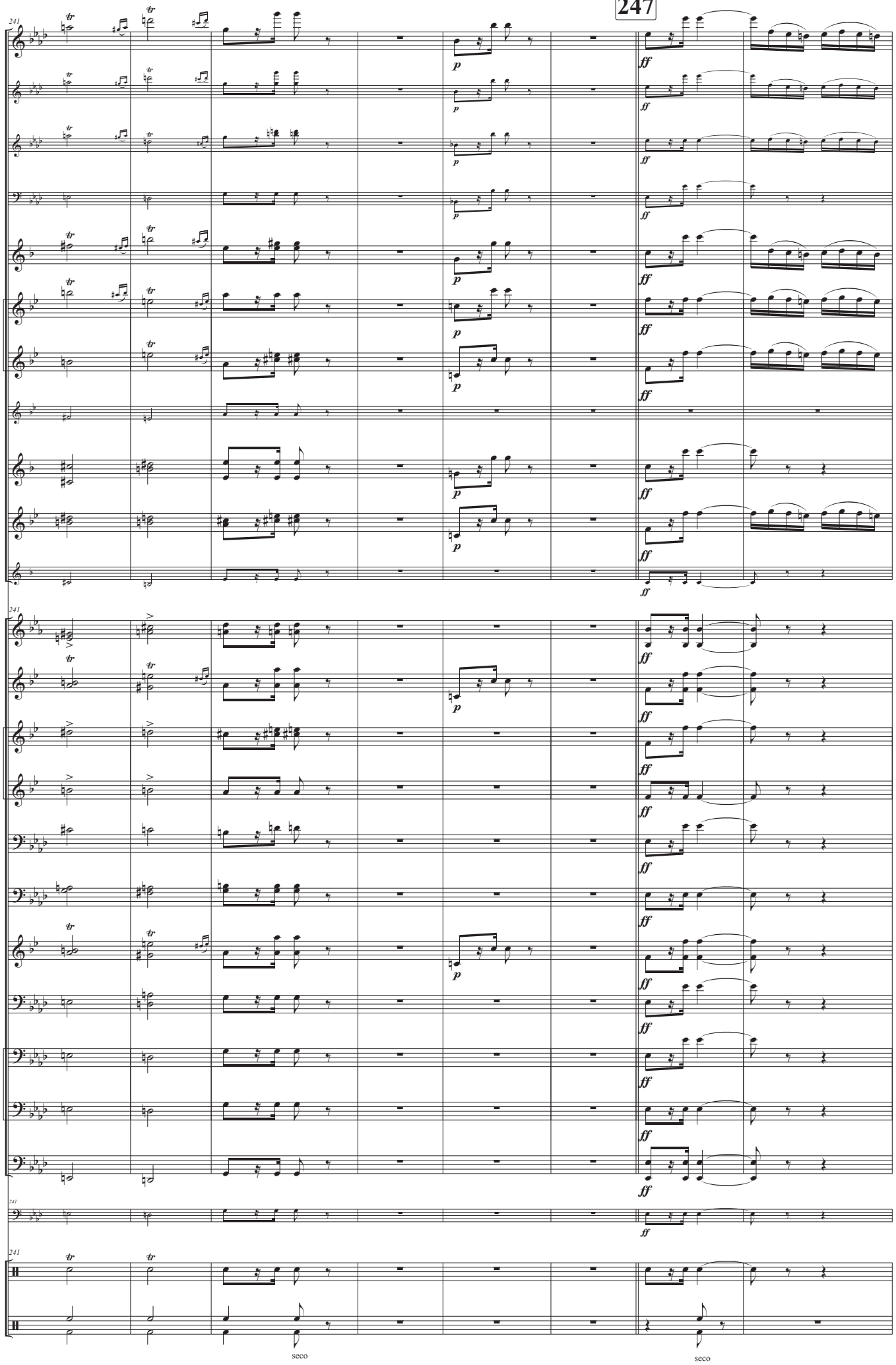
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
241
p
ff
seco
seco

Marcha heroica

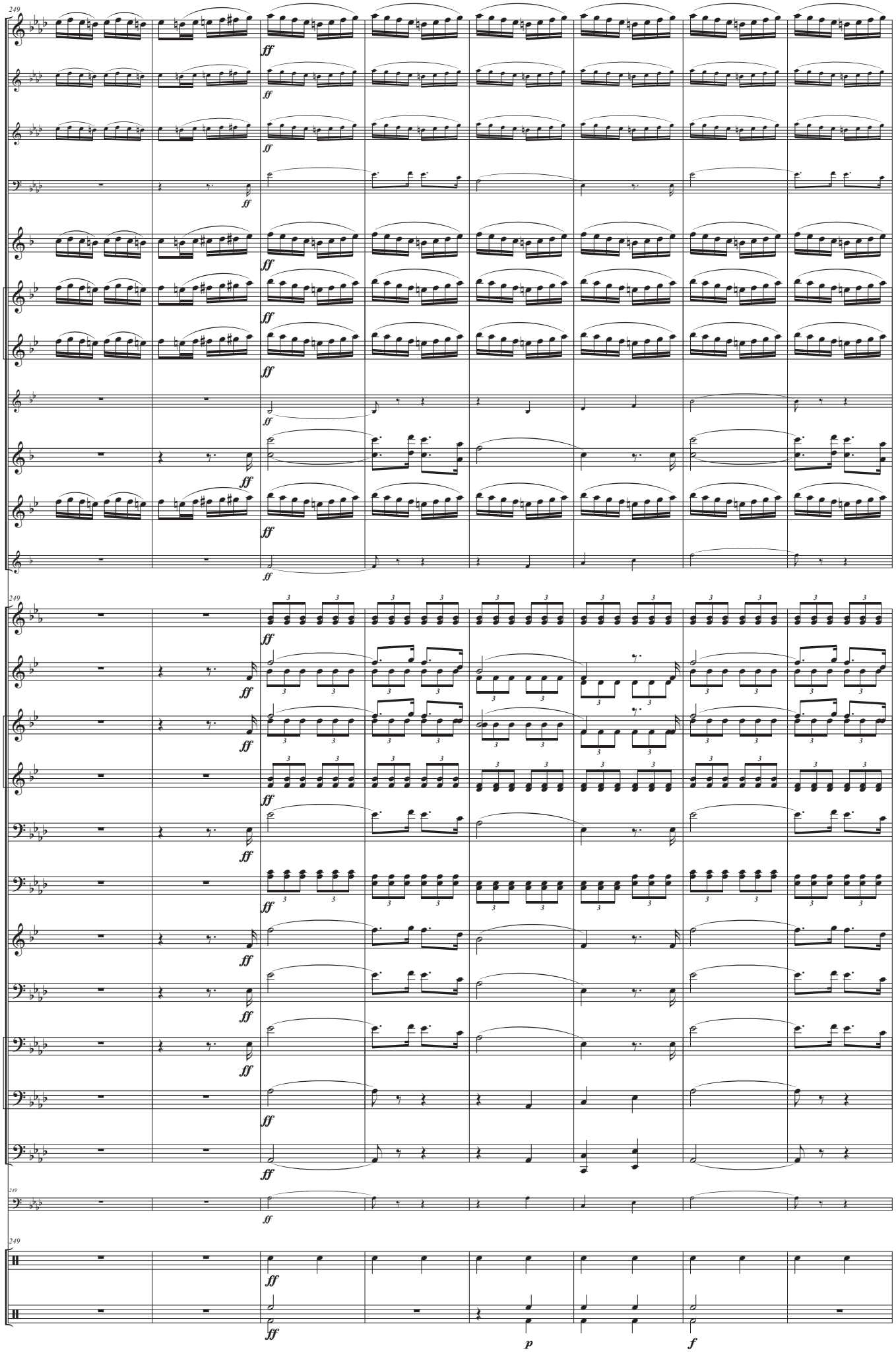

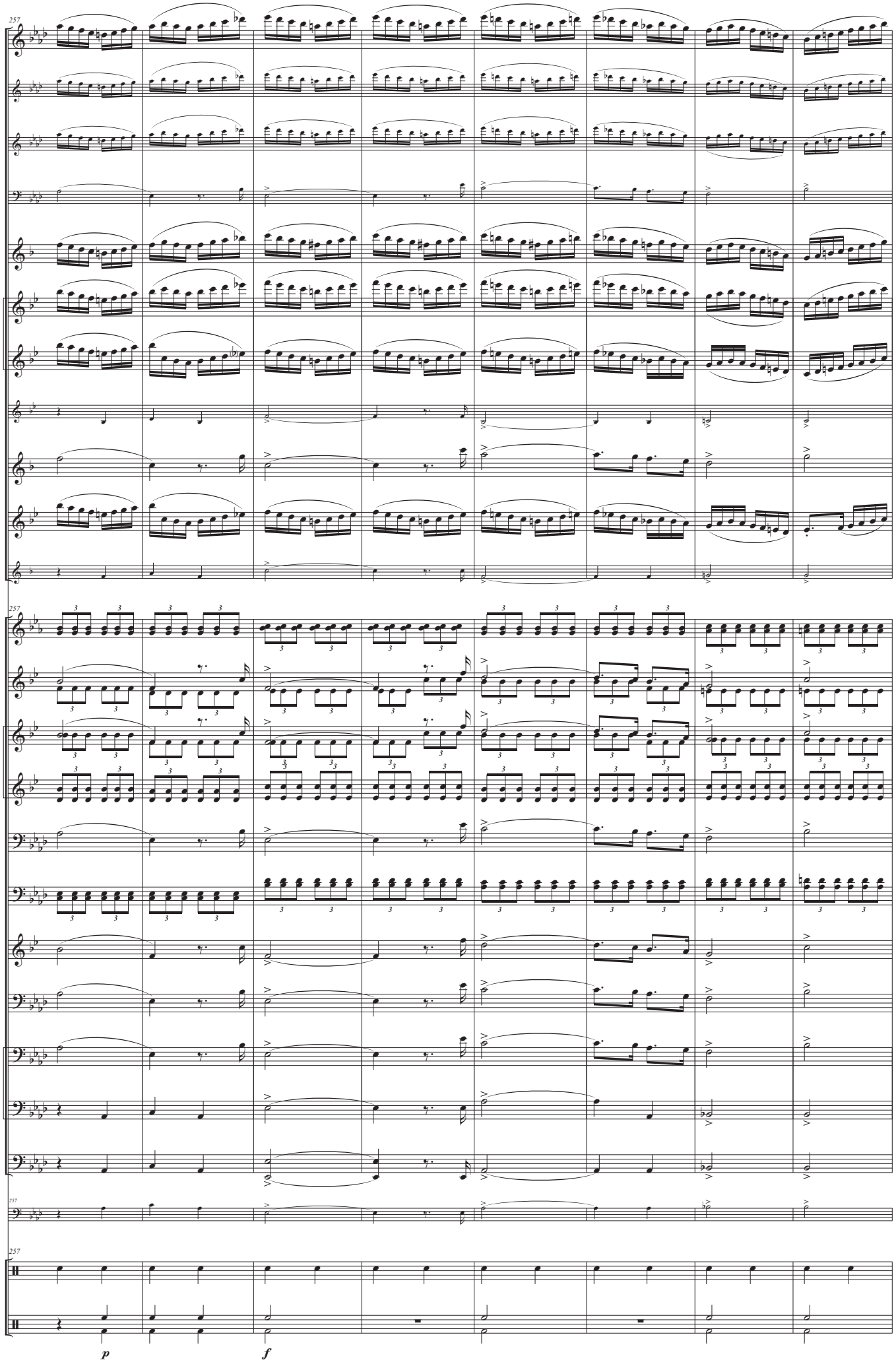
257
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
257
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
257
Cb.
257
Caja
B. y pl.
p
f

Marcha heroica

267

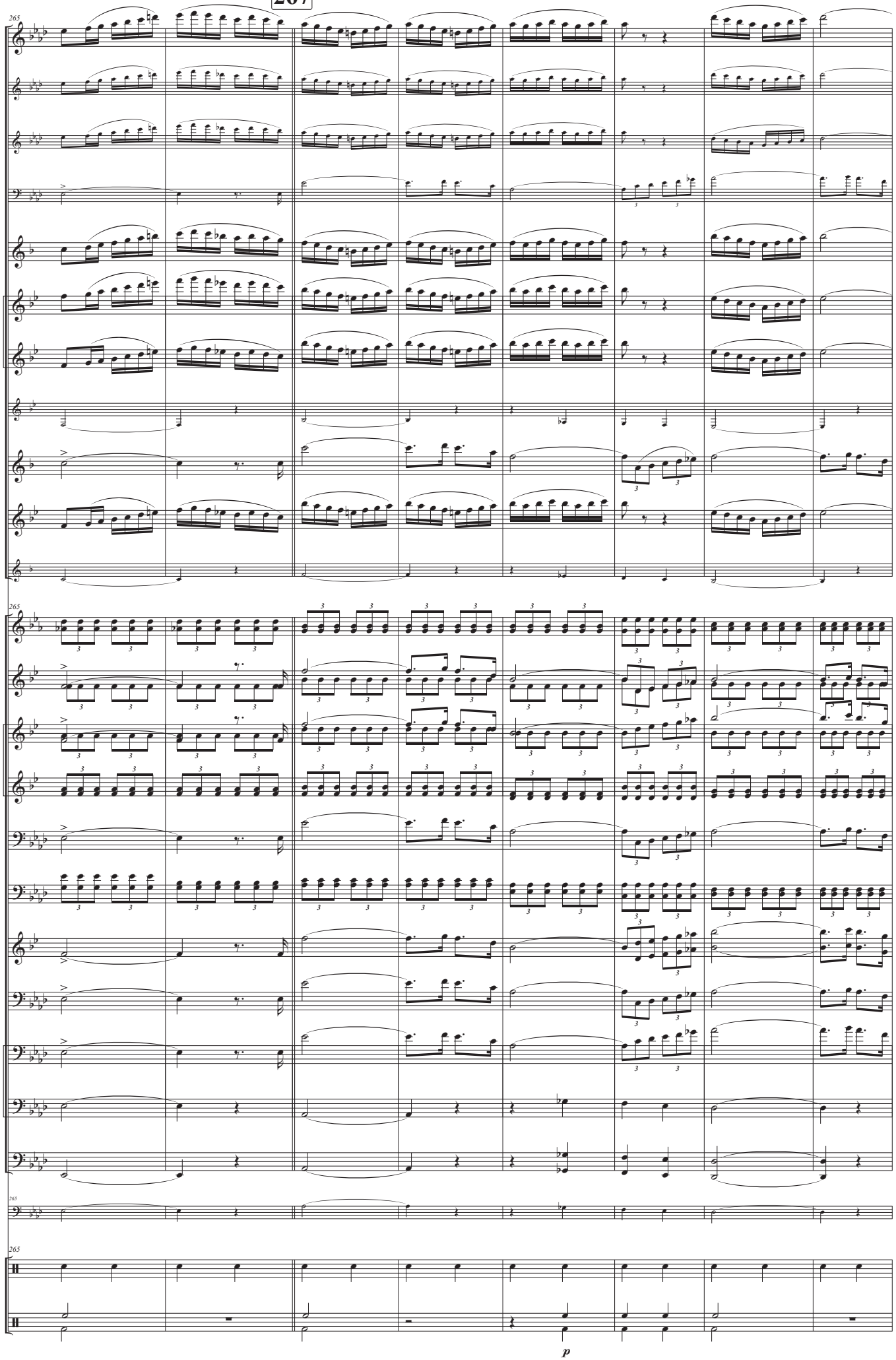

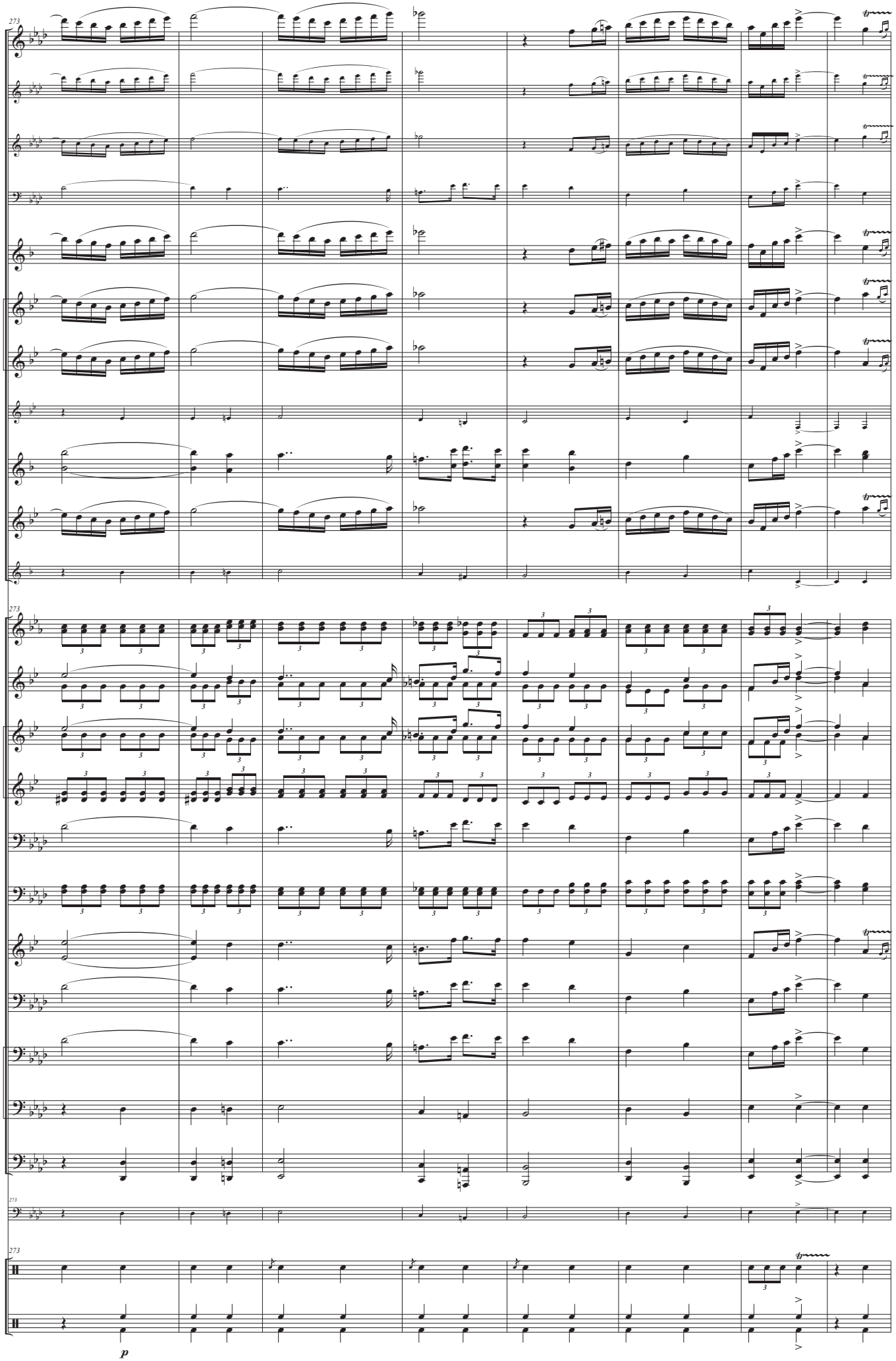
273
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
p

Marcha heroica

283

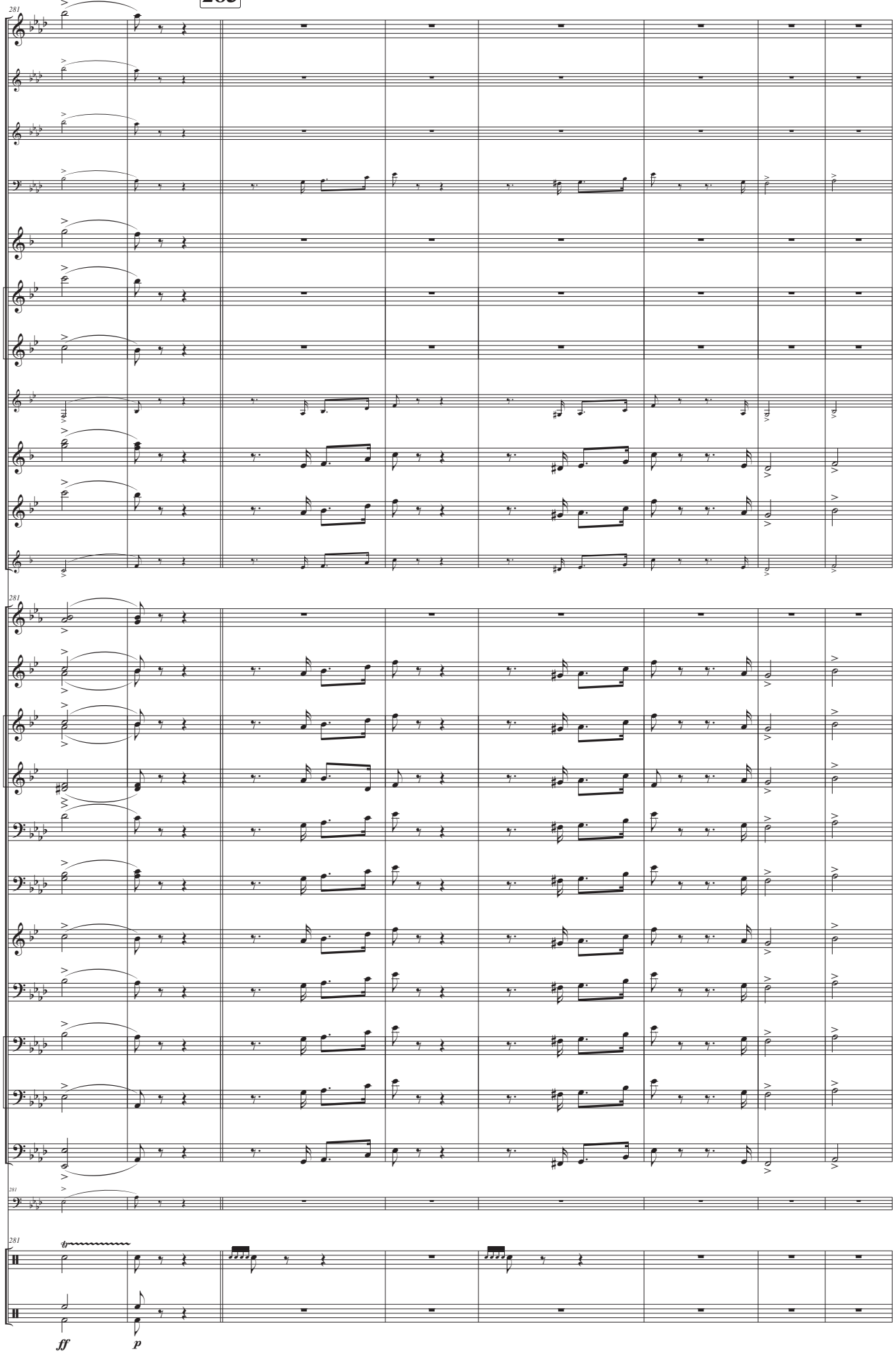

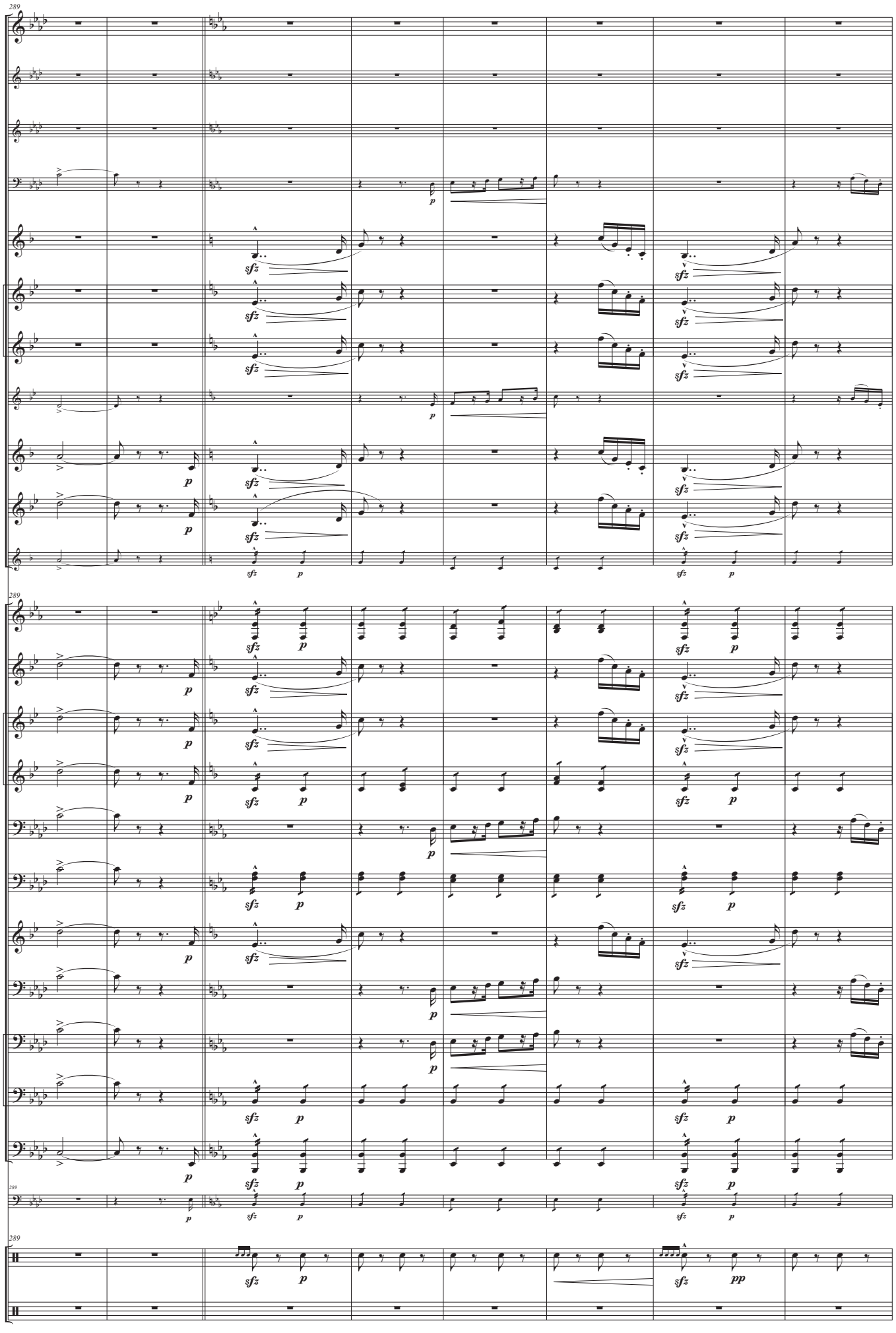
289
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
pp

Marcha heroica

303

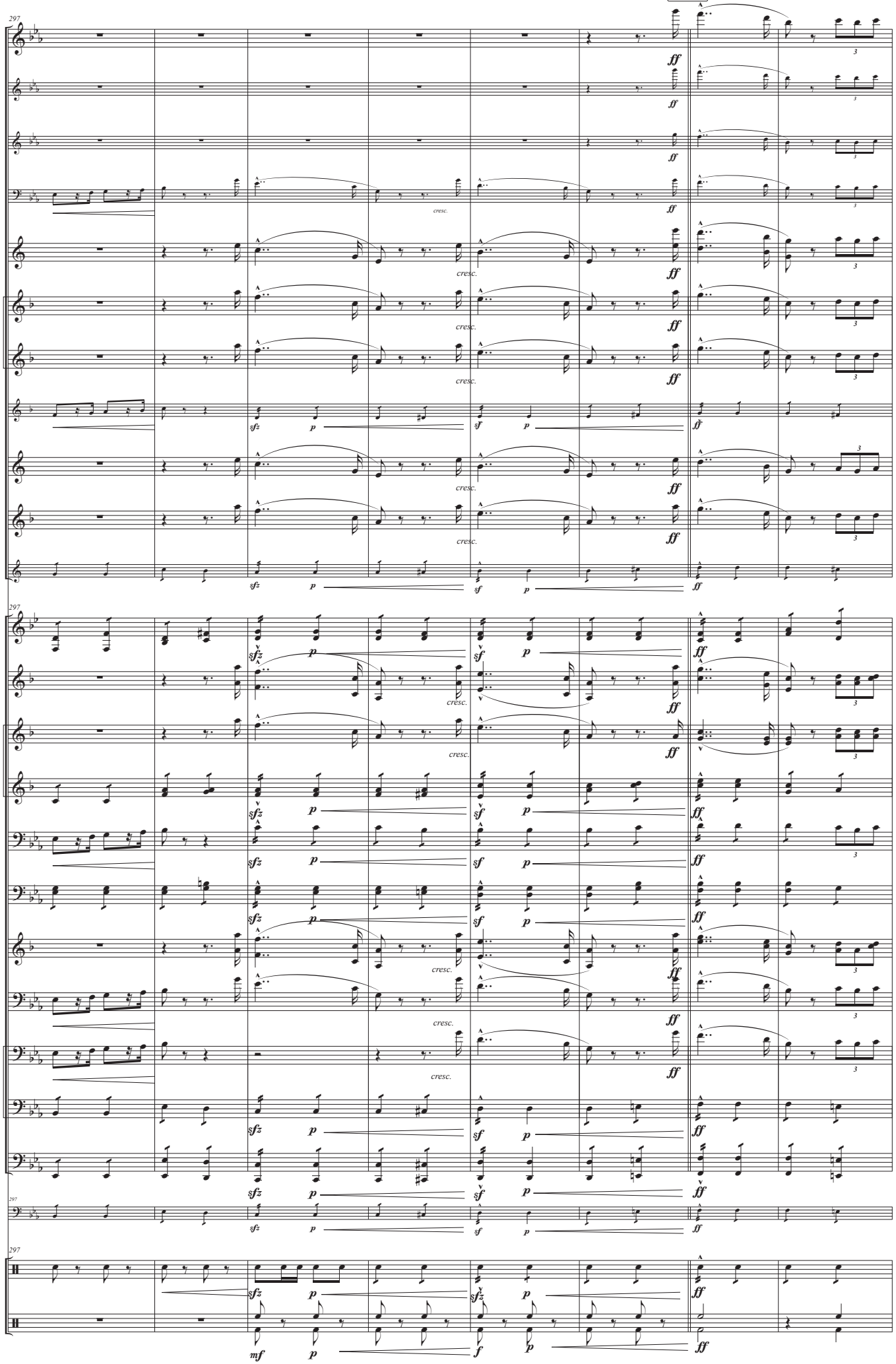

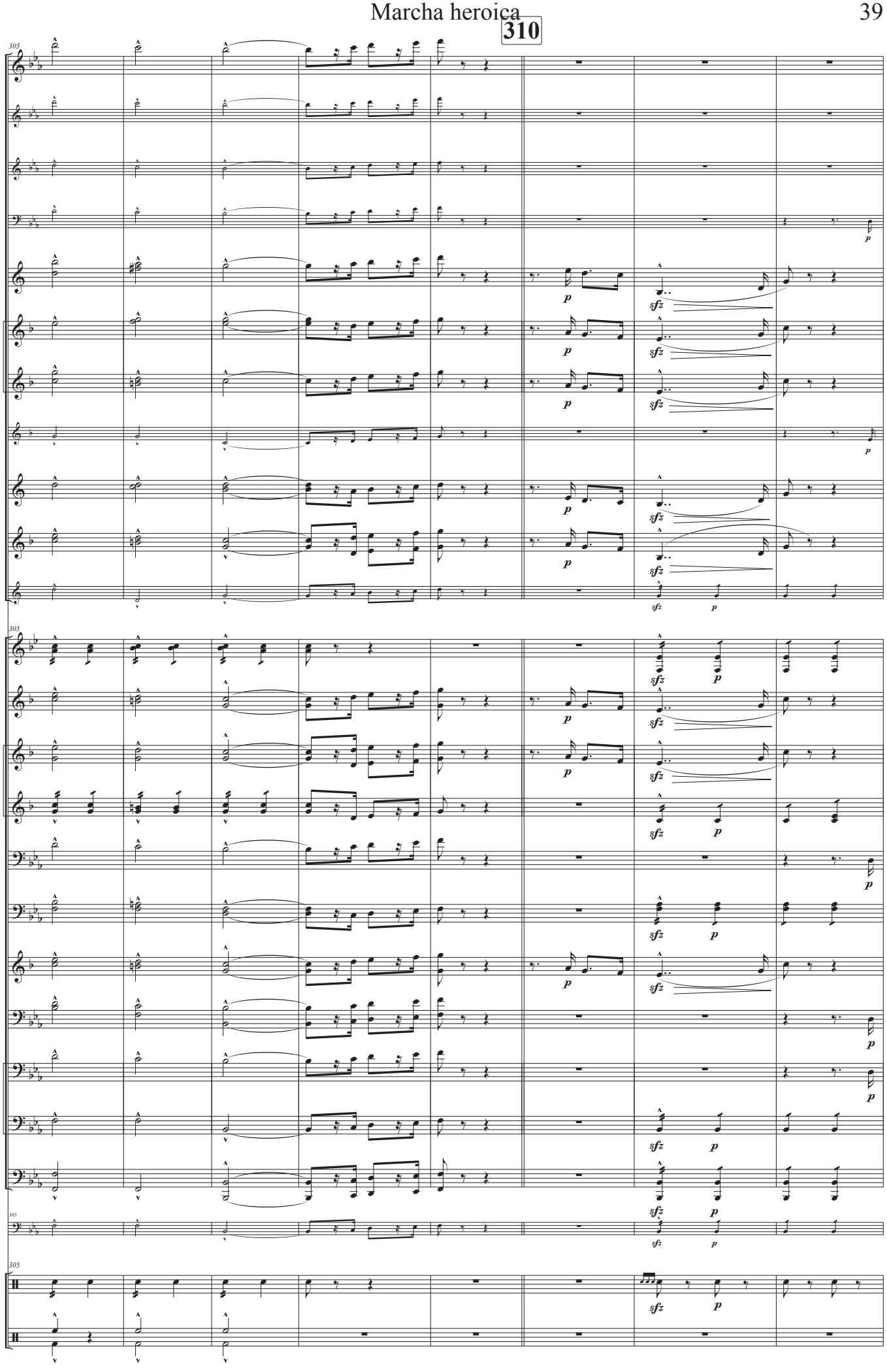
310
305
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
p
sfz

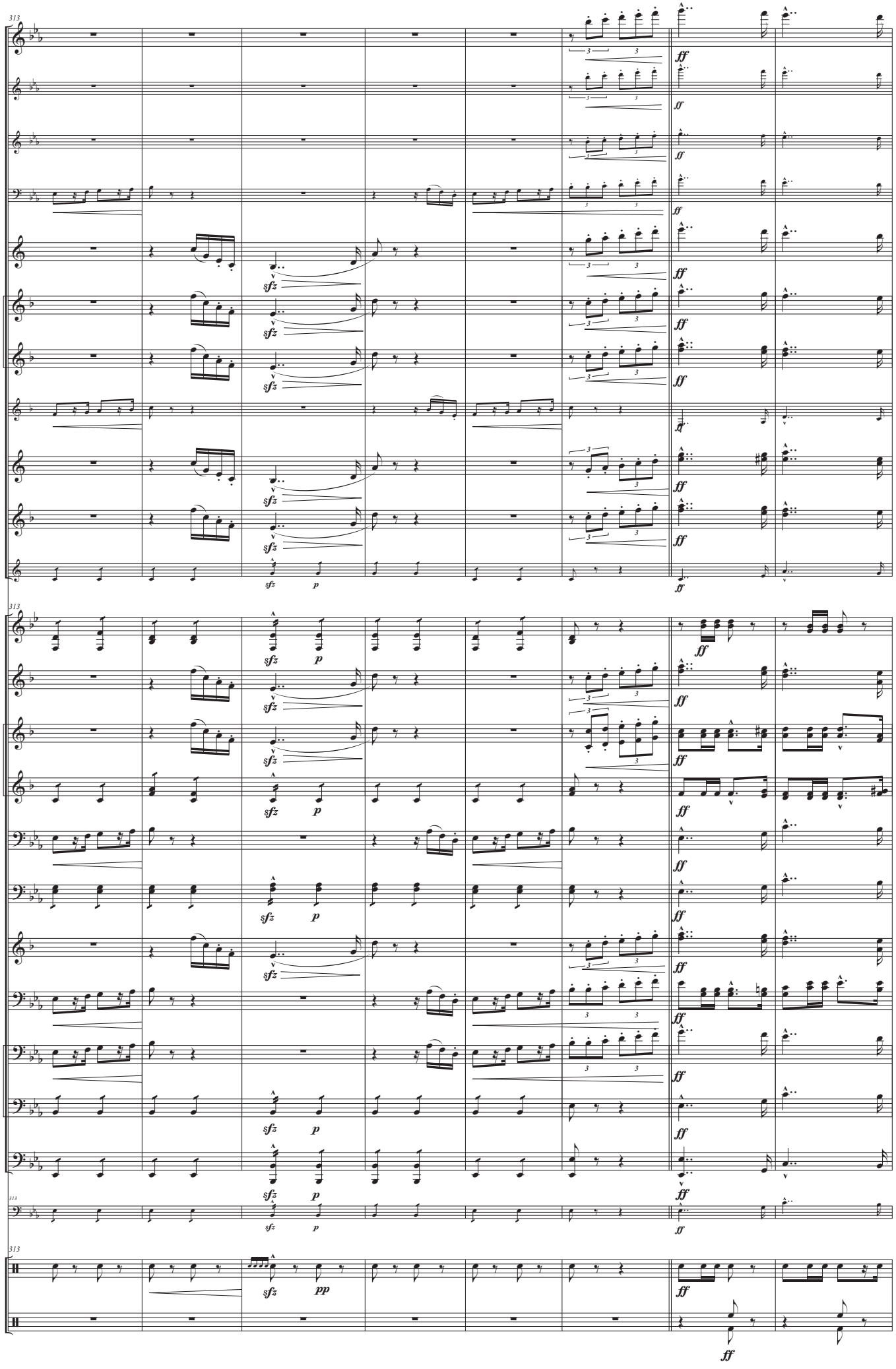
313
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
ff
pp

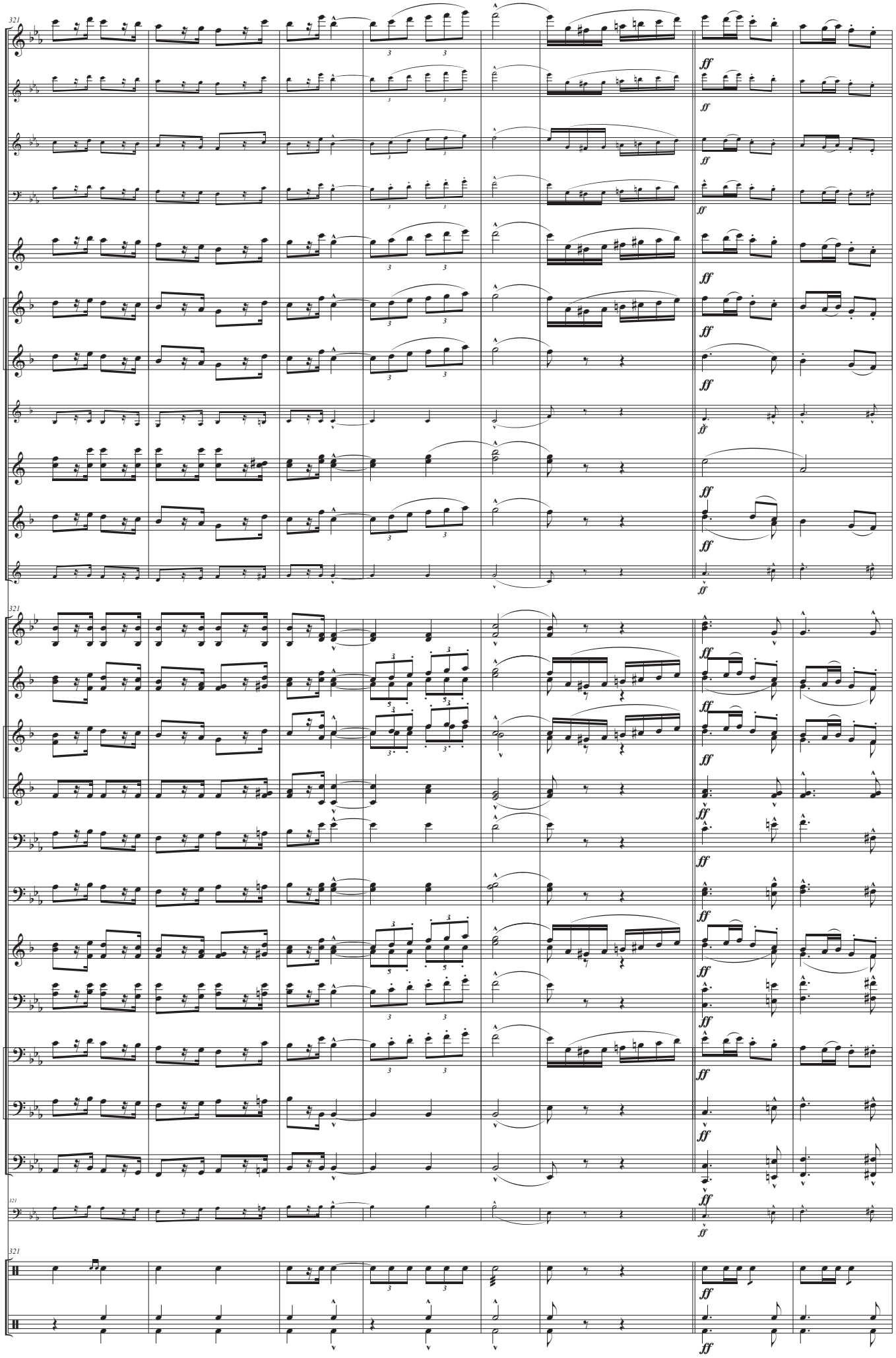
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
321
ff

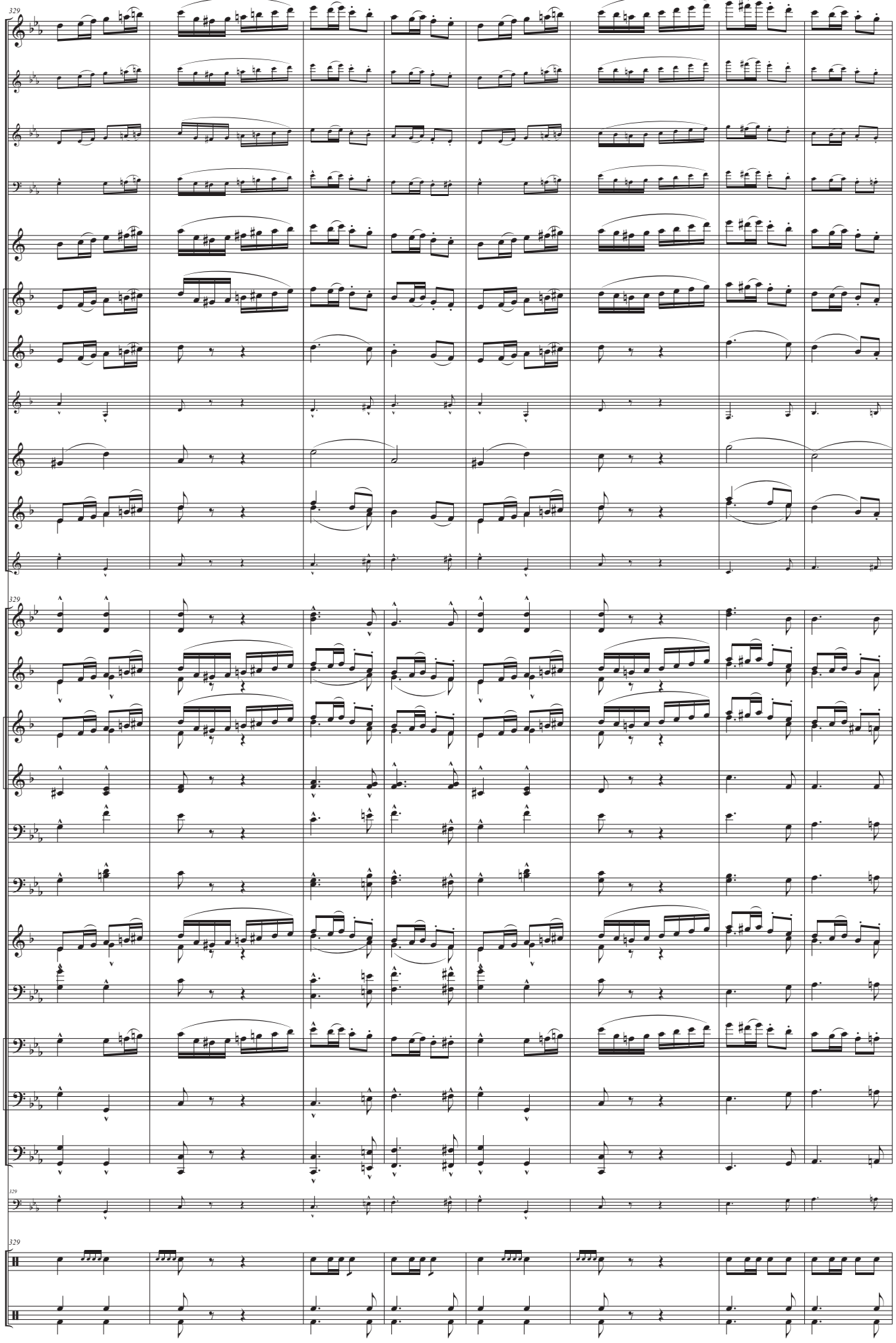
329
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
329
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
329
Cb.
329
Caja
B. y pl.

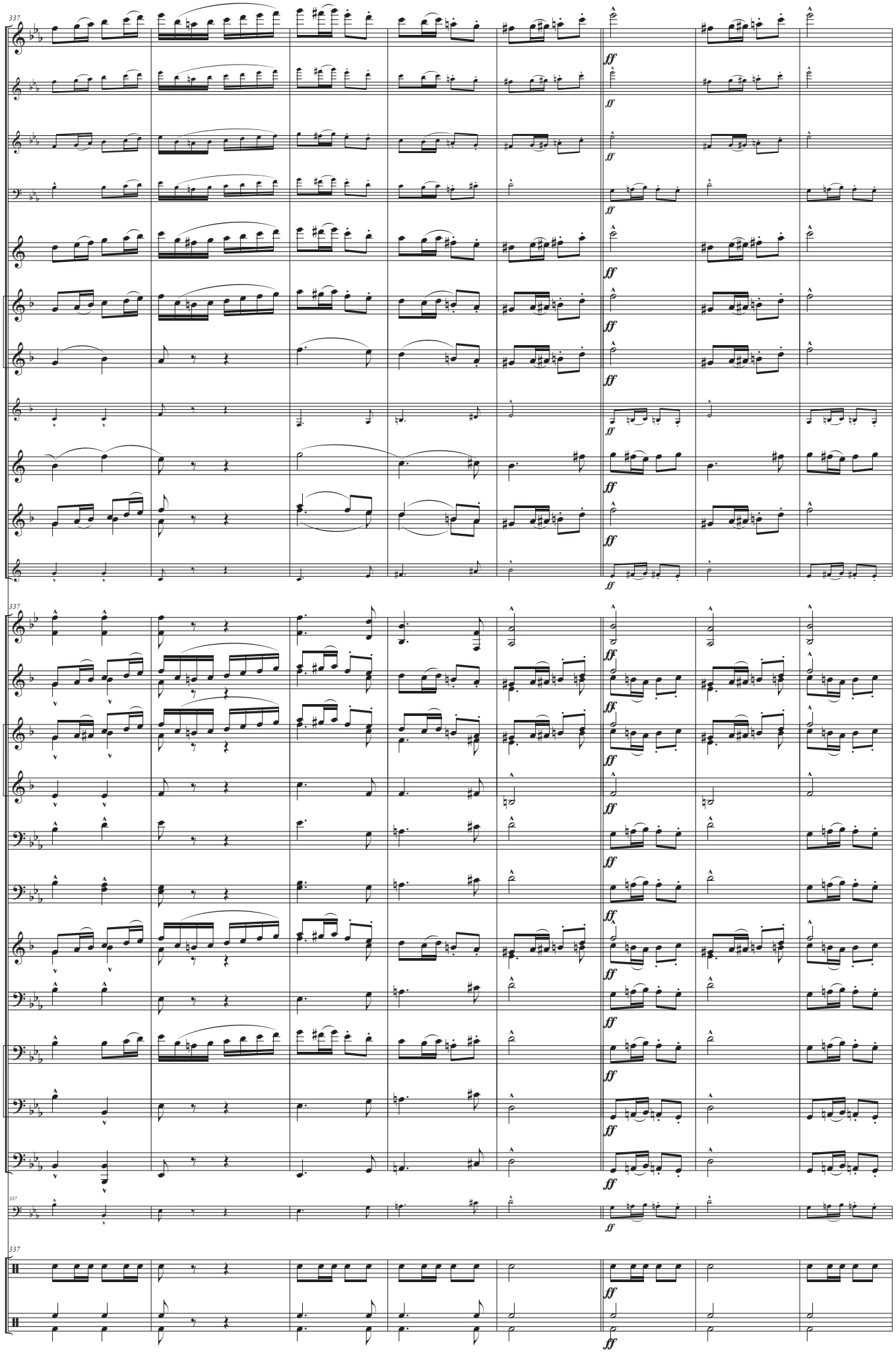
337
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
337
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
337
Cb.
337
Caja
B. y pl.
ff

Marcha heroica

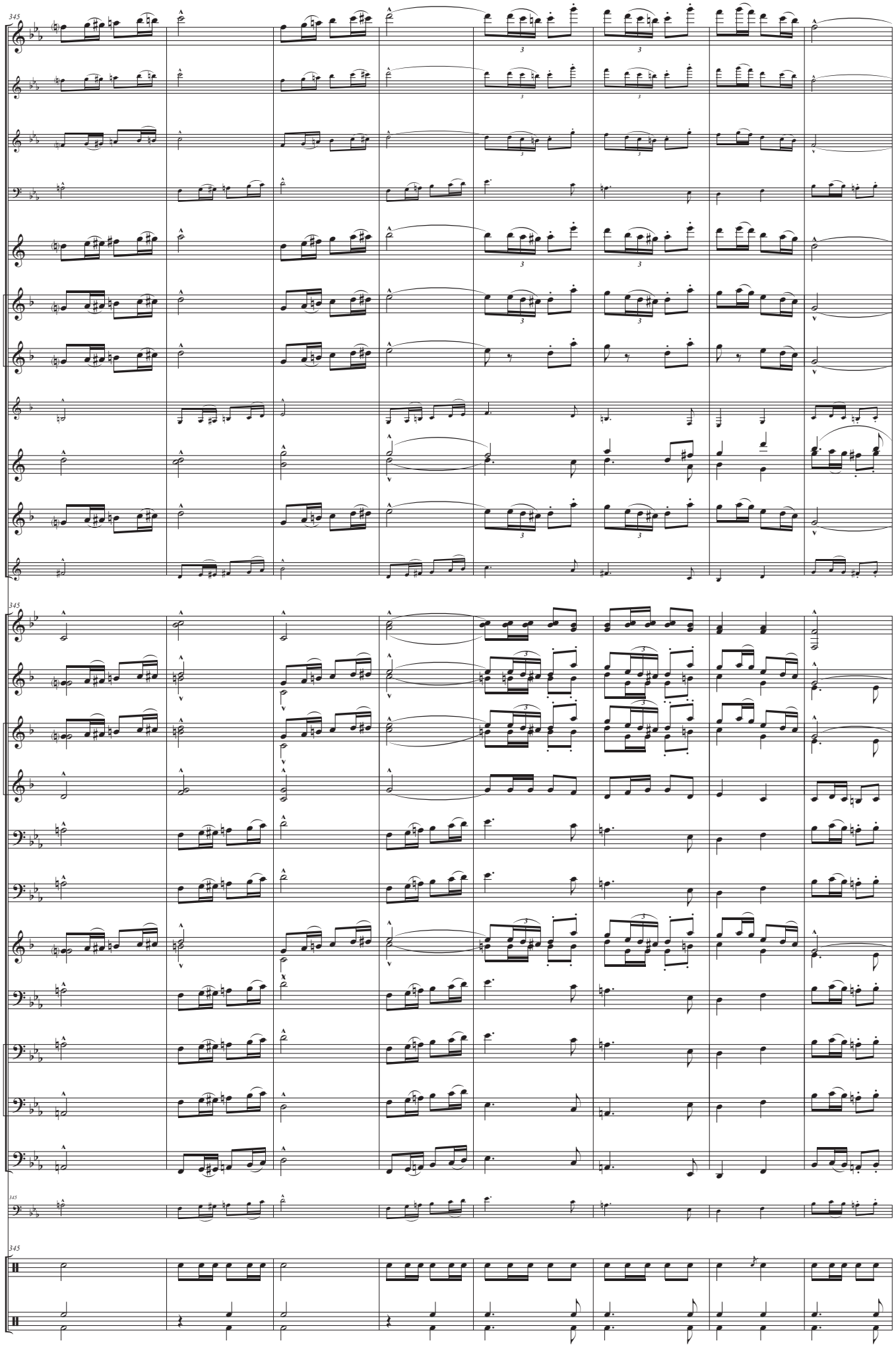

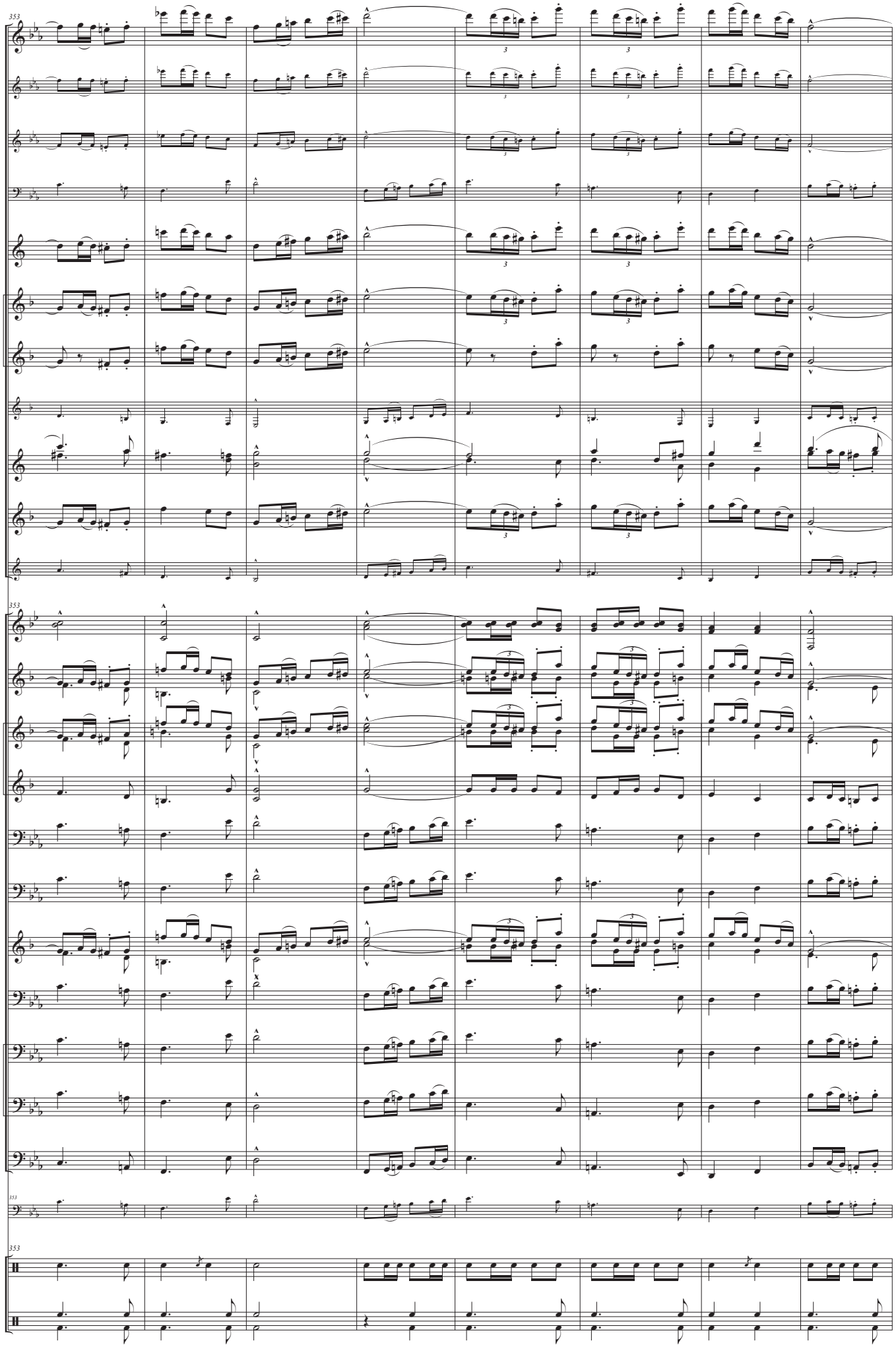
353
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
353
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
353
Cb.
353
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

363

Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.

8va

seco

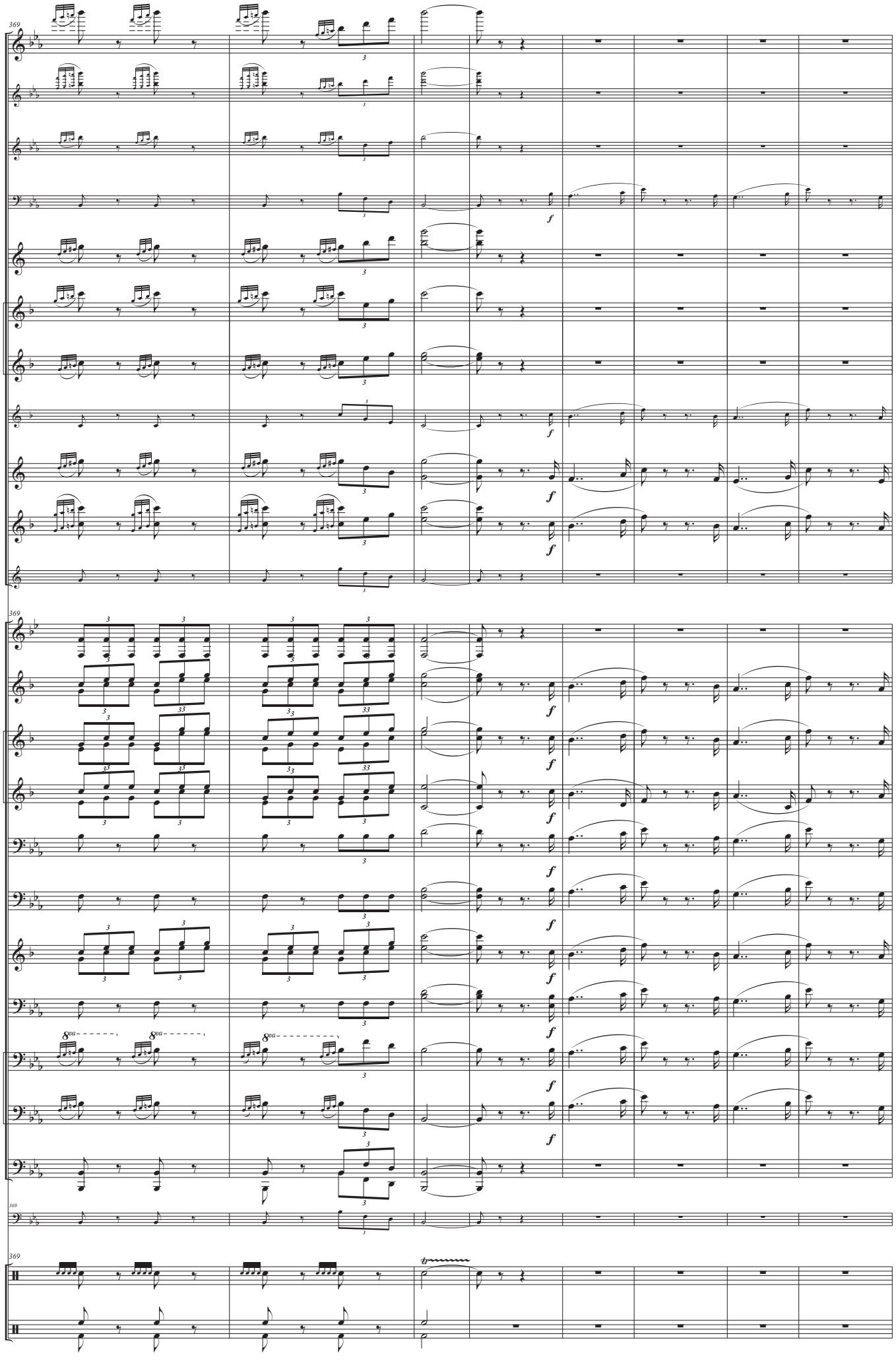
369
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
f
8va

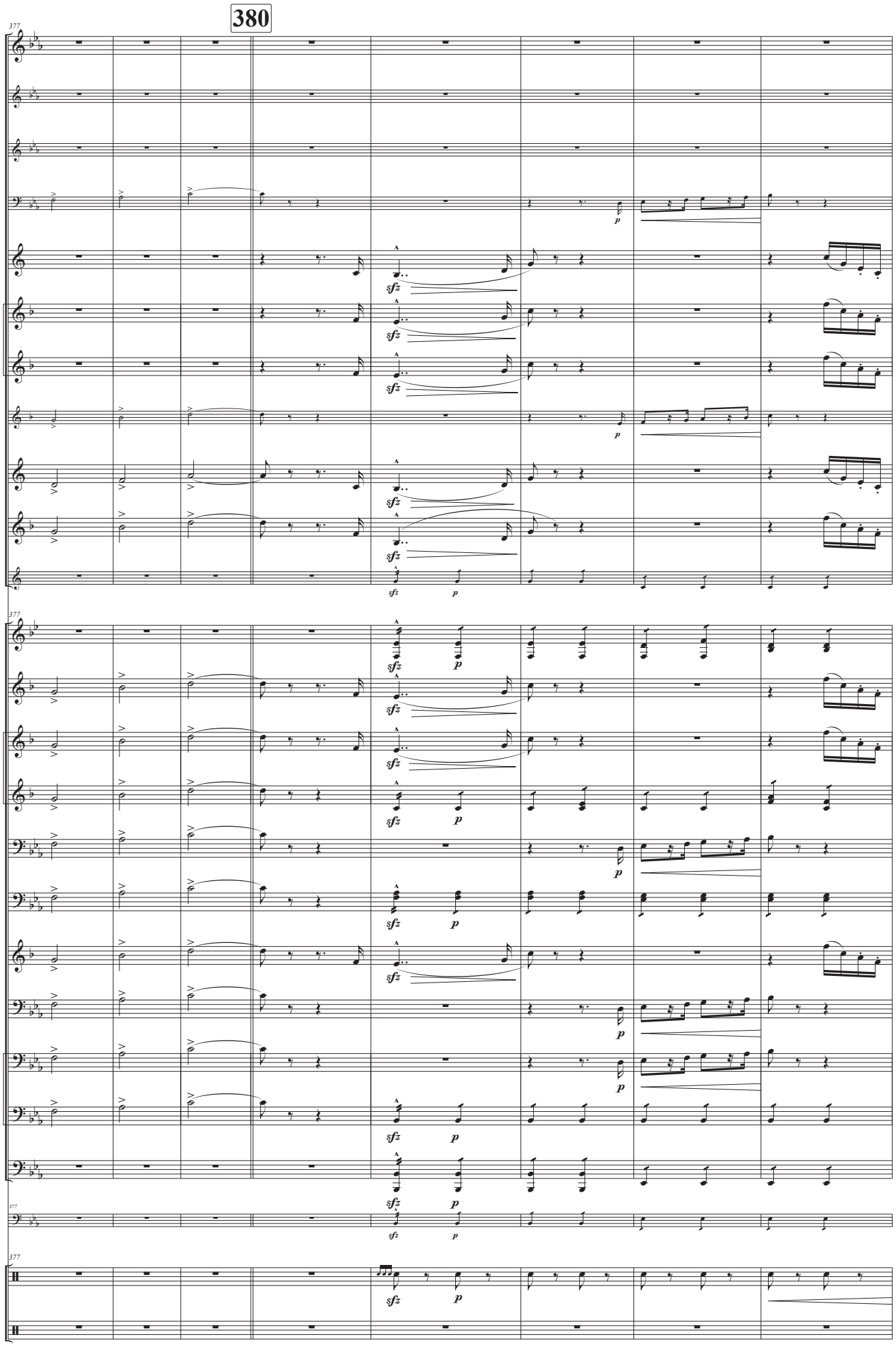
380
377
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p

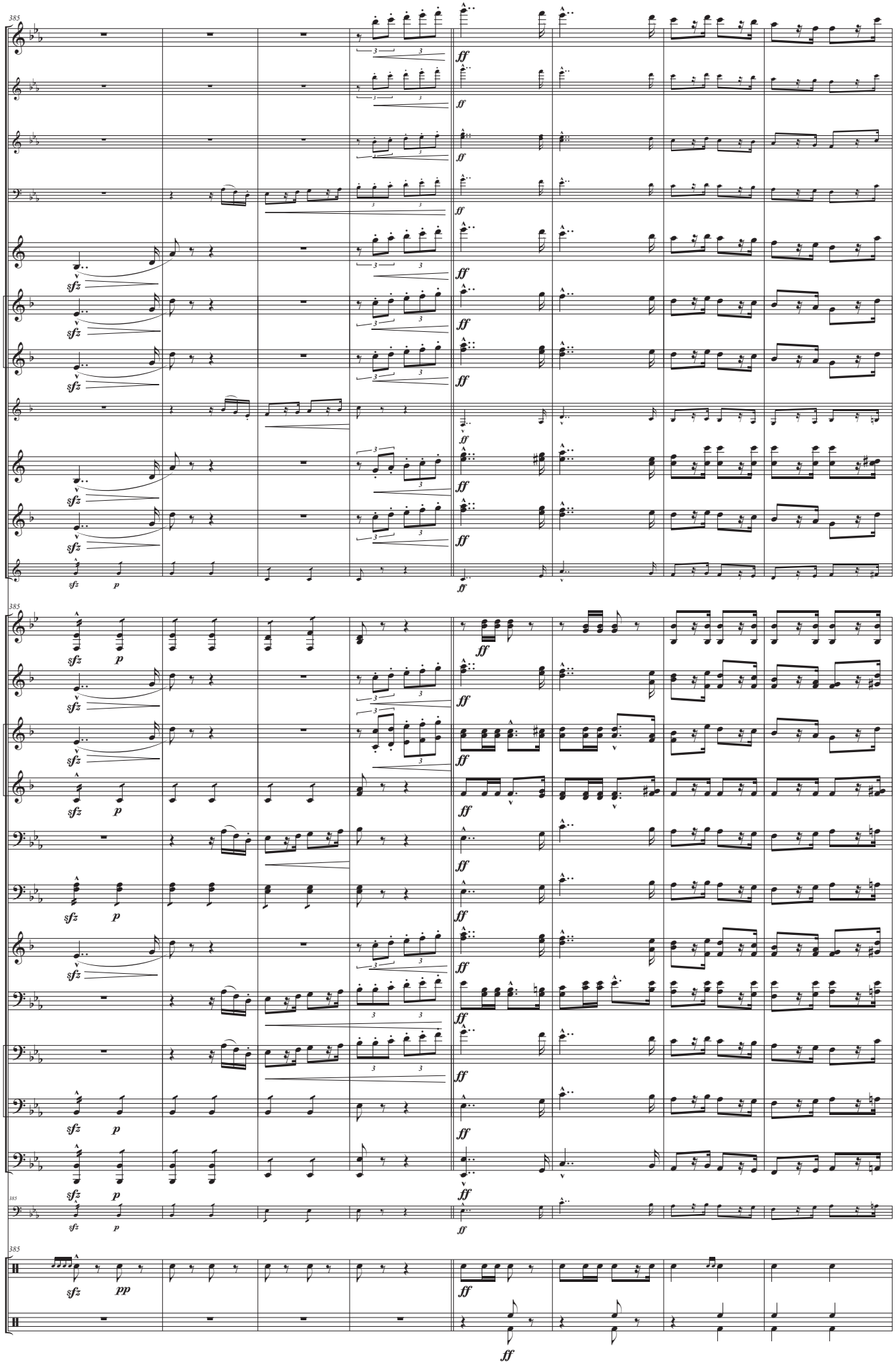
385
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
sfz
p
ff
pp

393

Marcha heroica 397

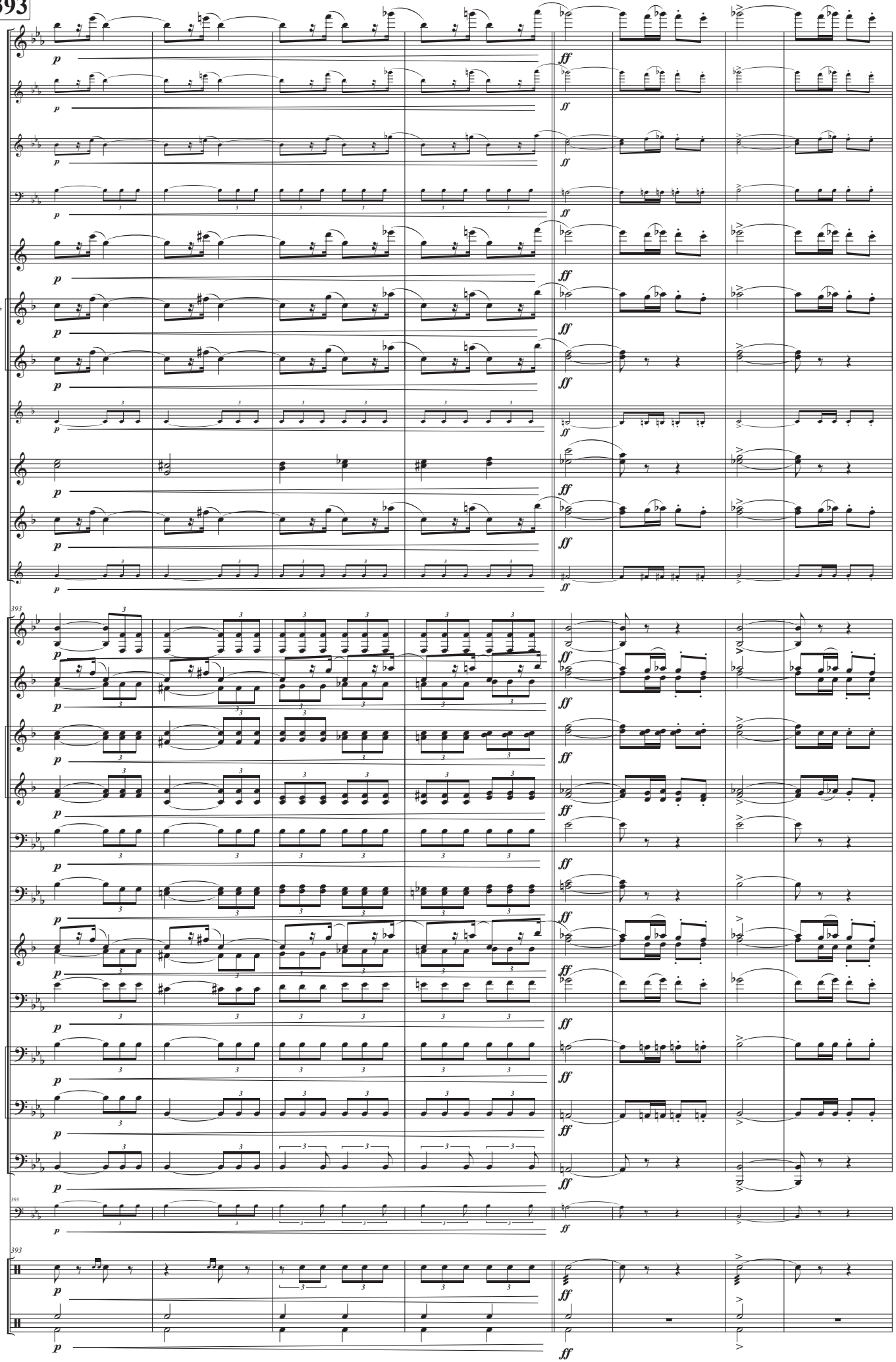

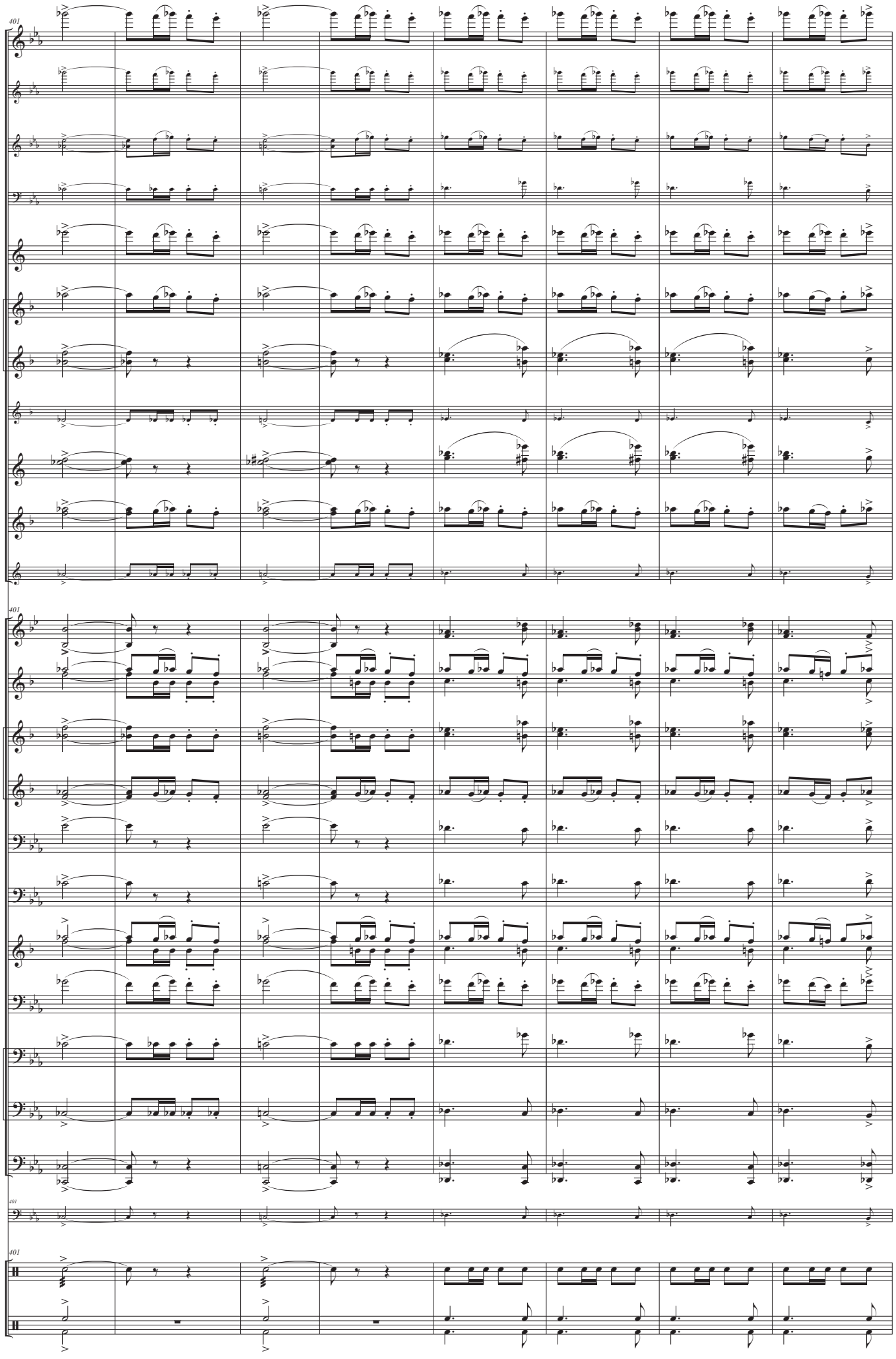
401
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
401
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
401
Cb.
401
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

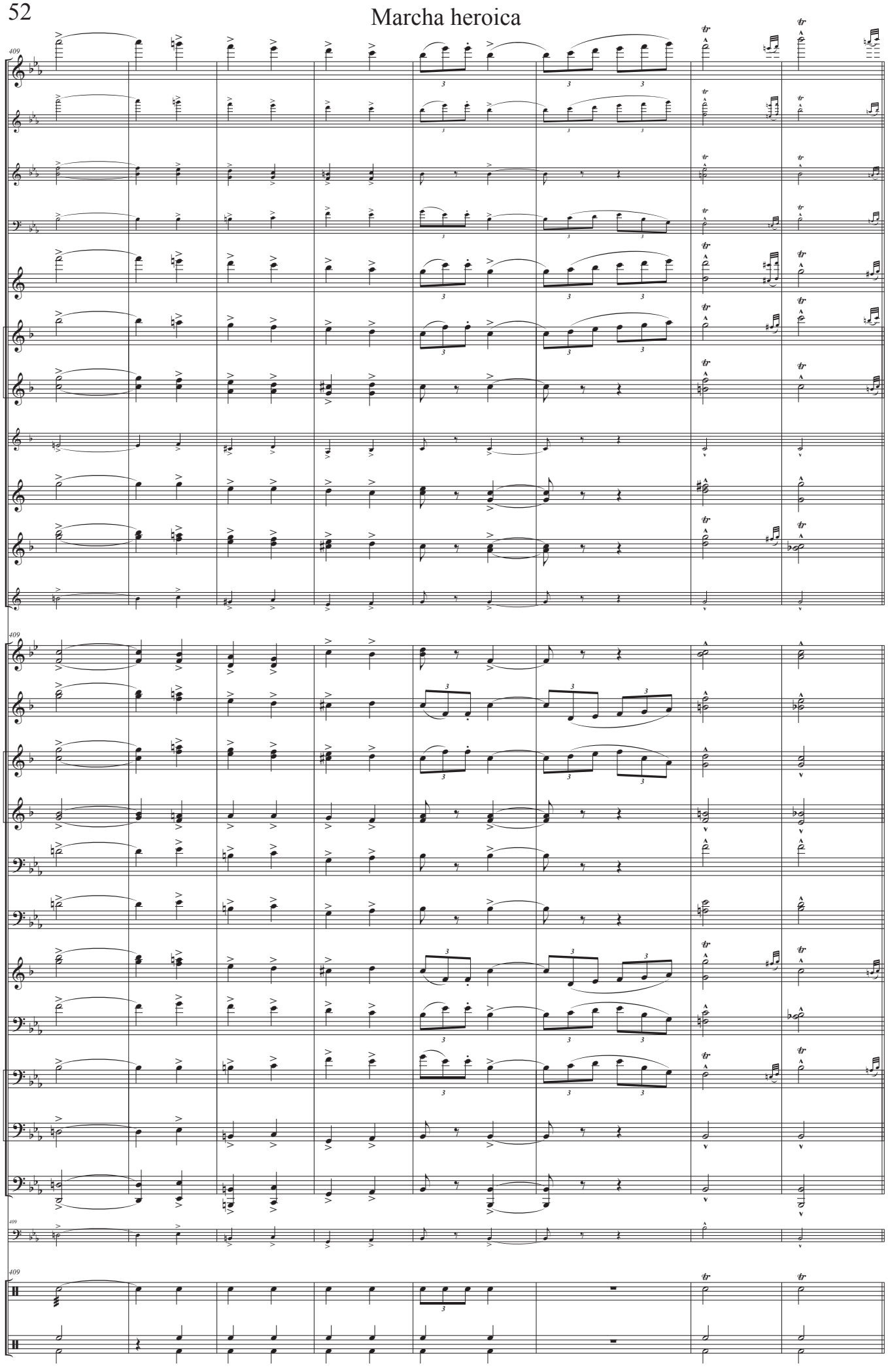

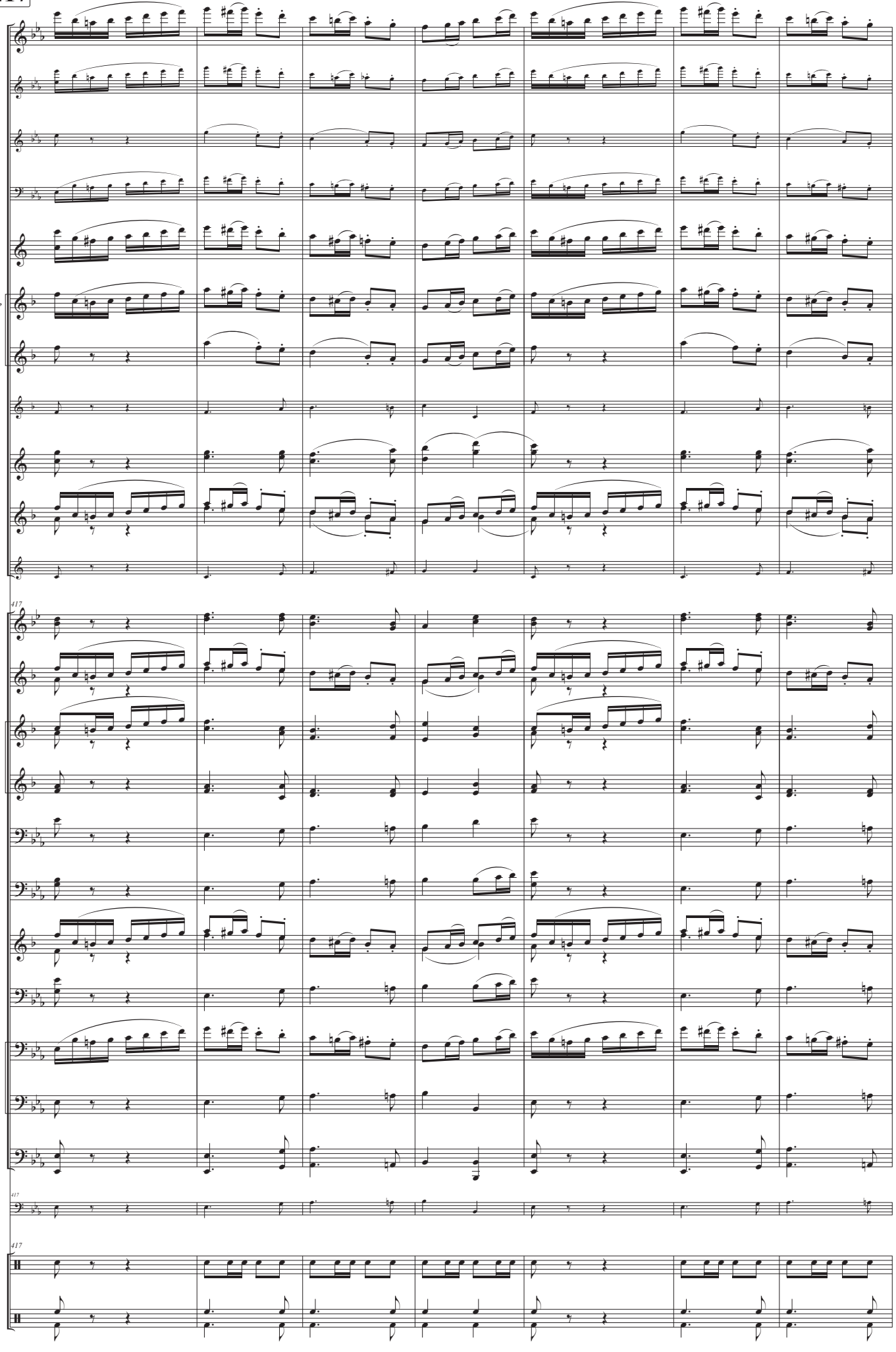
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
417
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
417
Cb.
417
Caja
B. y pl.

Marcha heroica

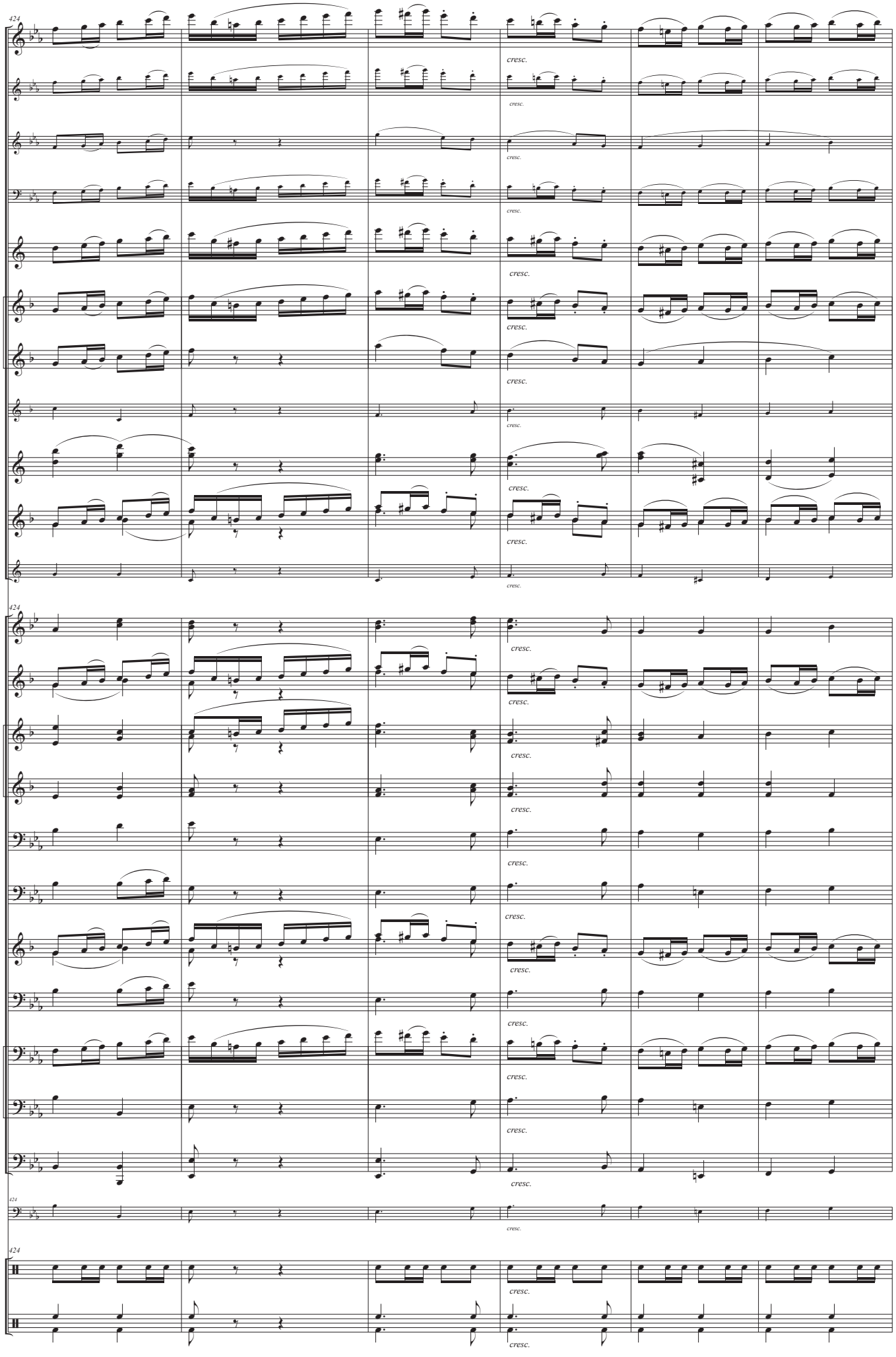

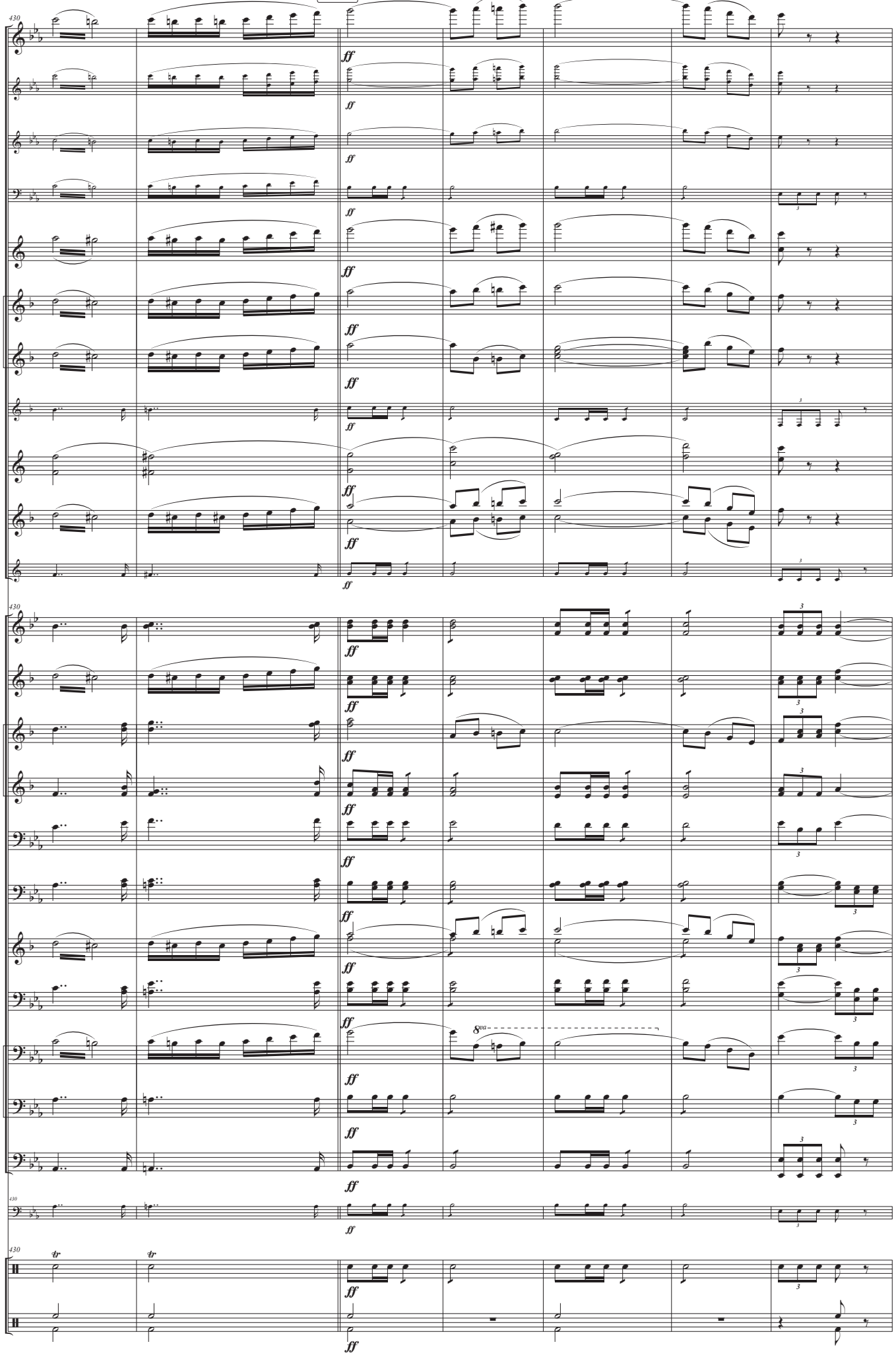
430
Fltn.
Fl. 1-2
Ob. 1-2
Fg.
Cl. en mi♭ 1-2
Cl. Pral. y 1 en si♭
Cl. 2-3 en si♭
Cl. b.
Sax. A. 1-2
Sax. T. 1-2
Bar. Sax
Tpa. en fa 1-2
Ctnes. 1-2
Tpt. en si♭ 1-2
Tpt. en si♭ 3-4
Tbn. 1
Tbn. 2-3
Flis. 1-2
Bar. 1-2
Bdno. 1
Bdno. 2
Tuba
Cb.
Caja
B. y pl.
ff
8va
tr

Marcha heroica

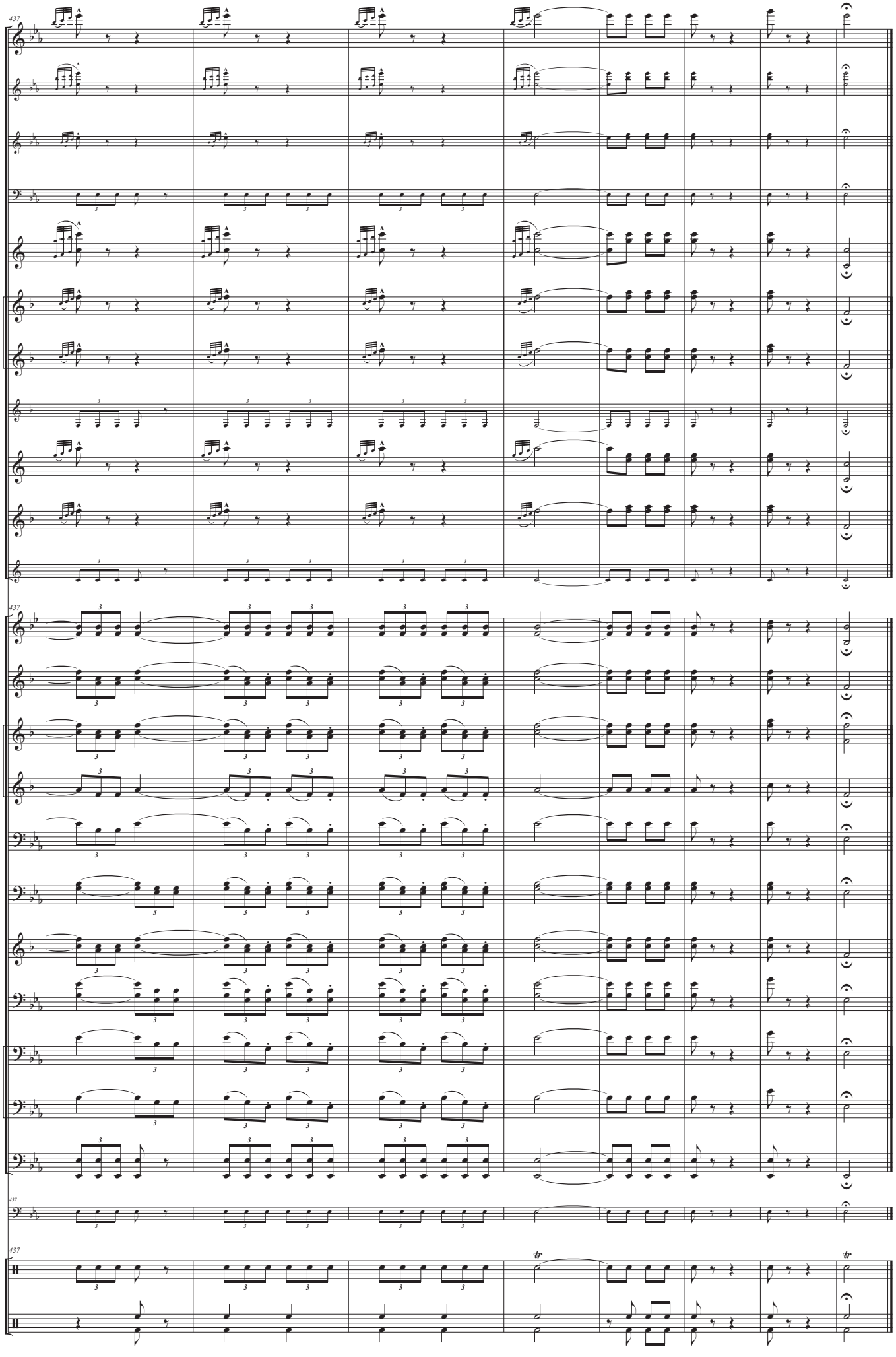

Marcha heroica

Flautín

Duración aprox.: 7'24"

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

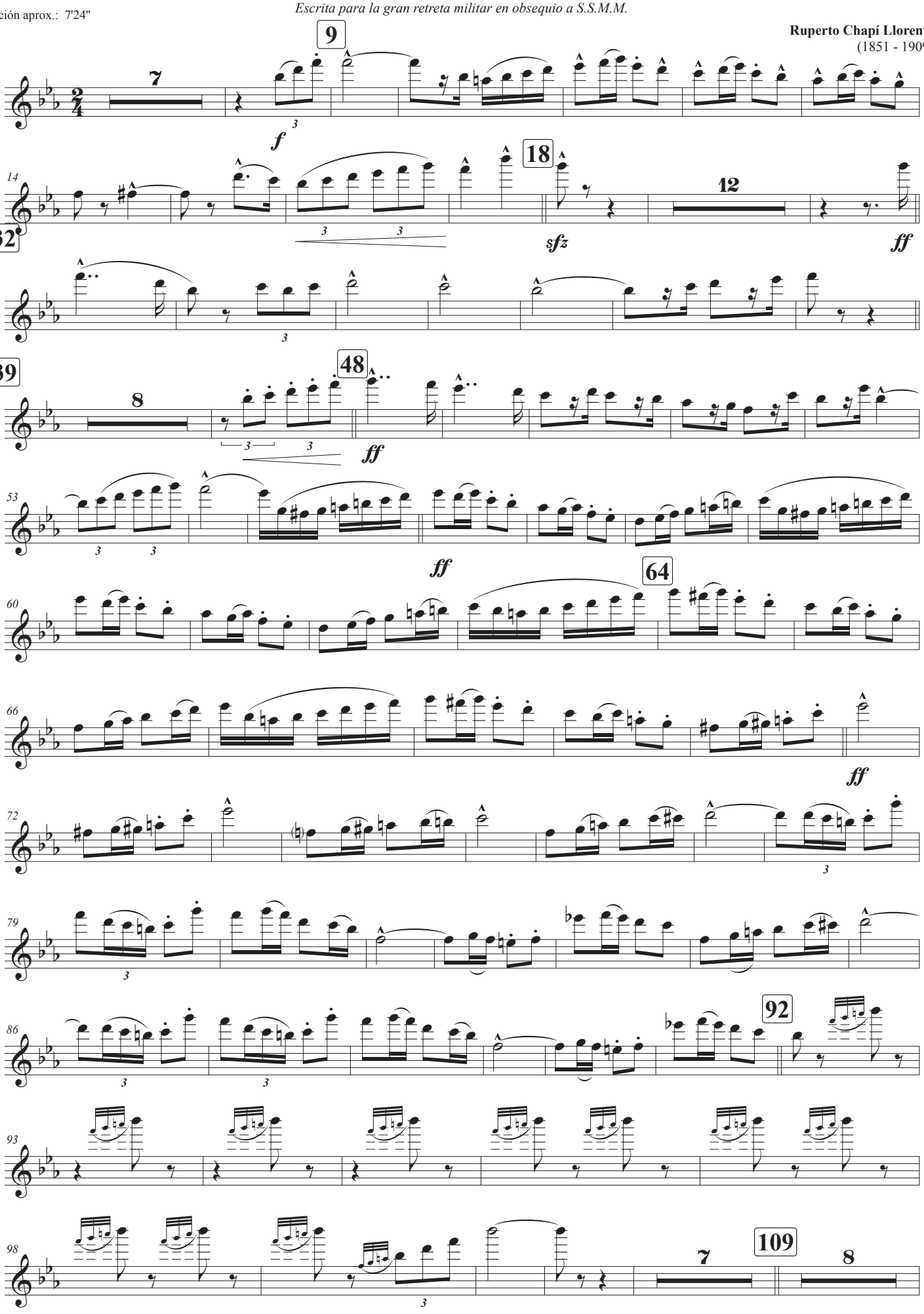

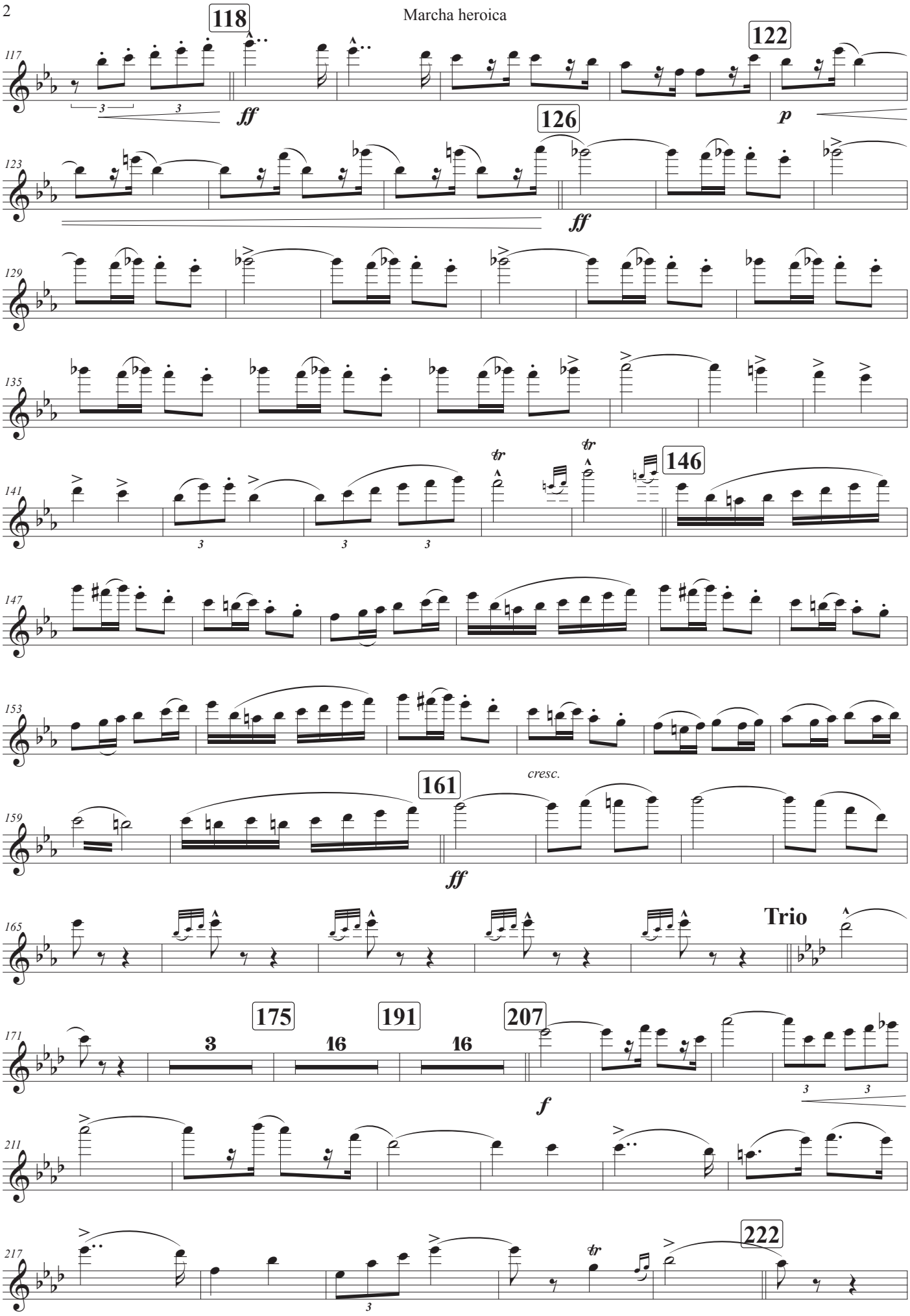
118
122
126
146
161
cresc.
Trio
175
191
207
222

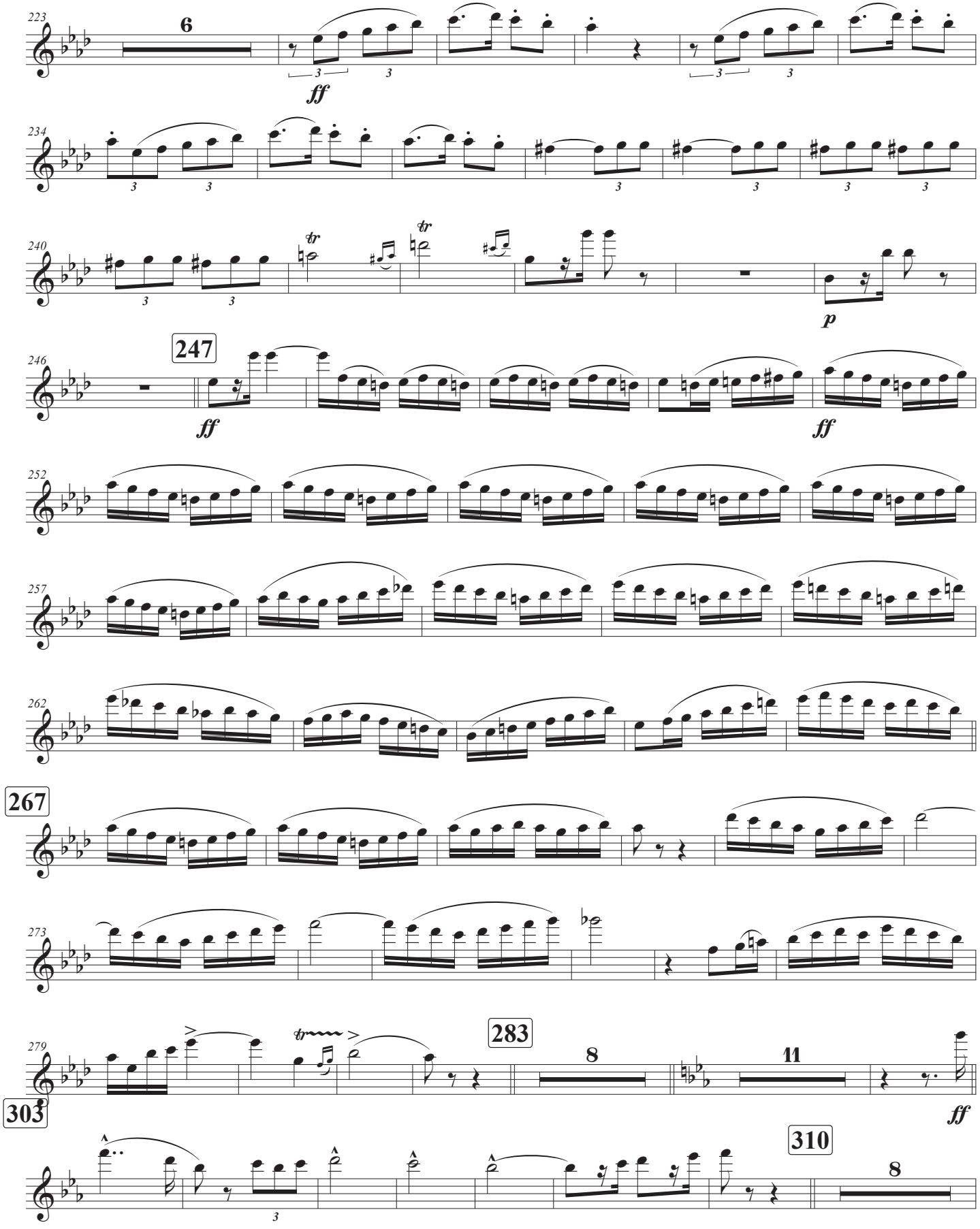
223
6
ff
234
240
tr
tr
p
246
247
ff
ff
252
257
262
267
273
279
283
8
11
ff
303
310
8

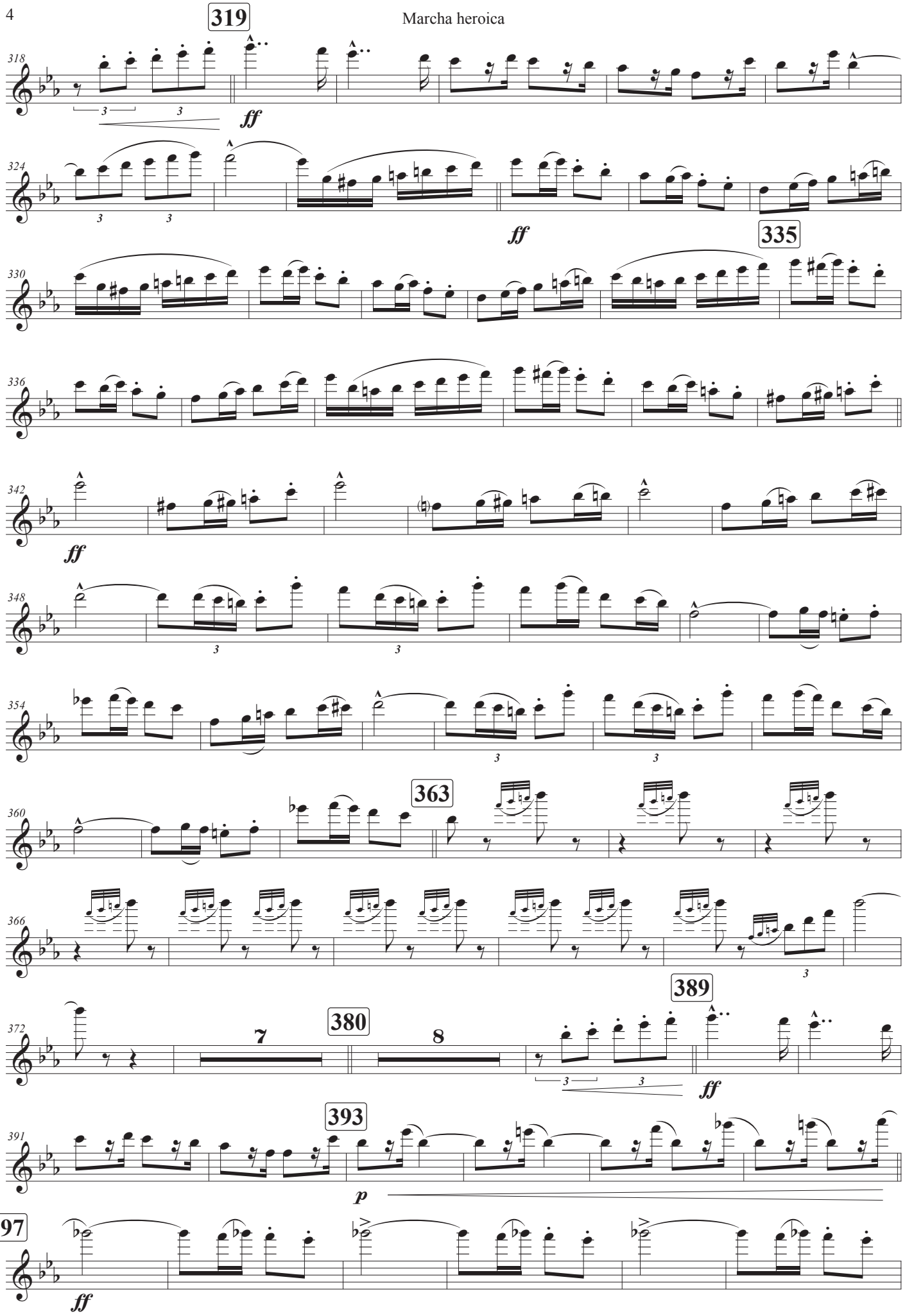
319
318
ff
324
ff
335
330
336
342
ff
348
354
363
360
366
389
372
380
ff
393
391
p
397
ff

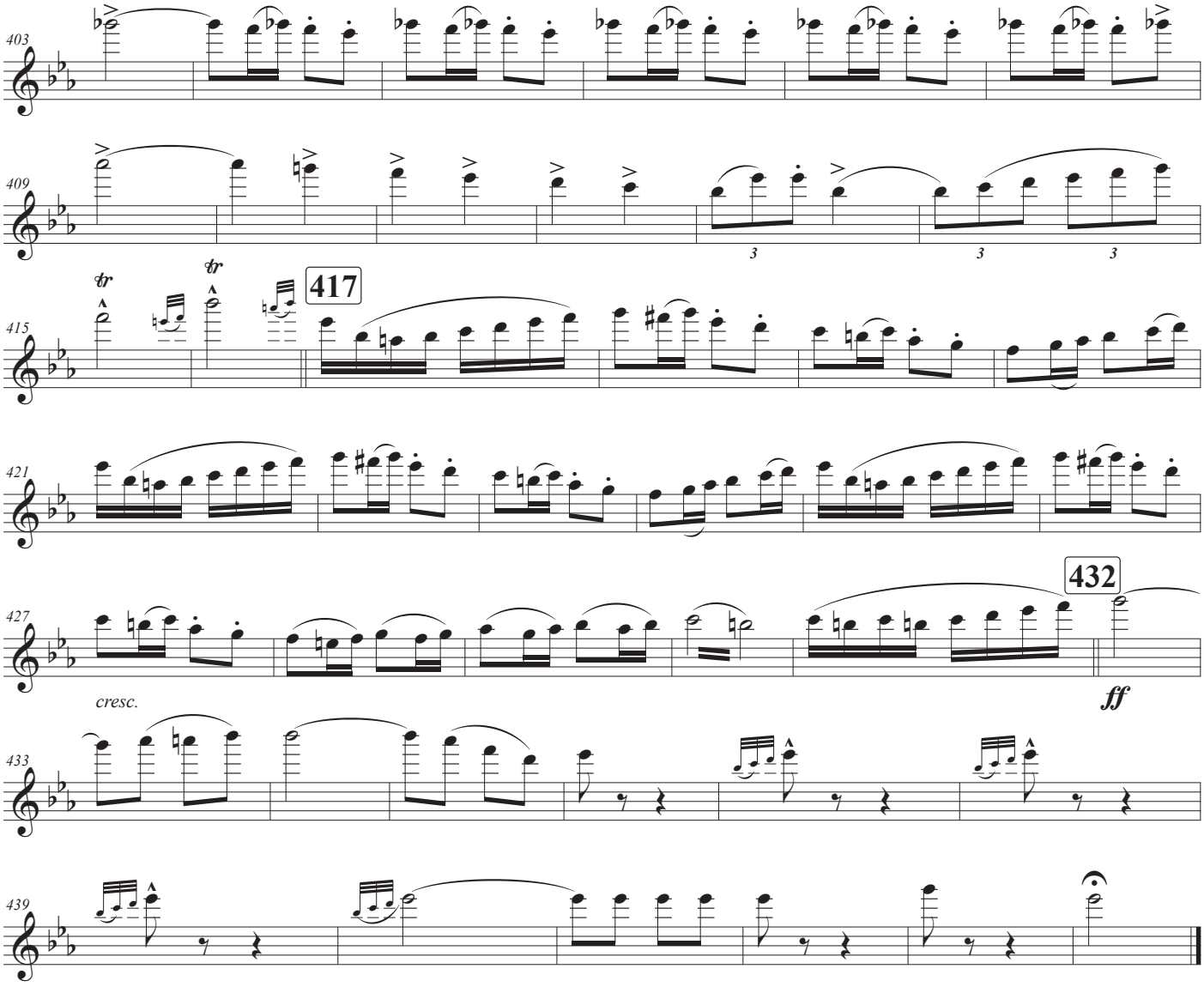
403
409
3
3
3
tr
tr
417
415
421
427
432
cresc.
ff
433
439

Flautas 1-2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

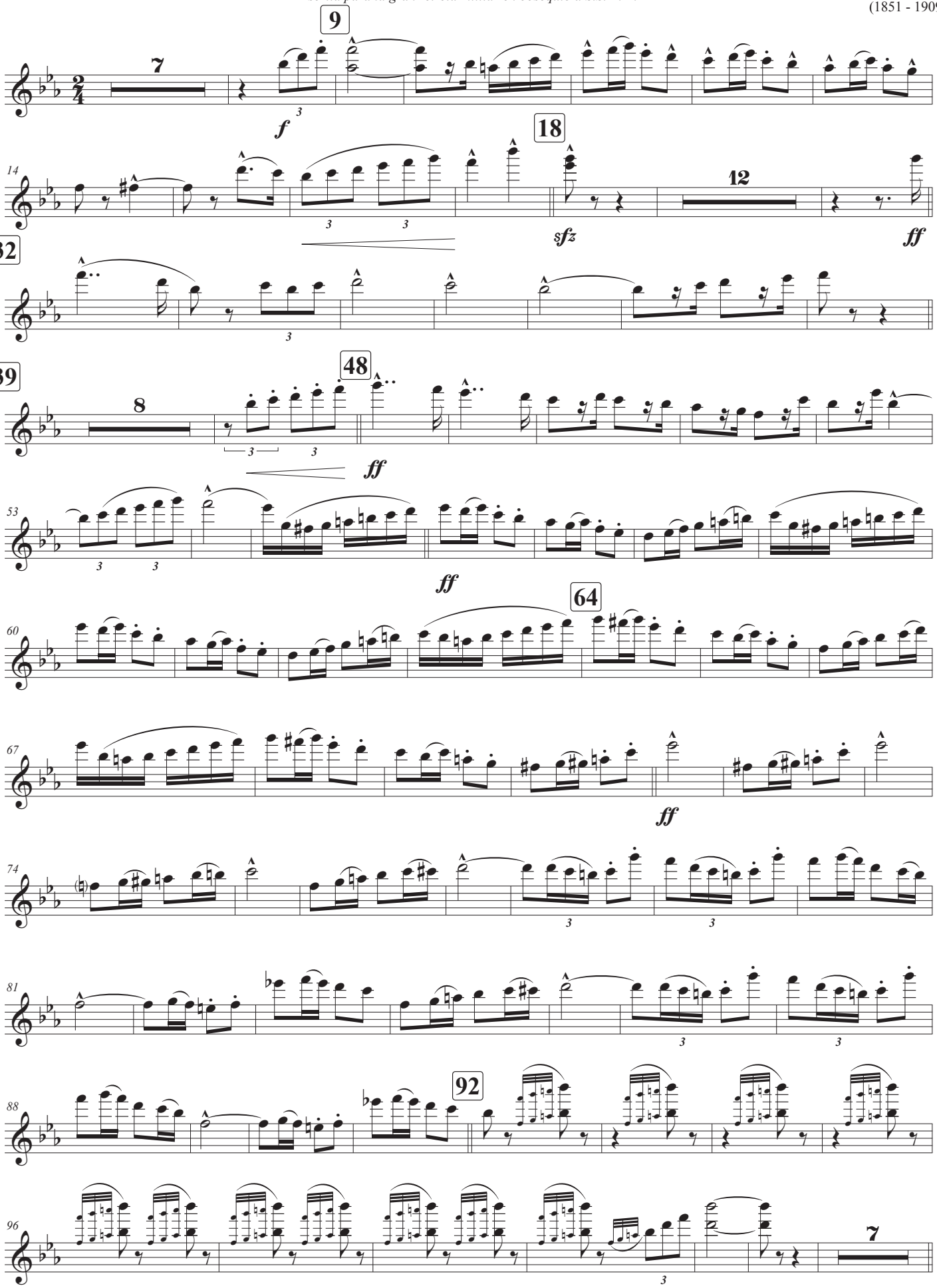

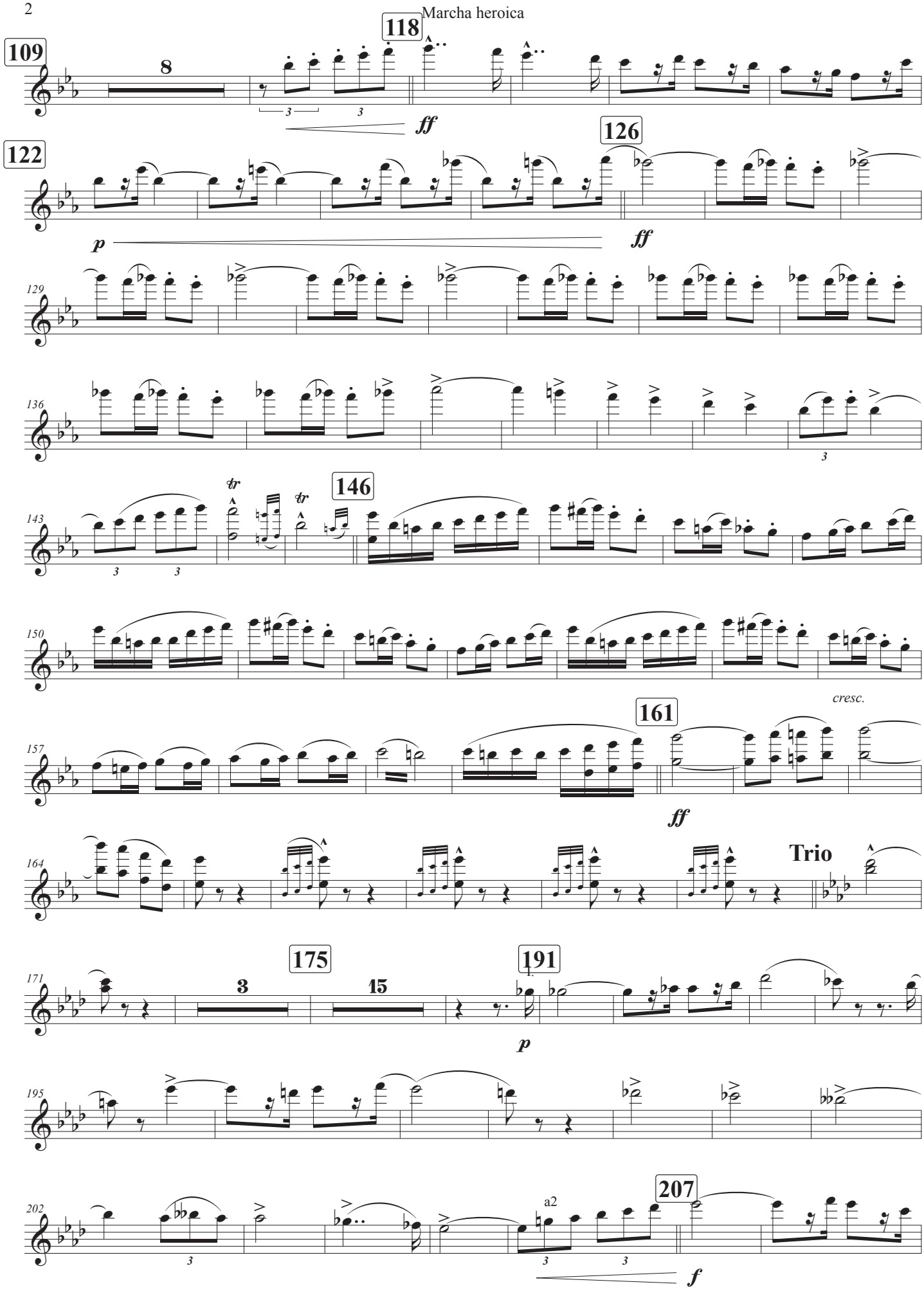
109
8
118
ff
122
126
p
ff
129
136
143
tr
tr
146
150
157
cresc.
161
ff
164
Trio
171
175
3
15
191
p
195
202
a2
207
f

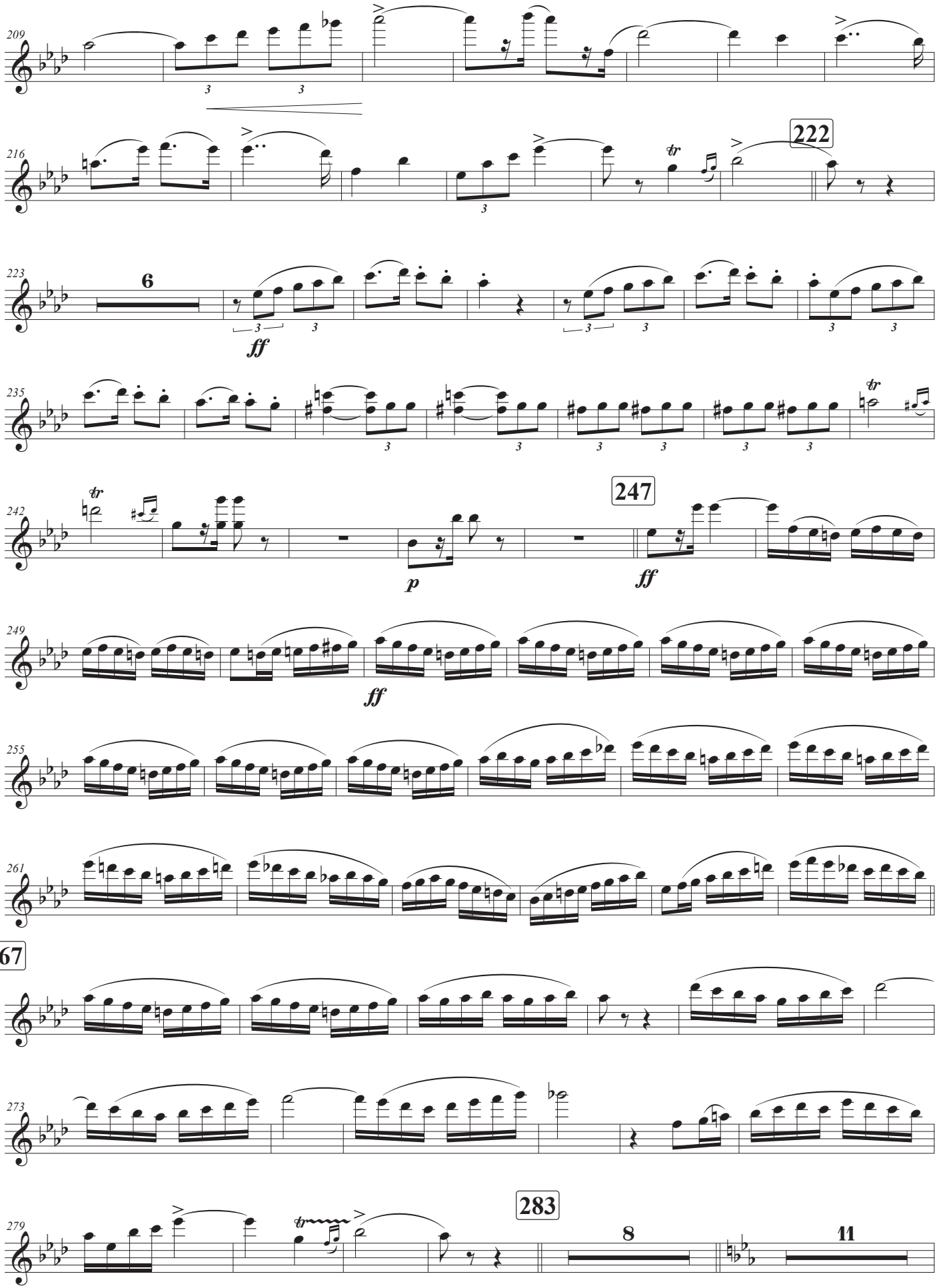
209
216
222
223
6
ff
235
242
247
p
ff
249
ff
255
261
267
273
279
283
8
11

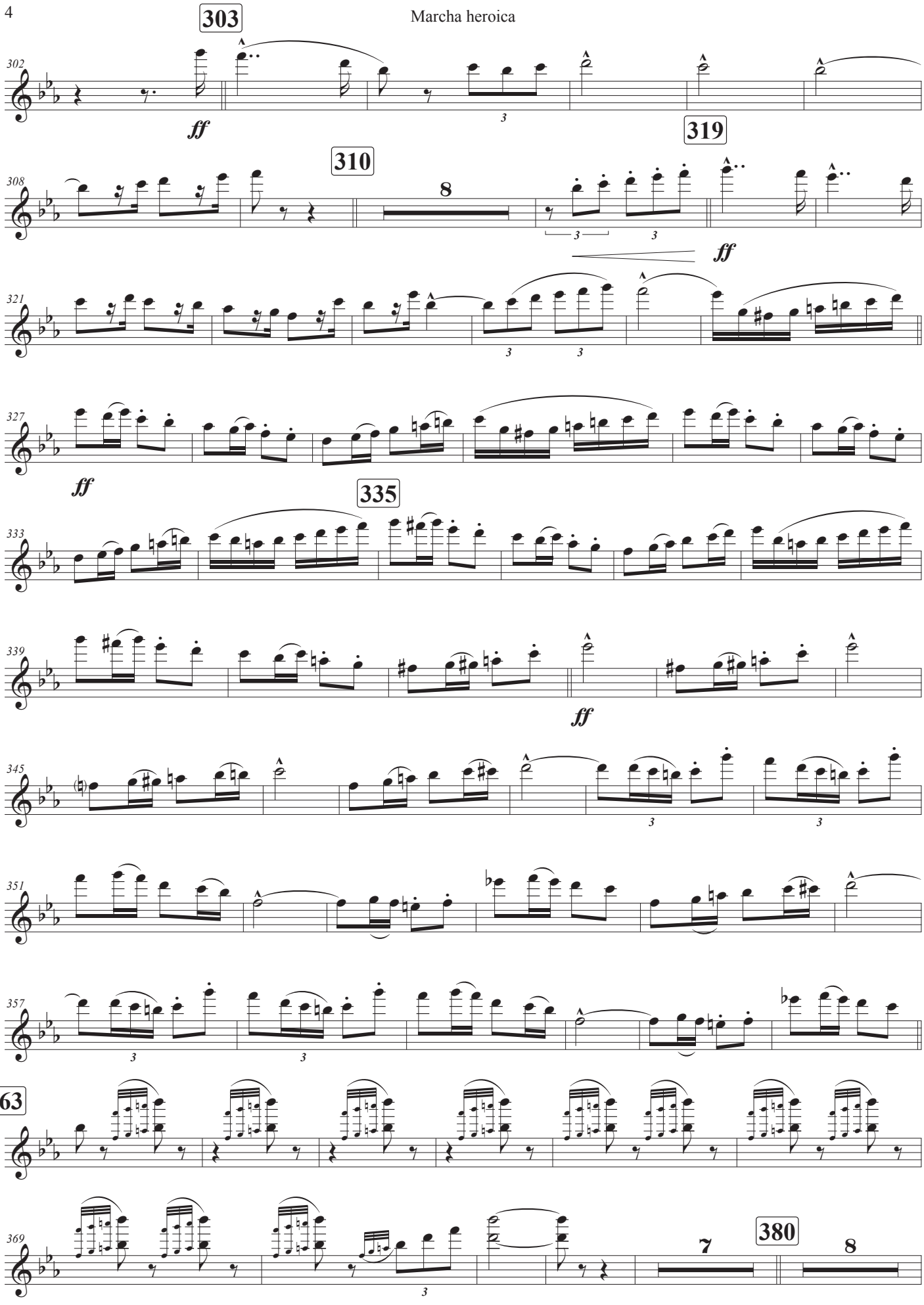
303
302
ff
319
310
308
8
3
3
ff
321
3
3
327
ff
335
333
339
ff
345
3
3
351
357
3
3
363
369
3
7
380
8

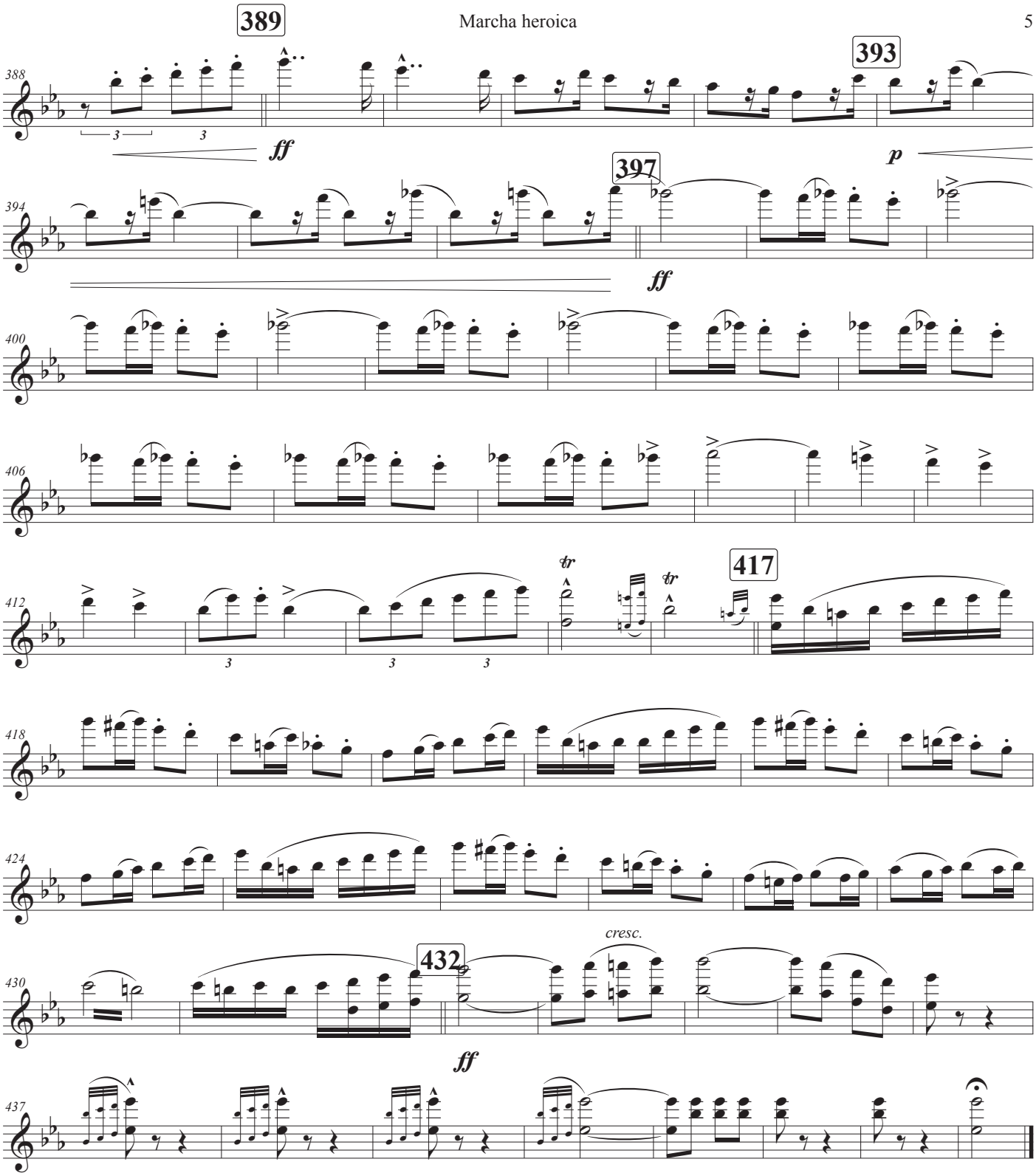
389
393
397
417
432
388
394
400
406
412
418
424
430
437
ff
p
tr
cresc.

Oboes 1-2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

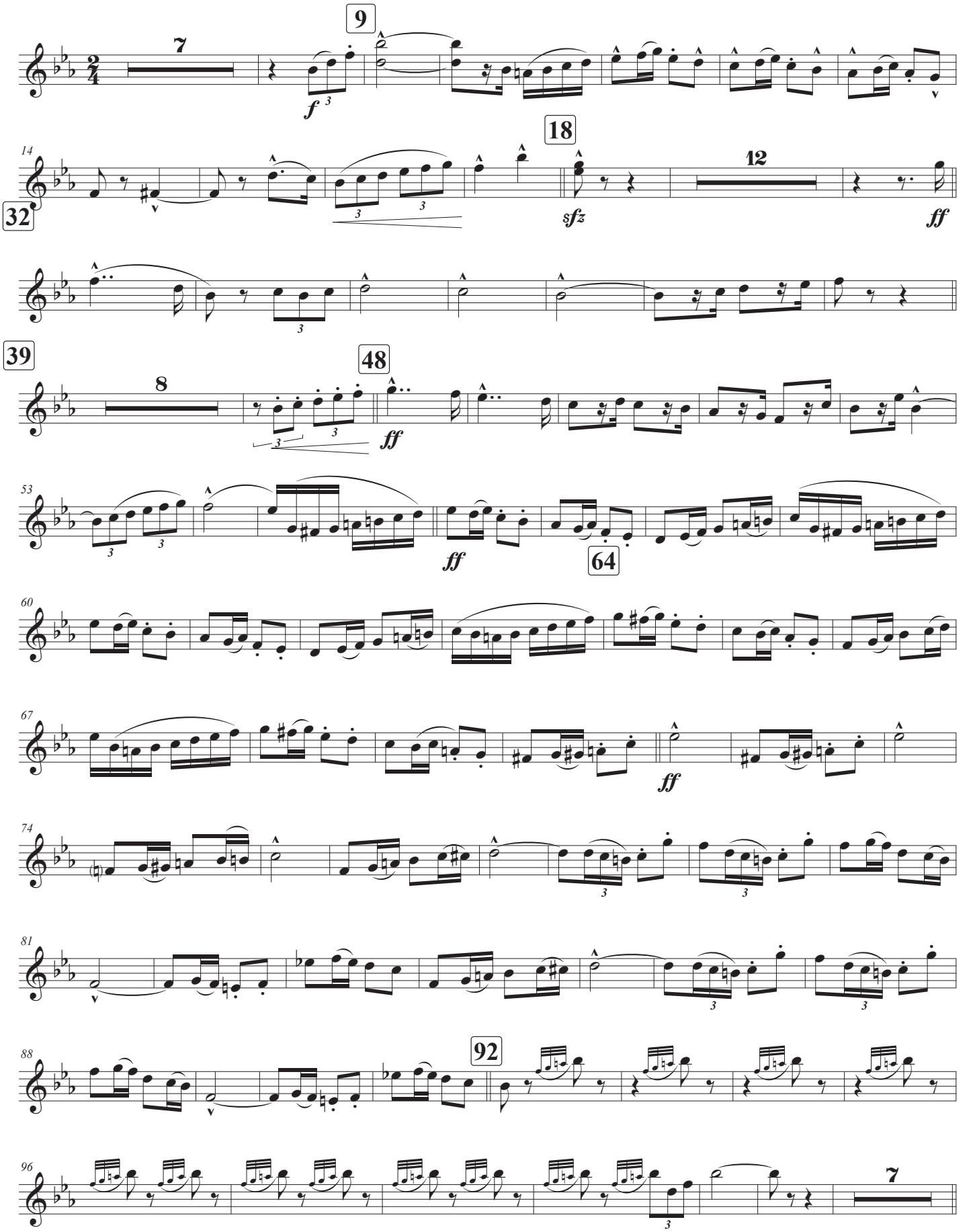

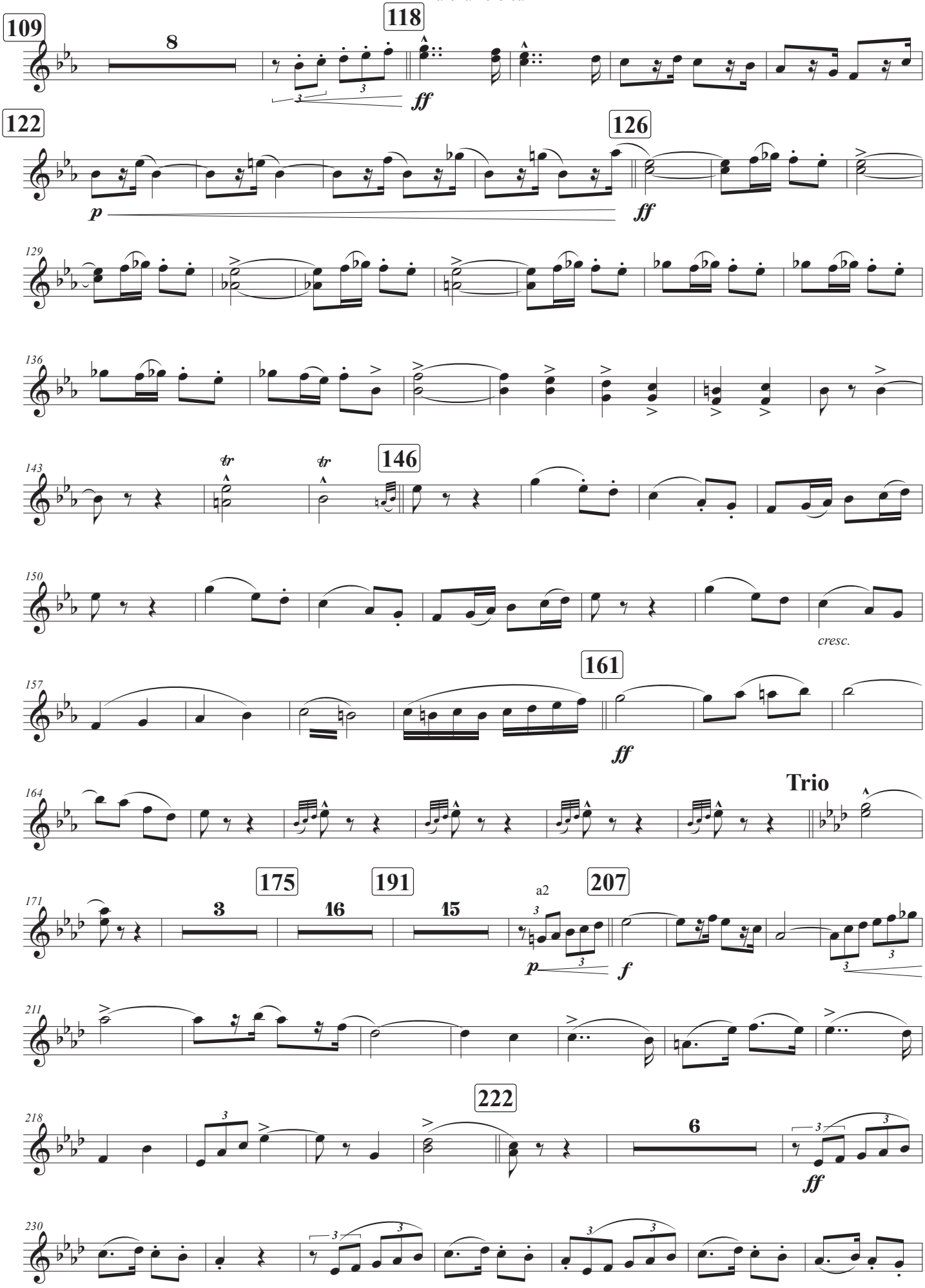
109
8
118
ff
122
p
126
ff
129
136
143
tr
tr
146
150
cresc.
157
161
ff
164
Trio
171
175
3
191
16
15
207
a2
p
f
211
218
222
6
ff
230

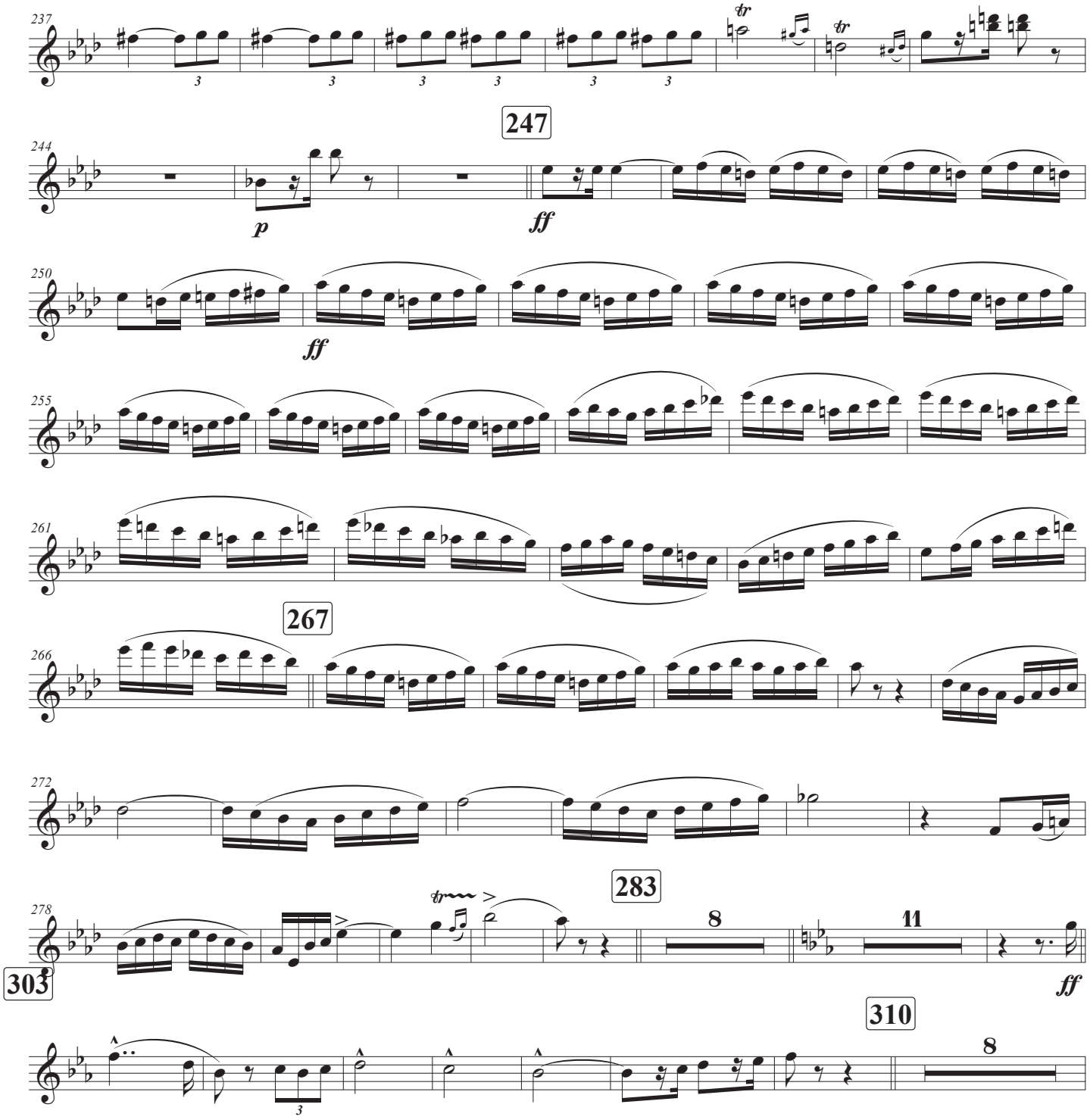
237
247
244
p
ff
250
ff
255
261
267
266
272
283
278
303
ff
310

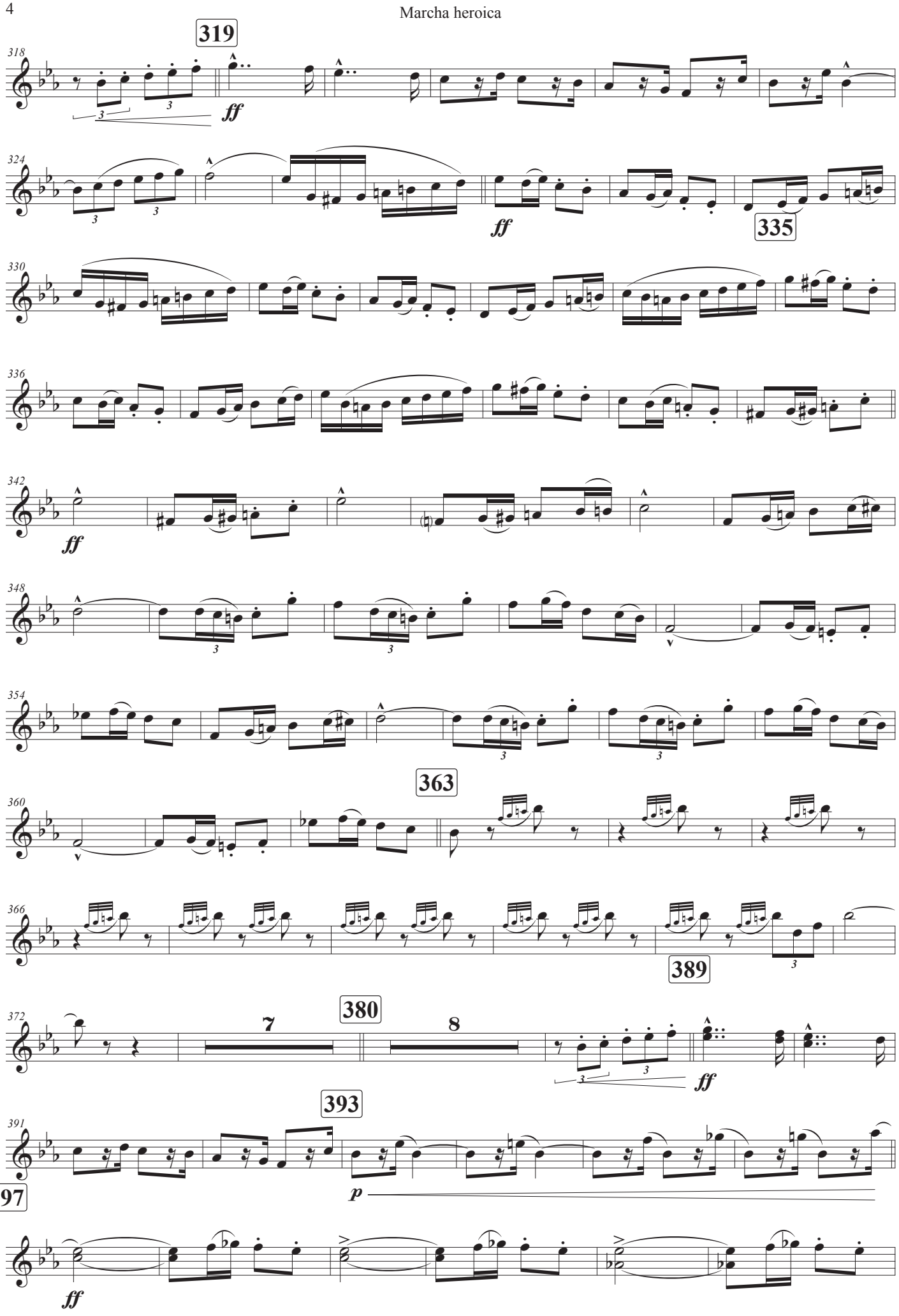
319
318
ff
324
ff
335
330
336
342
ff
348
354
363
360
366
389
372
7
380
8
ff
393
391
397
p
ff

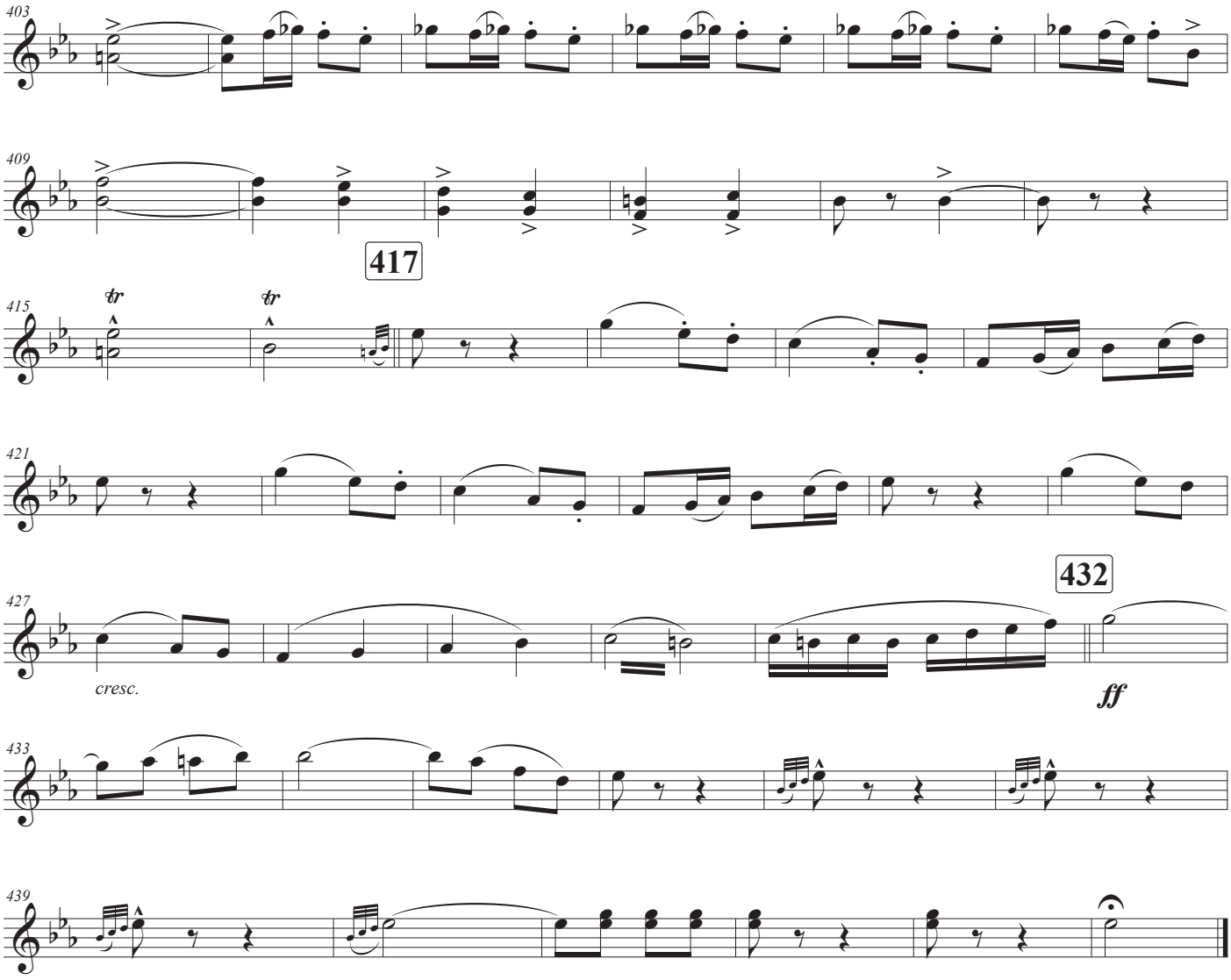
403
409
417
415
tr
tr
421
427
cresc.
432
ff
433
439

Fagot

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

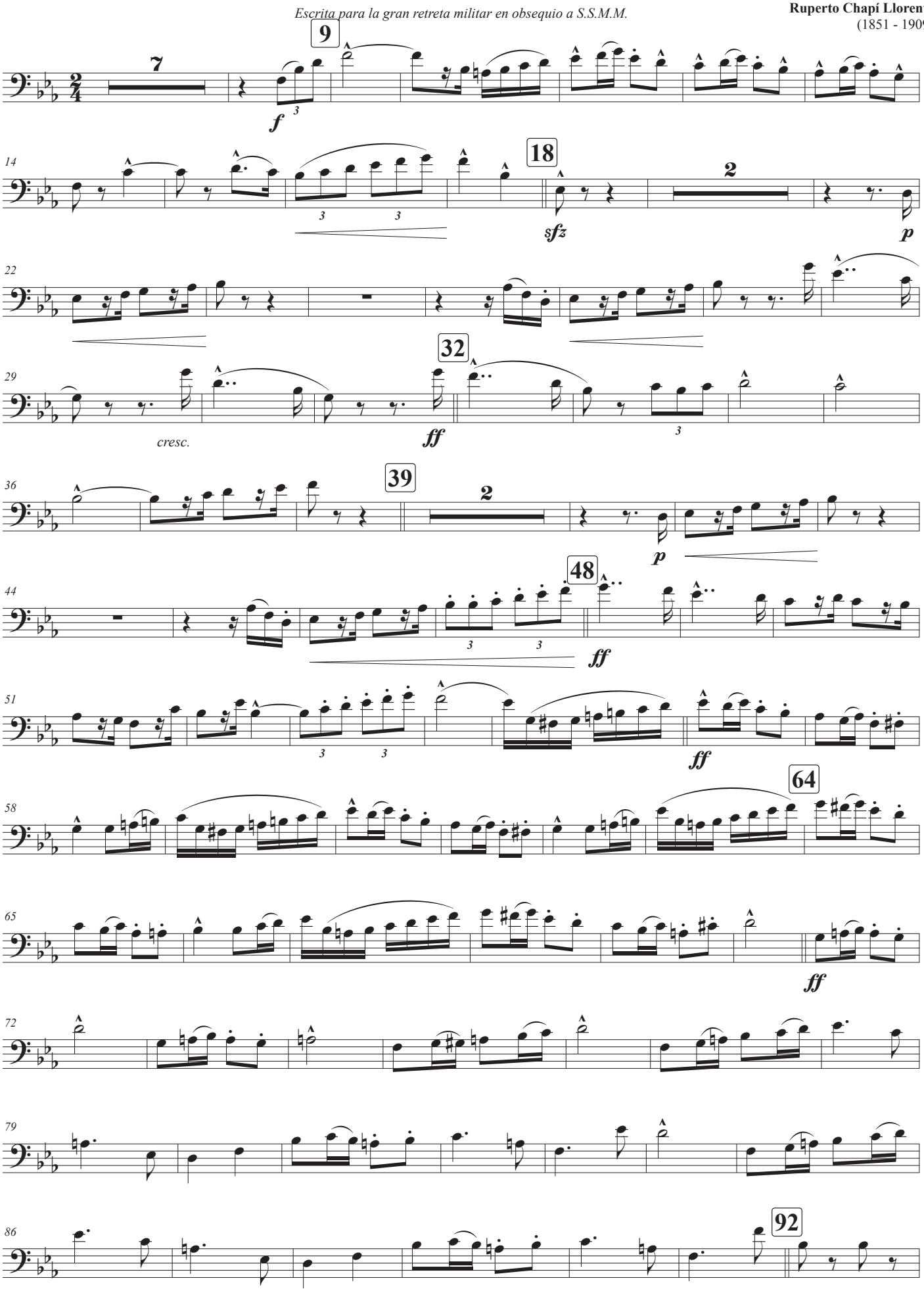

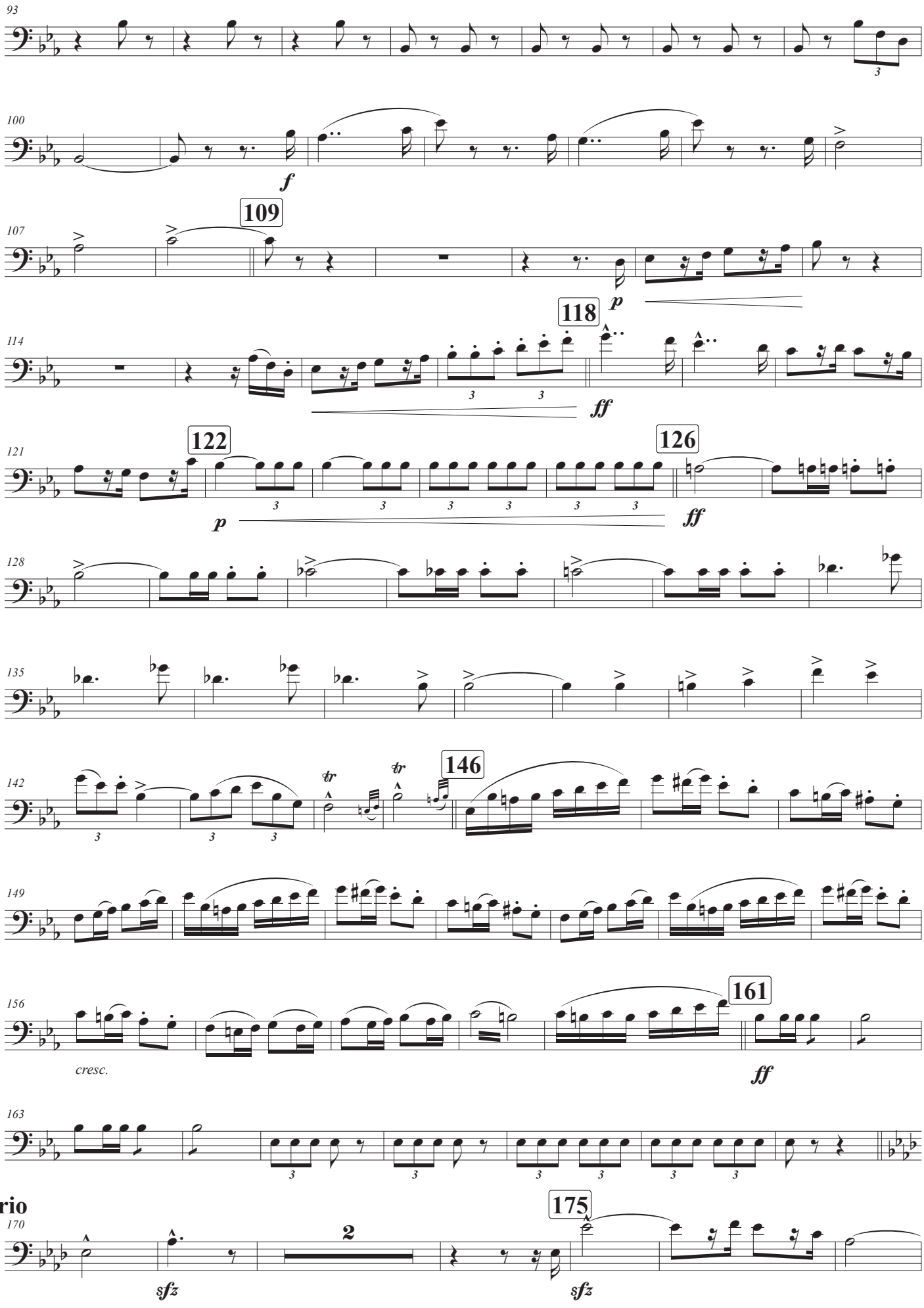
93
100
f
109
107
118
114
p
ff
122
126
121
p
ff
128
135
142
tr
tr
146
149
156
161
cresc.
ff
163
Trio
175
170
2
sfz
sfz

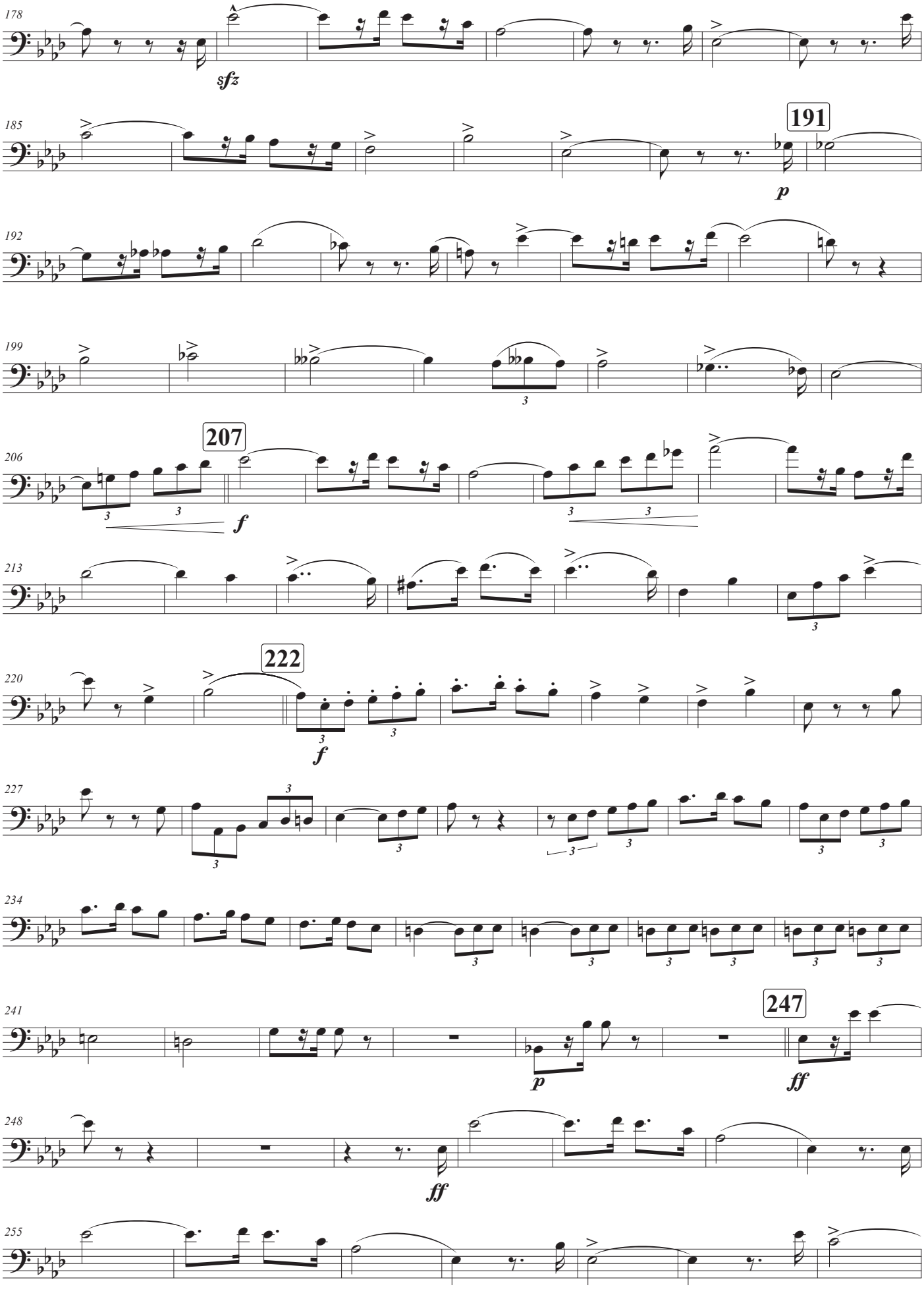
178
sfz
185
191
p
192
199
207
206
f
213
222
220
f
227
234
241
247
p
ff
248
ff
255

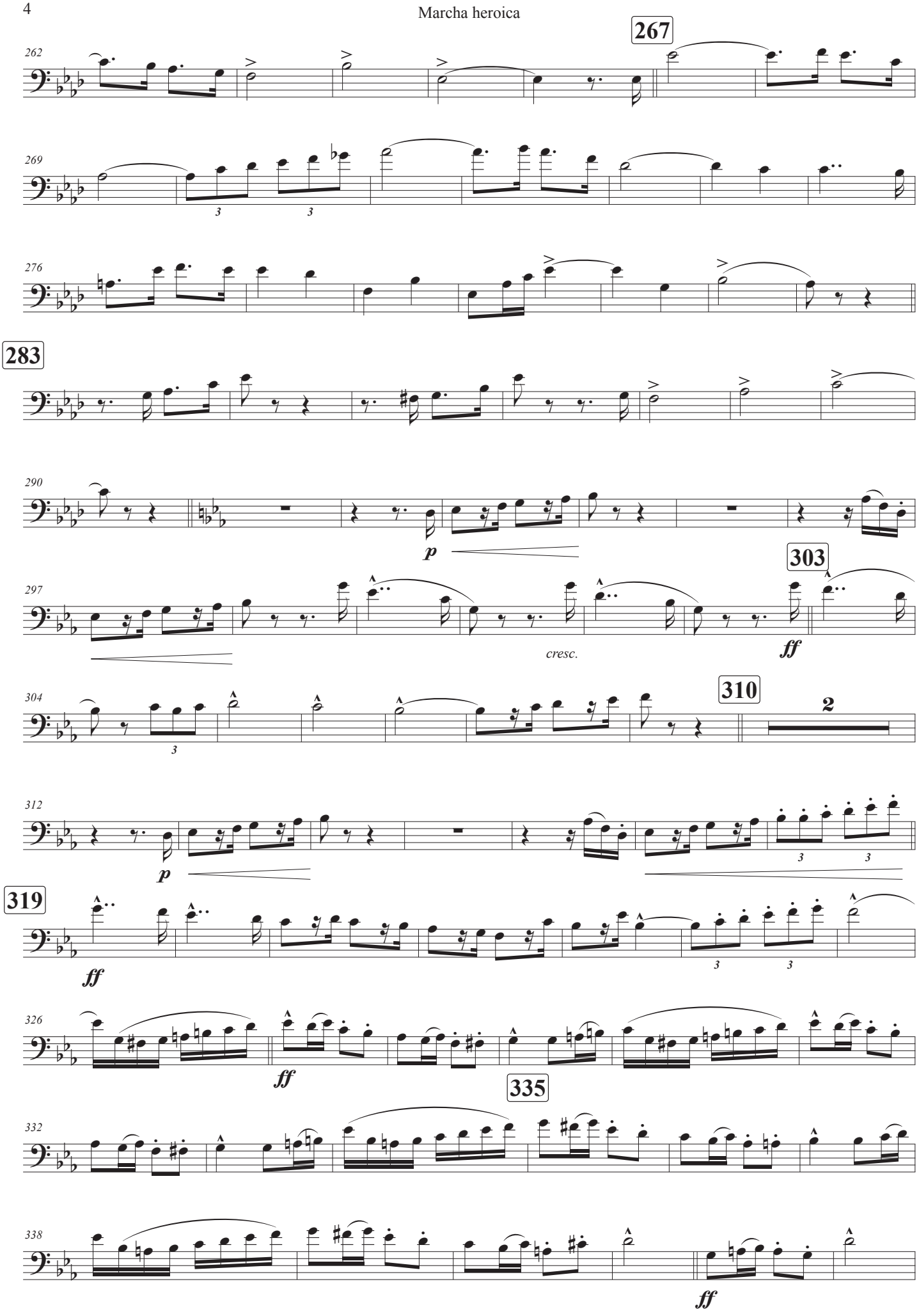
267
262
269
276
283
290
p
303
297
cresc.
ff
310
304
2
312
p
319
ff
326
ff
335
332
338
ff

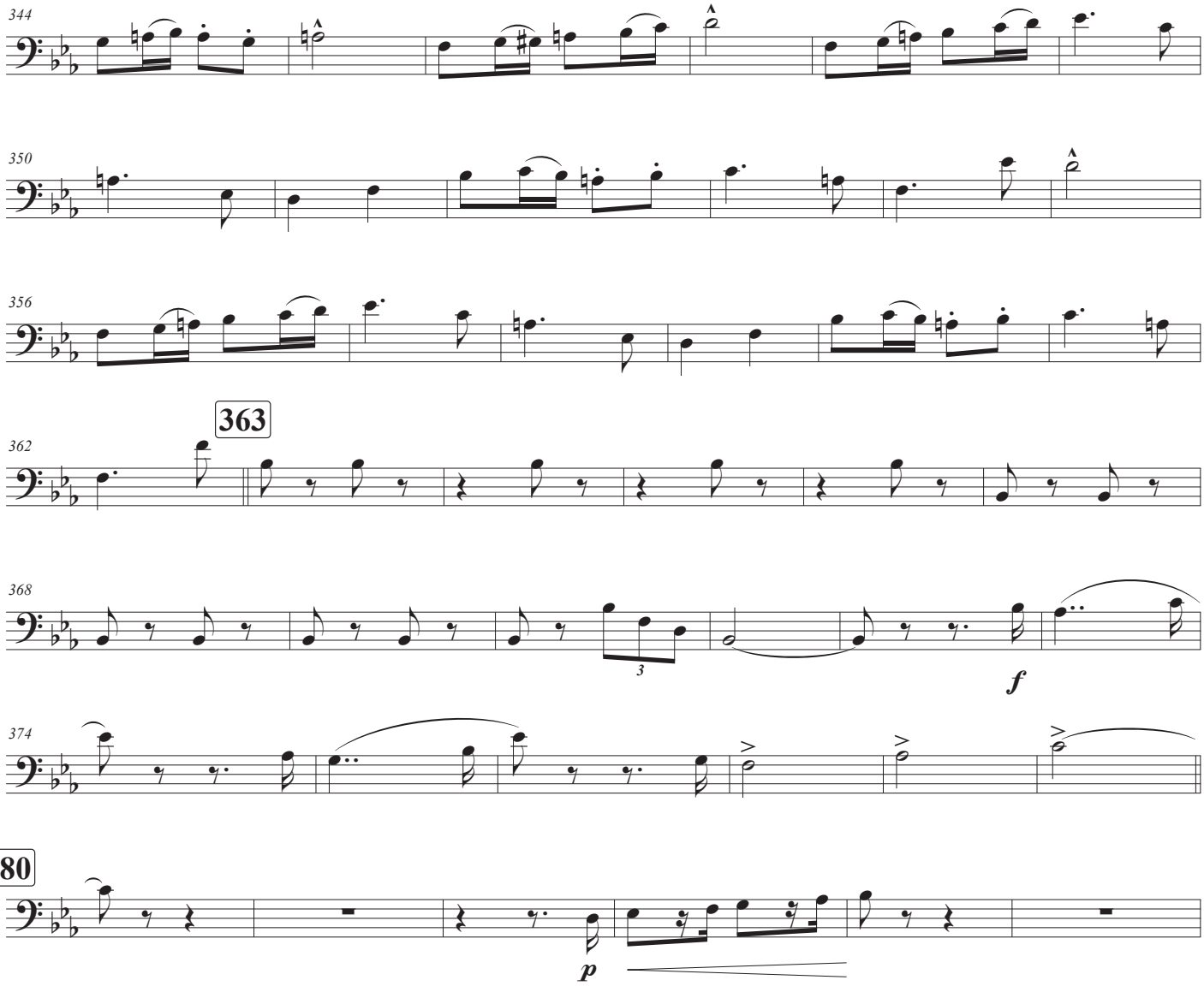
344
350
356
363
362
368
3
f
374
380
p

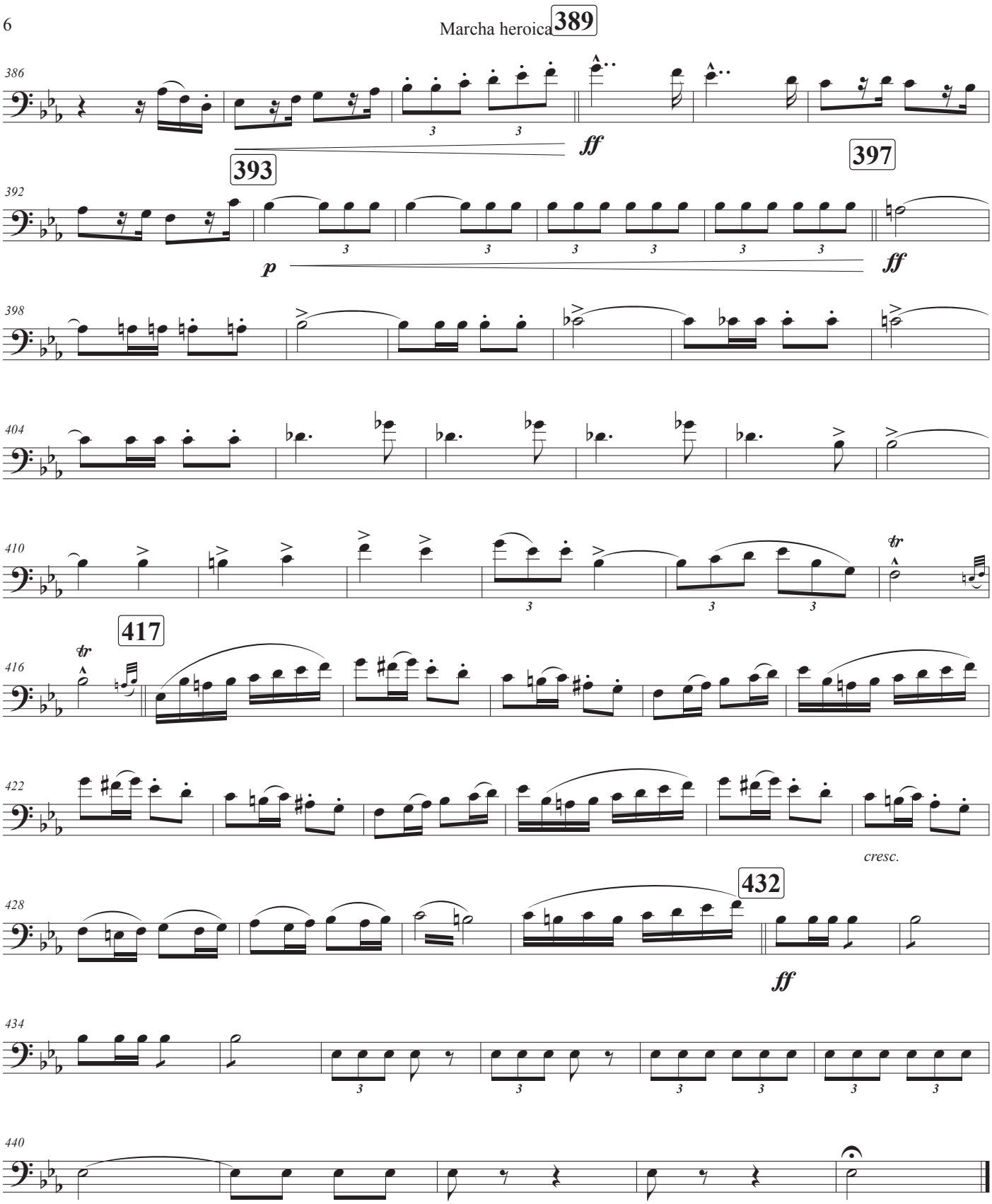
389
386
ff
393
397
392
p
ff
398
404
410
tr
417
416
tr
422
cresc.
432
428
ff
434
440

Clarinetes en mi♭ 1-2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

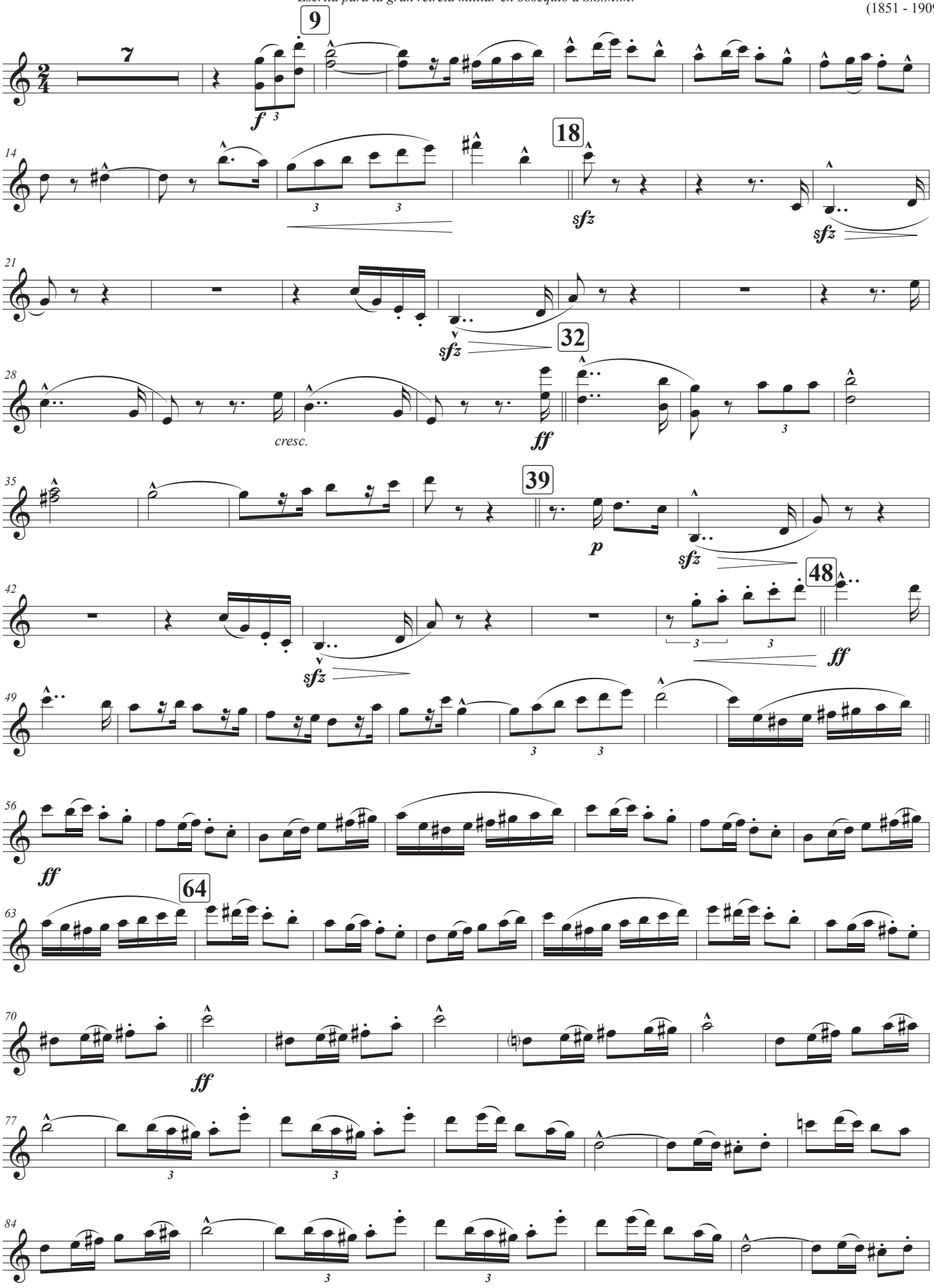

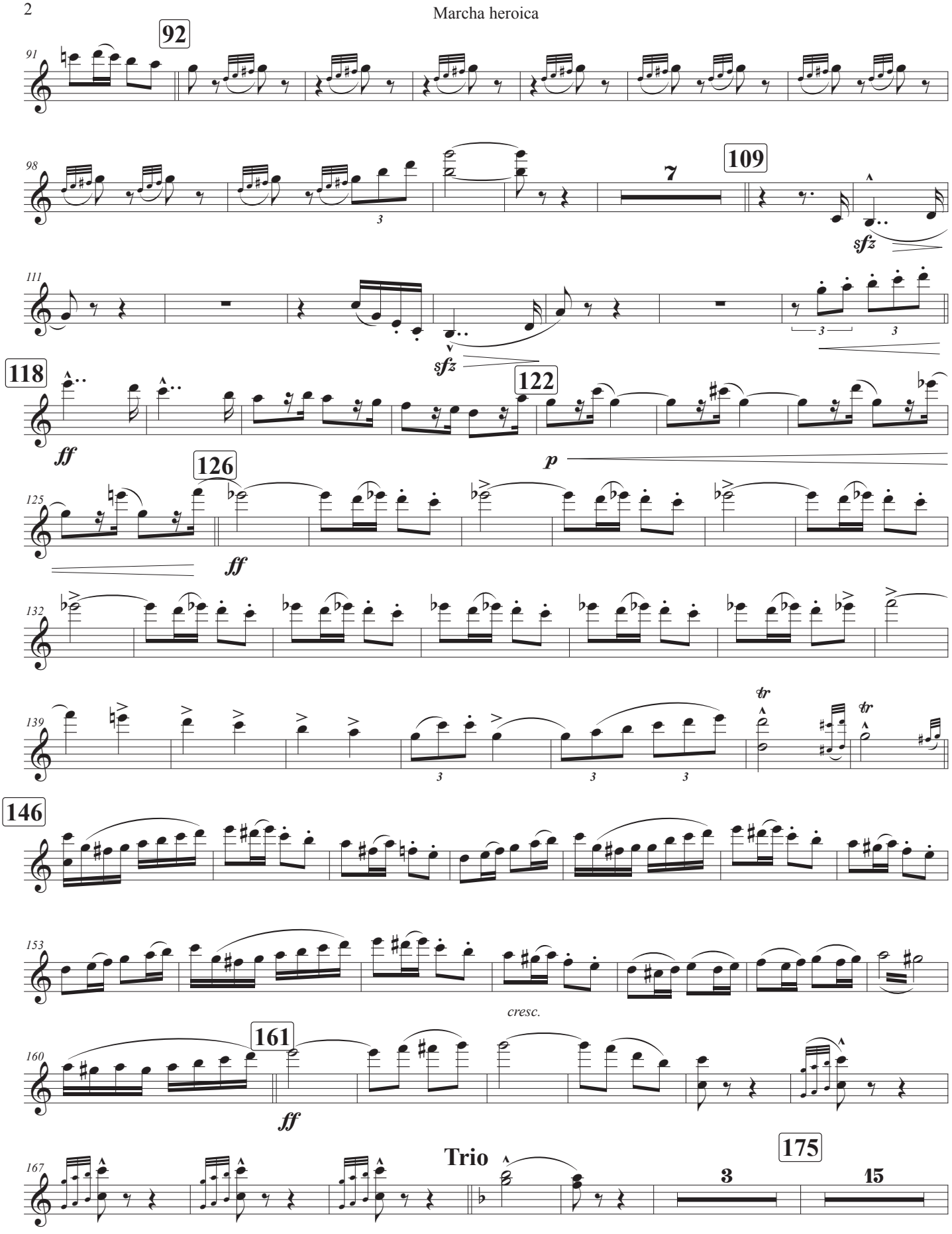
92
91
98
109
7
sfz
111
sfz
118
ff
122
p
126
125
ff
132
139
tr
tr
146
153
cresc.
161
160
ff
Trio
175
167
3
15

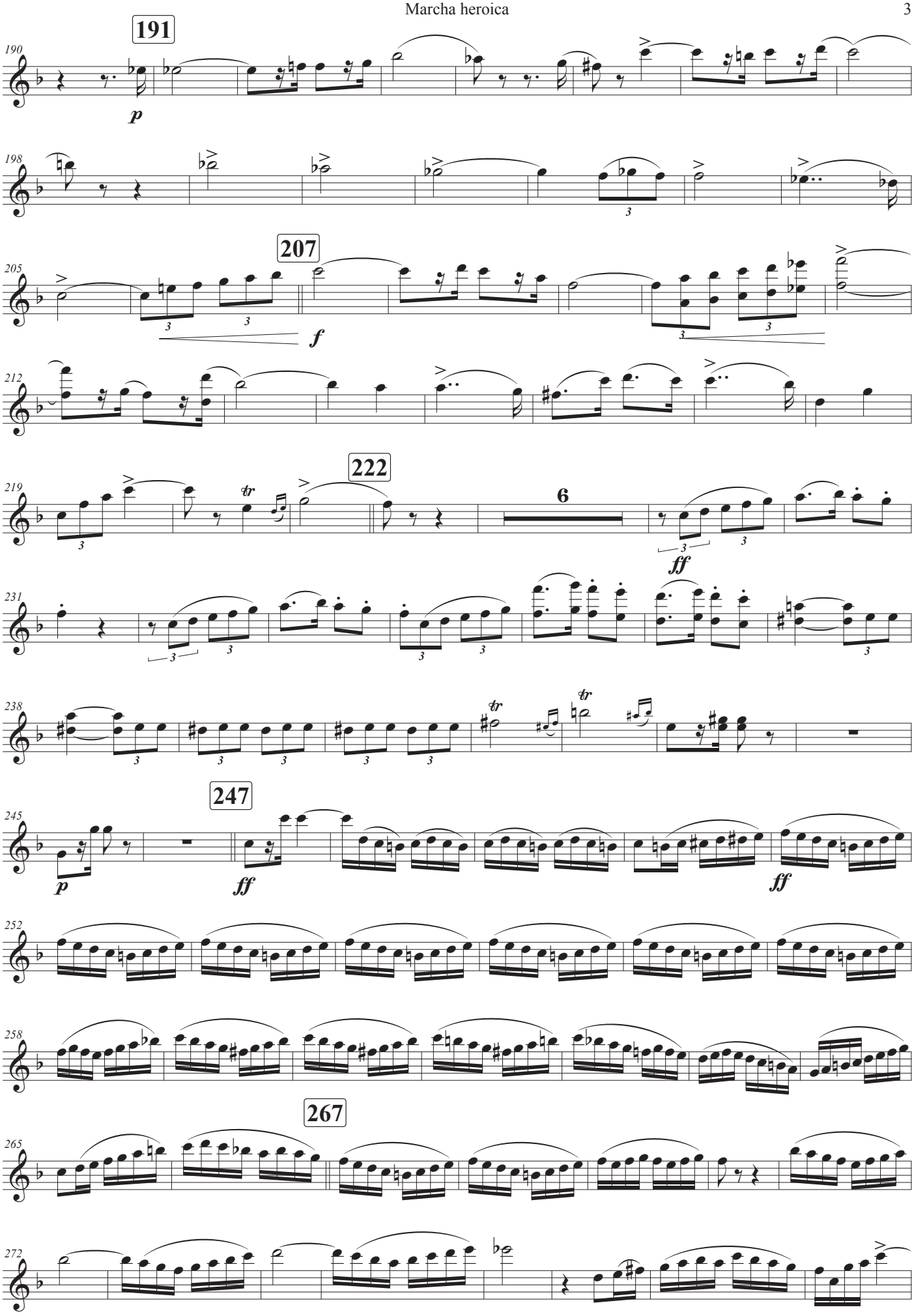
191
190
p
198
207
205
f
212
222
219
6
ff
231
238
247
245
p
ff
ff
252
258
267
265
272

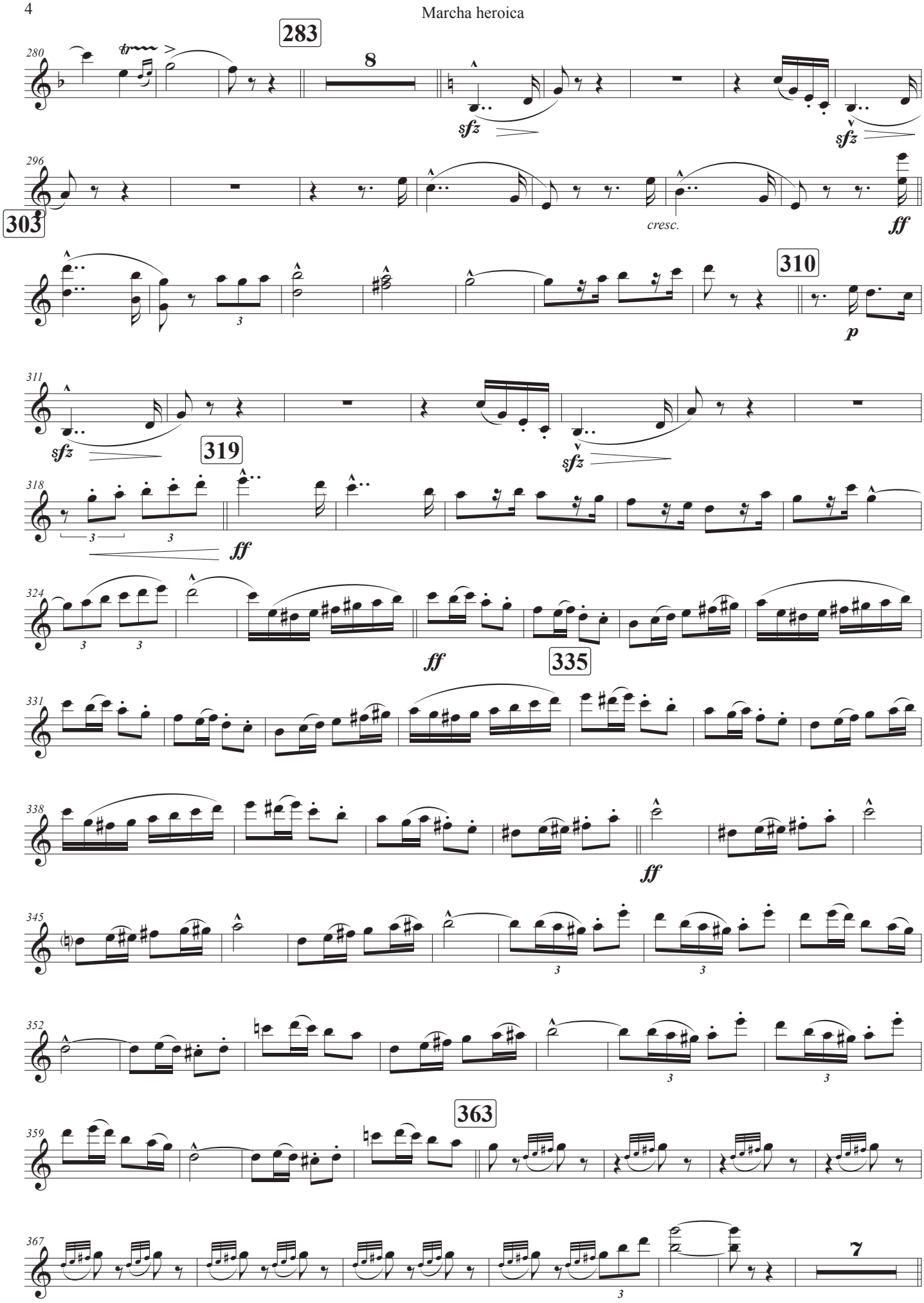
283
280
8
sfz
sfz
296
303
cresc.
ff
310
p
311
sfz
sfz
319
318
ff
324
ff
335
331
338
ff
345
352
363
359
367
7

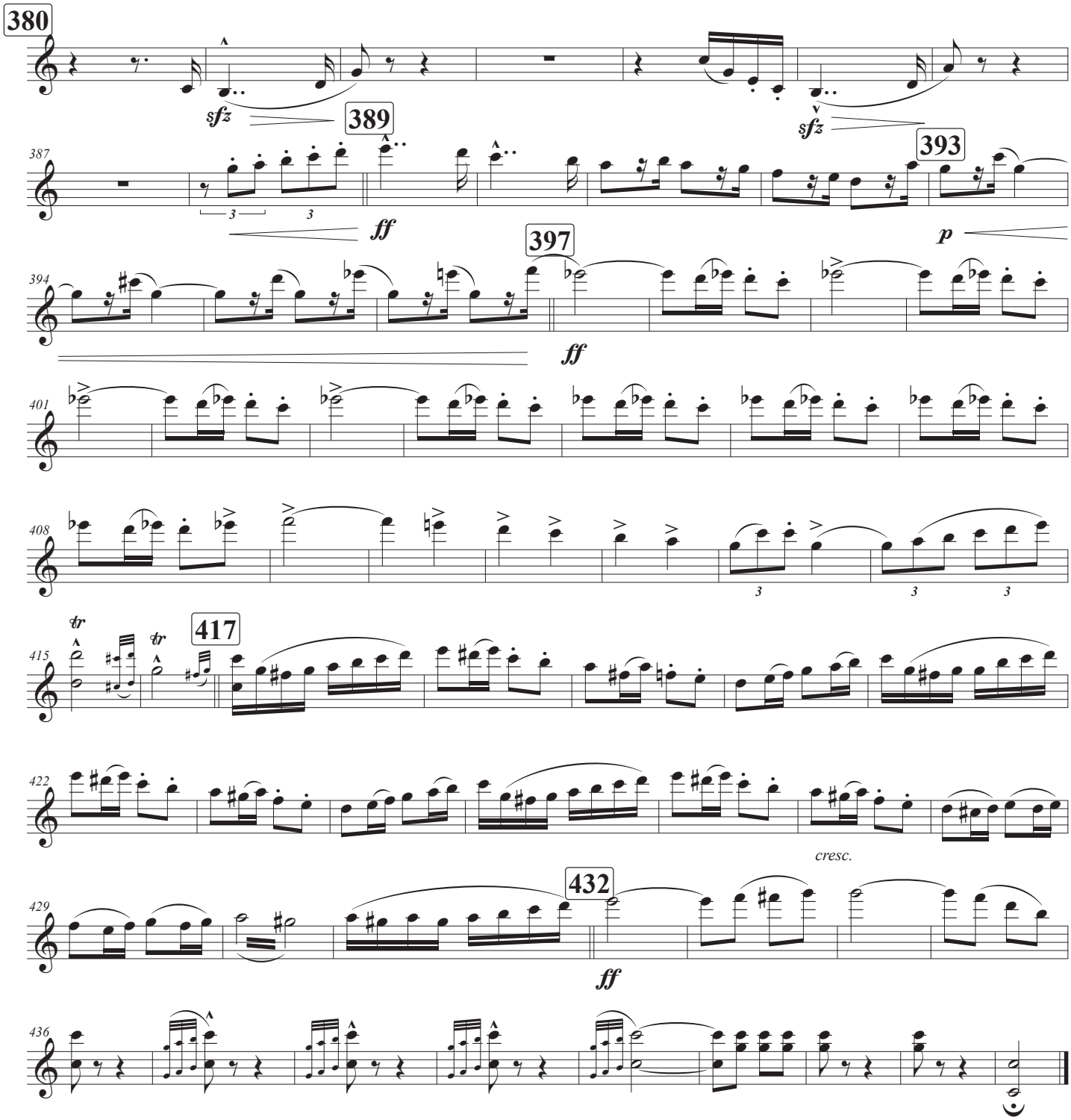
380
sfz
389
387
ff
393
p
397
394
ff
401
408
417
415
tr
tr
422
cresc.
432
429
ff
436

Clarinete Pral. y 1 en si♭

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

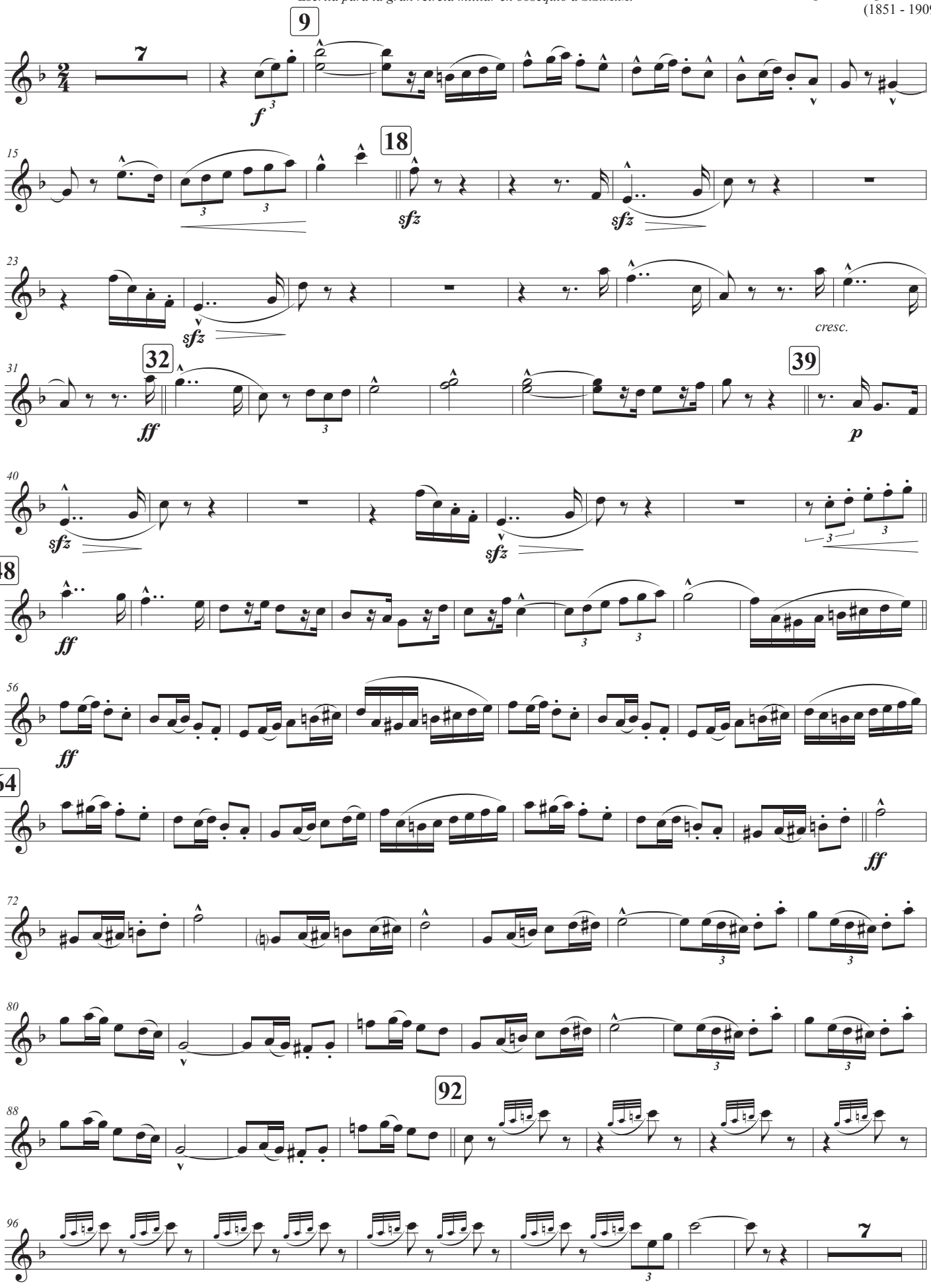

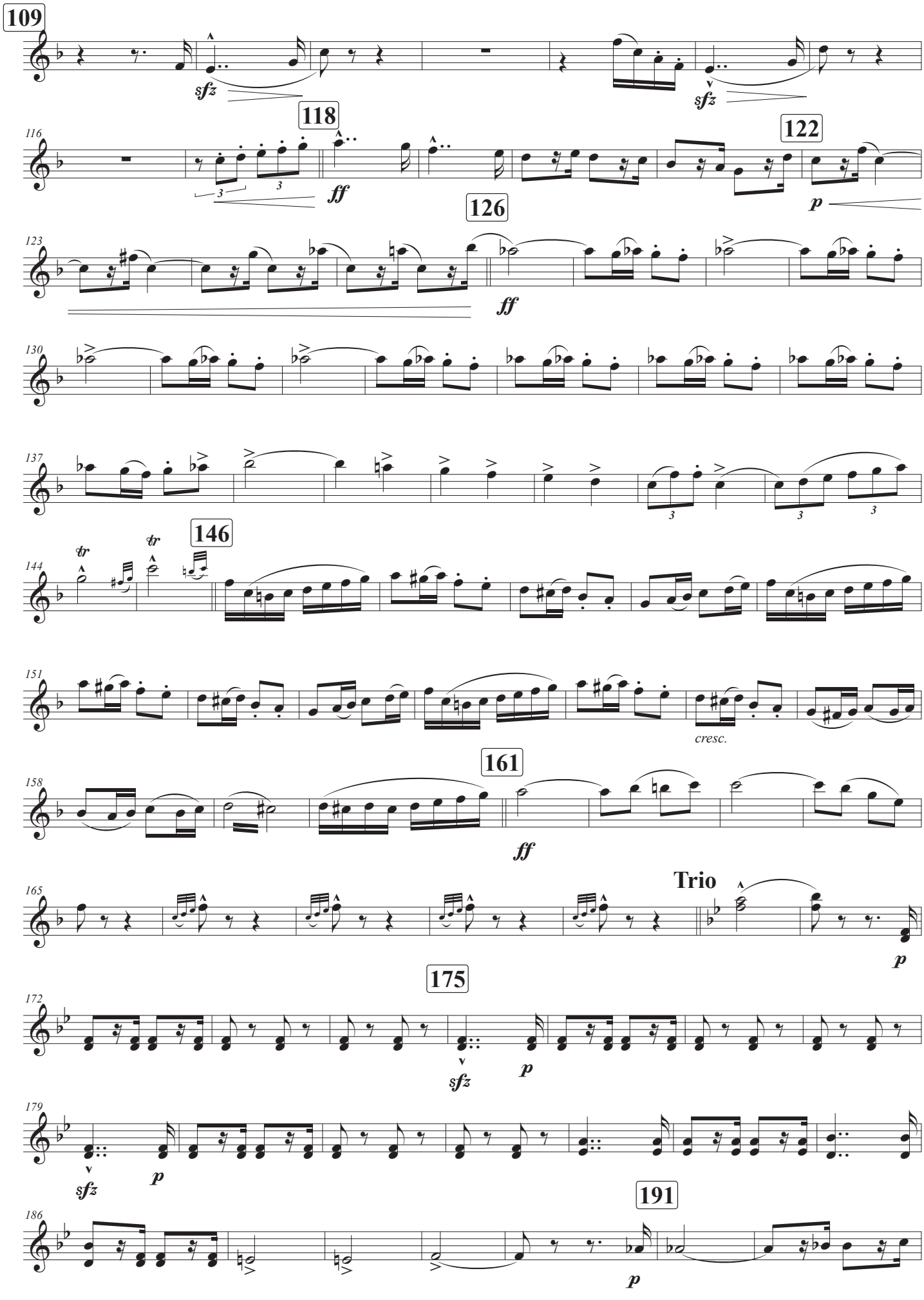
109
sfz
sfz
118
116
ff
122
p
126
123
ff
130
137
146
144
tr
tr
151
cresc.
161
158
ff
Trio
165
p
175
172
sfz
p
179
sfz
p
191
186
p

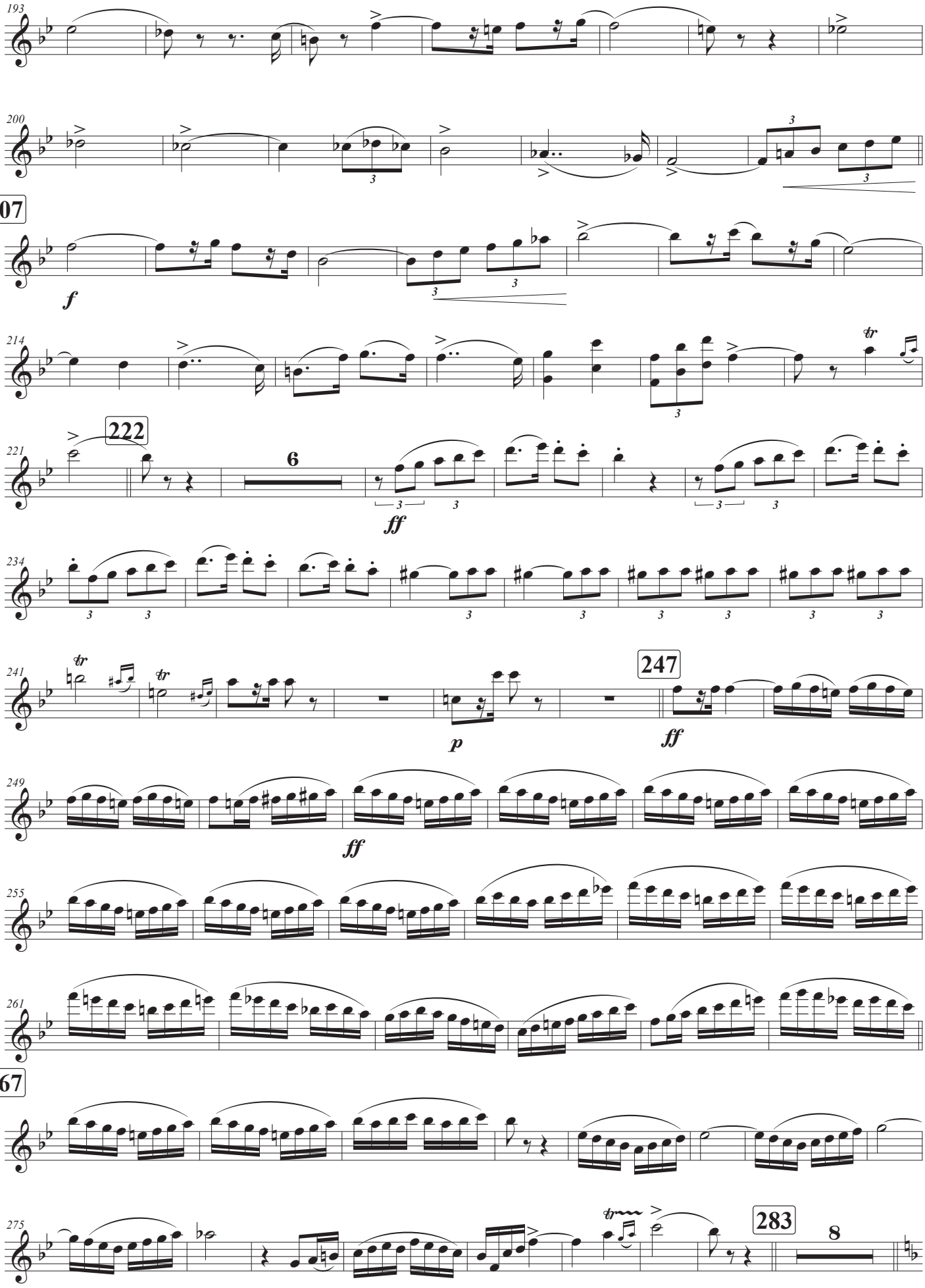
193
200
207
f
214
tr
221
222
6
ff
234
241
tr
247
p
ff
249
ff
255
261
267
275
283
8

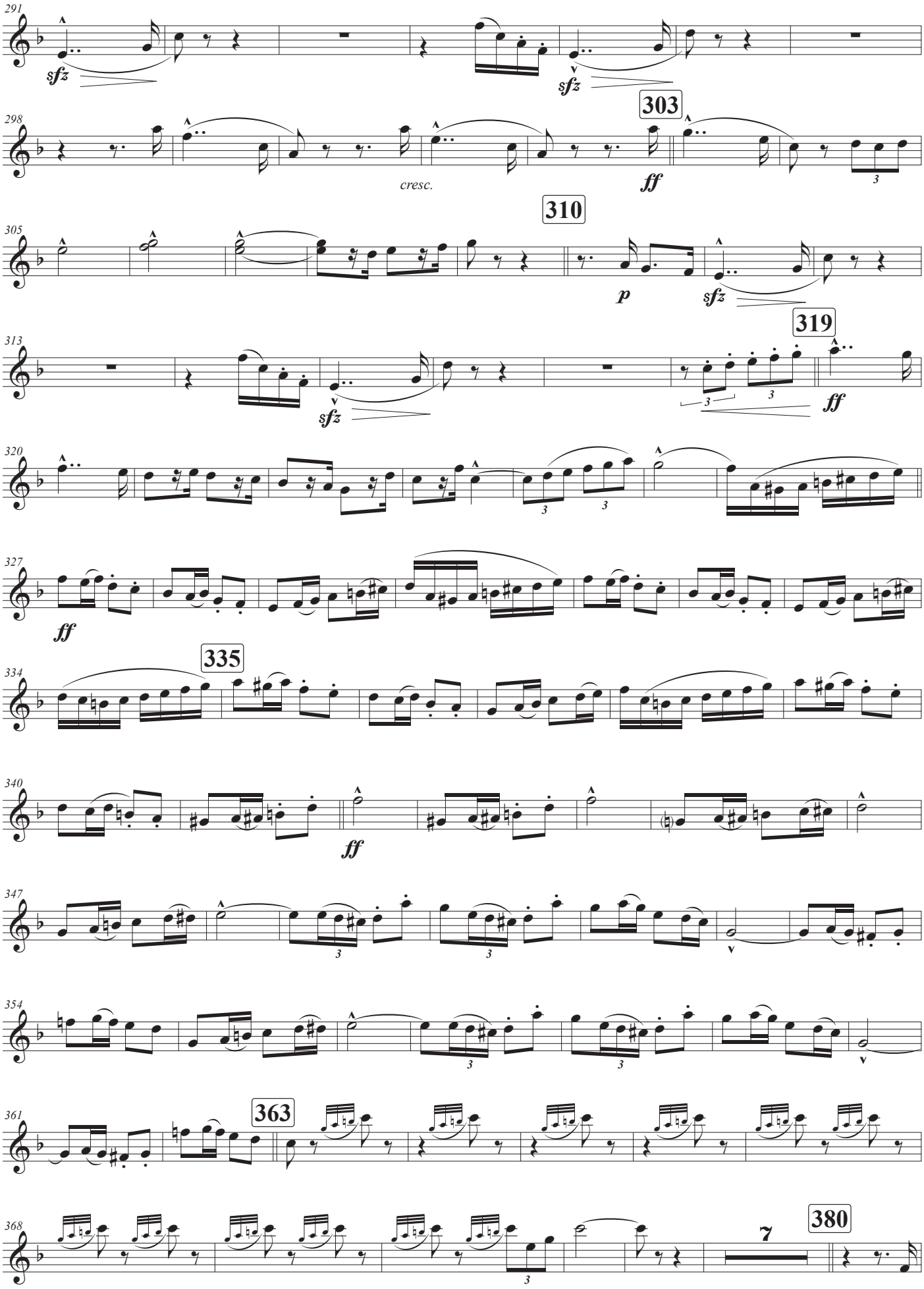
291
sfz
sfz
303
298
cresc.
ff
310
305
p
sfz
319
313
sfz
3
3
ff
320
3
3
327
ff
335
334
340
ff
347
3
3
354
3
3
363
361
368
3
7
380

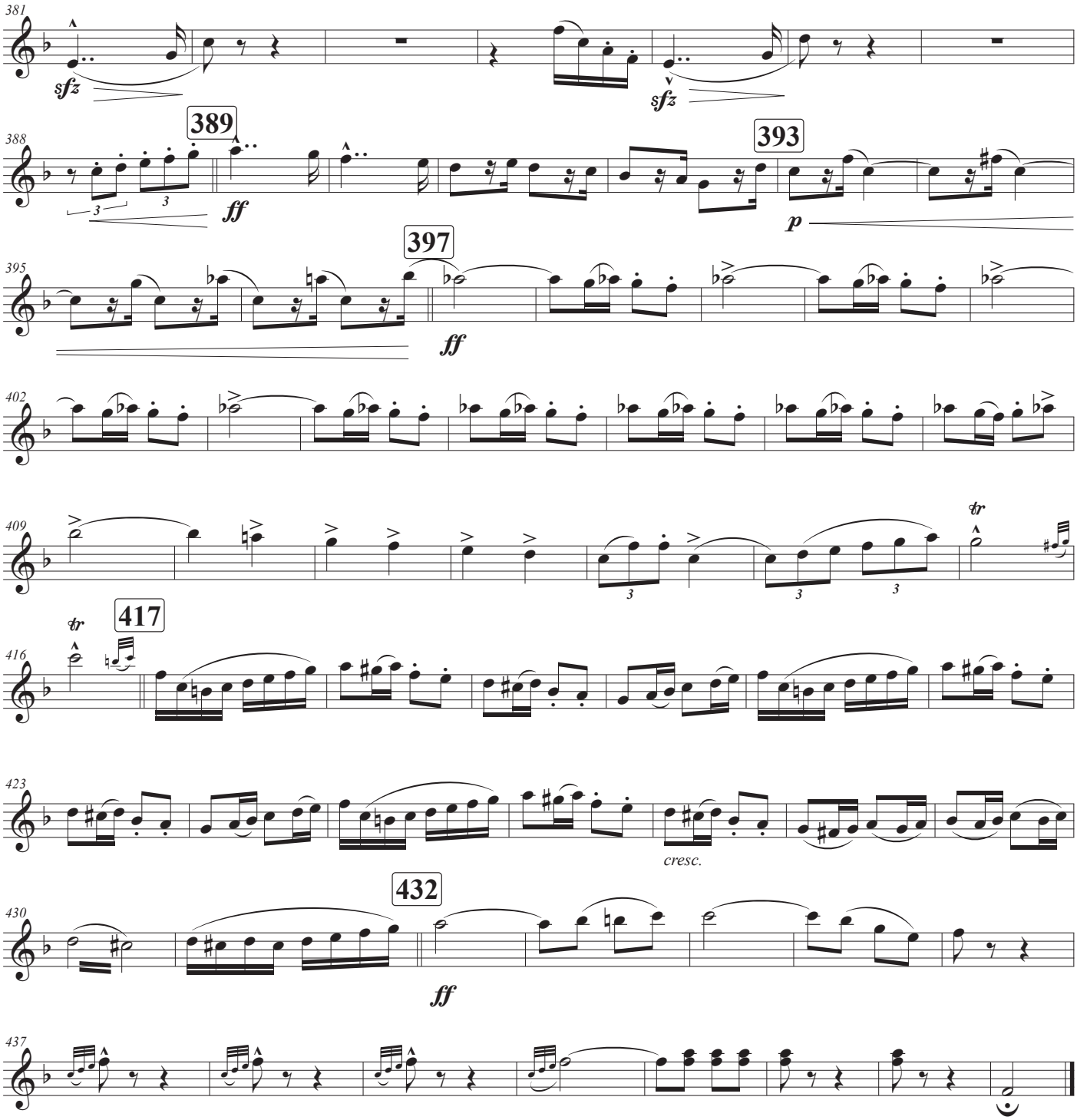
381
sfz
sfz
389
388
ff
393
p
397
395
ff
402
409
tr
417
tr
416
423
cresc.
432
430
ff
437

Clarinetes 2-3 en si♭

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

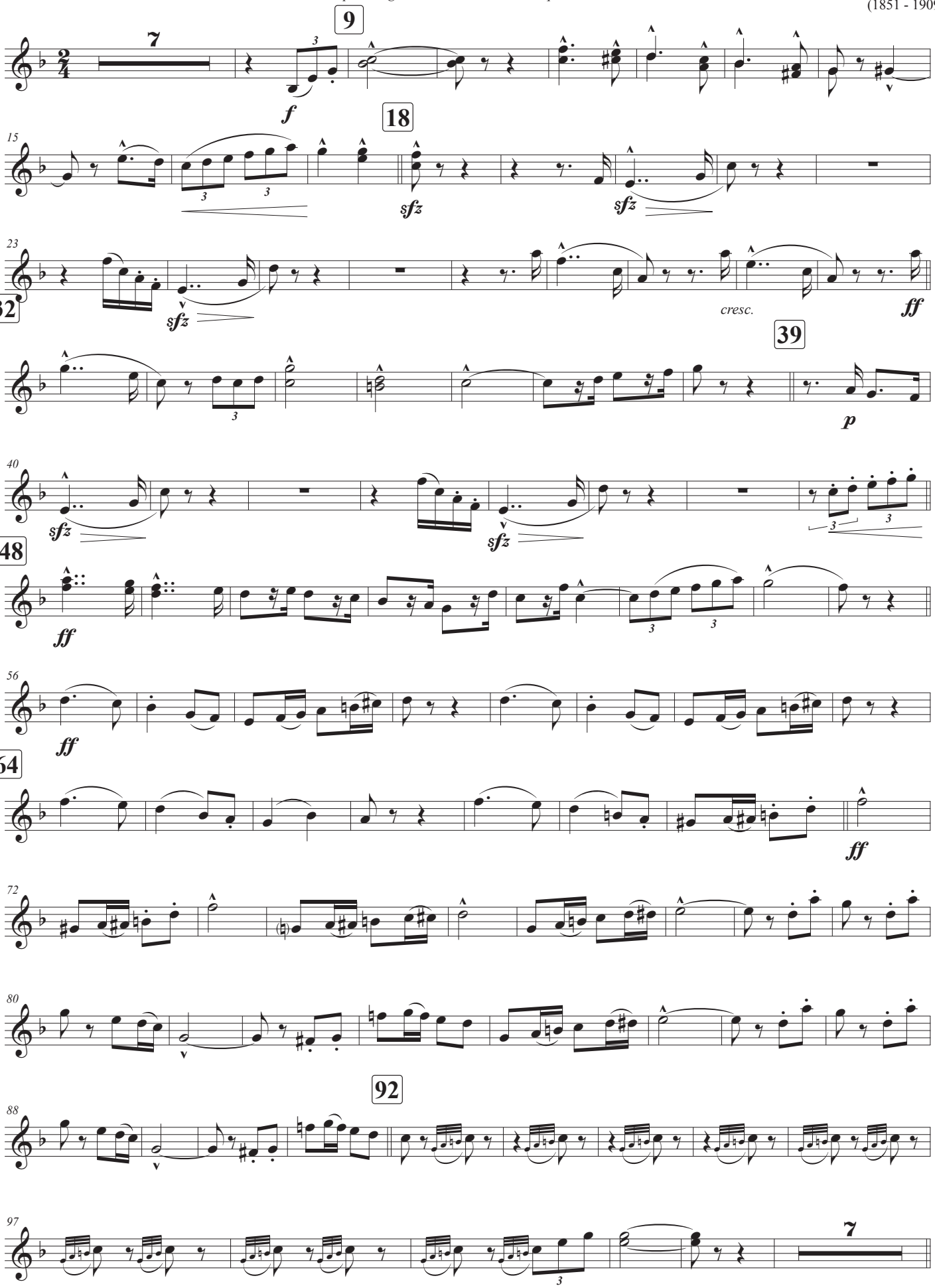

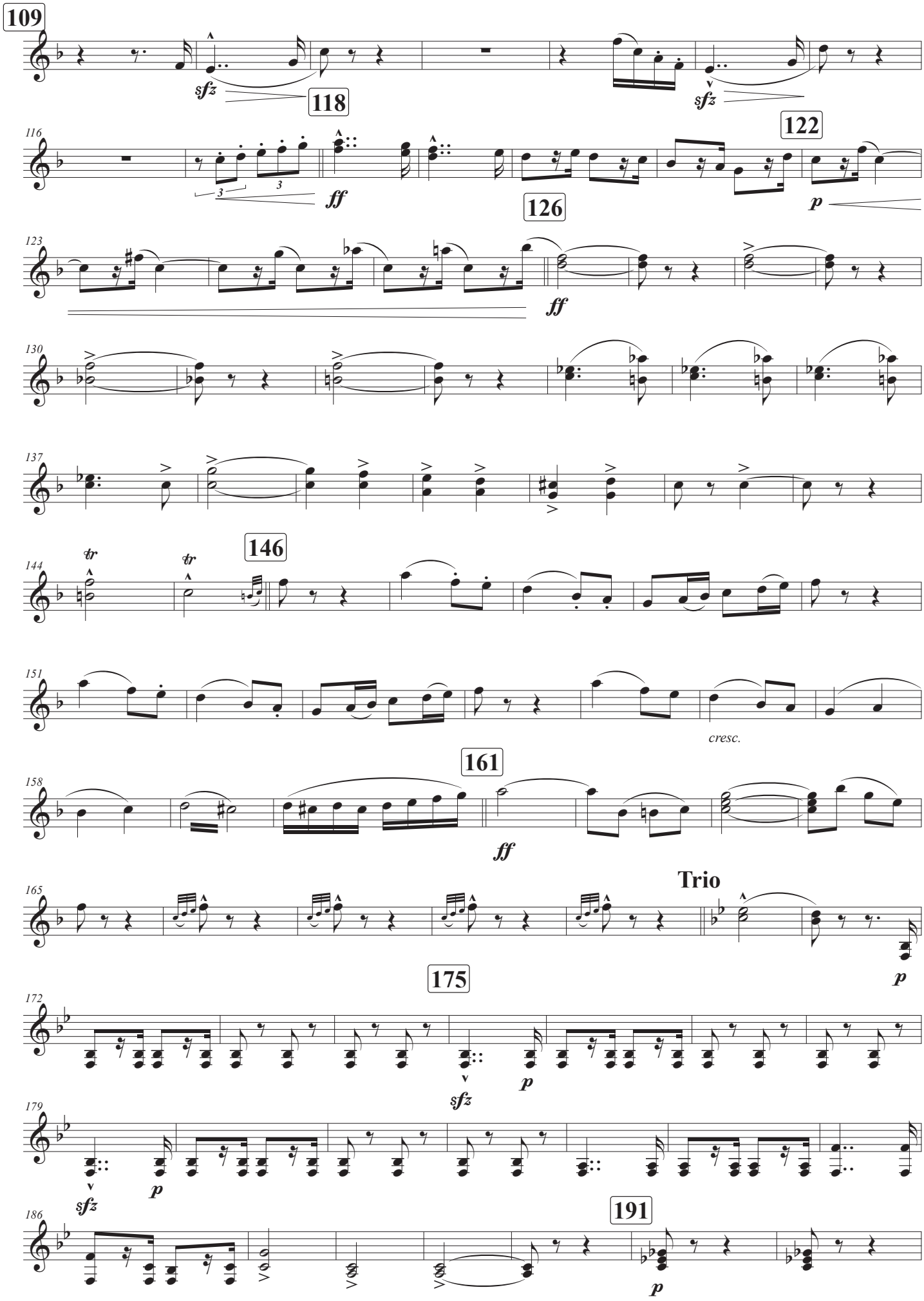
109
sfz
118
sfz
116
122
ff
126
p
123
ff
130
137
146
tr
tr
144
151
cresc.
161
158
ff
Trio
165
175
p
172
sfz
p
179
sfz
p
186
191
p

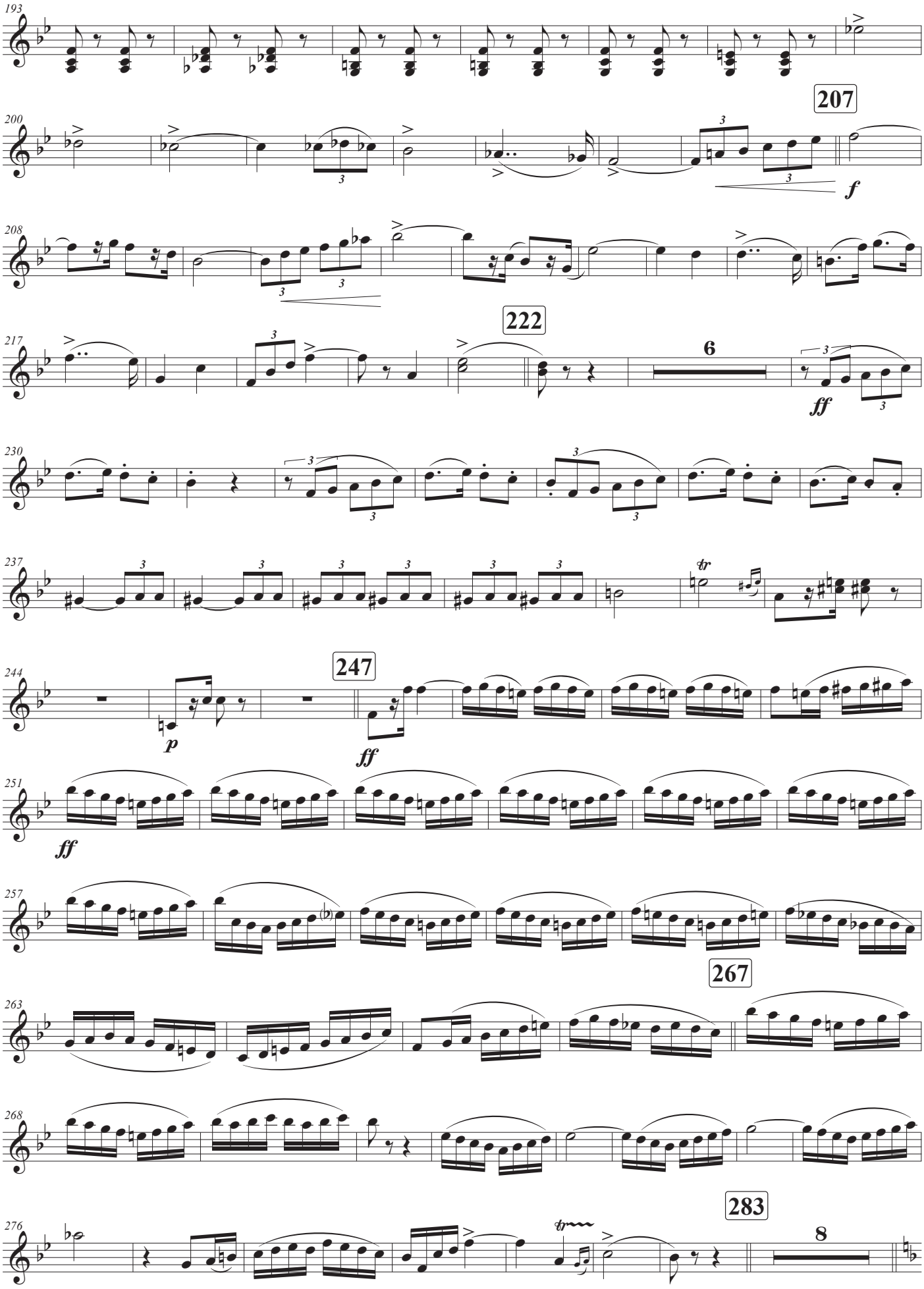
193
207
200
f
208
222
217
6
ff
230
237
tr
247
244
p
ff
251
ff
257
267
263
268
283
276
8

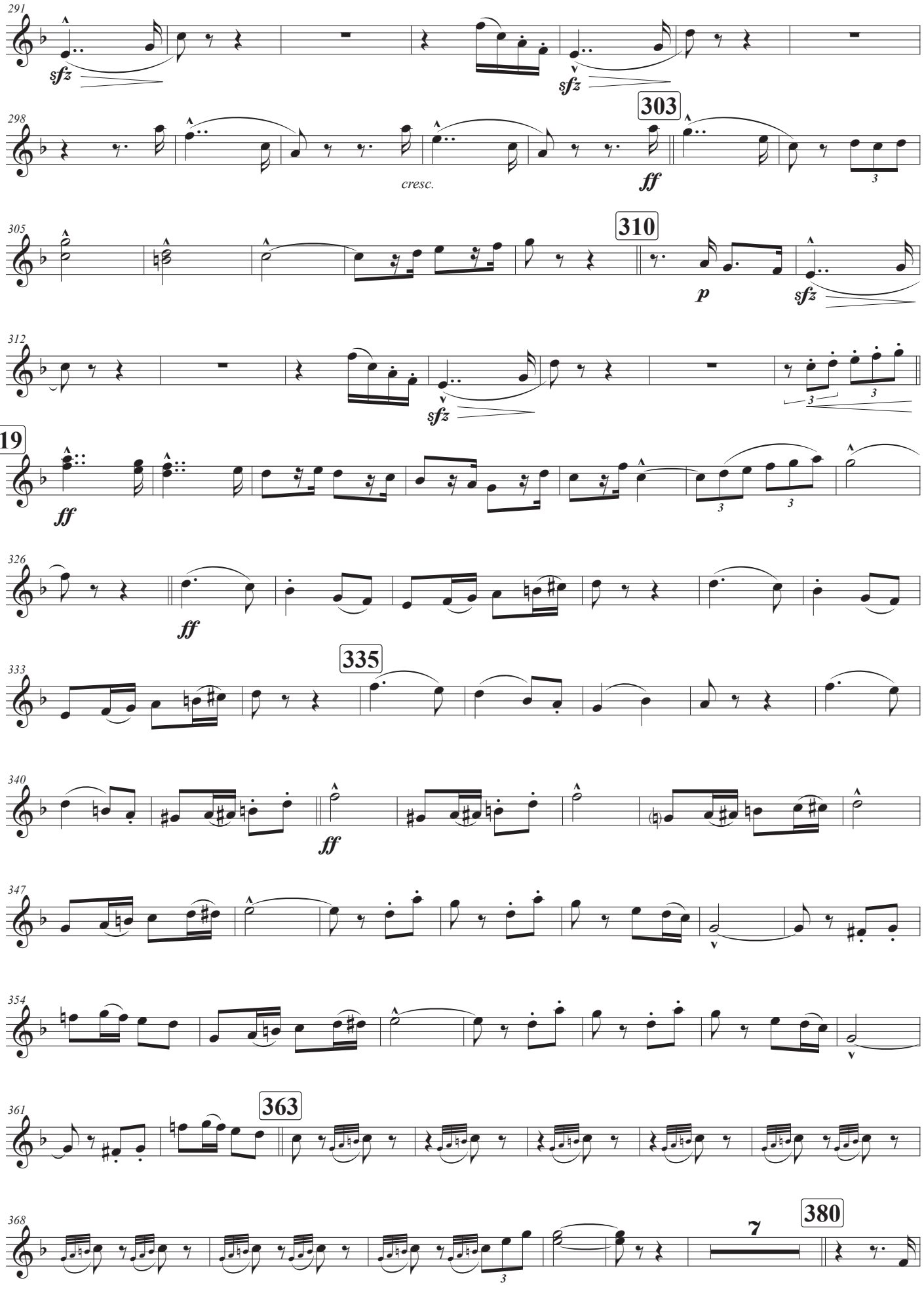
291
sfz
sfz
303
298
cresc.
ff
3
310
305
p
sfz
312
sfz
3
3
319
ff
3
3
326
ff
335
333
340
ff
347
354
363
361
380
368
7
3

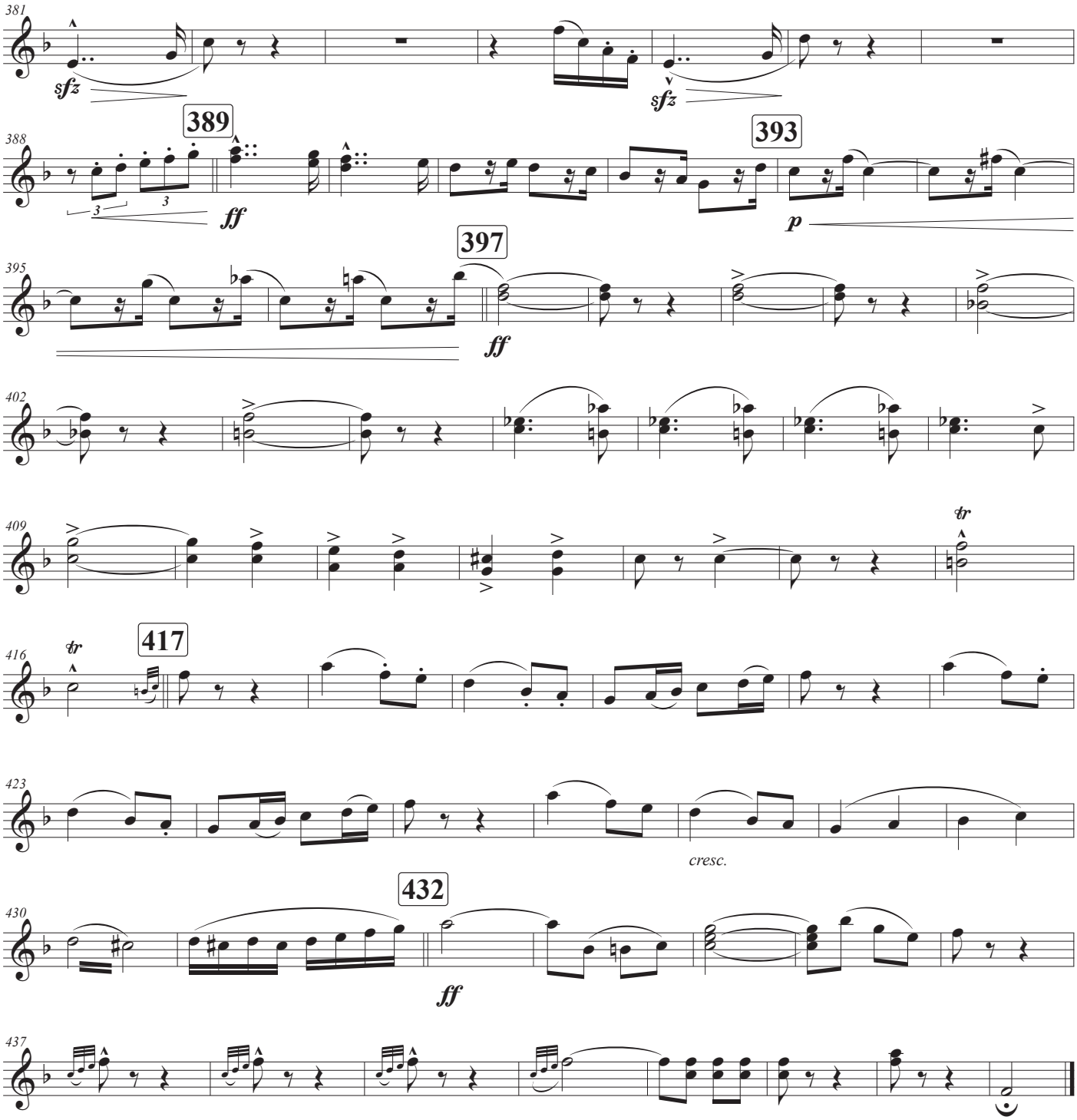
381
sfz
sfz
389
388
3
3
ff
393
p
397
395
ff
402
409
tr
417
416
tr
423
cresc.
432
430
ff
437

Clarinete bajo

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

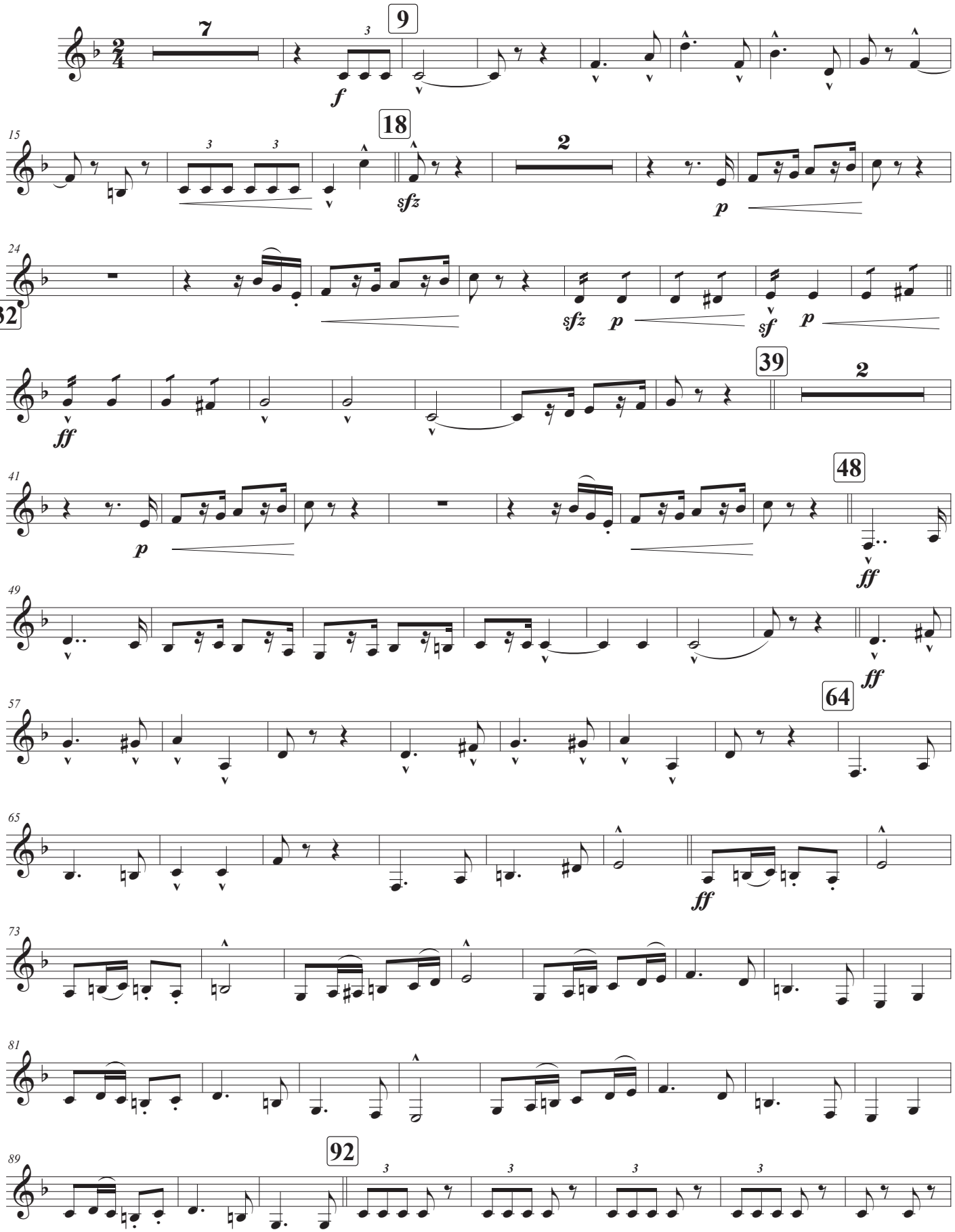

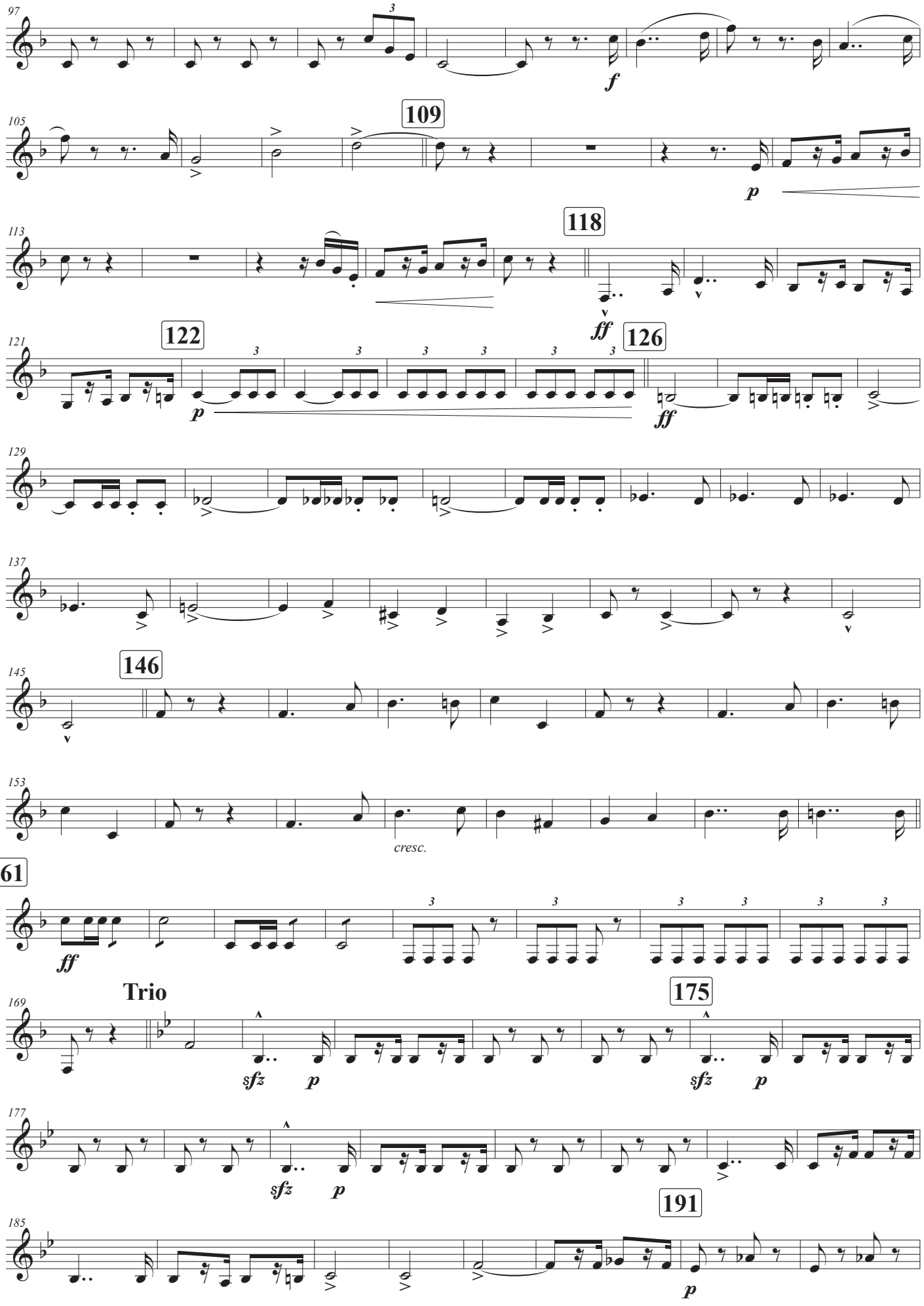
97
f
105
109
p
113
118
ff
121
122
p
126
ff
129
137
145
146
153
cresc.
161
ff
Trio
169
175
sfz
p
177
sfz
p
185
191
p

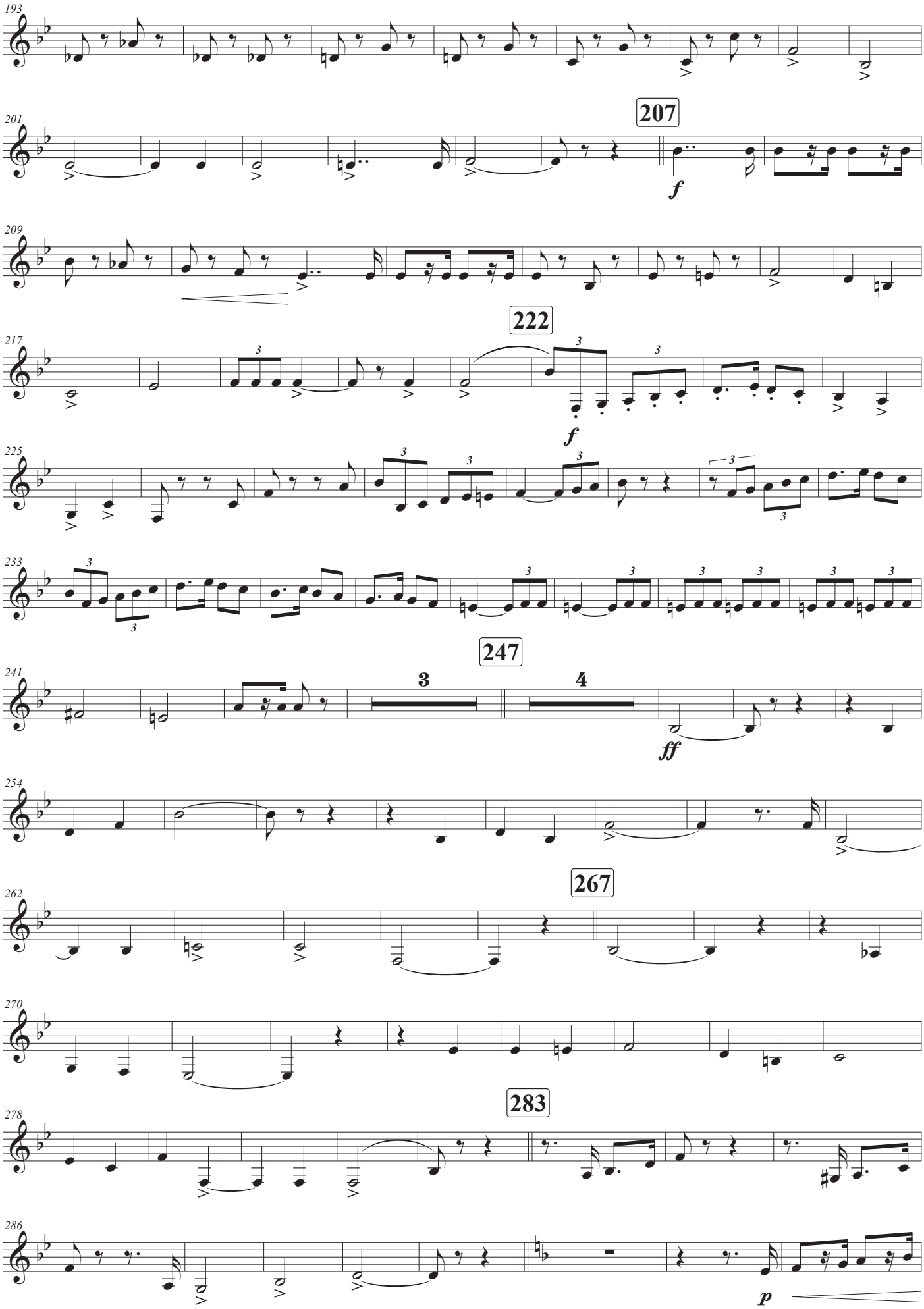
193
201
207
f
209
222
217
f
225
233
247
241
3
4
ff
254
267
262
270
283
278
286
p

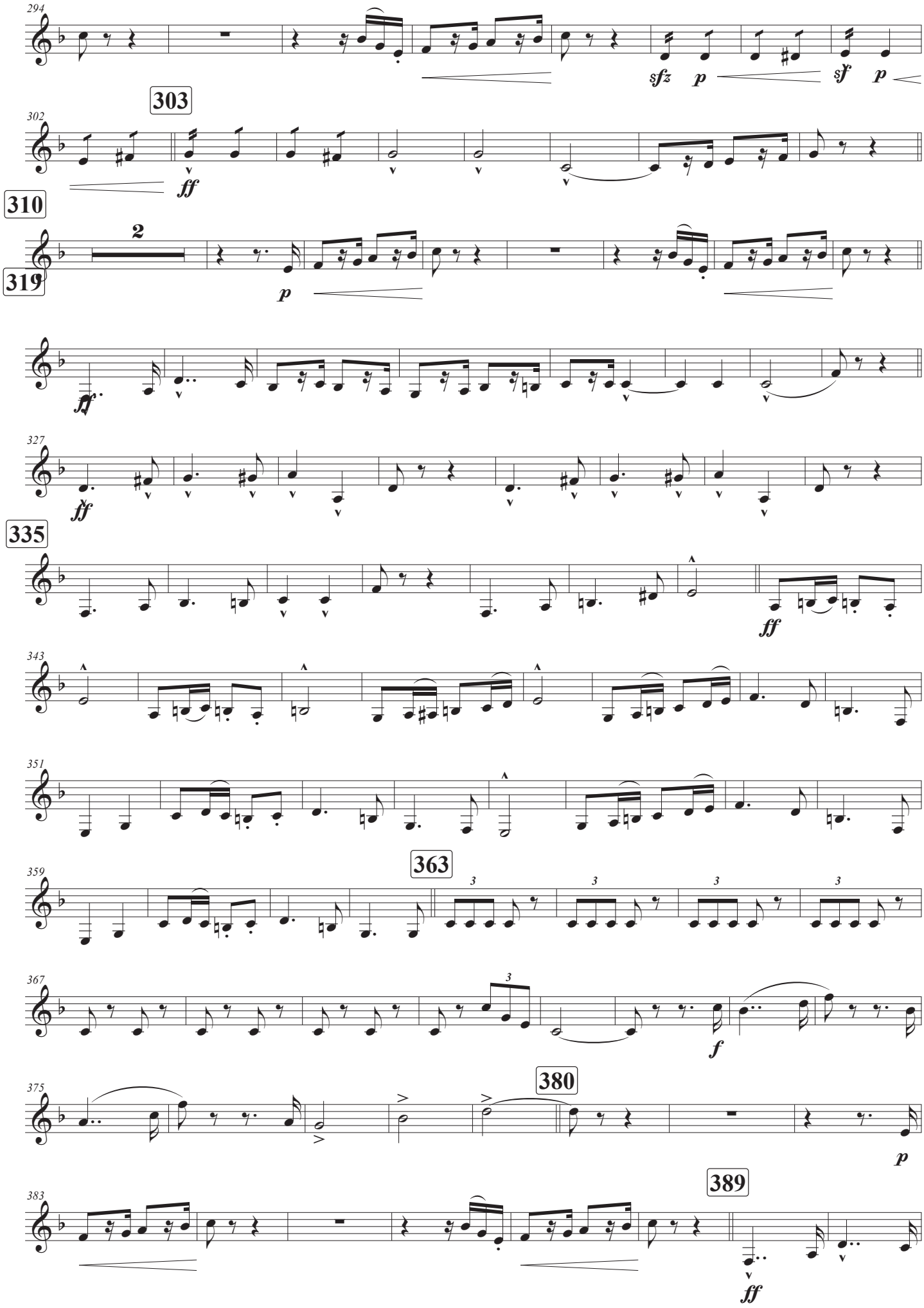
294
sfz
p
sf
p
303
302
ff
310
2
319
p
ff
327
ff
335
ff
343
351
363
359
3
367
f
380
375
p
389
383
ff

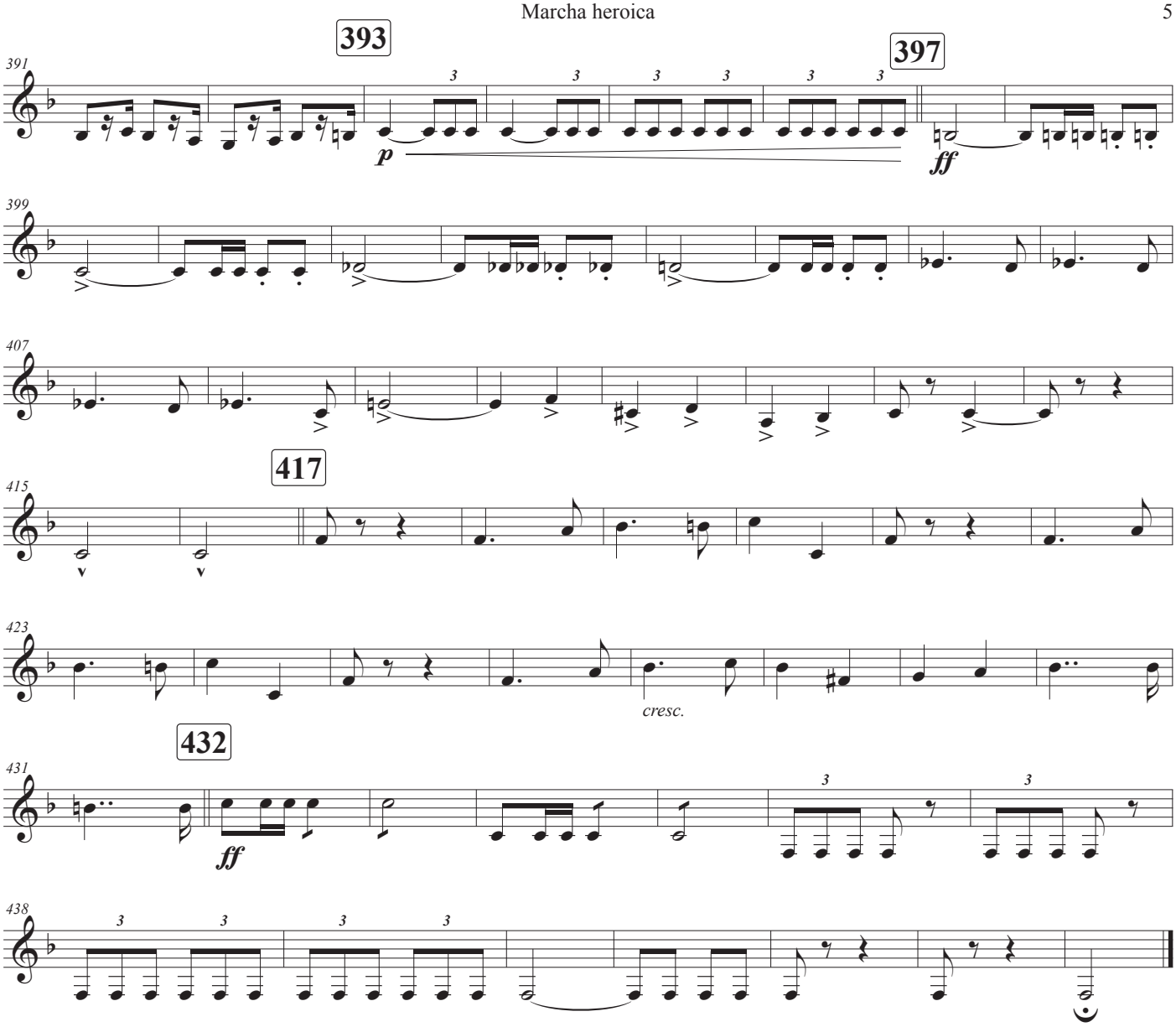
393
397
391
p
ff
399
407
417
415
423
cresc.
432
431
ff
438

Saxofón alto 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

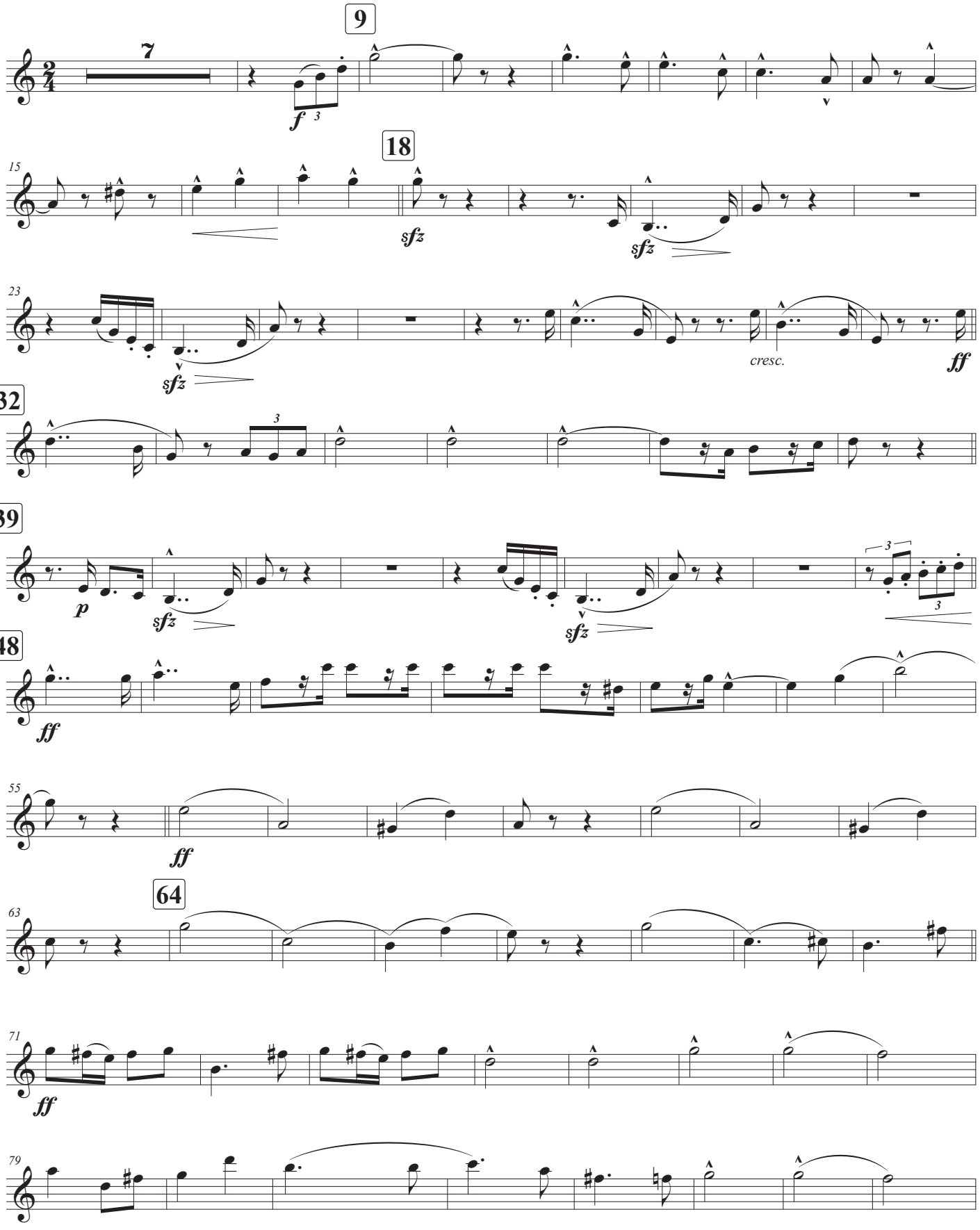

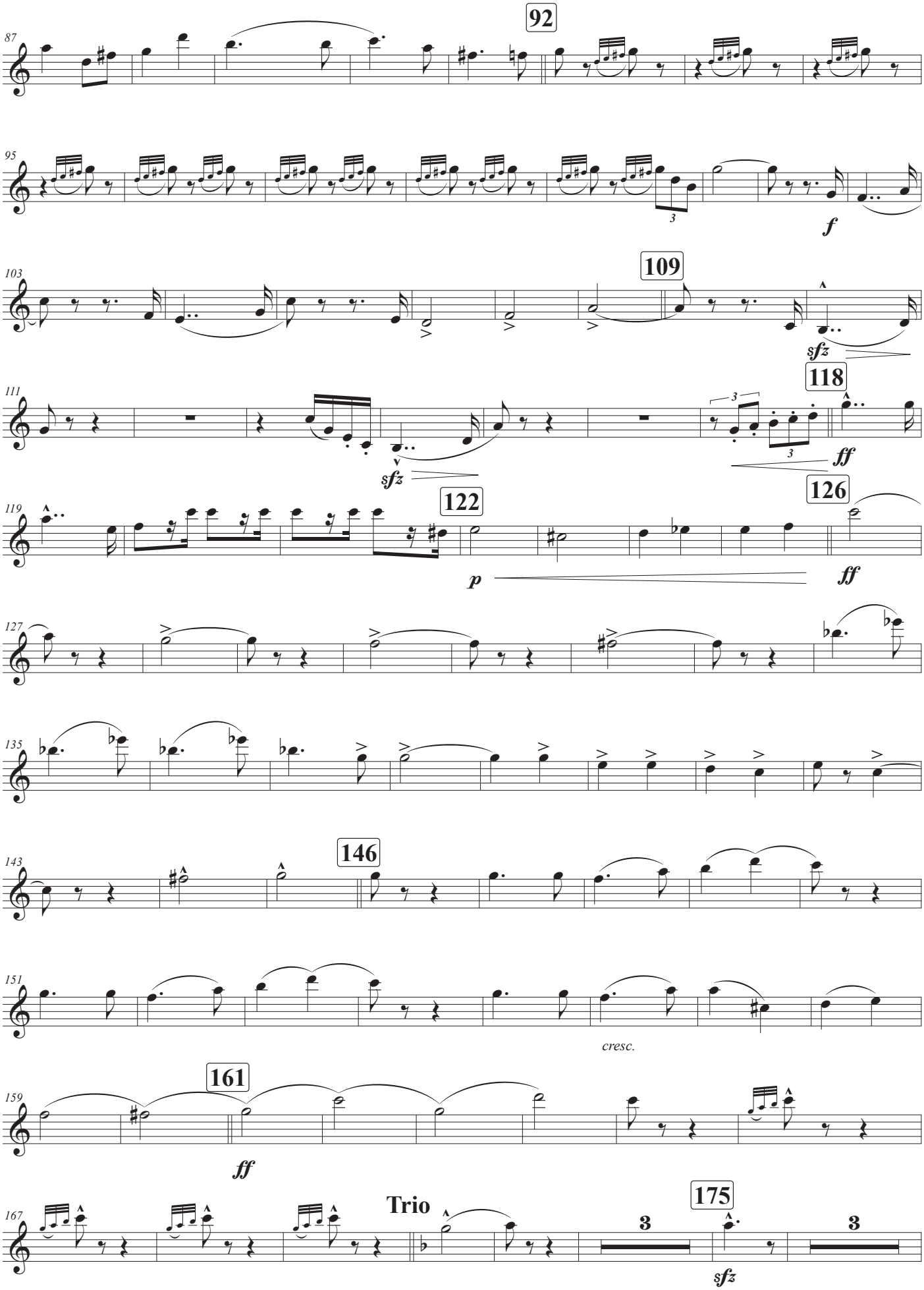
92
87
95
3
f
103
109
sfz
111
118
3
3
sfz
ff
119
122
126
p
ff
127
135
143
146
151
cresc.
159
161
ff
167
Trio
175
3
3
sfz

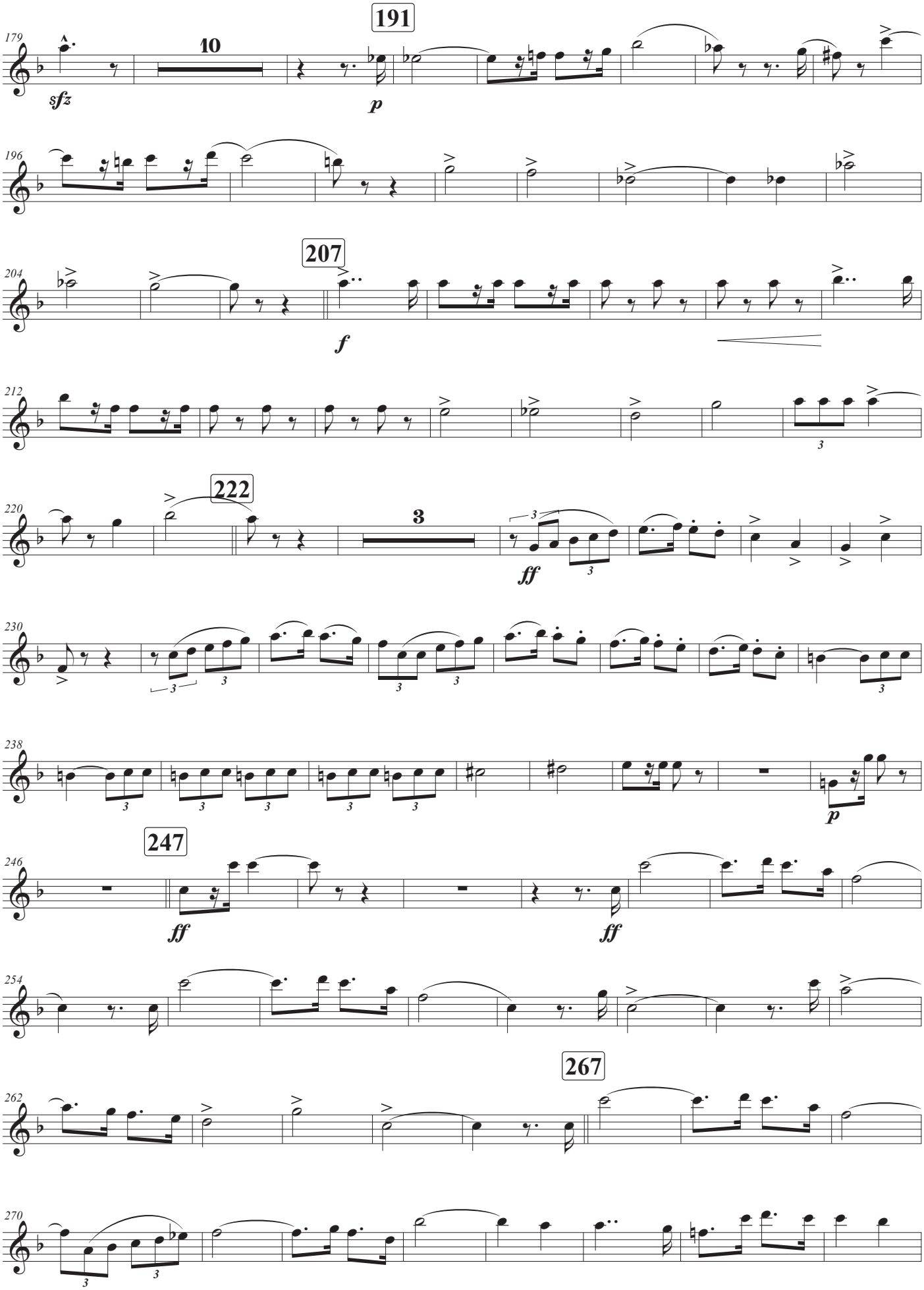
191
179
10
sfz
p
196
207
204
f
212
222
220
3
ff
230
238
p
247
246
ff
ff
254
267
262
270

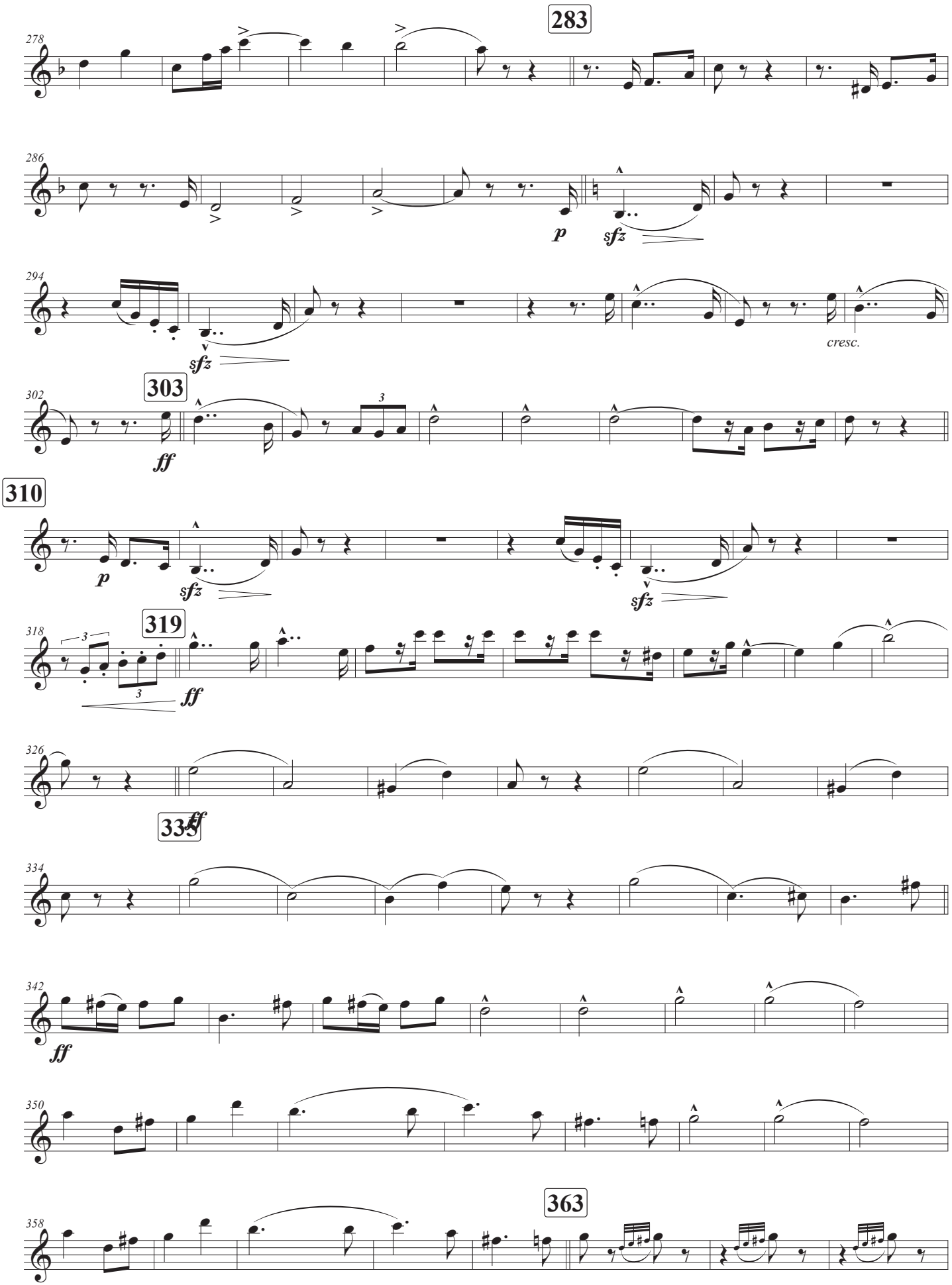
283
278
286
p
sfz
294
sfz
cresc.
303
302
ff
310
p
sfz
sfz
319
318
ff
326
335
ff
334
342
ff
350
363
358

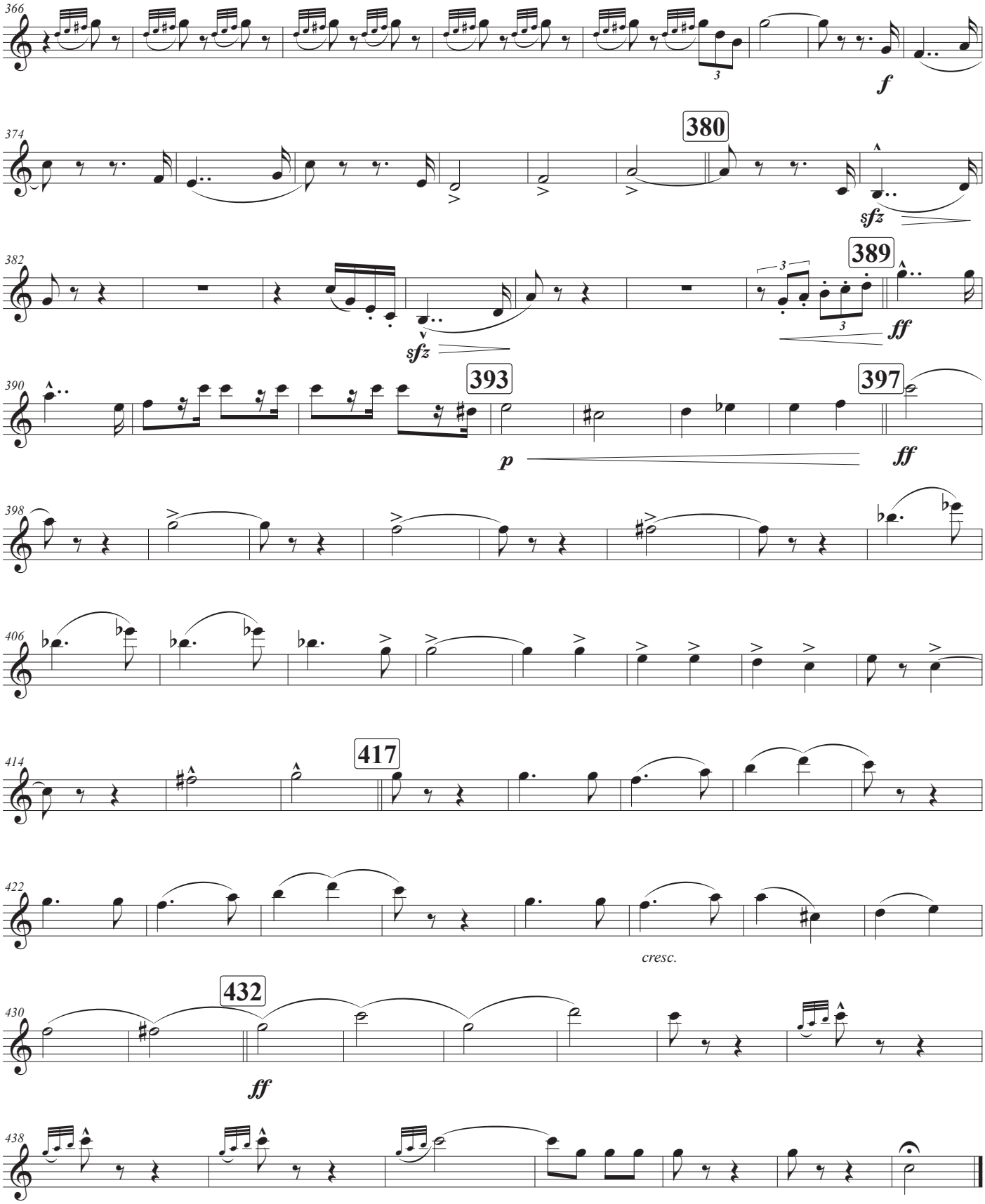
366
f
374
380
sfz
382
sfz
389
ff
390
393
p
397
ff
398
406
414
417
422
cresc.
430
432
ff
438

Saxofón alto 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

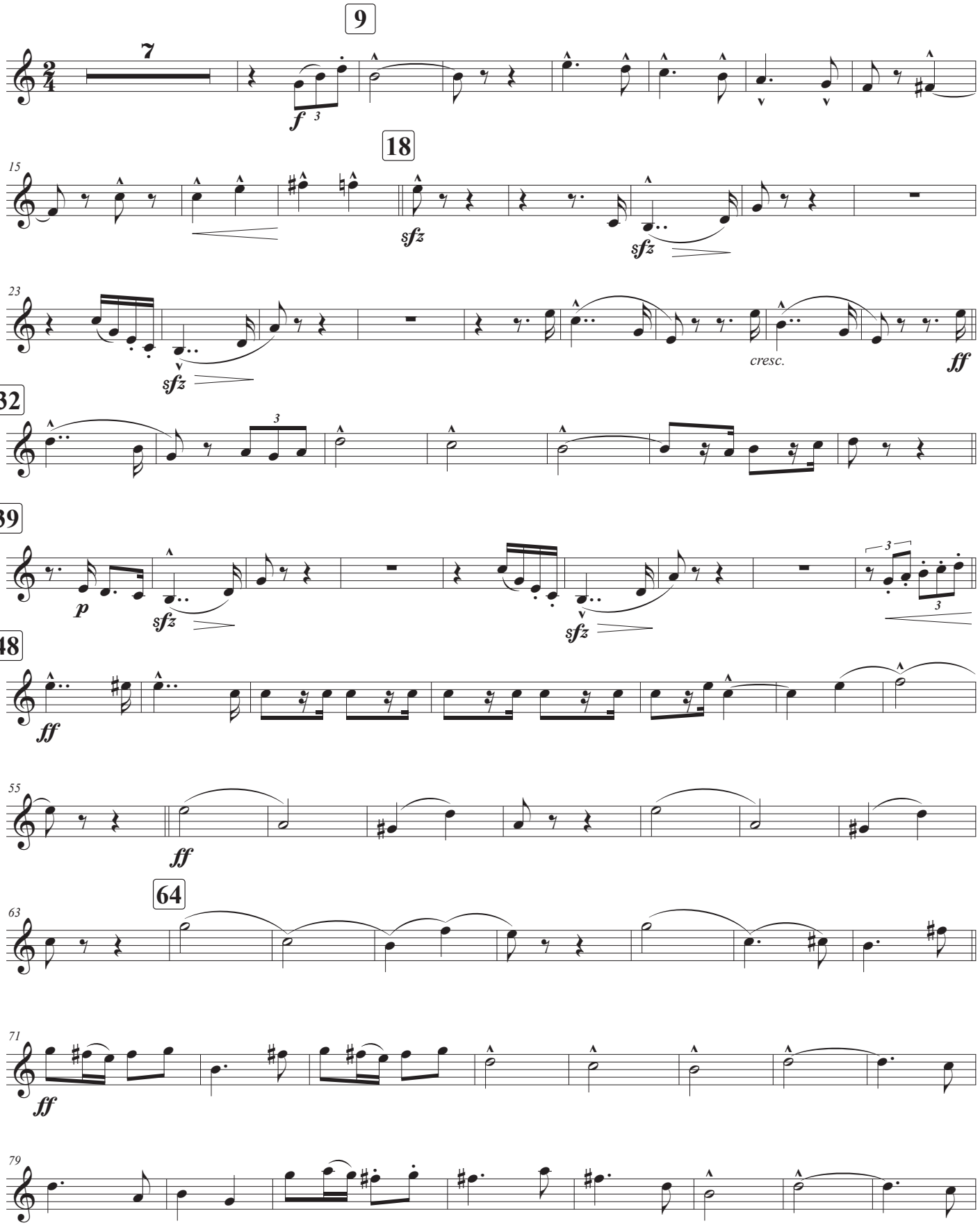

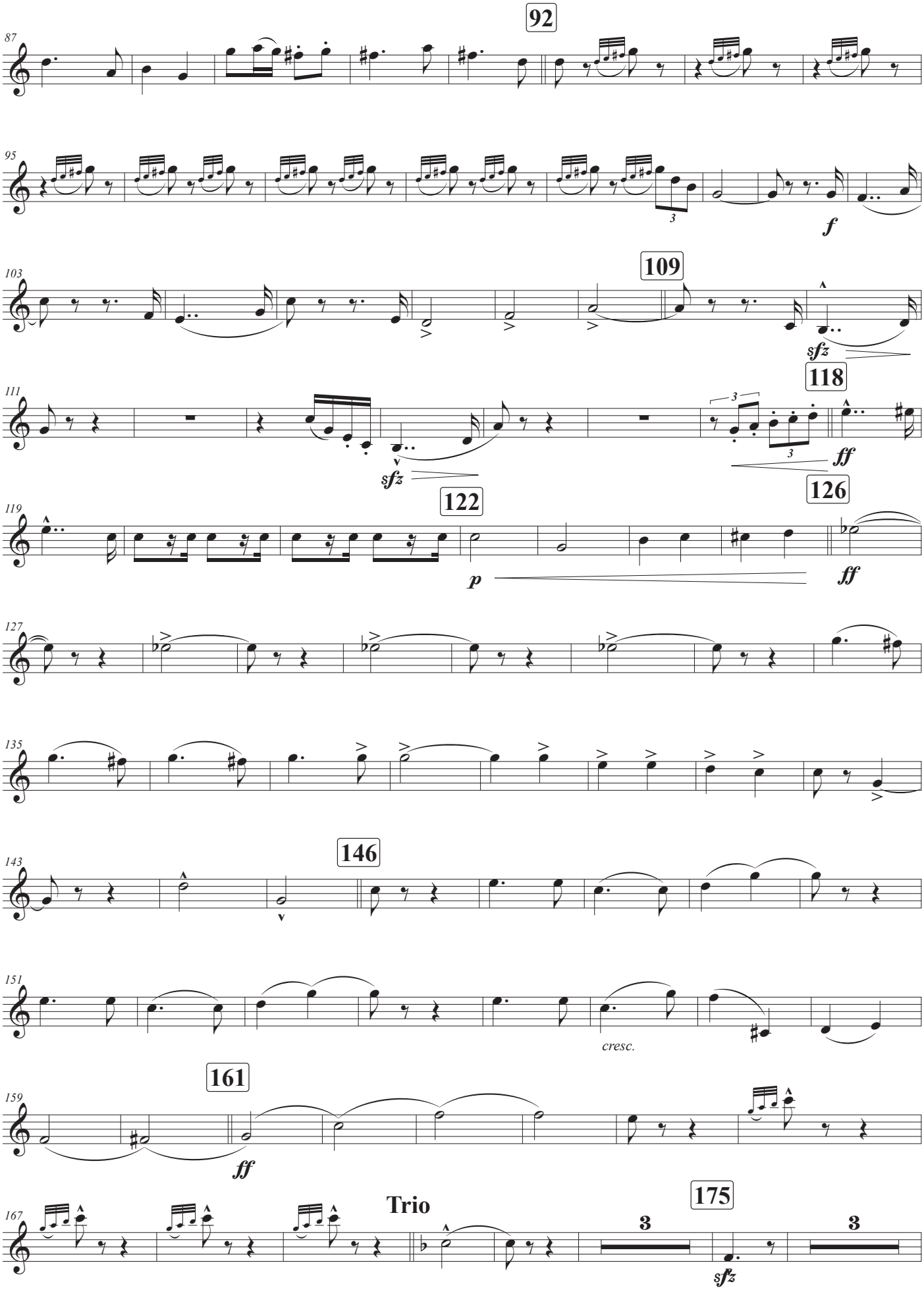
92
87
95
3
f
109
103
sfz
118
111
3
3
sfz
ff
126
122
119
p
ff
127
135
146
143
151
cresc.
161
159
ff
Trio
175
167
3
3
sfz

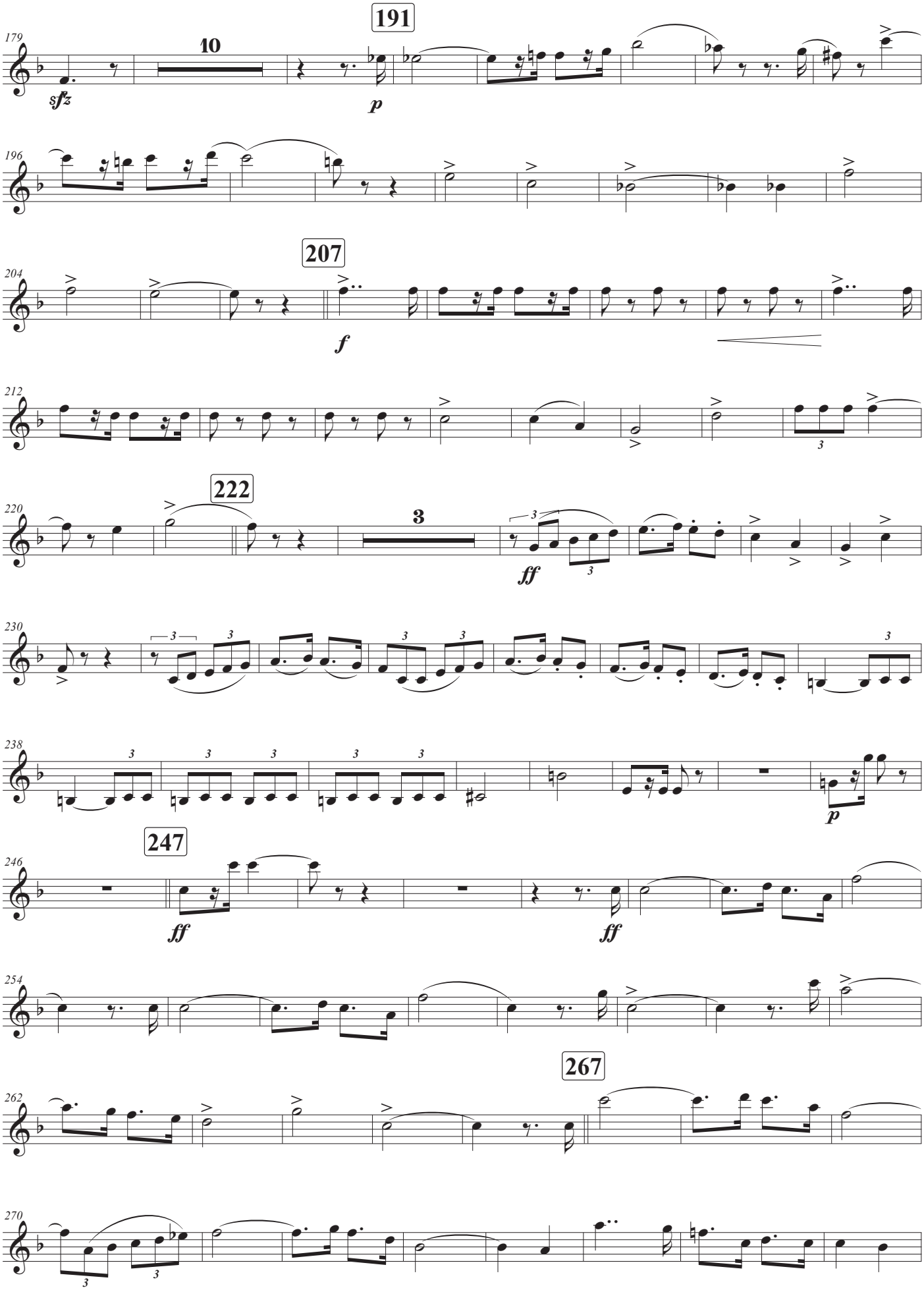
191
179
10
sfz
p
196
207
204
f
212
222
220
3
ff
230
238
p
247
246
ff
ff
254
267
262
270

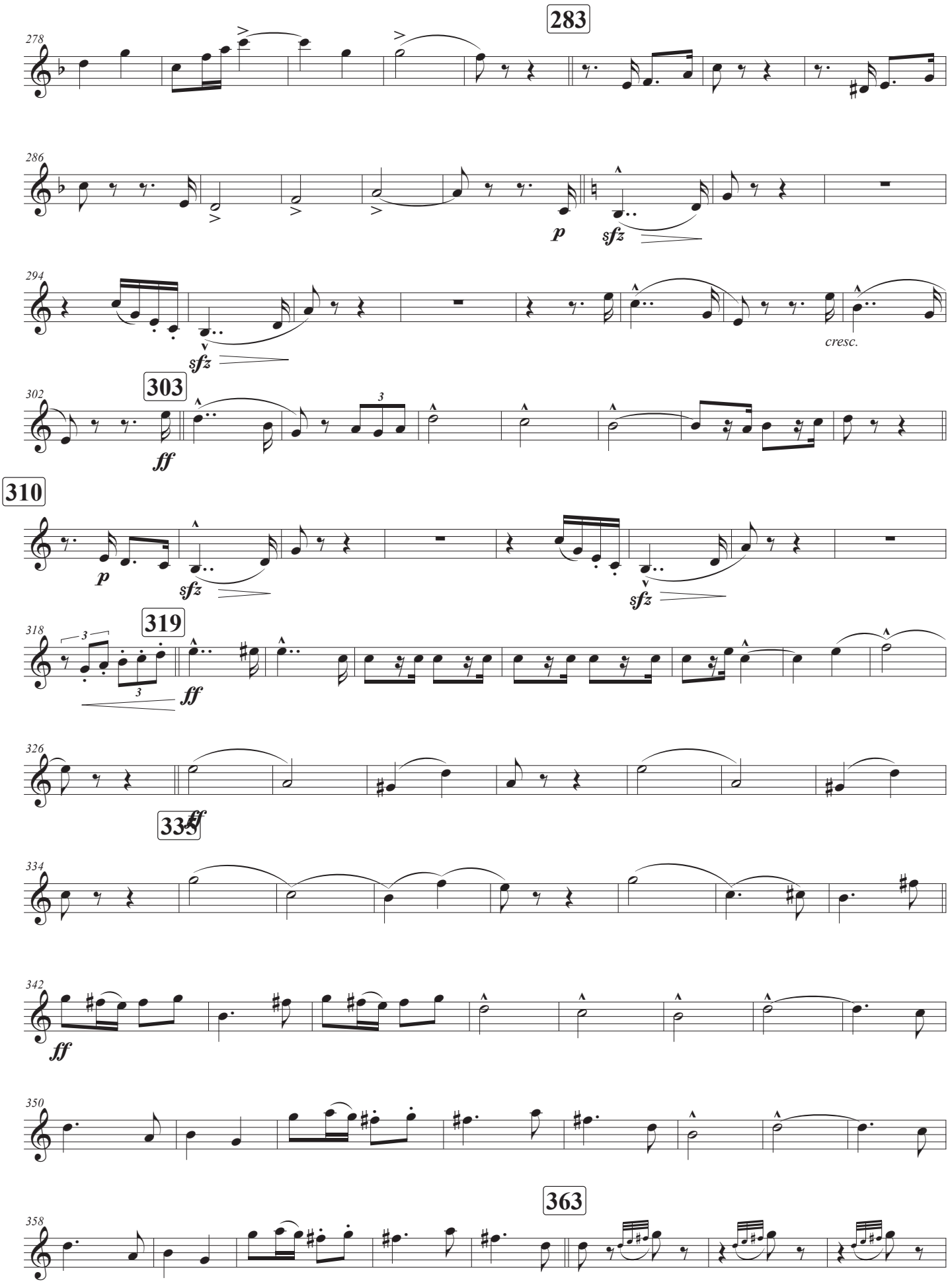
283
278
286
p
sfz
294
sfz
cresc.
303
302
ff
310
p
sfz
sfz
319
318
3
3
ff
326
335
ff
334
342
ff
350
363
358

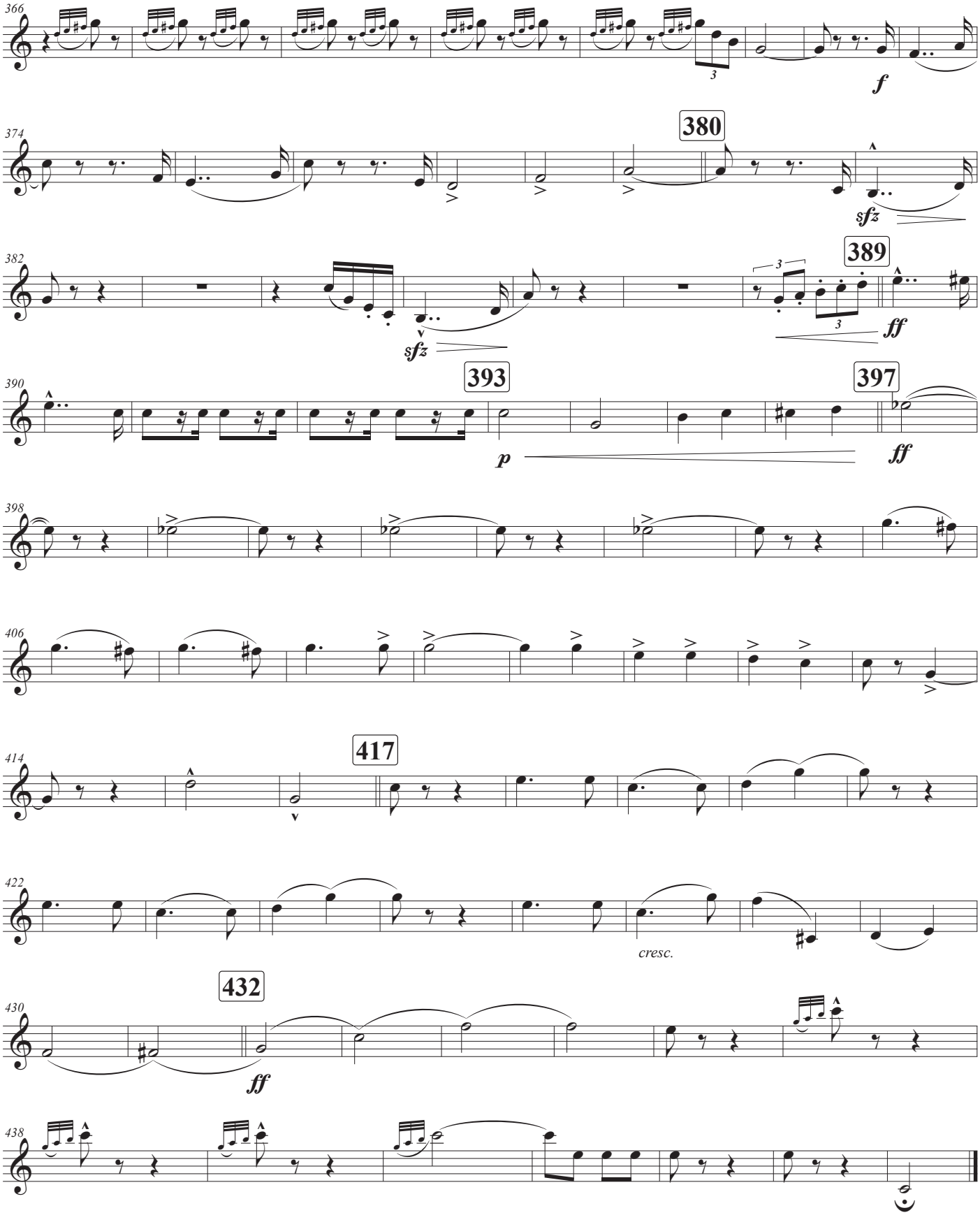
366
f
374
380
sfz
382
389
sfz
ff
390
393
397
p
ff
398
406
414
417
422
cresc.
430
432
ff
438

Saxofón tenor 1

Marcha heroica

Duración aprox.: 7'24"

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

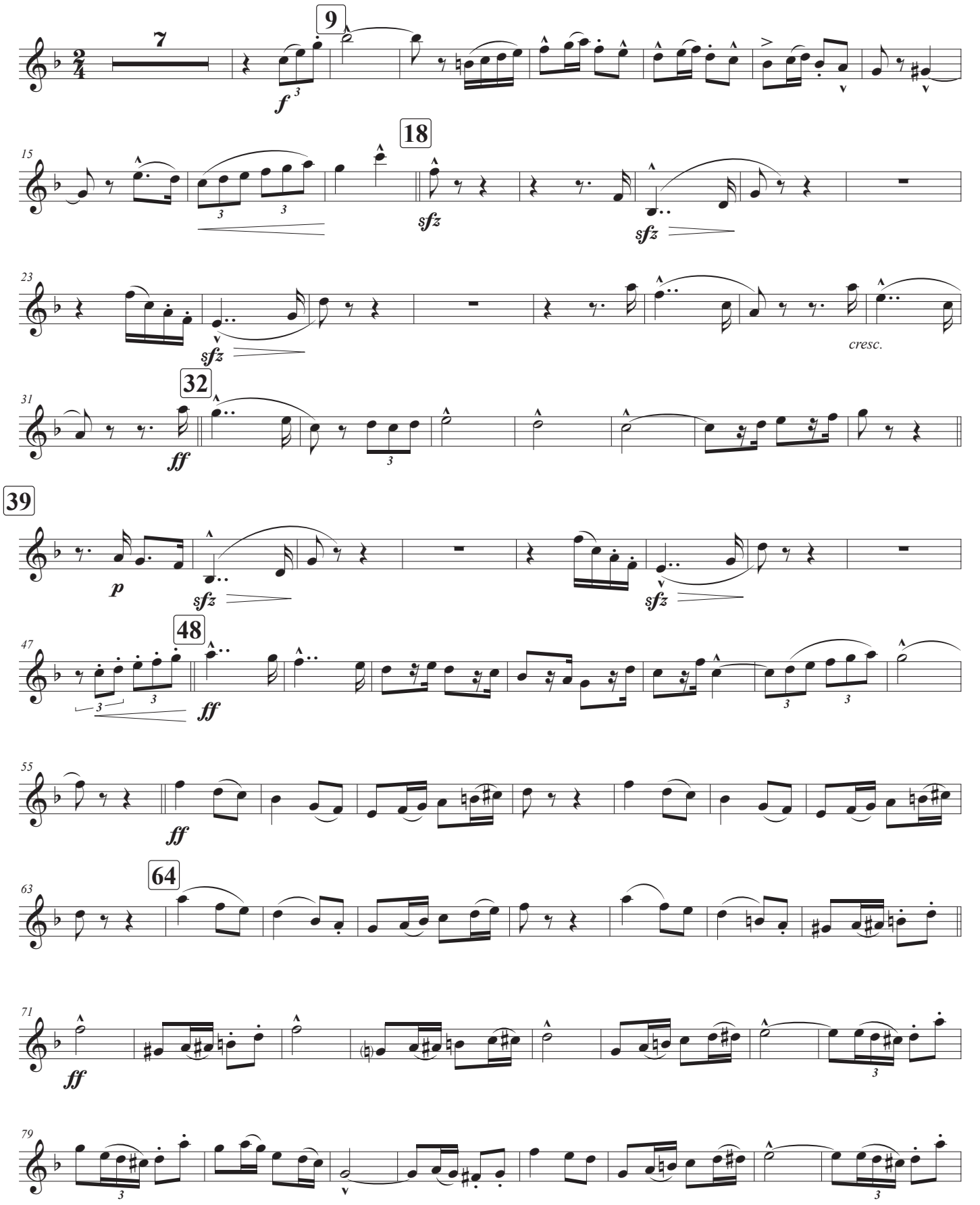

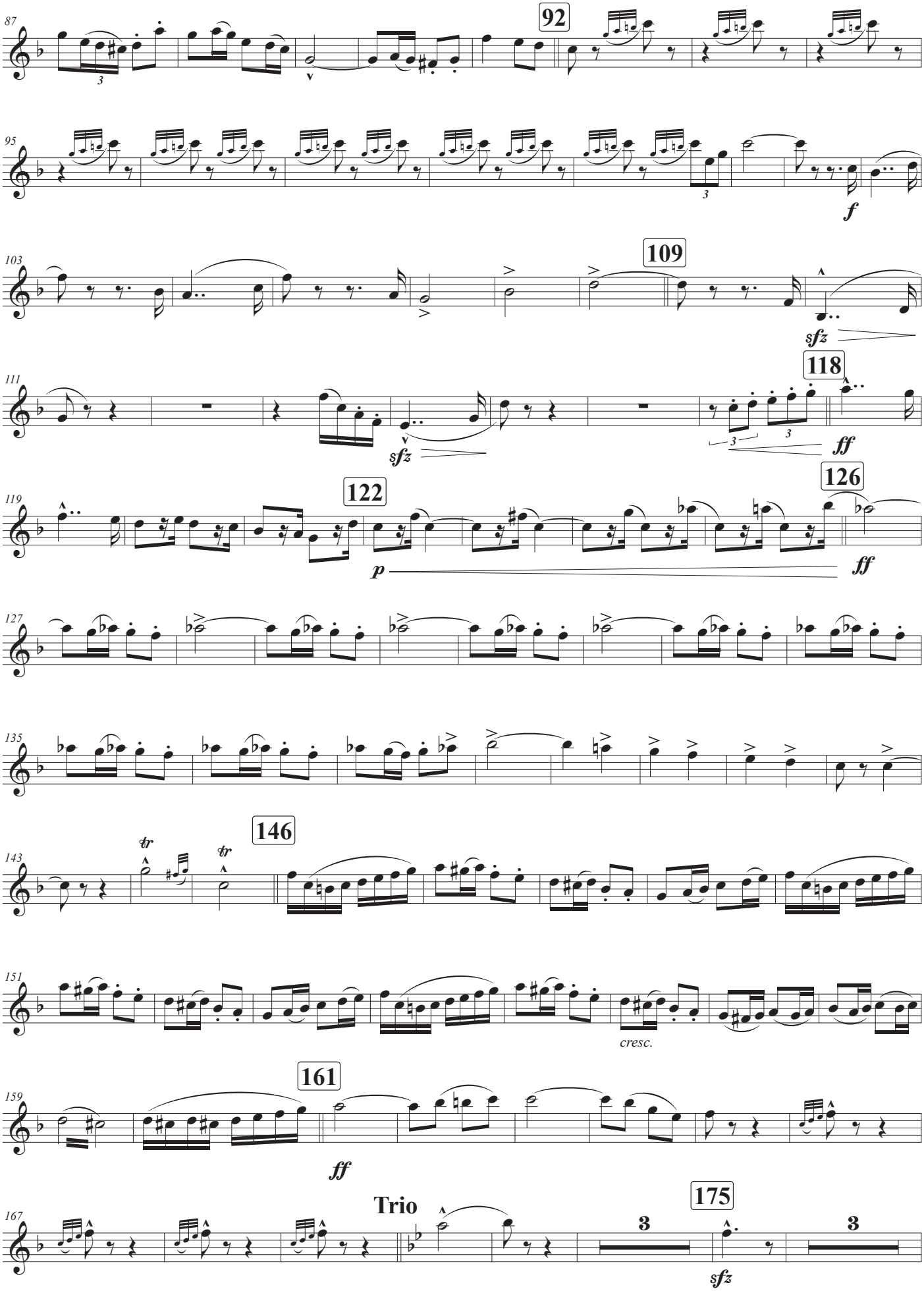
87
92
95
f
103
109
sfz
111
118
sfz
ff
119
122
126
p
ff
127
135
143
146
tr
tr
151
cresc.
159
161
ff
167
Trio
175
3
3
sfz

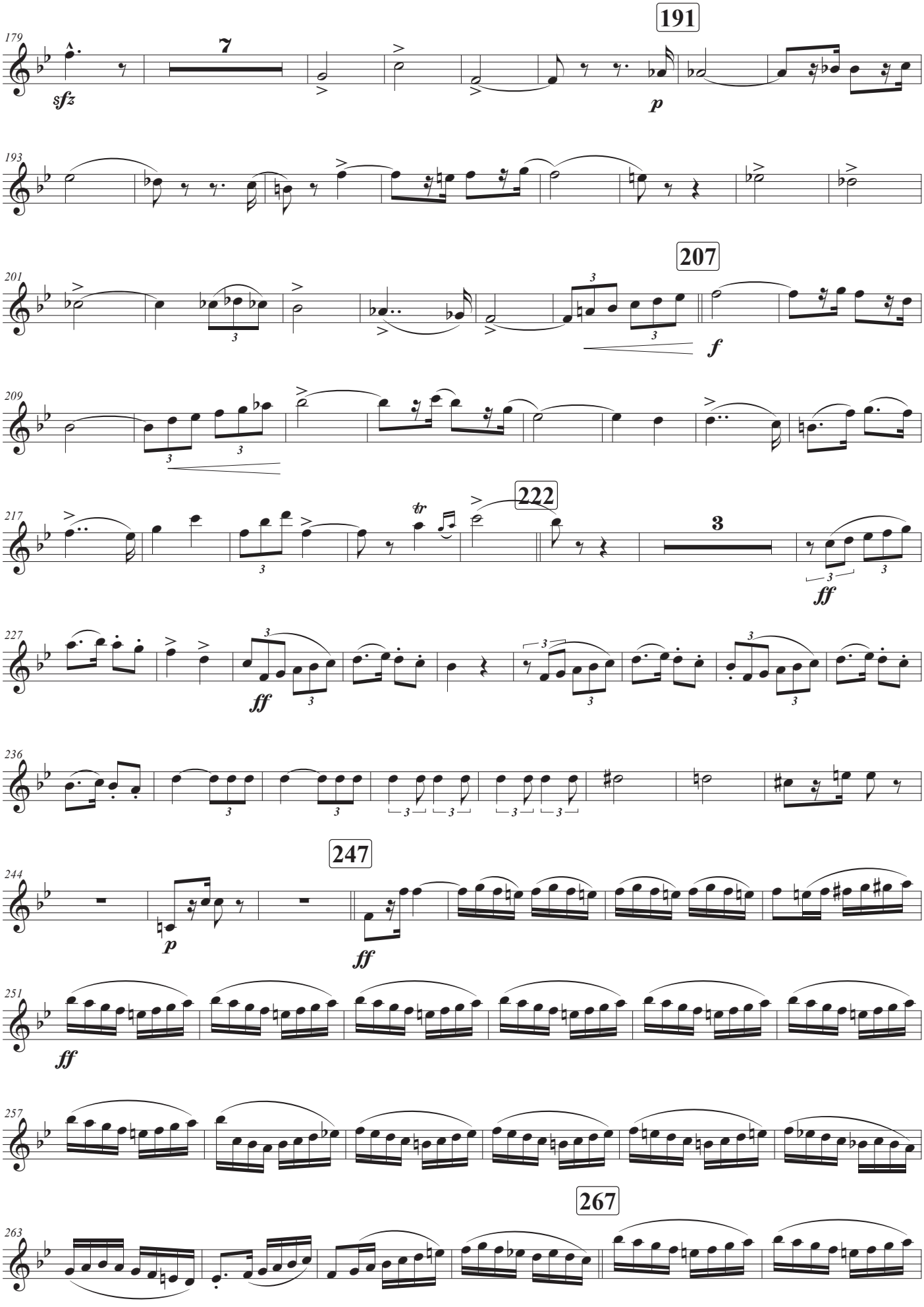
191
179
7
sfz
p
193
207
201
3
f
209
222
217
tr
3
ff
227
ff
236
247
244
p
ff
251
ff
257
267
263

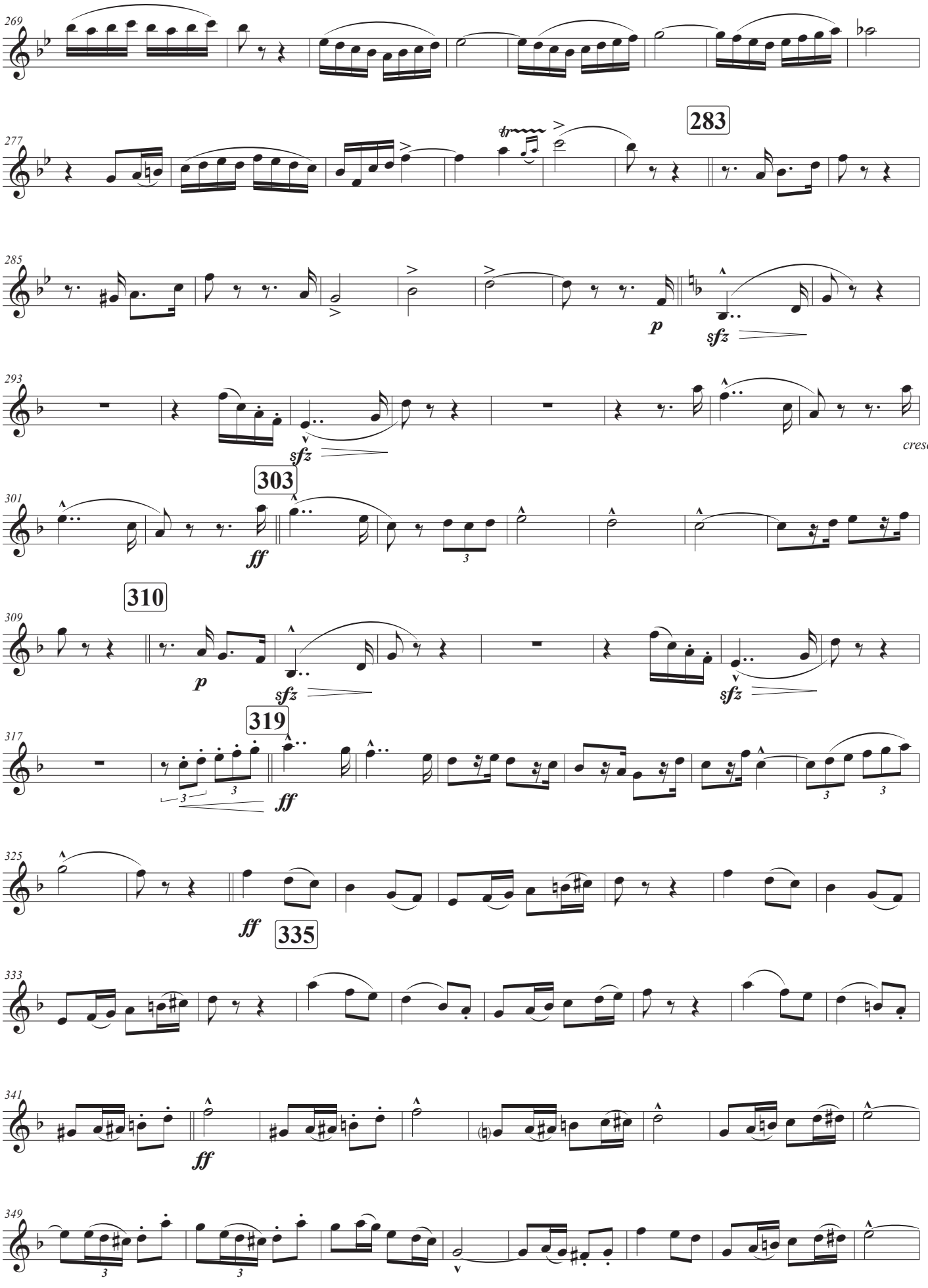
269
277
283
285
p
sfz
293
sfz
cresc.
303
301
ff
310
309
p
sfz
sfz
319
317
ff
325
ff
335
333
341
ff
349

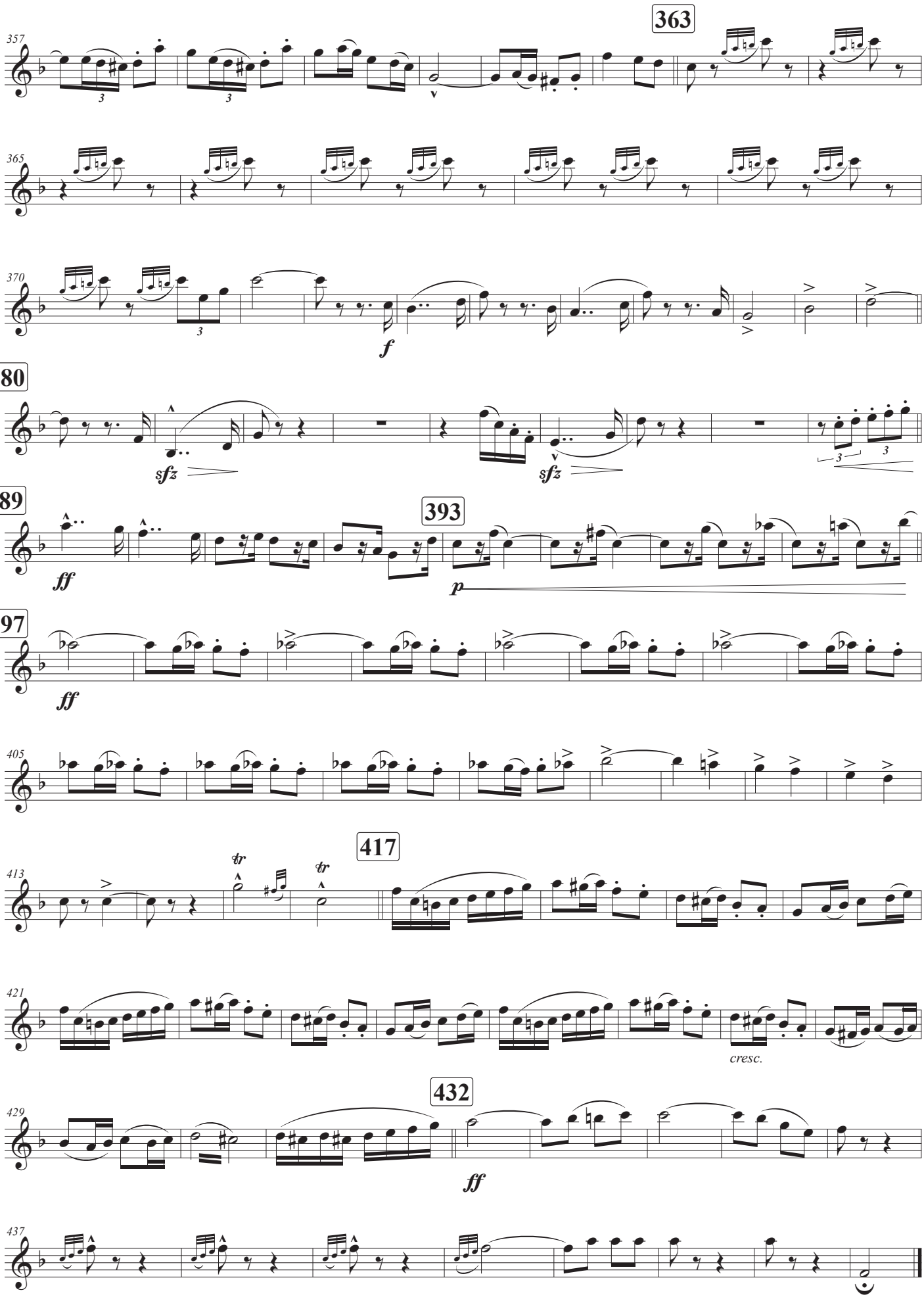
363
357
365
370
f
380
sfz
sfz
389
393
ff
p
397
ff
405
417
413
tr
tr
421
cresc.
432
429
ff
437

Saxofones tenores 1-2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

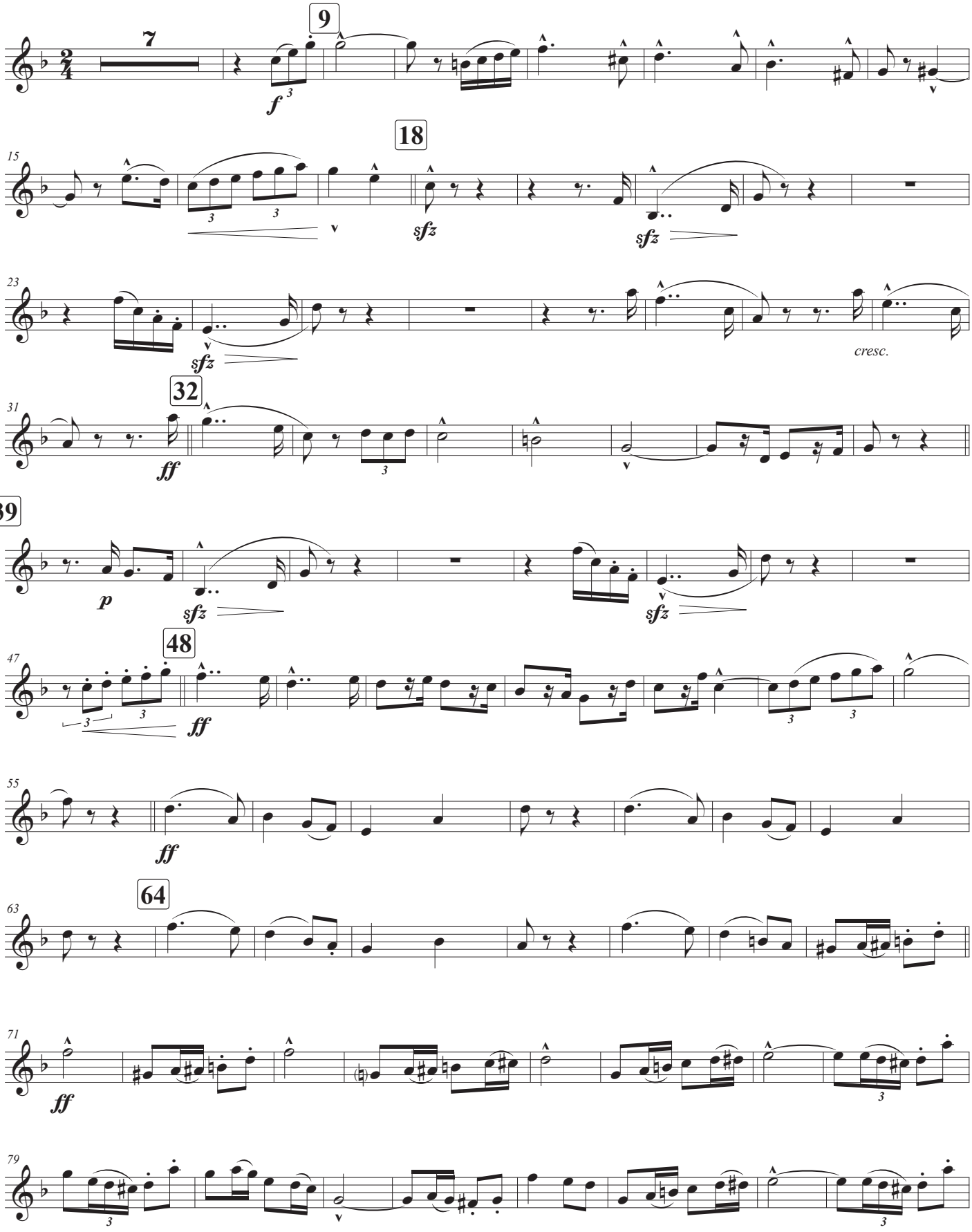

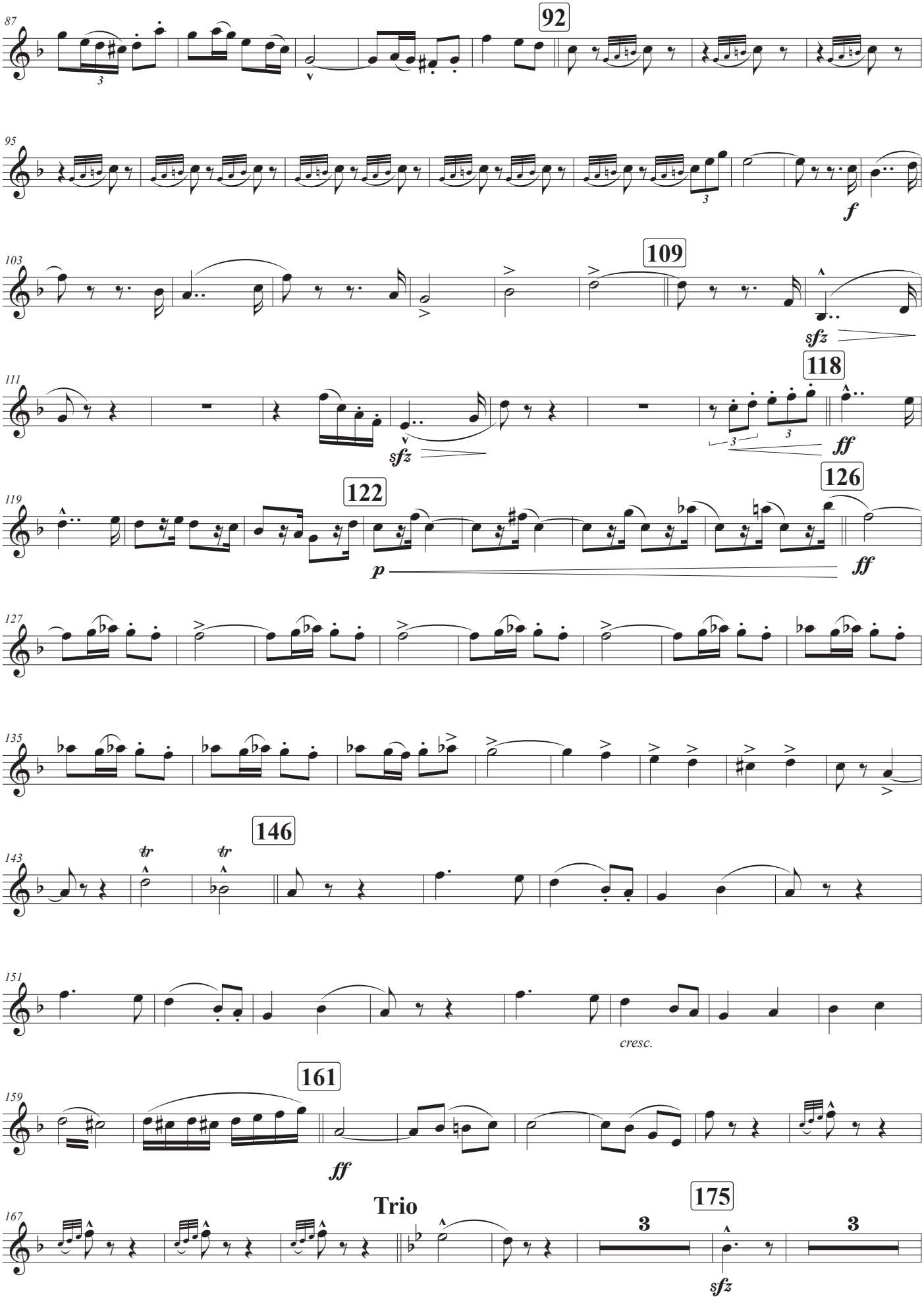
87
92
95
f
103
109
sfz
111
118
sfz
ff
119
122
126
p
ff
127
135
143
146
tr
tr
151
cresc.
159
161
ff
167
Trio
175
3
3
sfz

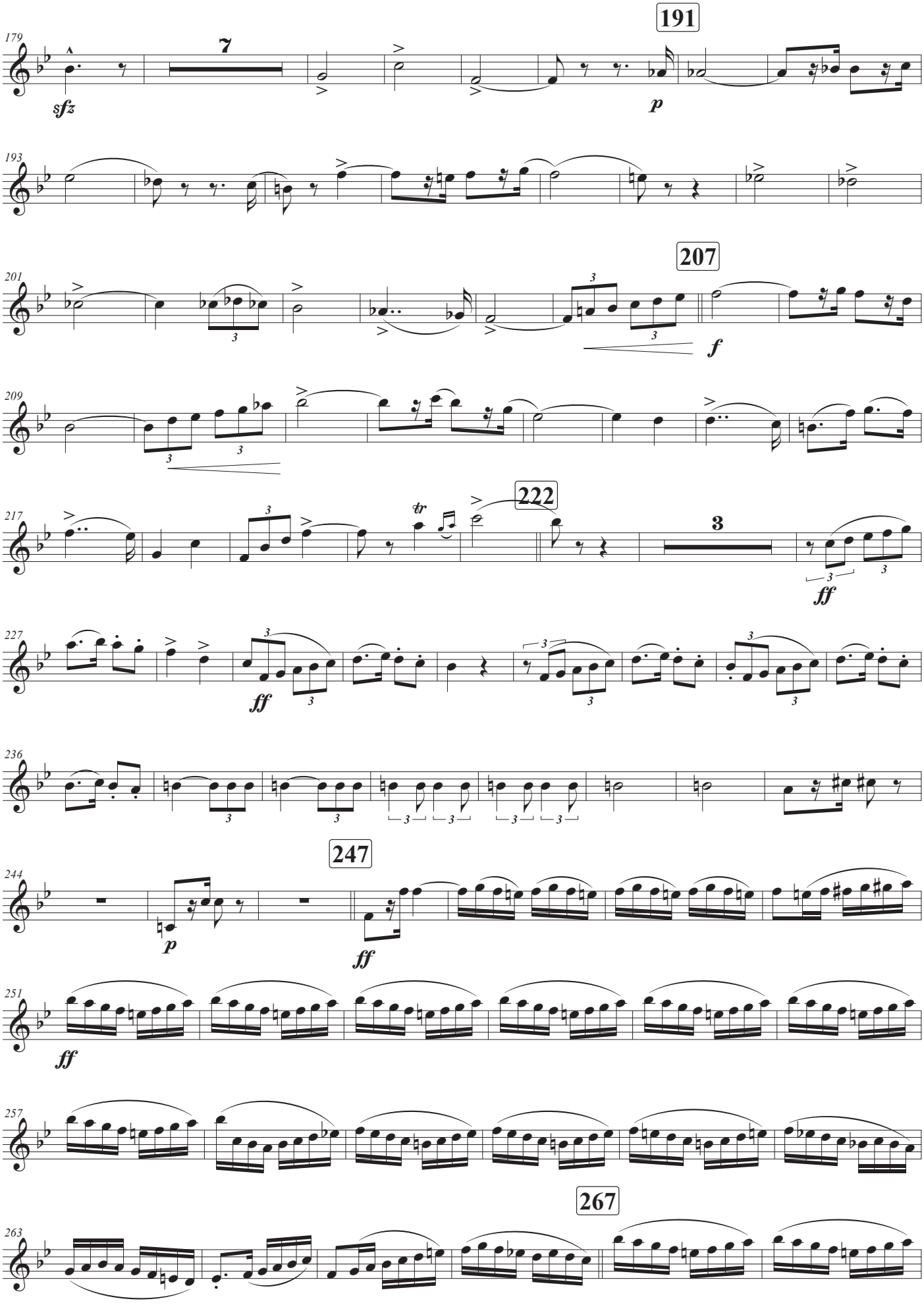
191
179
7
sfz
p
193
207
201
3
f
209
222
217
tr
3
ff
227
ff
236
247
244
p
ff
251
ff
257
267
263

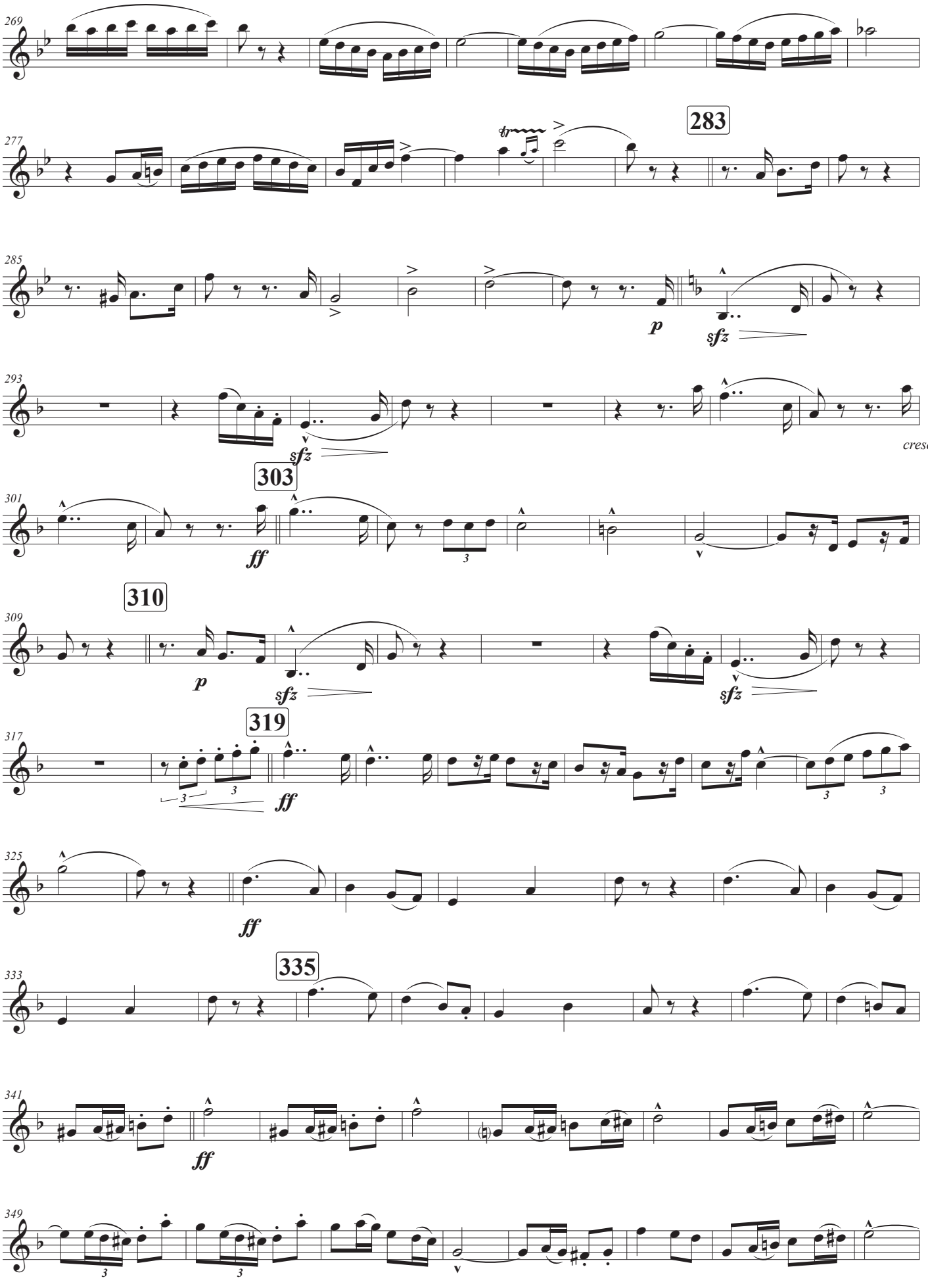
269
277
283
285
p
sfz
293
sfz
cresc.
303
301
ff
310
309
p
sfz
sfz
319
317
ff
325
ff
335
333
341
ff
349

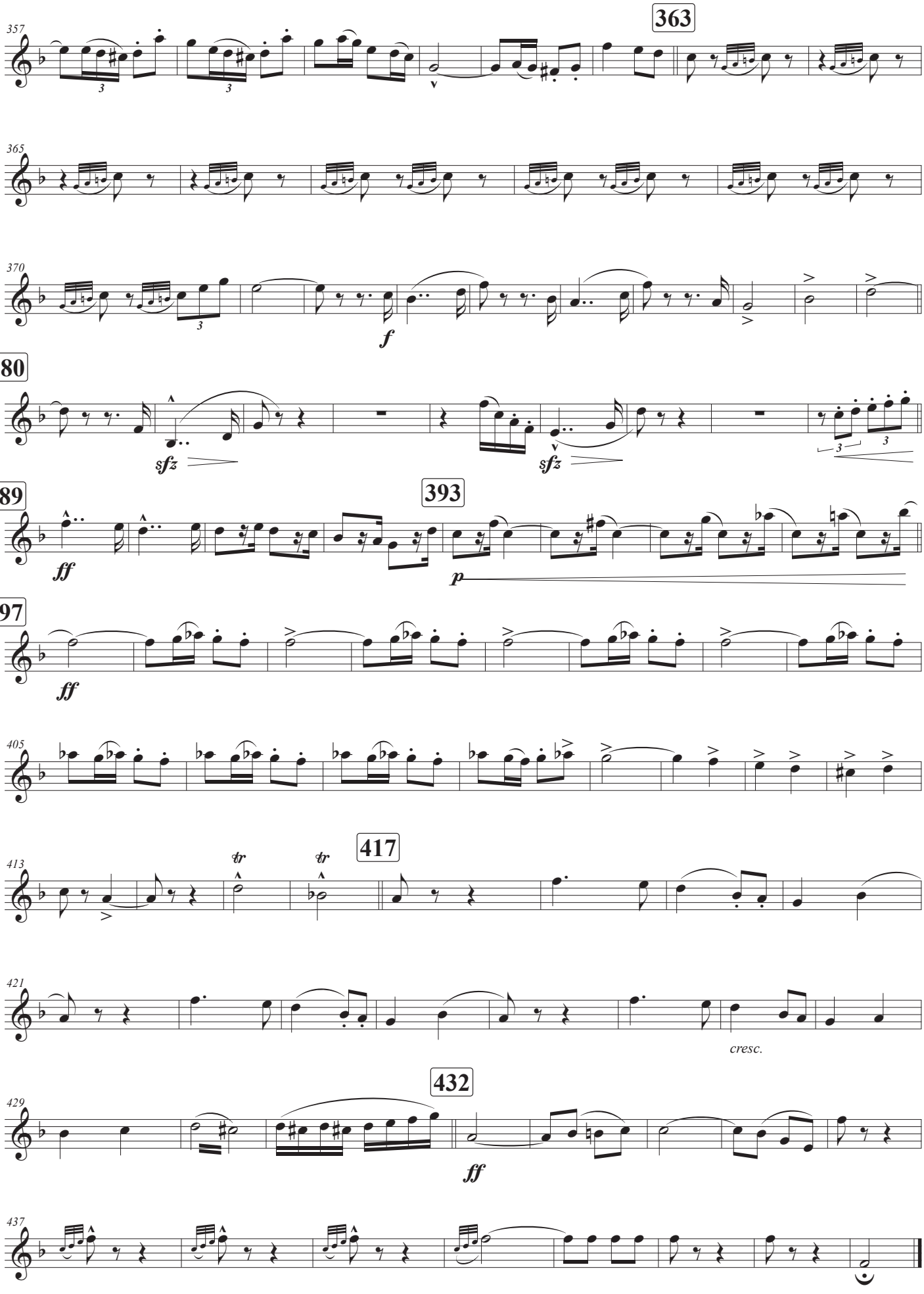
357
363
365
370
f
380
sfz
sfz
389
393
ff
p
397
ff
405
413
tr
tr
417
421
cresc.
429
432
ff
437

Saxofón barítono

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

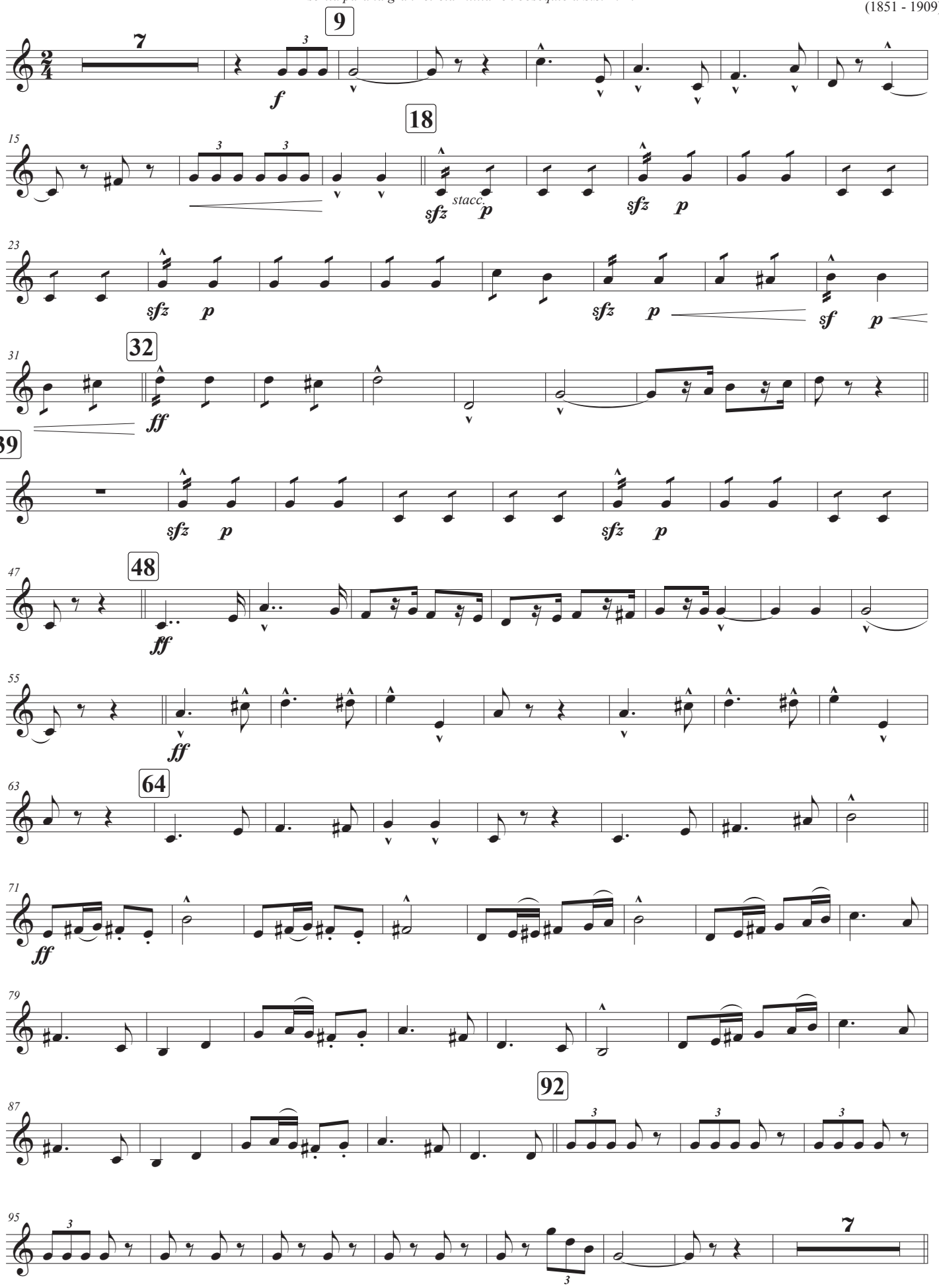

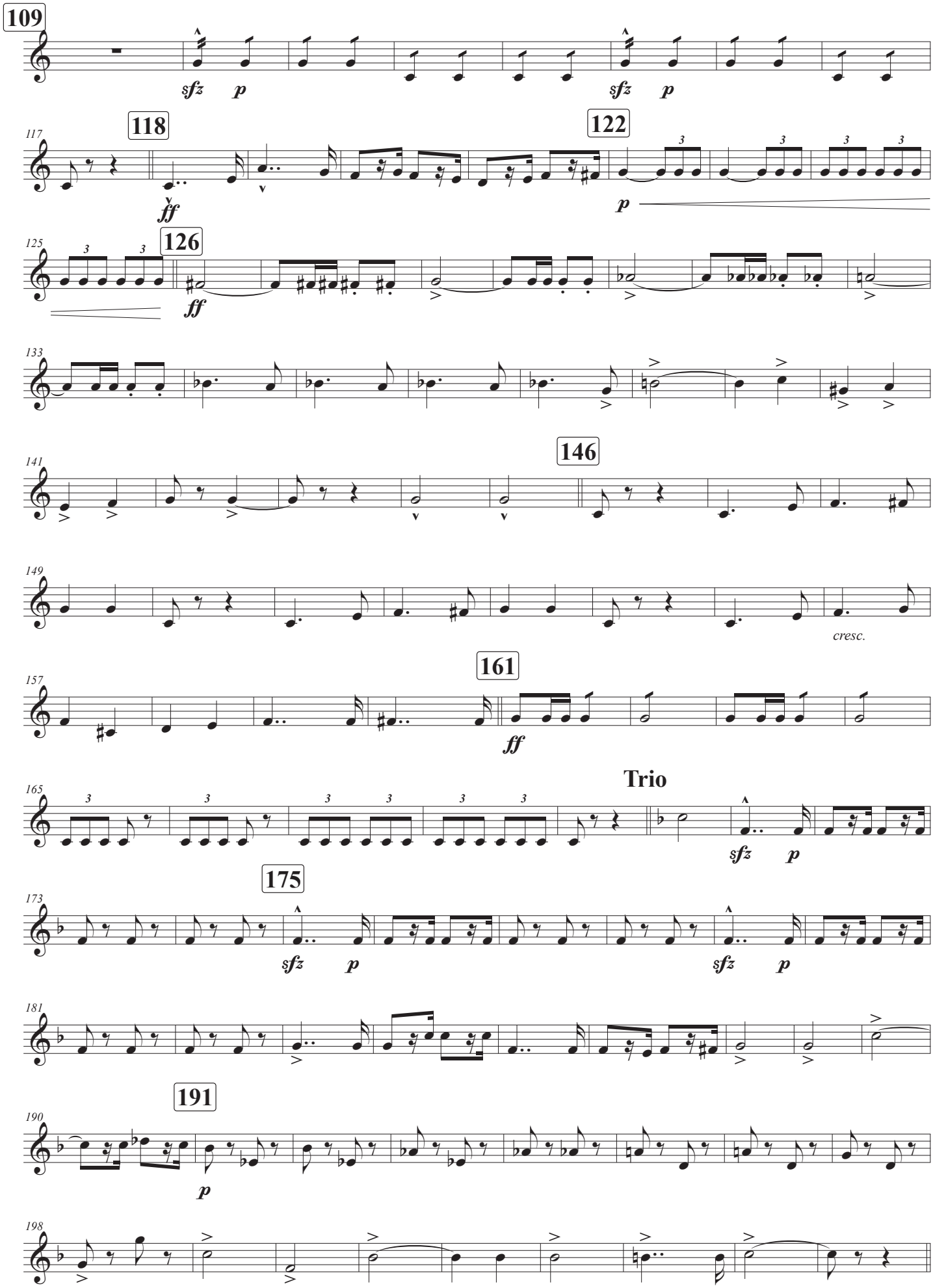
109
sfz p
sfz p
118
122
117
ff
p
126
125
ff
133
146
141
149
cresc.
161
157
ff
Trio
165
sfz p
175
173
sfz p
sfz p
181
191
190
p
198

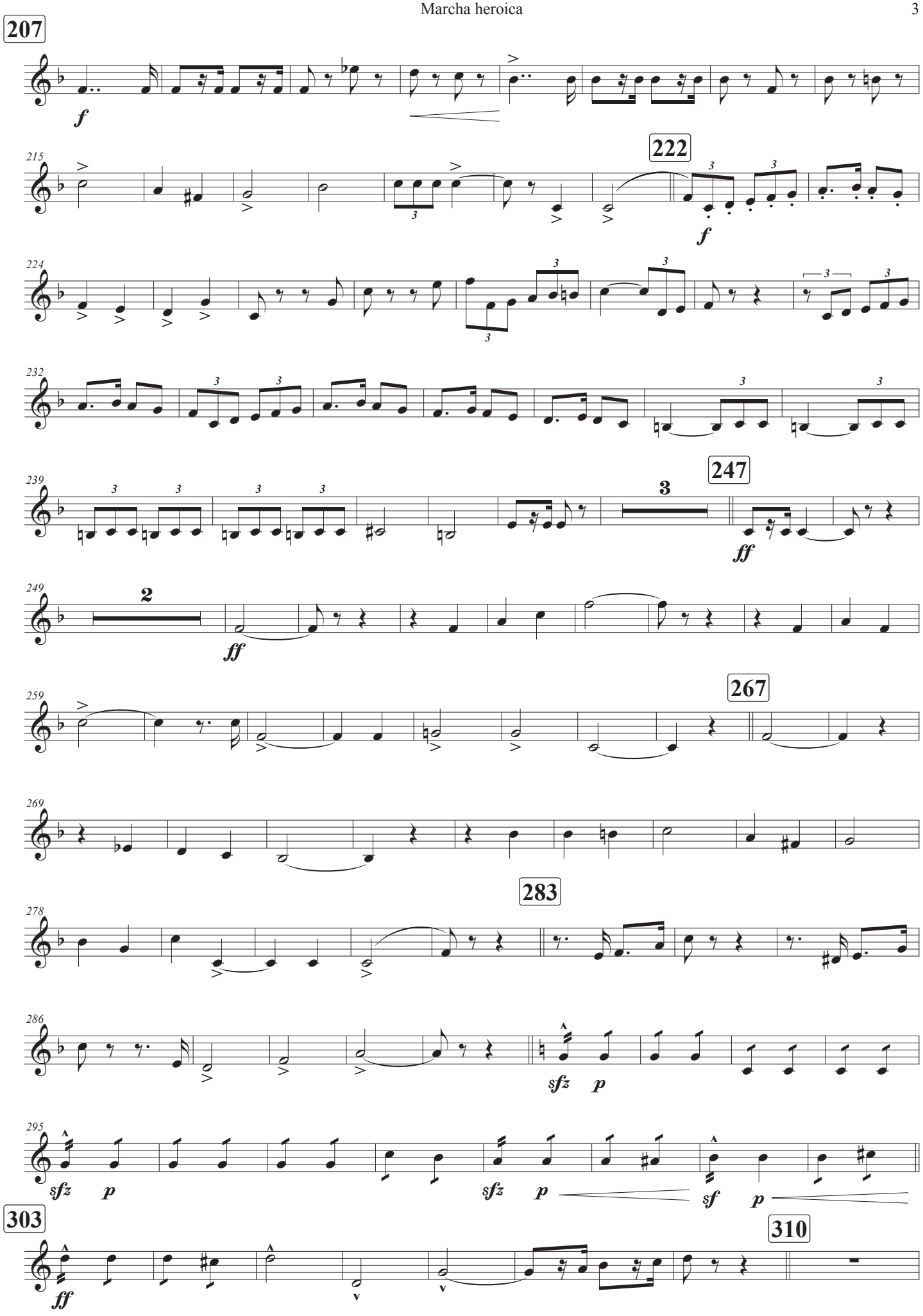
207
f
215
222
f
224
232
239
247
ff
249
2
ff
259
267
269
283
278
286
sfz p
295
sfz p
sfz p
sf p
303
ff
310

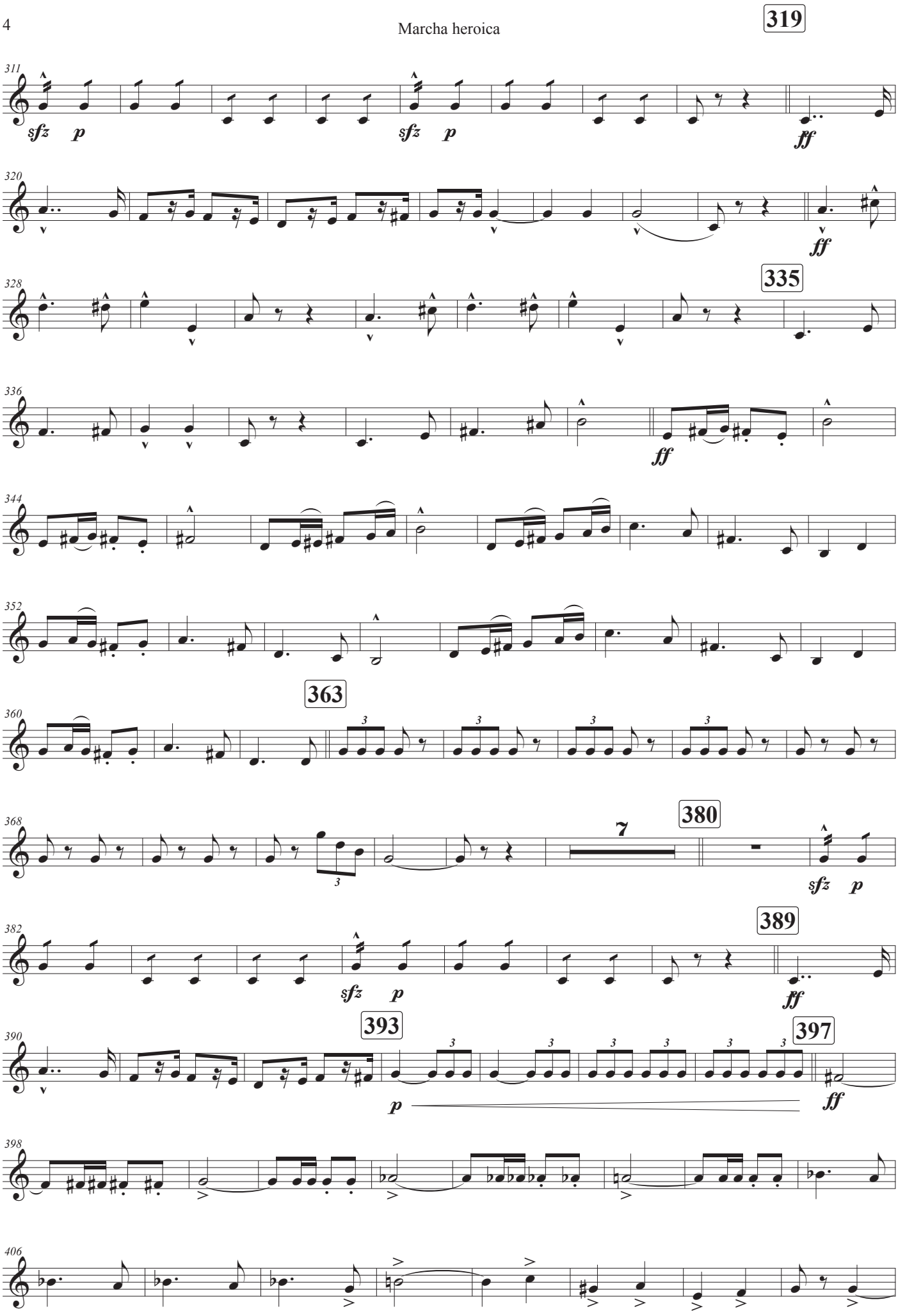
319
311
sfz p
sfz p
ff
320
ff
328
335
336
ff
344
352
363
360
368
7
380
sfz p
382
389
sfz p
ff
390
393
397
p
ff
398
406

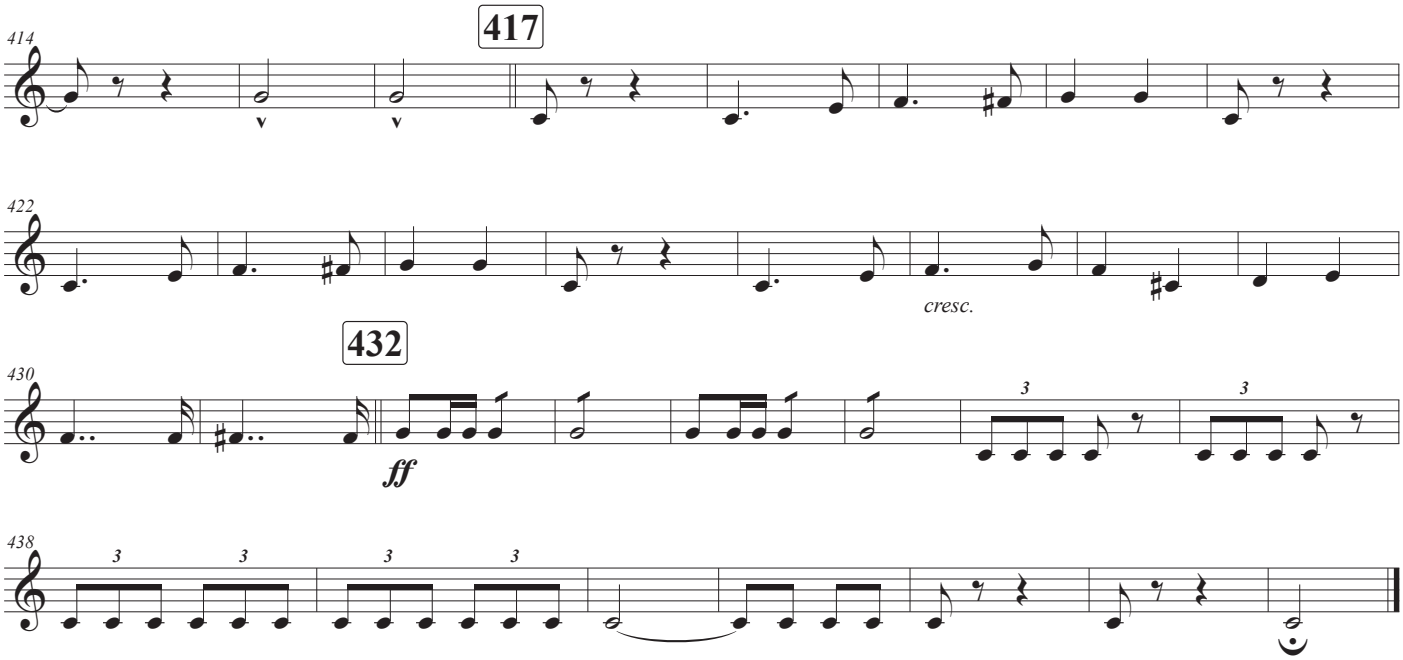
414
417
422
cresc.
432
430
ff
438
3

Trompa en fa 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

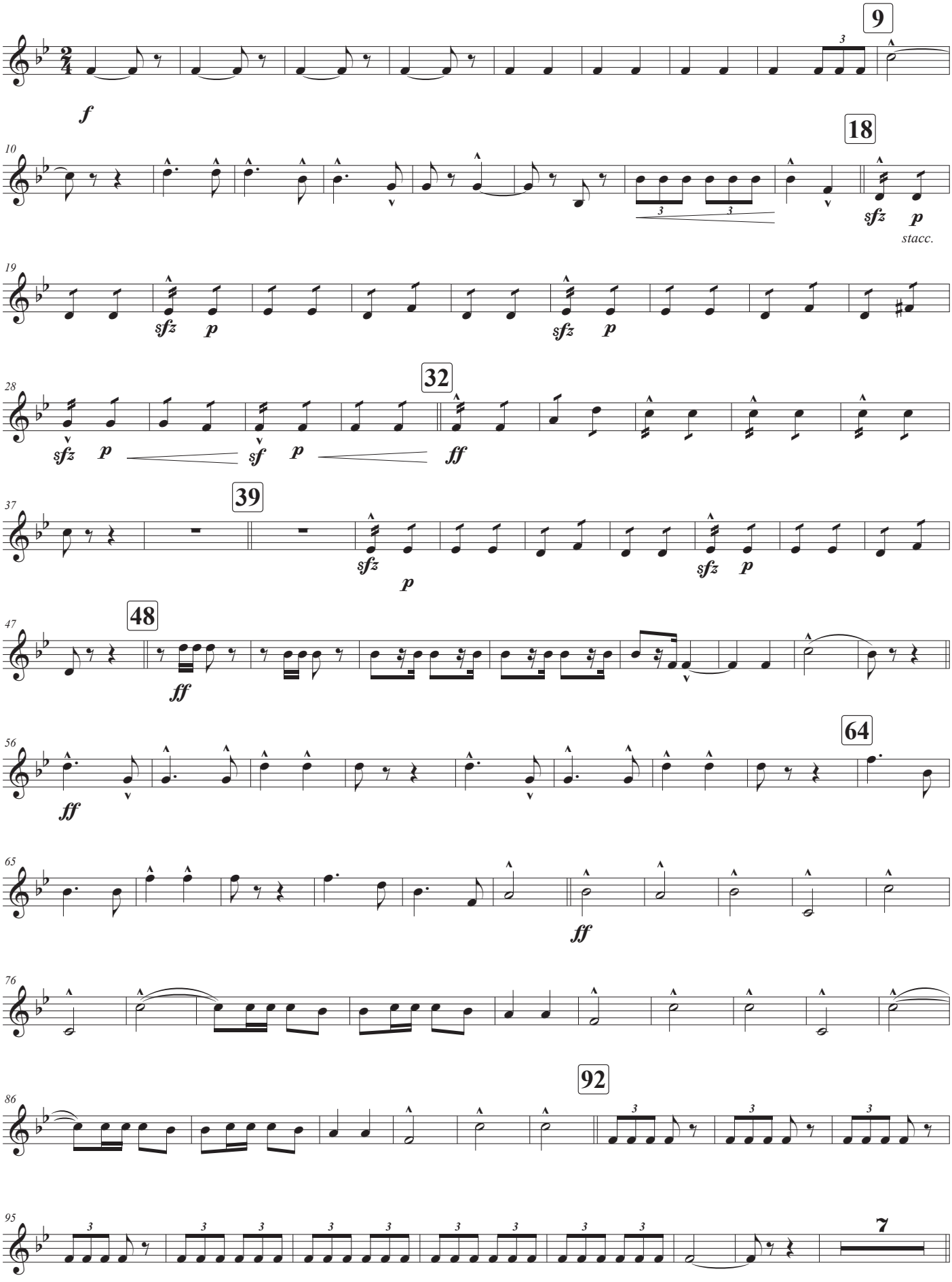

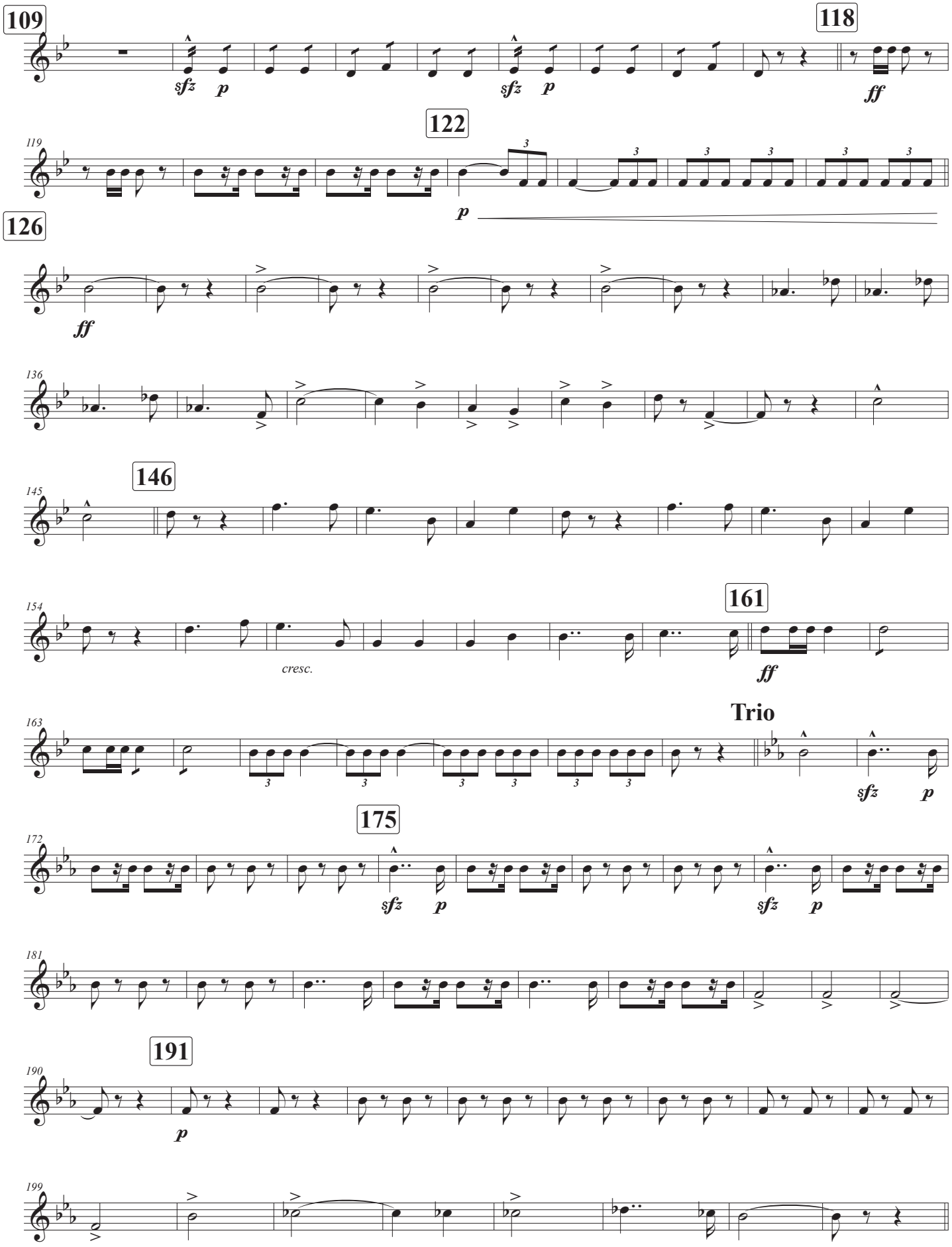
109
sfz p
sfz p
118
ff
122
119
p
126
ff
136
146
145
154
cresc.
161
ff
163
Trio
sfz p
175
172
sfz p
sfz p
181
191
190
p
199

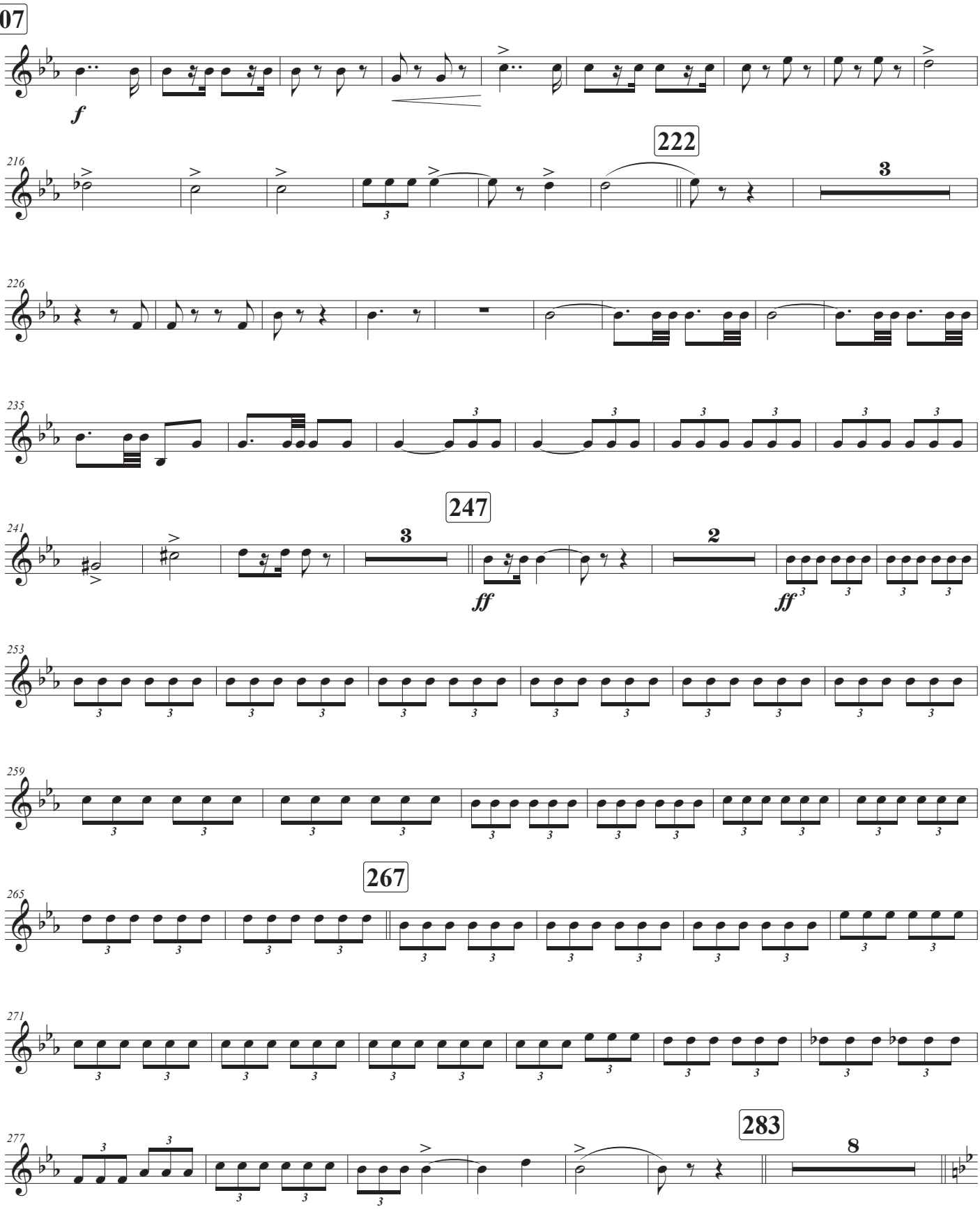
207
f
216
222
3
226
235
247
241
3
ff
2
ff
253
259
267
265
271
277
283
8

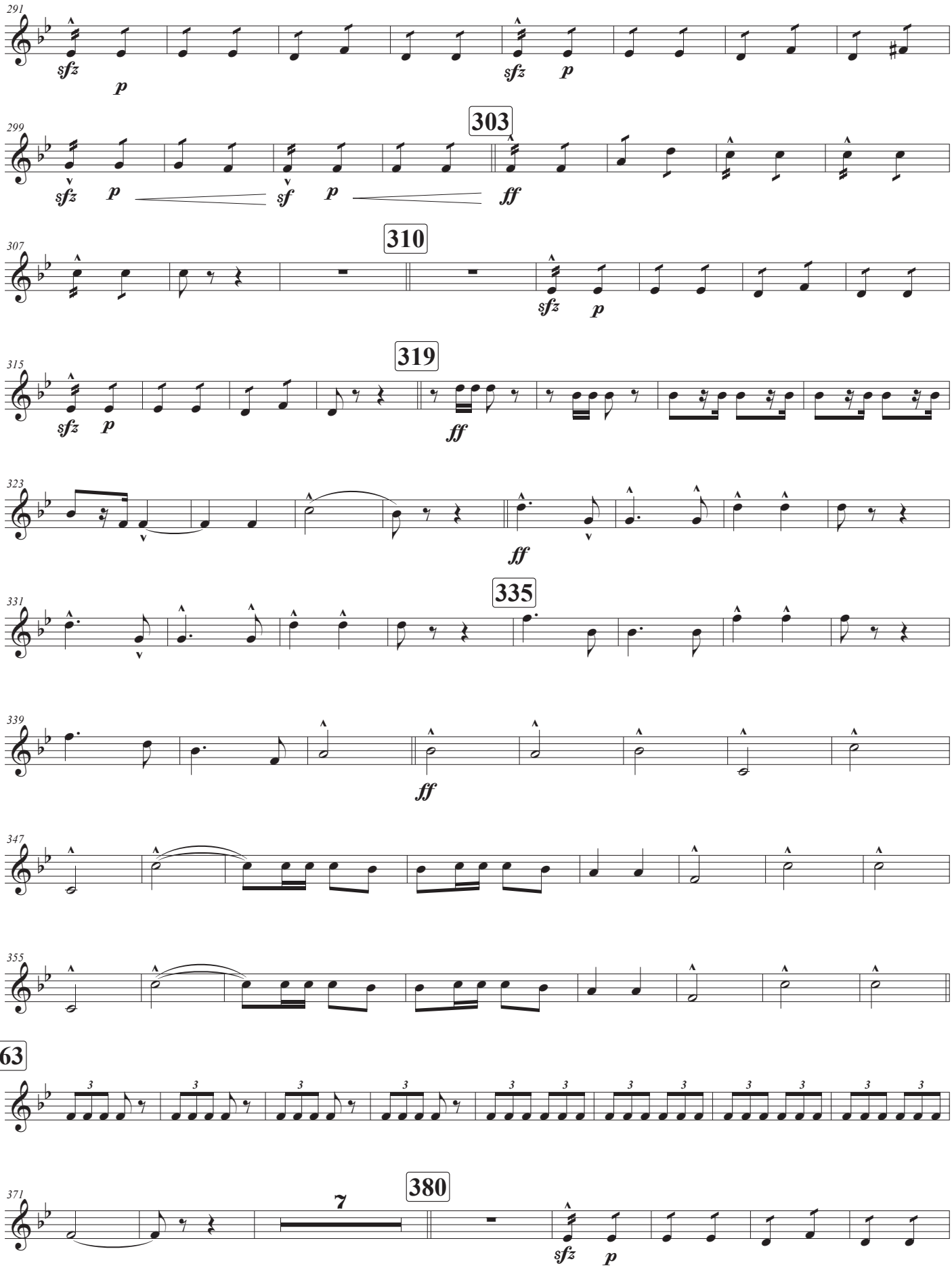
291
sfz
p
sfz
p
299
303
sfz
p
sf
p
ff
307
310
sfz
p
315
319
sfz
p
ff
323
ff
331
335
339
ff
347
355
363
371
380
7
sfz
p

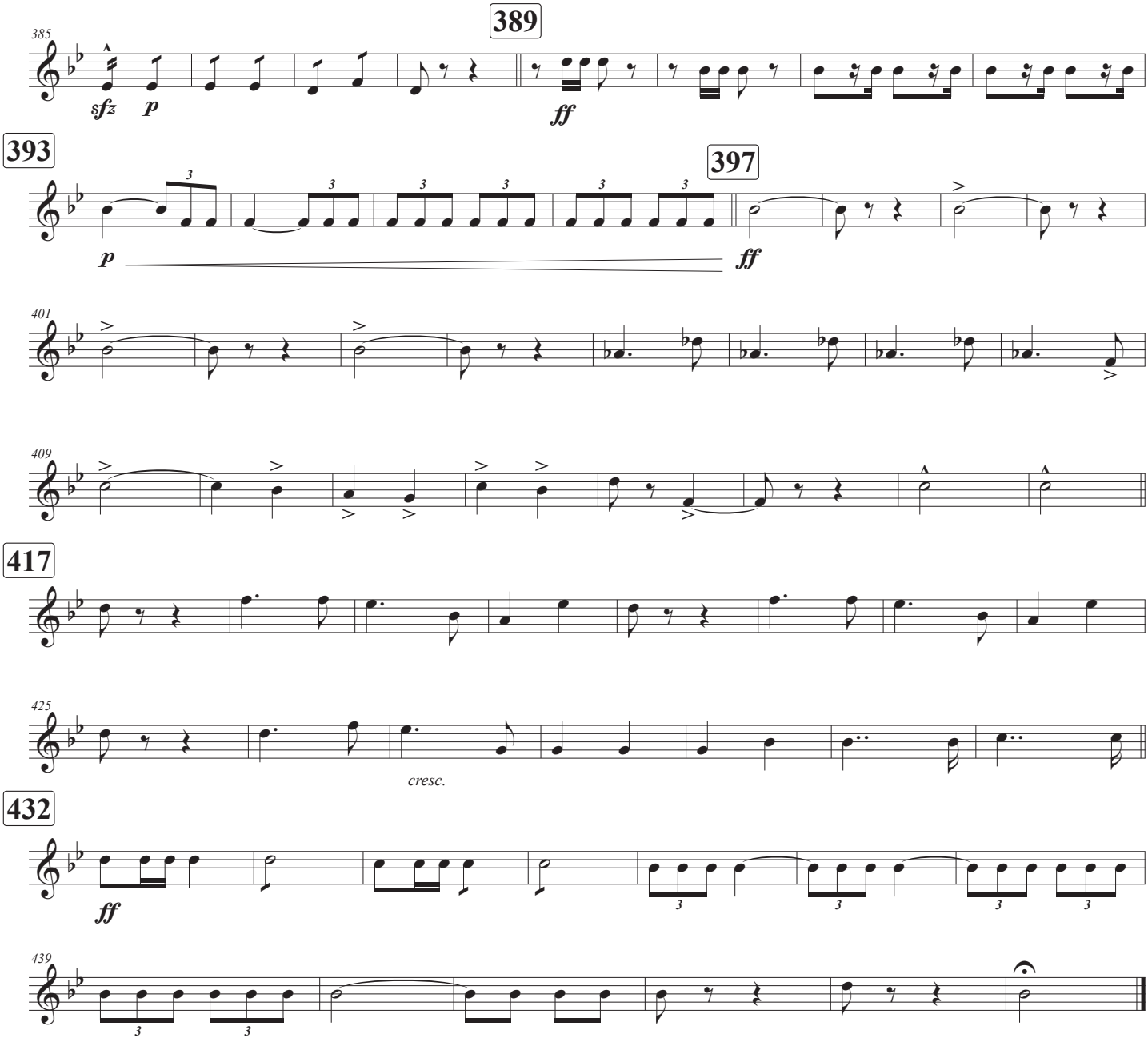
389
385
sfz
p
ff
393
397
p
ff
401
409
417
425
cresc.
432
ff
439

Trompa en fa 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

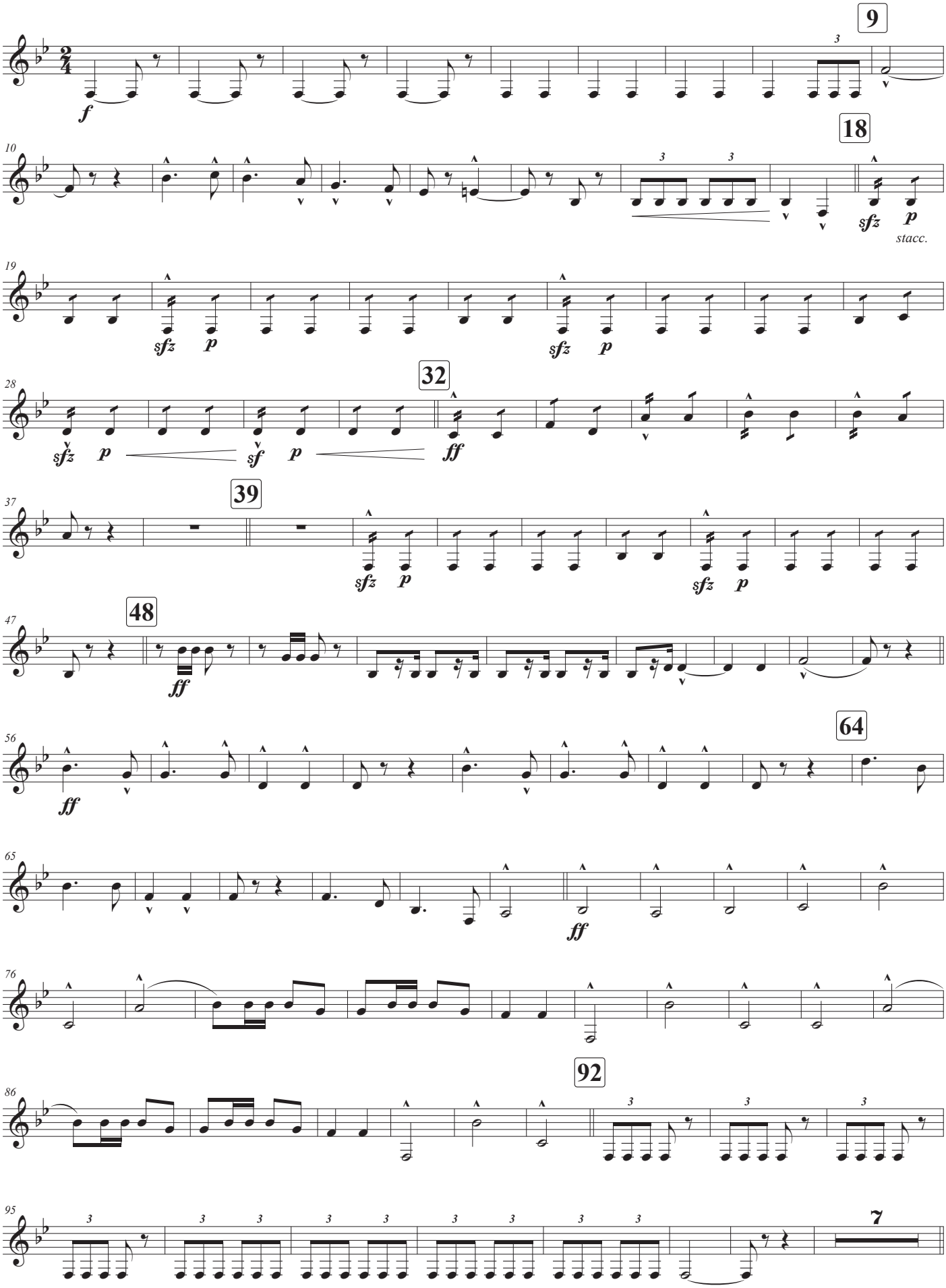

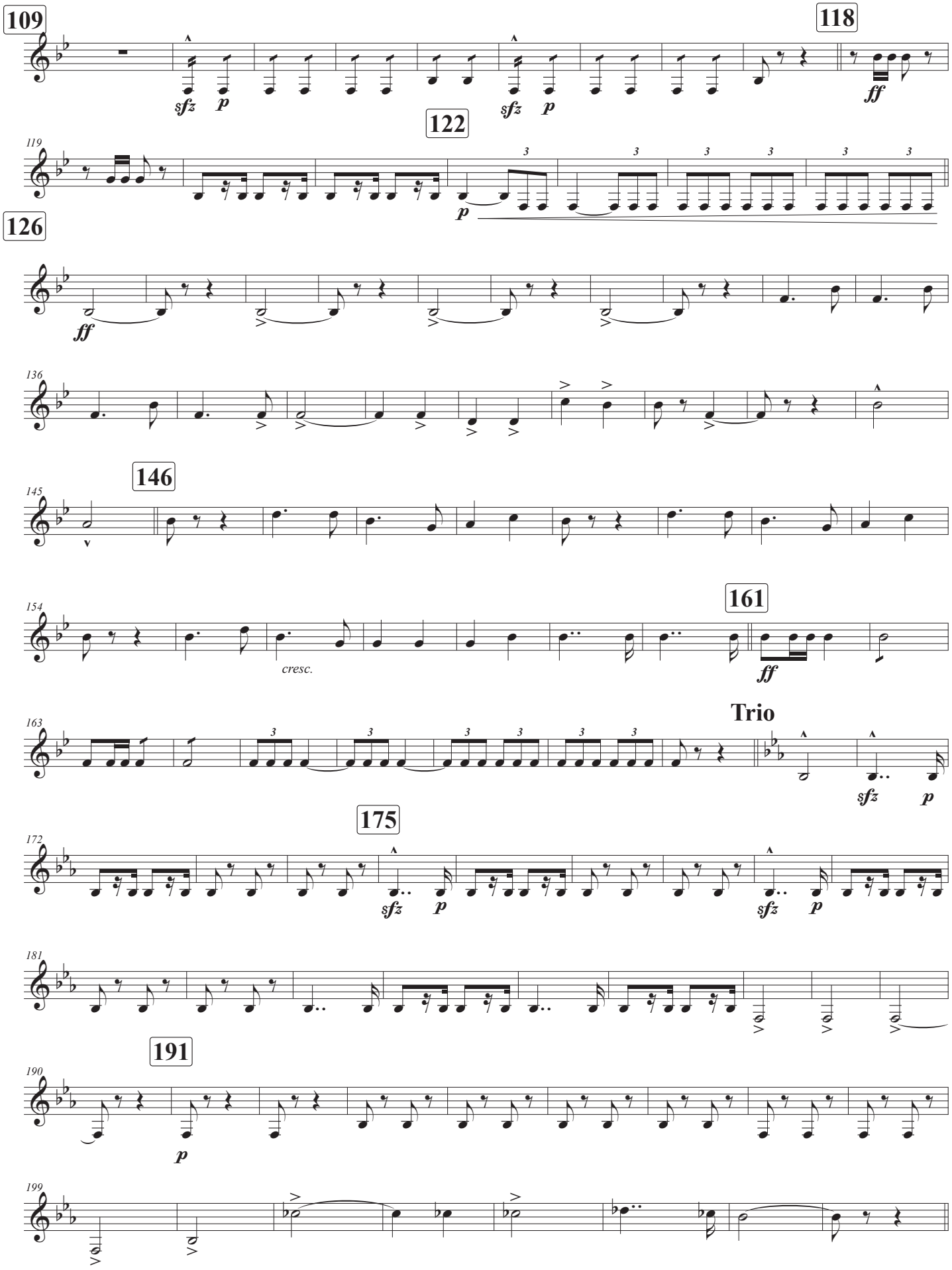
109
118
sfz p
sfz p
ff
122
119
p
126
ff
136
146
145
154
161
cresc.
ff
163
Trio
sfz p
175
172
sfz p
sfz p
181
191
190
p
199

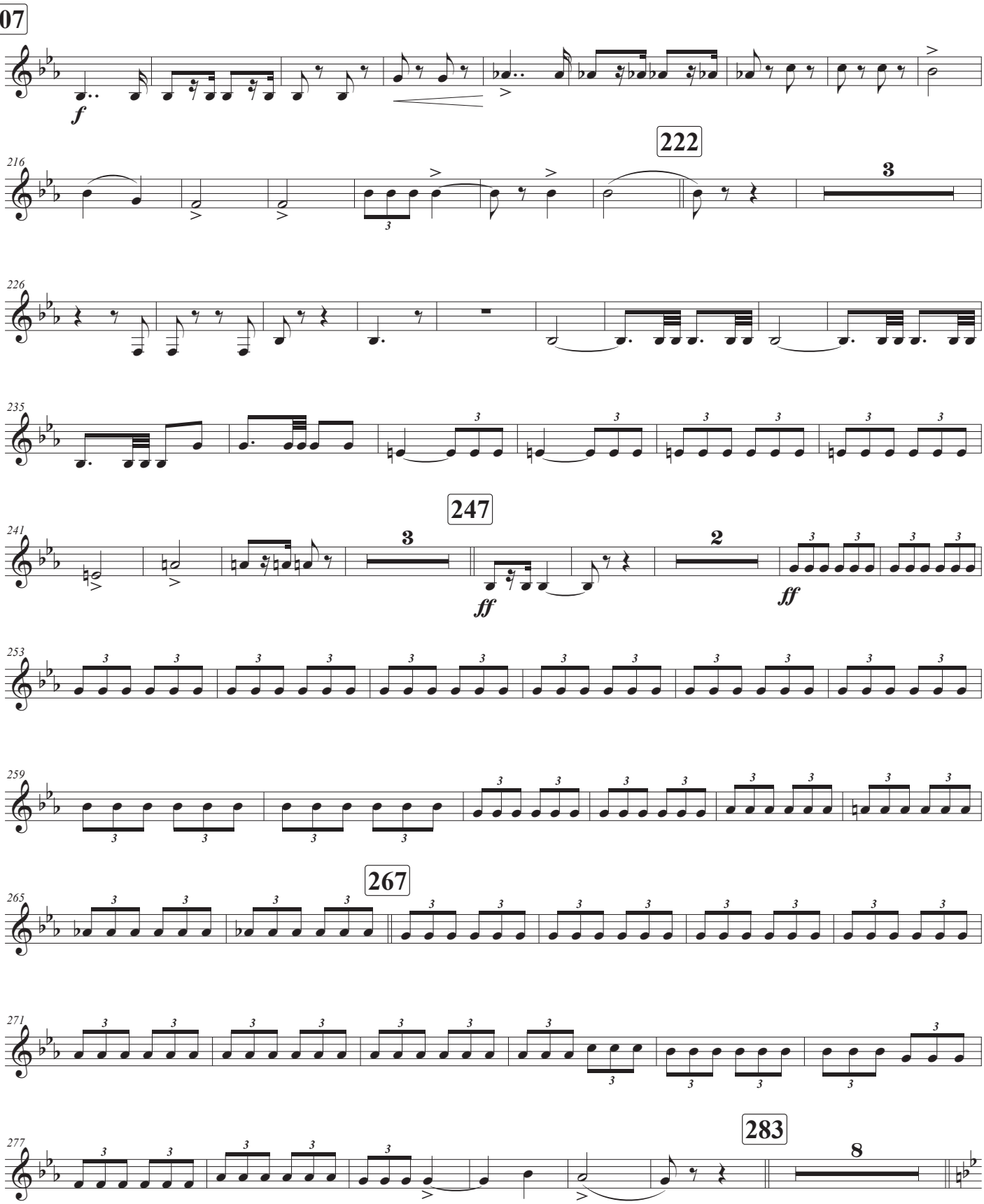
207
f
222
3
247
3
ff
2
ff
267
283
8

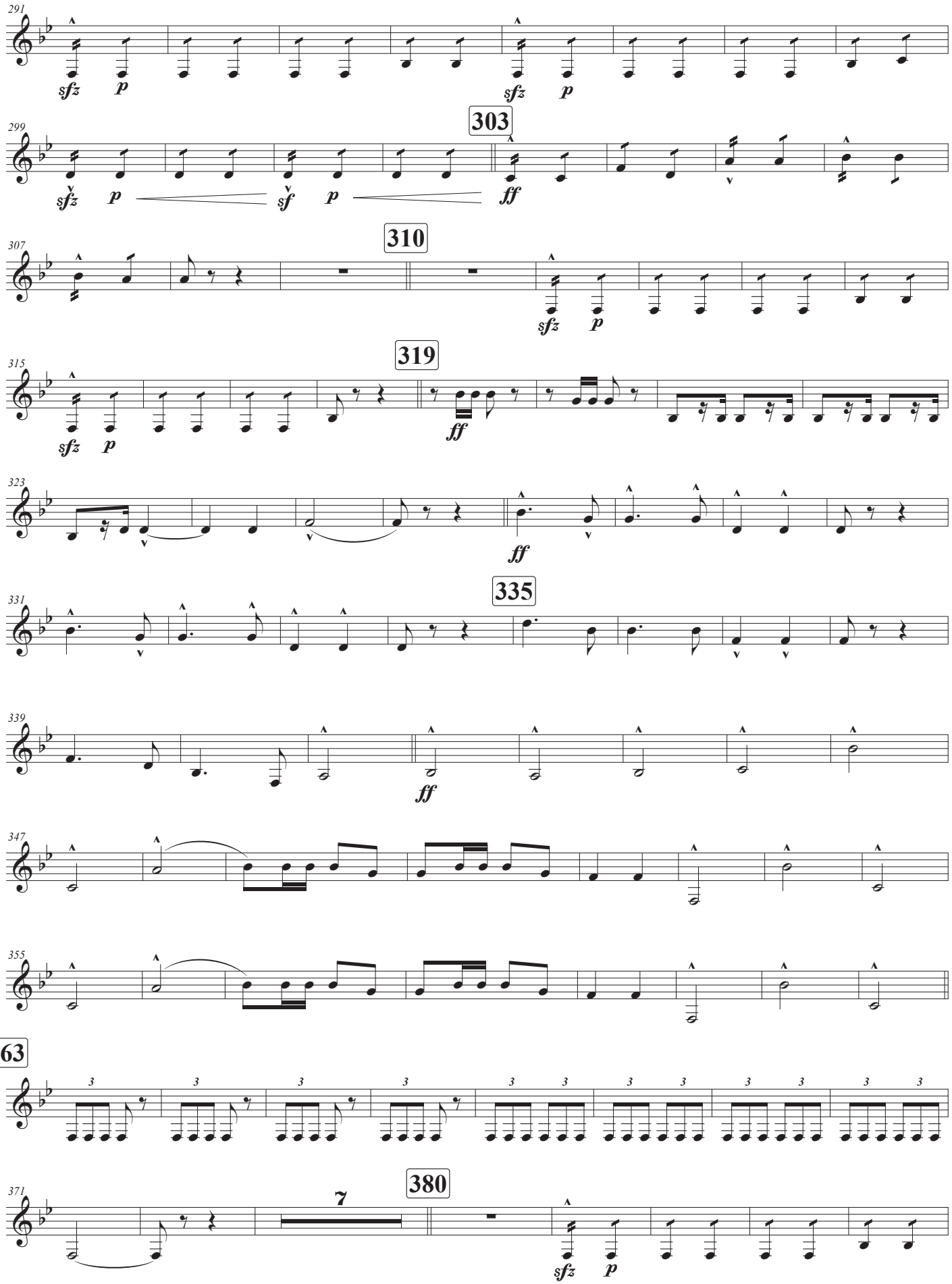
291
sfz p
sfz p
303
299
sfz p
sf p
ff
310
307
sfz p
319
315
sfz p
ff
323
ff
335
331
339
ff
347
355
363
380
371
7
sfz p

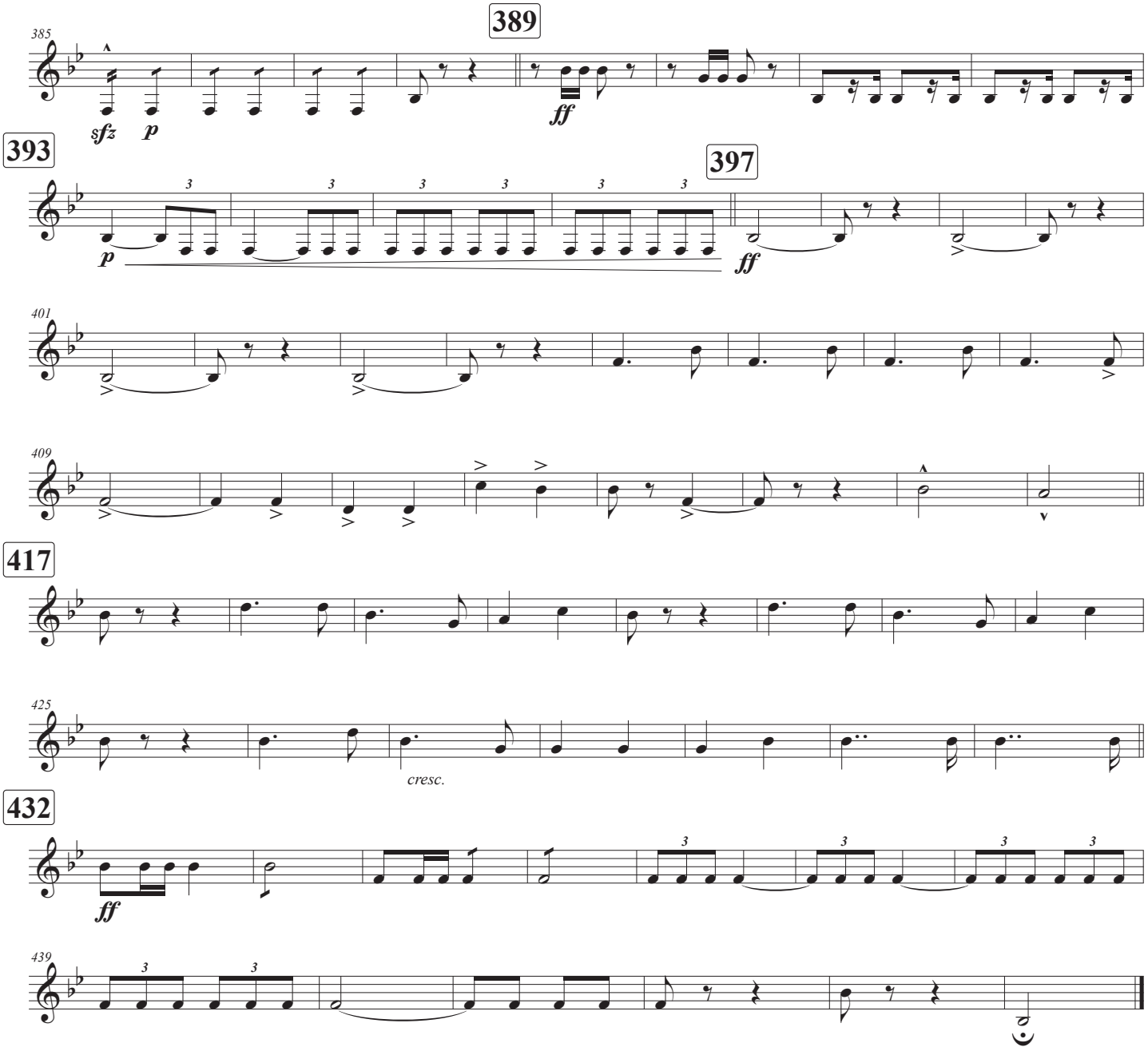
389
385
sfz
p
ff
393
397
p
ff
401
409
417
425
cresc.
432
ff
439

Cornetín 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

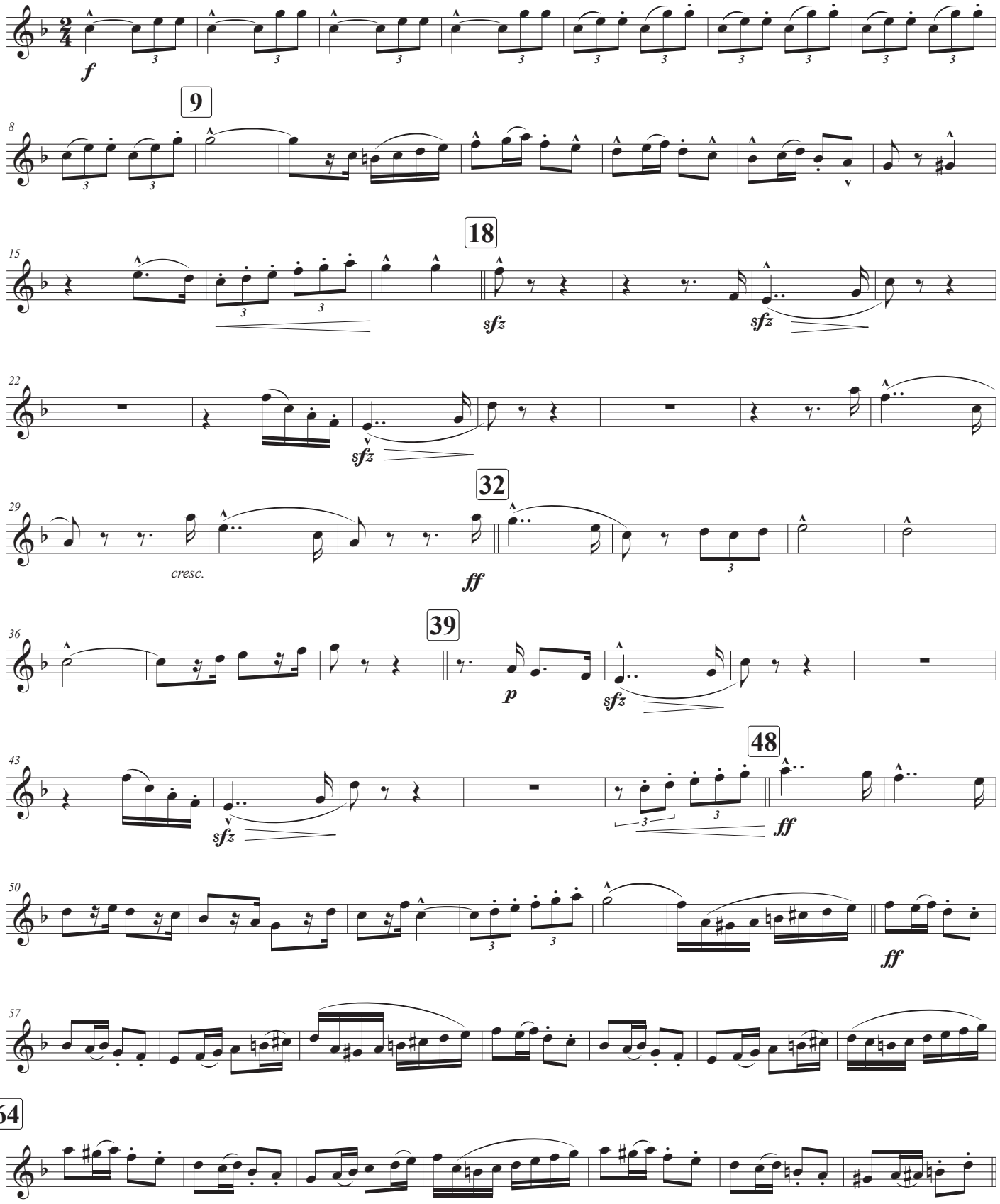

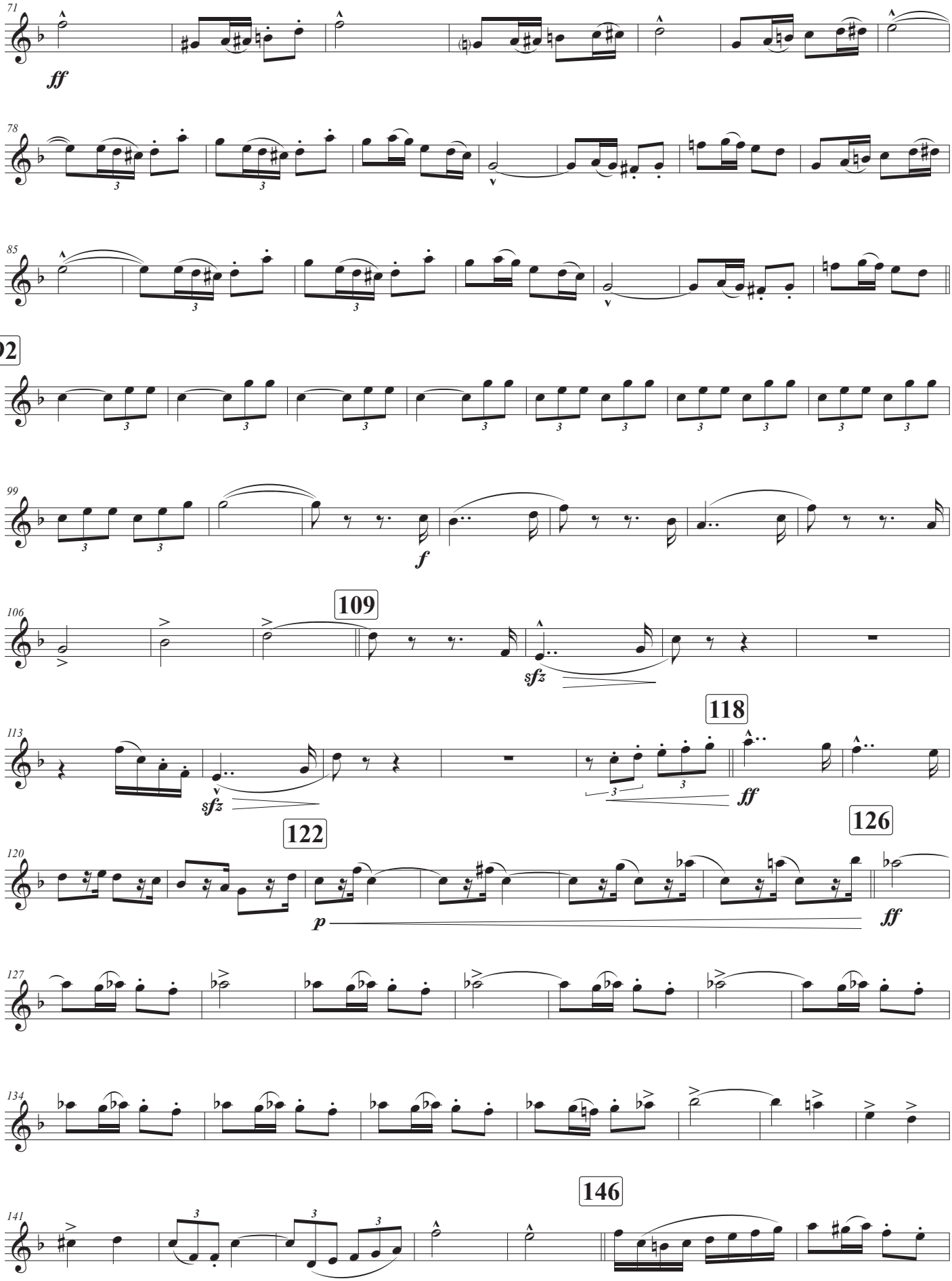
71
ff
78
85
92
99
f
106
109
sfz
113
sfz
118
ff
120
122
p
126
ff
127
134
141
146

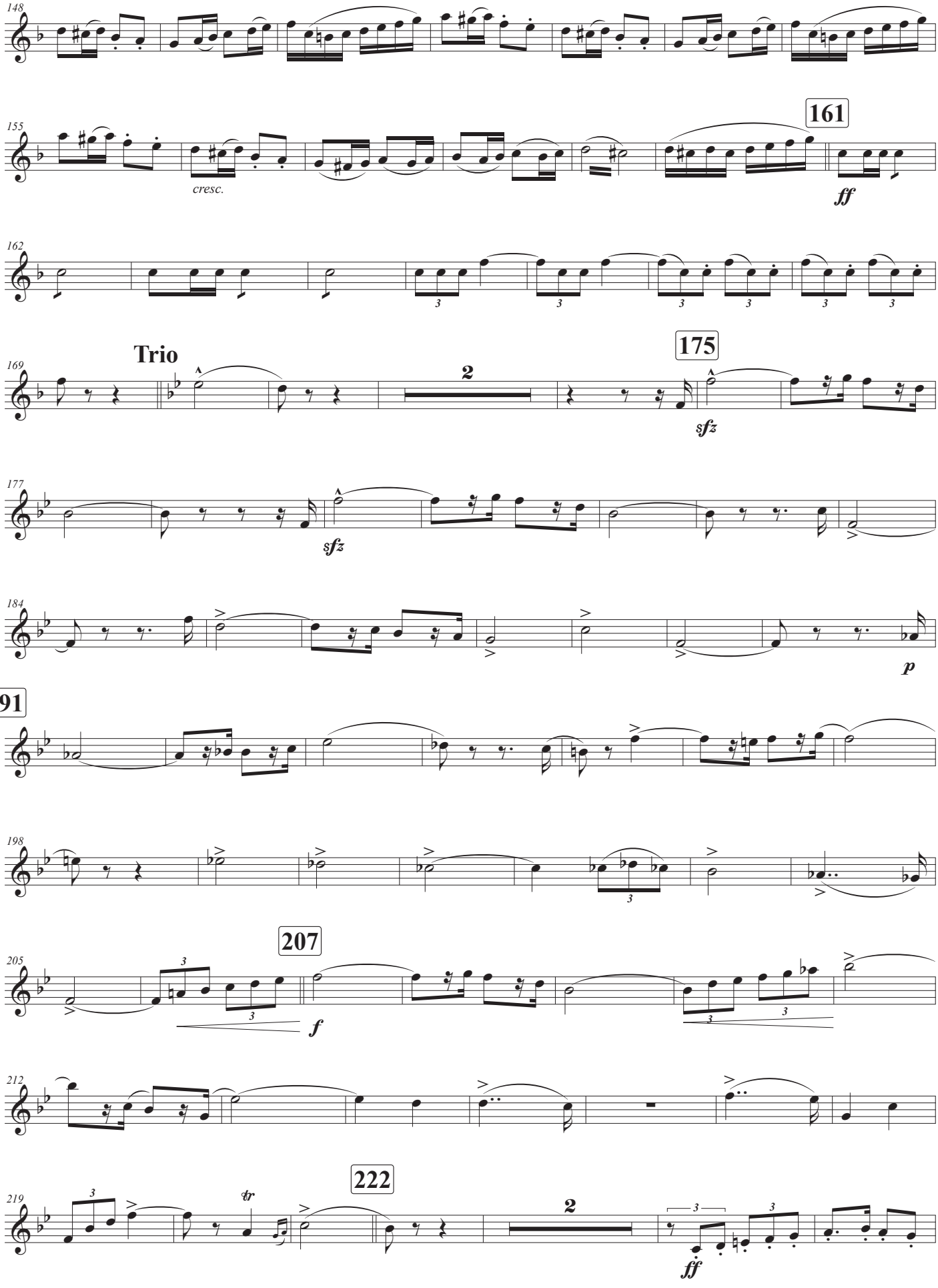
148
155
cresc.
161
ff
162
Trio
169
2
175
sfz
177
sfz
184
p
191
198
207
205
f
212
222
219
tr
2
ff

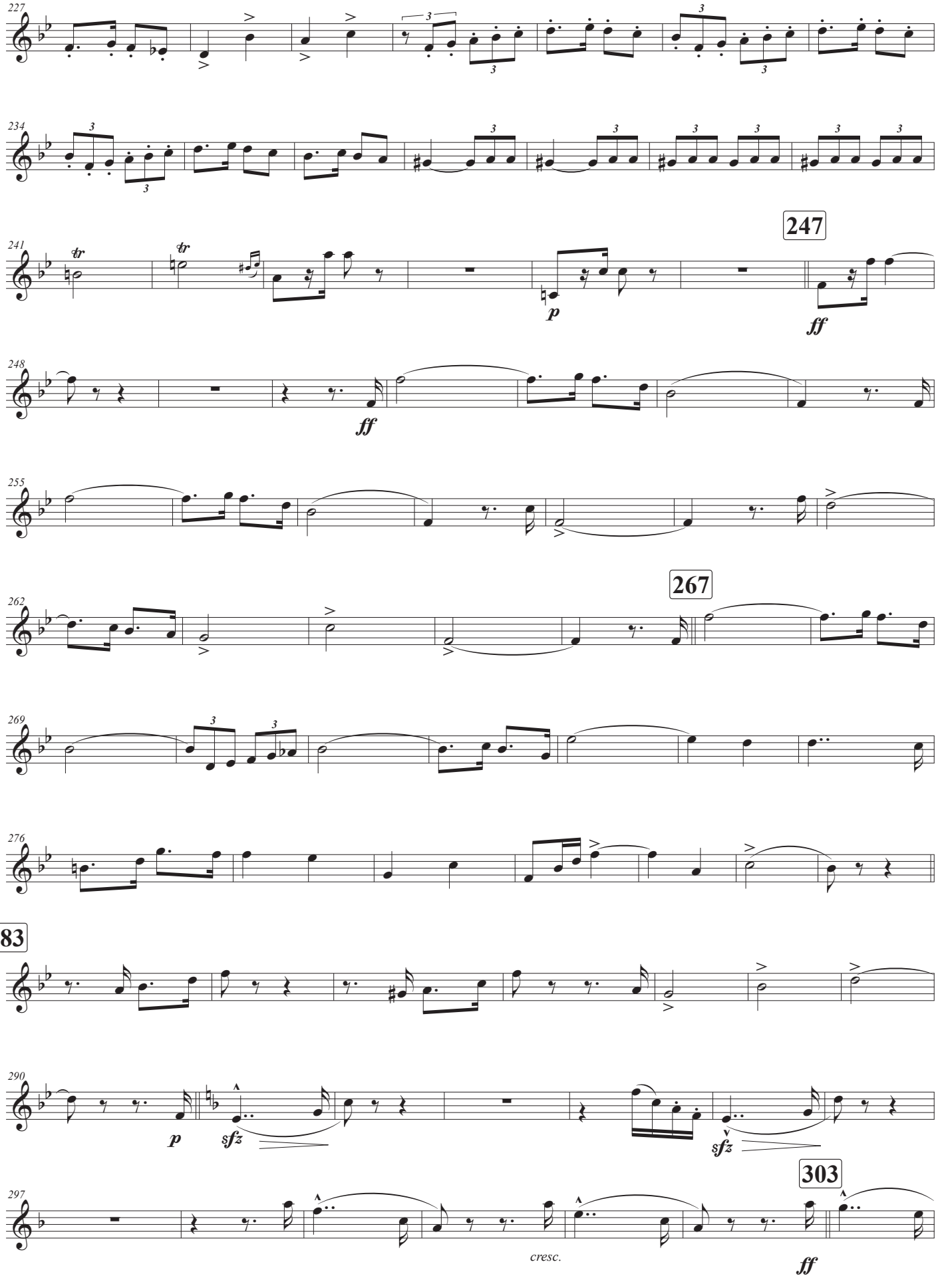
227
234
241
247
p
ff
248
ff
255
262
267
269
276
283
290
p
sfz
sfz
297
303
cresc.
ff

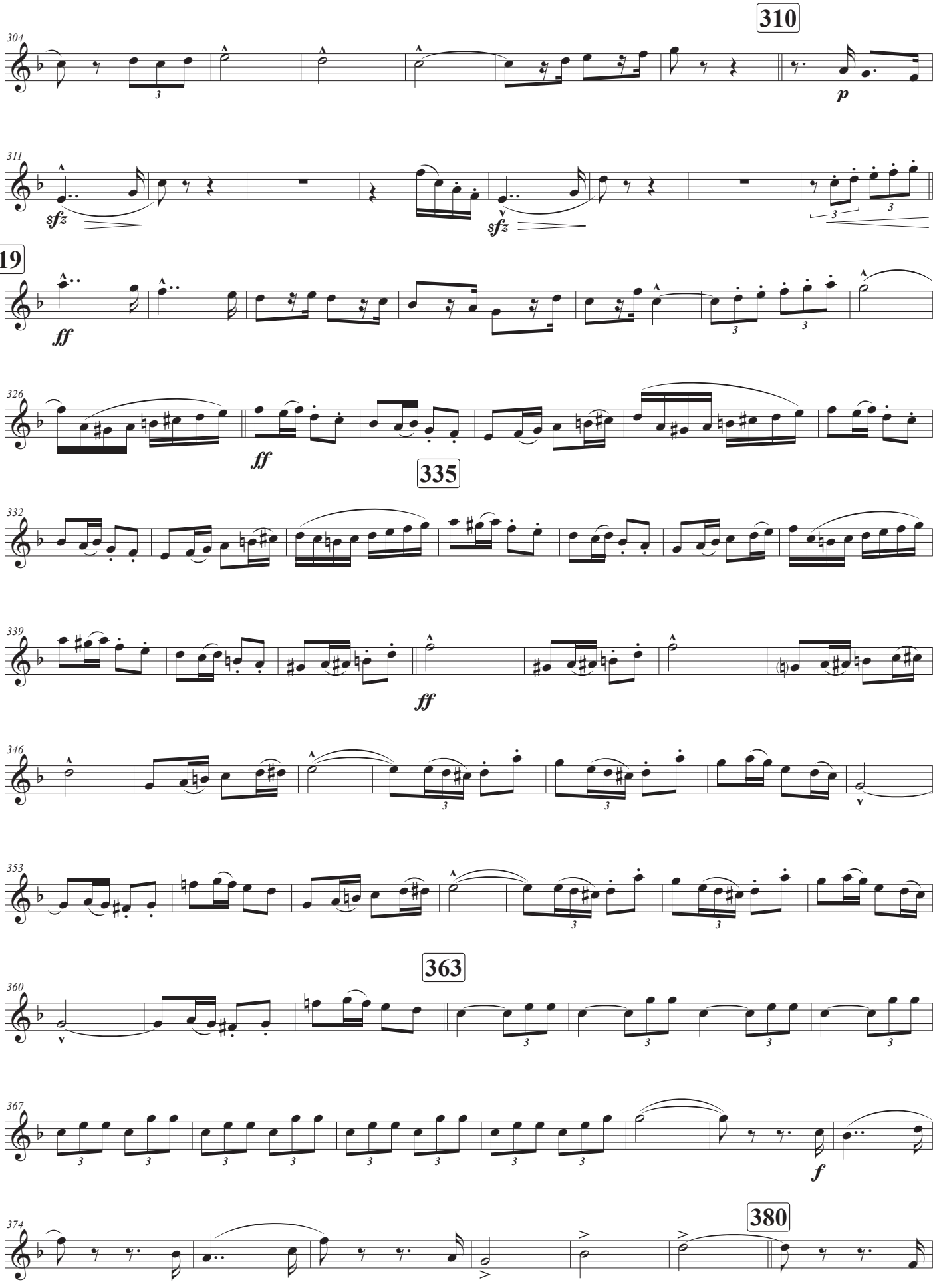
310
304
p
311
sfz
sfz
319
ff
326
ff
335
332
339
ff
346
353
363
360
367
f
374
380

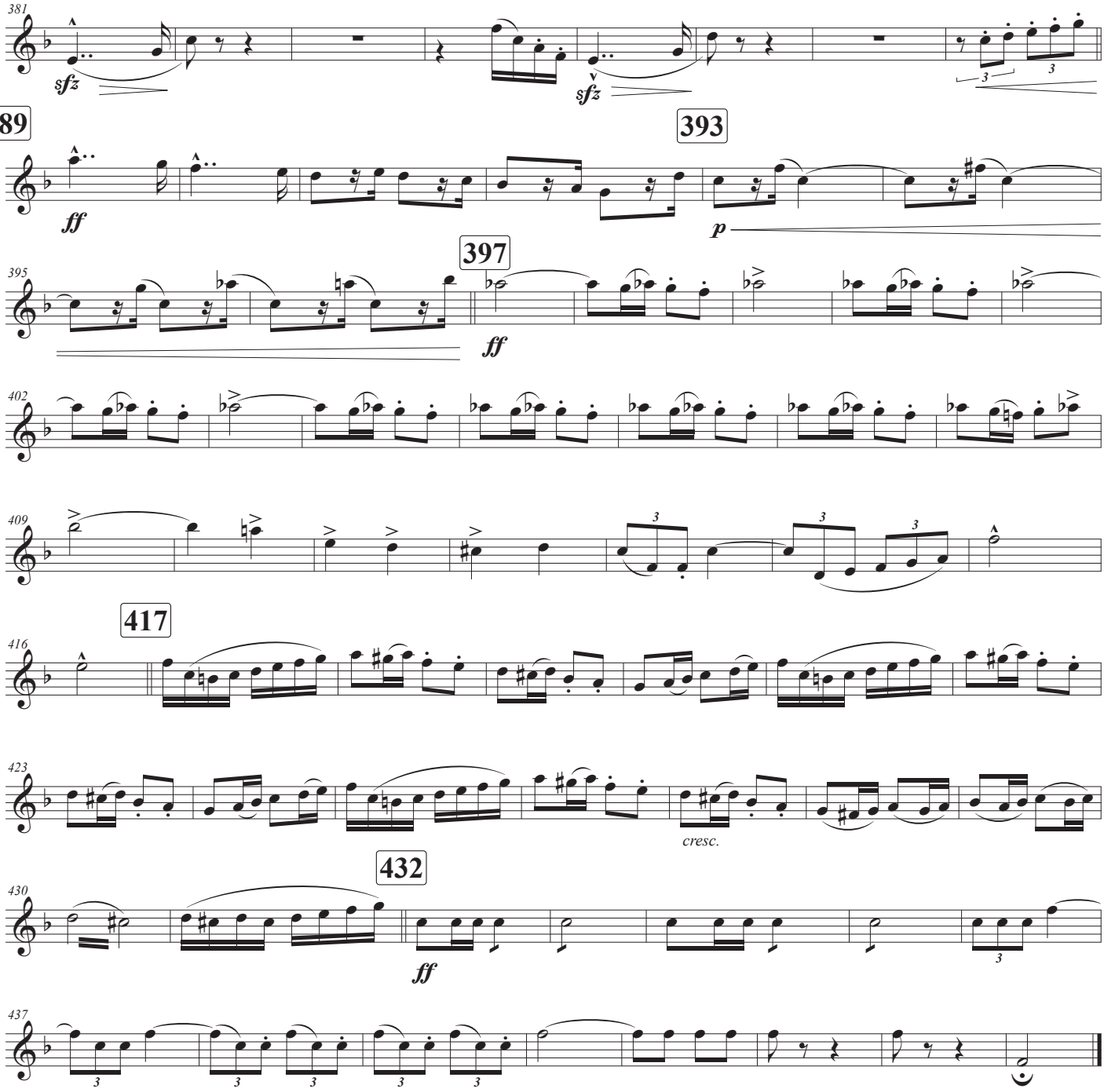
381
sfz
sfz
389
393
ff
p
395
397
ff
402
409
417
416
423
cresc.
432
430
ff
437

Cornetín 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

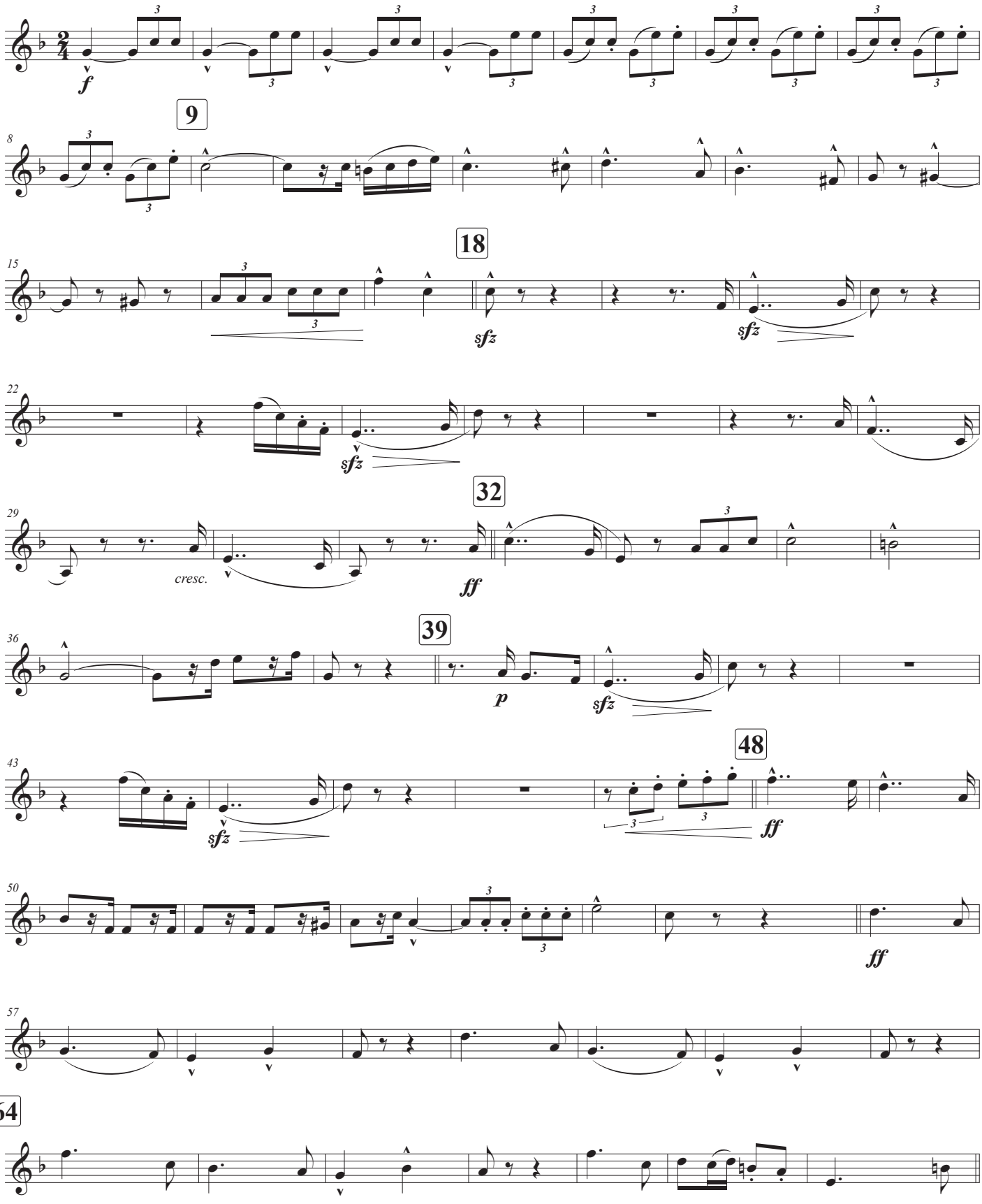

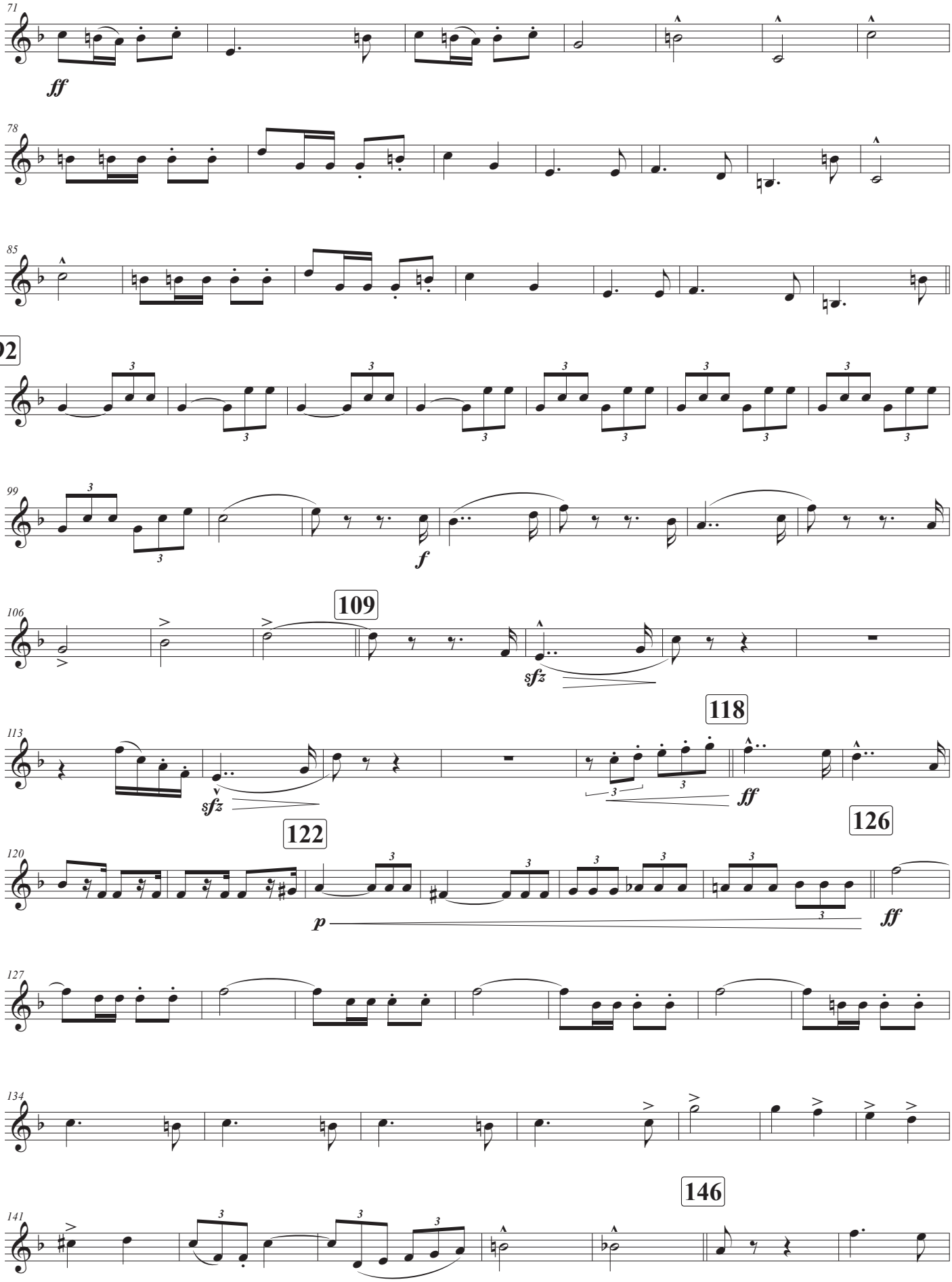
71
ff
78
85
92
99
f
106
109
sfz
113
sfz
118
ff
120
122
p
126
ff
127
134
141
146

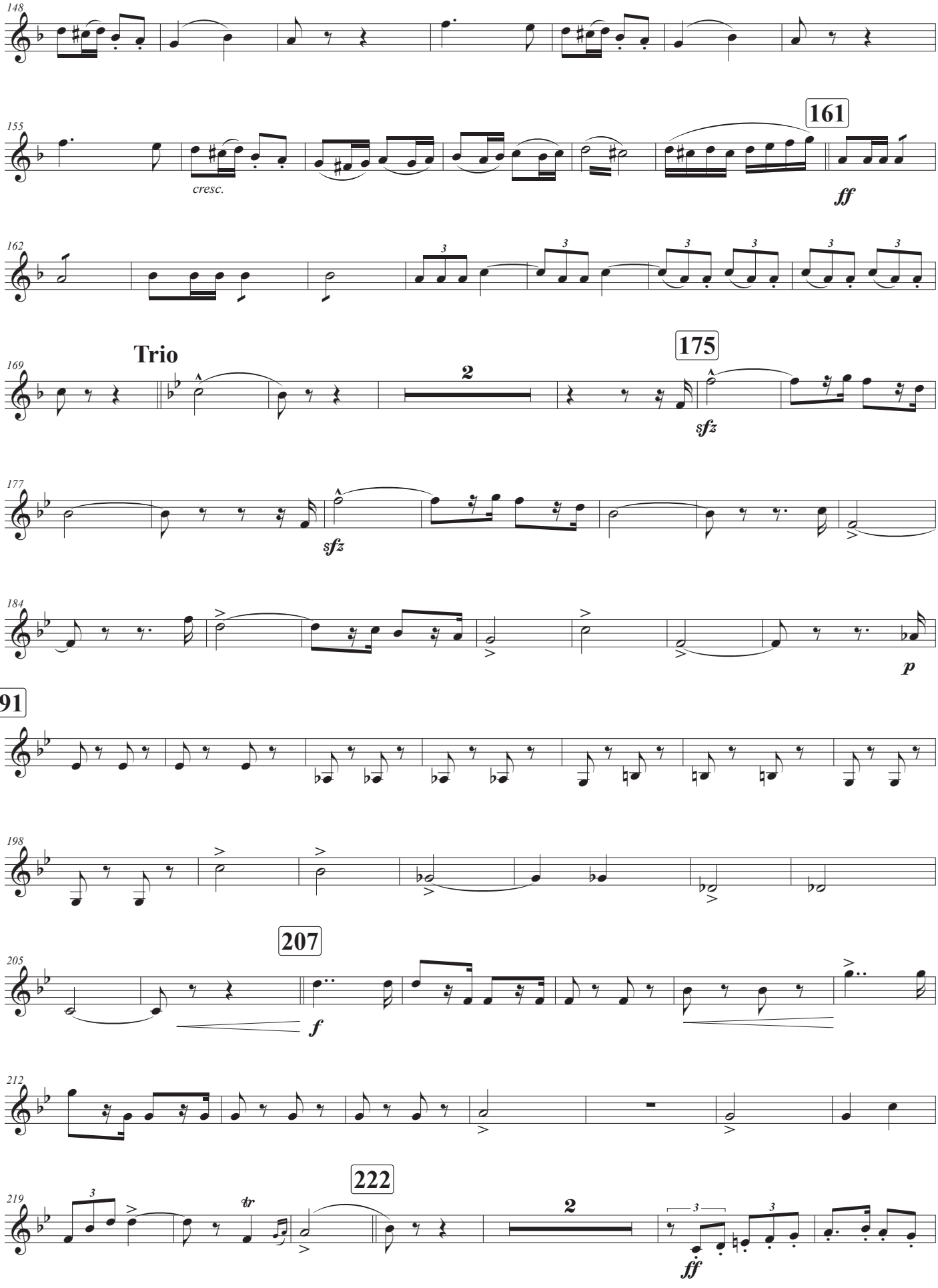
148
155
cresc.
161
ff
162
169
Trio
2
175
sfz
177
sfz
184
p
191
198
207
f
205
212
222
2
ff
219
tr

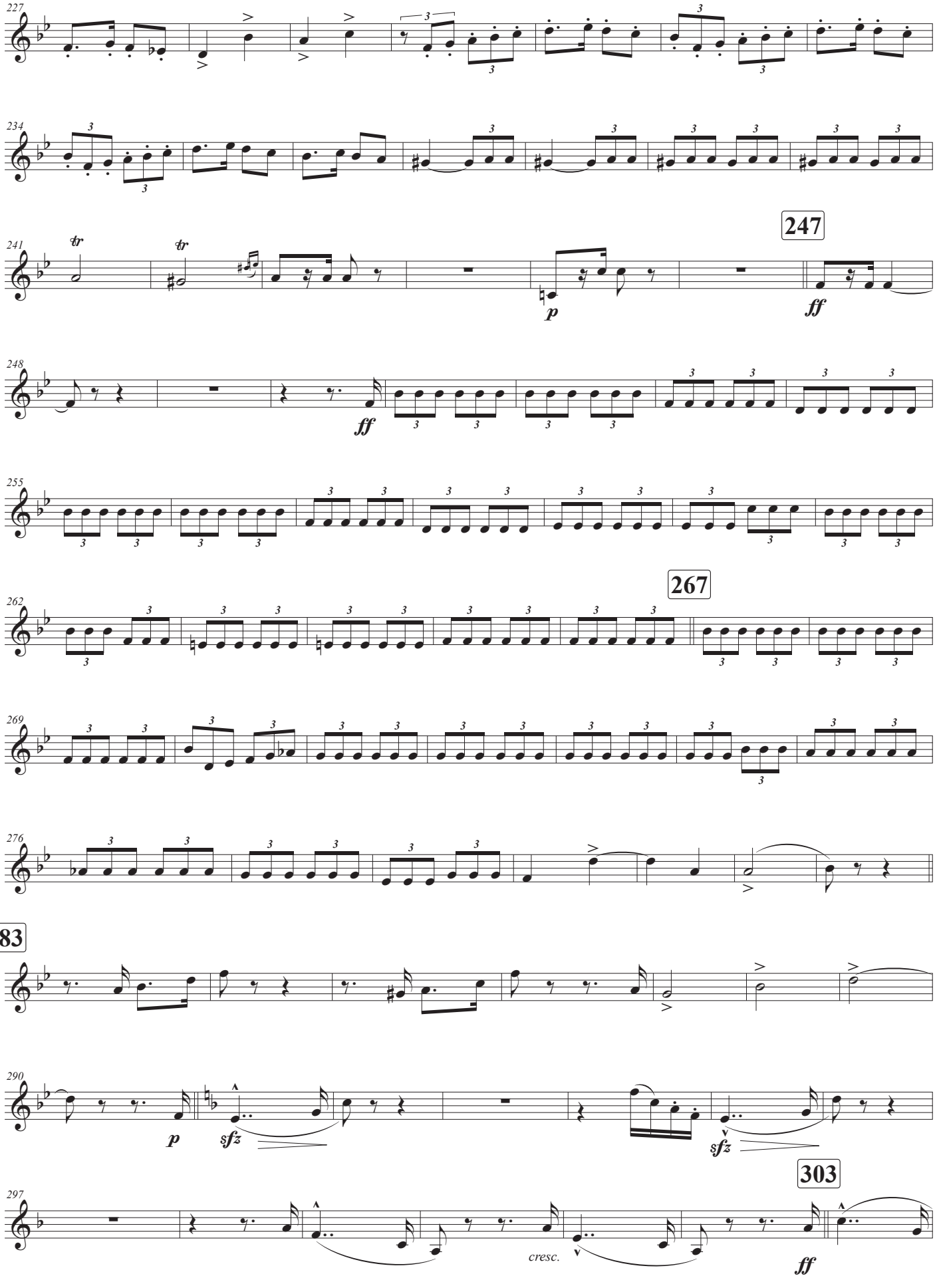
227
234
241
247
248
255
262
267
269
276
283
290
297
303
tr
p
ff
sfz
cresc.

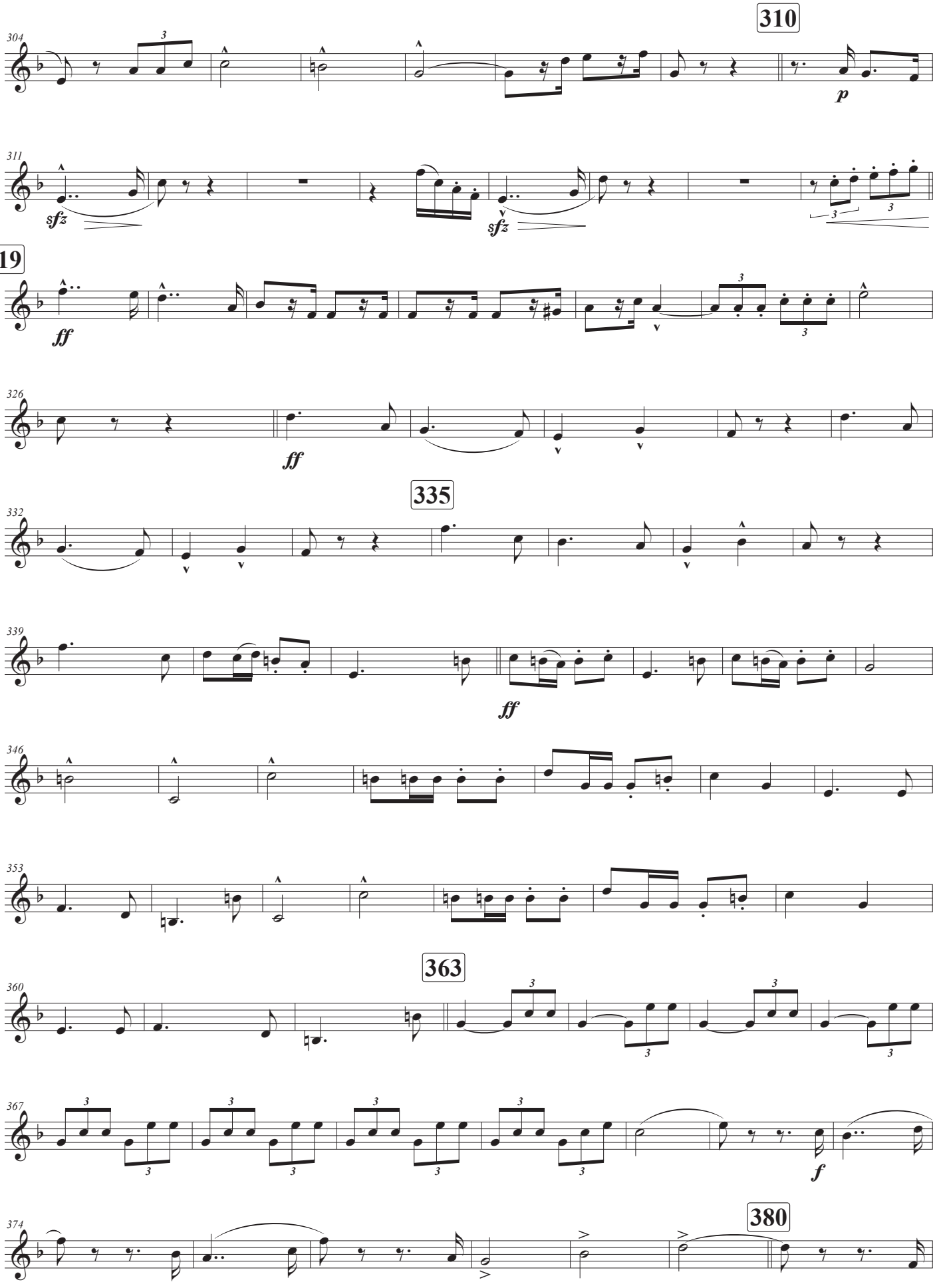
310
304
p
311
sfz
sfz
319
ff
326
ff
335
332
339
ff
346
353
363
360
367
f
380
374

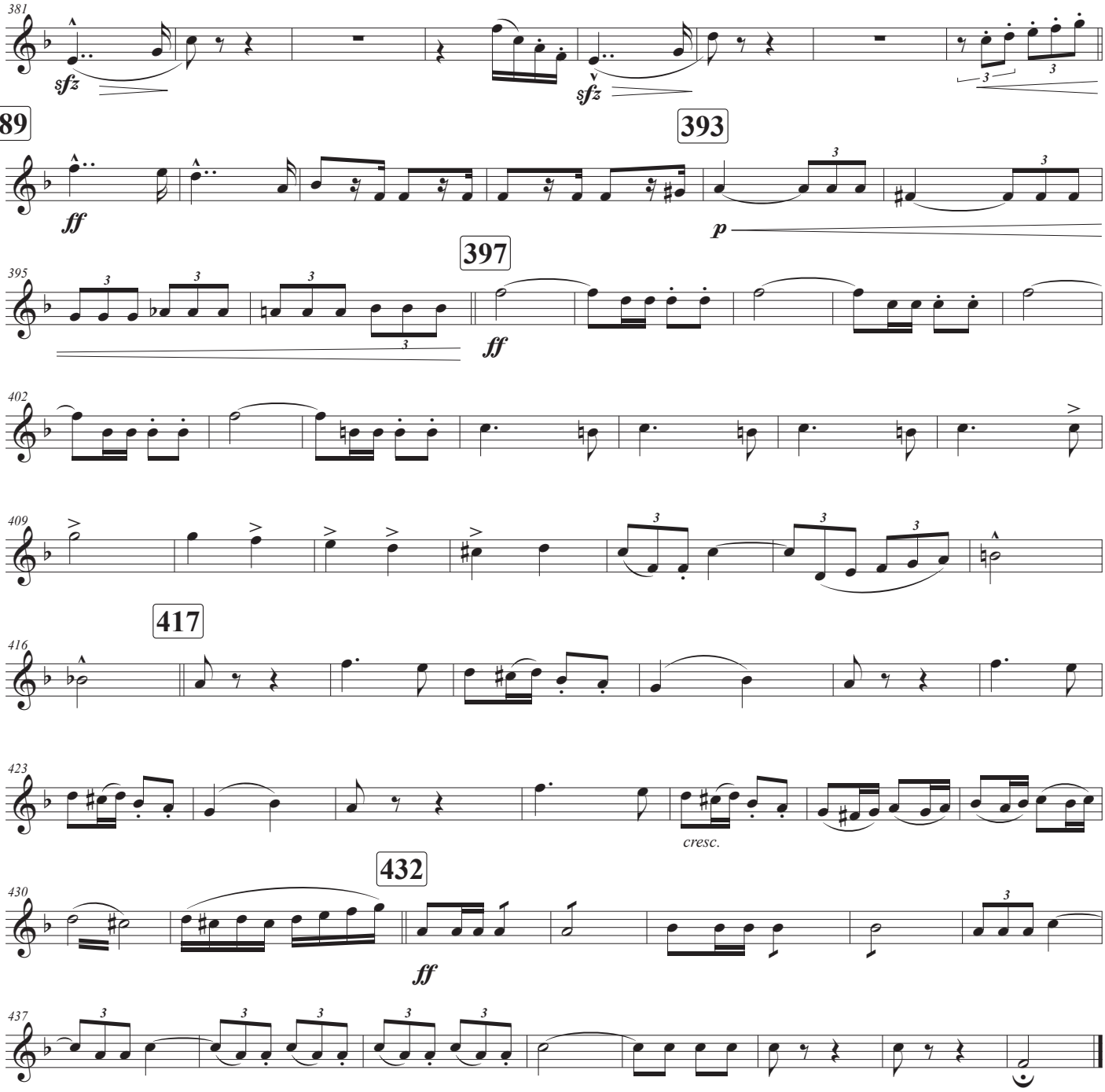
381
sfz
sfz
389
393
ff
p
397
395
ff
402
409
417
416
423
cresc.
432
430
ff
437

Trompeta en si♭ 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

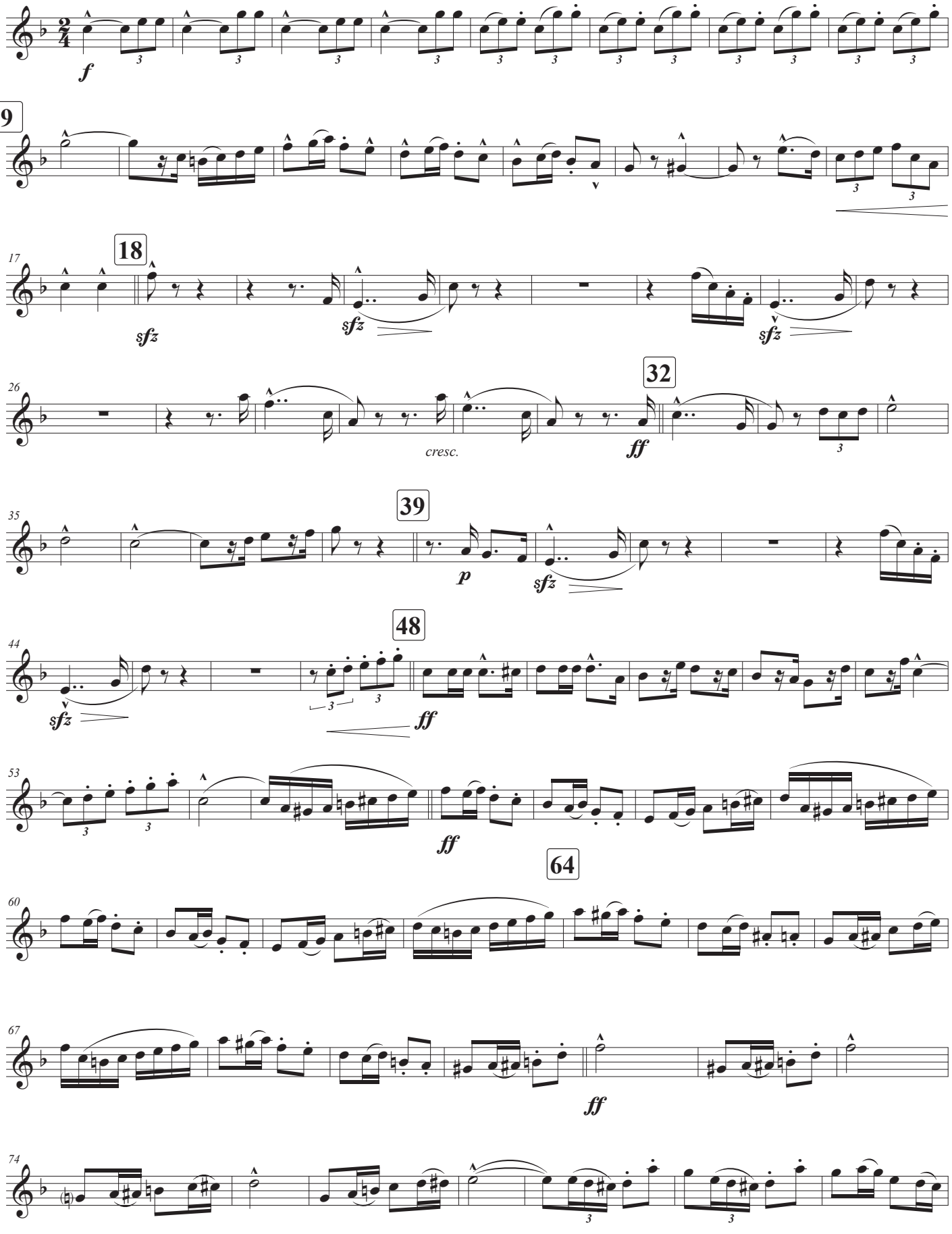

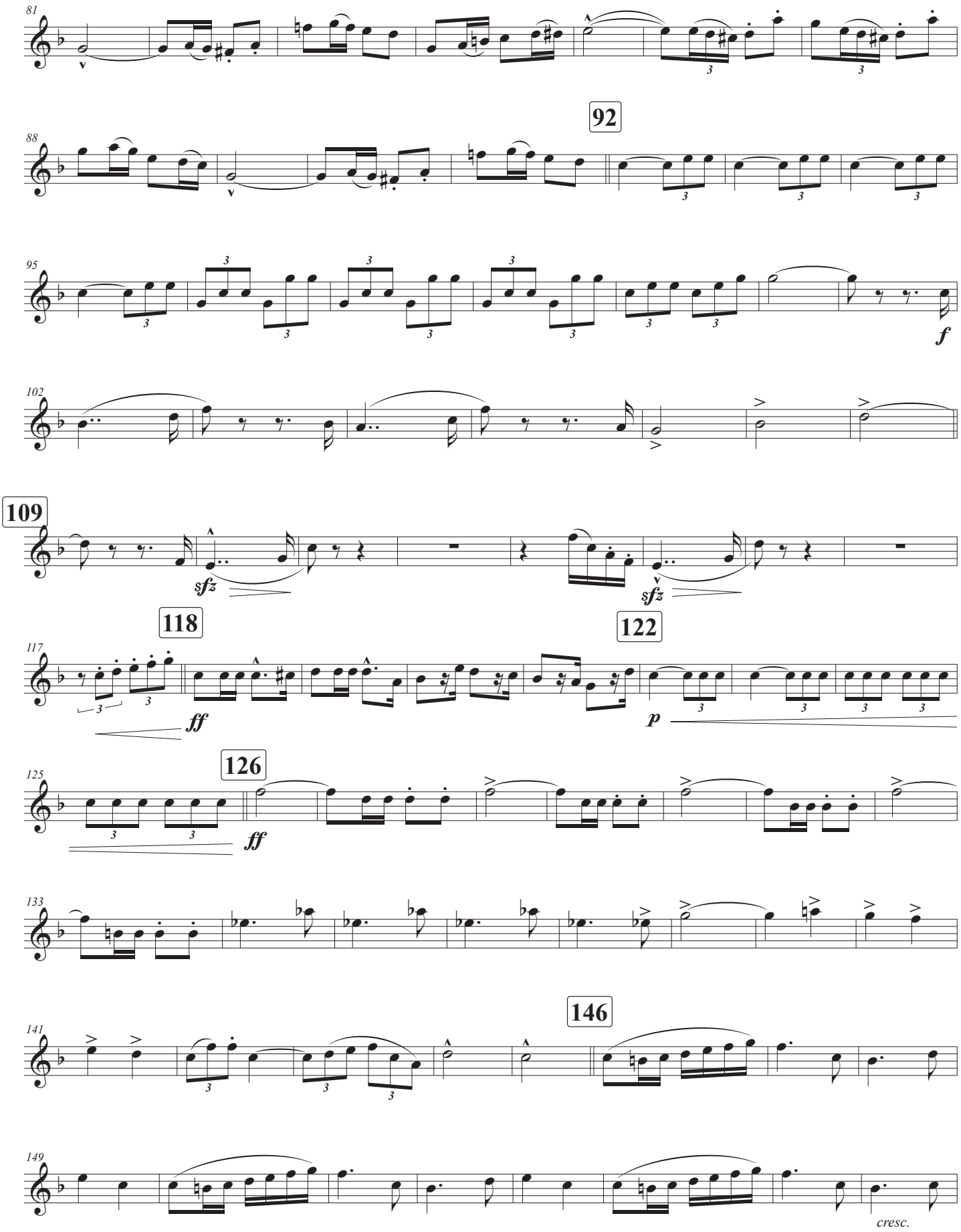
81
92
88
95
f
102
109
sfz
sfz
118
122
117
ff
p
126
125
ff
133
146
141
149
cresc.

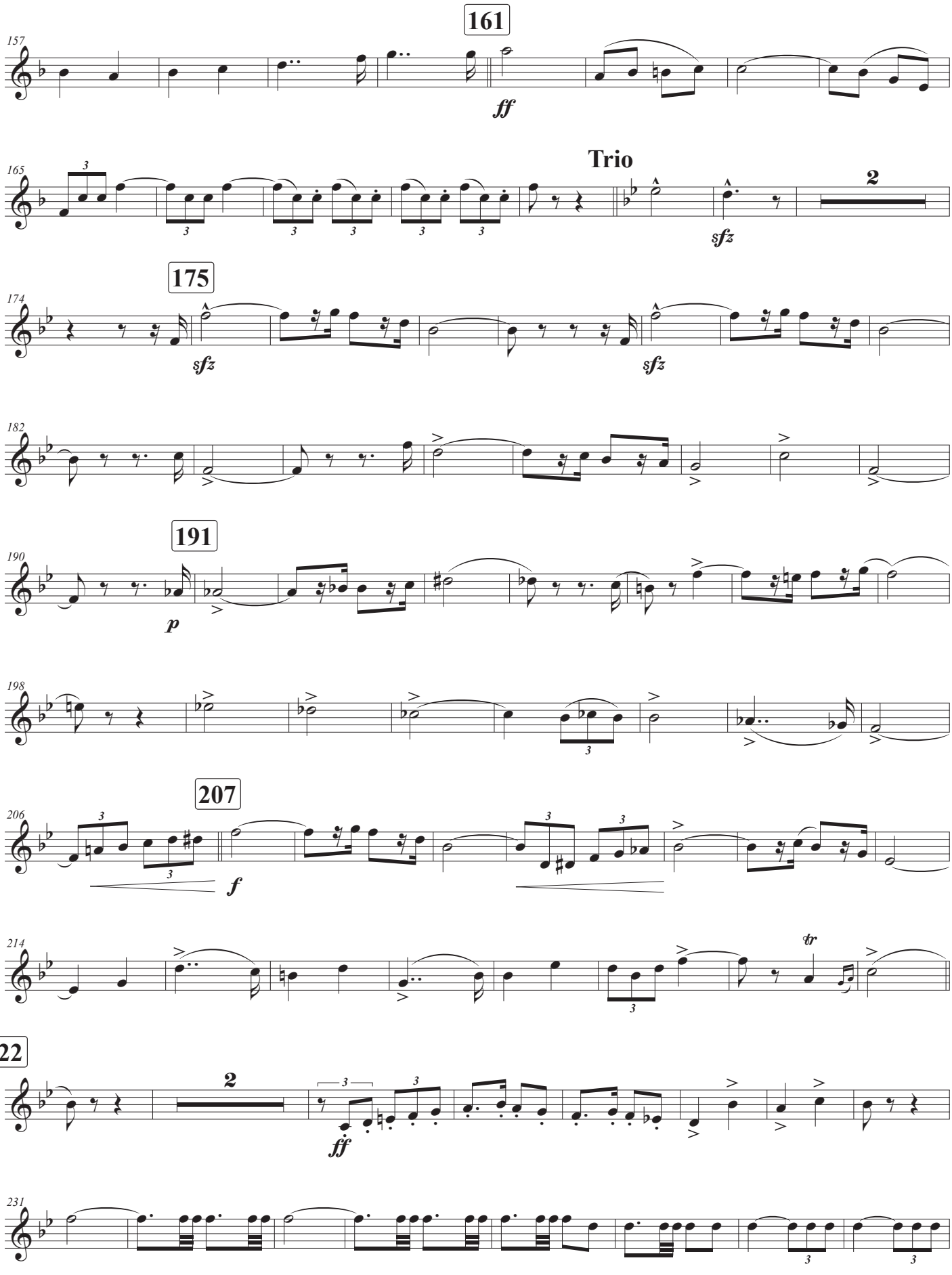
161
157
ff
Trio
165
2
sfz
175
174
sfz
sfz
182
191
190
p
198
207
206
f
214
tr
222
2
ff
231

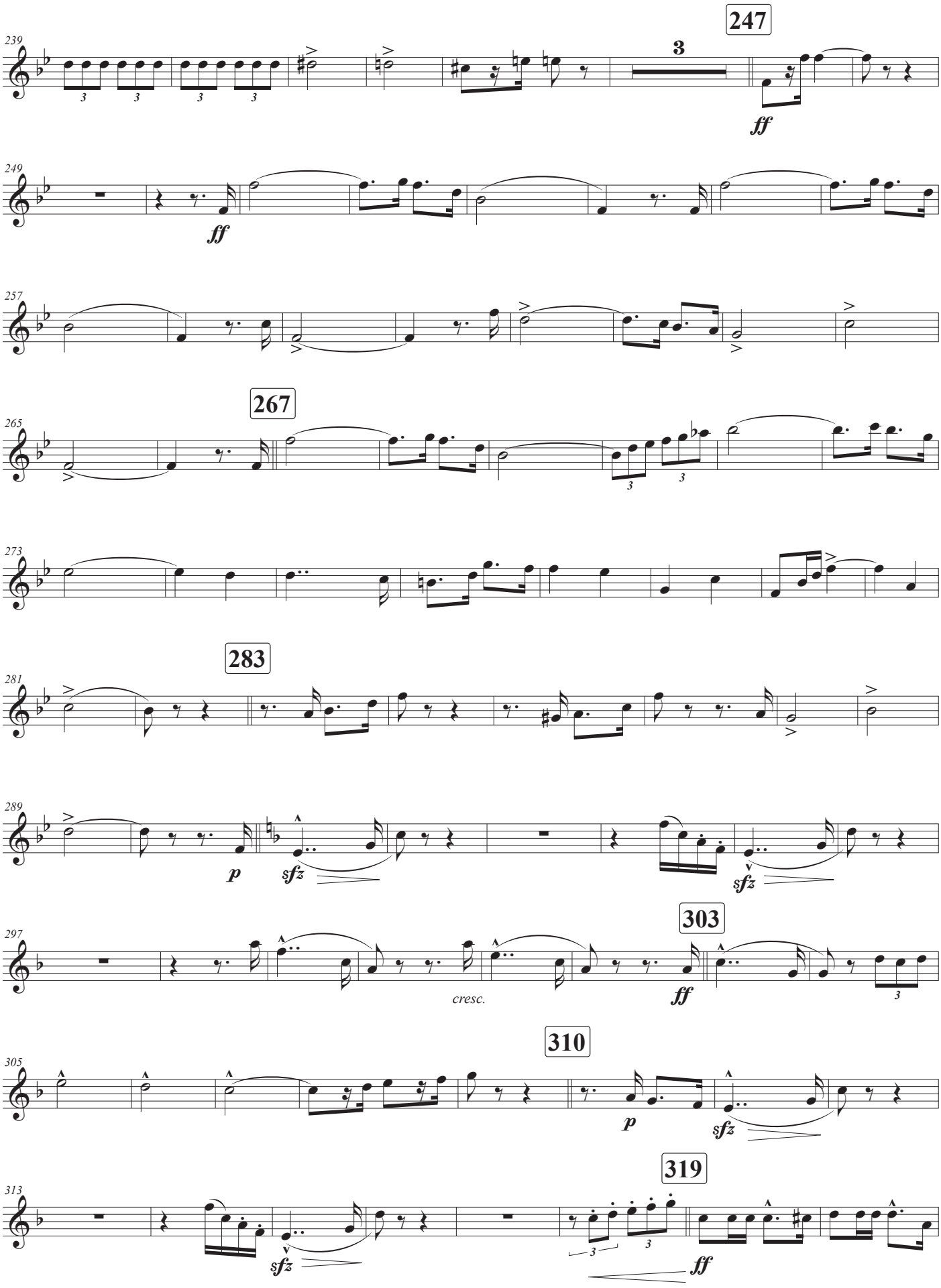
247
239
3
ff
249
ff
257
267
265
273
283
281
289
p
sfz
sfz
303
297
cresc.
ff
310
305
p
sfz
319
313
sfz
ff

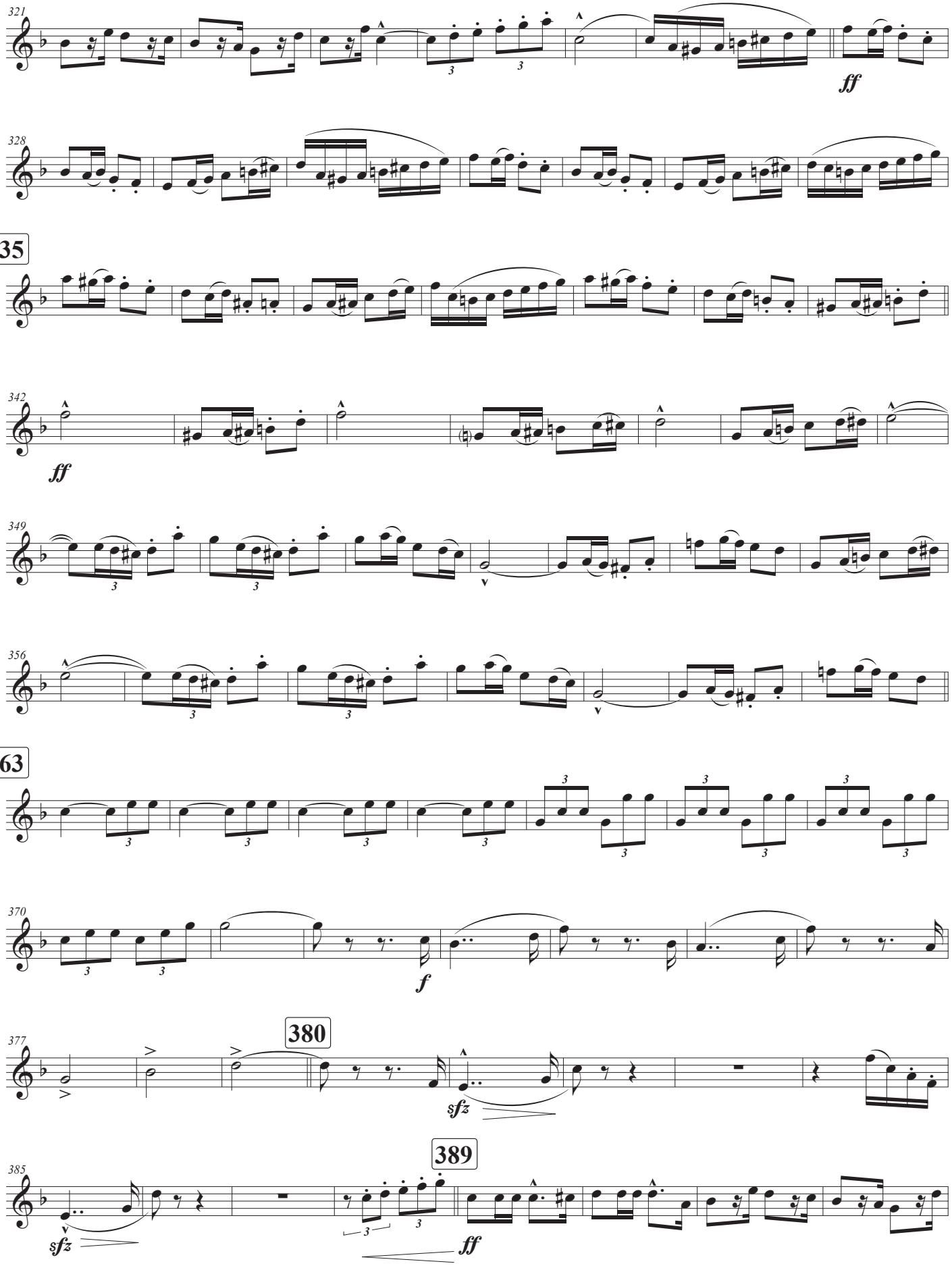
321
ff
328
335
342
ff
349
356
363
370
f
377
380
sfz
385
389
sfz
ff

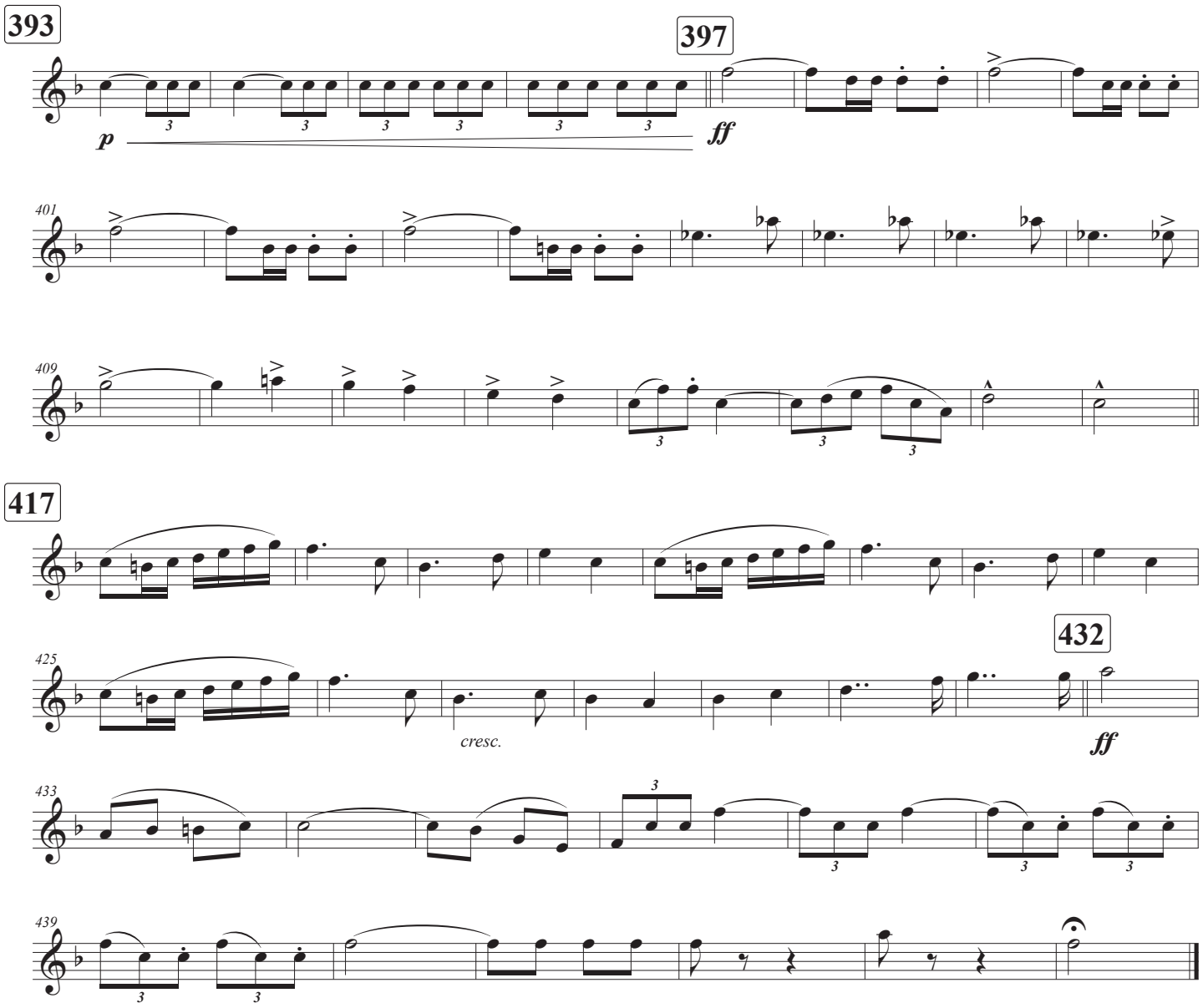
393
397
p
ff
401
409
417
425
cresc.
432
ff
433
439

Trompeta en si♭ 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

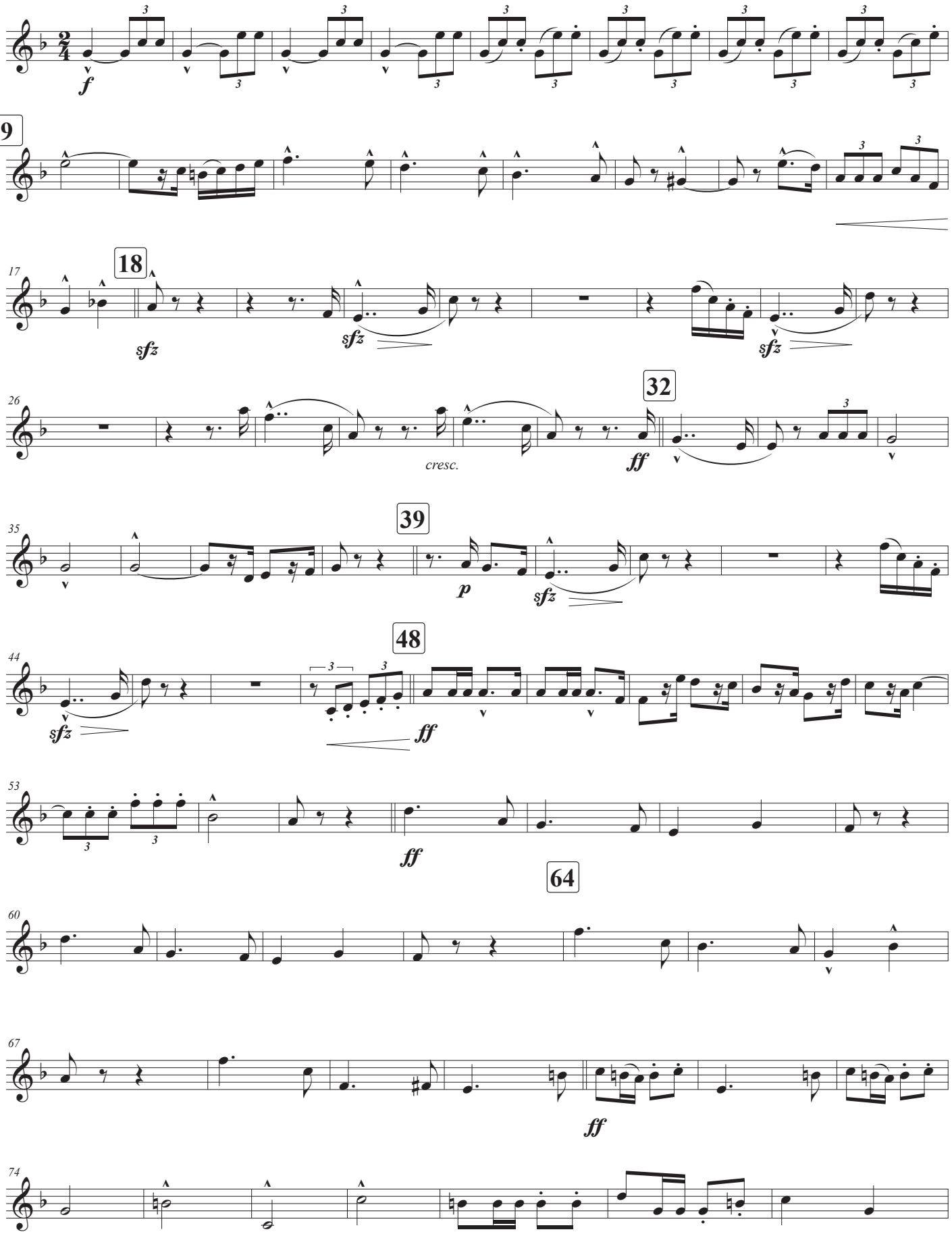

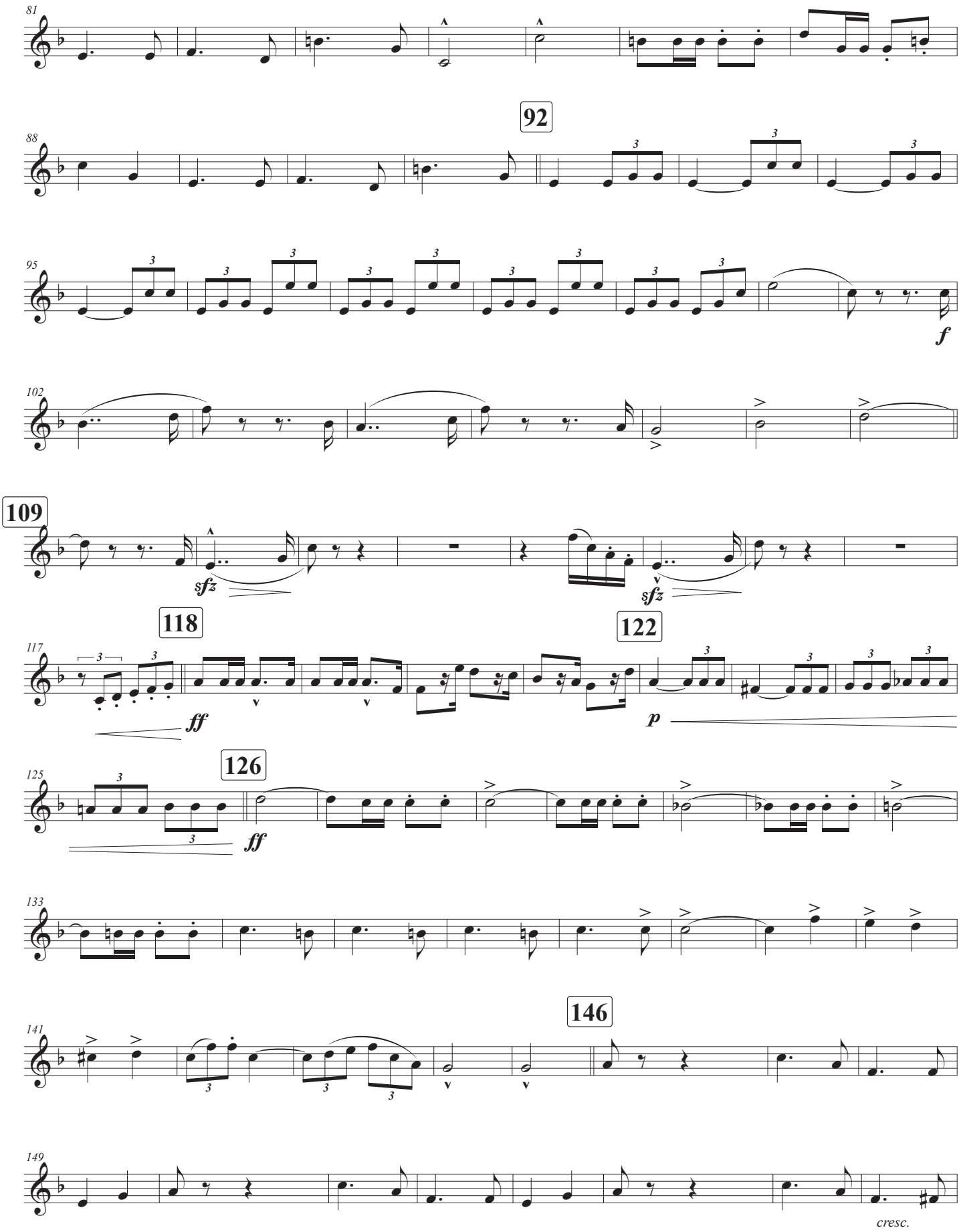
81
92
88
95
f
102
109
sfz
sfz
118
122
117
ff
p
126
125
ff
133
146
141
149
cresc.

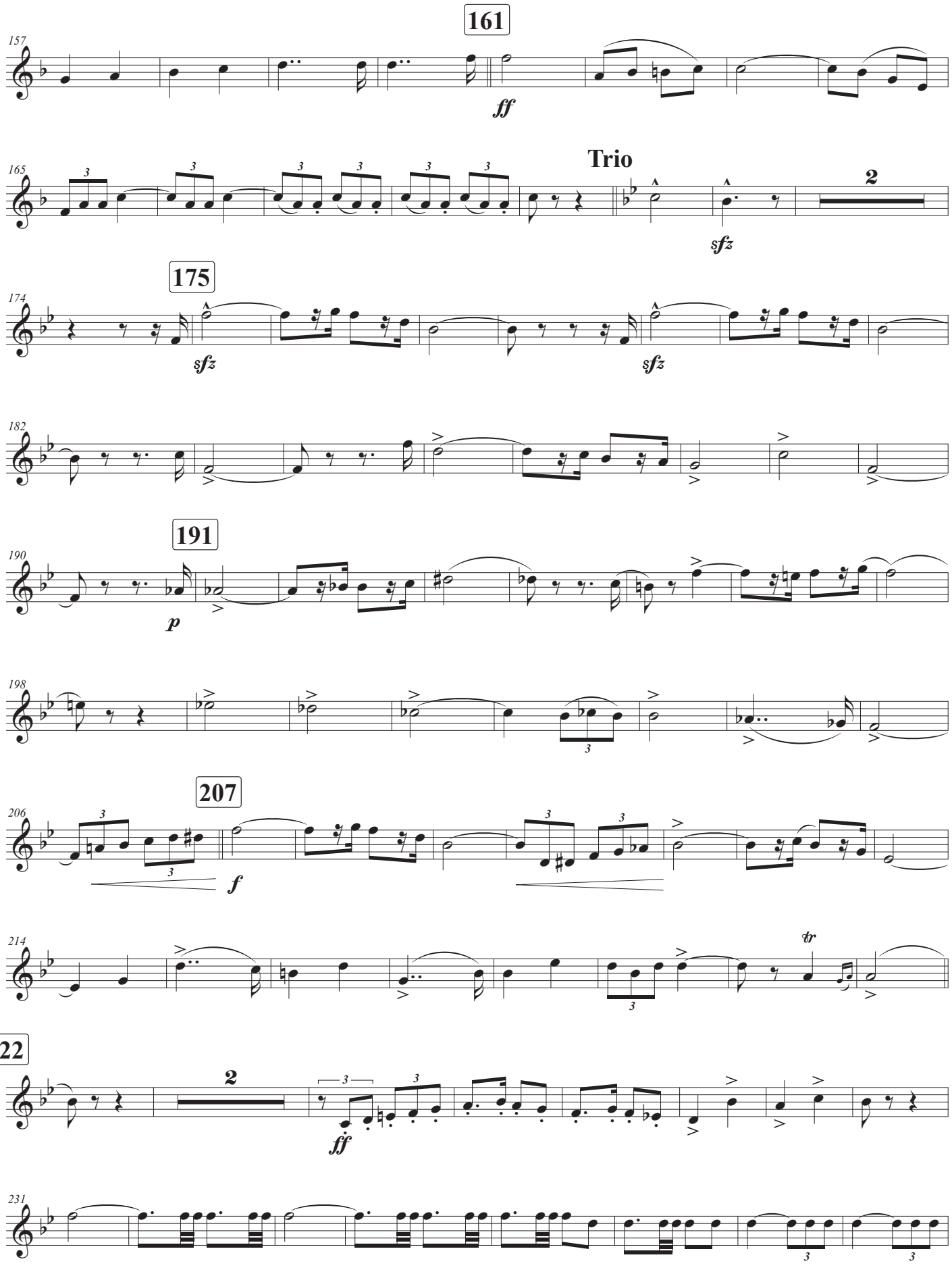
161
157
ff
Trio
165
2
sfz
175
174
sfz
sfz
182
191
190
p
198
207
206
f
214
tr
222
2
ff
231

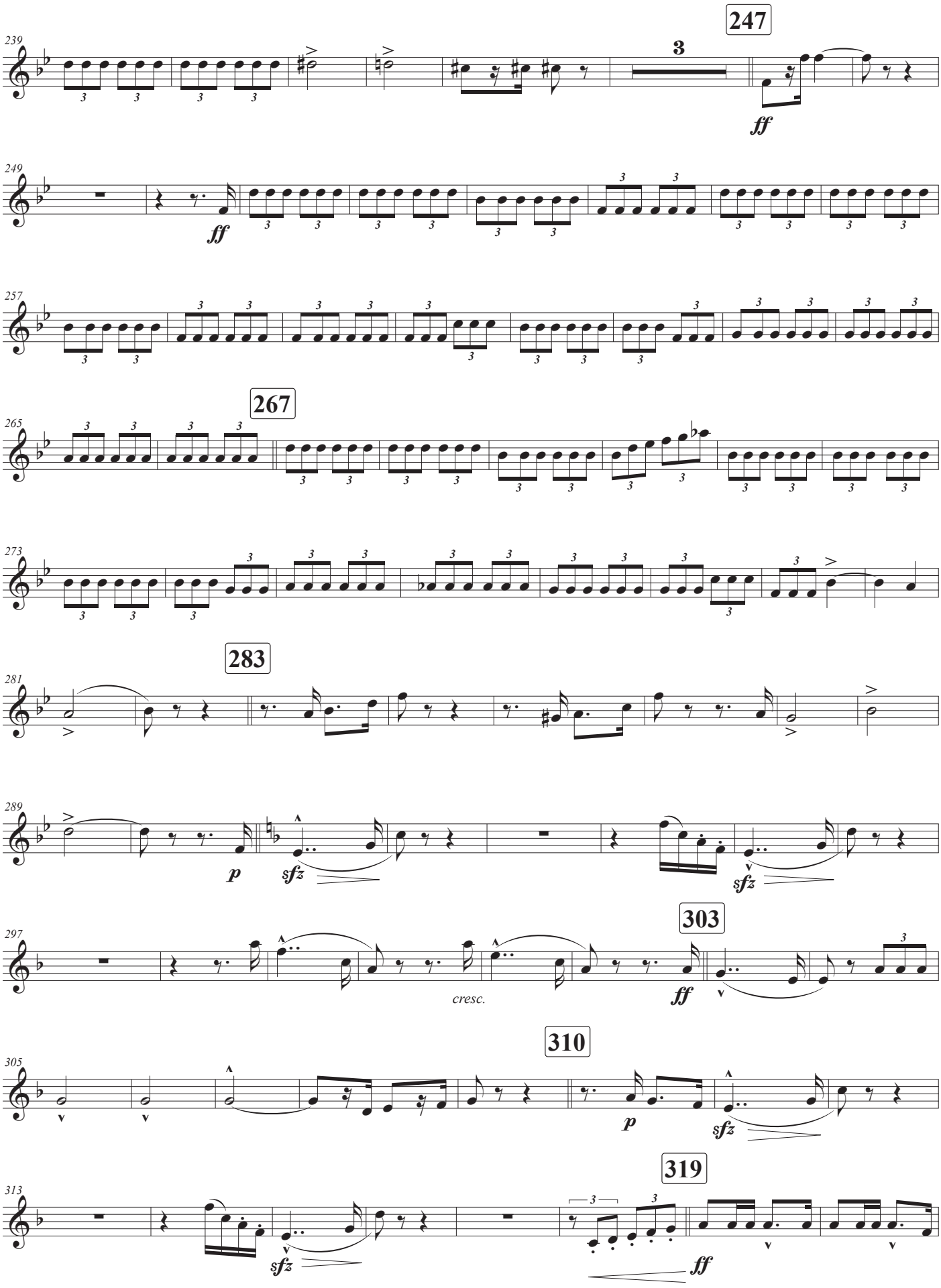
247
239
3
ff
249
ff
257
267
265
273
283
281
289
p
sfz
sfz
303
297
cresc.
ff
310
305
p
sfz
319
313
sfz
ff

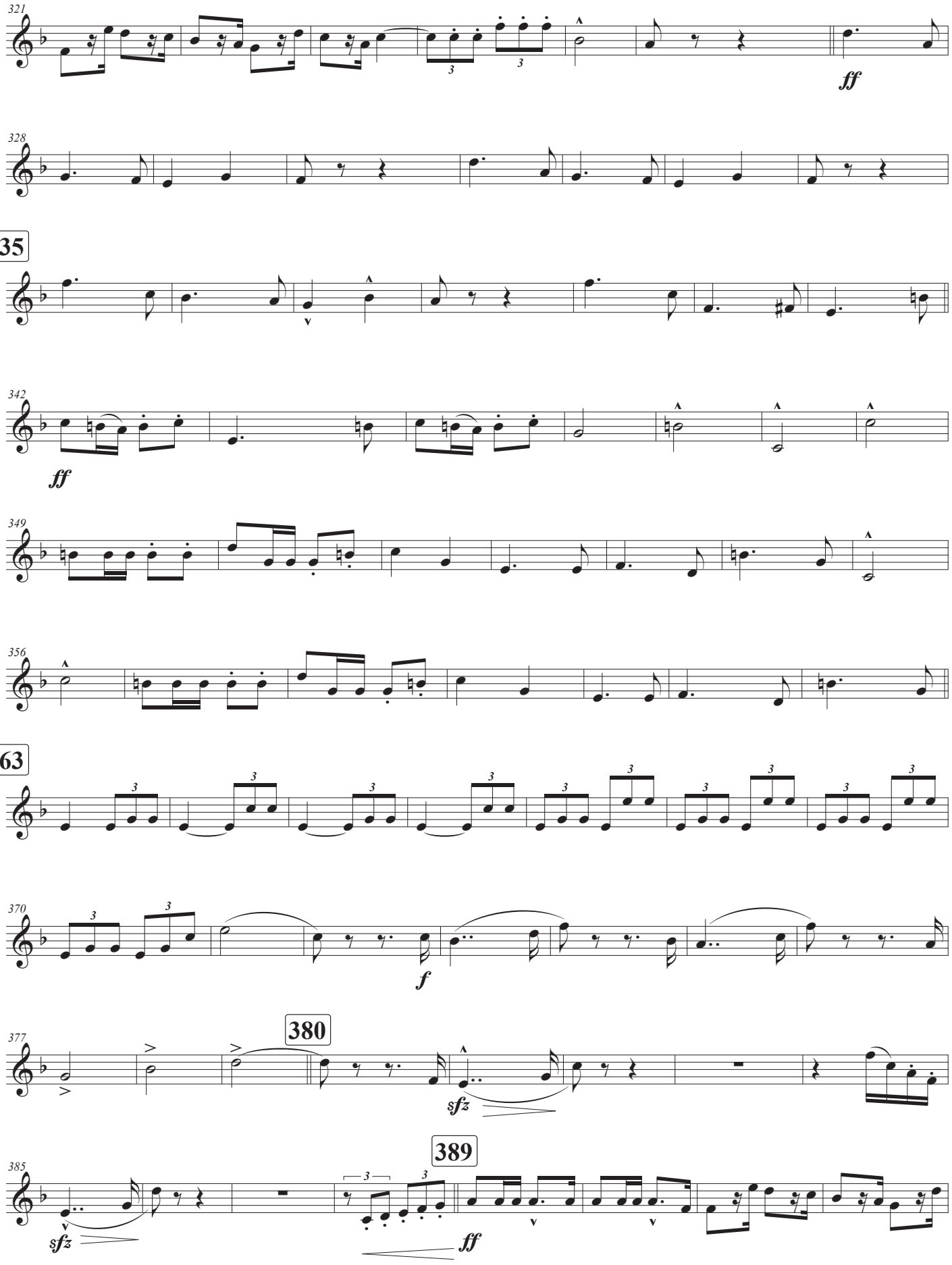
321
ff
328
335
342
ff
349
356
363
370
f
377
380
sfz
385
389
sfz
ff

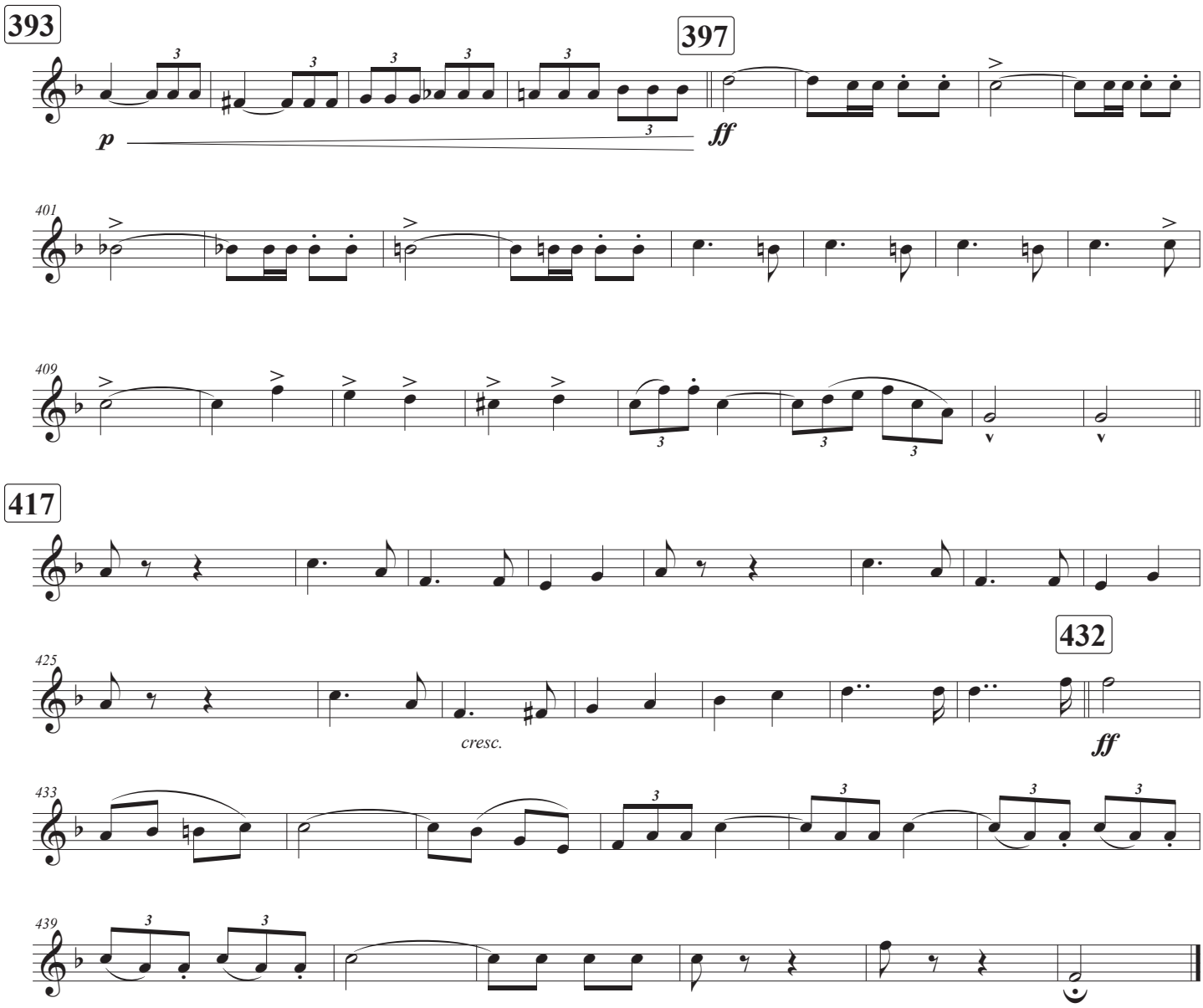
393
397
p
ff
401
409
417
425
cresc.
432
ff
433
439

Trompeta en si♭ 3

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

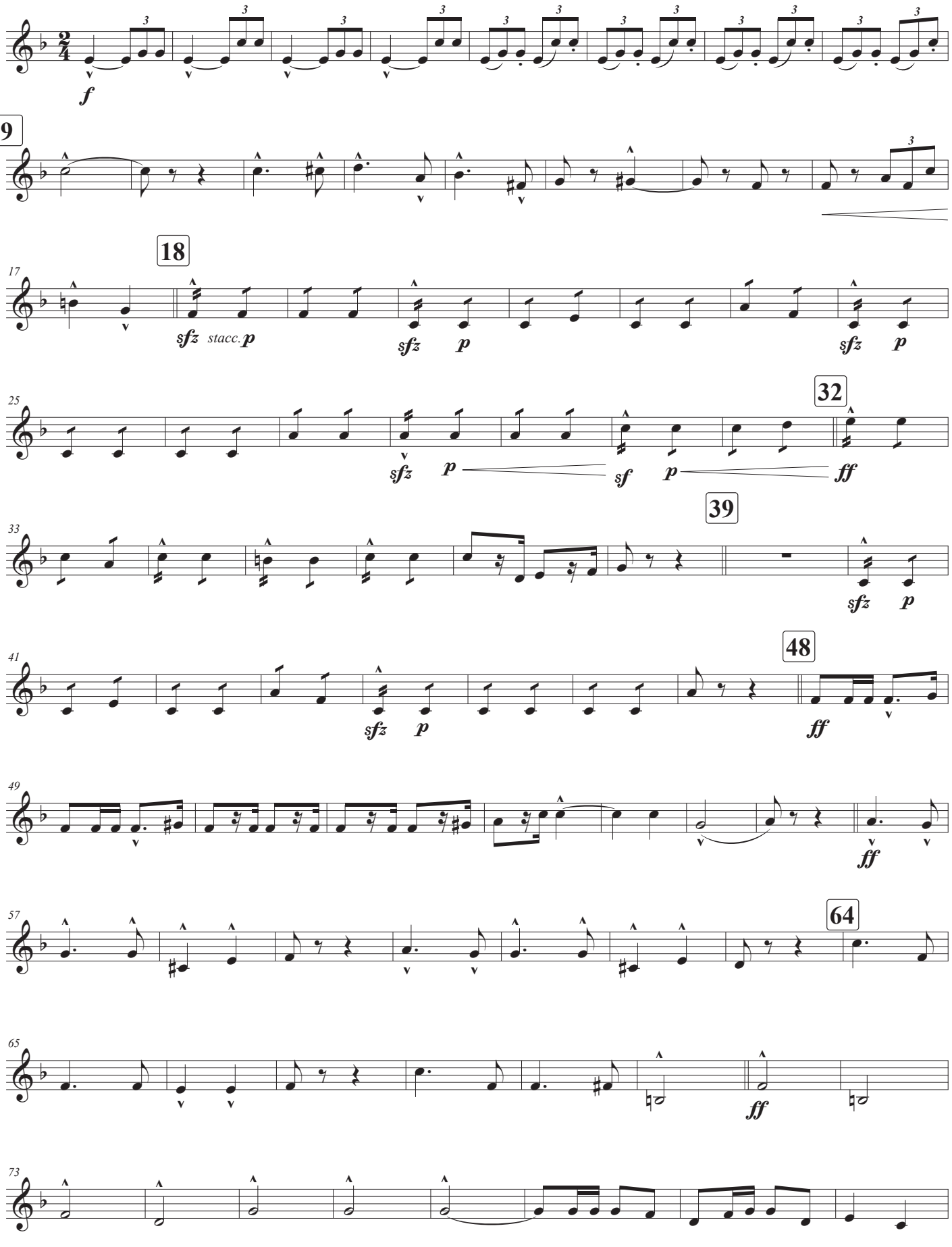

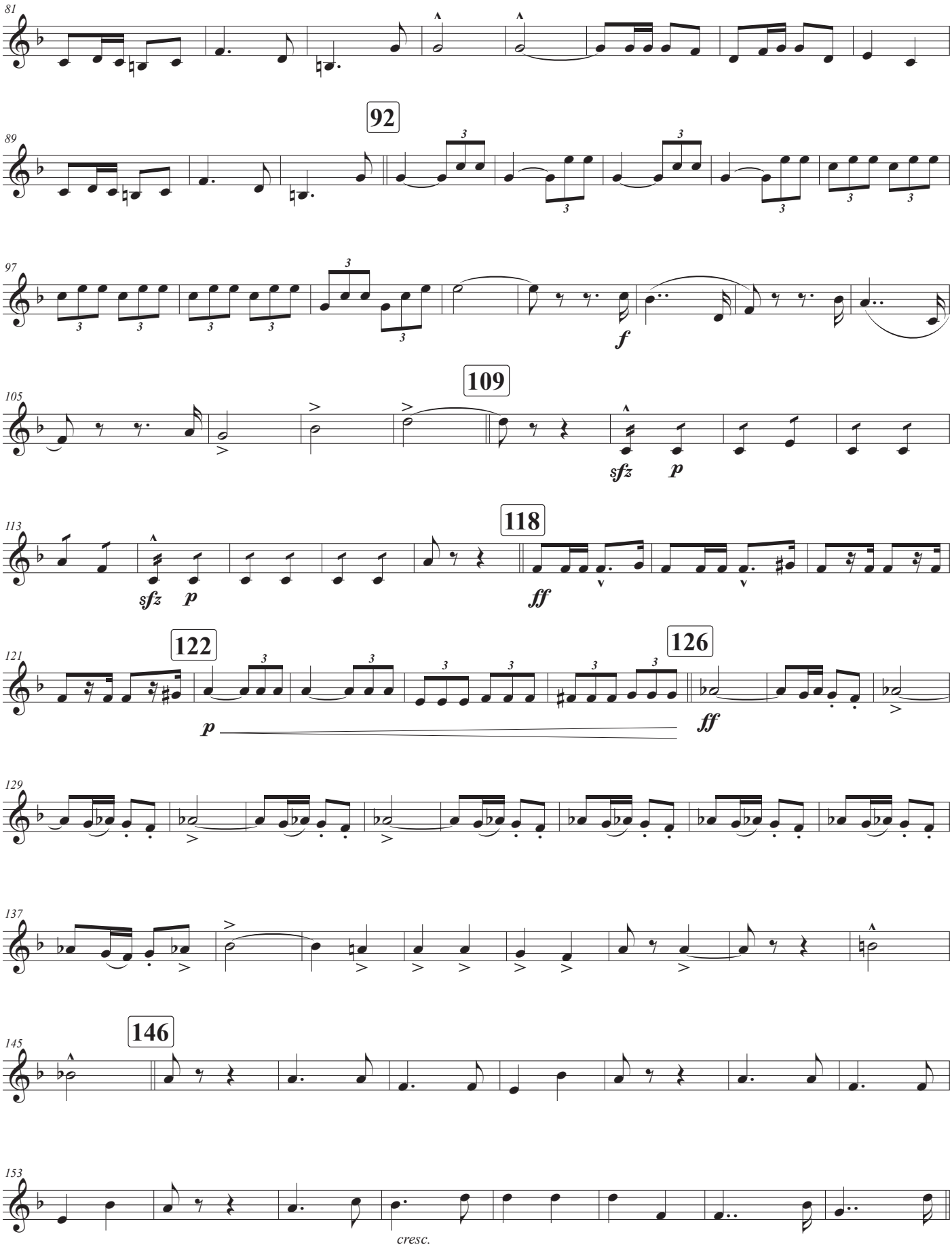
81
92
89
97
f
109
105
sfz
p
118
113
sfz
p
ff
122
126
121
p
ff
129
137
146
145
153
cresc.

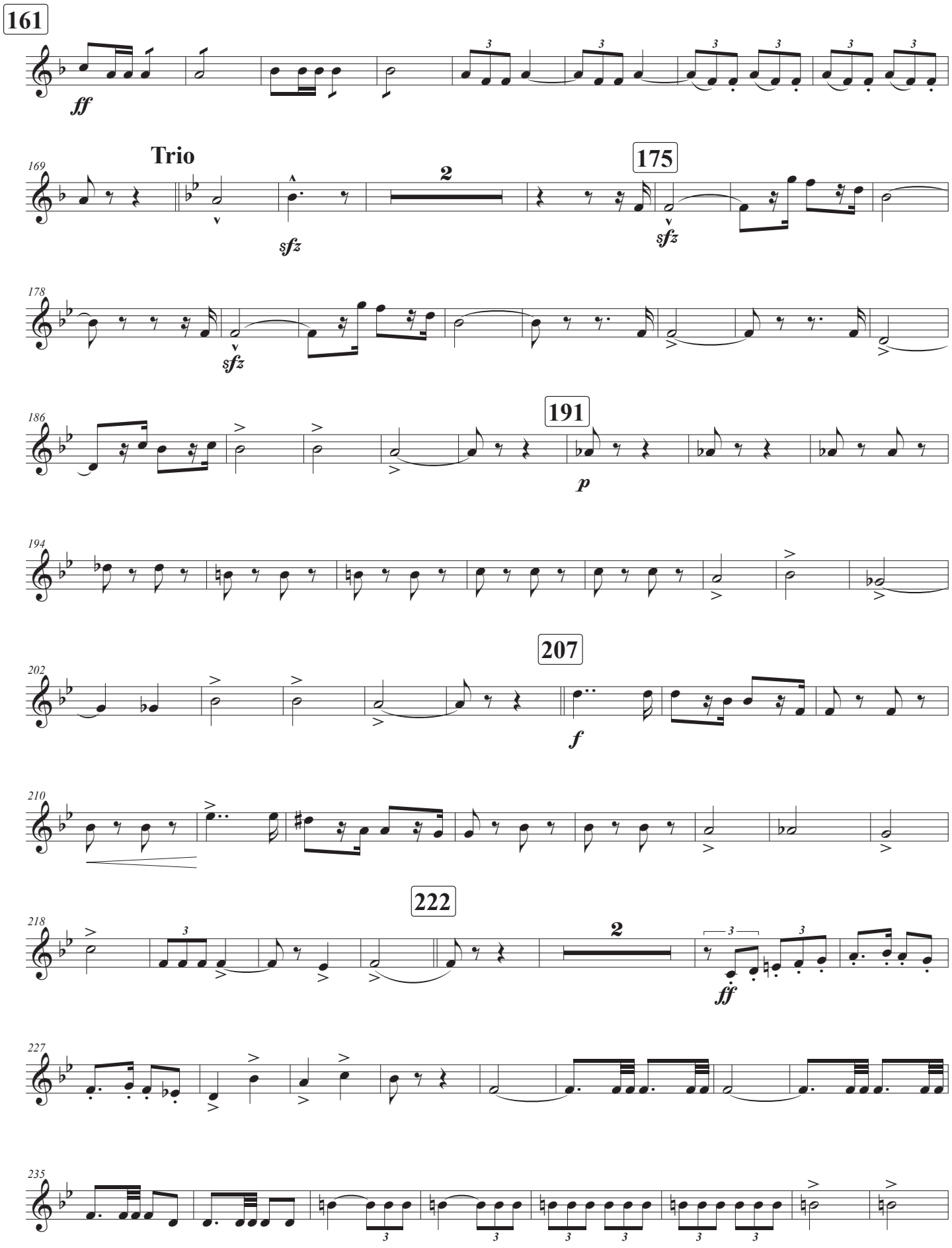
161
ff
Trio
169
2
175
sfz
178
sfz
186
191
p
194
207
202
f
210
222
218
2
ff
227
235

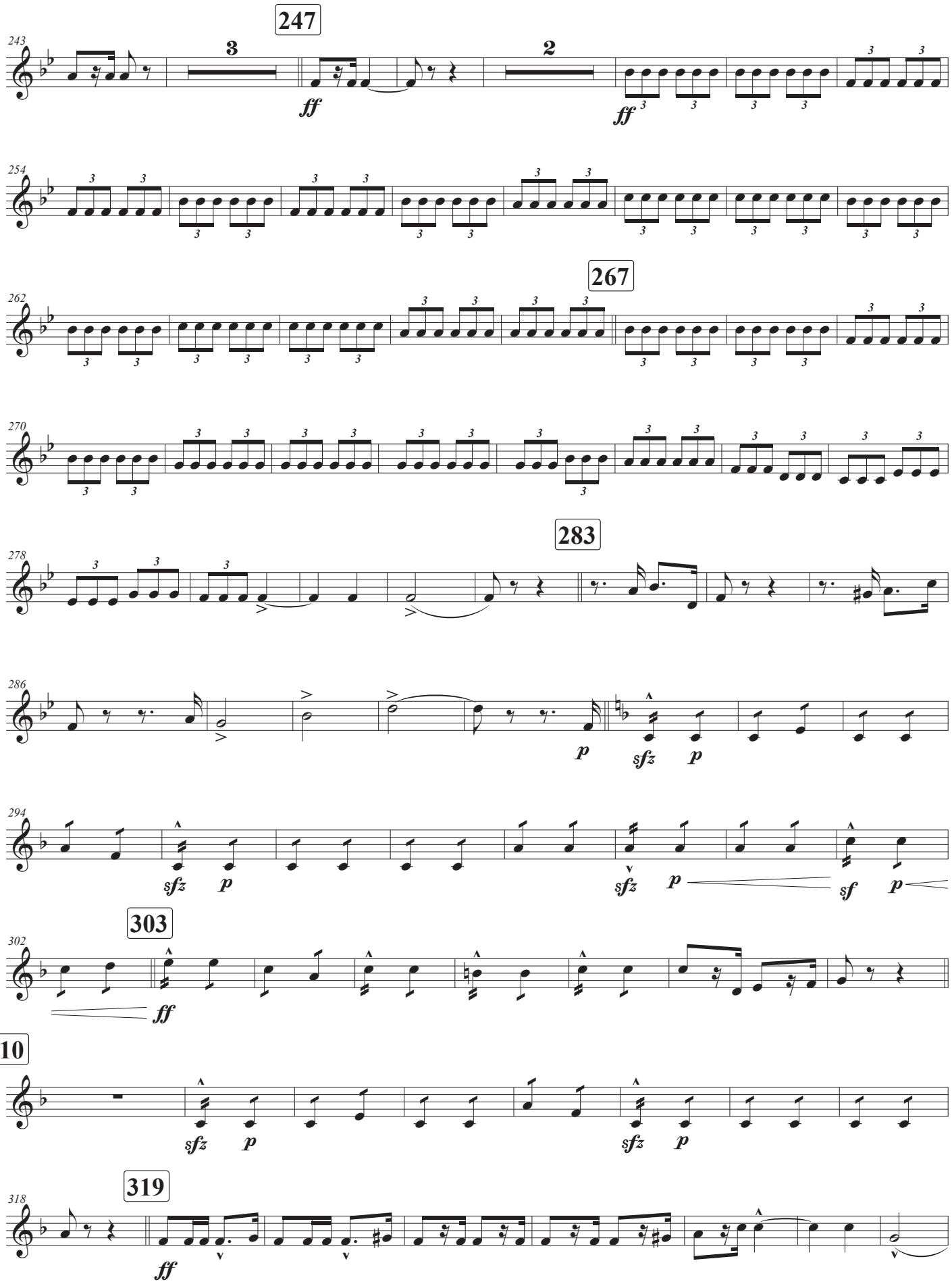
247
243
3
2
ff
ff
254
267
262
270
283
278
286
p
sfz
p
294
sfz
p
sfz
p
sf
p
303
302
ff
310
sfz
p
sfz
p
319
318
ff

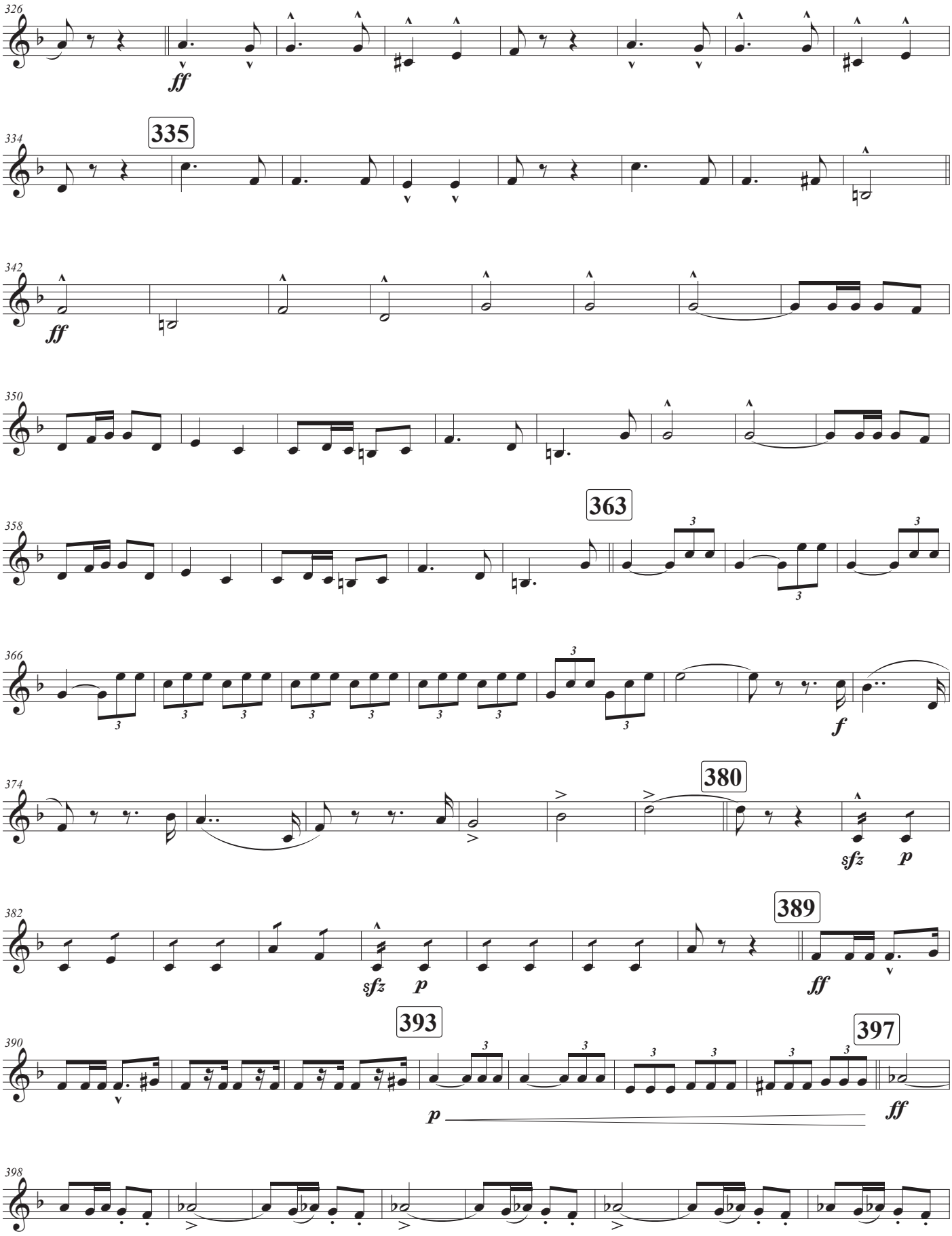
326
ff
335
334
342
ff
350
363
358
366
f
380
374
sfz
p
389
382
sfz
p
ff
393
397
390
p
ff
398

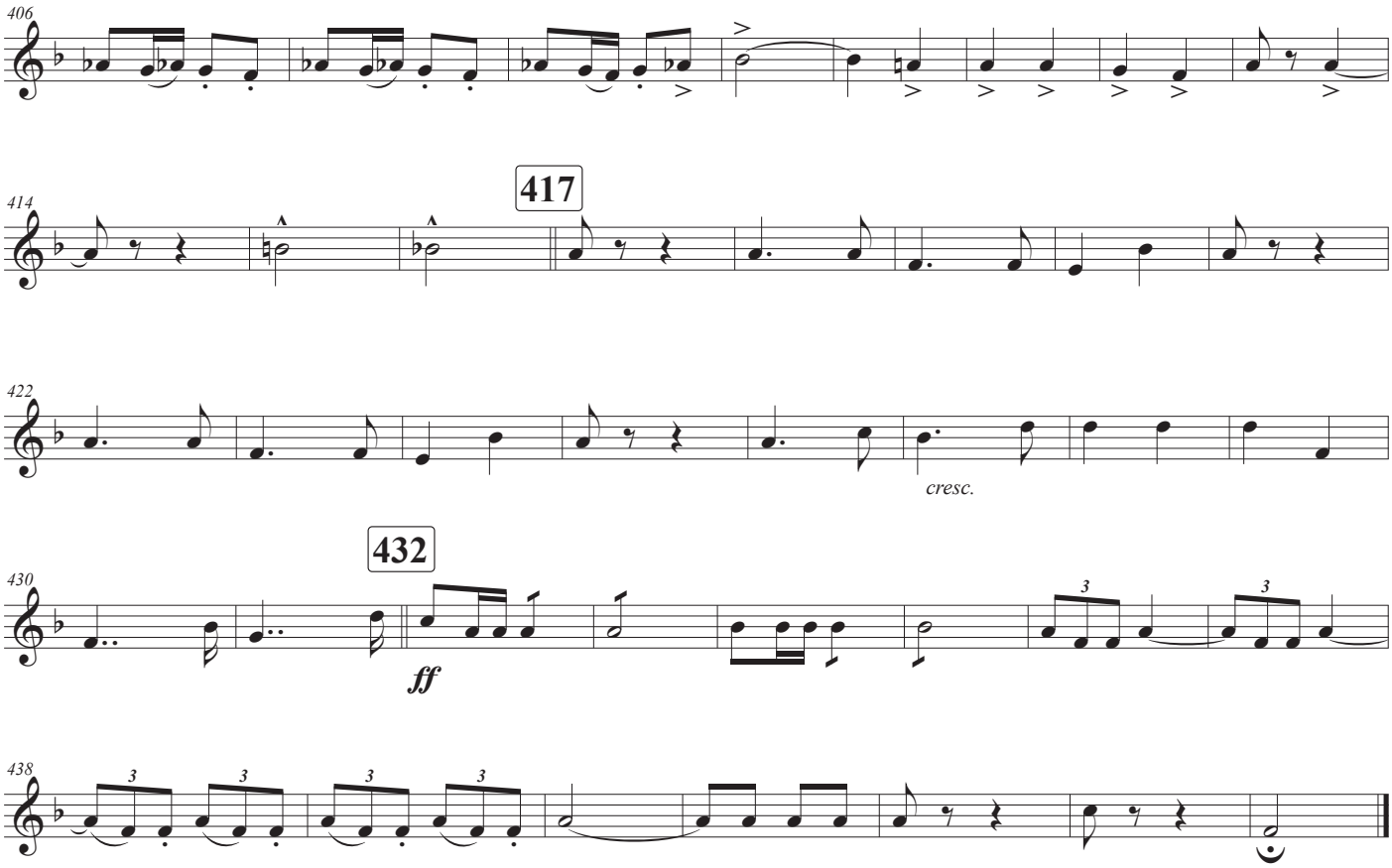
406
414
417
422
cresc.
430
432
ff
438

Trompeta en si♭ 4

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

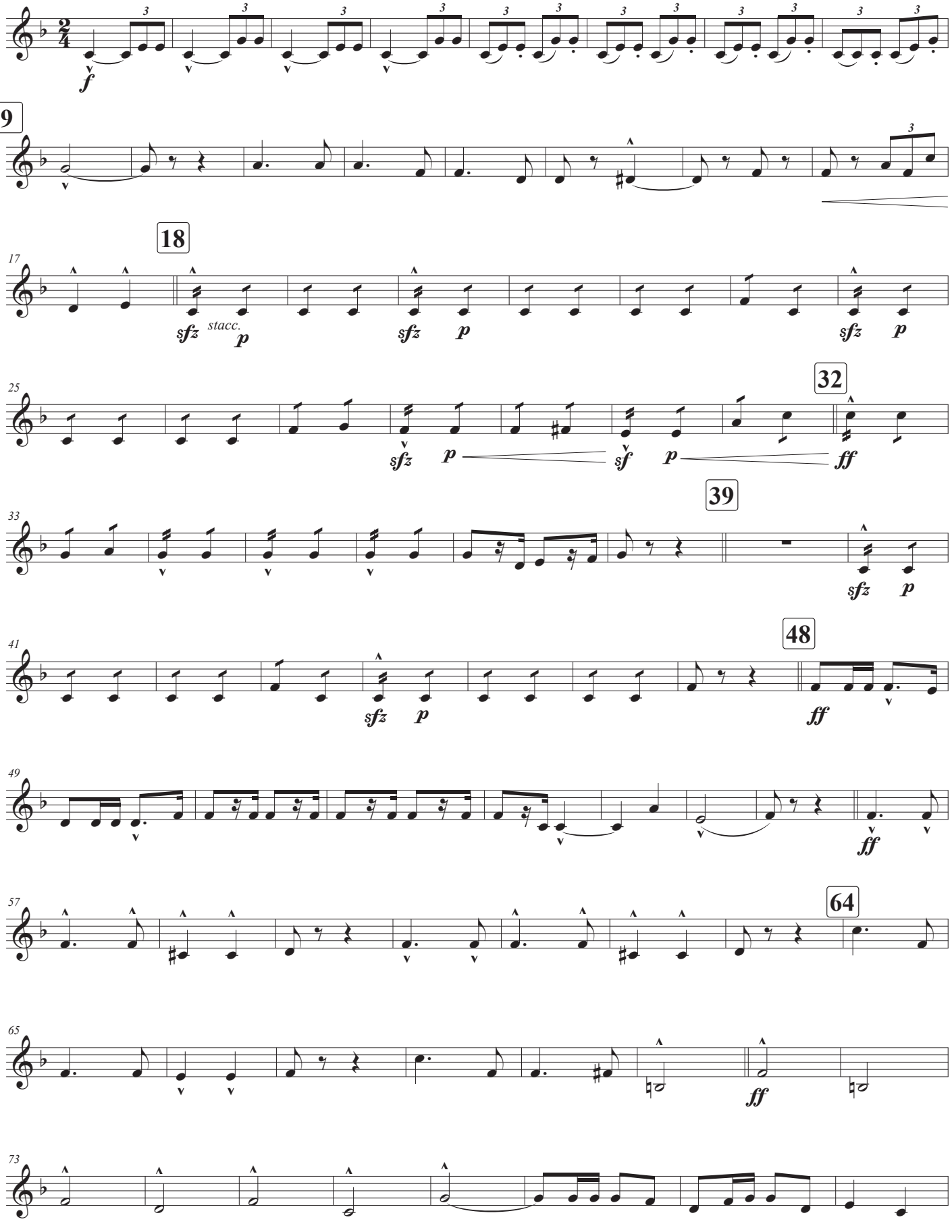

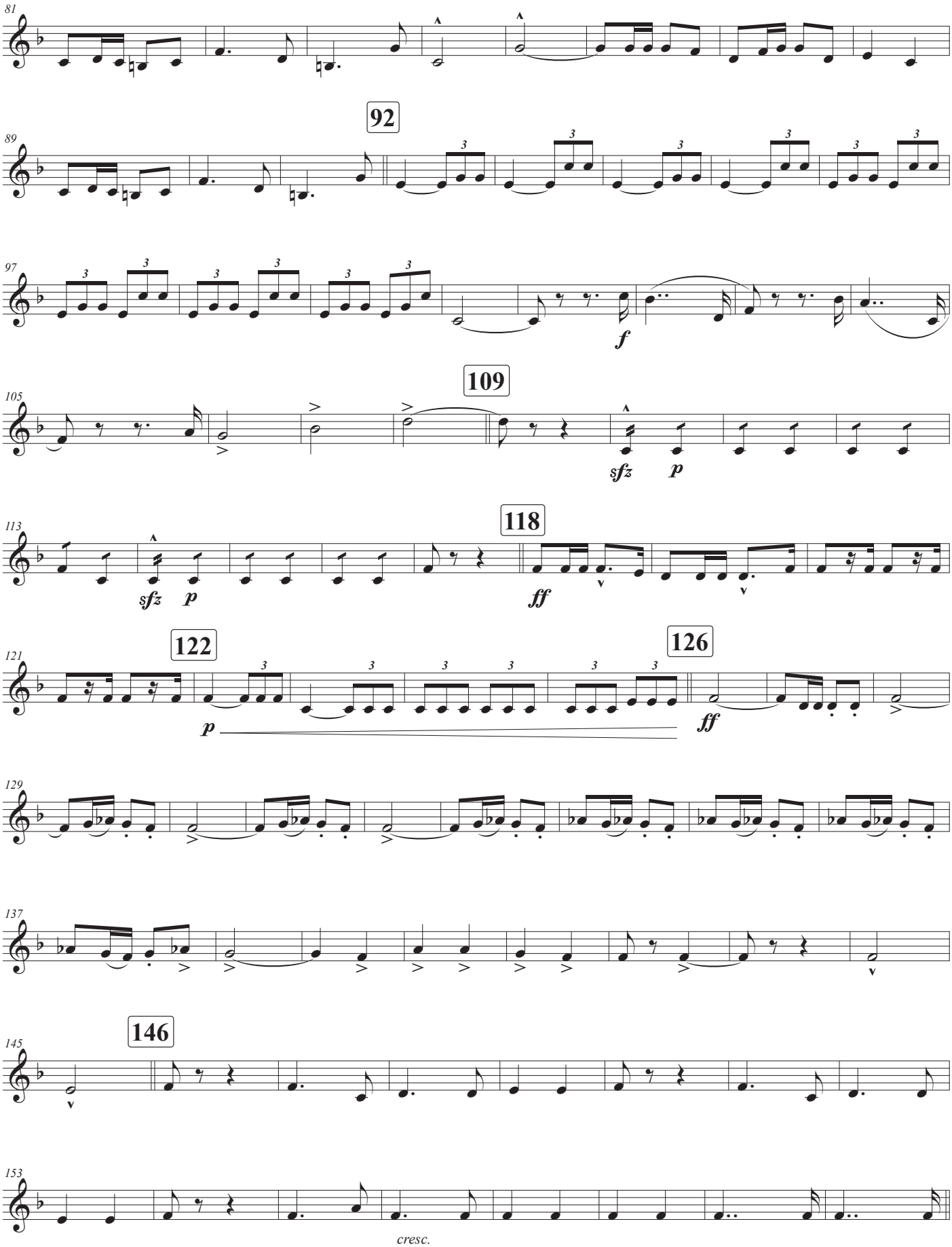
81
89
92
97
f
105
109
sfz
p
113
sfz
p
118
ff
121
122
p
126
ff
129
137
145
146
153
cresc.

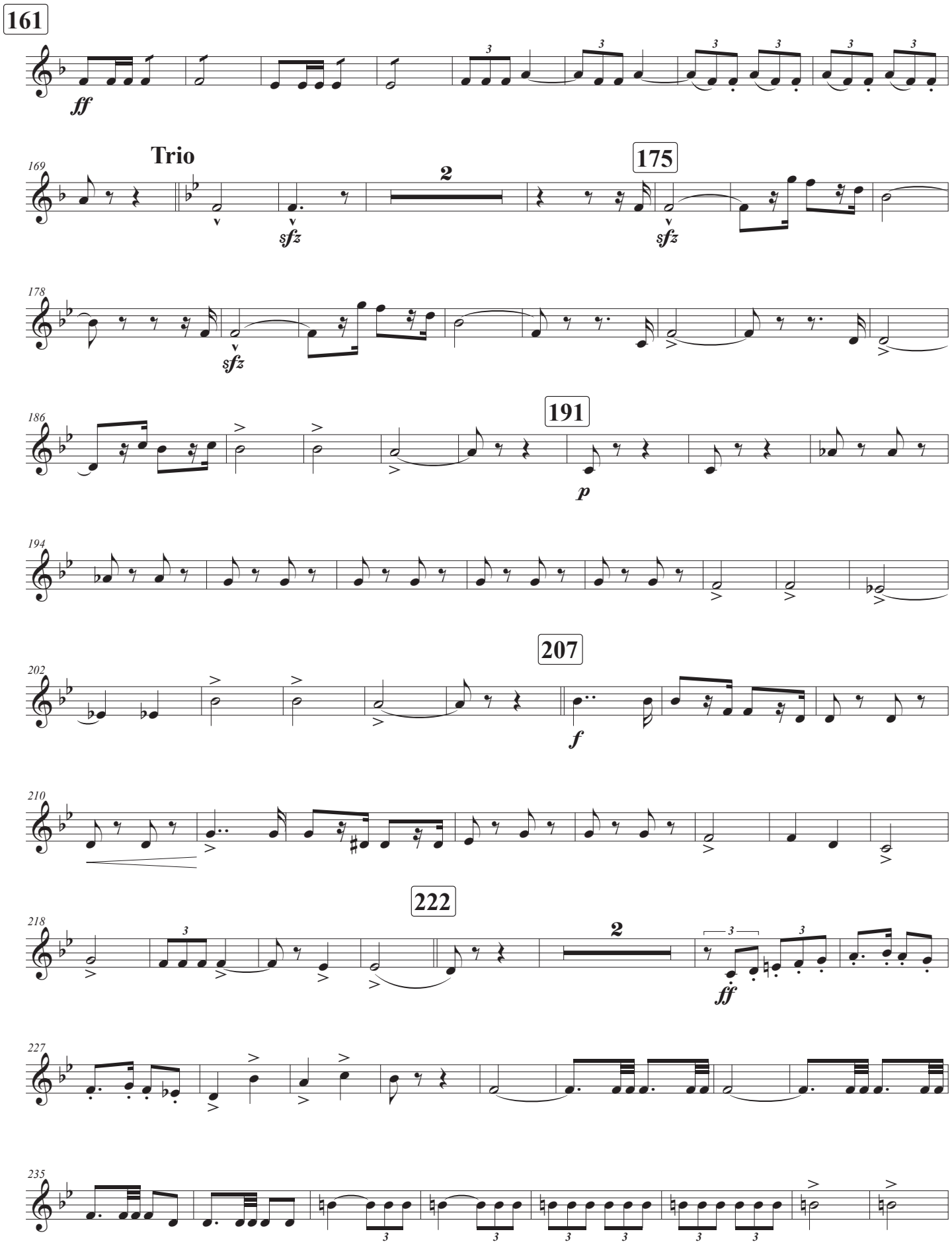
161
ff
Trio
169
2
175
sfz
178
186
191
p
194
207
202
f
210
222
218
2
ff
227
235

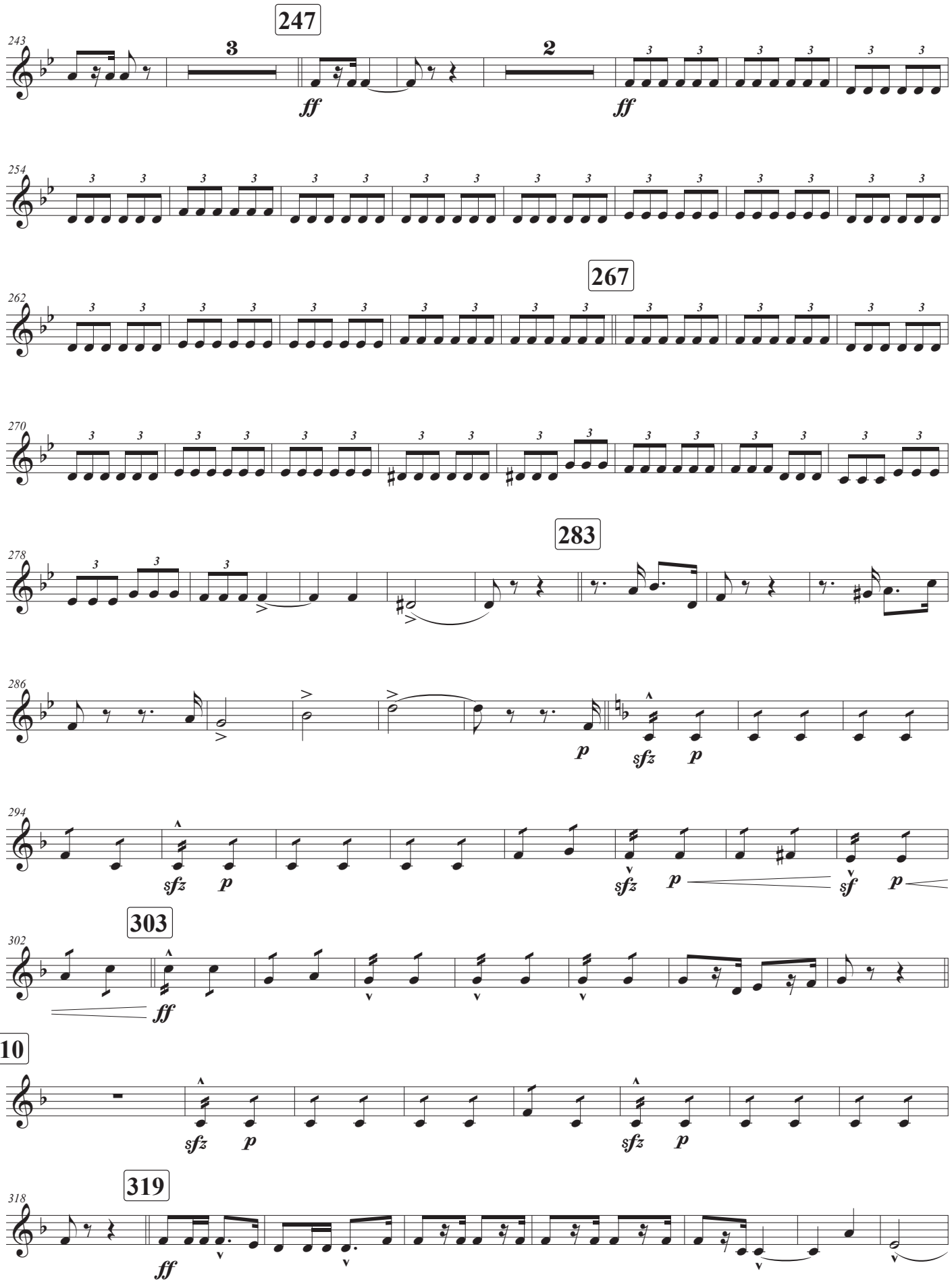
247
243
3
ff
2
ff
254
267
262
270
283
278
286
p
sfz
p
294
sfz
p
sfz
p
sf
p
303
302
ff
310
sfz
p
sfz
p
319
318
ff

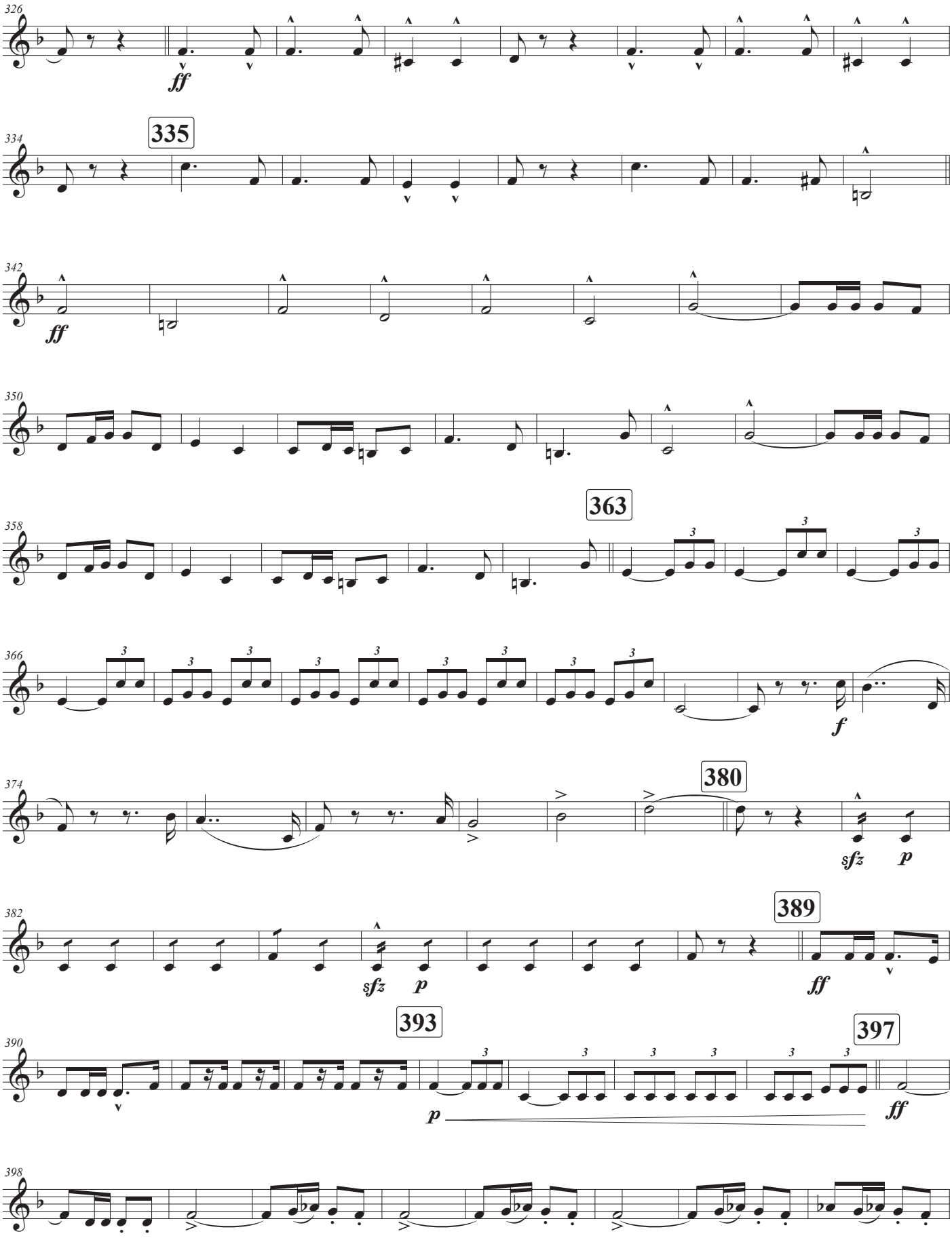
326
ff
335
334
342
ff
350
363
358
366
f
374
380
sfz
p
382
389
sfz
p
ff
393
397
390
p
ff
398

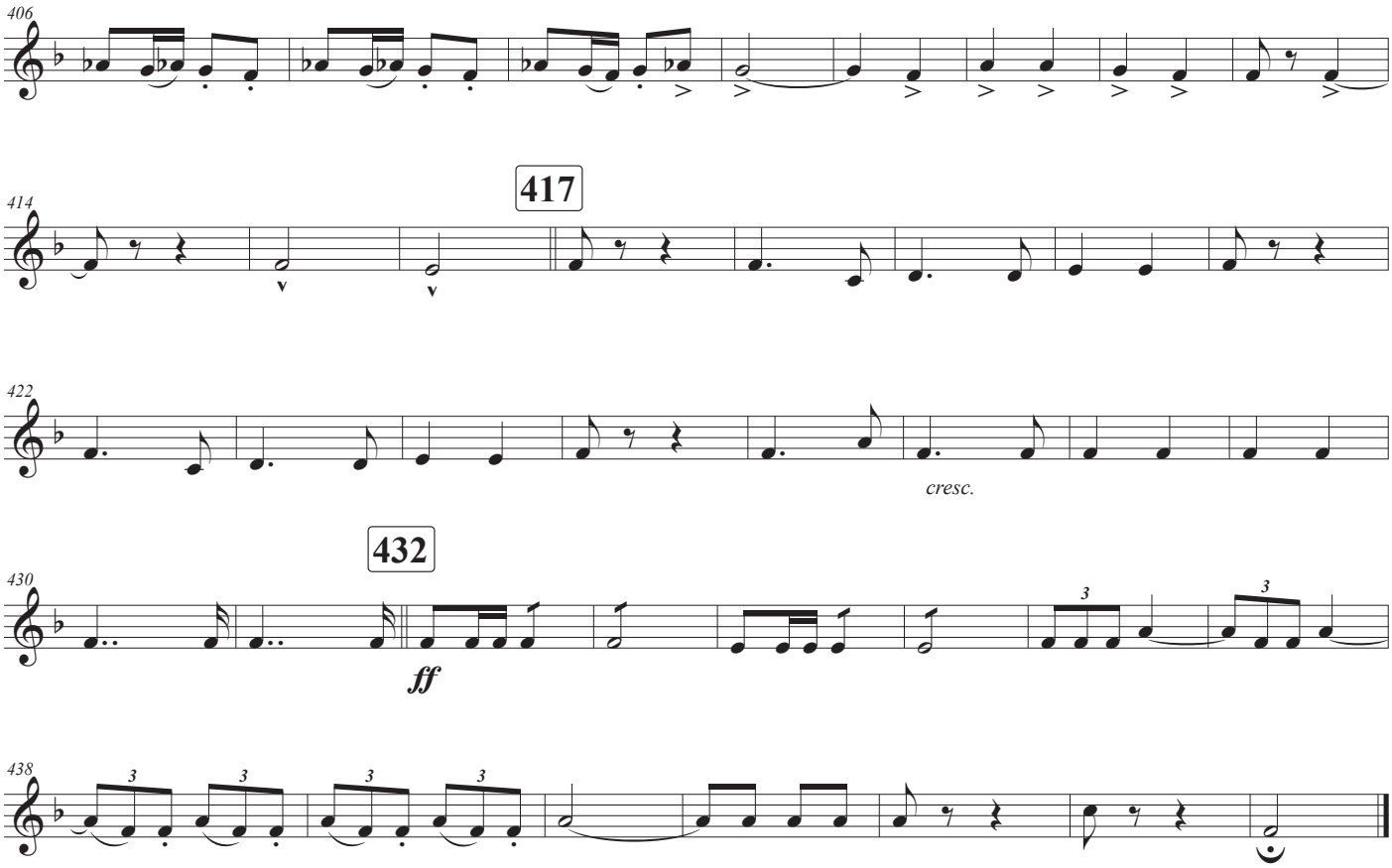
406
414
417
422
cresc.
430
432
ff
438

Trombón 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

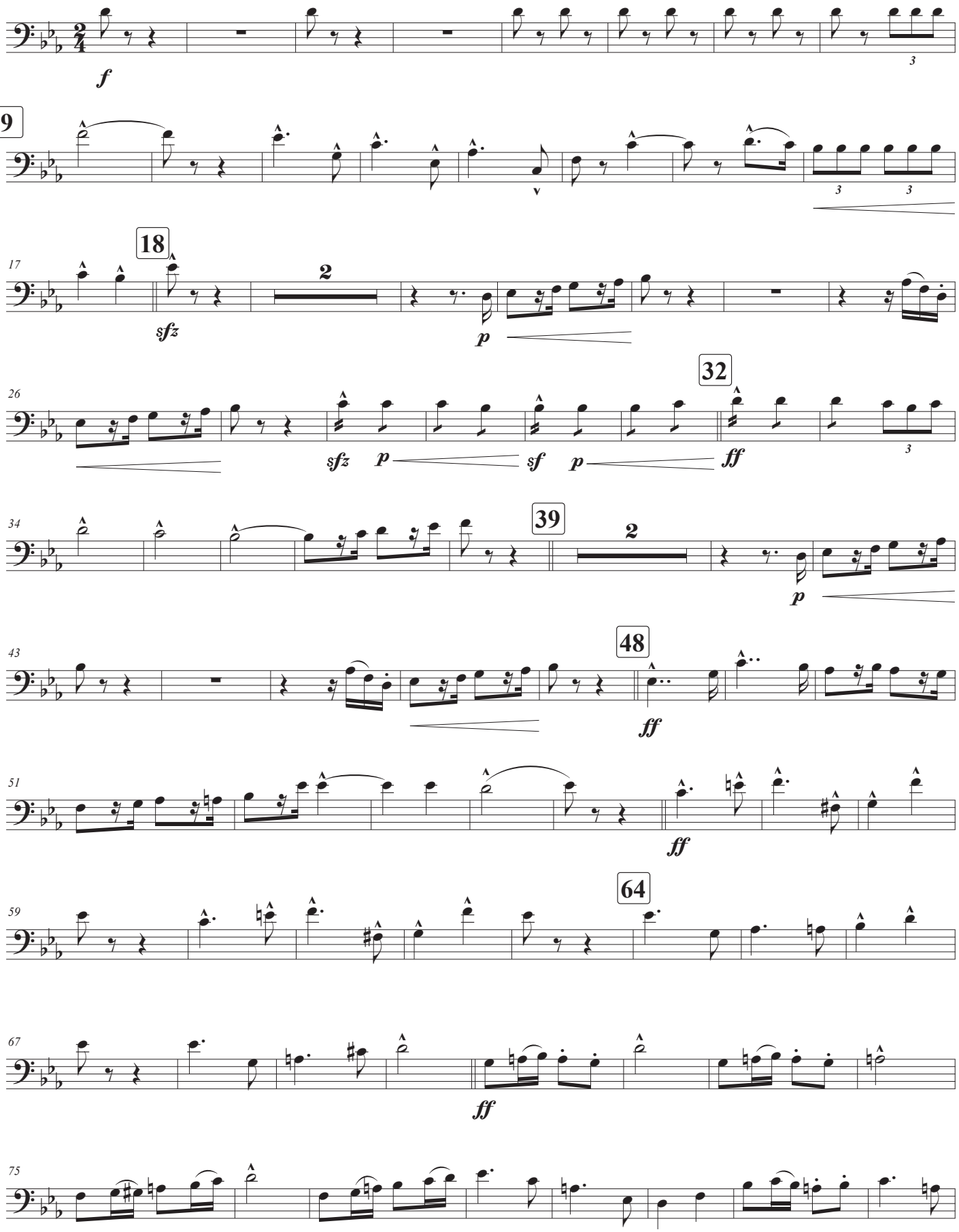

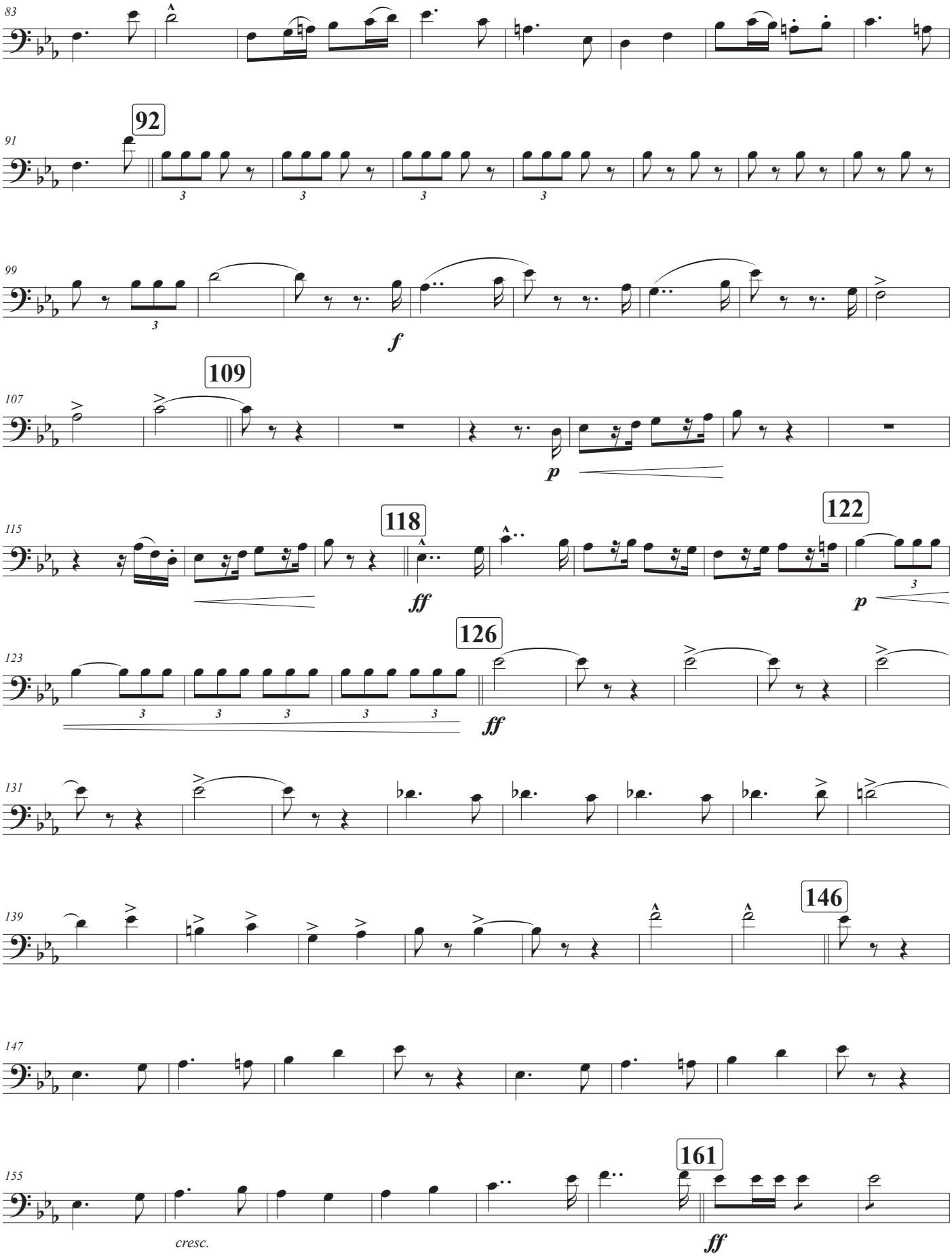
83
91
92
99
f
107
109
p
115
118
ff
122
p
123
126
ff
131
139
146
147
155
161
cresc.
ff

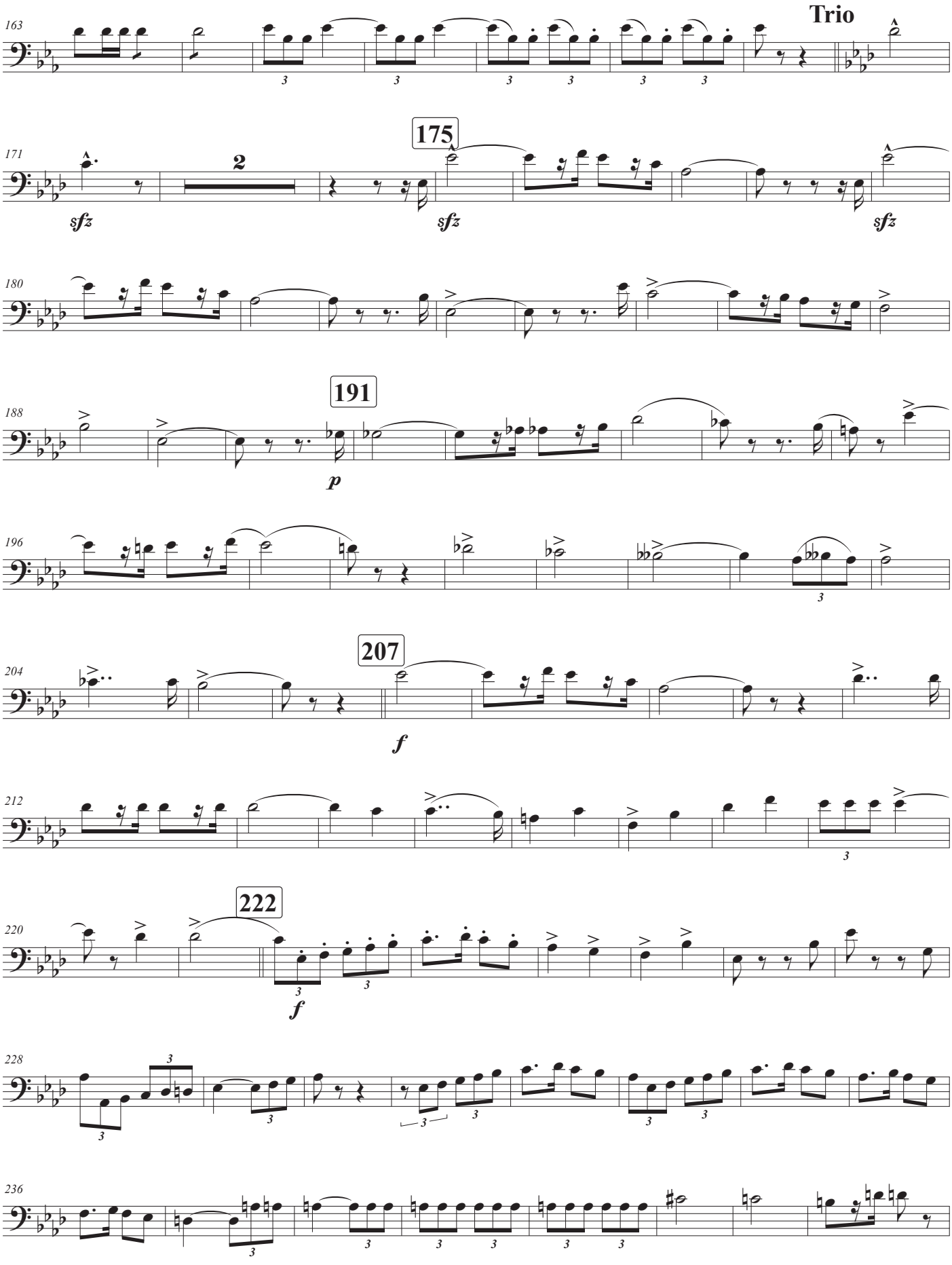
Trio
163
171
175
2
sfz
sfz
sfz
180
188
191
p
196
204
207
f
212
220
222
f
228
236

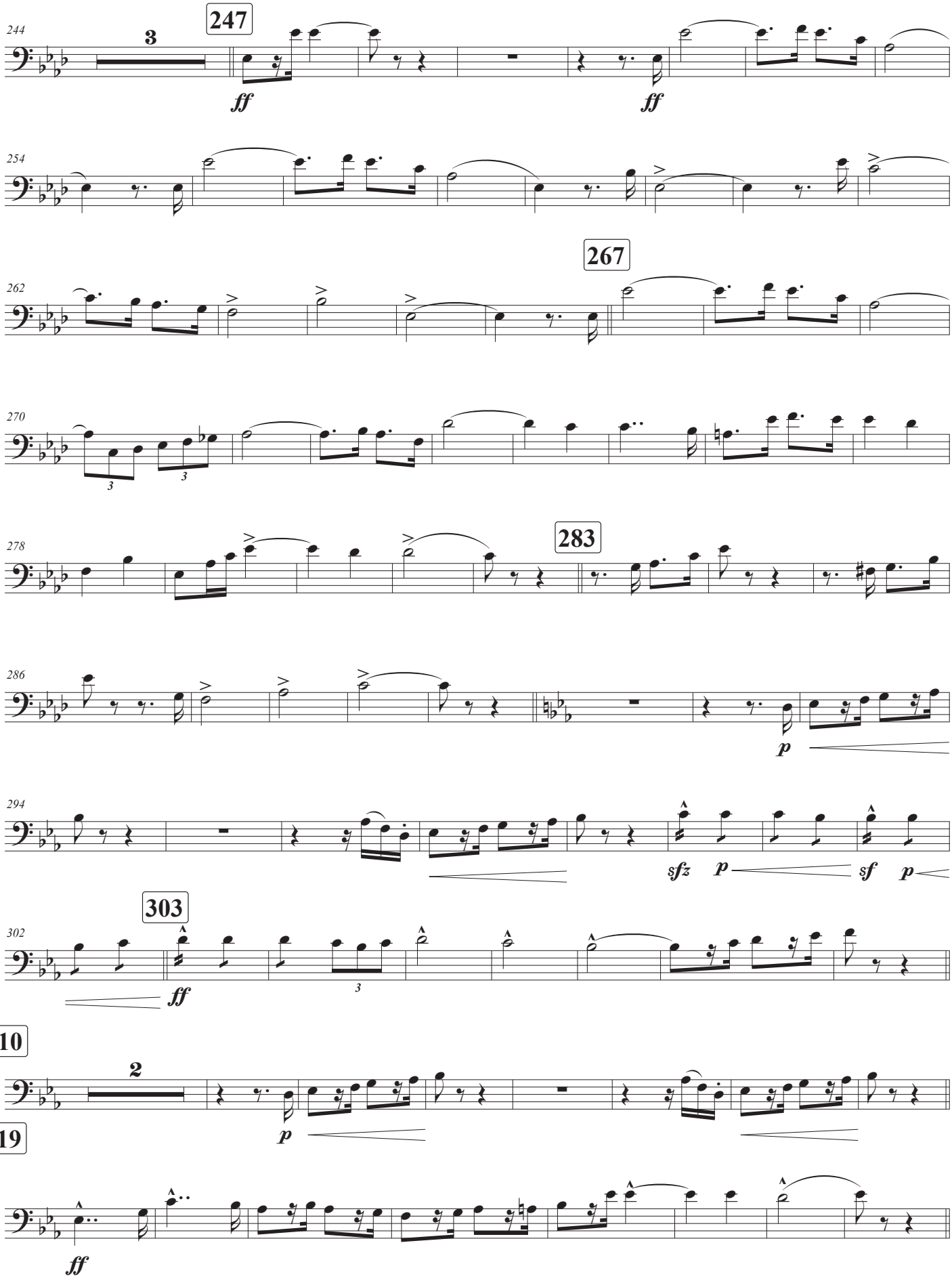
244
3
247
ff
ff
254
262
267
270
3
3
278
283
286
p
294
sfz
p
sf
p
302
303
ff
3
310
2
p
319
ff

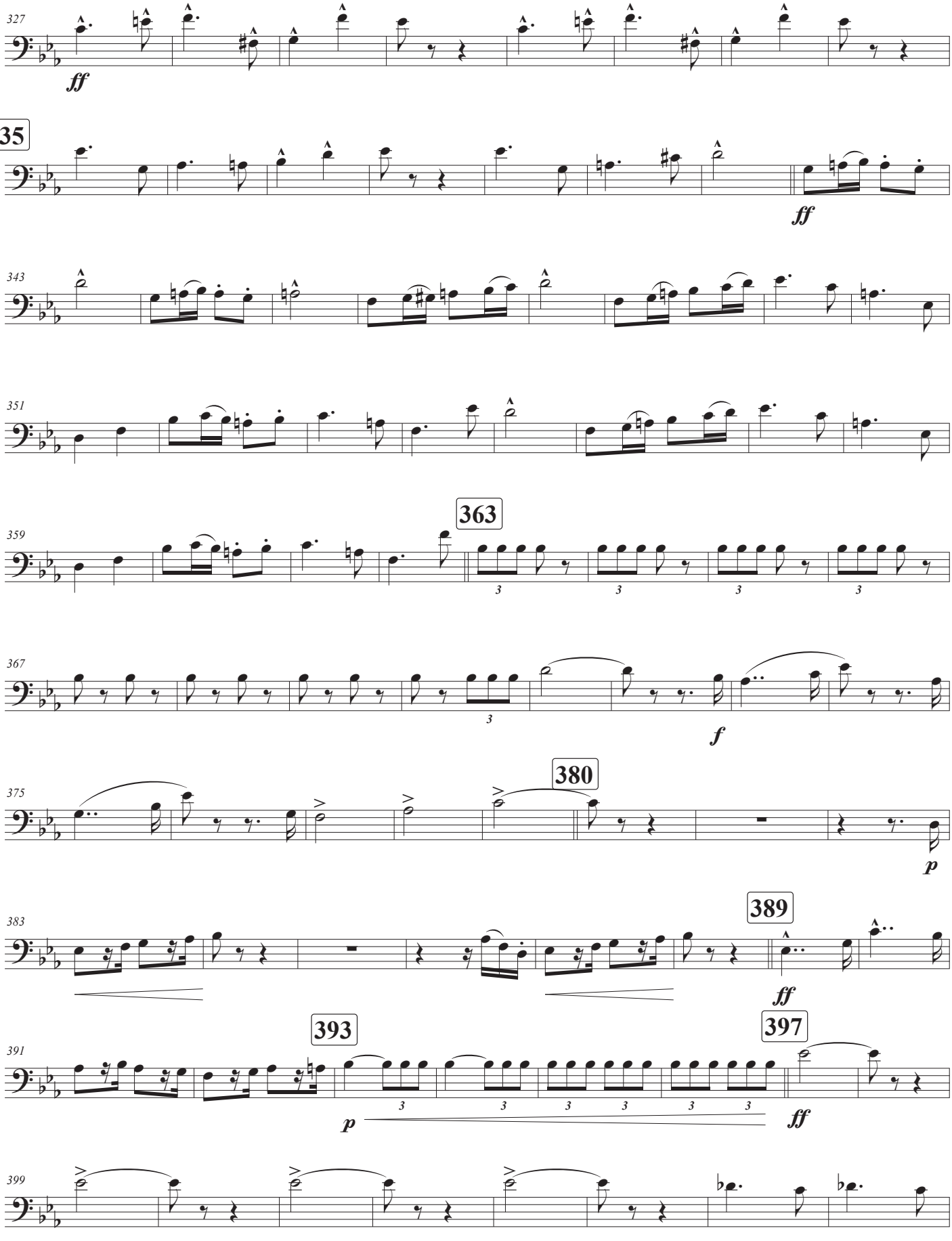
327
ff
335
ff
343
351
359
363
3
367
f
375
380
p
383
389
ff
391
393
p
397
ff
399

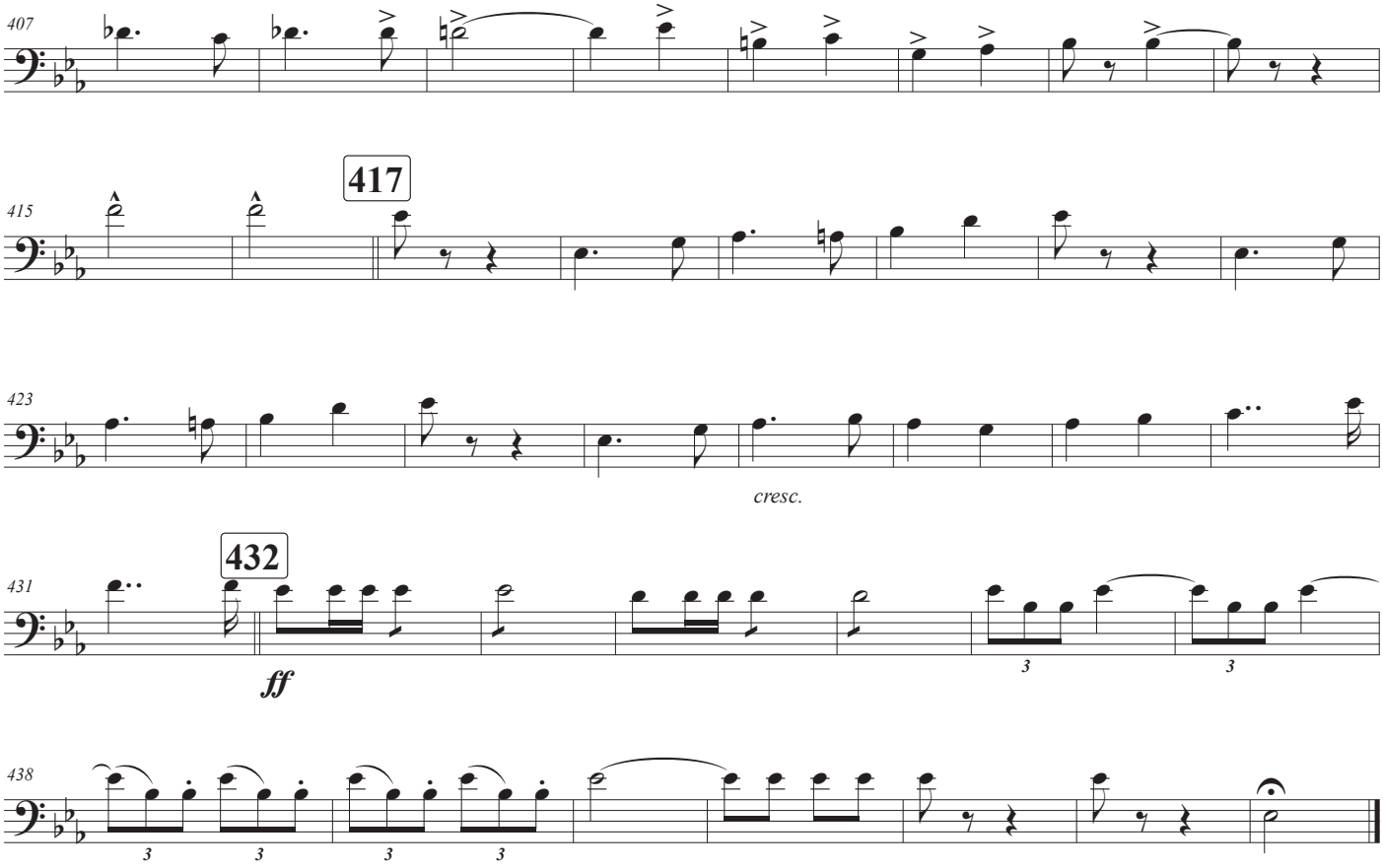
407
415
417
423
cresc.
431
432
ff
438
3
3
3
3
3
3

Trombón 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

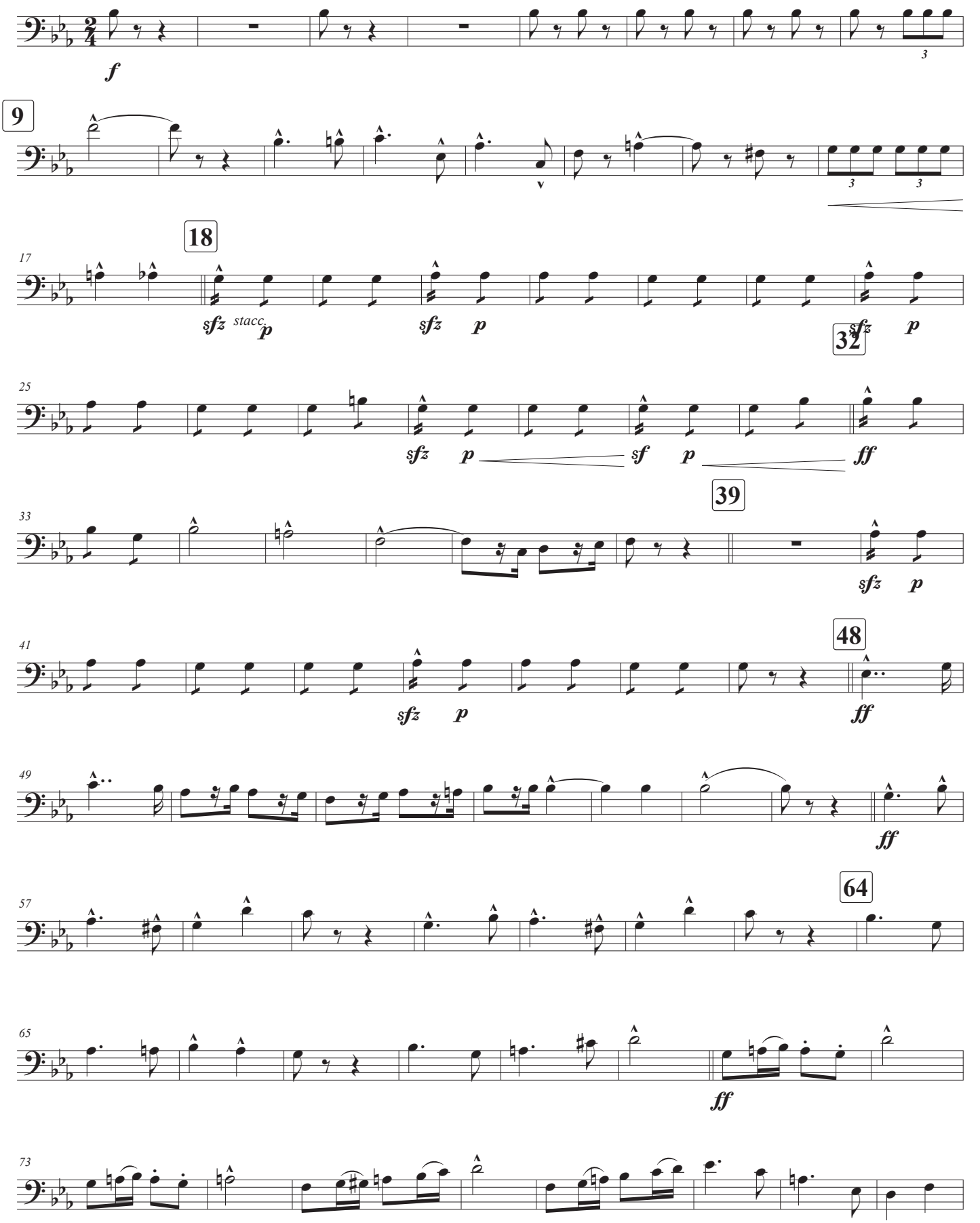

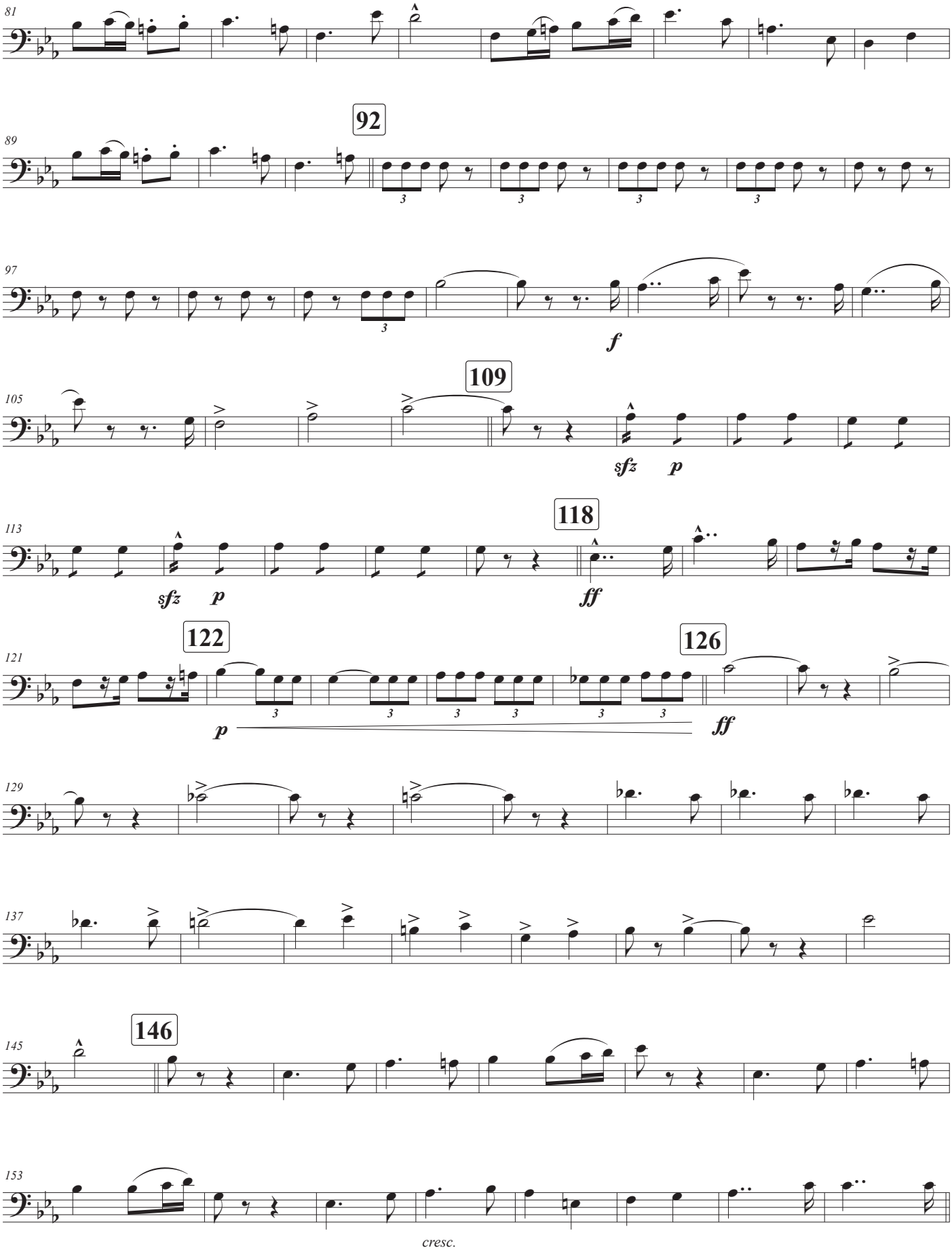
81
89
92
97
f
105
109
sfz
p
113
sfz
p
118
ff
121
122
p
126
ff
129
137
145
146
153
cresc.

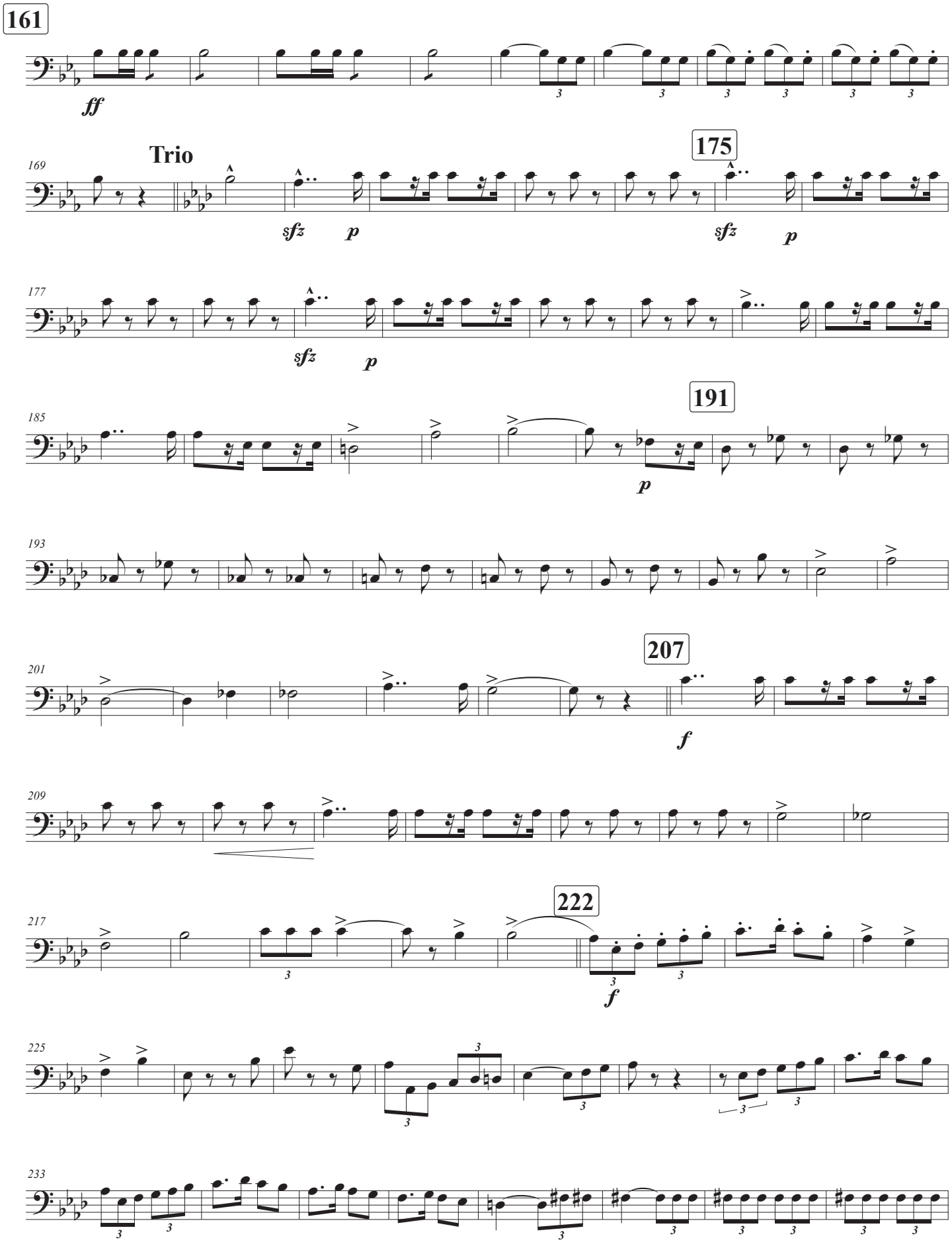
161
ff
Trio
169
sfz
p
175
sfz
p
177
sfz
p
185
191
p
193
201
207
f
209
217
222
f
225
233

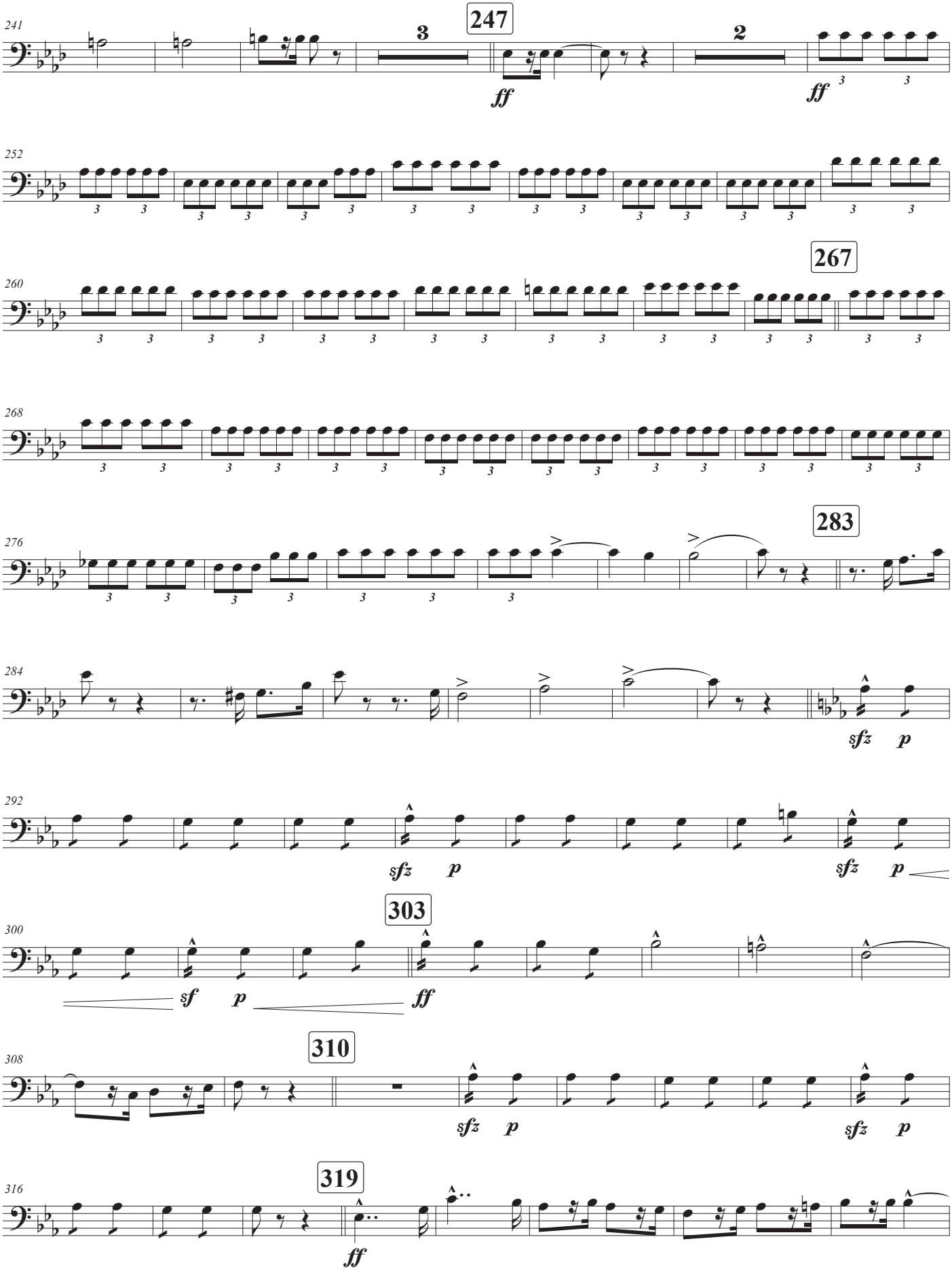
241
247
3
2
ff
ff
252
260
267
268
276
283
284
sfz
p
292
sfz
p
sfz
p
300
303
sf
p
ff
308
310
sfz
p
sfz
p
316
319
ff

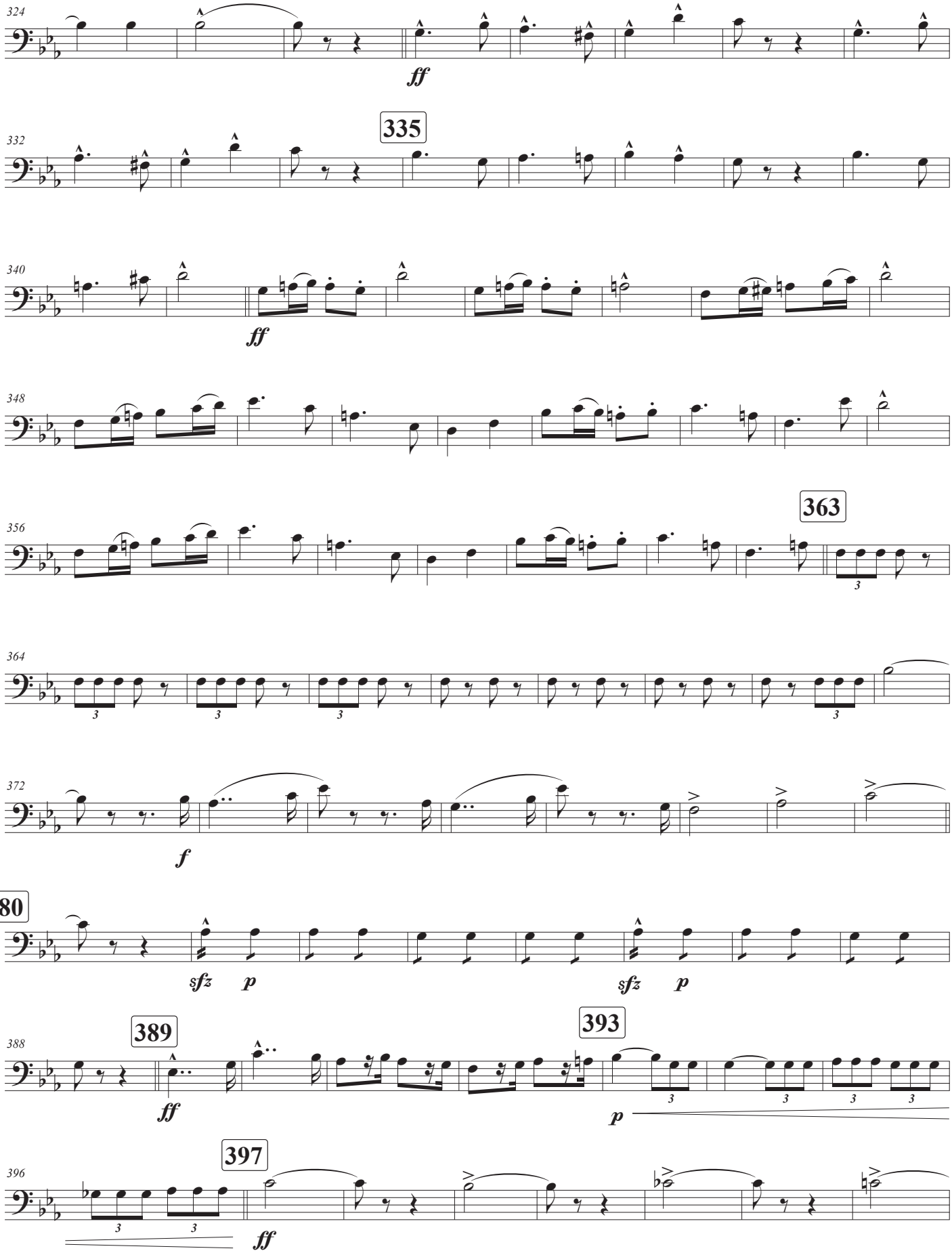
324
ff
335
332
340
ff
348
363
356
364
372
f
380
sfz p
sfz p
389
388
ff
393
p
397
396
ff

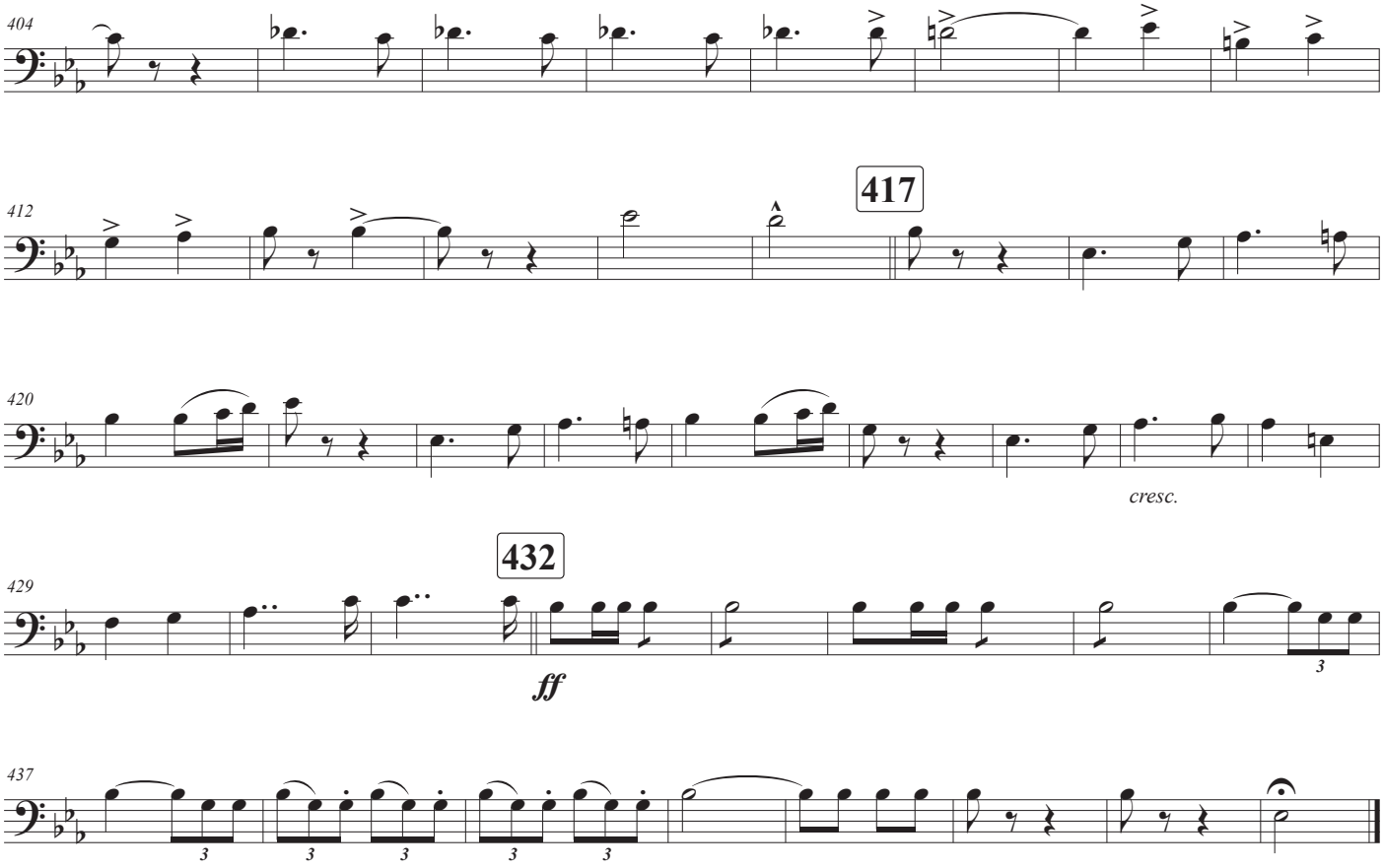
404
412
417
420
cresc.
429
432
ff
437

Trombón 3

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

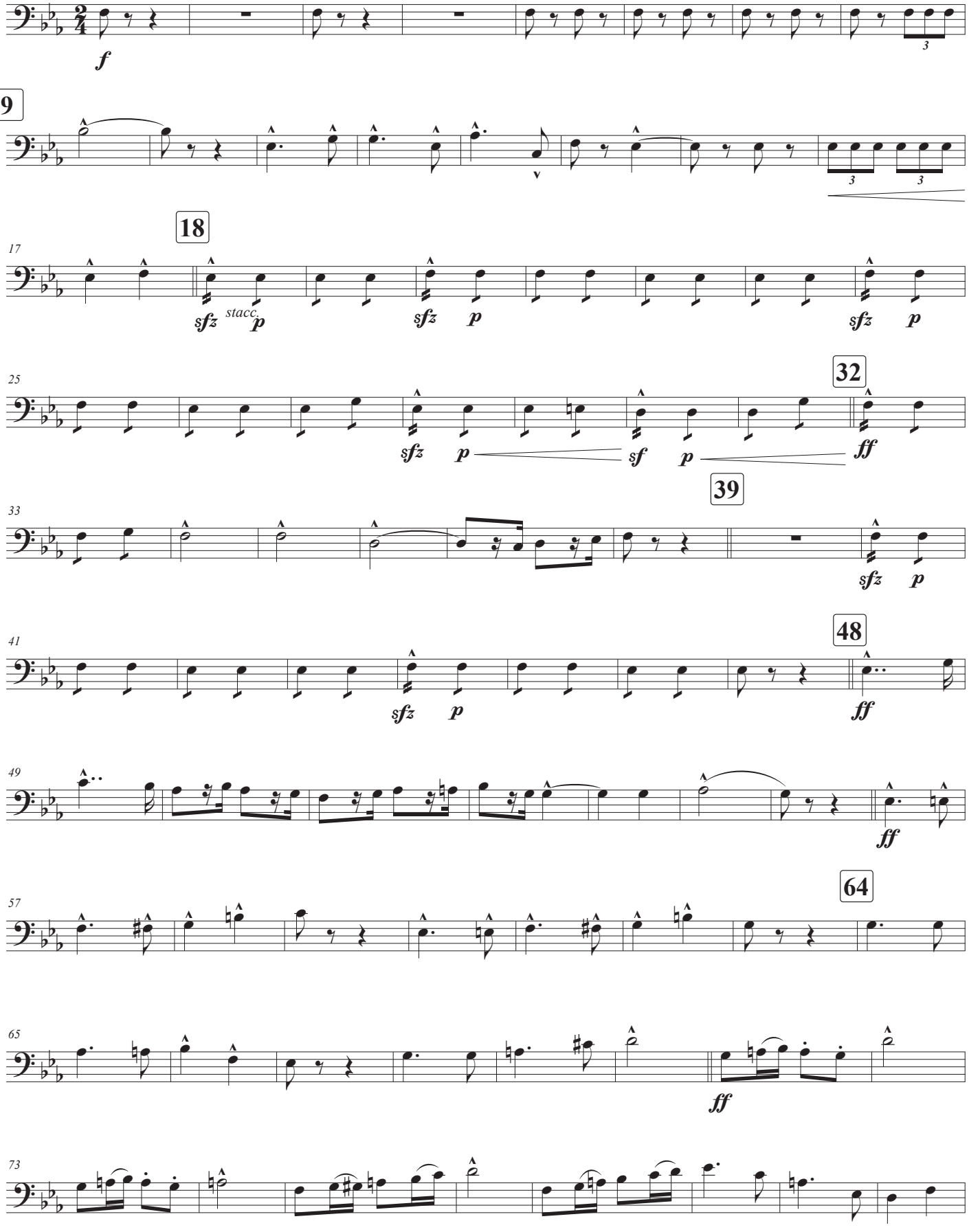

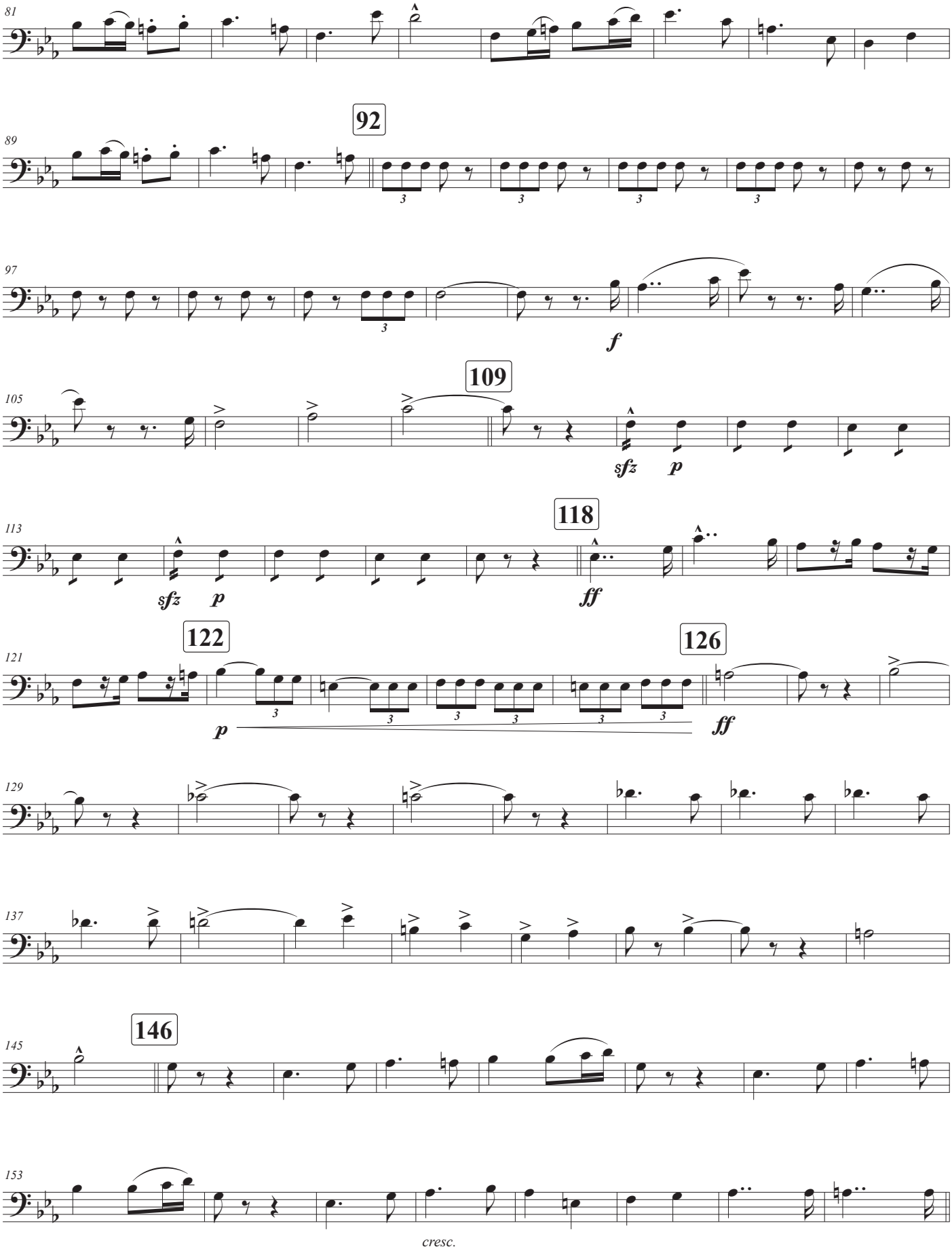
81
89
92
97
f
105
109
sfz
p
113
118
sfz
p
ff
121
122
126
p
ff
129
137
145
146
153
cresc.

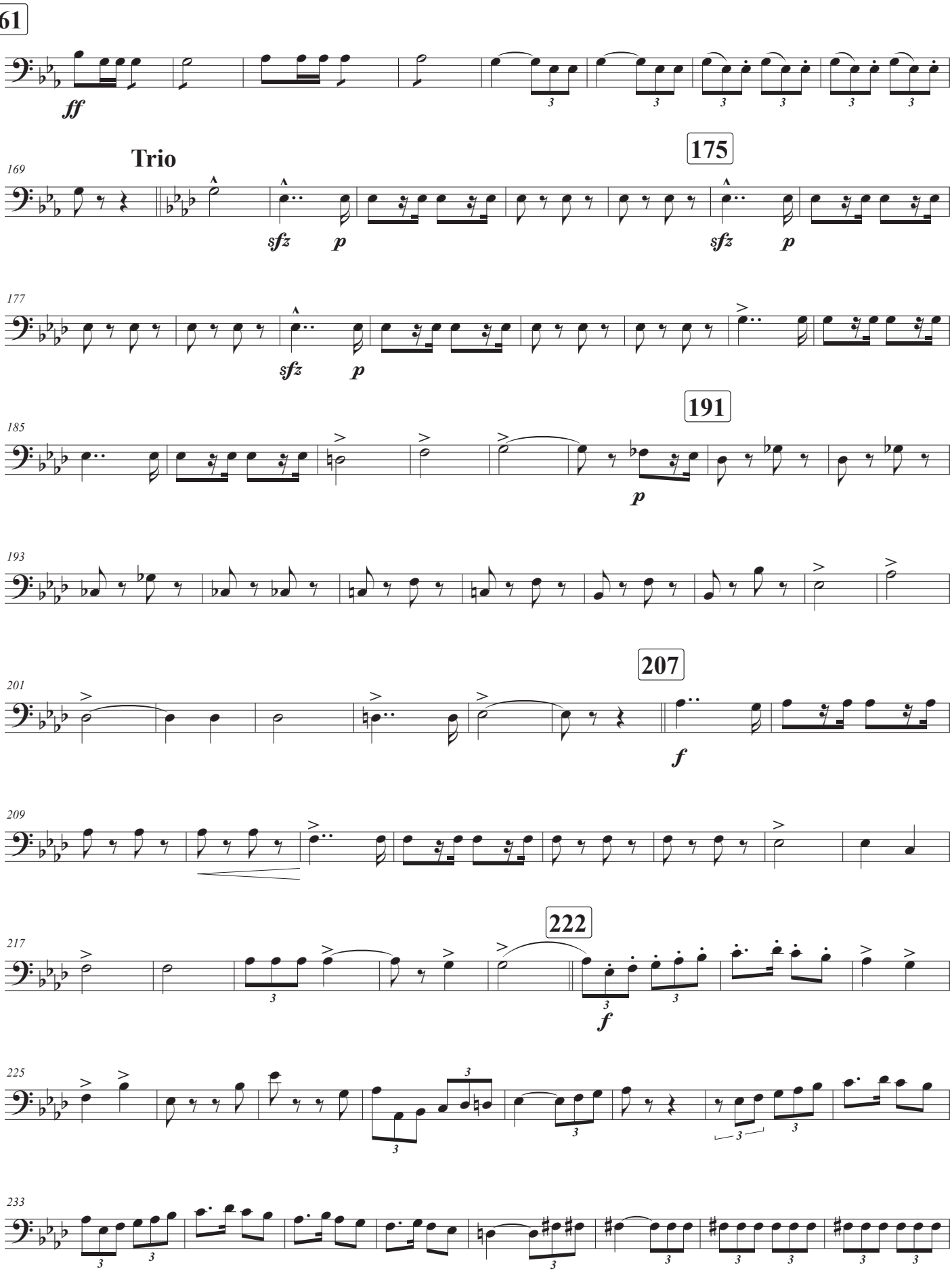
161
ff
Trio
169
sfz
p
175
sfz
p
177
sfz
p
185
191
p
193
201
207
f
209
217
222
f
225
233

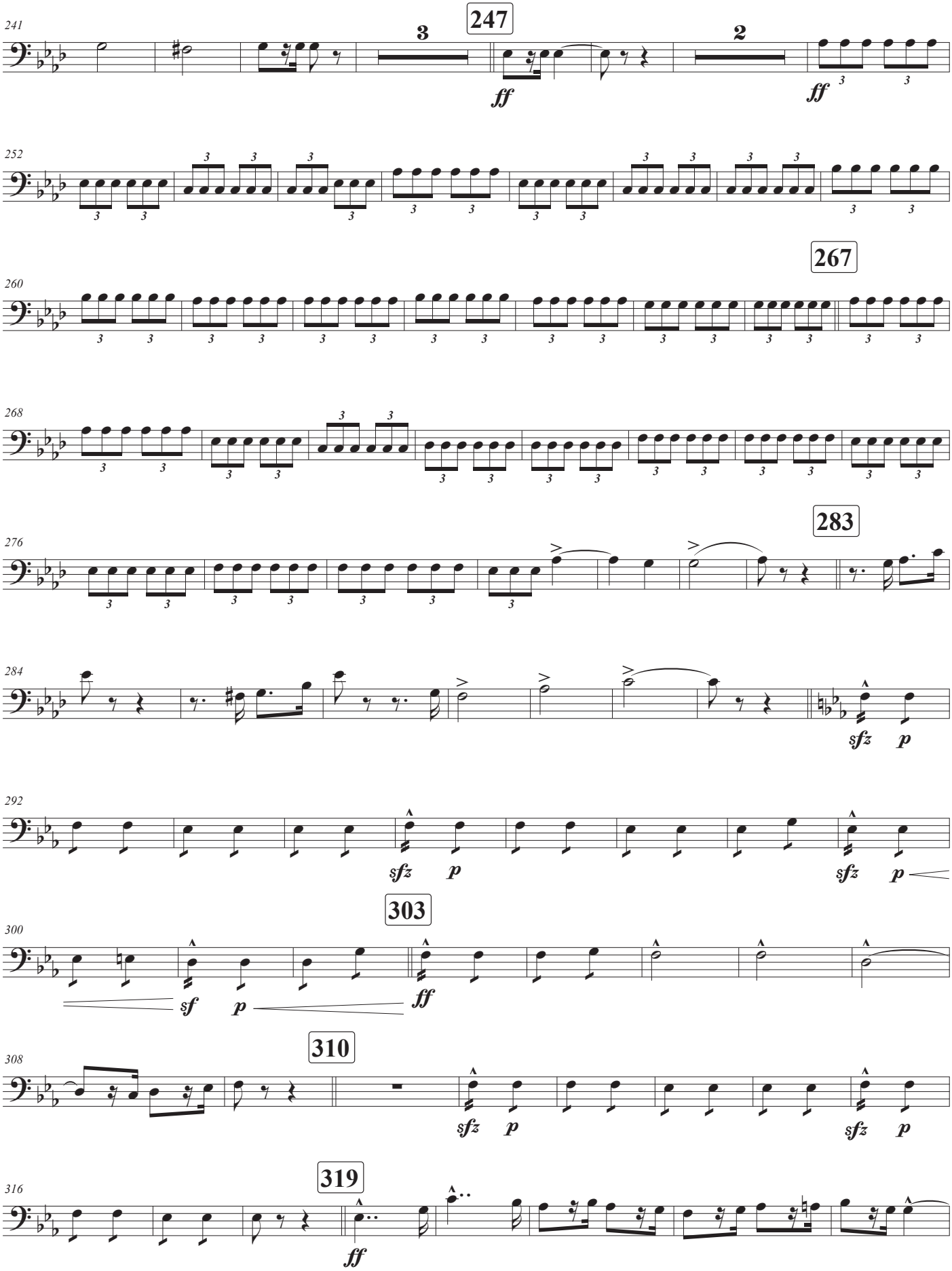
241
3
247
ff
2
ff
252
260
267
268
276
283
284
sfz
p
292
sfz
p
sfz
p
300
303
sf
p
ff
308
310
sfz
p
sfz
p
316
319
ff

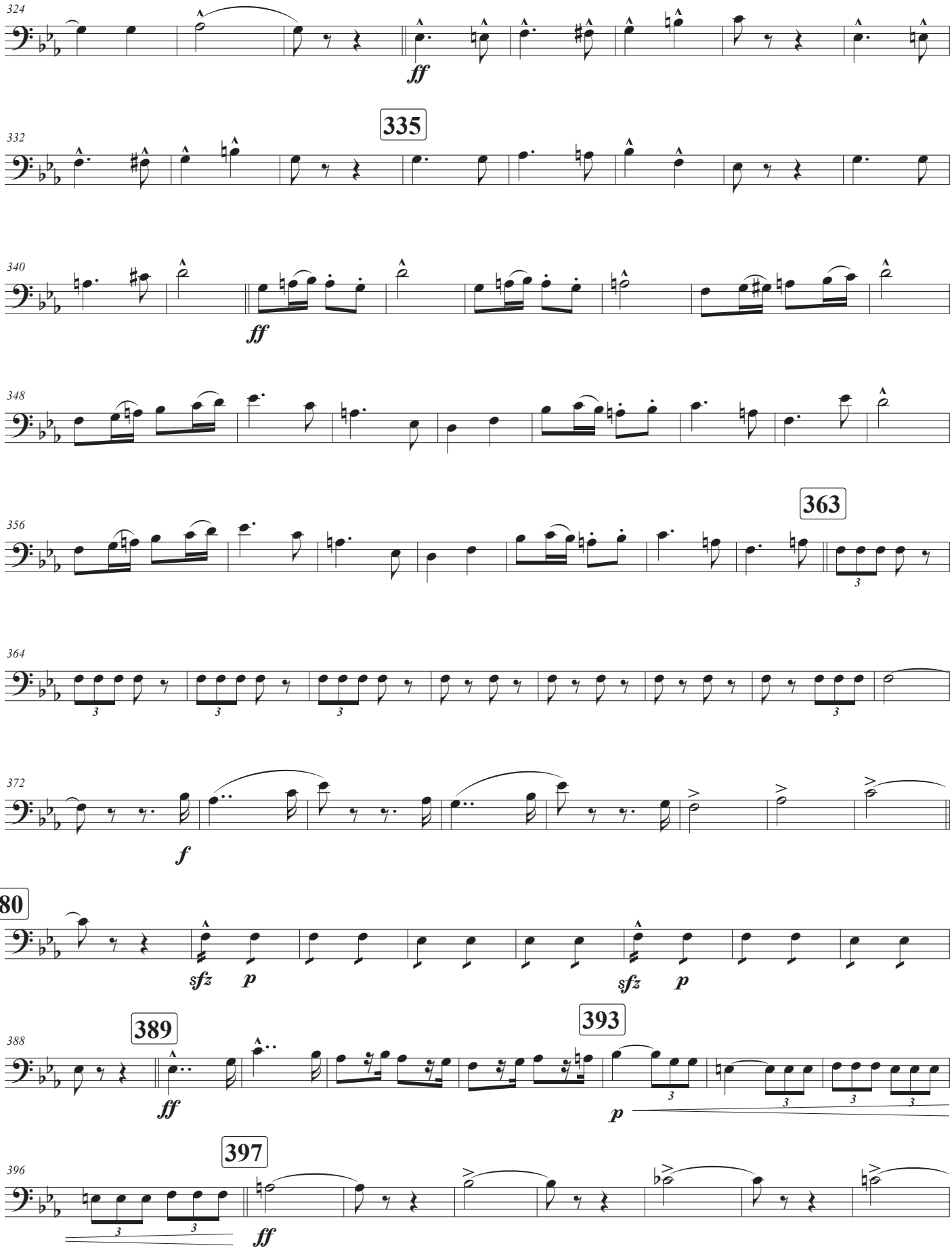
324
ff
335
332
340
ff
348
363
356
364
372
f
380
sfz
p
sfz
p
389
393
388
ff
p
397
396
ff

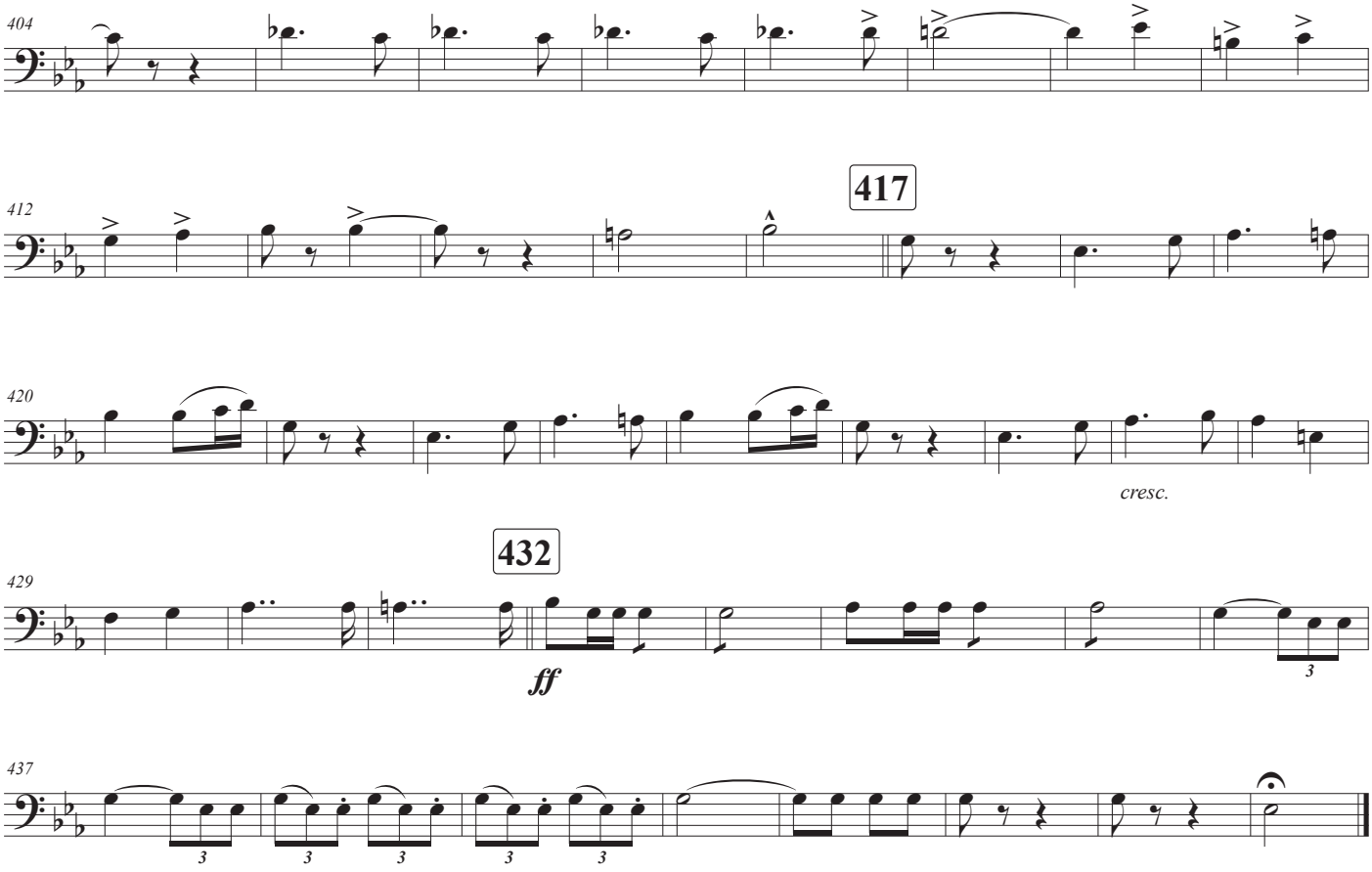
404
412
417
420
cresc.
429
432
ff
437

Fliscorno 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

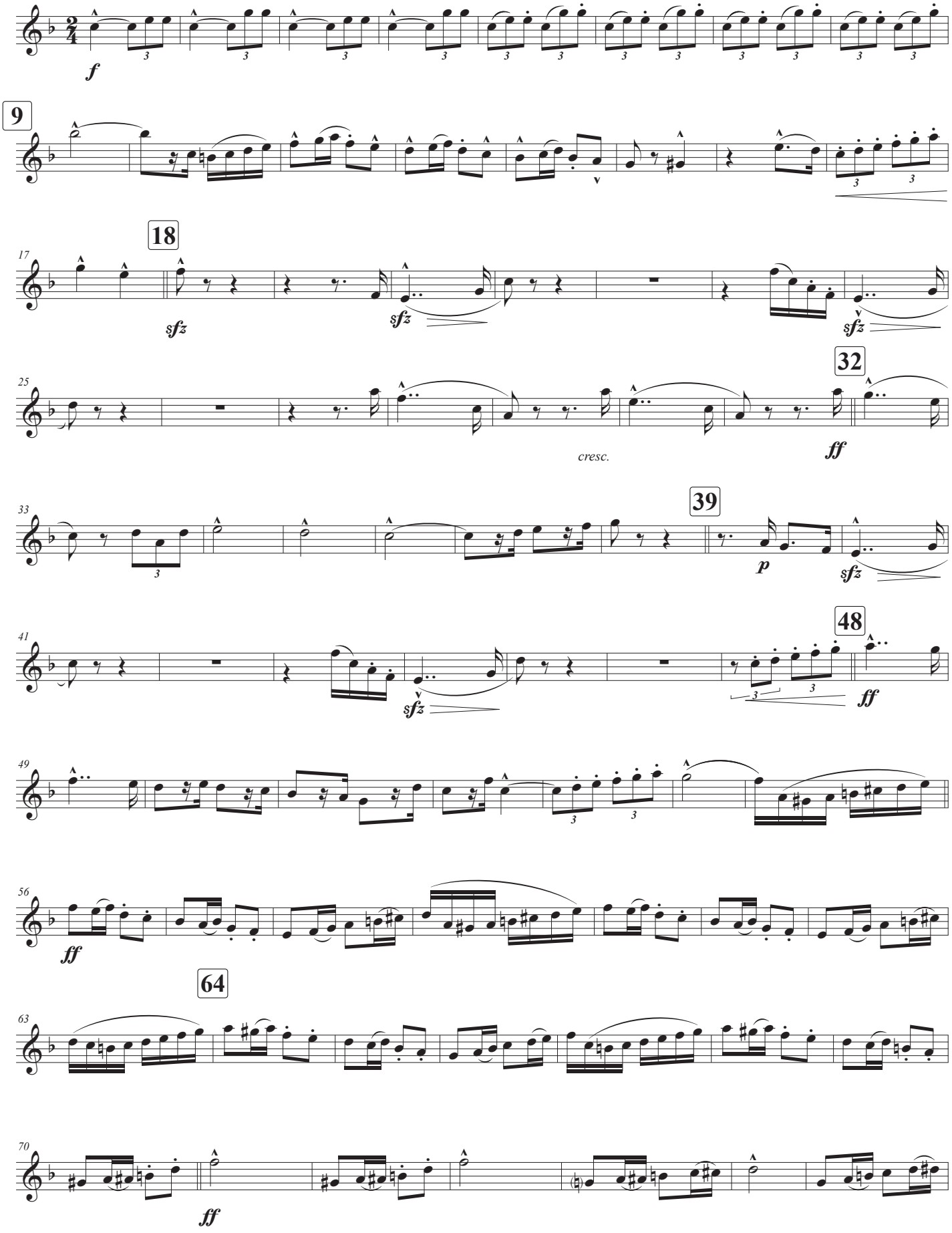

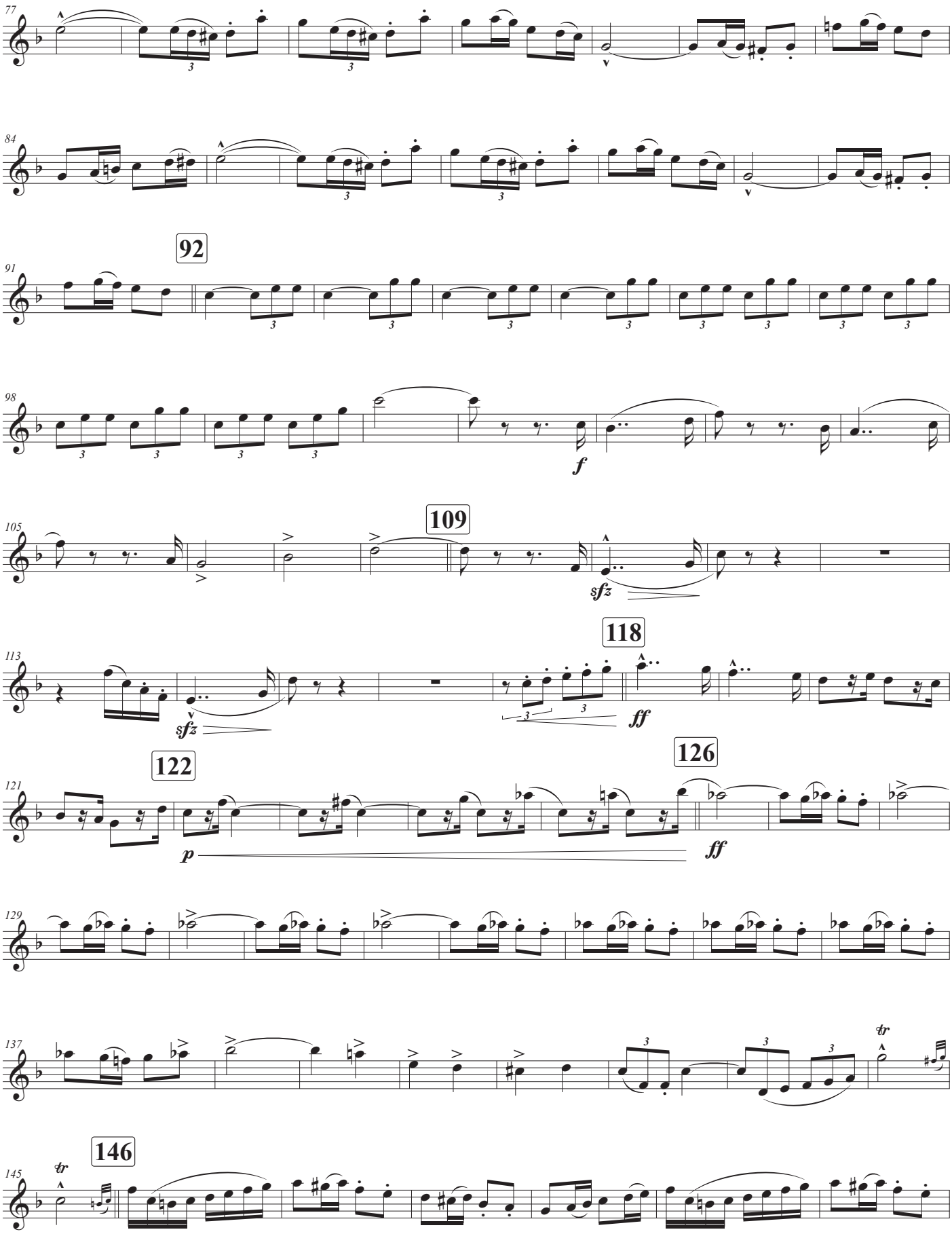
77
84
92
91
98
f
105
109
sfz
113
118
sfz
ff
121
122
126
p
ff
129
137
tr
145
146
tr

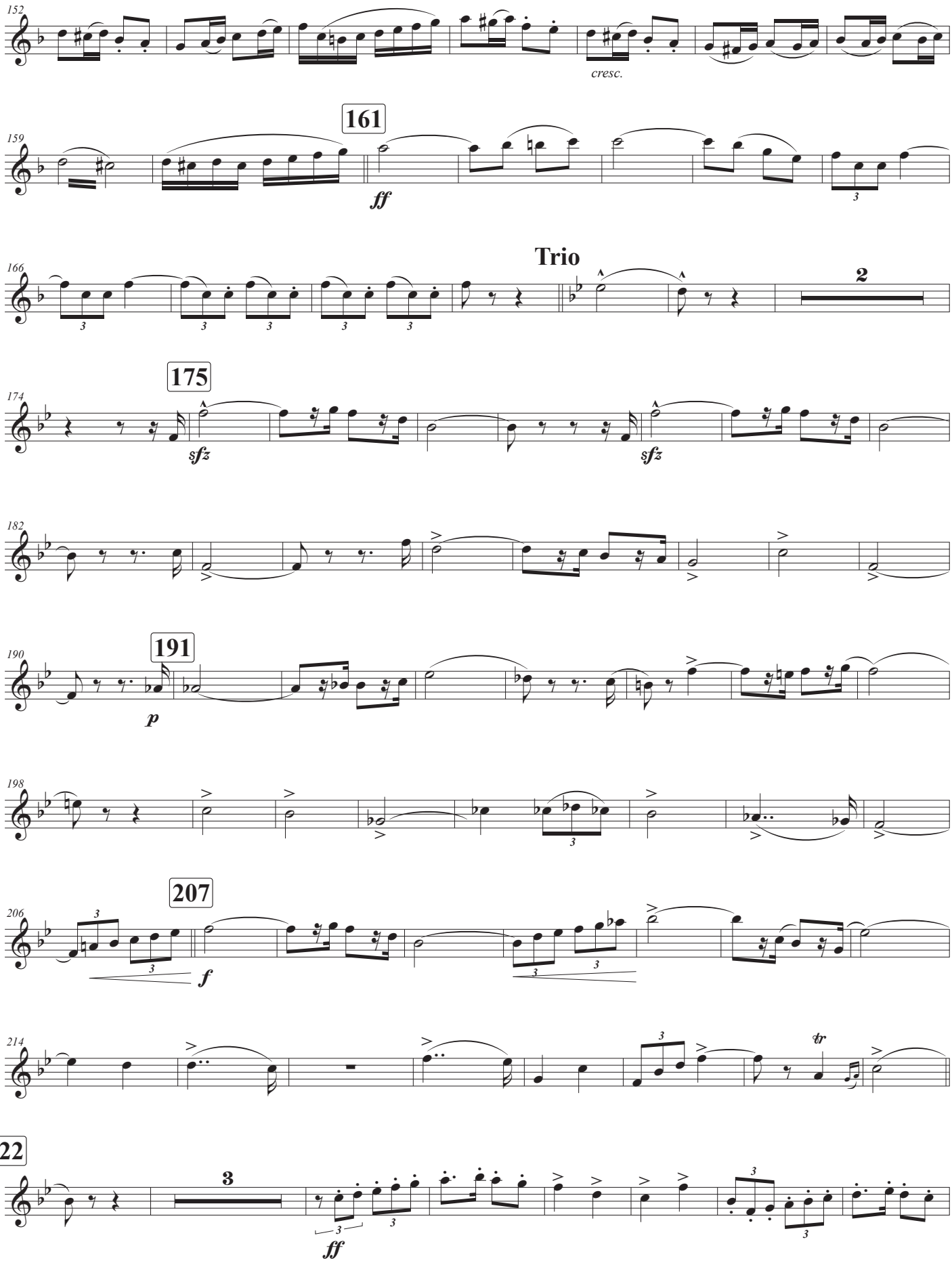
152
cresc.
161
159
ff
Trio
166
2
175
174
sfz
sfz
182
191
190
p
198
207
206
f
214
tr
222
3
ff

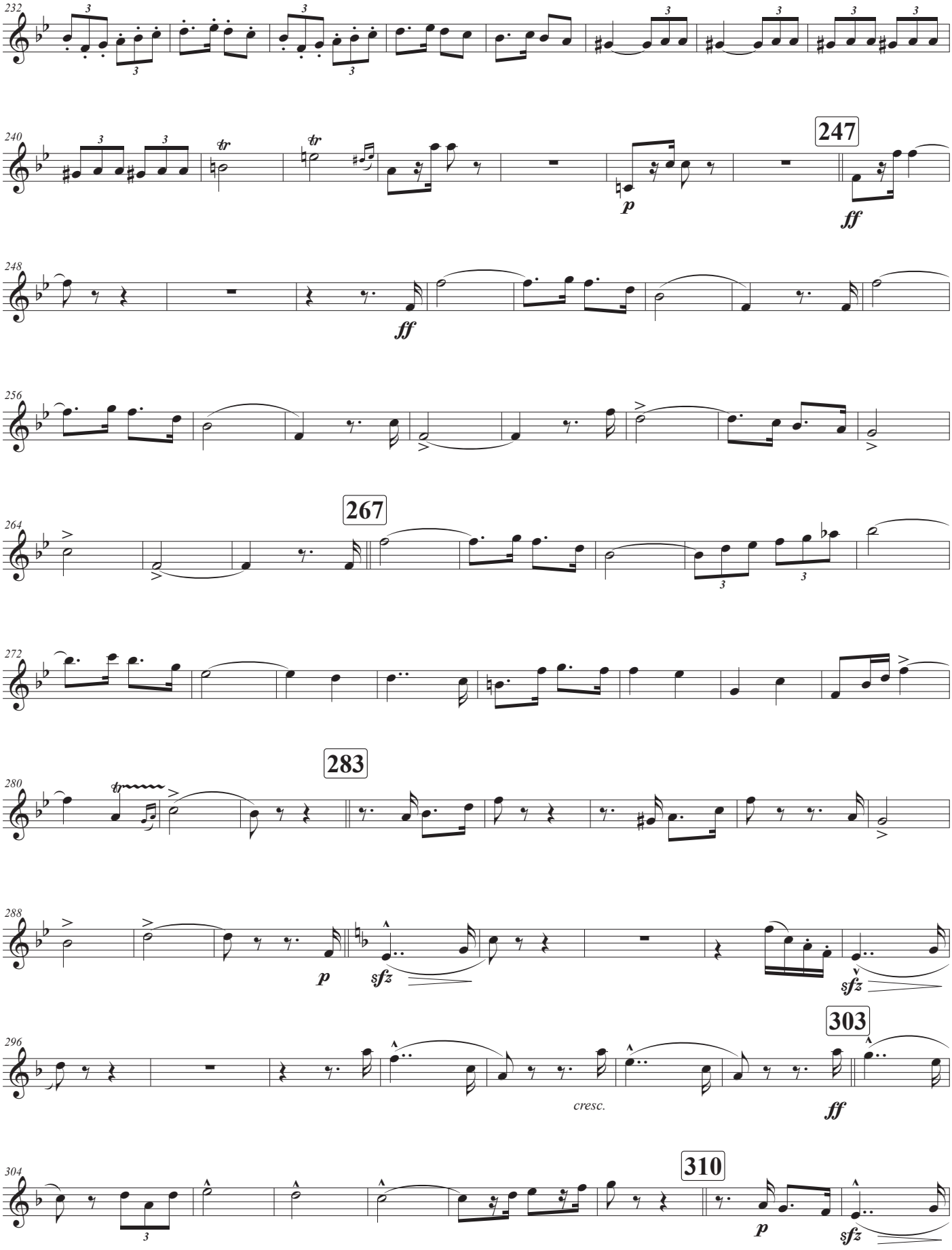
232
240
247
p
ff
248
ff
256
264
267
272
280
283
288
p
sfz
sfz
296
303
cresc.
ff
304
310
p
sfz

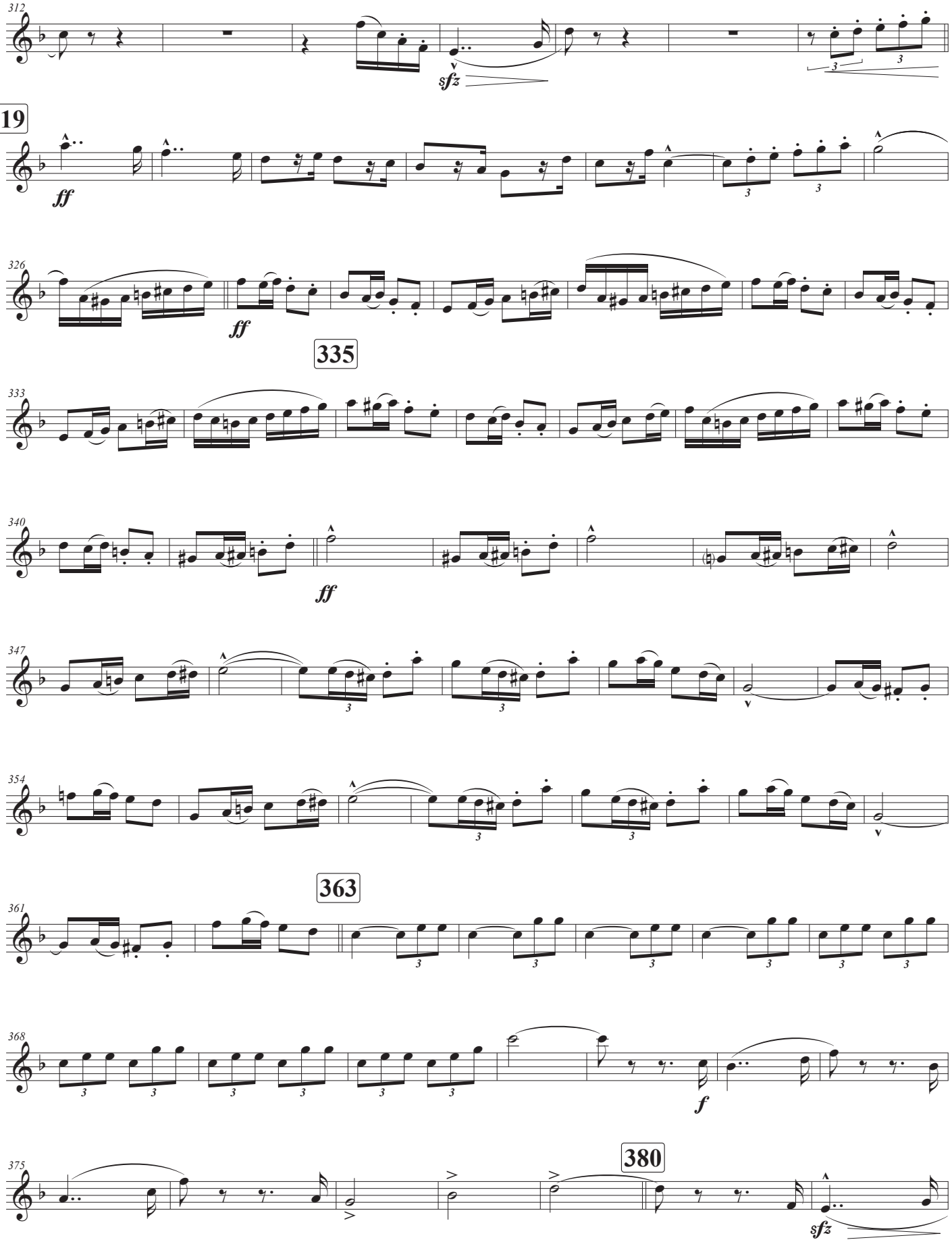
312
sfz
319
ff
326
ff
335
333
340
ff
347
354
363
361
368
f
380
375
sfz

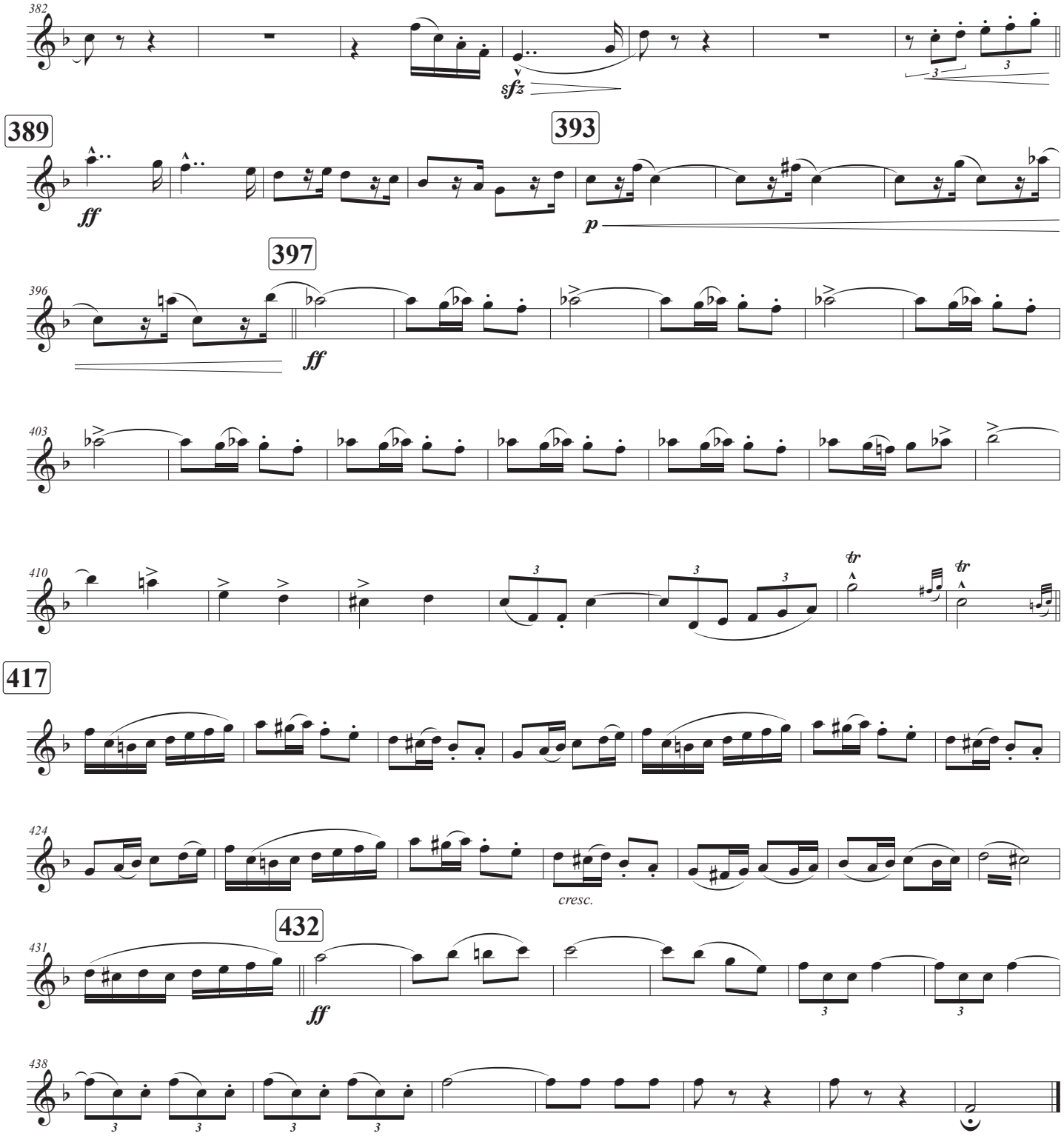
382
sfz
389
ff
393
p
397
396
ff
403
410
tr
tr
417
424
cresc.
432
431
ff
438

Fliscorno 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

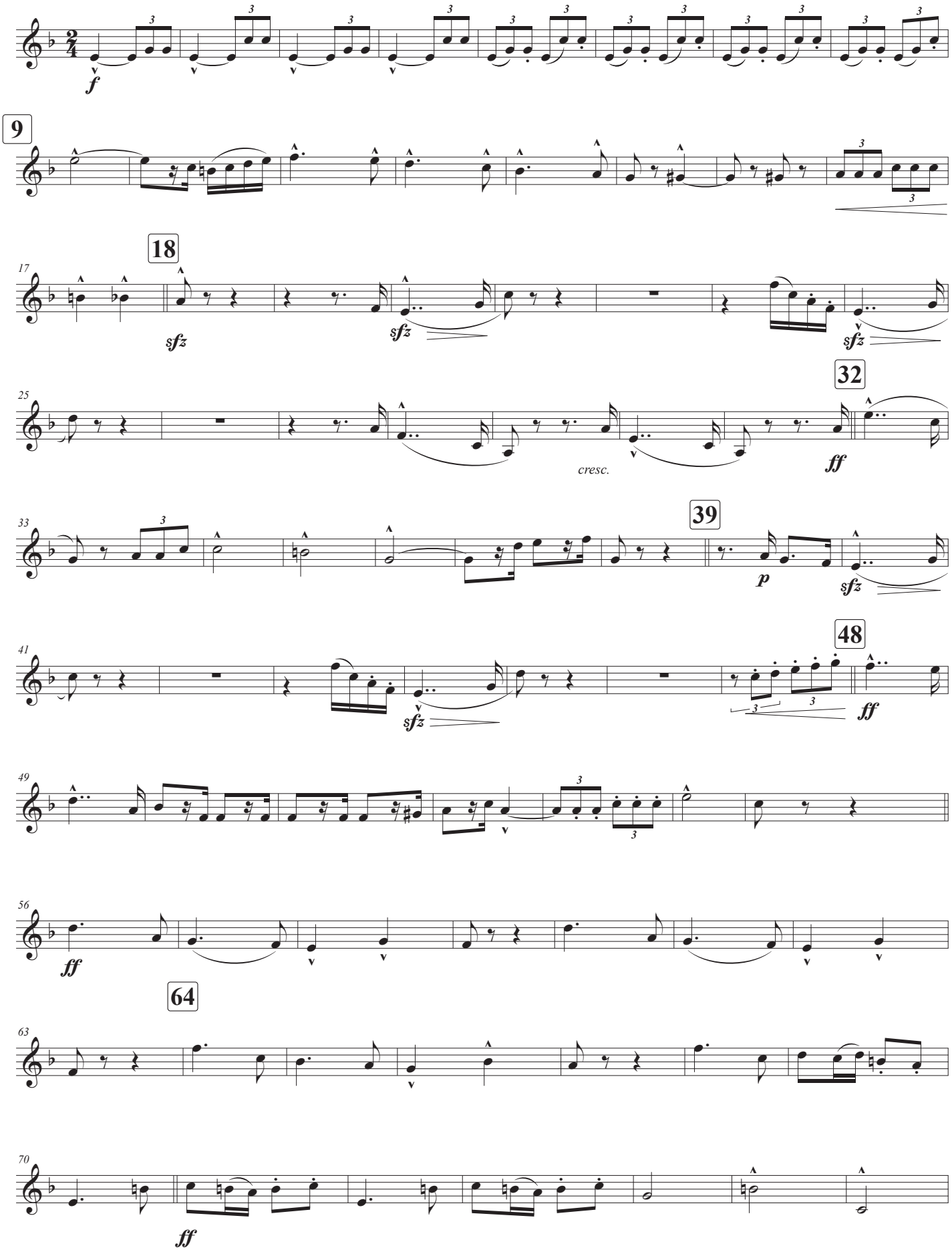

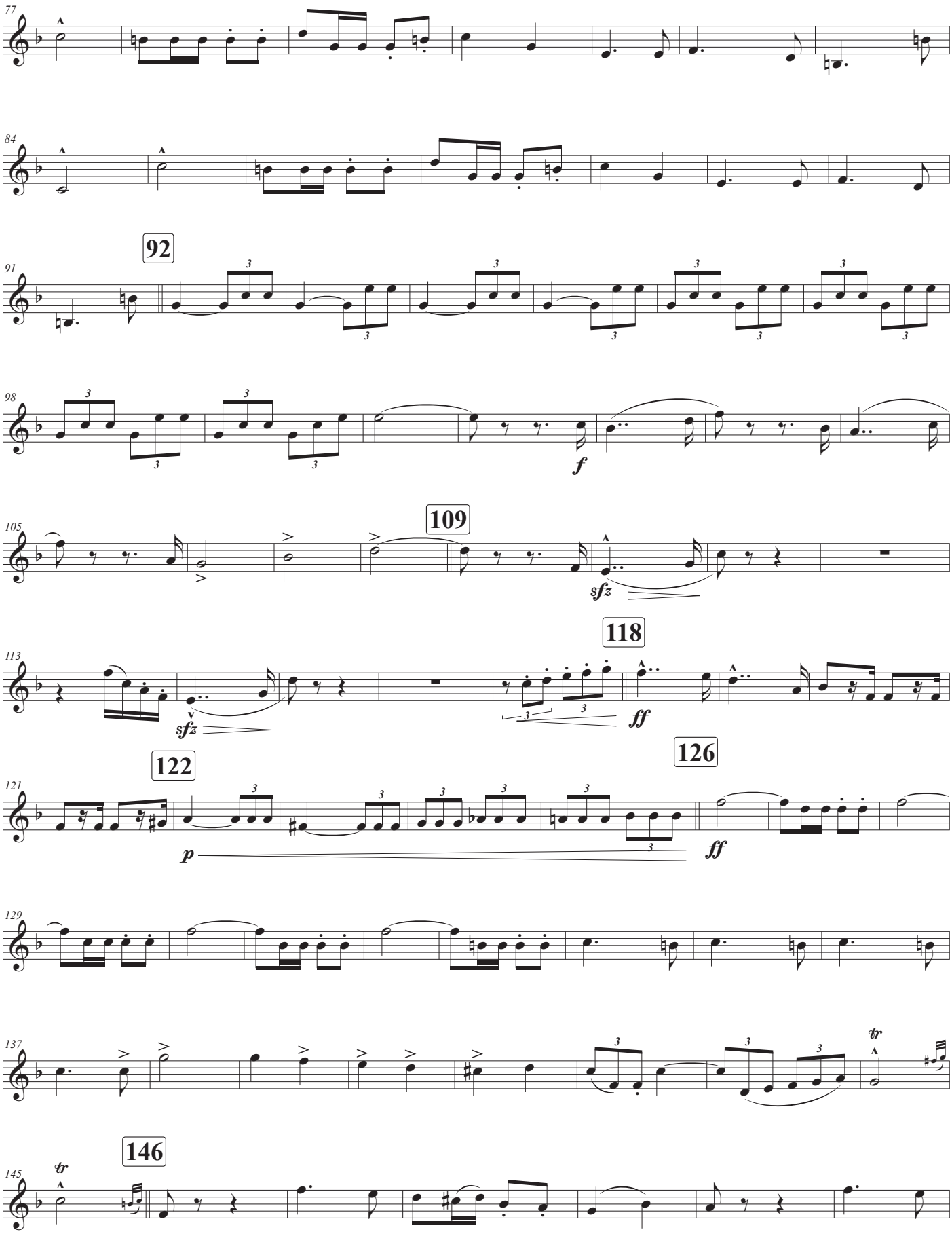
77
84
92
91
98
f
105
109
sfz
113
118
sfz
ff
121
122
126
p
ff
129
137
146
145

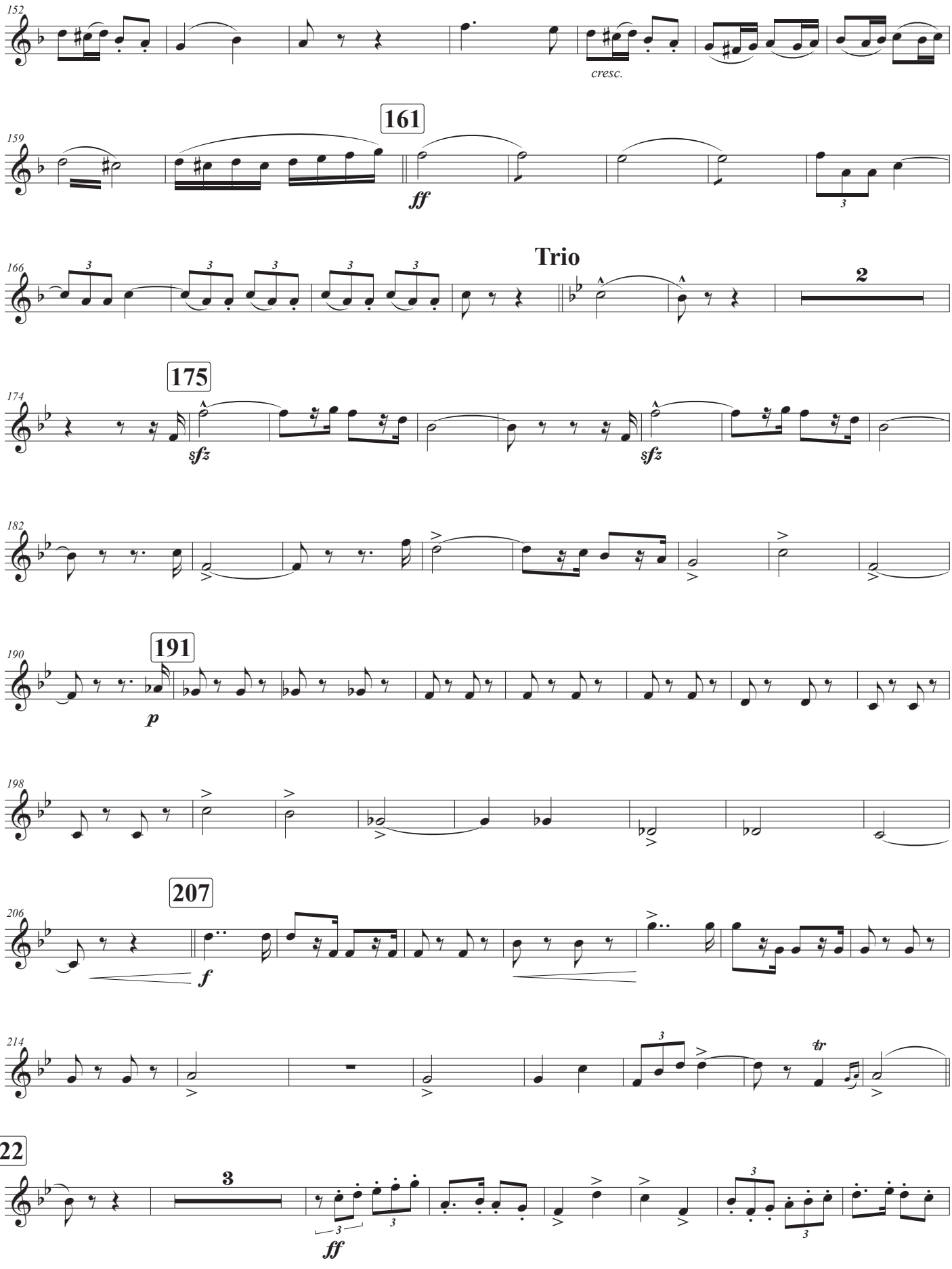
152
cresc.
161
159
ff
Trio
166
2
175
174
sfz
sfz
182
191
190
p
198
207
206
f
214
tr
222
3
ff

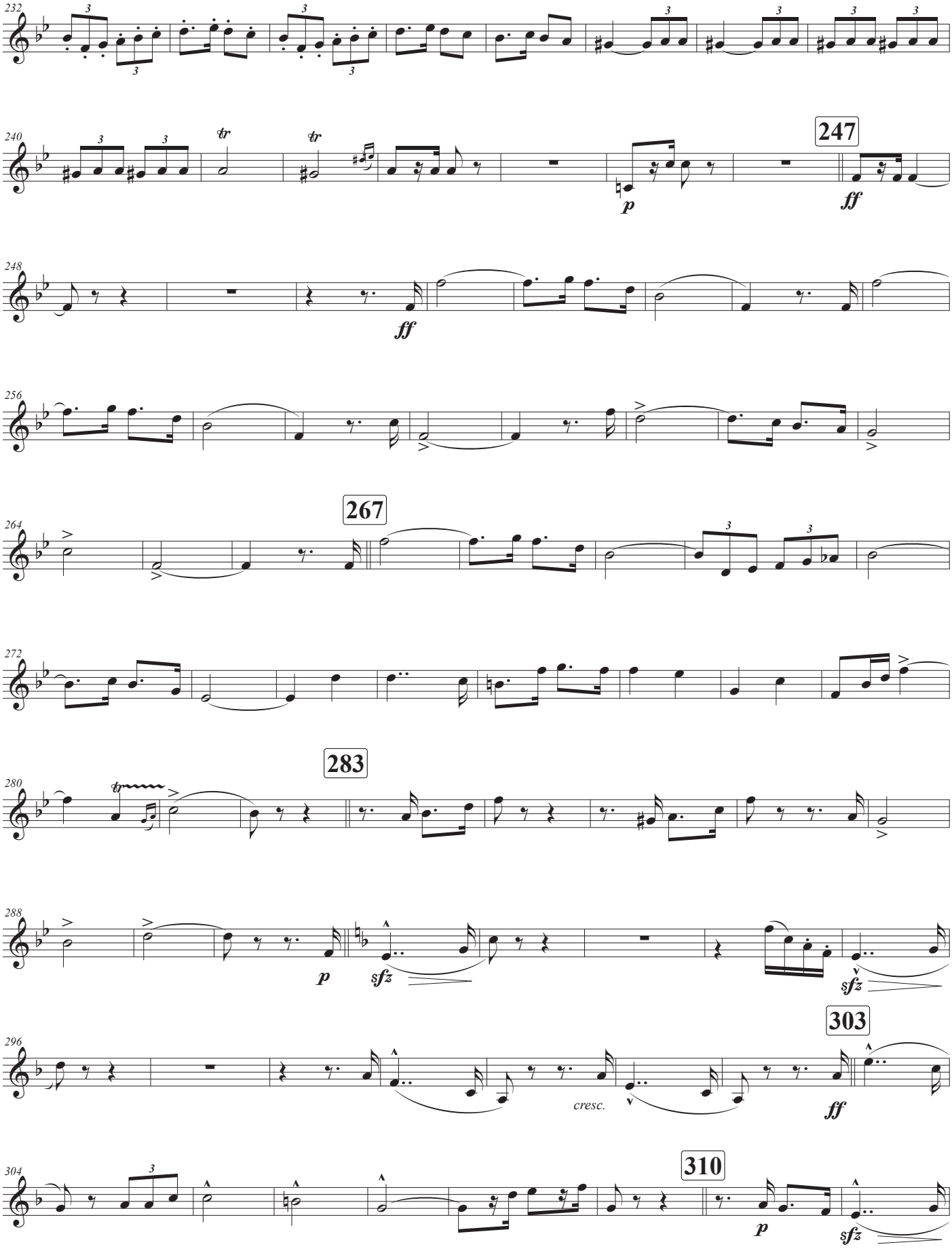
232
240
247
p
ff
248
ff
256
264
267
272
280
283
288
p
sfz
sfz
296
303
cresc.
ff
304
310
p
sfz

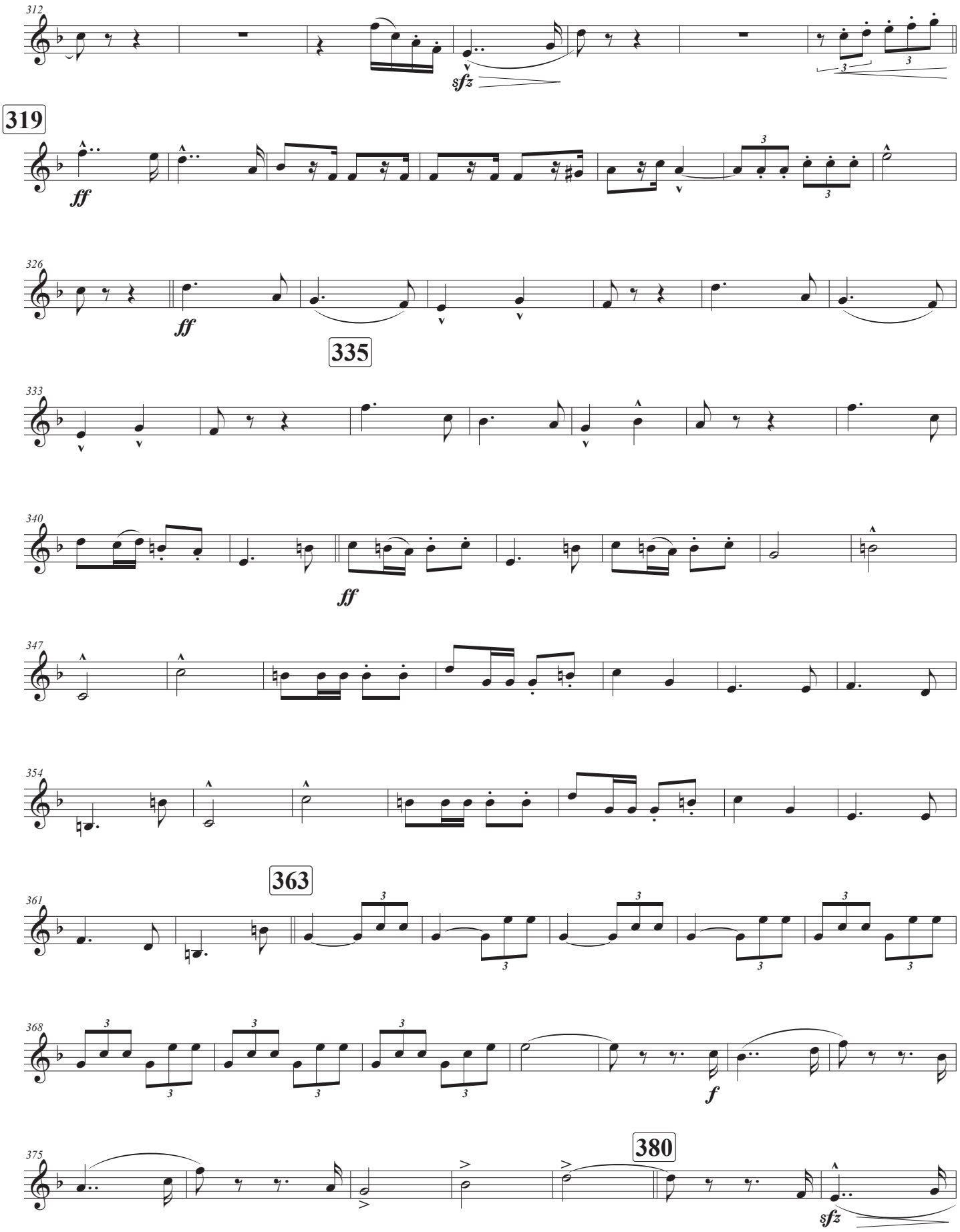
312
sfz
319
ff
326
ff
335
333
340
ff
347
354
363
361
368
f
375
380
sfz

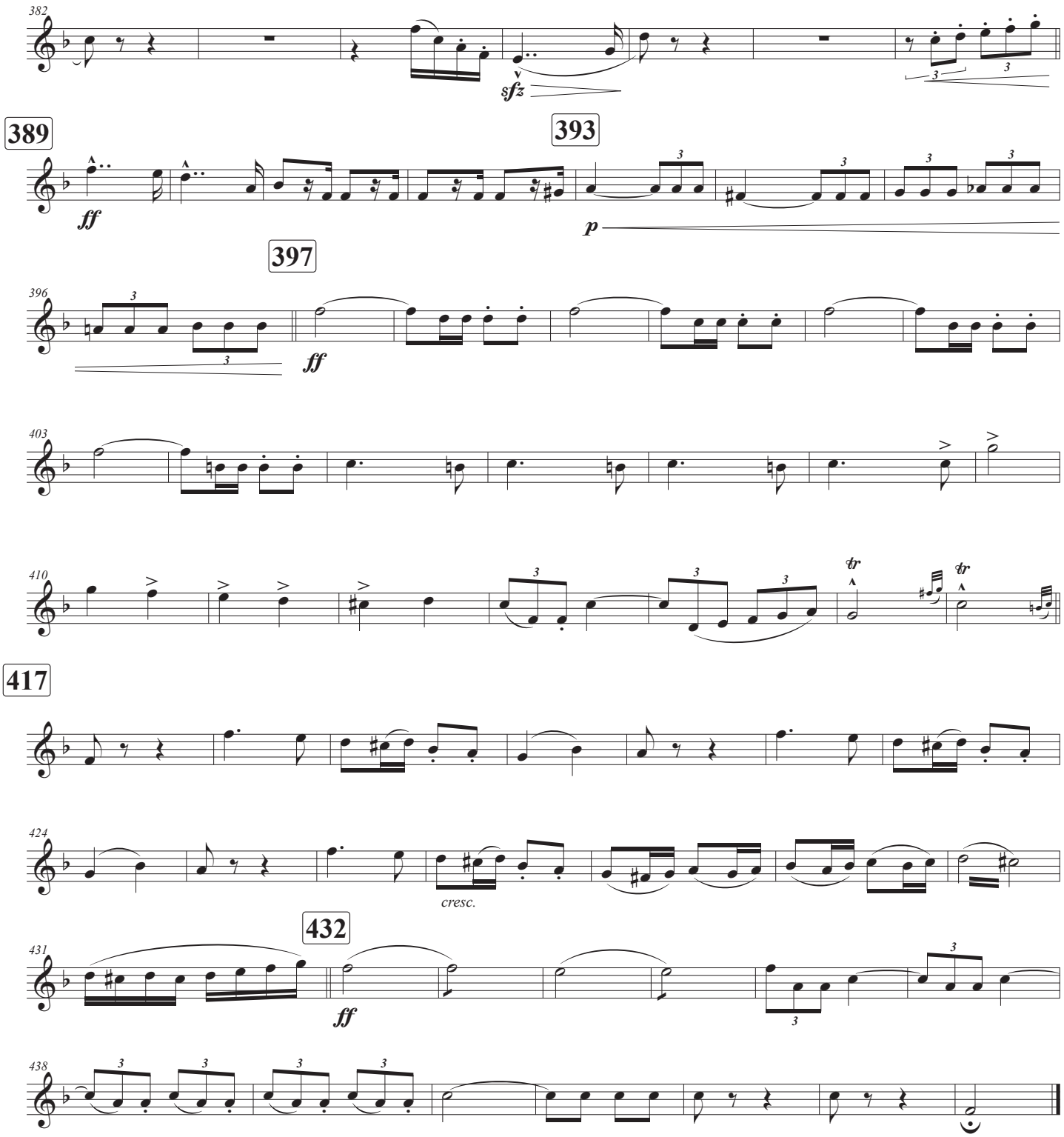
382
sfz
389
393
ff
p
397
396
ff
403
410
tr
tr
417
424
cresc.
432
431
ff
438

Barítono 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

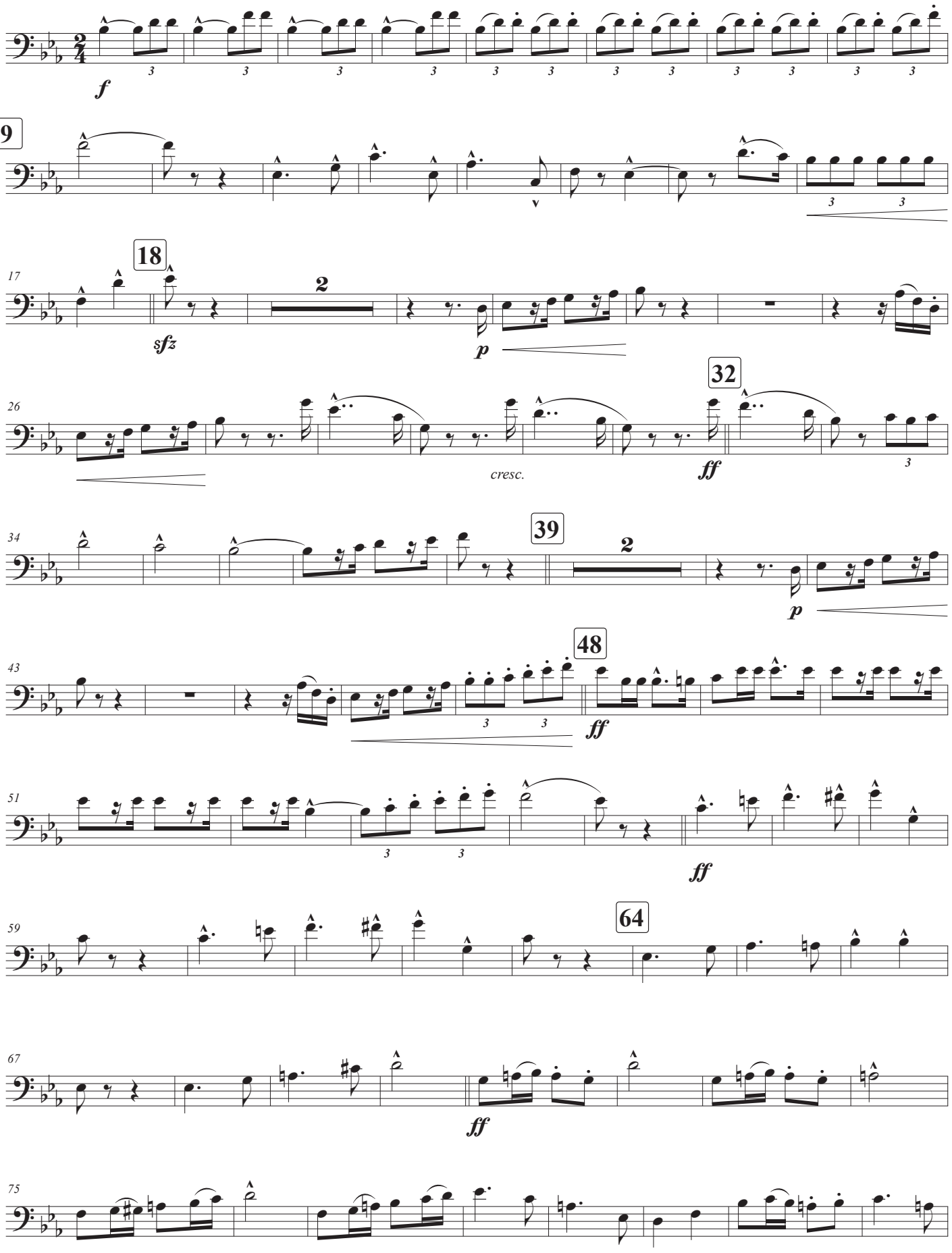

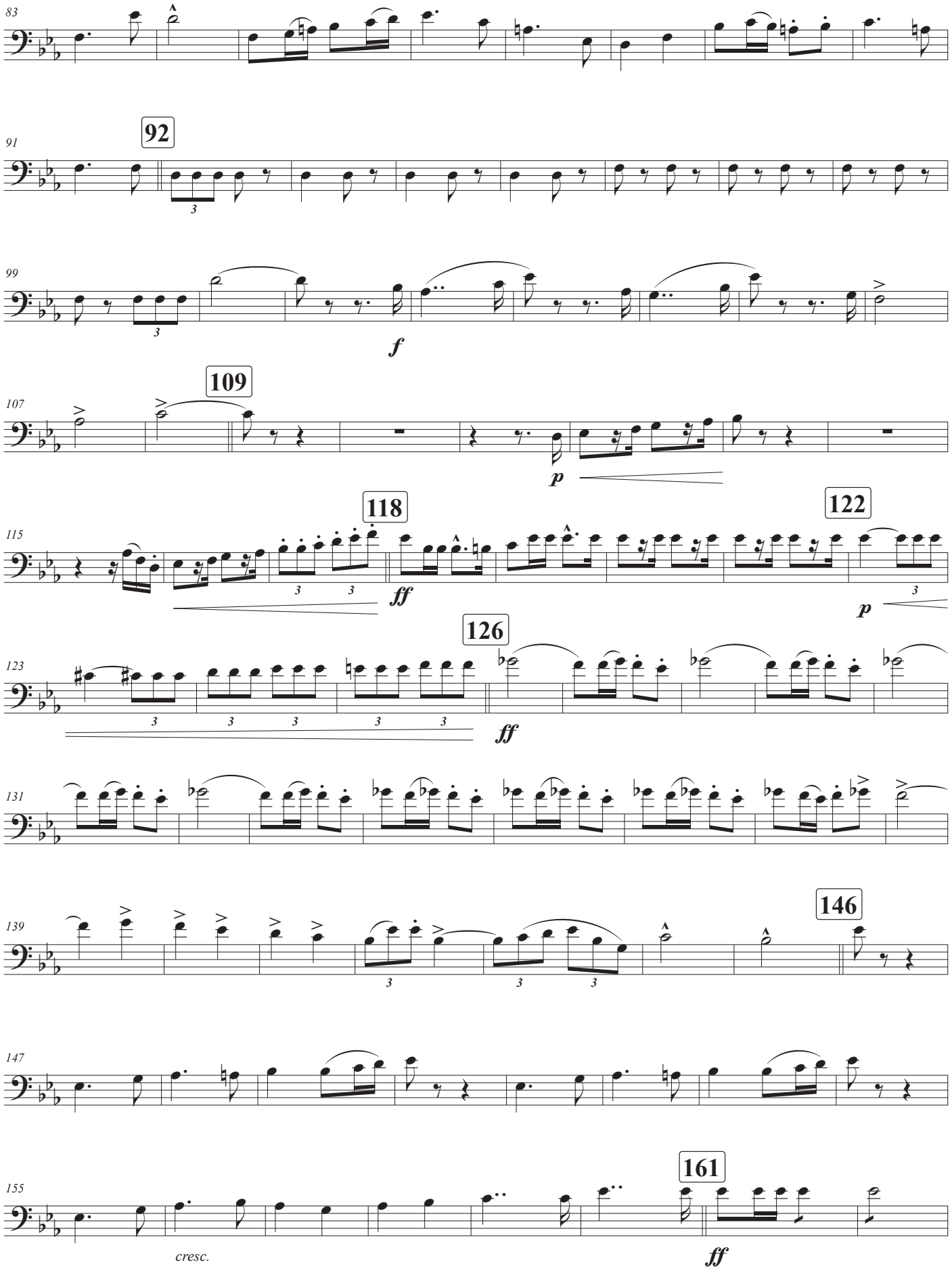
83
91
92
99
f
107
109
p
115
118
ff
122
p
123
126
ff
131
139
146
147
155
161
cresc.
ff

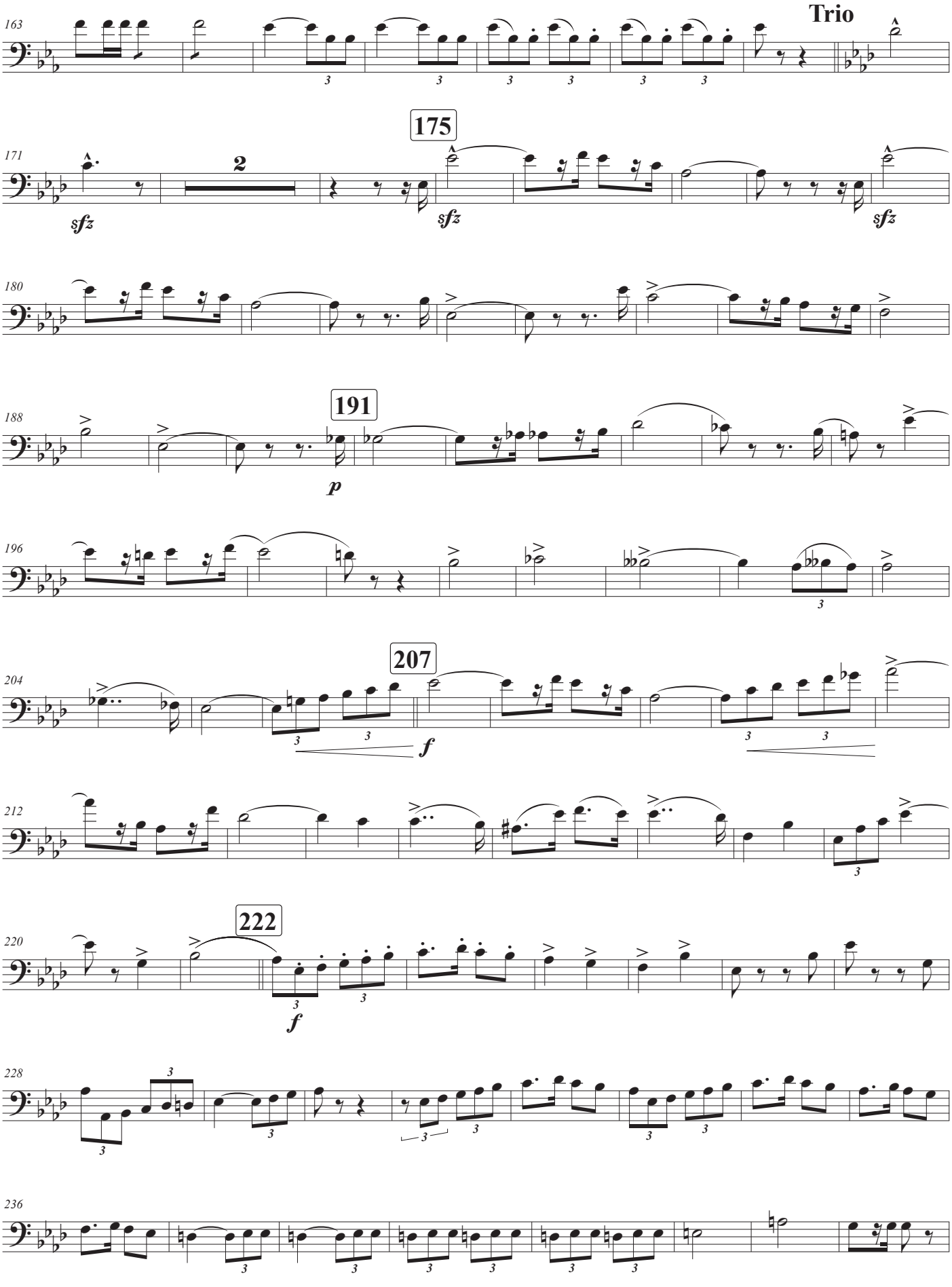
Trio
163
175
171
2
sfz
sfz
sfz
180
191
188
p
196
207
204
f
212
222
220
f
228
236

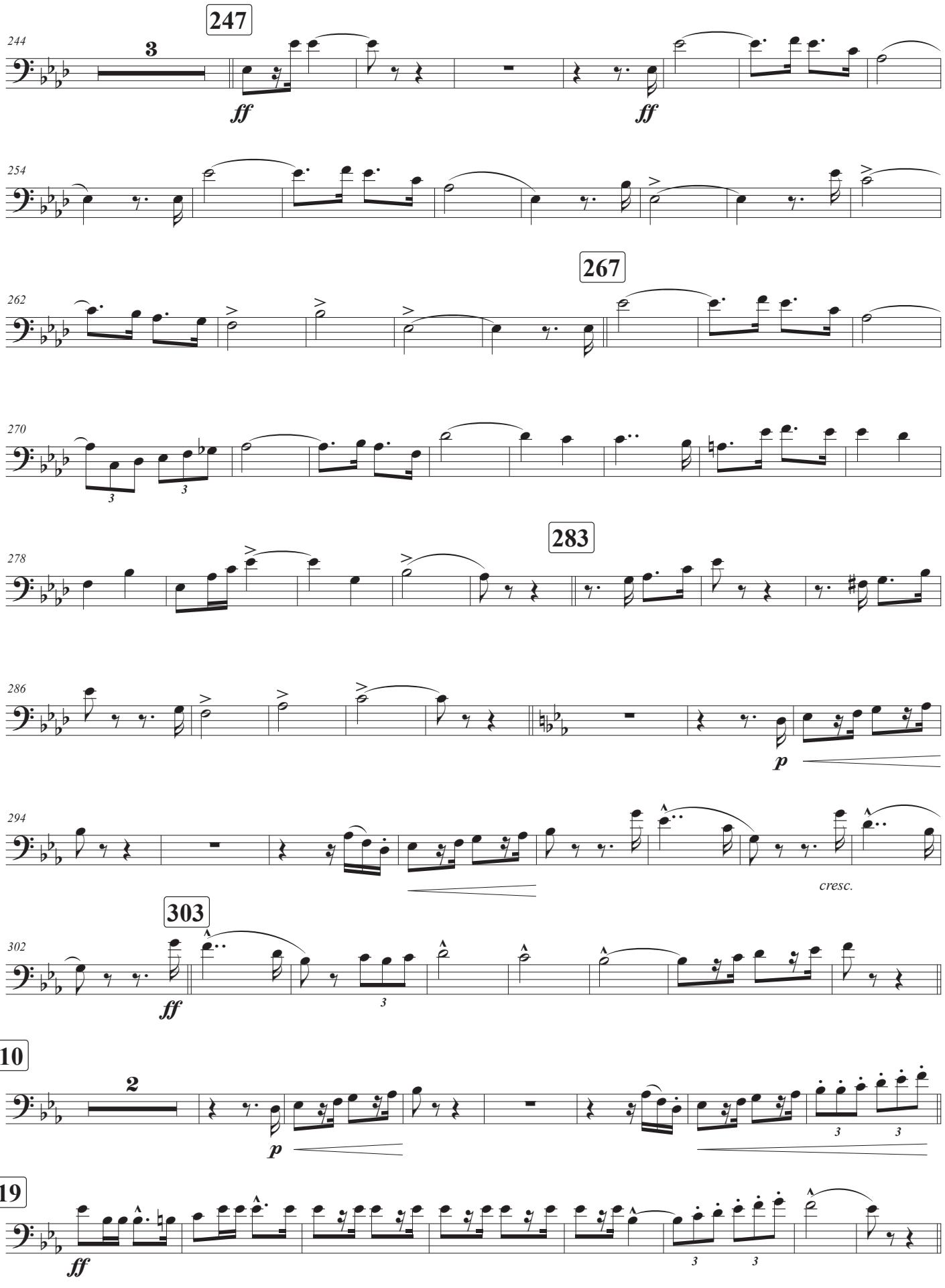
247
244
3
ff
ff
254
267
262
270
283
278
286
p
294
cresc.
303
302
ff
310
2
p
319
ff

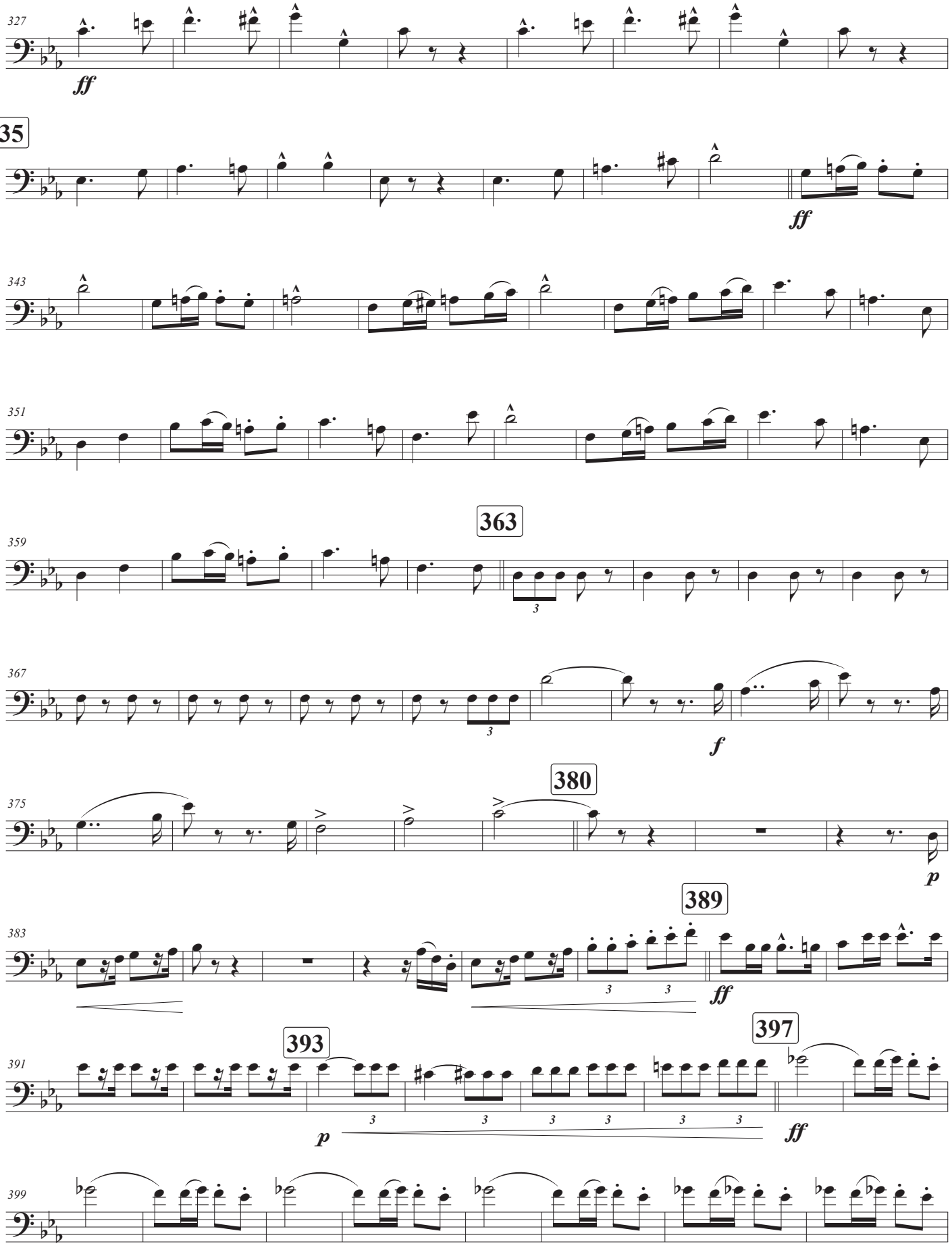
327
ff
335
ff
343
351
359
363
3
367
3
f
375
380
p
383
389
3
3
ff
391
393
397
3
3
3
3
3
3
p
ff
399

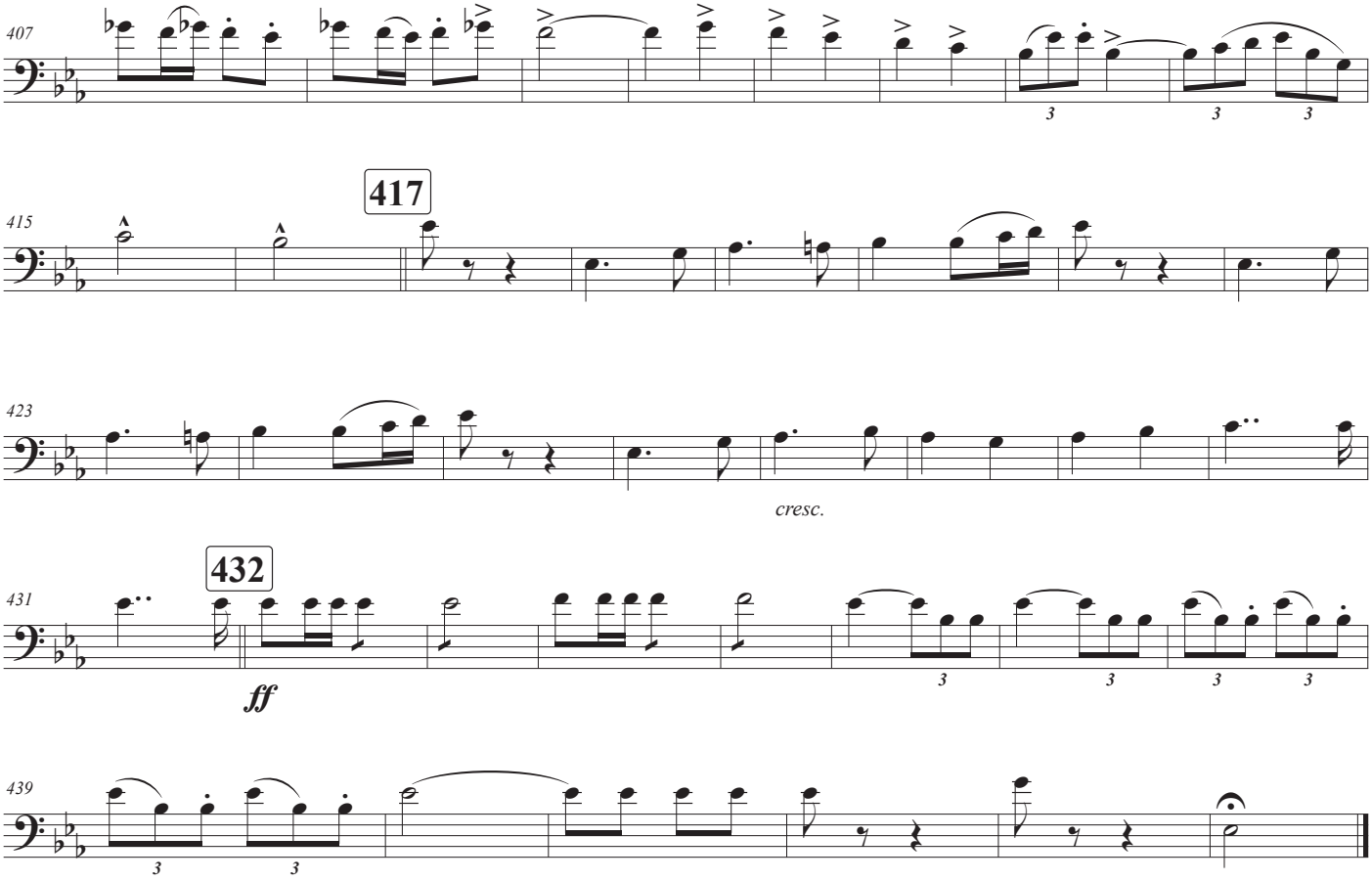
407
415
417
423
cresc.
431
432
ff
439

Barítono 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

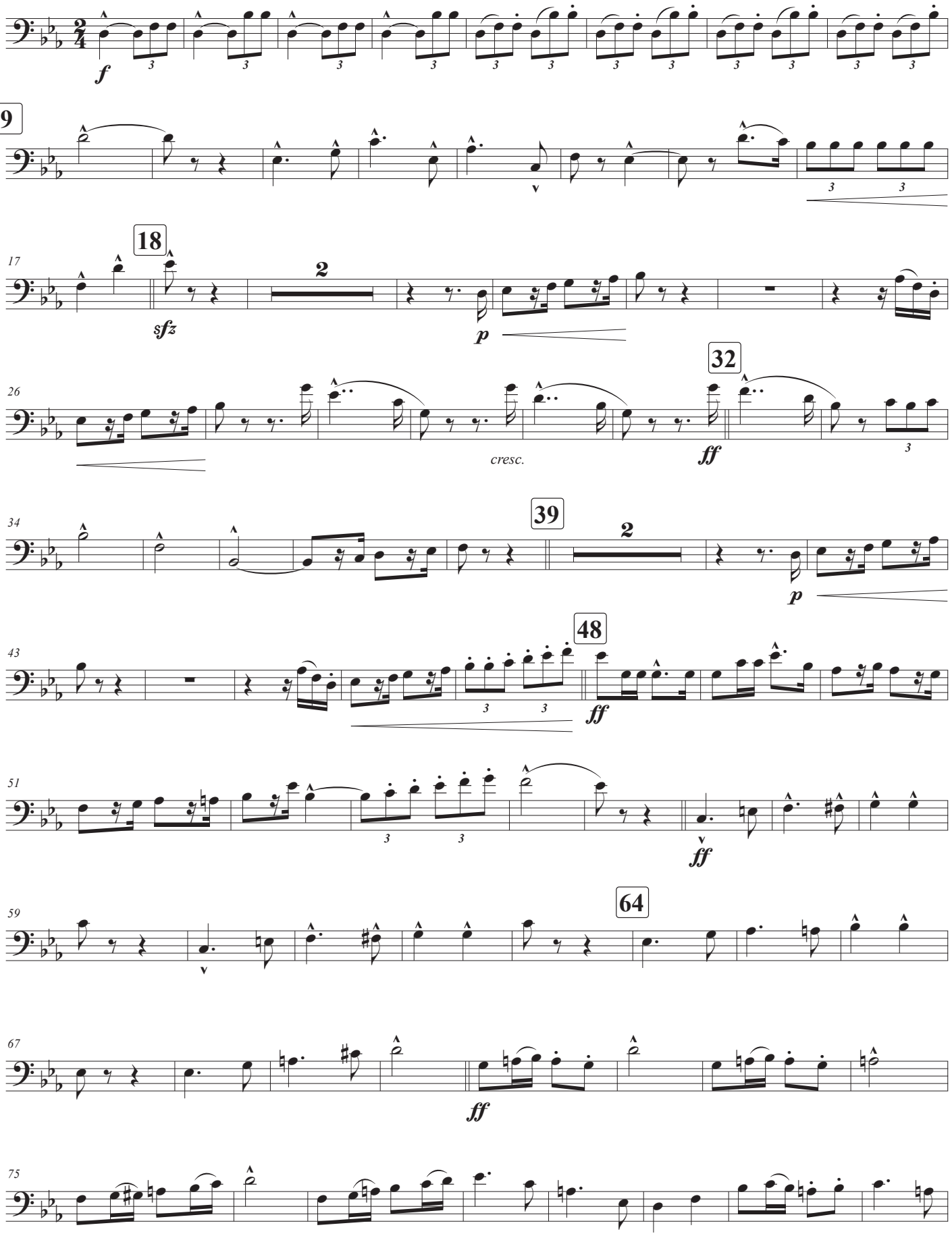

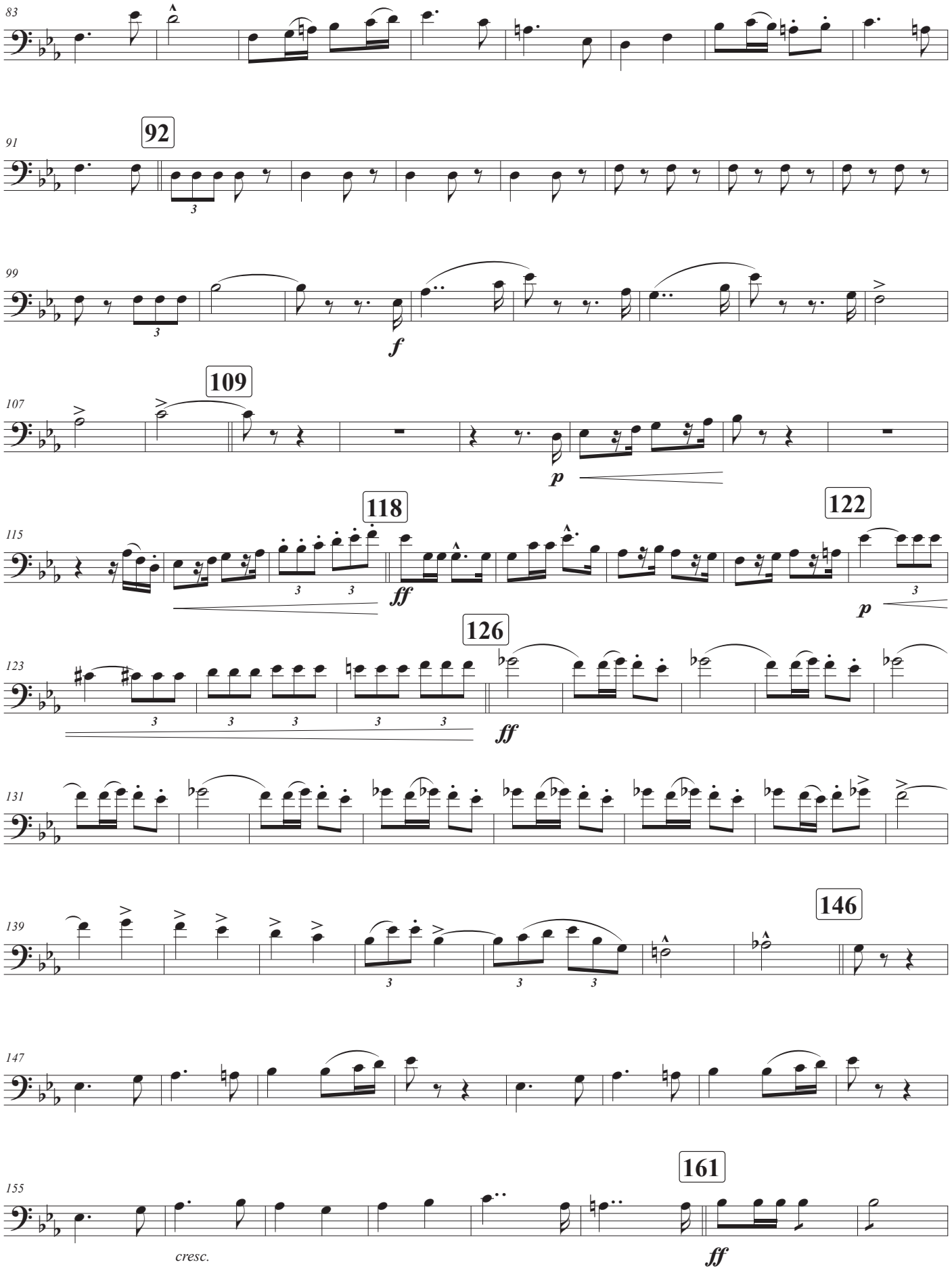
83
91
92
99
f
107
109
p
115
118
ff
122
p
123
126
ff
131
139
146
147
155
161
cresc.
ff

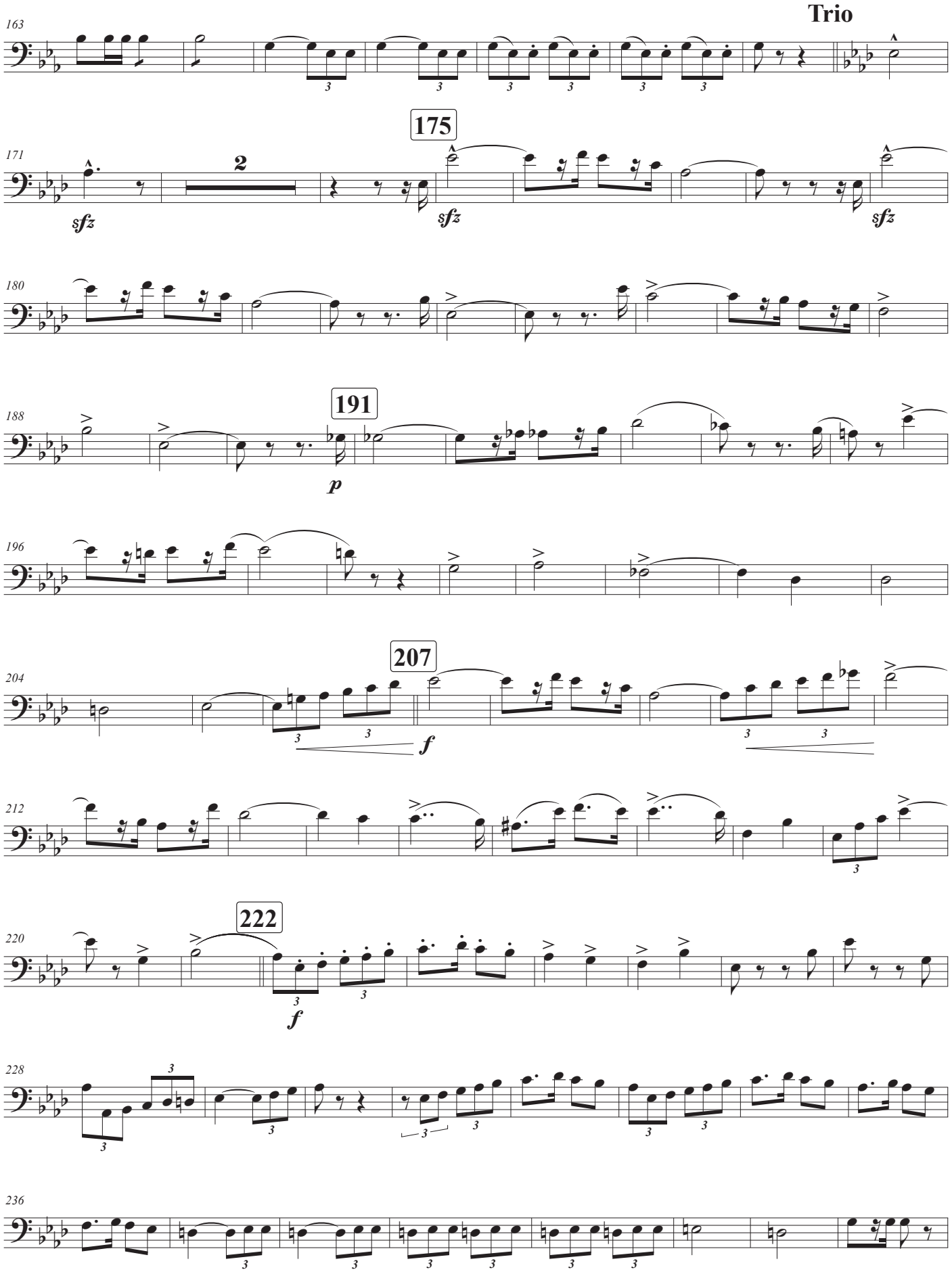
Trio
163
175
171
2
sfz
sfz
sfz
180
191
188
p
196
207
204
f
212
222
220
f
228
236

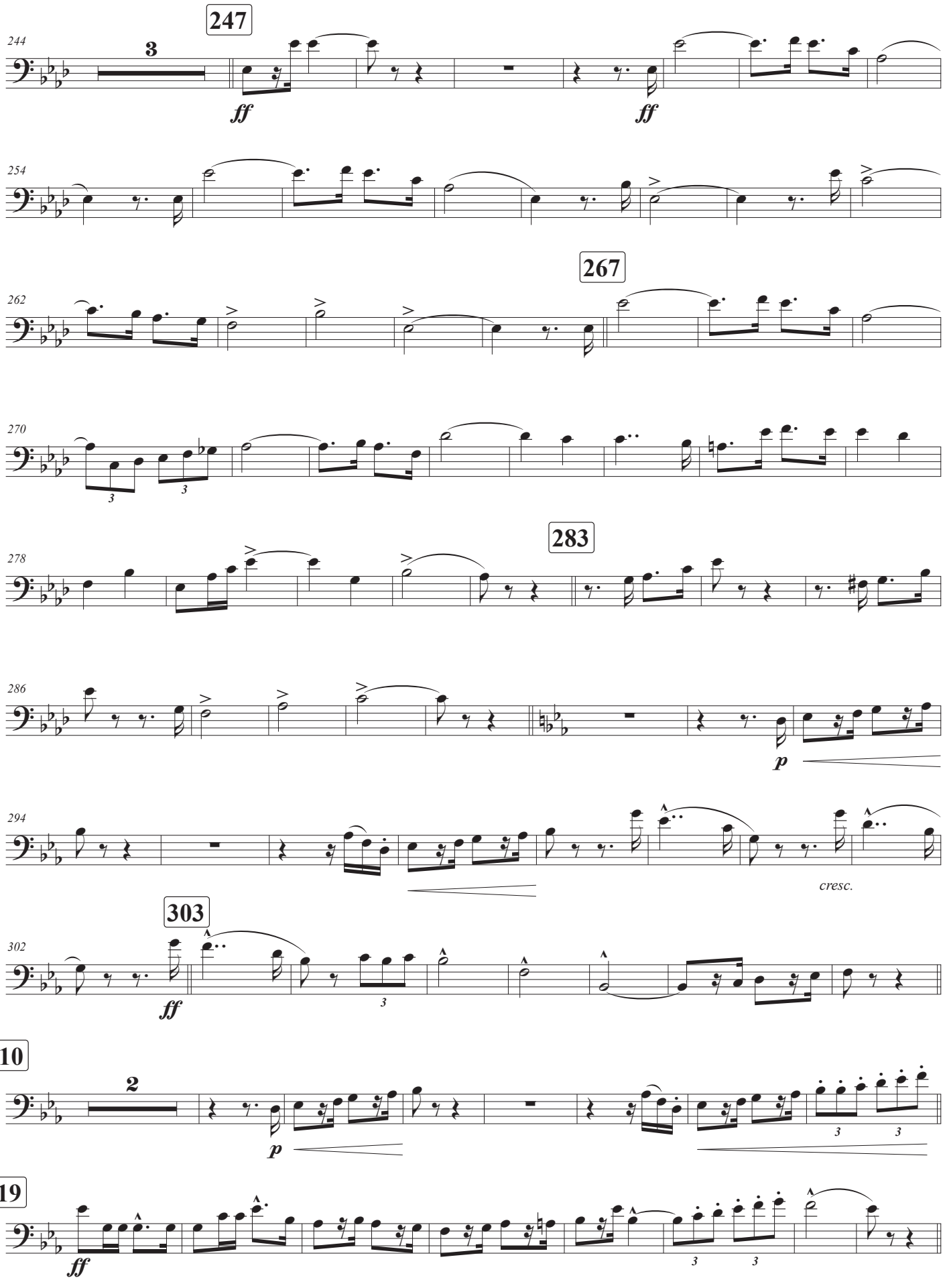
247
244
3
ff
ff
254
267
262
270
283
278
286
p
294
cresc.
303
302
ff
310
2
p
319
ff

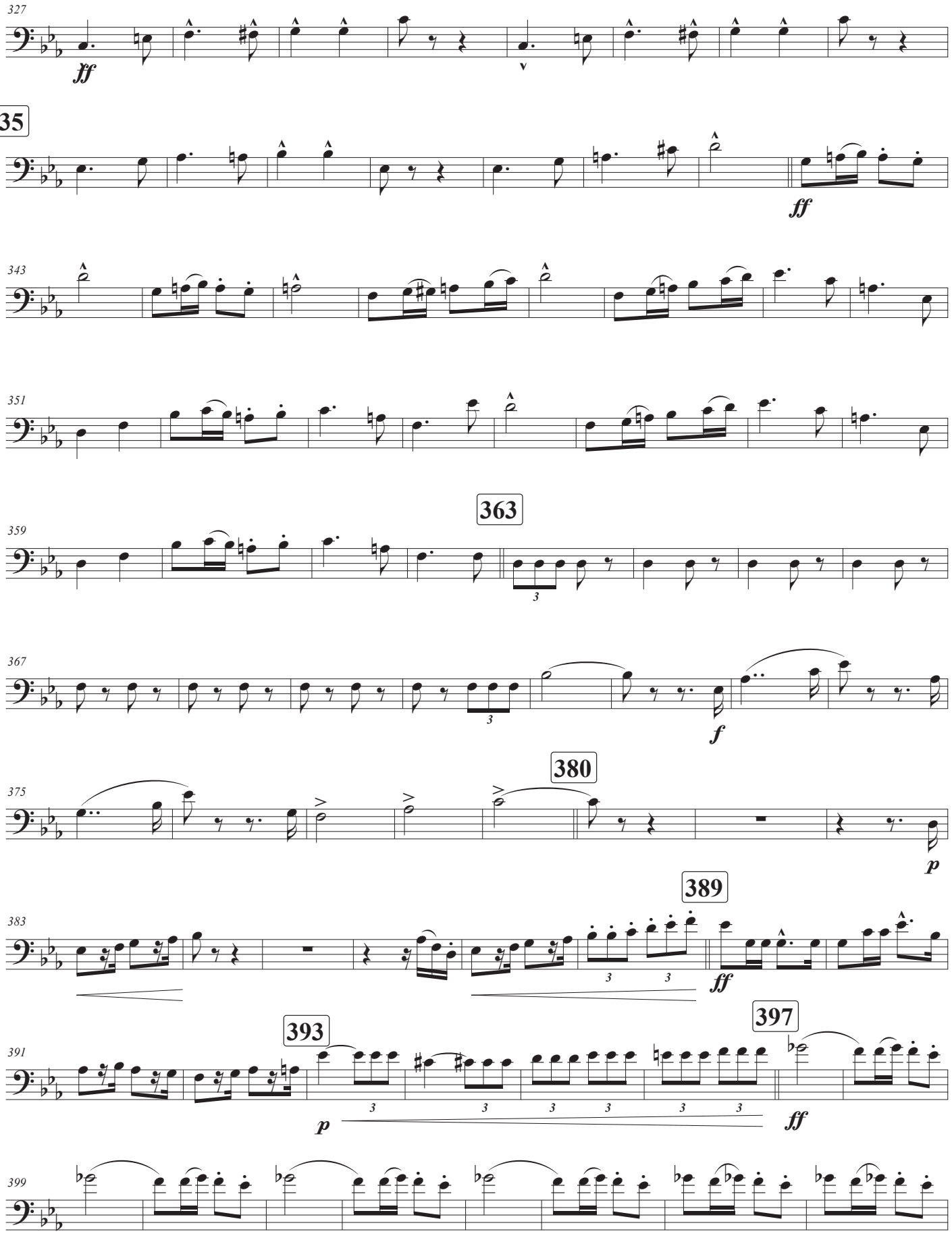
327
ff
335
ff
343
351
363
359
3
367
3
f
380
375
p
389
383
3
3
ff
393
397
391
3
3
3
3
3
3
p
ff
399

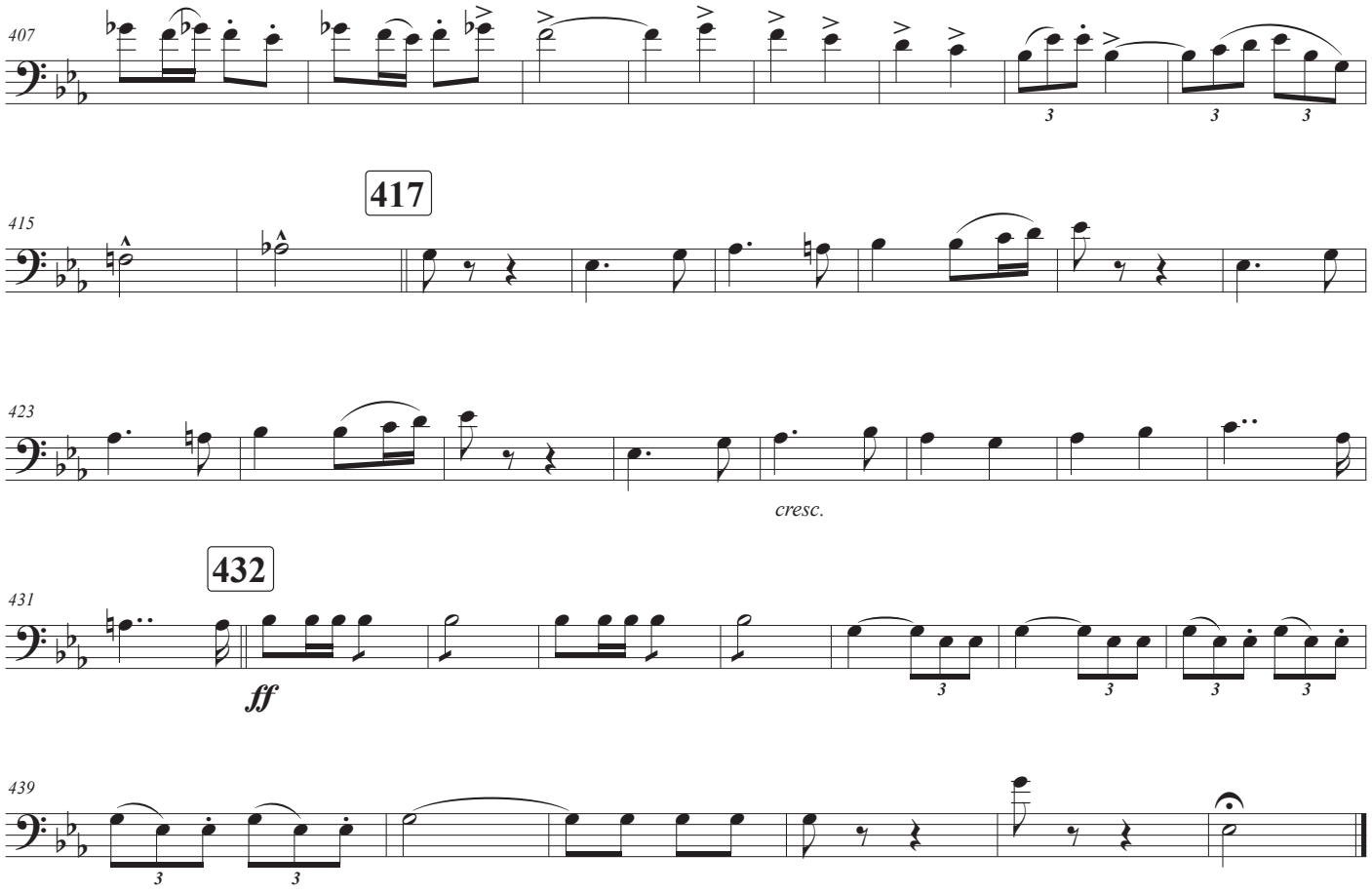
407
417
415
423
cresc.
432
431
ff
439

Bombardino 1

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

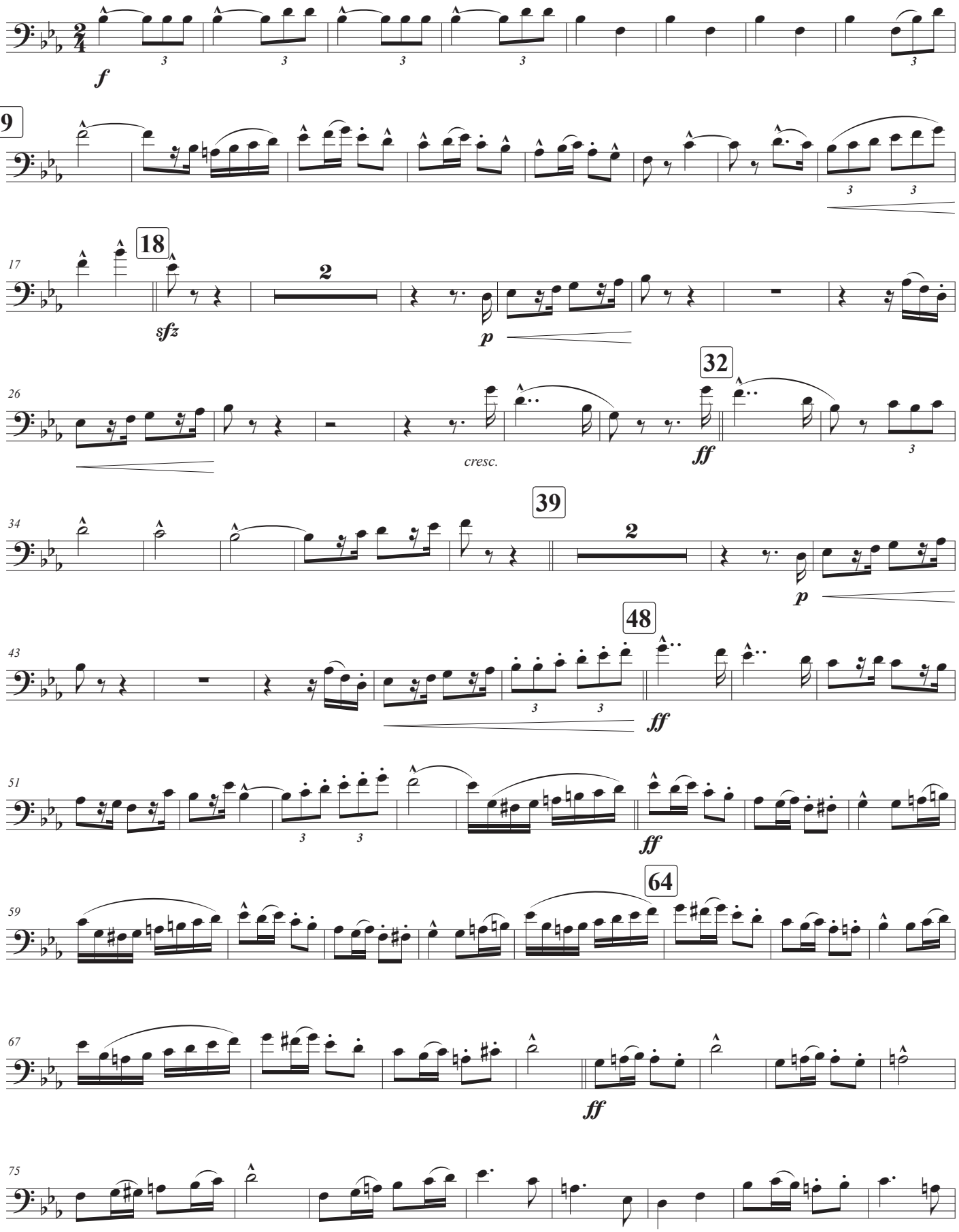

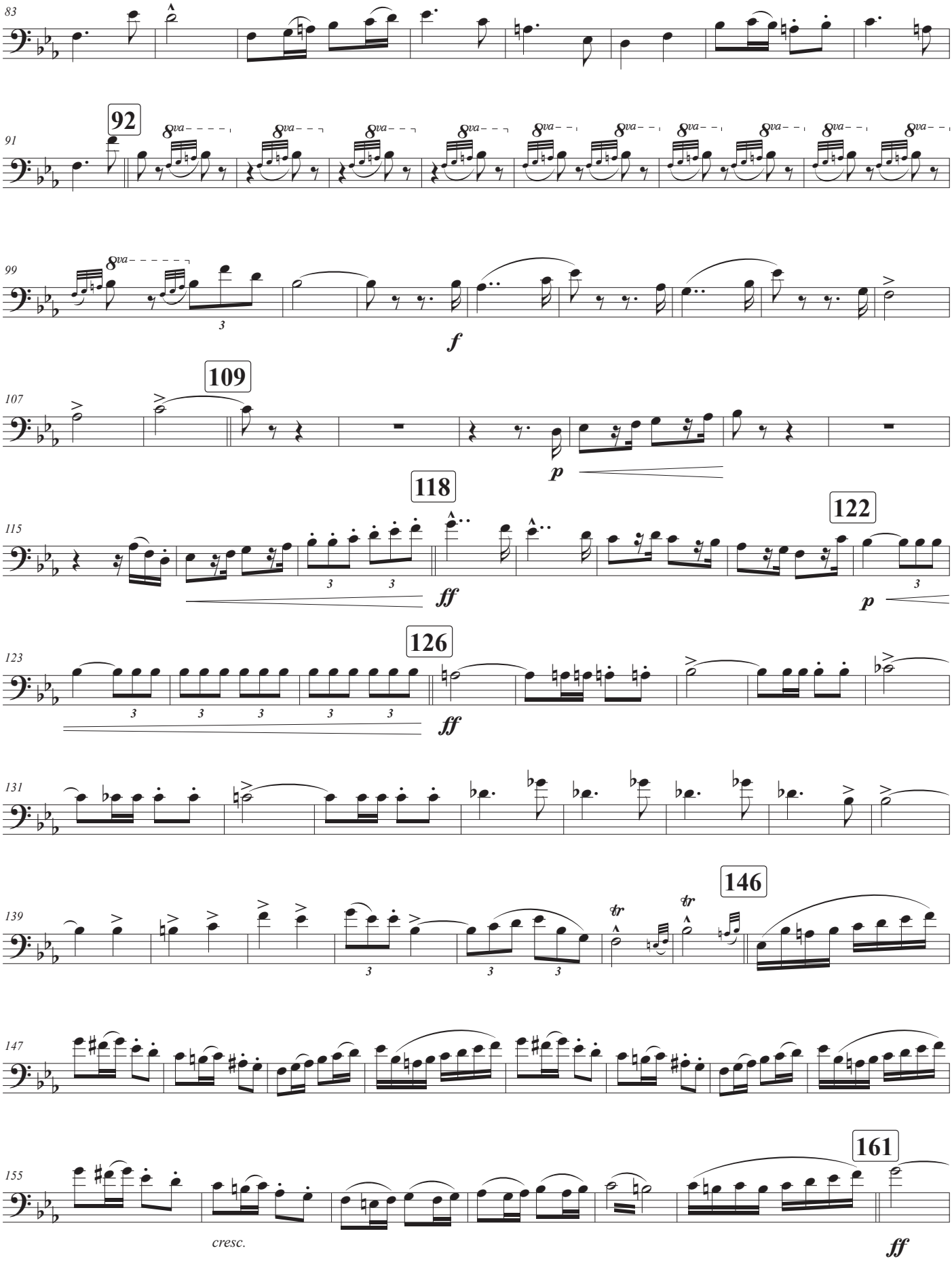
83
92
91
8va
99
3
f
109
107
p
118
115
ff
122
p
126
123
ff
131
146
139
tr
147
161
155
cresc.
ff

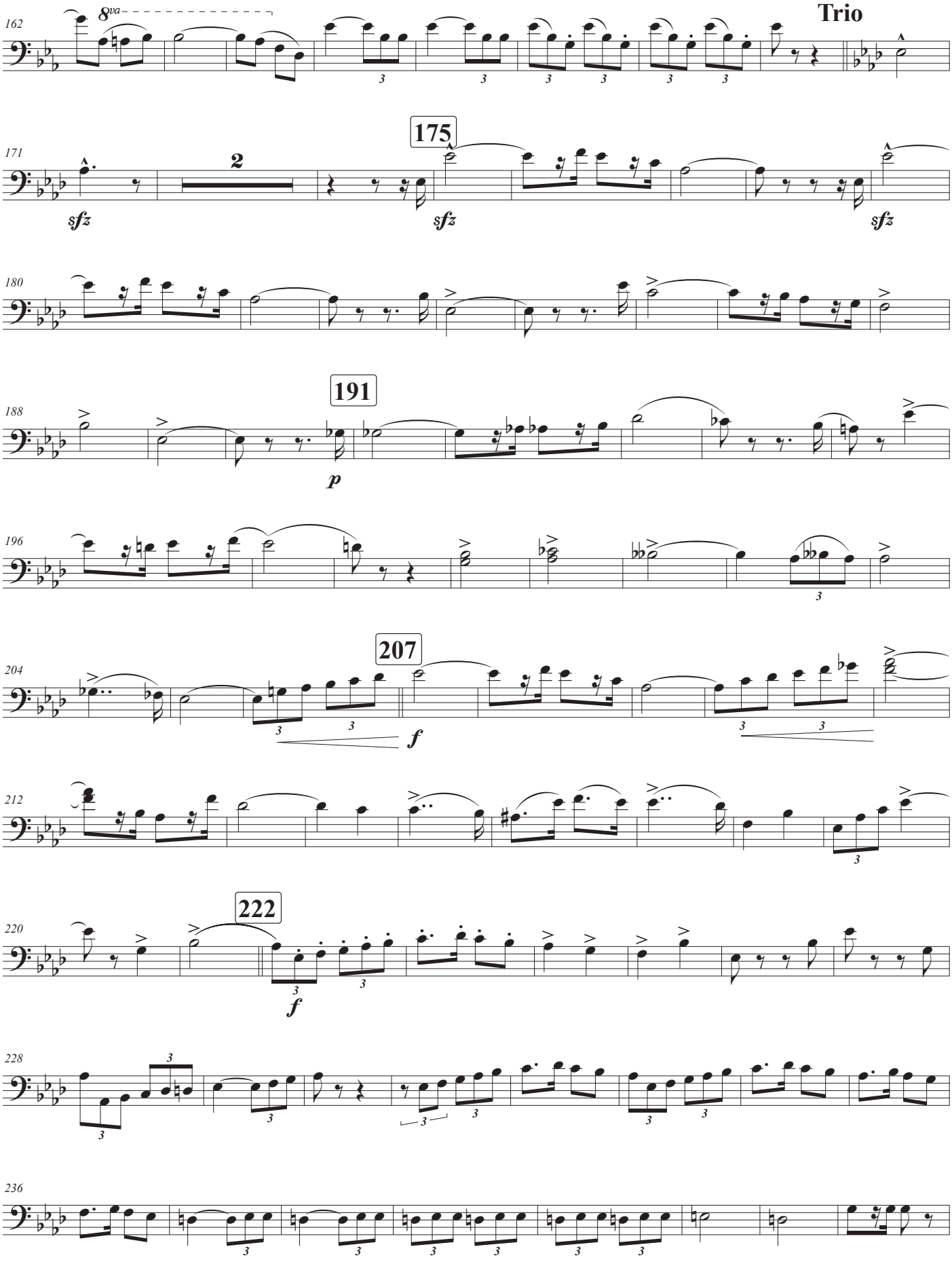
Trio
175
191
207
222
8va
2
sfz
p
f

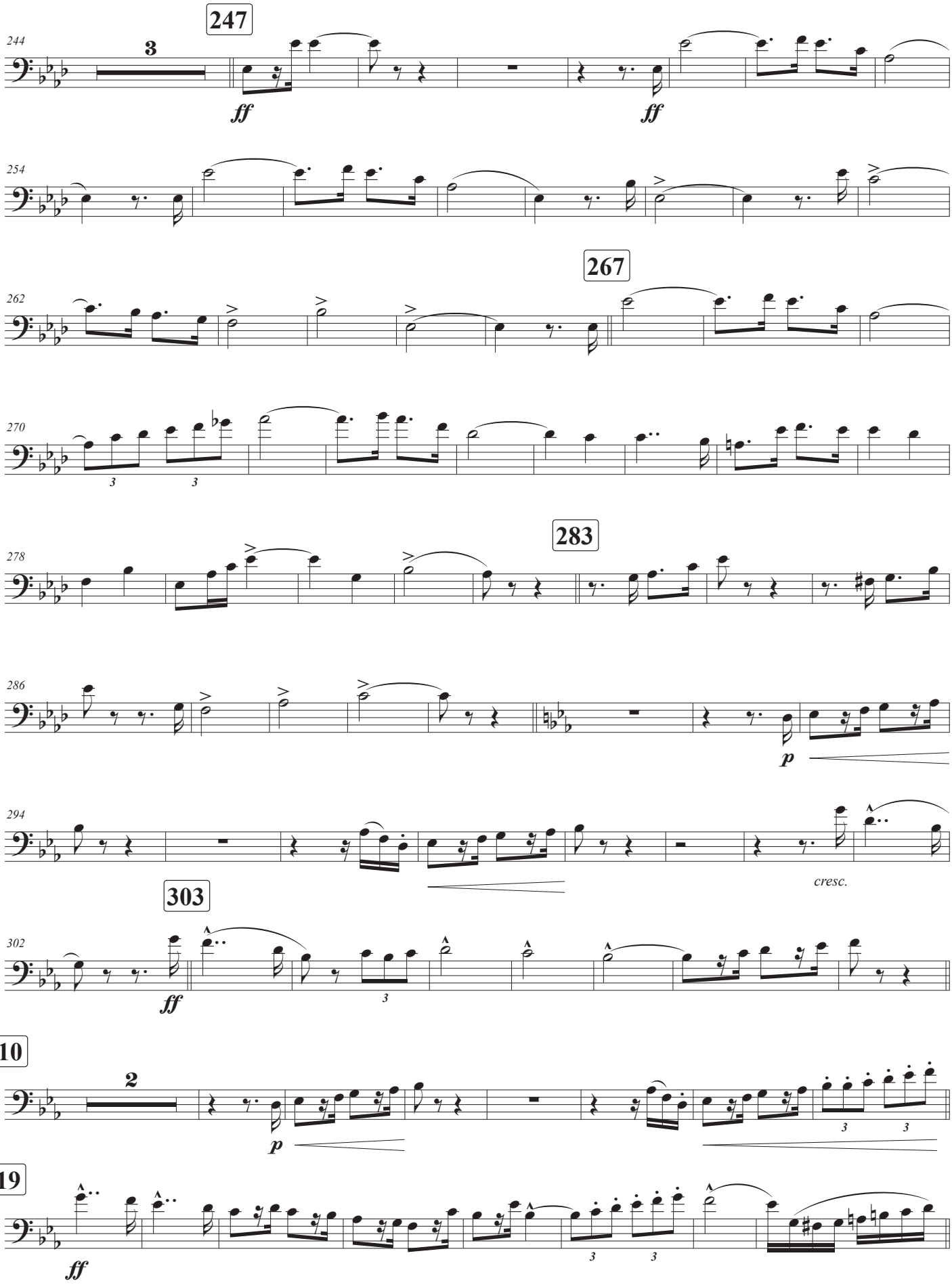
247
244
3
ff
ff
254
267
262
270
283
278
286
p
294
cresc.
303
302
ff
310
2
p
319
ff

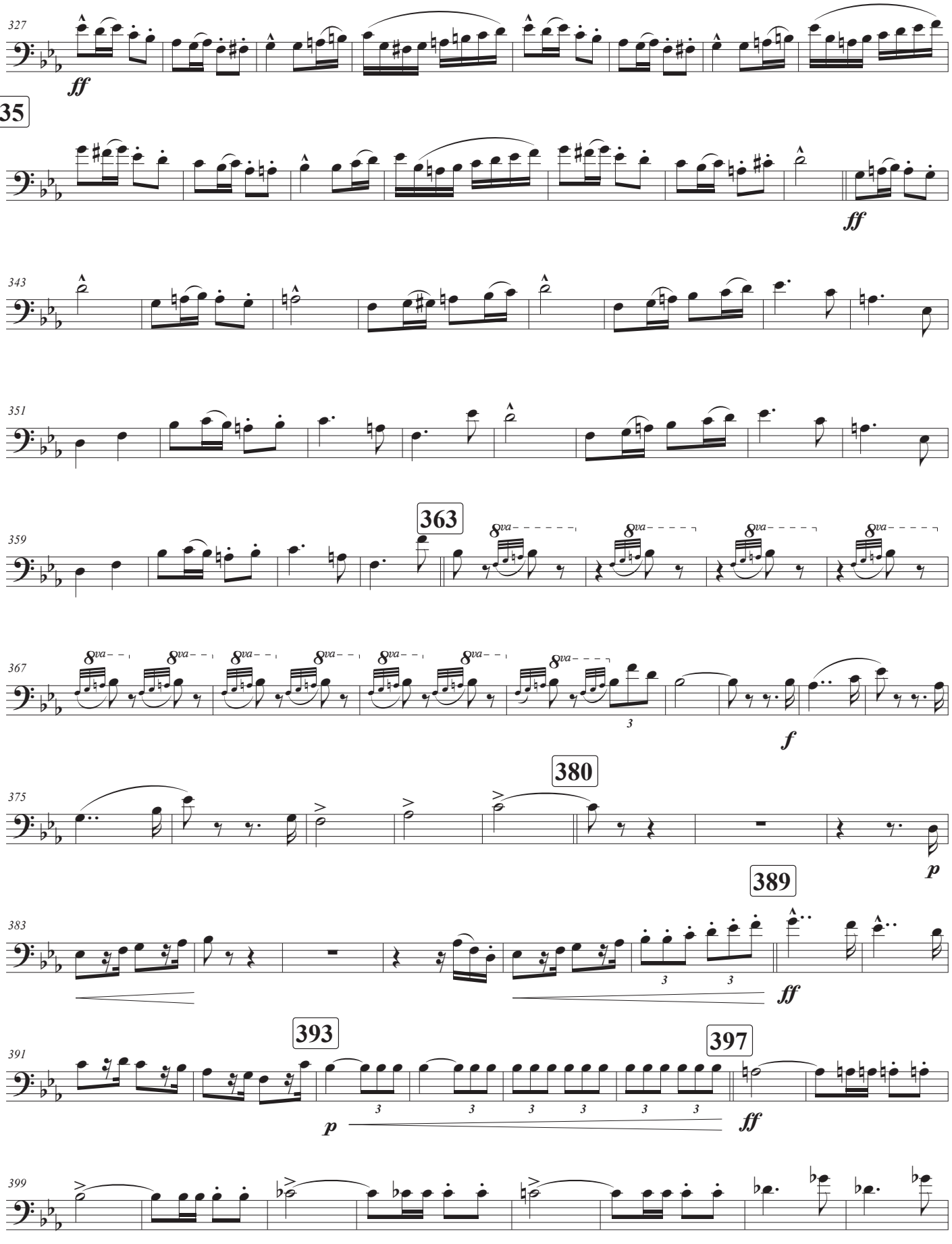
327
ff
335
ff
343
351
359
363
8va
367
8va
3
f
375
380
p
383
389
3
3
ff
391
393
3
3
3
3
3
3
p
397
ff
399

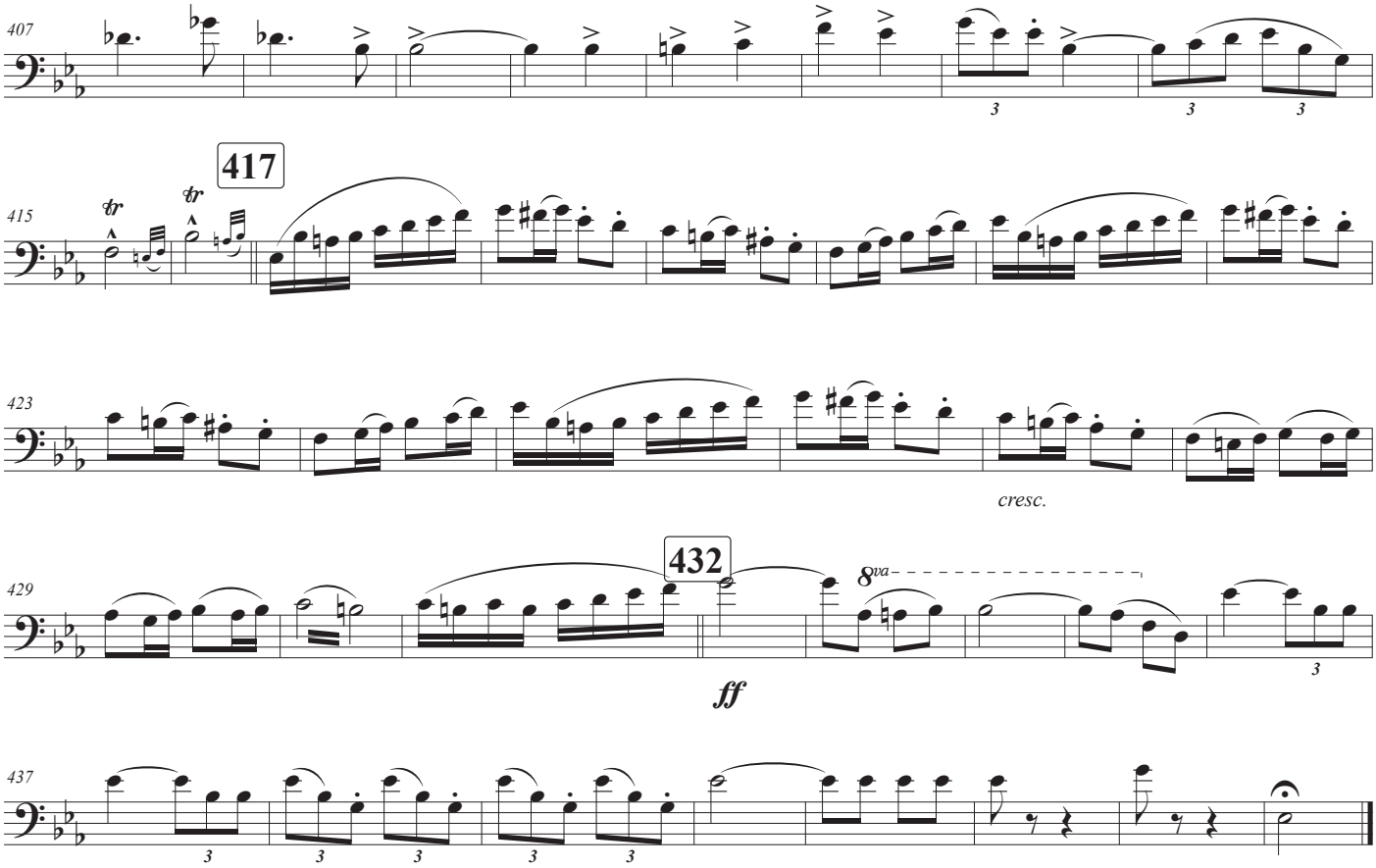
407
417
415
tr
tr
423
cresc.
432
429
8va
ff
437

Bombardino 2

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

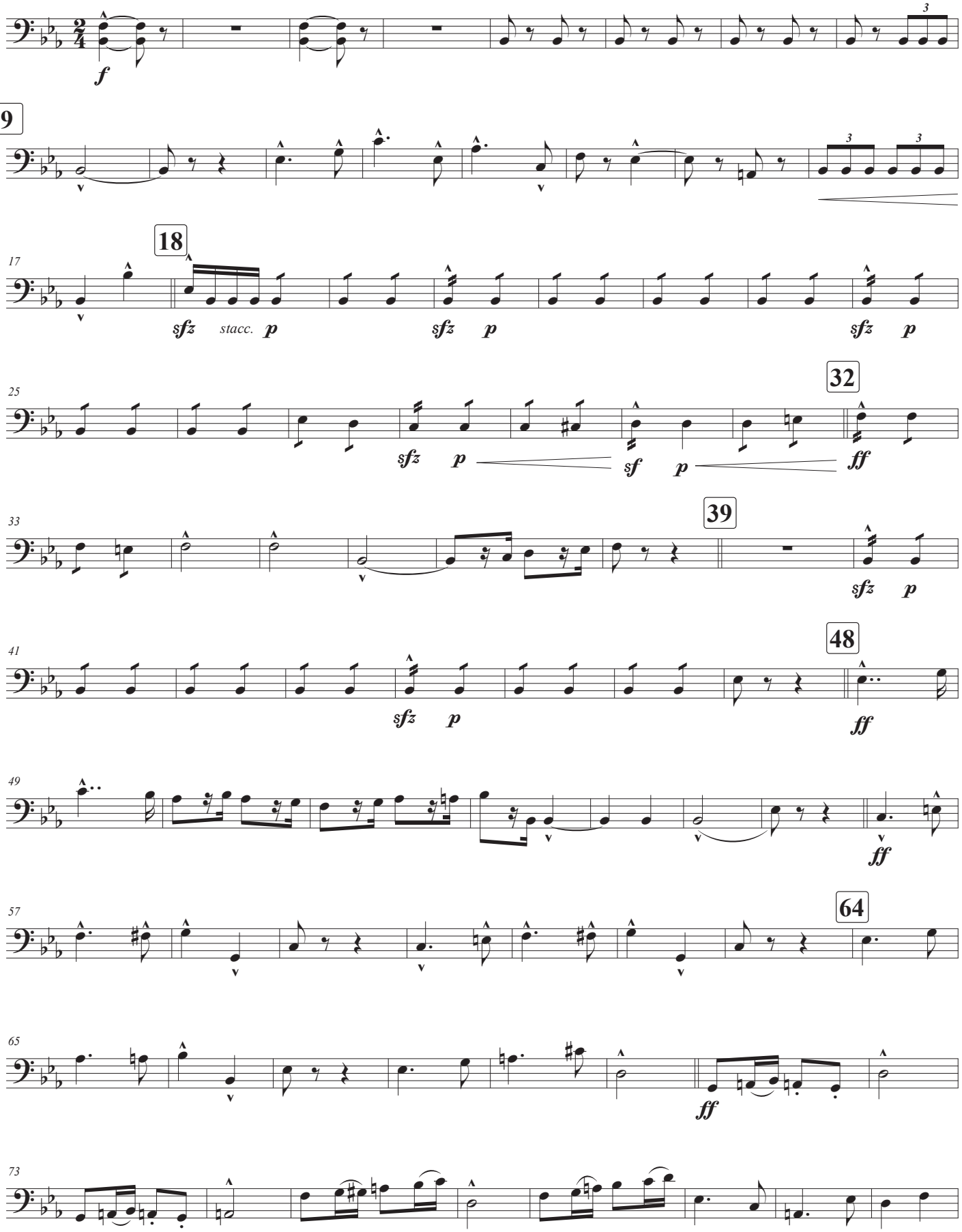

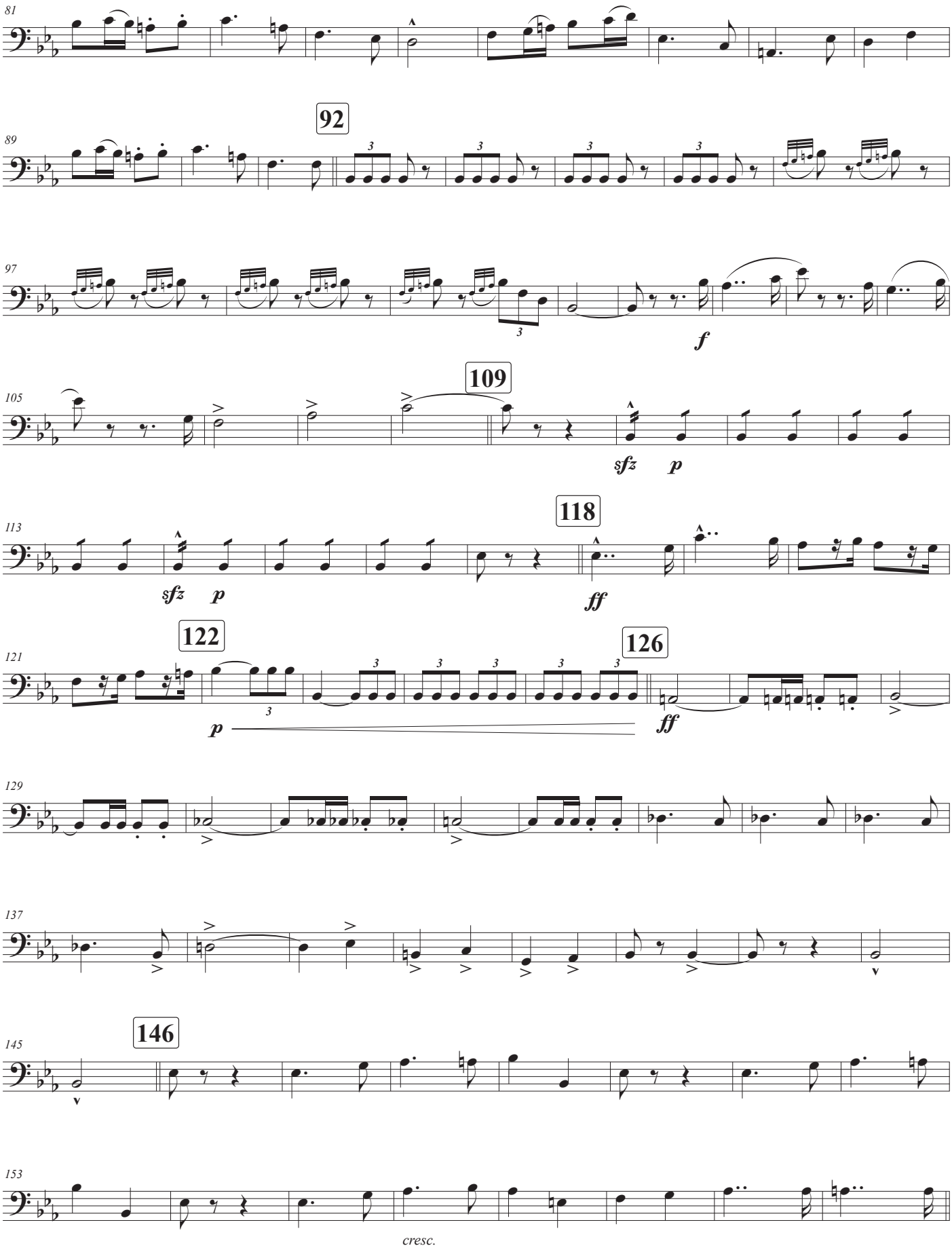
81
89
92
97
f
105
109
sfz p
113
118
sfz p
ff
121
122
126
p
ff
129
137
145
146
153
cresc.

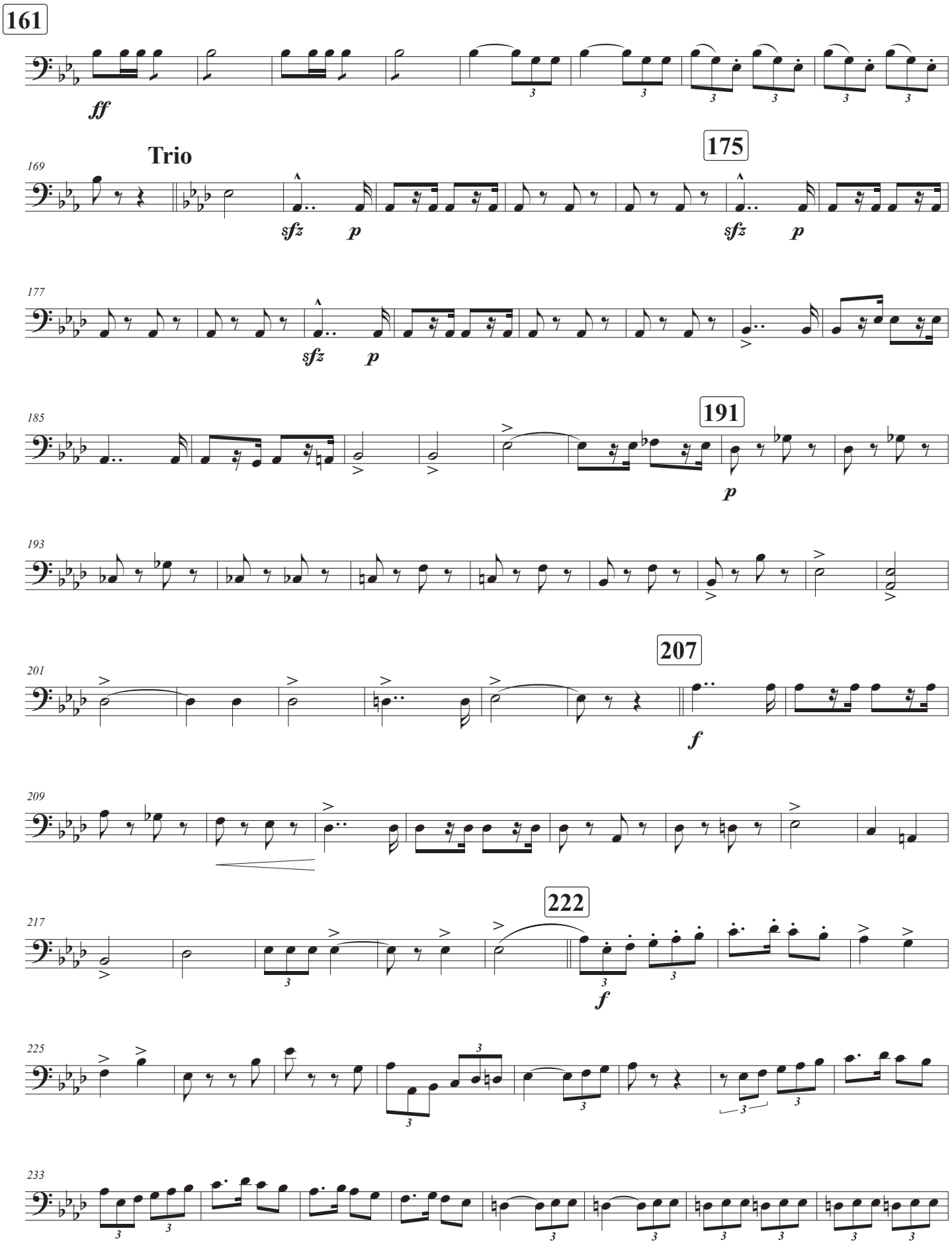
161
ff
Trio
169
175
sfz
p
177
185
191
193
201
207
f
209
217
222
225
233

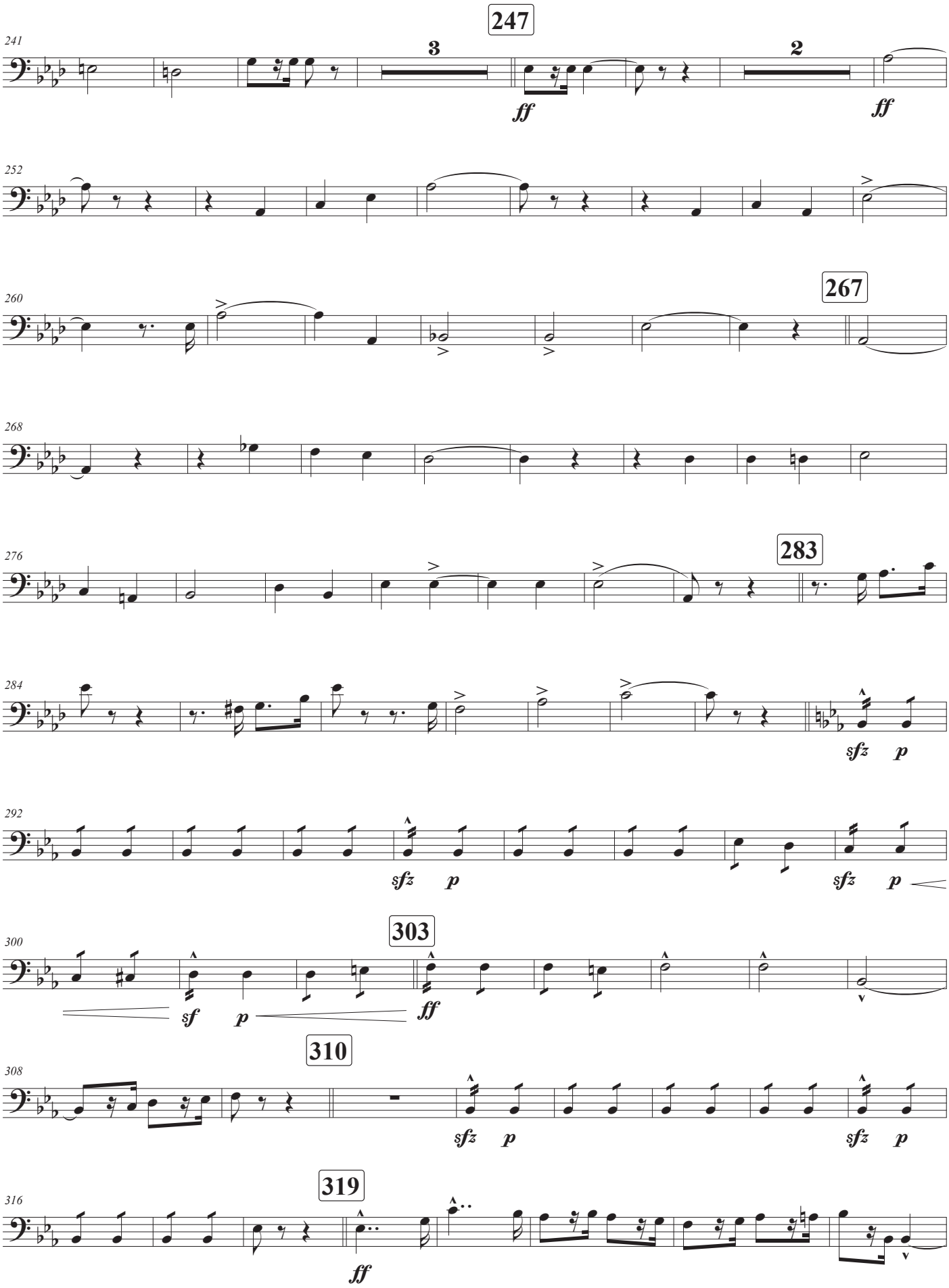
247
241
3
2
ff
ff
252
260
267
268
276
283
284
sfz
p
292
sfz
p
sfz
p
300
303
sf
p
ff
310
308
sfz
p
sfz
p
319
316
ff

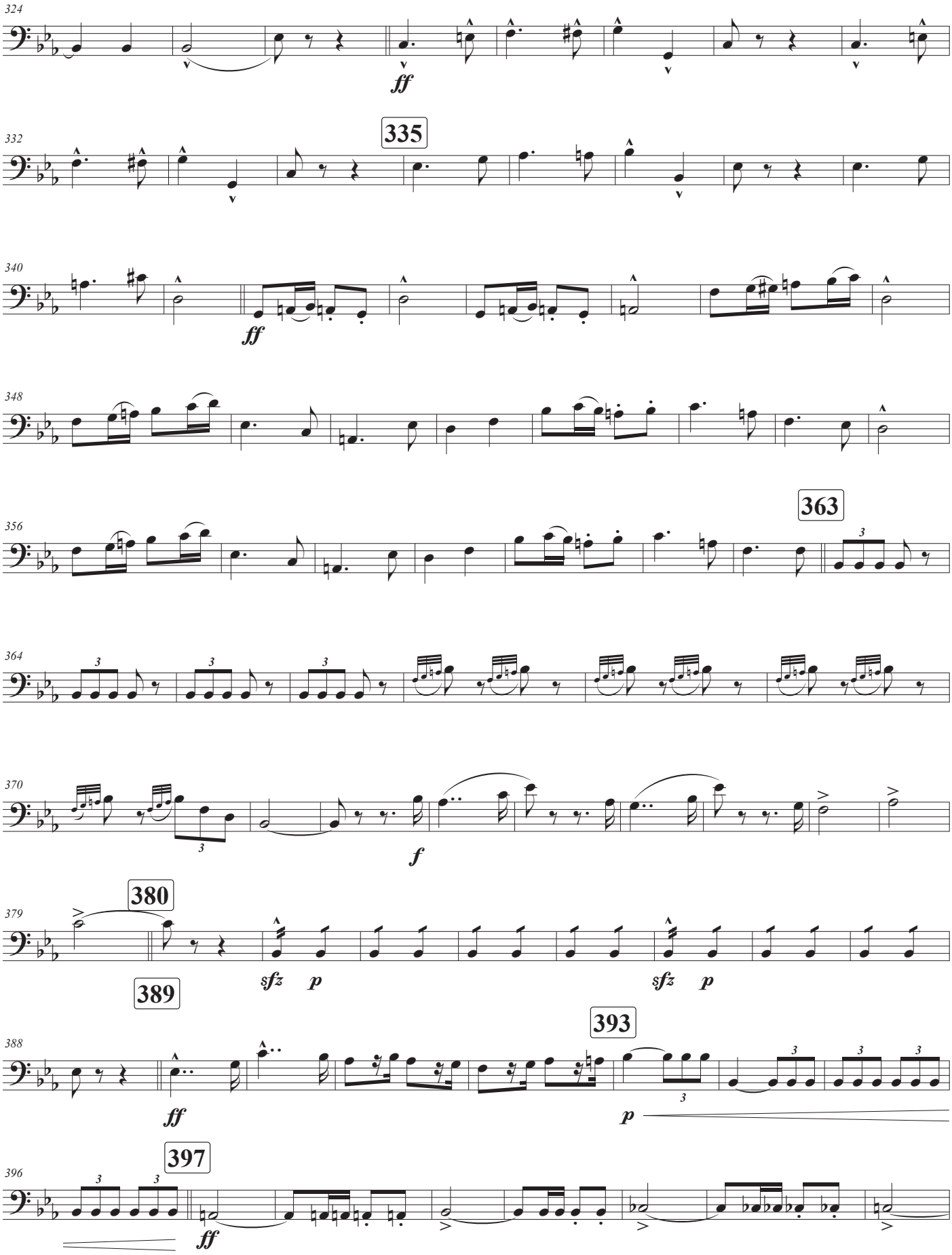
324
ff
332
335
340
ff
348
356
363
364
370
f
379
380
sfz p
sfz p
389
388
393
ff
p
396
397
ff

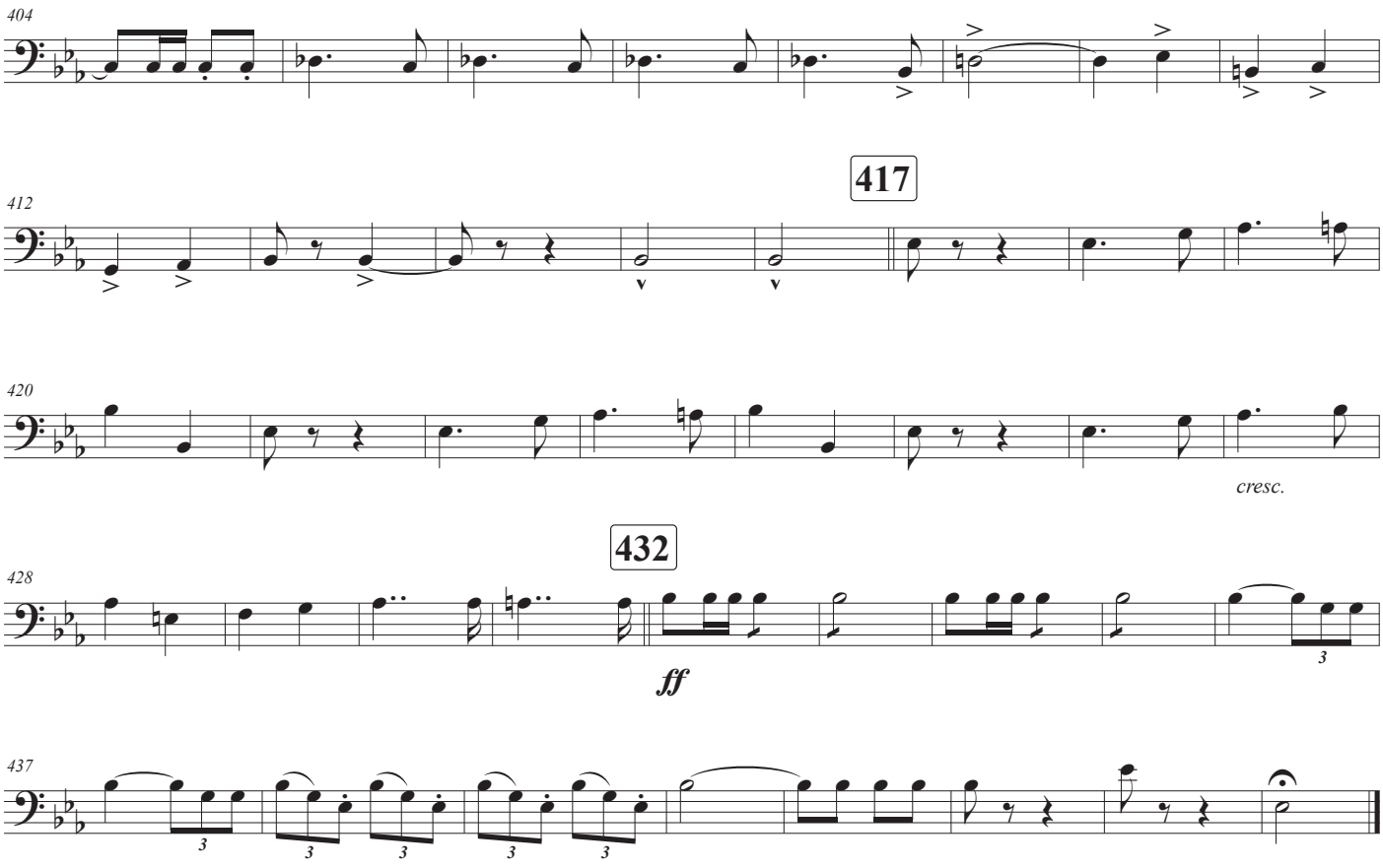
404
417
412
420
cresc.
432
428
ff
437

Tuba

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

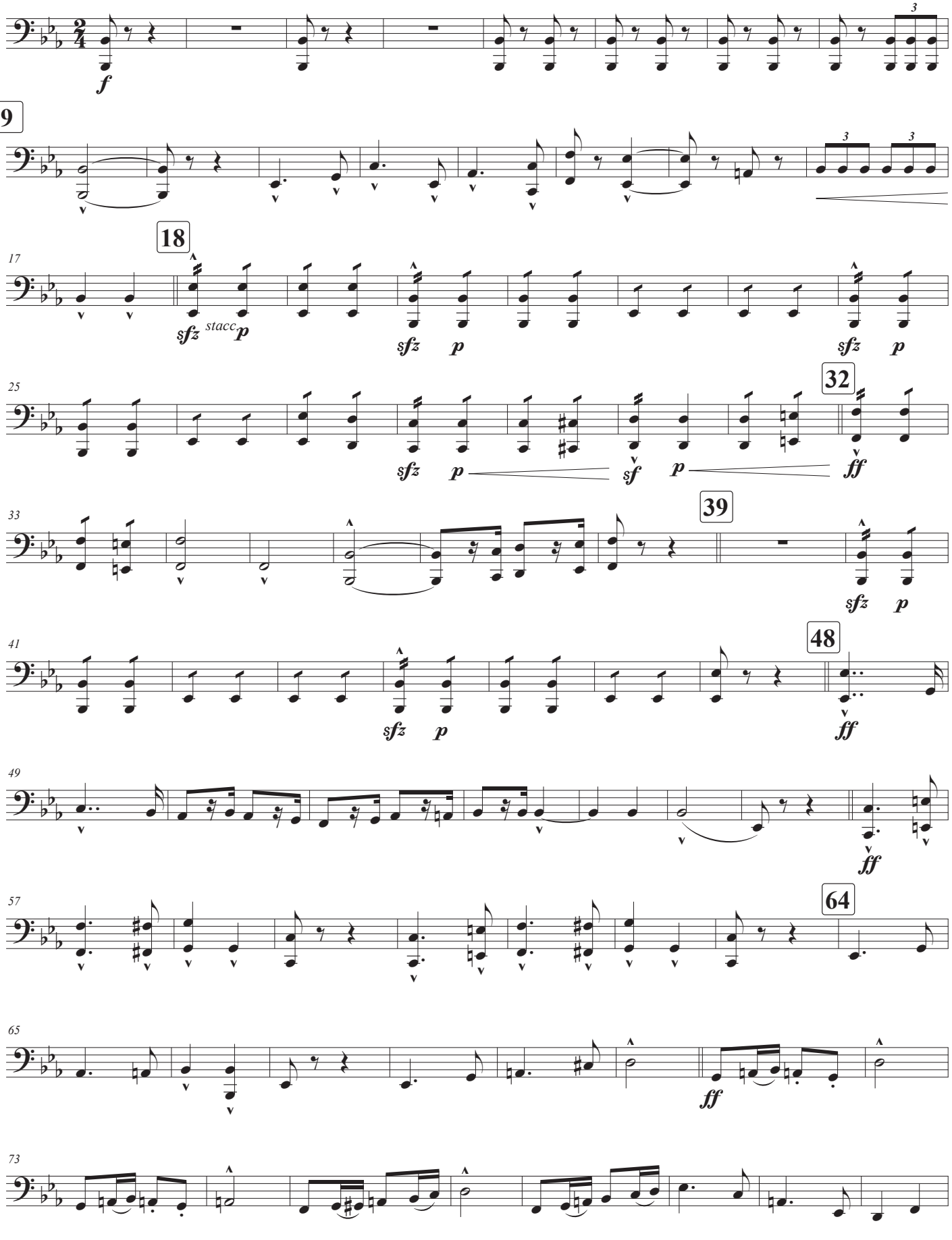

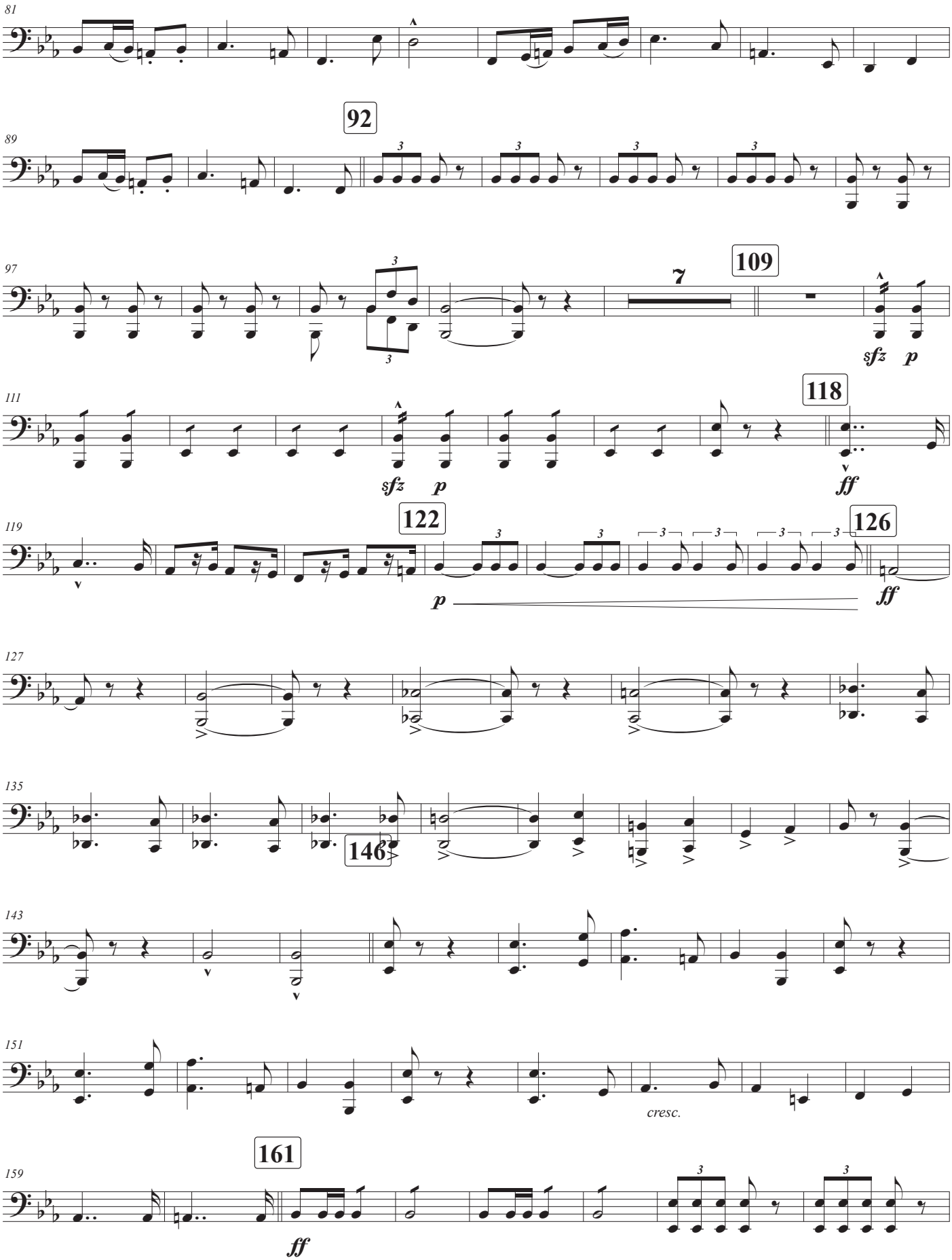
81
92
89
97
109
7
sfz p
111
118
sfz p
ff
119
122
126
p
ff
127
135
146
143
151
cresc.
161
159
ff

Trio

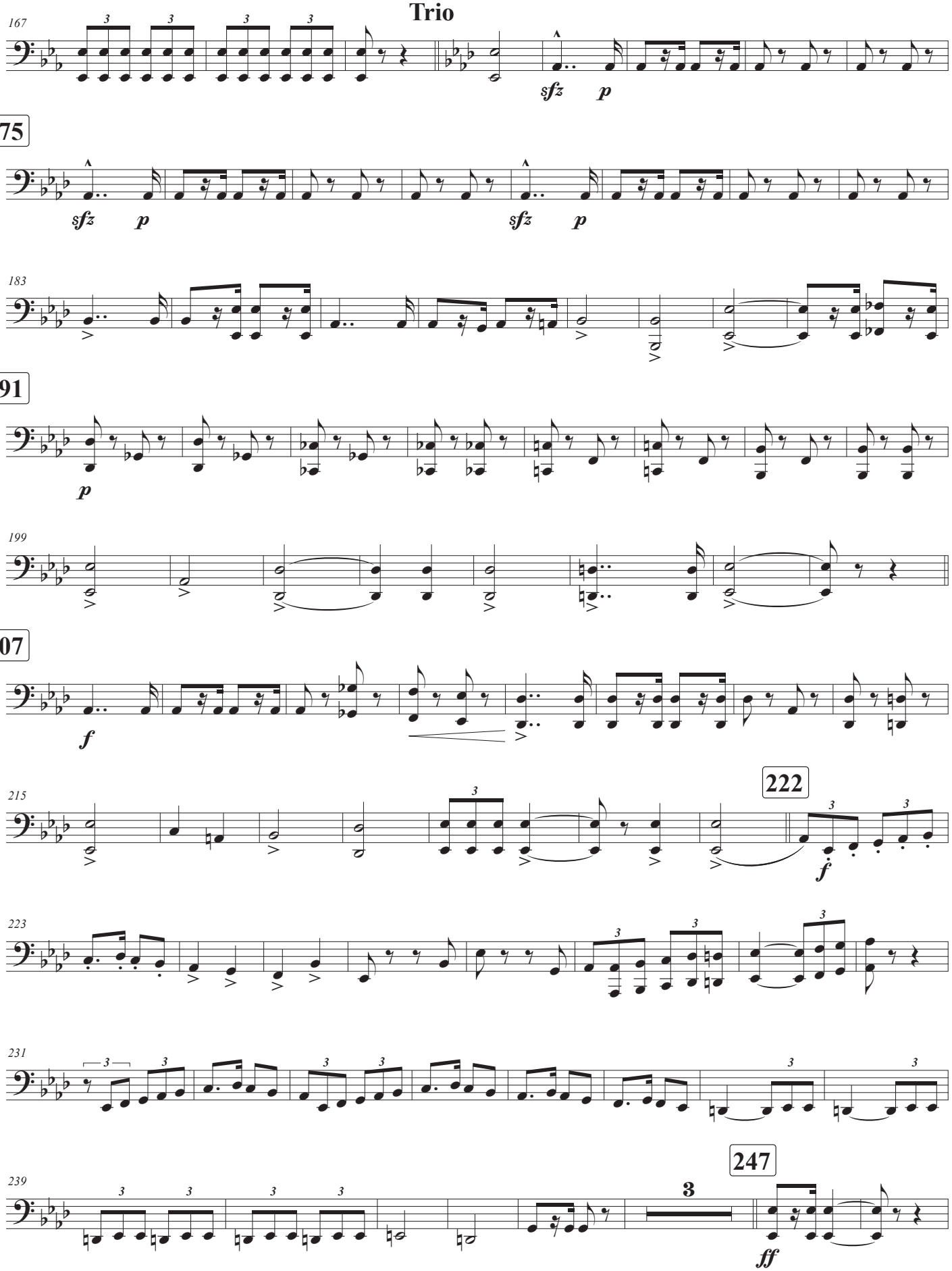
167
sfz
p
175
sfz
p
sfz
p
183
191
p
199
207
f
215
222
f
223
231
239
247
3
ff

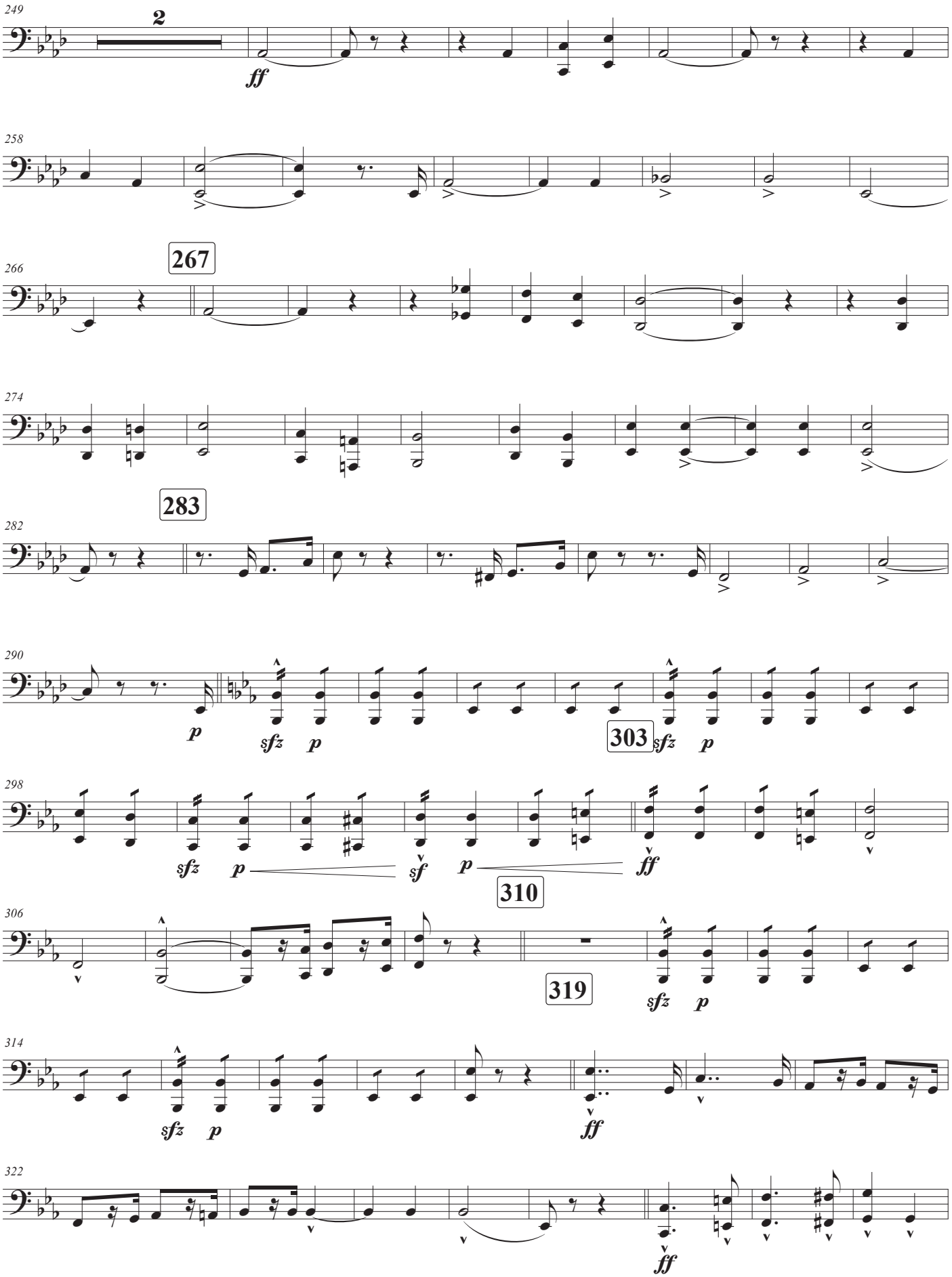
249
2
ff
258
266
267
274
283
282
290
p
sfz
p
303
sfz
p
298
sfz
p
sf
p
310
ff
306
319
sfz
p
314
sfz
p
ff
322
ff

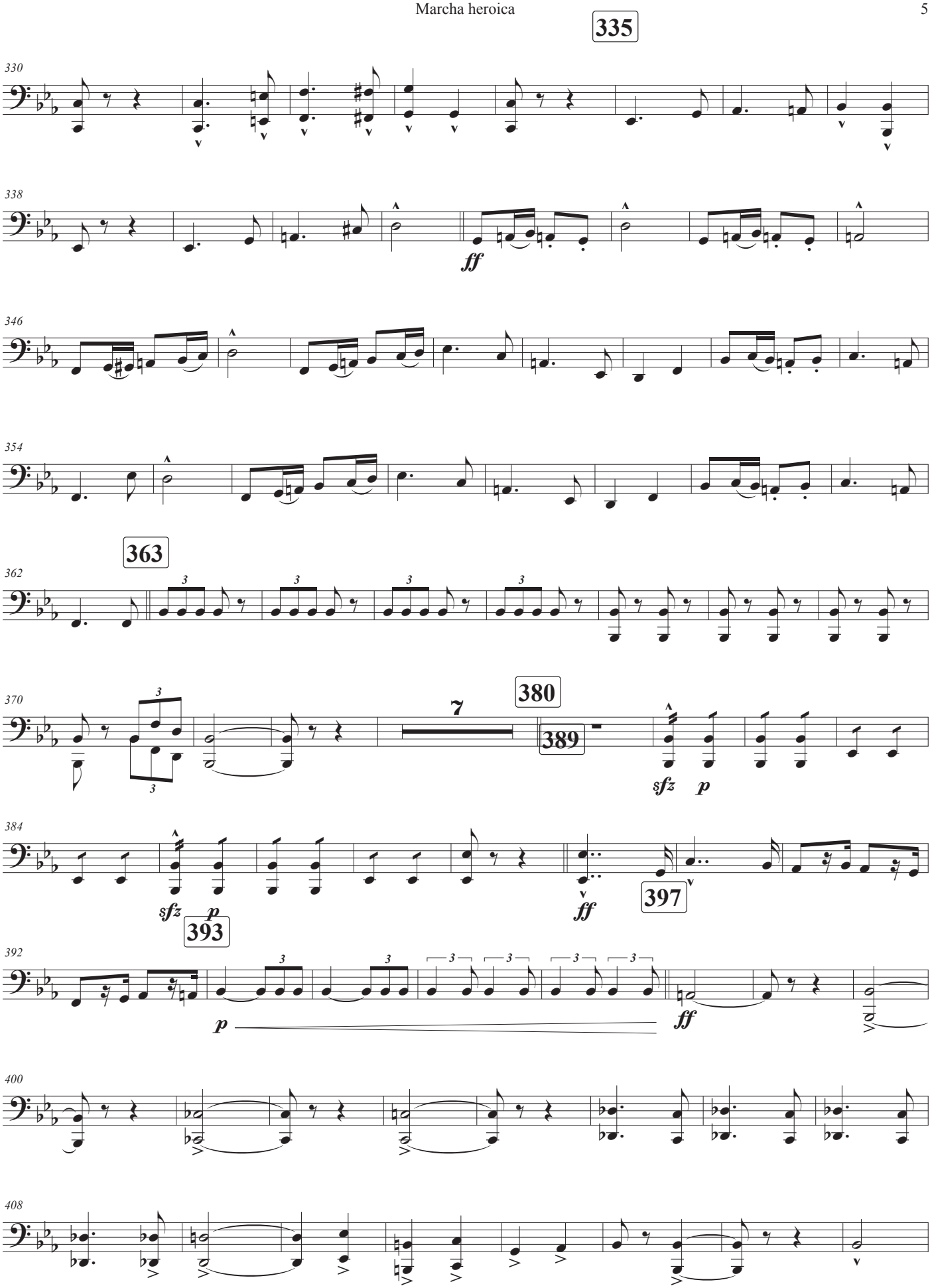
335
330
338
ff
346
354
363
362
370
380
7
389
sfz
p
384
sfz
p
393
ff
397
392
p
ff
400
408

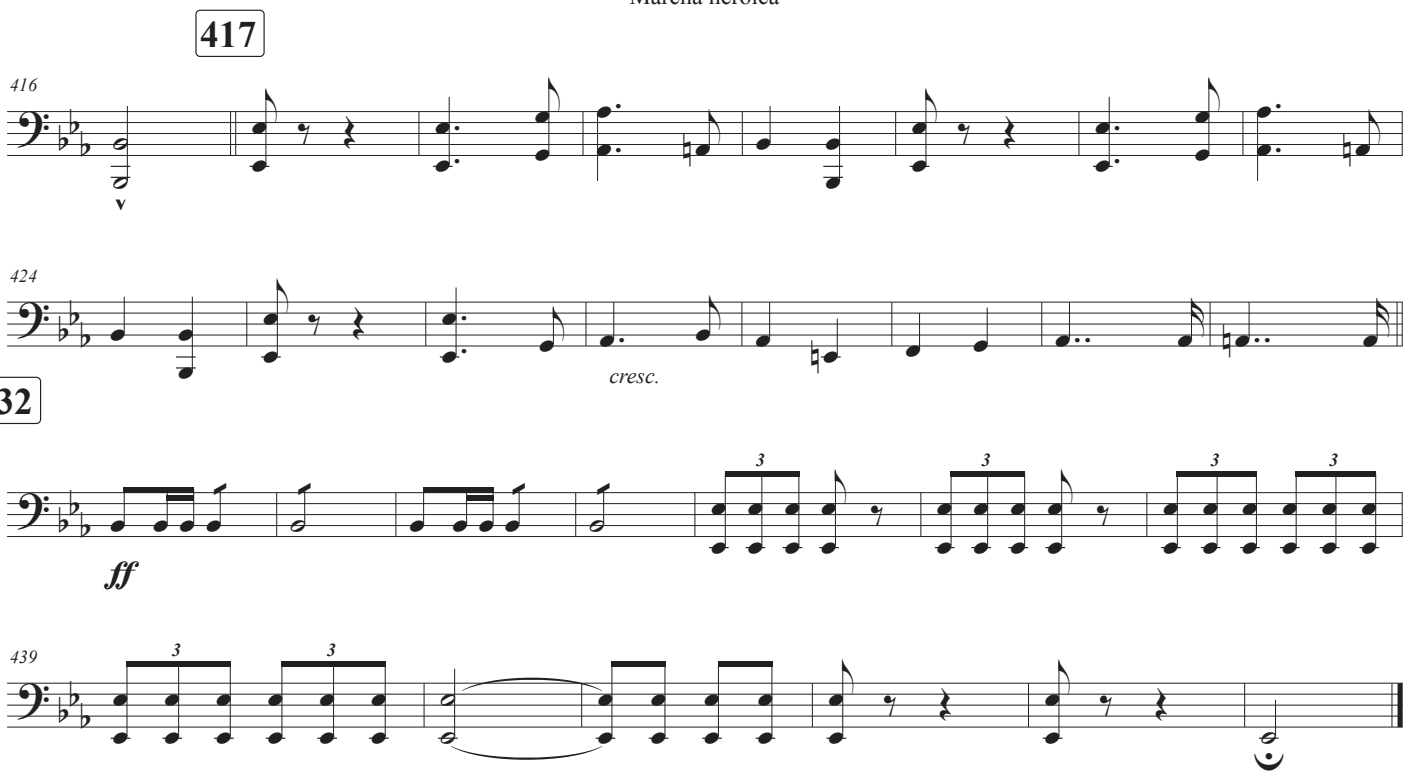
417
416
424
cresc.
432
ff
439

Contrabajo

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

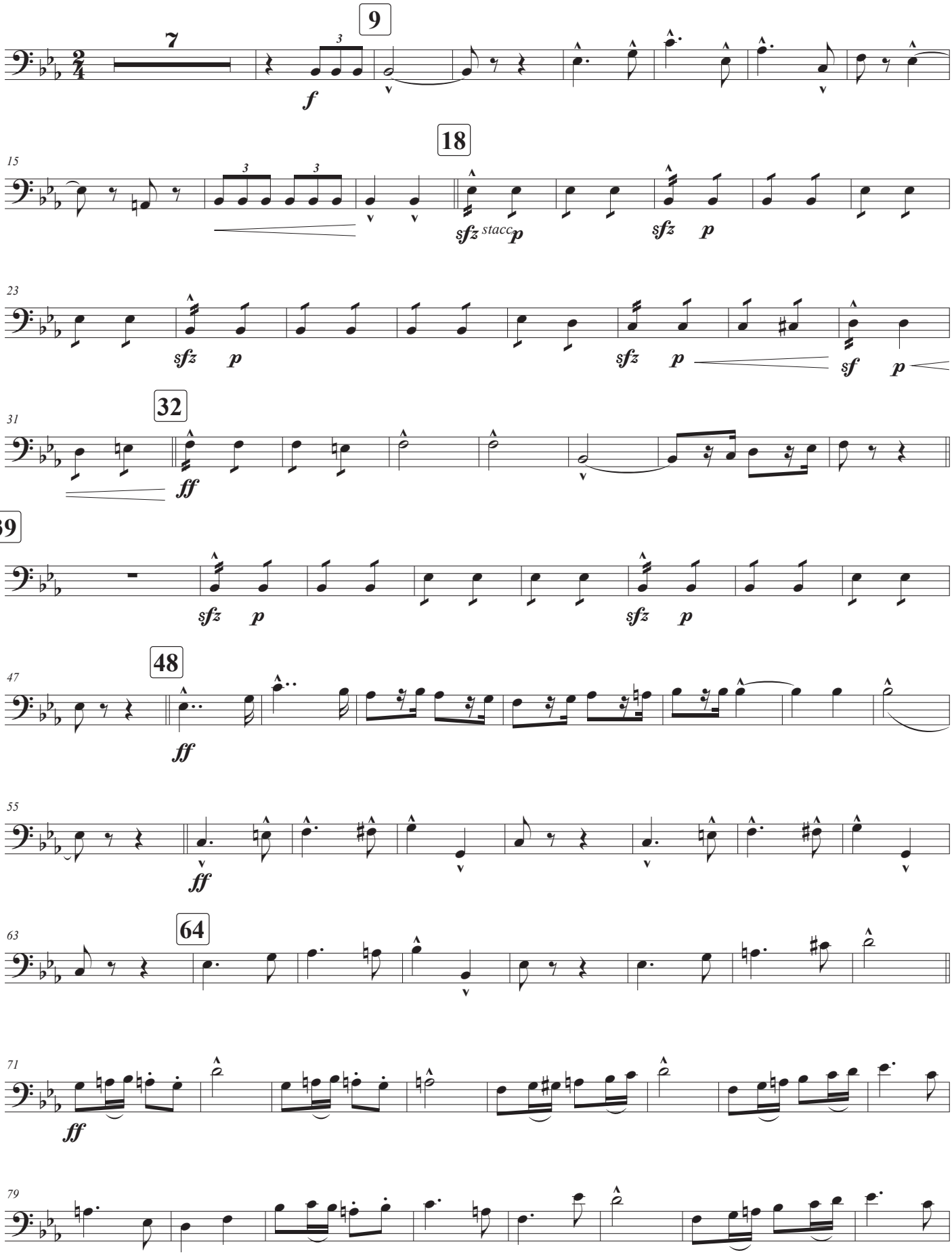

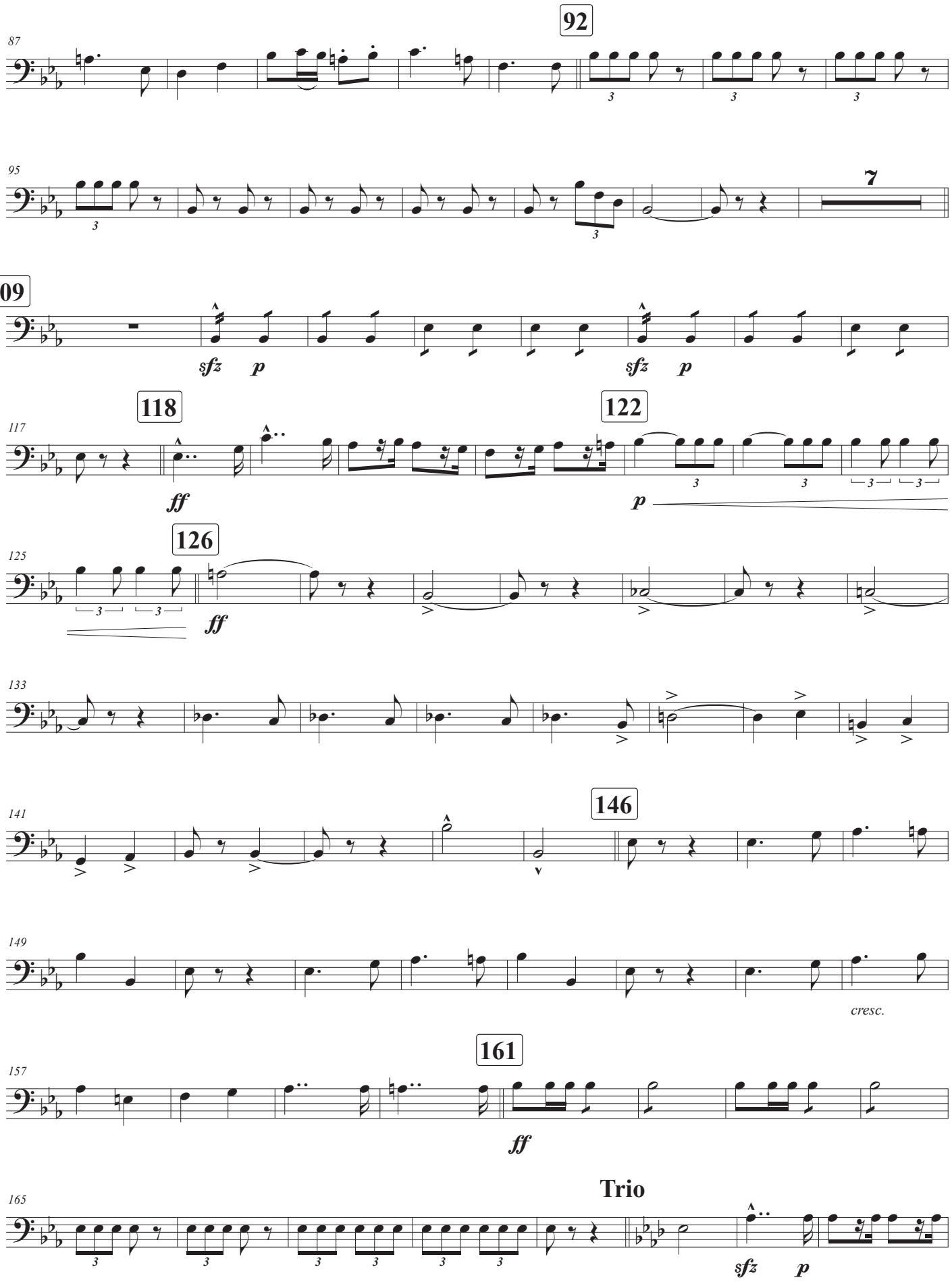
92
87
95
7
109
sfz p
sfz p
118
122
117
ff
p
126
125
ff
133
146
141
149
cresc.
161
157
ff
Trio
165
sfz p

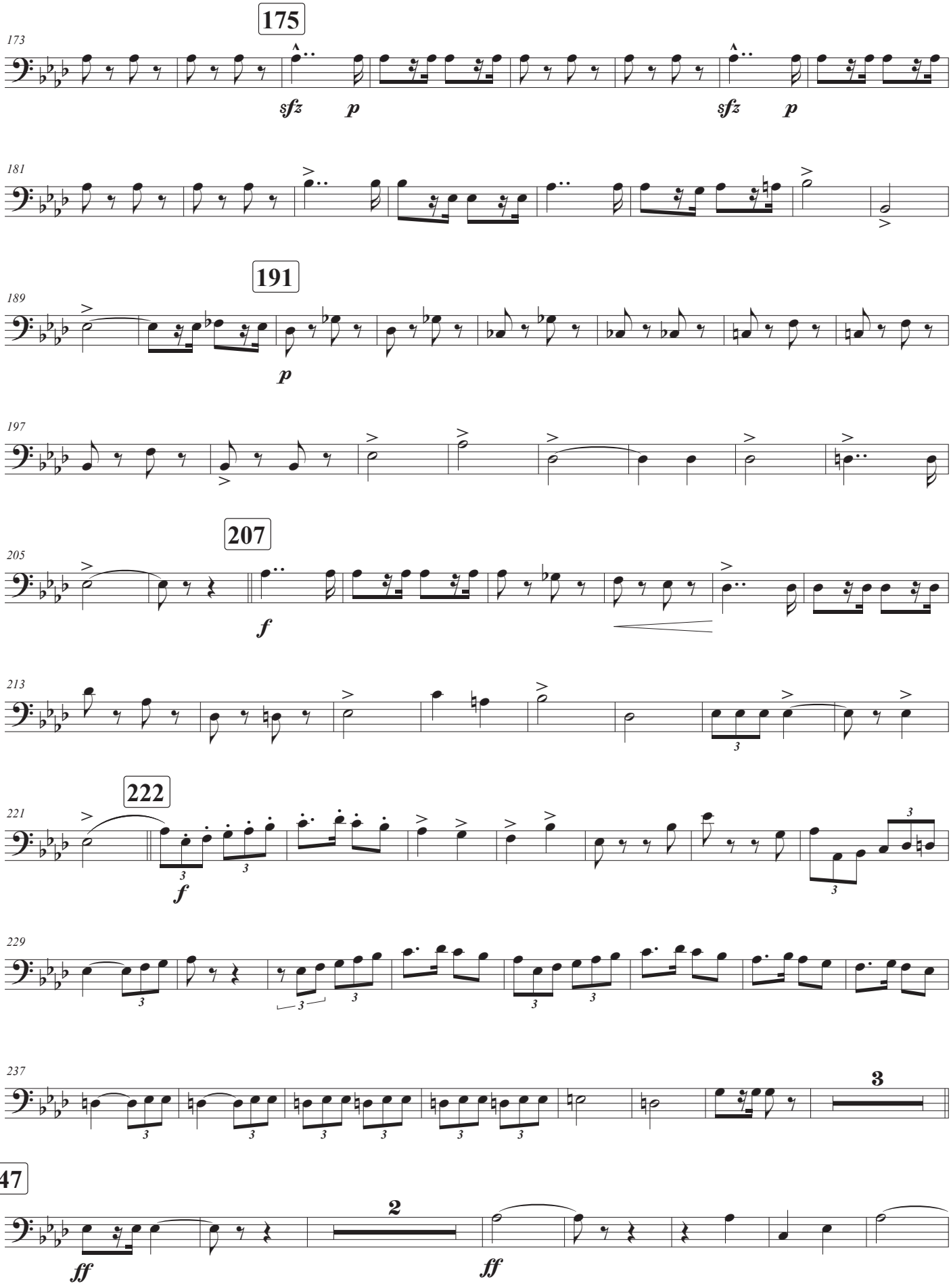
175
173
sfz
p
sfz
p
181
191
189
p
197
207
205
f
213
222
221
f
229
237
3
247
2
ff
ff

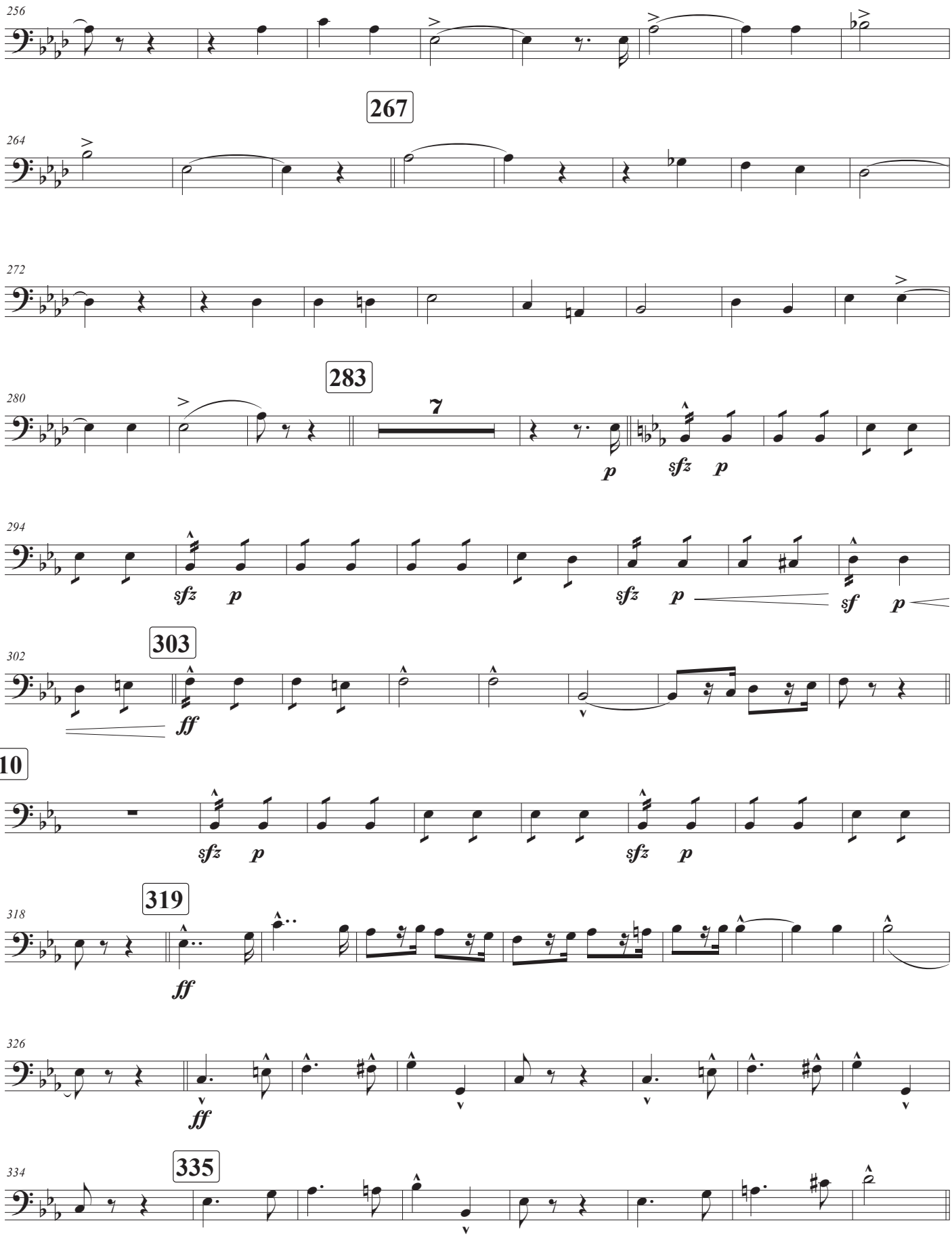
256
267
264
272
283
280
7
p
sfz
p
294
sfz
p
sfz
p
sf
p
303
302
ff
310
sfz
p
sfz
p
319
318
ff
326
ff
335
334

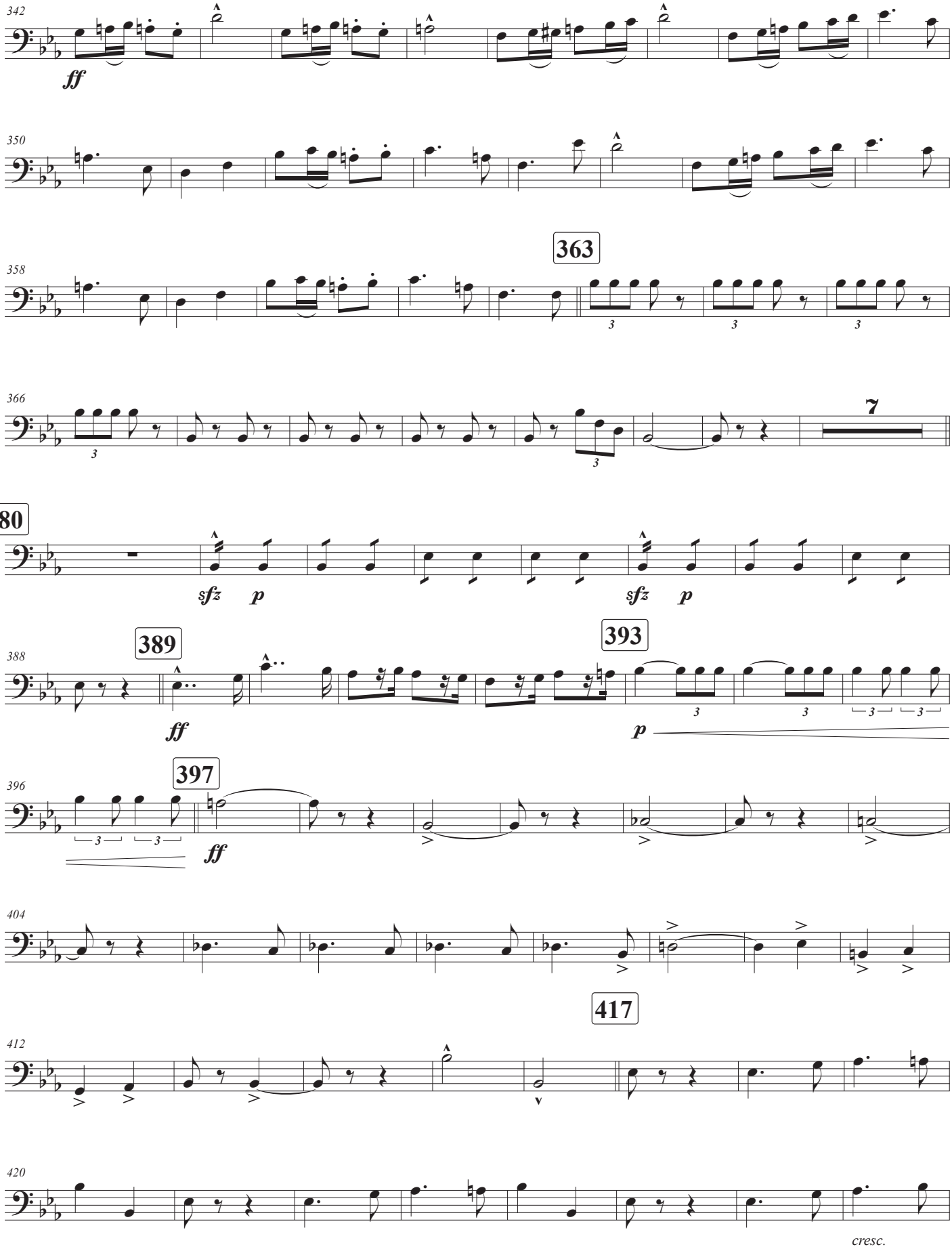
342
ff
350
358
363
366
7
380
sfz p
sfz p
388
389
ff
393
p
396
397
ff
404
417
412
420
cresc.

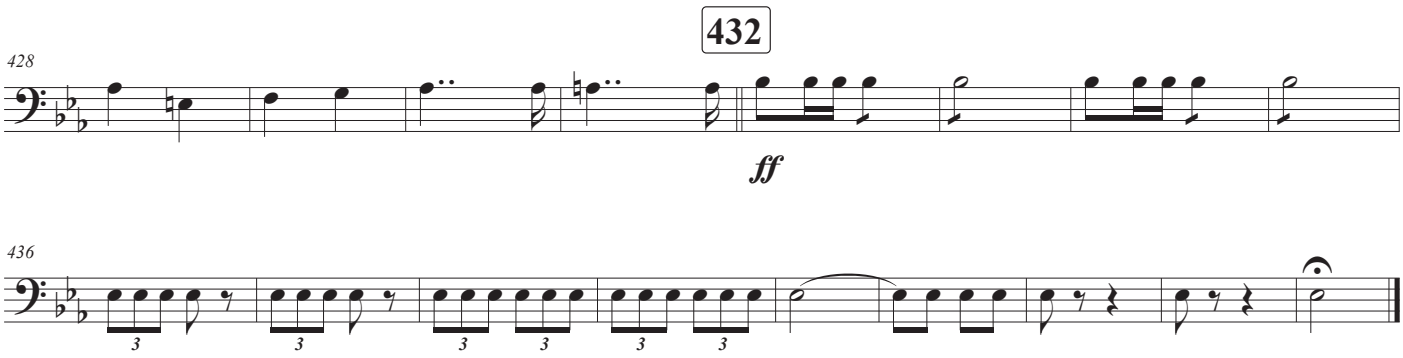
432
428
ff
436

Caja

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

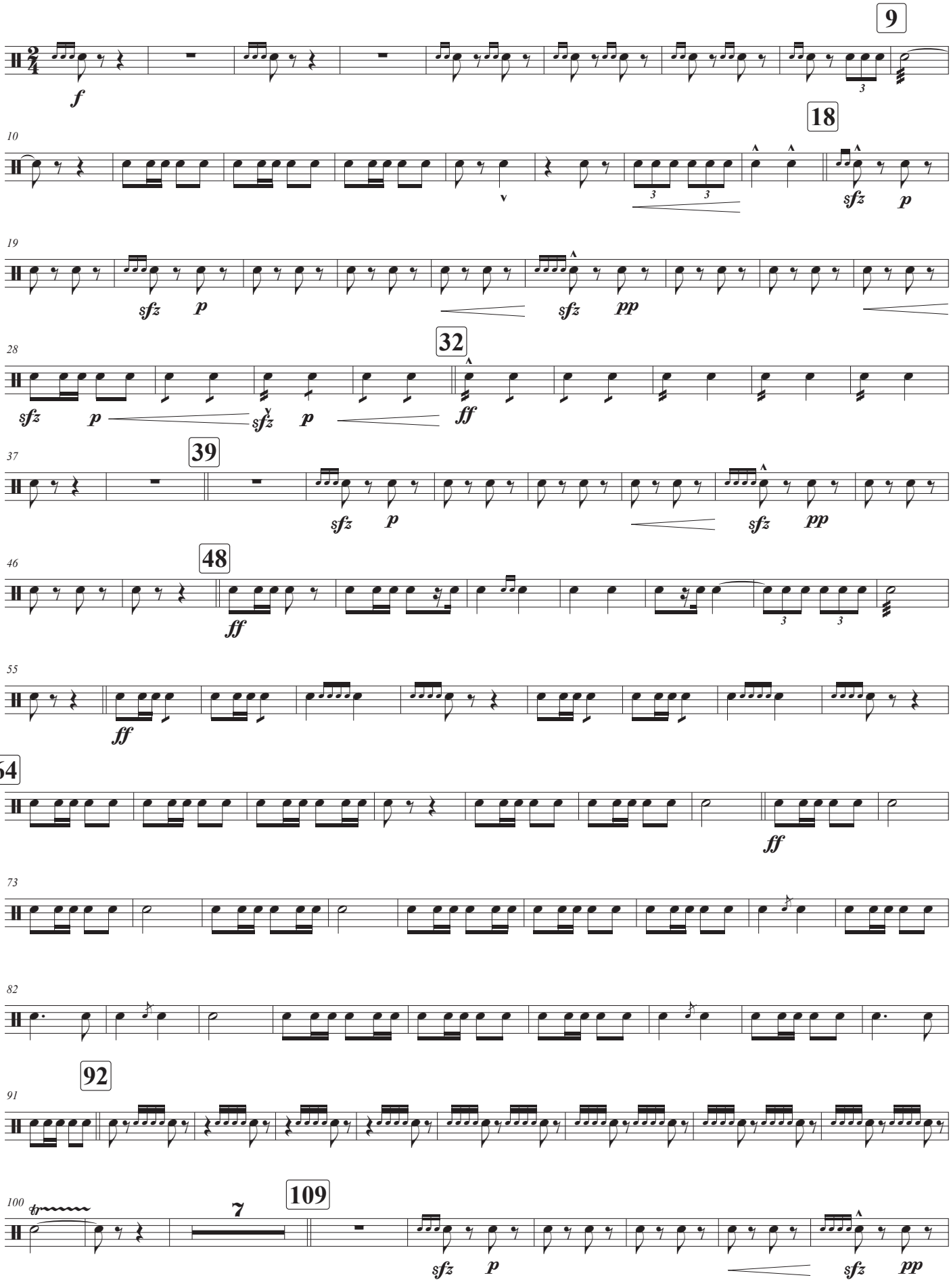

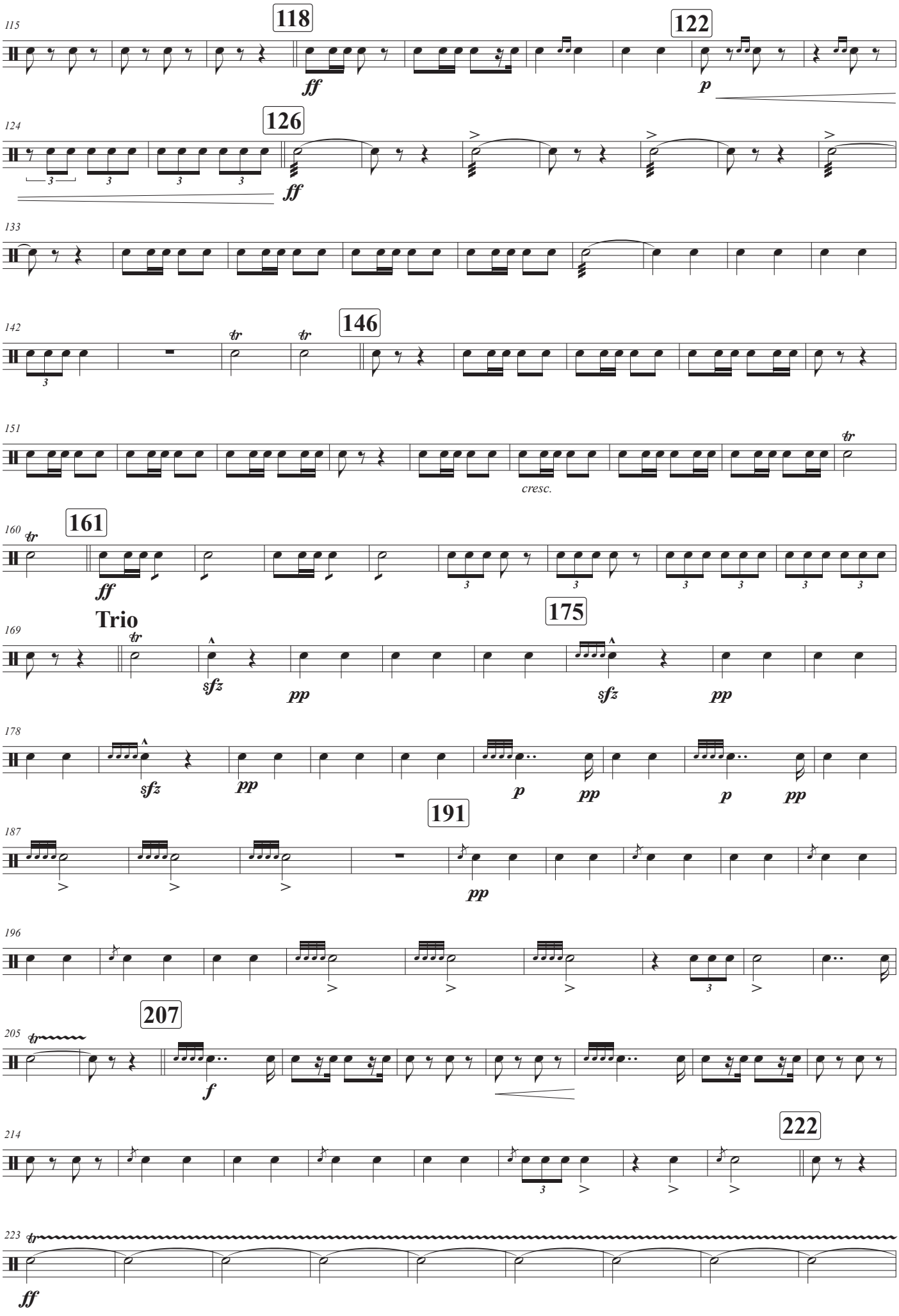
118
122
126
146
161
Trio
175
191
207
222
115
124
133
142
151
160
169
178
187
196
205
214
223
ff
p
cresc.
sfz
pp
tr

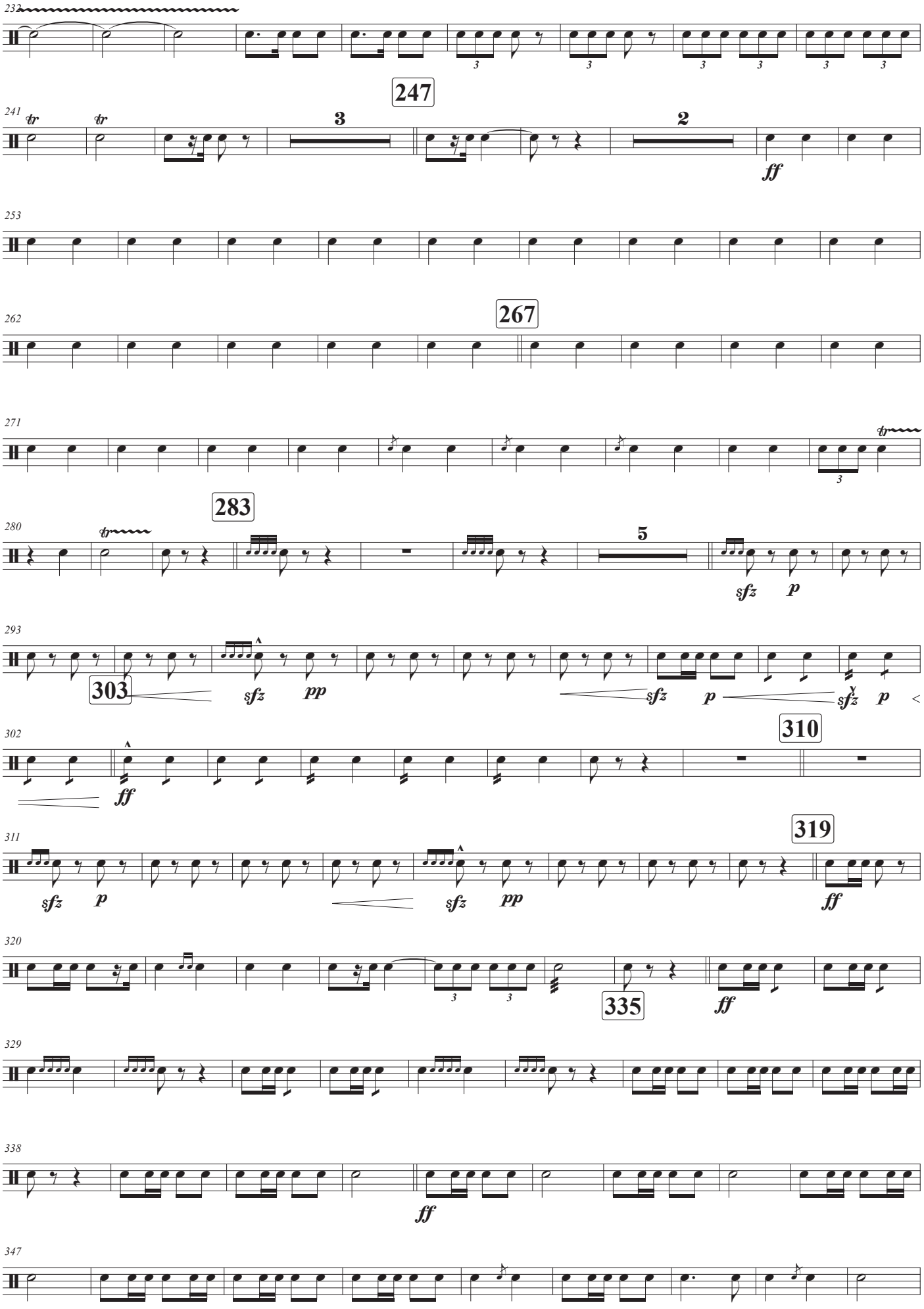
232
247
241
tr
tr
3
2
ff
253
262
267
271
tr
283
280
tr
5
sfz
p
293
303
sfz
pp
sfz
p
sfz
p
302
310
ff
311
319
sfz
p
sfz
pp
ff
320
335
ff
329
338
ff
347

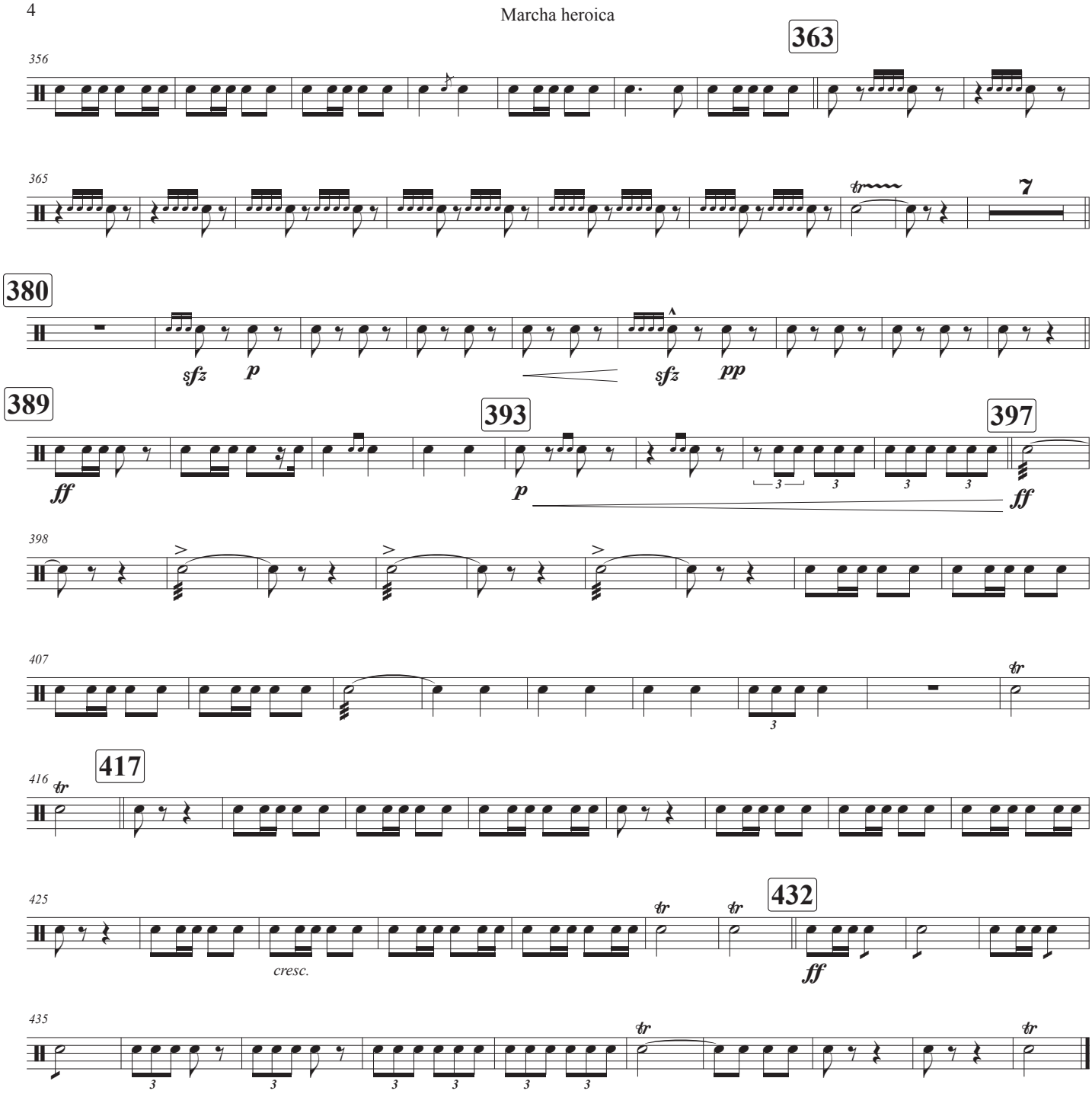
363
356
365
7
380
sfz
p
sfz
pp
389
393
397
ff
p
ff
398
407
tr
417
416
tr
425
tr
tr
432
cresc.
ff
435
tr
tr

Bombo y platos

Duración aprox.: 7'24"

Marcha heroica

Escrita para la gran retreta militar en obsequio a S.S.M.M.

Ruperto Chapí Llorente
(1851 - 1909)

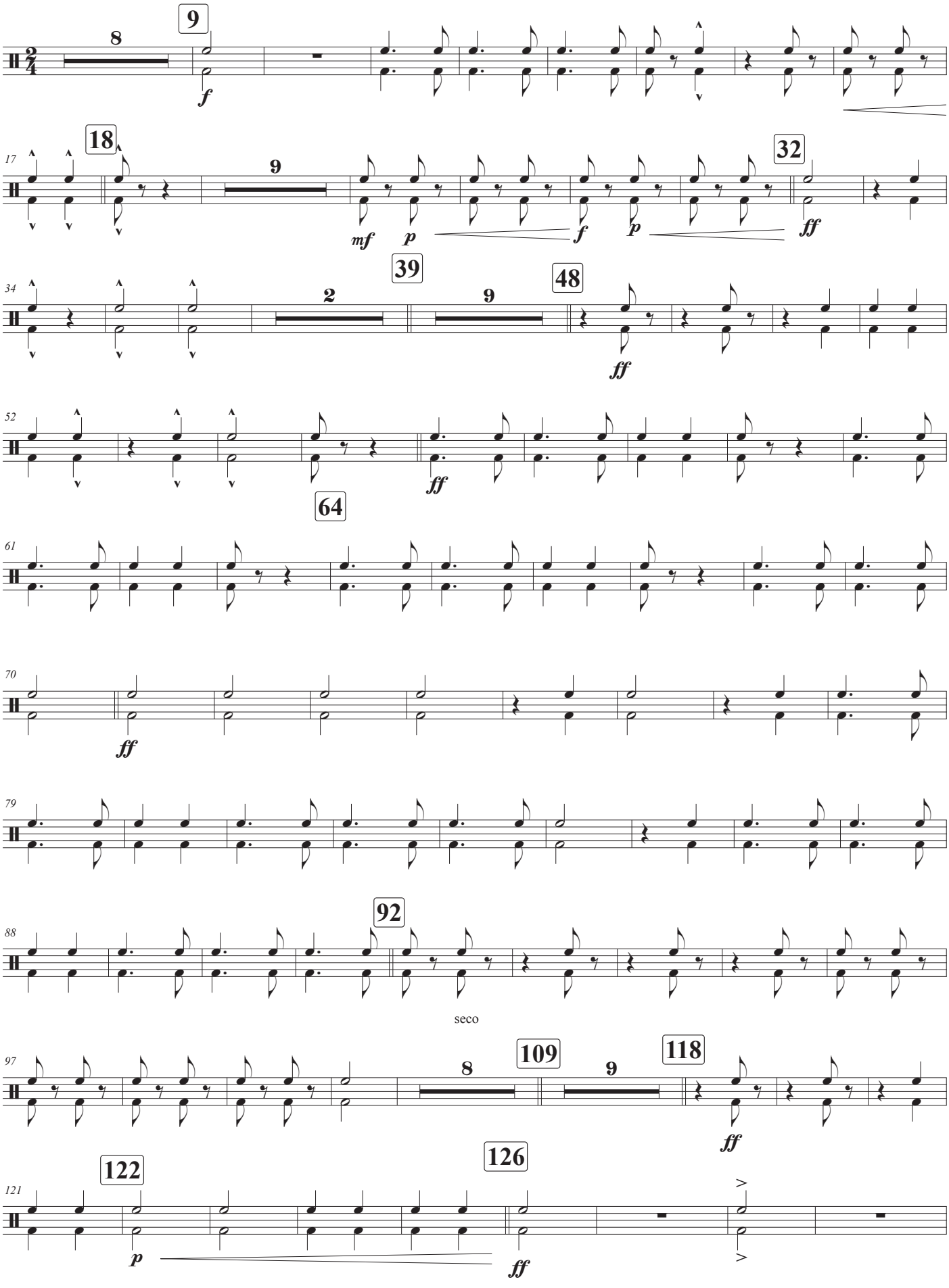

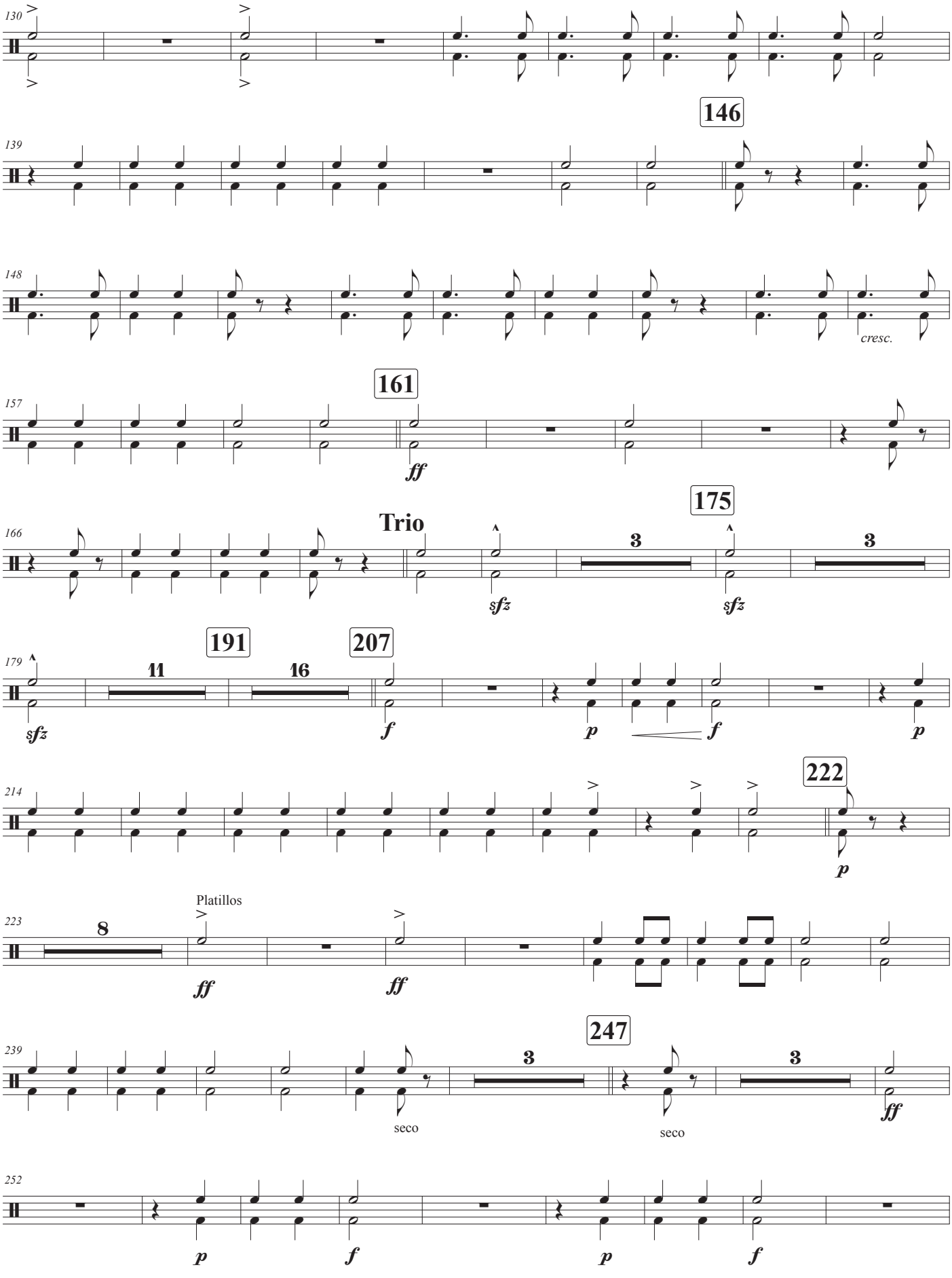
130
146
139
148
cresc.
161
157
ff
175
Trio
166
3
3
sfz
sfz
191
207
179
11
16
sfz
f
p
f
p
222
214
p
Platillos
223
8
ff
ff
247
239
3
3
seco
seco
ff
252
p
f
p
f

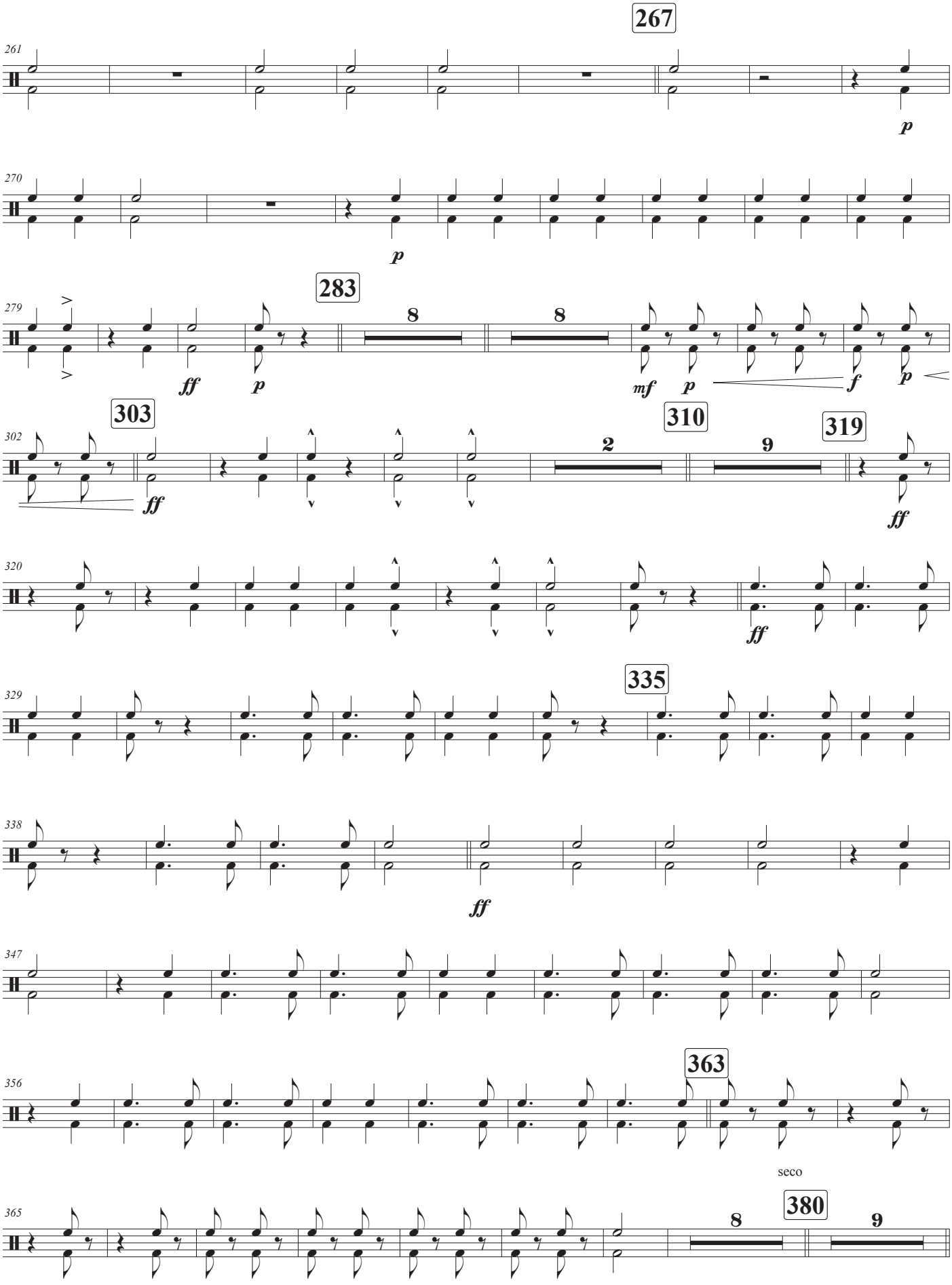
267
261
p
270
p
283
279
8
8
ff
p
mf
p
f
p
303
310
319
302
2
9
ff
ff
320
ff
335
329
338
ff
347
363
356
seco
380
365
8
9

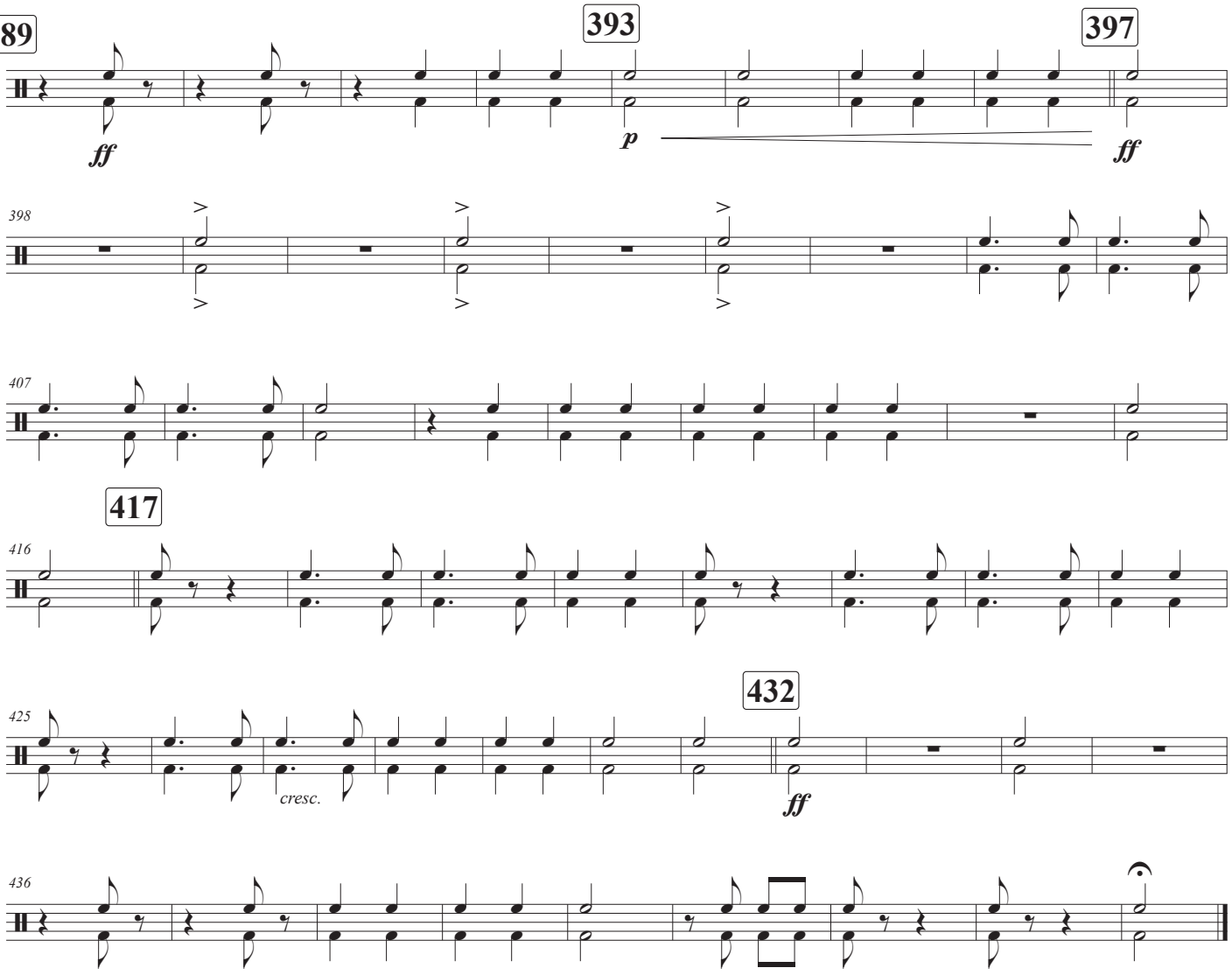
389
393
397
ff
p
ff
398
407

417
416

425
cresc.
432
ff
436